ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
імені М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ

ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ АРХЕОГРАФІЇ ТА ДЖЕРЕЛОЗНАВСТВА
імені М. С. ГРУШЕВСЬКОГО НАН УКРАЇНИ

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

Смуток Ігор Іванович

УДК 94(477)”14/18”:929.521

ДИСЕРТАЦІЯ

РУСЬКА ШЛЯХТА ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЗЕМЛІ (XIV – XVIII СТ.). ІСТОРИКО-ГЕНЕАЛОГІЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

07.00.06 – історіографія, джерелознавство
та спеціальні історичні дисципліни

03 – гуманітарні науки

Подається на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук.

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Смуток І.І.

Київ – 2018

АНОТАЦІЯ

Смуток І.І. Руська шляхта Перемишльської землі (XIV – XVIII ст.). Історико-генеалогічне дослідження. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора історичних наук за спеціальністю 07.00.06 «Історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни». – Інститут української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України. Київ, 2018.

Історія та генеалогія нобілітету Давньої Речі Посполитої упродовж багатьох десятиліть залишається одним з пріоритетних напрямків дослідження у середовищі істориків-фахівців періоду Середньовіччя та Ранньомодерного часу. Наявність значної кількості напрацювань із вказаної тематики дозволило сформувати певні базові уявлення про панівний стан як Коронних земель, так і ВКЛ. Вони творять наукову парадигму, яка продовжує використовуватися вченими для конструювання минулого, де так чи інакше присутня шляхта. Змінити або скорегувати її вкрай складно, незважаючи на доволі динамічний приріст фактологічних знань з вказаної проблематики. Втім, такі зміни мають місце й їхні наслідки важко переоцінити. Наприклад, напрацювання українських істориків з історії шляхти Волині, Київщини і Поділля докорінно змінило уявлення про українське суспільство докозацької доби. З’ясувалося, що воно мало власне численне представництво серед вищого стану Речі Посполитої, що його етнічний і конфесійний склад аж ніяк не співвідносився зі звичними уявленнями про шляхту, як всуціль польську, католицьку тощо.

Дослідження історії шляхти Перемишльської землі покликане розширити рамки цього представництва та поповнити його, долучивши

спільноту, представлену півтора сотнею родів православного, згодом – уніатського віровизнання. Це була численна (з кінця XVI ст. – близько двох тисяч сімей) малозаможна шляхта, що осіла цілими поселеннями у передгір'ї та гірській частині Карпат. Завдяки проведеному дослідженню вдалося відстежити формування руської шляхти в окрему соціокультурну групу з характерними для неї властивостями, як то багаточисельність, незаможність; доведено, що в основі формування руської шляхти лежав конфесійний чинник, решта – суспільний і матеріальний – мали другорядне значення; простежено еволюцію цієї шляхетської спільноти упродовж XVII ст., й показано, яким чином вона змінювалася під впливом зовнішніх суспільних викликів; з'ясовано роль мілітарного чинника в житті руської шляхти у другій половині XVII ст., відтак його вплив на еволюцію світоглядних позицій. Зокрема – від повного несприйняття унії до компромісу з римо-католицькою церквою.

Дослідження обраної тематики виконане із залученням значного масиву архівного матеріалу. В роботі використані акти гродських і земських судів Перемишльської землі, частково – Львівської землі, Жидачівського повіту. Проаналізована джерелознавча цінність актового матеріалу, з'ясовано, якого характеру інформацію можна почерпнути в документах, в залежності від їх змістовно-функціонального призначення. Для вивчення окремих аспектів життєдіяльності руської шляхти Перемишльської землі використані акти єпископського суду Перемишльської землі, архів Самбірської економії, документи центральних установ управління Давньої Речі Посполитої (Коронна метрика, Архів Коронного скарбу, камеральні архіви).

Окремо проаналізовано історіографічний доробок з вказаної тематики. Історія руської шляхти перманентно ставала предметом наукових зацікавлень українських та польських істориків. Втім, їхні трактування минулого вказаної спільноти не завжди були об'єктивними та перебували під впливом політичної кон'юнктури.

Витоки руської шляхти слід пов'язувати з роздавничою політикою польських монархів та місцевих суверенів (Владислав Опольський). Вони прагнули сформувати на території Галичини лояльне середовище серед вищих щаблів місцевого суспільства. Брак людських ресурсів та невисокий мобілізаційний потенціал тогочасних монархій змушували владу добирати для оборони і управління краю різний люд, не звертаючи увагу на їхнє соціальне походження, етнічну та релігійну приналежність. Такий підхід зумовив з-поміж іншого неоднорідну конфесійну ситуацію серед перемишльської шляхти. Через призму останньої привілейований стан Перемишльської землі уже з перших років польського панування поділявся на католицьку, православну і змішану, католицько-православну, групи. Останні дві поповнювалися за рахунок місцевого населення. Це були вихідці з різних верств давньоруського суспільства: боярства, князівських слуг, простолюду. Це були також мігранти, в основному русько-волоське населення з Марамарощини та межиріччя Дністра і Пруту, в меншій мірі переселенці з Волині та інших руських земель. У XV ст. руська шляхта досить однорідно представлена на всіх щаблях місцевого шляхетського соціуму. Однак релігійна конверсія призвела до зникнення її представників серед можновладства й на межі XV – XVI ст. вона репрезентована виключно рядовим шляхетським загалом.

XVI ст. характеризується поступовим перетворенням руської шляхти зі спільноти, котра ідентифікується за конфесійними критеріями, в окрему соціокультурну групу, котра виразно відмежовується від решти католицького нобілітету. У зазначений період руська шляхта переживає кардинальні демографічні зміни, вони, у свою чергу, позначилися на її майновому становищі та суспільних позиціях, спричинивши зміни в життєвому укладі. Формування та наростання соціальної окремішності підсилювалося шлюбною політикою: серед півтори тисячі зафіксованих в перемишльських актах XVI ст. шлюбів руської шляхти не більше десяти належать до мішаних православно-католицьких. В абсолютній більшості випадків шлюбними

партнерами руських шляхетських родів виступають ті ж самі місцеві православні роди Перемишльської землі.

XVII ст. стало періодом інтенсивних змін, що охопили усі верстви суспільства Давньої Речі Посполитої. Не оминули вони і православну шляхту Перемишльської землі. Точкою відліку трансформацій, що розпочалися у її середовищі, стала Берестейська унія 1596 р. Створення уніатської церкви було викликом, на який вказана спільнота не могла не зреагувати. В подальшому на цей фактор накладаються інші – соціально-економічні негаразди середини XVII ст., широка участь у збройній боротьбі проти козацтва та інших військових кампаніях тощо.

Попервах шляхта виступила основним промотором у боротьбі проти унії. Персональний склад активних учасників конфесійного протистояння недвозначно вказує на те, що верхівка руської шляхти була активно заангажована у всіх перипетіях конфесійних суперечок. Одночасно XVII ст. характеризується активним втягуванням руської шляхти у суспільно-політичні процеси. Ключову роль в цьому відігравала військова справа. Перемишльська руська шляхта стає невичерпним джерелом поповнення панцерних і козацьких хоругв коронного війська. Армія у всі часи була суспільним інститутом, котрий радикально переформатовував світогляд та цінності тих, хто до неї потрапляв. Армія Давньої Речі Посполитої не була винятком. Після 1648 р. ветерани-вихідці з Перемишльщини втратили можливість отримувати вислуги на Наддніпрянщині й повертаються в рідні домівки. Набуті ними новий досвід, персональні зв’язки, нові погляди на конфесійні справи у кінцевому результаті призводять до наростання серед руської шляхти компромісних поглядів у релігійних справах та забезпечують перехід Перемишльської єпархії з православ’я на унію.

В останні десятиліття існування Речі Посполитої руська шляхта втрачає колишню монолітність та розпадається на кілька груп. Кожна з них поступово інтегрується в панівне католицьке середовище. Однак ступінь цієї інтеграції був різним. Верхівка руської шляхти за своїм способом життя,

суспільними та майновими інтенціями цілковито розчиняється серед решти нобілітету Перемишльської землі й з рядовим шляхетським загалом її пов’язує лишень конфесійна приналежність. Менш заможна шляхта інтегрувалася не так інтенсивно та успішно. Не в останню чергу це зумовлено їхньою пасивністю та незалученістю до суспільних справ, дотриманням традиційного укладу, що сформувався у попередні століття.

Ключові слова: шляхта, шляхетські роди, генеалогія, Перемишльська земля, Перемишльська єпархія.

SUMMARY

Smutok I.I. The Ruthenian Gentry of the Peremyshl Land in the 14th – 18th Centuries). A Historical-Genealogical Research. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

Dissertation for the Doctor of Historical Sciences degree on speciality 07.00.06 «Historiography, sources, and special historical disciplines». – M. S. Hrushevsky Institute of Ukrainian Archeography and Sourse Studies of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv, 2018.

The history and genealogy of the nobility of the Polish–Lithuanian Commonwealth for many decades remains one of the priority areas of research among historians of the Middle Ages and early time specialists. The presence of a significant number of developments on this topic has made it possible to form certain basic ideas about the ruling class of both the Crown Lands and the GDL. They create a scientific paradigm that scientists continue to use to construct the past, where the gentry is somehow present. It is extremely difficult to change or adjust it, despite the rather dynamic increase in factual knowledge on the mentioned problems. However, such changes take place and their consequences can not be overestimated. For example, the achievements of Ukrainian historians on the history of the gentry of Volhynia, Kiev region and Podolia radically changed the idea of the Ukrainian society of the pre-Ossetian epoch. It turned out that it had its own numerical representation among the upper class of Poland that its ethnic and confessional composition was by no means correlated with the usual ideas about the gentry, as entirely Polish, Catholic, and the like.

The study of the history of the nobility of the Peremyshl land is intended to expand the scope of this representation and replenish it, adding to the community represented by a hundred kinds of Orthodox, later Uniate religion. It was numerous (from the end of the 16th century - close to two thousand families) poor gentry, settled by whole settlements in the foothills and the mountainous part of the Carpathians. Thanks to the conducted researches, it was possible to trace the formation of the Ruthenian nobility into a separate socio-cultural group with

characteristics characteristic of it, such as large numbers and poverty; it is proved that the confessional factor underlay the formation of the Ruthenian nobility, the rest – social and material – were of secondary importance; The evolution of this noble community was traced during the 17th century, and it was shown how it changed under the influence of external social challenges, the role of the armed factor in the life of the Ruthenian szlachta in the second half of the 17th century, its influence on the evolution of worldview positions was clarified. In particular – from the complete rejection of the union to a compromise with the church of the Rimocatlits.

The study of the chosen subject was carried out with the involvement of a significant array of archival material. The work of the grodsky and zemsky courts of the Peremyshl land, in part – Lviv land, Zhidachev land. The source study value of the act material has been analyzed, it has been established what kind of information can be obtained in documents, depending on their content-functional purpose. Acts of the episcopal court of the Peremyshl land, the archives of the Sambir economy, documents of the central institutions of the administration of the Polish–Lithuanian Commonwealth were used to study certain aspects of the life of the Ruthenian gentry of Peremishl.

Separately analyzed historiographic developments on the above topics. The history of the Ruthenian gentry permanently became the subject of scientific interests of Ukrainian and Polish historians. However, their interpretation of the past was not always objective and was influenced by political conjuncture.

The origins of the Ruthenian gentry should be linked with the policy of the Polish monarchs and local sovereigns (Vladislav Opolsky). They sought to form a loyal environment on the territory of Galicia among the upper strata of the local society. The lack of human resources and the low mobilization potential of the monarchy forced the authorities to select different people for the defense and administration of the region, not paying attention to their social origin, ethnic and religious affiliation. This approach led, inter alia, to a heterogeneous confessional situation among the Peremyshl' gentry. Privileged estate Peremyshl land since the

first years of Polish rule was divided into Catholic, Orthodox and mixed, Catholic-Orthodox group. The last two were replenished at the expense of the local native population. They were from different strata of the Old Ruthenian society: from the boyars, princes' servants, the common people. They were also migrants, mainly the Ruthenian -Wallachian population from Maramaroschyna and the interfluve of the Dniester and Prut rivers. To a lesser extent, the settlers from Volhynia and other Ruthenian lands. In the 15th century the Ruthenian gentry is equally represented at all levels of the local gentry society. However, religious conversion led to the disappearance of its representatives among the nobility and at the turn of the 15th - 16th centuries. it is represented exclusively by the ordinary gentry.

16th century is characterized by the gradual transformation of the Ruthenian gentry from the community, which identifies for the confessional criteria a separate socio-cultural group that definitely dissociates from the rest of the Catholic nobility. During this period, the Ruthenian gentry undergoes radical demographic changes, which in turn affect its property status and social positions, have evolved changes in the way of life. The formation and growth of social exclusion was strengthened by marriage policy: among the fifteen hundred thousand fixed in the 16th century Peremyshl's acts. Marriages of the Ruthenian gentry no more than ten belong to mixed Orthodox-Catholic. In the vast majority of cases, the same local Orthodox families of the Peremyshl land act as marriage partners of Ruthenian gentry families.

17th century. became a period of intensive changes that swept all segments of the society of Polish–Lithuanian Commonwealth. They did not bypass the Orthodox nobility of the Peremyshl land. The starting point for the transformations that began in its midst was the Brest Union of 1596. The creation of the Uniate Church was a challenge to which the specified community could not but react. In the future, this factor is imposed by others - socio-economic problems of the mid 17th century. Broad participation in the armed struggle against the Cossacks and other military campaigns and the like.

At first the gentry acted as the main promoter in the struggle against the union. The personal composition of the active participants in the confessional confrontation, unequivocally indicates that the top Ruthenian gentry was actively engaged in all the vicissitudes of confessional disputes. Simultaneously 17th century characterized by the active involvement of the Ruthenian gentry in socio-political processes. A key role in this was played by military affairs. The Peremyshl' ruthenian gentry becomes an inexhaustible source of replenishment of the armor and Cossack banners of the Crown Army. The army at all times was a public institution that radically reformed the worldview and values of those who entered it. The army of the Polish–Lithuanian Commonwealth was no exception. After 1648 veterans-natives of Premysl land lost the opportunity to receive services in Central Ukraine and return to their homes. The new experience acquired by them, personal connections, new views on confessional affairs ultimately lead to an increase among the Ruthenian gentry compromise views in religious affairs and ensure the transition of the Peremyshl eparchy from Orthodoxy to Unia.

In the last decades of the existence of the Commonwealth, the Ruthenian gentry loses its former monolithic structure and breaks up into several groups. Each of them gradually integrates into the dominant Catholic environment. However, the degree of this integration was different. The top of the Ruthenian gentry, for its way of life, with public and property intentions, completely dissolves among the remaining nobility of the Peremyshl' land, and only the confessional association links it with the ordinary gentry. Less wealthy gentry intergruvalas not so intensely and successfully. Not least this is due to their passivity and non-involvement in public affairs, the observance of the traditional way, formed in previous centuries.

Key words: gentry, noble birth, genealogy, Peremyshl land, Peremyshl Diocese.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Монографії:

1. Смуток І. Вступ до генеалогії шляхетських родів Самбірського повіту XVI – початку XVII ст. / І. Смуток. – Львів: Камула, 2008. – 339 с.
2. Смуток І., Смуток Л. Матеріали до генеалогії шляхти Галичини. Том 1: Легітимації 1776-1817 рр. / І. Смуток, Л. Смуток. – Біла Церква: Видавець Пшонківський О.В, 2016. – Т. 1. Легітимації 1776 – 1817 рр. – 600 с.
3. Смуток І. Руська шляхта Перемишльської землі XIV – XVIII ст. Історико-генеалогічне дослідження / І. Смуток. – Львів: Простір-М, 2017. – 504 с.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

4. Смуток І. Архів Самбірської економії як джерело до історії міст і сіл Прикарпаття / І. Смуток // Студії з архівної справи та документознавства. – К., 2003. – Т.10. – С.137 – 140.
5. Смуток І. Рід Комарницьких наприкінці XV – на початку XVII ст.: спроба генеалогічної реконструкції / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2004. – Вип.8. – С. 127 – 145.
6. Смуток І.І. Шлюби дрібношляхетських родів Самбірського повіту у XVI ст.: шлюбні партнери / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2006. – Вип. Х. – С. 166 – 185.
7. Смуток І.І. Рід Блажівських гербу Сас у XIV – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові зошити історичного факультету. Львівський національний університет імені Івана Франка. Збірн. наук. праць. – 2006. – Вип.8. – Ч.1. – С. 109 – 121.
8. Смуток І.І. Дрібношляхетські роди Сяноцької землі на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozów: Wydawnictwo Muzeum regionalnego im. Adama Fastnachta w Brzozowie, 2007. – Nr 2. – S. 45 – 54.

9. Смуток І. Дрібношляхетські роди Львівської землі на Перемишльщині у XVI – початку XVII ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2008. – Вип. XI - XII. – С. 87 – 96.

10. Смуток І. До історії роду Ільницьких-Телеп'яновичів із с. Гусного: історична пам'ять та історична дійсність / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2009. – Вип. XIII. – С. 78-86.

11. Смуток І. Структура шляхетського засцянку Самбірщини у XVI ст. / І. Смуток // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozów: Wydawnictwo Muzeum regionalnego im. Adama Fastnachta w Brzozowie, 2009. – Nr 4. – S. 11 – 22.

12. Смуток І. Родовід Шептицьких за матеріалами перемишльських гродських і земських актів XVI – першої половини XVIII століття / І. Смуток // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2011. – Вип. 20. Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – С. 592 – 602.

13. Смуток І. Стрийські войські (кінець XVII – перша половина XVIII ст.) / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2011. – Вип. 14-15. – С. 465 – 473.

14. Смуток І. Гродські і земські акти як джерело до генеалогії шляхетських родів православного (греко-католицького) віровизнання Перемишльської землі (XVI – XVIII ст.) / І. Смуток // Мандрівець. Всеукраїнський науковий журнал. – 2011. - № 2(92). – С. 64 – 68.

15. Смуток І. Дрібношляхетські роди Жидачівського повіту на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 11. – С. 117 – 128.

16. Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 52 – 68.

17. Смуток. І. Руська шляхта у Перемишльському повіті (XV – XVII ст.): географія землеволодіння / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2012. – Вип. XVI. – С. 88 – 102.

18. Смуток І. Походження Брилинських (у справі шляхетства Арсенія Брилинського, перемишльського владики, 1586 – 1591 рр.) / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2012. – Вип. X (нової серії IV). – С. 1 – 4.

19. Смуток І. Шляхетська землевласність у Дрогобицькому повіті Перемишльської землі в XVI ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2014. – Вип. XVII – XVIII. – С. 79 – 89.

20. Smutok I. Родовий склад шляхти Перемишльської землі у XV – початку XVII ст. / I. Smutok // Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego. – Lublin, 2014. - T.5 r. 2013. – S. 110 – 148.

21. Смуток І. До питання про походження Петра Конашевича Сагайдачного / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Випуск XII (нової серії VI). – С. 11 – 16.

22. Смуток І. Демографічний розвиток шляхти Перемишльської землі XVI ст. / І. Смуток // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. – К., 2014. – Т. 28. – С. 20 – 38.

23. Смуток І. Майнове становище православної шляхти Перемишльської землі у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові записки. Збірник праць молодих вчених та аспірантів. – К., 2014. – Т. 29. – С. 24 – 43.

24. Смуток І. Ступницькі в контексті історії руської шляхти Перемишльської землі XIV – XVIII ст. (походження, генеалогія, демографічний та соціальний розвиток) / І. Смуток // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Генеалогія та геральдика. Збірка наукових праць / Відп. ред. Г.В. Боряк; Упорядник: В.В. Томазов. – К., 2014. – Число 24. – С. 88 – 108.

25. Смуток І. Баранецькі у Перемишльській землі в XV–XVIII ст.: генеалогія роду. – С. 67–94. / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Вип. XIII (нової серії VII). – С. 67 – 94.

26. Smutok I. У справі руcько-польського походження Станіслава Оріховського Роксолана / І. Смуток // Rocznik Przemyski. – 2015. – Т. 51, zeszyt 2 (19), Literatura i język. – S. 3 – 11.

27. Смуток І. Замойські гербу Сас у Перемишльській землі (XV – XVII ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2016. – Вип. XIV (нової серії VIII). – С. 1 – 8.

Опубліковані праці апробаційного характеру:

28. Смуток І. Формування родів руської шляхти Перемишльської землі (XV – XVIII ст.) / І. Смуток // Генеалогія. Збірка наукових праць / гол. редкол. В.А. Смолій; упорядник В.В. Томазов. – К.: ВД «Простір», 2013. – С. 255 – 270.

29. Смуток І. Походження та родинне коло перемишльського владики Михайла й архімандрита Києво-Печерської лаври Захарії Копистинських / І. Смуток // Генеалогія. Збірка наукових праць / гол. редкол. В.А. Смолій; упорядник В.В. Томазов. – К.: ВД «Антиквар», 2016. – С. 147 – 156.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

30. Смуток І.І. Станова замкнутість / не замкнутість дрібно шляхетських родів Самбірського повіту XVI ст. / І. Смуток // Записки НТШ. – 2006. – Т. CCLII. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 477 – 490.

31. Смуток І. Достовірність даних історико-генеалогічних матеріалів легітимізації Галицької шляхти кінці XVIII – XIX ст. / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2008. – С. 87 – 93.

32. Смуток І. З історії виникнення прізвиськ шляхетських родів Перемишльської землі у XV – XVIII ст. / І. Смуток // Записки Наукового

Товариства імені Шевченка. – Львів:, 2010. – Т. CCLX, книга 1. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 190 – 233.

ЗМІСТ

ВСТУП **18**

РОЗДІЛ І
ДЖЕРЕЛА ТА ІСТОРІОГРАФІЯ. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ. **25**
1.1. Архівні джерела **25**
1.2.Джерела з історії руської шляхти Перемишльської землі, введені до наукового обігу **47**
1.3.Джерелознавчі аспекти реконструкції родоводів руської шляхти **53**
1.4. Руська шляхта Перемишльської землі в історіографії **59**
1.5.Генеалогічні дослідження руської шляхти Перемишльської землі **69**
1.6. Методологічні зауваги **81**

РОЗДІЛ ІІ
ГЕНЕЗА ШЛЯХЕТСЬКОГО СТАНУ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЗЕМЛІ. РУСЬКА ШЛЯХТА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV – XV СТ. **92**

РОЗДІЛ ІІІ
РУСЬКА ШЛЯХТА У XVI СТ. ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ГРУПИ **115**
3.1.Демографічний розвиток **115**
3.2.Розселення руської шляхти на території Перемишльської землі **134**
3.3.Структура шляхетського гнізда **158**
3.4.Майнове становище **170**
3.5.Соціально – професійна мобільність **185**

3.6.Рівень письменності 202

3.7.Групова солідарність (кревні зв'язки, шлюби) 212

РОЗДІЛ IV

МІЖ ДВОМА УНІЯМИ. РУСЬКА ШЛЯХТА у XVII ст. 221

4.1.Руська шляхта у суспільно-політичних і господарських пертурбаціях XVII – початку XVIII ст. 221

4.2.Руська шляхта у конфесійній боротьбі в Перемишльській єпархії (просопографічний аспект) 280

РОЗДІЛ V

РУСЬКА ШЛЯХТА В ПОУНІЙНУ ДОБУ (XVIII ст.) 323

5.1.Еліта 323

5.2.Рядова шляхетська братія 378

5.2.1.Зміни демографічного та родового/персонального складу 379

5.2.2.Суспільно-професійні інтенції руської шляхти: можливості та реалізація 394

ВИСНОВКИ 417

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ 422

ДОДАТКИ 509

ВСТУП

Актуальність теми. Пропоноване дослідження є реконструкцією історії однієї з груп привілейованого стану Давньої Речі Посполитої, умовно званої “Руська шляхта” (РШ), що проживала на теренах Перемишльської землі Руського воєводства. Необхідність та значущість цієї роботи зумовлена кількома чинниками.

Історія та генеалогія нобілітету Давньої Речі Посполитої упродовж багатьох десятиліть залишається одним з пріоритетних напрямків дослідження у середовищі істориків-фахівців періоду Середньовіччя та Ранньомодерного часу. Наявність значної кількості напрацювань із вказаної тематики дозволило сформувати певні базові уявлення про панівний стан як Коронних земель, так і ВКЛ. Вони творять наукову парадигму, яка продовжує використовуватися вченими для конструювання минулого, де так чи інакше присутня шляхта. Змінити або скоригувати її вкрай складно, незважаючи на доволі динамічний приріст фактологічних знань з вказаної проблематики. Втім, такі зміни мають місце й їхні наслідки важко переоцінити. Наприклад, напрацювання українських істориків з історії шляхти Волині, Київщини і Поділля докорінно змінило уявлення про українське суспільство докозацької доби. З’ясувалося, що воно мало власне численне представництво серед вищого стану Речі Посполитої, що його етнічний і конфесійний склад аж ніяк не співвідносився зі звичними уявленнями про шляхту, як всуціль польську, католицьку тощо.

На жаль, далі, на західні терени, українські історики не зазіхали. До сьогодні у їхньому сприйнятті та сприйнятті українського суспільства загалом шляхта коронних земель, включно з Руським воєводством – доволі чужорідна спільнота. Так, вона проживала на території, що охоплюють західні терени сучасної України, так вона безпосередньо та опосередковано впливала на перебіг історичних подій і процесів. Однак, для українського середовища вона залишається не своєю. Навіть серед більшості інтелектуалів, істориків дослідників, некажучи вже про вчителів, історія

панівного стану Коронних земель на теренах Руського воєводства трактується як сторінка польської історії. Вітчизняна історіографія не бачить серед еліти коронних земель власного минулого. Та воно існувало. Віднайти, виписати – головне завдання цього дослідження.

Поза тим руська шляхта Перемишльської землі – це не тільки сторінка далекого минулого українського суспільства. Це також важлива складова історії XIX – XX ст. Вихідці з її середовища щедро поповнювали грекокатолицьке духовенство, долучилися до формування інтелігенції, делегували ряд громадських і політичних діячів. Таким чином, вони взяли безпосередню участь у формуванні регіональної галицької еліти, при цьому як її української, так і польської складової (яскравий приклад – Шептицькі). У міжвоєнний період руська шляхта стала об'єктом особливої уваги з боку офіційної влади, яка розглядала її як опору своєї асиміляційної політики. Відтак, за цих обставин раз по раз поставало питання про коріння цієї спільноти й відповідь на нього виходить далеко за рамки академічних дискусій та має певний суспільний резонанс.

Зрештою, реконструкція минулого вказаної спільноти дозволяє ввести до наукового обігу чималий пласт фактологічного матеріалу, який залишався тривалий час неопрацьованим, від так невідомим широкому загалу. Цьому сприяє й доволі репрезентативна джерельна база (зокрема, близько тисячі гродських і земських актових книг), яка в контексті дослідження історії руської шляхти комплексно не вивчалася.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою наукових планів Інституту української археографії та джерелознавства імені М. С. Грушевського НАН України: «Соціокультурні та цивілізаційні трансформації в Західній Україні XVI–XX ст. у світлі актових, наративних та зображувальних джерел» (2012–2014 рр.; номер державної реєстрації 0112U003218).

Метою дослідження є вивчення якісних та кількісних параметрів, які характеризують РШ Перемишльської землі як окремий мікросоціум. Для цього необхідно розв'язати наступні **завдання**:

Вивчити інформаційний потенціал джерельної бази для дослідження історія і генеалогії шляхти Перемишльської землі XIV – XVIII ст. Проаналізувати наукові студії з історії РШ та відстежити формування наукових концепцій та уявлень про її минуле.

Дослідити, яким чином відбувалося формування шляхетського стану у Руському воєводстві і Перемишльській землі, зокрема у другій половині XIV – на початку XV ст., а також з'ясувати, як враховувався конфесійний чинник у процесі генерування нової регіональної еліти.

Розглянути матеріальні і соціальні позиції православних родів у шляхетському середовищі до кінця XV ст. Порівняти їх з позиціями католицької шляхти й відповісти на питання – чи впливала конфесійна приналежність на соціальний статус та майнові потуги шляхтича.

Охарактеризувати зміни, що відбулися серед РШ Перемишльської землі упродовж XVI ст. Показати, яким чином це призвело до формування її як окремої групи з виразними ознаками не тільки релігійної, але й соціокультурної окремішності.

Визначити вплив суспільно-політичних, господарських процесів на становище РШ Перемишльської землі у XVII ст.

З'ясувати задіяність РШ у конфесійній боротьбі за єпископство у Перемишльській єпархії упродовж XVII ст. методом просопографічного аналізу. Довести визначальну роль Верхівки РШ у цій боротьбі.

Розкрити обставини поразки православ'я та навернення РШ Перемишльської землі на уніатство.

Охарактеризувати руський шляхетський соціум у XVIII ст. З'ясувати ступінь інтеграції її представників, починаючи з верхівки й закінчуючи рядовим загалом, в католицьке шляхетське середовище.

Здійснити генеалогічну реконструкцію основних шляхетських родів, показати формування родового дерева. З'ясувати повноту такої реконструкції.

Об'єктом дослідження є шляхетські роди Перемишльської землі православного, згодом – уніатського віровизнання. Вони творили окрему соціокультурну групу, базовою ознакою якої була конфесійна приналежність до східного обряду та ряд інших характеристик, котрі дозволяють більш-менш чітко ідентифікувати її представників у тогочасному шляхетському соціумі.

Предметом дослідження є життєдіяльність РШ Перемишльської землі у різних її проявах. Тобто – через призму демографічного розвитку, накопичення матеріальних статків, соціальної адаптації, можливостей суспільного росту тощо.

Хронологічні межі охоплюють давньопольський період. Тобто нижня межа – час входження Галичини до складу Польського королівства та початку формування шляхетського стану цій території. Перші згадки про родоначальників та протопластів більшості руських шляхетських родів датуються другою половиною XIV – першою половиною XV ст. Верхня межа – це 1770-ті – початок 1780-х років. Після першого поділу Речі Посполитої Перемишльська земля, як і все Руське воєводство, опинилася у складі Австрійської імперії. У 1782 – 1783 рр. абсолютна більшість РШ підтвердила свою приналежність до привілейованого стану та була інкорпорована до складу австрійської шляхти. Окрім того, у 1783 – 1784 рр. припинили діяльність гродські земські суди, а в 1785 р. впроваджено систематичне ведення парафіяльних метрик. Ці два факти, на перший погляд не пов'язані між собою, кардинально переформатували джерельну базу для вивчення історії і генелогії РШ.

Географічні межі охоплюють територію Перемишльської землі Руського воєводства. Об'єктом вивчення були насамперед шляхетські роди, котрі мали родові гнізда на вказаних теренах. Також до уваги бралися

родини, котрі початково проживали за межами Перемишльщини (зокрема у Львівській, Сяноцькій, Галицькій землях, Жидачівському повіті), однак на певному етапі набули тут нерухомість та увійшли до складу перемишльської шляхти.

Методи дослідження. В процесі провадження студій та викладення їх результатів практикувалися методи, властиві для будь-якого наукового дослідження. Зокрема, це були методи системного аналізу, синтезу та типологій. Метод проблемно-хронологічної побудови викладу матеріалу дозволив розвернути та показати історичне тло в логічній послідовності від зародження певних історичних процесів і явищ до їх занепаду та зникнення. Порівняльно-історичний метод використовувався для співставлення РШ з католицькою шляхтою, а також для градації і порівняння окремих груп, що виникали упродовж XV – XVIII ст. усередині РШ. Статистичний метод практикувався для виведення кількісних показників, що характеризують РШ. Нарешті, просопографічний метод дозволив "олюднити", персоніфікувати, а відтак краще унаочнити певні історичні тенденції та явища.

Спираючись на принципи історизму та об'єктивності, в роботі пропонується послуговуватися визначенням «руська шляхта». Воно уживається не в сучасному національно-етнічному, а в ранньомодерному конфесійному розумінні за аналогією – "*руська церква*", "*руський піп*", "*руський обряд*". Тобто йдеться про шляхту східного обряду: спочатку православну, згодом, з 1690-х років – греко-католицьку

Наукова новизна полягає у дослідженні ряду історичних явищ і аспектів з метою докорінно переглянути усталені в історичній науці уявлення про шляхетський соціум у Перемишльській землі XIV – XVIII ст. Зокрема,

Доведене відносно пізнє (XVI ст.) формування РШ в окрему соціокультурну групу з характерними для неї властивостями, як то багаточисленність, незаможність тощо.

Спростовані твердження про наявність цих специфічних рис серед РШ у XIV – XV ст.

Доведене, що конфесійний чинник лежав в основі формування РШ, решта – суспільний і матеріальний – мали другорядне значення.

Висвітлена еволюція цієї шляхетської спільноти упродовж XVII ст., й показано, яким чином вона змінювалася під впливом зовнішніх суспільних викликів.

Доведене зростання мілітариського чинника в житті РШ, від так його вплив на еволюцію світоглядних позицій. Зокрема - від повного несприйняття унії до компромісу з римокатолицькою церквою.

Реконструйовані аспекти життєдіяльності РШ у XVIII ст. Показана поступова інтеграції її з римокатолицьким шляхетським соціумом.

Реконструйована генеалогія шляхетських родів; показано як відбувалося розгалуження та формування родових відгалужень упродовж XVI – XVII ст.

Практичне значення роботи. Напрацьований фактологічний матеріал та здійснені на його основі аналіз й узагальнення дозволяють скоригувати окремі аспекти історії України. Отримані результати можна використати для наукових студій з історії нобілітету ранньомодерної доби сусідніх регіонів. Зрештою, вони збагачують генеалогічну базу даних та полегшують проведення прикладних генеалогічних досліджень для багатьох тисяч нащадків шляхетських родин, які проживають як на території сучасної України, так і поза її межами.

Апробація результатів дослідження. Отримані результати роботи оприлюднювалися у формі доповідей на міжнародних конференціях, засіданнях комісій та семінарах, зокрема:

На засіданнях комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін, історичної комісії у рамках XXV, XXVI і XXVII наукових сесій Наукового товариства ім. Шевченка (Львів, 18–21 березня 2014 р., 17–20 березня 2015 р., 11 березня 2016 р.). Наукових семінарах історичної секції НТШ (19 березня 2014 р., Львів). XII – XXVI Наукових геральдичних конференціях (Львів, 24 – 25 жовтня 2003 р.; Львів, 28 жовтня 2004 р.; Львів,

12 жовтня 2005 р.; Львів, 12 жовтня 2007 р.; Львів, 9 жовтня 2008 р.; Львів, 9 жовтня 2009 р.; Львів, 7 жовтня 2010 р.; Львів, 7 жовтня 2011 р.; Львів, 5жовтня 2012 р.; Львів, 11 жовтня 2013 р.; Львів, 10 жовтня 2014 р.; Львів, 9 жовтня 2015 р.; Львів, 7 жовтня 2016 р.; Львів, 14 жовтня 2017 р.). I – III українських генеалогічних читаннях (Київ, 27 – 29 травня 2011 р.; Київ, 24 – 26 травня 2013 р., Київ, 3 – 5 червня 2016 р.). Наукові конференції "Українська шляхта в Галичині у XV – XX ст.: історія та родова пам'ять" (Львів, 15 березня 2018 р.). VIII – XII Дрогобицьких міжнародних наукових історико-краєзнавчих конференціях (12-13 жовтня 2006 р.; 5 грудня 2008 р.; 29-30 листопада 2010 р.; 16-17 листопада 2012 р.; 21-22 листопада 2014 р.) Polsko-ukraińskiej konferencji naukowej „Urzędy władzy organy samorządowe i kościelne oraz ich kancelarje na polsko-ruskim pograniczu etnicznym i kulturowym do roku 1914" (Okuninka koło Włodawy, 10-12 września 2007 r.). II Polsko-Ukraińskiej konferencji Historycznej „Wspólne korzenie – wspólny dom" (Brzozów, 8 maja 2008). Międzynarodowej konferencji naukowej „Przestrzenie szlacheckiego samorządu. Miejsca obrad sejmików i zjazdów szlacheckich w Rzeczypospolitej XVI – XVIII wieku" (Urzędów-Liblin, 29-30 października 2009)

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел і літератури та додатків. Обсяг основного тексту дослідження складає 406 сторінок, перелік джерел і літератури становить 1901 найменування, додатки (46 родовідних схем) розміщені на 81 сторінці. Загальний обсяг дисертації – 590 сторінок.

РОЗДІЛ І
ДЖЕРЕЛА ТА ІСТОРІОГРАФІЯ. МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

1.1. Архівні джерела

Джерела до історії РШ Перемишльської землі творять чималий архівний масив, з якого до наукового обігу введено лише незначна частка. Основні депозитарії документів знаходяться у Львові (Центральному Державному історичному архіві м. Львів, Відділі Рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника, Відділі рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф.П. Максименка наукової бібліотеки Львівського Національного університету ім. І.Франка), а також в архівах Польщі (Державний архів у м. Перемишлі (Archiwum Państwowe w Przemyślu), Головний архів давніх актів у м. Варшаві (Archiwum Główny Akt Dawnych w Warszawie), Національна Бібліотека, Варшава (Biblioteka Narodowa, Warszawa) тощо).

Без сумніву, чільне місце за кількістю та інформативною насиченістю займає документація перемишльських земського та гродського судів, а також документи аналогічних судових установ суміжних територій (жидачівські, львівські, сяноцькі гродські і земські акти)[1]. Запроваджені у 1430-х роках,

[1] Історія функціонування земських і гродських канцелярій та джерелознавчий аналіз документів, котрі вони продукували, були предметом вивчення як українських, так і польських істориків. Наявний на сьогодні відповідний науковий доробок, що нараховує близько два десятки позицій, загалом дозволяє скласти уявлення про те, як створювалася документація гродських і земських установ, які існували в різний час, про її різновиди та їхню джерелознавчу цінність (Основні публікації: Врадий Н.Ф. Источниковедческий анализ актовых книг ЦГИА УССР в городе Львове / Н.Ф. Врадий // Вопросы архивоведения. – 1963. – № 4. – С. 58-60. Дашкевич Я. Р. Адміністративні, судові й фінансові книги на Україні в XIII–XVIII ст.: проблематика, стан і методика дослідження / Я.Р.Дашкевич // Історичні джерела та їх використання. – К., 1969. – Вип. 4. – С. 129–171. Исаевич Я. Д. Гродские и земские акты – важнейший источник по истории аграрных отношений в Речи Посполитой в XVI – XVIII вв. / Я.Д.Исаевич // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. 1961 г. – Рига, 1963. – С. 90-99. Купчинський О. Земські та гродські судово–адміністративні документальні фонди Львова / О. Купчинський. – К., 1998. – 99 с. Купчинський О. А. З історії створення науково-довідкового апарату до фондів судово-адміністративних установ України XV-XVIII ст. / О. А. Купчинський // Архіви України. – 1976. – № 1. – С. 27-35. Купчинський О. А. Про підготовку каталога судово-адміністративних установ України XV-XVIII ст. / О. А. Купчинський // Архіви України. – 1976. – № 5. – С. 14-21. Dąbkowski P. Katalog dawnych aktow sądowych polskich województwa Ruskiego i Bełskiego, przechowywanych w Archiwum Państwowem we Lwowie / P. Dąbkowski. – Lwów, 1937. – Cz.1. – 220 s. Dąbkowski P. Księgi sądowe lwowskie w dawnej Polśce / P. Dąbkowski. – Lwów, 1937. – 157 s. Dąbkowski P. Księgi sądowe przemyskie i przeworskie w Dawnej Polsce / P. Dąbkowski. – Przemyśl, 1936. – 86 s. Dąbkowski P. Palestra i księgi sądowe sanockie w dawniej Polsce / P. Dąbkowski. – Lwów, 1925. – 54 s. Dąbkowski P. Palestra i

вони функціонували безперервно упродовж кількох століть й були ліквідовані австрійською владою в ході судово-адміністративної реформи. Створена в них актова документація збереглася майже в повному обсязі і неушкодженою, за винятком львівських земських актів XVI ст., понищених під час повені у 1653 і 1658 рр., та актів жидачівського гроду та земського суду XVI – першої половини XVII ст., які згоріли під час захоплення Жидачева козацькими військами у 1649 р. Попервах поряд з Перемишлем, Львовом, Сяноком, Жидачевом гродські і земські судові установи існували також у Самборі, Дрогобичі, Мостиськах, Лежайську, Ряшеві, Стрию, Ланцуті[2]. Згодом, упродовж XV – першої половини XVI ст., вони були ліквідовані й їхня документальна спадщина не збереглася. До нашого часу дійшла лише одна гродська книга з Самбора за 1530-1537 рр., яка знаходиться серед львівських гродських актів[3].

На сьогодні оригінальна документація з канцелярій перемишльських, львівських, сяноцьких, жидачівських гродів та земських судів зберігається у Центральному державному історичному архіві м. Львова й нараховує кілька тисяч актових книг:

Фонд 7 (Жидачівський гродський суд, м. Жидачів, Львівської землі, Руського воєводства 1435 – 1786 рр.), 193 актові книги та 73 фасцикули[4].

фонд 8 (Жидачівський земський суд, м. Жидачів, Львівської землі, Руського воєводства 1435 – 1786 рр.), 17 актових книг і 1 фасцикула[5];

фонд 9 (Львівський гродський суд, м. Львів, Львівської землі, Руського воєводства 1435 – 1786 рр.), 962 актові книги та 133 фасцикули[6];

---

księgi sądowe ziemskie i grodzkie w dawnej Polsce / P. Dąbkowski. – Lwów, 1926. – 206 s. Dabkowski P. Zaginione księgi sądowe województwa Ruskiego i Bełskiego / P. Dąbkowski. – Lwów, 1921. – 121 s. Dąbkowski P. Z przeszlości ksiąg grodzkich i ziemskich żydaczowskich / P. Dąbkowski // Księga pamiętnikowa ku czci B.Orzechowicza. – Lwów, 1916. – T. 1. – S. 234-256.

[2] На думку П. Домбковського, впроваджений у 1430-х роках адміністративно-судовий устрій дублював давньоруську традицію. Звідси – така чисельність гродських судів, які, як припускав дослідник, замінили собою руські воєводські суди (Dąbkowski P. Zaginione księgi sądowe województwa Ruskiego i Bełskiego / P. Dąbkowski. – Lwów, 1921. – S. 4-5).

[3] Dąbkowski P. Zaginione księgi sądowe województwa Ruskiego i Bełskiego / P. Dąbkowski. – Lwów, 1921. – S. 3-110.

[4] ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – С. 4-16; оп. 2. – С. 15-19; оп. 3. – С. 20-21.

[5] Там само. – Ф. 8. – Оп. 1. – С. 3-7.

[6] Там само. – Ф. 9. – Оп. 1. – С. 5-49; оп. 2. – С. 50-55; оп. 3. – С. 56-58.

фонд 10 (Львівський земський суд, м. Львів, Львівської землі, Руського воєводства 1446 – 1785), 312 актових книг та 27 фасцикул[7];

фонд 12 (Переворський земський суд, м. Переворськ, Перемишльської землі, Руського воєводства 1437 – 1777 рр.)[8];

фонд 13 (Перемишльський гродський суд, м. Перемишль, Перемишльської землі, Руського воєводства 1462 – 1784 рр.), 1105 актових книг та 292 фасцикули[9];

фонд 14 (Перемишльський земський суд, м. Перемишль, Перемишльської землі, Руського воєводства 1436 – 1784 рр.), 415 актових книг і 33 фасцикули[10];

фонд 15 (Сяноцький гродський суд, м. Сянок, Сяноцької землі, Руського воєводства 1423 – 1784 рр.)[11].

Усі вони об'єднані в кілька серій, основні з яких – книги записів (inscriptionum), книги реляцій (relationum), книги декретів (decretum). В окремих випадках створювалися невеликі тематичні серії, а також комбіновані з трьох щойно згаданих. Зазвичай, уся ця документація продубльована у чорновиках та чистовиках. Наприклад, збережена документація перемишльського гродського суду виглядає наступним чином:

143 чистові книги вписів угод (inducta incriptionum) за 1462 – 1783 рр.[12]

112 чорнових книг вписів угод (protocollum inscriptionum), 1587 – 1783 рр.[13]

364 чистові книги донесень (inducta relationum), 1532 – 1783 рр.[14]

87 чорнових книг донесень (prothocollon relationum), 1532 – 1783 рр.[15]

---

[7] Там само. – Ф. 10. – Оп. 1. – С. 6-23; оп. 2. – С. 24-25; оп. 3. – С. 26-28. Окрім документів львівського земського суду, цей фонд також містить матеріали львівського королівського генерального скарбового трибуналу, комісій з виплати жовнірських грошей, акти про підтримання громадського спокою, дві книги декретів Люблінського трибуналу, матеріали Львівського королівського трибуналу (ЦДІАЛ України. – Ф. 10. – Оп. 1. – С. 5).
[8] ЦДІАЛ України. – Ф. 12. – Оп. 1. – С. 3-21; оп. 2. – С. 22-23; оп. 3. – С. 24.
[9] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – С. 6-55; оп. 2. – С. 56-68; оп. 3. – С. 69-71.
[10] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – С. 6-26; оп. 2. – С. 27-29; оп. 3. – С. 30-32.
[11] Там само. – Ф. 15. – Оп. 1. – С. 3-31; оп. 2. – С. 32-33; оп. 3. – С. 34-35.
[12] Там само. – Спр. 1-8, 12-13, 30-31, 36-69, 71-167.
[13] Там само. – Спр. 168-278, 987.
[14] Там само. – Спр. 279-280, 293-654.
[15] Там само. – Спр. 655-740, 1012.

237 чистових книг декретів (inducta decretorum), 1534 – 1783 рр.[16]

29 чорнових книг декретів (prothocollon decretorum), 1541, 1606 – 1640, 1671 – 1783 рр.[17]

7 чистових книг вписів угод і донесень (inducta inscriptionum et relationum), 1543 – 1678 рр.[18]

28 чистових книг вписів угод, донесень, декретів (inducta inscriptionum, relationum, decretorum), 1519 – 1565 рр.[19]

21 чорнова книга повноважень (prothocollon plenipotentiarum), 1652 – 1783 рр.[20]

4 чорнові книги присяг (prothocollon iuramentorum), 1626, 1628 – 1631, 1648-1678, 1711 рр.[21];

1 чорнова книга судових засідань (prothocollon), 1779 р.[22]

10 книг-сумаріїв вписів до чистових книг (seriaria relationum), 1763 – 1783 рр.[23]

61 реєстр справ (regestra causarum), 1620, 1630 – 1783 рр.[24]

За частотою згадок про РШ перше місце закономірно посідають акти перемишльських гродських і земських судів. За попередніми підрахунками, земські акти містять до четвертини усіх записів, де РШ присутня як одна зі сторін чи то угоди, чи то конфлікту. Перемишльські гродські книги інскрипцій (записів) виказують дещо інакші відсотки. Тут кількість відповідних записів коливалася у XVI – XVII ст. в межах 20-30 %. Лишень у 1620-1640-х роках цей показник зменшувався до 10-15 %. У XVIII ст., починаючи з другого десятиліття, представники руських шляхетських родів з’являються ледве не в кожному другому документі окремо взятої актової книги. У книгах реляцій кількісні показники у XVI – першій половині XVII

[16] Там само. – Спр. 753-986.
[17] Там само. – Спр. 986-1010, 1013-1015, 1080.
[18] Там само. – Спр. 10-11, 33-35, 281, 282.
[19] Там само. – Спр. 9, 14-29, 32, 70, 284-292.
[20] Там само. – Спр. 1016-1036.
[21] Там само. – Спр. 1070-1072, 1078.
[22] Там само. – Спр. 1011.
[23] Там само. – Спр. 741-750.
[24] Там само. – Спр. 1037-1069, 1073, 1074, 1076, 1081-1105.

ст. коливалися у межах 10-15 %, згодом поступово зростають, сягнувши на середину XVIII ст. третини усіх записів, уміщених в окремо взятій актовій книзі[25].

Попри те, що РШ Перемишльської землі віддавала перевагу місцевому граду та земському суду, інформація про неї міститься також у судових установах Львова, Жидачева, Сянока. Зрештою, тогочасна практика дозволяла шляхтичу звертатися до будь-якого граду або земського суду Речі Посполитої для владнання своїх судових та цивільних справ. Така потреба виникала, насамперед, серед нобілітету, що проживав у віддалених куточках Перемишльщини. Керуючись практичними міркуваннями, вони вдавалися до найближчого граду або земського суду, які розташовувалися на коротшій відстані, аніж Перемишль. Зокрема, Крушельницькі, Підгородецькі, Корчинські, Любенецькі, Скольські, Семигинівські та інші власники земельних часток в шляхетських гніздах Стрийщини віддавали перевагу жидачівському граду і земському суду й у перемишльських актах з'являються вкрай рідко. З початку XVII ст. до них приєднуються роди зі східної частини Дрогобицького повіту, що мешкали в сс. Криниці, Бориславі, Попелях, Уличному тощо. Не дивно, що в єдиній збереженій книзі жидачівського земського суду, яка нараховує трохи менше 700 сторінок, близько ста відведені під майнові записи стрийської шляхти[26]. Жидачівські гродські акти на 10-15% заповнені документами руської шляхти з Перемишльщини. Для XVIII ст. цей показник зростає до 15-20%[27]. Шляхта сс. Луки, Гордині, Білини Великої, Хлопчиців, Канафостів та Шептиць, розкинутих коло Дністра, перебувала в тісних контактах з шляхтою сусідніх

---

[25] Смуток І. Гродські і земські акти як джерело до генеалогії шляхетських родів православного (греко-католицького) віровизнання Перемишльської землі (XVI – XVIII ст.) / І. Смуток // Мандрівець. Всеукраїнський науковий журнал. – 2011. – № 2(92). – С. 64-66.

[26] ЦДІАЛ України. – Ф. 8. – Оп. 1. – Спр. 1. – С. 11-13, 19-20, 22-23, 28-29, 51-52, 57-58, 60-66, 74-75, 84-85, 87-88, 92-94, 108, 120, 151-158, 160-162, 171-172, 186, 233, 236-242, 245-246, 266-267, 270-274, 281-287, 290-292, 303-304, 323-324, 329-332, 337-338, 354-355, 367-371, 380, 384-385, 400-402, 409-416, 419-420, 433-435, 463-470, 477-484, 495-497, 516-527, 530-532, 536, 543-544, 546-552, 555-557, 562, 568-570, 572-575, 581-583, 604-606, 610, 614, 626, 635-637, 649-650, 660, 667.

[27] Смуток І. Гродські і земські акти як джерело до генеалогії шляхетських родів православного (греко-католицького) віровизнання Перемишльської землі (XVI – XVIII ст.) / І. Смуток // Мандрівець. Всеукраїнський науковий журнал. – 2011. – № 2(92). – С. 66.

Долобова, Чайковичів та Колбайовичів, що у Львівській землі, володіли там окремими земельними частками й неодноразово зверталися до львівських гроду та земського суду. Як наслідок, чи не кожна львівська актова книга нараховує до двох десятків записів, котрі мають стосунок до перемишльської шляхти[28]. Подібно власники сс. Терла, Розсохів та Любохової разом з війтівсько-князівськими родинами волоських сіл Стрв'язької країни, розташованих поряд з Сяноччиною, час від часу з'являються на сторінках сяноцьких гродських і земських актів[29].

Документація гродських і земських судів, де присутня РШ, охоплює увесь спектр актів, які продукували вказані установи. Це акти угод, купівлі-продажу, застави, боргові зобов'язання й квити, вінові записи, цесії. Їхня кількість обраховується тисячами. Отримані з них відомості дозволяють реконструювати матеріальні аспекти життєдіяльності шляхетського соціуму (рівень матеріальних статків, обіг землевласності, тенденції та коливання господарського розвитку в межах одного-кількох поколінь, розміри грошового капіталу, залученість у фінансово-лихварські операції, наявність та кількість підданих тощо). Це також тисячі й десятки тисяч протестацій, скарг, позовів, маніфестацій, екзекуцій, декретів і т.д., які фіксують певні правові колізії. Останні, вирізняючись своєю багатогранністю, є невичерпним джерелом для відтворення найрізноманітніших аспектів життя РШ. Зокрема, це ті ж самі справи матеріального характеру (нищення та захоплення худоби, домашніх речей, одягу, коштовностей; потрави збіжжя, переорані межі, незаконні покоси, підпали; неповернуті борги та застави, невиплачене віно; невирішені суперечки щодо права власності на рухоме і

[28] Наприклад, книга інскрипцій за 1607 р. загальним обсягом понад 700 сторінок містить 17 записів, що мають стосунок до РШ Перемишльської землі (ЦДІАЛ України. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 94. – С. 862, 869, 889-890, 905, 929, 1001-1002, 1050-1051, 1122-1123, 1126, 1165-1166, 1281, 1312-1313, 1395, 1438-1439, 1467, 1584-1585). Книга інскрипцій за 1677 – 1678 рр. обсягом понад дві тисячі сторінок так само містить близько двох десятків записів, де задіяна РШ з Перемишльщини (ЦДІАЛ України. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 160. – С. 483-484, 735-737, 768-770, 827, 829, 873-874, 893-894, 927-928, 945-946, 949, 1109-1110, 1118-1119, 1183, 1212-1214, 1363-1364, 1383-1386, 2048).

[29] Так, книга інскрипцій сяноцького гроду за 1606 – 1610 рр. обсягом понад півтори тисячі сторінок містить 18 записів, зе згадуються нобілі з Перемишльщини (ЦДІАЛ України. – Ф. 15. – Оп. 1. – Спр. 52. – С. 58-59, 106-107, 111-112, 172, 213-214, 295, 367-38, 533, 551, 618-619, 743-744, 833-834, 836, 846-848, 952-953, 967-968, 1359, 1474-1480).

нерухоме майно, введення у володіння та перешкоджання введення у володіння; реєстри рухомого майна і т.д.); взаємовідносини у родині та з сусідами (ті ж самі конфлікти навколо завданих збитків, поза тим свідчення возних або потерпілої сторони про завдані рани та кривди, свідчення про позбавлення власницьких прав і т.д.); залучення та участь у суспільно-політичних процесах (документація Вишенського сеймика, маніфестації з приводу певних резонансних суспільних подій, скарги на військові постої, свідчення про службу у панцирних та гусарських хоругвах, свідчення про виконання певних публічних повноважень та обов'язків і т.д.); взаємовідносини з церковними інституціями (згадки про шляхту, що входила до церковної ієрархії та парафіяльного духовенства, а також серед чернецтва; участь шляхти у боротьбі між уніатами і православними, записи певних сум на церкви і монастирі й т.д.); культурні та освітні аспекти (наявність автографів, що свідчить про рівень письменності, а звідси – опосередковано про рівень освіченості, згадки про отримання освіти, перебування в навчальних закладах і т.п.).

Вочевидь, цей перелік далеко не вичерпний. Нерідко типові за своїм змістовно-функціональним призначенням акти з гродських земських книг можуть містити доволі цікаві деталі, котрі за інформаційним наповненням є оригінальними й до певної міри резонансними. Наприклад, у протестації Барбари Чернецької проти родини її покійного чоловіка Стефана Чернецького вказується не тільки на спробу позваних позбавити її прав на маєтність, нажиту у шлюбі (що було доволі типовим явищем) але й наводяться обставини поховання та фіксуються міжконфесійні суперечки (1607)[30]; вількомирський підчаший Франциск Ягньонтковський, протестуючи проти Йосифа Гординського та Луцьких Вадяків, Одинаків, Тильчаків, Чайківських Трунків, Винницьких Радевичів та інших власників Луки, з-поміж іншого вказував на те, що слуга Гординського погрожував у церкві

[30] " *…we wsi Stronne cialo meza iei Stefana Czernieckiego swezo zmarlego wzial … cialo pomienionego Stefana Czernieckiego meza iei w wierze katolickiey zmarlego do cerkwie ruskiey we wsi Stronney upornie nad powinnosc*

протестанту навести на нього опришків Довбуша або Унятицького (1756)[31]; реєстр речей, залишених по смерті теребовлянського підчашого Йоана Комарницького, містить відомості не тільки про коштовні речі, одяг, худобу, але й подається перелік ікон, картин та портретів (1747)[32]; подібно згадки про бібліотеку та відомості про книги уміщено у реєстрі майна покійного Григорія Вовчанського (1748)[33] і т.д.

Віддаючи належне об'єктивності, варто вказати на вади, а точніше – на джерелознавчу обмеженість цього різновиду документації. Останнє зумовлене як специфікою документообігу, так і юридичною практикою, та, зрештою, життєвими реаліями. Так, абсолютна більшість угод купівлі-продажу нерухомості документально оформлені як дарчі. Вартість купленого не подається; розміри землевласності не вимірювалися якимись універсальними, загальноприйнятими одиницями земельної площі. Десь міряли загонами, як це було у Білині Великій; десь – ютринами (у гірській частині Перемишльщини, зокрема, у Маткові, Комарниках, Висоцькому Верхньому); ще десь – прутами (Винники) або ліктями (Кульчиці). Нерідко для означення розмірів купленої, чи то пак проданої землі послуговувалися місцевими мікротопонімами. Зазвичай, такий акт схематично виглядав наступними чином: "шляхтич N визнав, що дарував шляхтичу N стільки-то загонів (прутів, ютрин) ріллі вшир, а вздовж від дороги до ставу" і т.д.[34] Все це суттєво утруднює визначення розмірів та вартості нерухомості, що продавалася. Подібно акти суспільно-політичного характеру, як то лауди та інші документи Вишенського сеймика, попри значну їх кількість, практично не повідомляють про склад учасників цього шляхетського зібрання. Так само невідома процедура обговорення того чи іншого питання, позиції різних

---

chrescijanska wlasznem kosztem biorocz rzecz na pogrzeb odprawowal , ... obiady jakies swoie ruskie po kilka dni czynis we dworze iei ..." (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 323. – С. 227-228).

[31] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 599. – С. 766.

[32] Там само. – Спр. 574. – С. 1847.

[33] Там само. – Спр. 576. – С. 733.

[34] Наприклад: "*Nlis Joannes Popiel Broszniowski olim nl Semion Popiel Broszniowski filius ... rgt quia ... pomiarek w ktorym zagonow 8 inter metas rel. Stefan Winnicki et nlis Samuel Bilinski od drogi do malego ostrowca it pomiarek w ktorym zagonow 12 inter metas nlium Samueli Bilinski et Joanni Lucki Telczak od drogi do*

угруповань та результати прийнятих рішень. Як наслідок, ці та подібні нюанси безумовно позначаються на повноті та всебічності реконструкції шляхетського соціуму Перемишльської землі XVI – XVIII ст.

Окрім оригінальної документації гродських і земських судів, на сьогодні в розпорядженні історика є чимала кількість витягів цих актів, а також різноманітні хронологічні та тематичні реєстри, які творять вторинну документацію. Видача виписів (церографів) на вимогу зацікавлених осіб практикувалася впродовж всього періоду діяльності гродських і земських канцелярій. Вона не припинялася й після судово-адміністративної реформи 1780-х років. Витяги гродських і земських актів упродовж XV – XIX ст. становили чи не основну збірку родинних шляхетських архівів. У XIX – на початку XX ст. вони поповнюють архівні колекції науковців, громадських і культурних діячів. Як правило, це поодинокі розпорошені документи-дублікати, котрі неважко віднайти в оригінальних актових книгах, а отже, переоцінювати їх не варто. Зокрема, такі витяги трапляються серед документів з колекції Олександра Чоловського, більша частина якої на сьогодні зберігається у відділі рукописів Львівської національної наукової біблотеки ім. В. Стефаника, окремі частини також знаходяться у Головному архіві давніх актів у Варшаві та Бібліотеці Національного інституту ім. Оссолінських у Вроцлаві. Збираючи інформацію про окремі шляхетські роди Галичини, О. Чоловський таким чином поповнював її копіями та церографами з гродських і земських актів. Як правило, справа про кожний окремо взятий рід містить один або кілька таких документів[35].

---

chworosczy it lake albo sianozec w maley chworosczy … in Luka … nli Stefano Winnicki… dedit" (1672 р.) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 128. – С. 1710-1714).

[35] Наприклад, змістовно-видовий склад справи 63 „*Височанські*" наступний:

Контракт про купівлю та обмін земельними ділянками між Йозефом Боберським та Мар'яною Височанською Дмитрикович від 25 листопада 1823 р.;

угода між Мар'яною Височанською та Михайлом Височанським Дмитриковичем про дарування останньому земельних наділів за умови її пожиттєвого утримання, від 13 лютого 1827 р.;

дарча Стефана Височанського Дмитриковича для своєї єдиної дочки Мар'яни на нерухомість у Верхньому Висоцькому, від 1 лютого 1827 р.;

свідчення про внесення попереднього акту, тобто донації до так званих домінікальних книг, від 18 березня 1829 р.; контракт про купівлю земельної частки у Верхньому Висоцькому між Яном Височанським Петрушевичем і Йозефом Боберським, від 3 квітня 1836 р.;

Більшу джерелознавчу цінність мають хронологічні та тематичні реєстри документів гродських і земських книг. Перші відомі реєстри датуються серединою XVIII ст., втім, слушним було б припустити їх виникнення вже у XVII – першій половині XVIII ст. До нашого часу дійшло декілька таких довідкових збірок. Зокрема, це „Документи до історії роду Кульчицьких…" – рукописна книга, створена у 1750 – 1760-х роках, обсягом 130 аркушів, яка не має початку, оскільки перші кілька аркушів втрачені[36]. Вона складається з двох частин. Перша містить родовідні таблиці й виписки з перемишльських гродських актів, які згруповані по окремих родових відламах Кульчицьких та земельних наділах, котрими вони володіли. Наприклад, під заголовком „Częsc Szelestowska seu Ilwiczowska" подані регести майнових справ власників земельних часток, званих «Шелестівська» або «Ільвичівська», XVII – XVIII ст. та генеалогічна схема відгалуження Кульчицьких, що виводяться від Іллі й відомі як Кульчицькі Ільвичі або Шелестовичі[37] і т.д. Друга частина – це регести майнових справ (акти дарування, застави, тощо) з книг „інскрипцій" („записів") перемишльського граду, подані в хронологічній послідовності. Уміщені в рукописі генеалогічні схеми роду Кульчицьких в цілому достовірні, за винятком інформації про перші покоління, котрі виводилися від міфічного Мелетія Тутковича – протопласта роду, сучасника князя Лева Даниловича. Їхнім недоліком є лише те, що вони майже не містять інформації про представниць жіночої статі: не зазначені дружини, дочки та сестри. Аналогічною за змістом є документальна збірка під назвою "*Krotkie zebranie transakciy alb dyspozyciy IchMciow panow Rytarowskich*". Вона укладена на межі 17 – 18 ст. за участю

угода між Андрієм Пакошевським та Раймундом Загоровським про передачу прав на земельні ділянки у сс. Івашківець, Мохнатому і Маткові, від 15 червня 1838 р.;

привілей Августа III, польського короля, для Яна Височанського та його дружини на війтівство у с. Ботелька, від 4 червня 1760 р.;

витяги з індексів-реєстрів до гродських і земських книг XVII – XVIII ст., що стосуються Височанських; легітимація про підтвердження шляхетства австрійською владою Височанським, від 25 серпня 1784 р. (ЛННБ ВР. – Ф. 141. – Оп. III. – Спр. 3. – Арк. 1-14).

Документи і справи інших родів суттєво не різняться від вищевказаних. Документи кінця XVIII – першої половини XIX ст. чисельно домінують. Акти давньопольського періоду обраховуються одиницями й у переважній більшості випадків датуються 1750 – 1770-ми роками.

[36] ЛННБ ВР. – Ф. 141. – Оп. I. – Спр. 37. – Арк. 1-130.

сяноцького войського Стефана Матея Ритаровського й нараховує два десятки повнотекстових витягів з перемишльських гродських і земських актів. Найраніший з них – це грамота князя Лева для якогось Куната на сс. Рогізно і Ритаровичі[38].

Не менш цікавими є реєстри, створені вже в 19 ст., котрі потрапили до львівського колекціонера Людвіка Зелінського, а від нього – до Олександра Чоловського. Це окремі книги на кількадесят сторінок, де подані регести документів з перемишльського, львівського, галицького гродів та земських судів стосовно таких родин як Уруські й Підгородецькі[39], Білинські[40], Блажівські[41]. Лаконічність виписок та їхнє датування, подекуди в межах кількох років, вказує на те, що укладачі працювали не з самими гродськими і земськими актами, а з індексами-покажчиками, створеними до них австрійськими урядовцями наприкінці XVIII ст. Попри це, достовірність поданої інформації не викликає сумнівів.

Усі ці реєстри творять вторинну документацію, однак за умови відсутності повноцінних географічних, особових та предметних покажчиків до гродських і земських актів вони суттєво полегшують пошукову роботу, а отже, залишаються цінним джерелом для дослідників генеалогії руської шляхти Перемишльської землі.

Окрему групу джерел становлять акти судово-адміністративних установ місцевих староств, міських та сільських осередків. З усіх королівщин, розміщених на території Перемишльської землі, найбільшої уваги заслуговує Самбірське староство (з 1590 р. – економія). Цей значний за розмірами адміністративно-господарський комплекс (включав 3 міста та більше сотні сіл) розміщувався в ареалі найбільшого скупчення РШ, межуючи з трьома десятками її осідків, одночасно на його території до кінця XVIII ст. проживало чимало шляхетських родин в якості привілейованих

---

[37] Там само. – Арк. 11-13.
[38] Там само. – Ф. 5. – Оп. 1. – Спр. 426/II.
[39] Там само. – Ф. 141. – Оп. II. – Спр. 153. – С. 55-410.
[40] AGAD. – Zbior Alexandra Czolowskiego. – Sygn. 474. – 73 s.
[41] Ibidem. – Sygn. 475. – 53 s.

посесорів війтівств-князівств, вільництв, попівств, корчмарств, млинарств тощо. Архів Самбірської економії зберігся, хоча й не повністю[42]. На сьогодні він нараховує близько семи десятків актових книг. Частина з них – це судові акти (декрети) замкового (віце адміністраторського) суду кінця XVII – XVIII ст., кілька книг, що датуються 1590 – 1680-ми роками, містять майнові угоди та ті ж самі рішення самбірського замку; окрему серію творять акти старосільського піджупницького суду XVII – першої половини XVIII ст. Також в архіві зберігаються: інвентарі окремих частин економії за 1749 і 1768 рр.; листування Королівської Скарбової Комісії та її постанови (рескрипти); реєстри зборових судів за 1650-1680-ті роки; акти, створені в процесі діяльності королівських комісій; акти крайницьких судів тощо[43].

Серед матеріалів Самбірської економії вдалося виявити кілька тисяч судових та майнових актів (угоди, купівлі-продажу, застави, боргові записи, вінові записи, декрети замкового і крайничого судів тощо) та окремих згадок у обліково-статистичних документах, де однією зі сторін виступає РШ. Вони дозволяють реконструювати історію родин, котрі не одне покоління проживали у цій королівщині. Частина з них не володіла земськими маєтностями й практично не згадується у гродських земських актах, тому документи економії слугують чи не єдиним джерелом про них. Вивчаючи їх, можна з'ясувати матеріальні аспекти життя цієї категорії шляхти, їхні взаємовідносини з замковою адміністрацією, привілейованим і непривілейованим населенням, замешкалим у навколишніх королівських селах, правові підстави володіння тією чи іншою посесією тощо. Акти економії також містять чимало відомостей про шляхту з навколишніх зем'янських сіл. Як правило, це дрібні суперечки з королівськими підданими, межові конфлікти та справи з приводу боргів королівських громад та

[42] Частина актів, що зберігалися у міжвоєнний період в Головному архів давніх актів у Варшаві, головно ревізії та інвентарі Самбірської економії, котрі творили окрему збірку у Коронному скарбовому архіві, згоріли разом з іншими документами під час Варшавського повстання 1944 р. (Straty archiwow i bibliotek warszawskich w zakresie Rękopismiennych zrodel historycznych. – Warszawa, 1957. – T. 1: Archiwum Glowne Akt Dawnych w Warszawie. – S. 92).

[43] Інкін В. Архів Самбірської економії / В. Інкін // Записки НТШ. – Львів, 1996. – Т. CCXXXI: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 125 – 146.

окремих її членів, кредиторами яких з-поміж іншого виступала також шляхта.

Споріднена документація, яка доповнює матеріали з архіву Самбірської економії, знаходиться у Камеральному архіві (Archiwum Kameralne), що становить окремий фонд (zespół) у Головному Архіві давніх актів у Варшаві. Ця документація витворилася у процесі діяльності Королівської Скарбової комісії, створеної на початку XVIII ст. для більш ефективного управління королівськими столовими маєтностями Речі Посполитої (у тому числі і Самбірською економією). Основу цього зібрання становлять протоколи засідань Комісії та її листування з адміністраціями на місцях[44]. Вони так само містять відомості про посесорів війтівств-князівств і т.д. та їхній правовий статус, відомості про околичну шляхту та її межові або боргові суперечки з королівськими громадами.

На відміну від Самбірської економії? інші староства, як то Стрийське, Дрогобицьке або Перемишльське, такої обширної документації не витворили. На сьогодні у розпорядженні дослідників є лише одна актова книга дрогобицького замку за 1753 – 1769 рр.[45] Втім, якихось систематичних відомостей про місцеву РШ вона не містить (зрештою, у Дрогобицькому старостві практично не існувало привілейованих посесій, котрі б перебували в руках цієї шляхти). Для Перемишльського староства – це книга судових і майнових актів сіл волоського права, об'єднаних в окрему Стрв'язьку країну. Вона датується 1554 – 1577 рр. й містить відомості про десяток війтівсько-князівських родів (зокрема Бережанських, Рудавських, Брилинських, Смольницьких, Нанівських, Бандрівських тощо), доповнюючи, таким чином, дані про них, почерпнуті з актів перемишльського граду[46].

---

[44] Stanczak Ed. Kamera saska za czasów Augusta III / Ed. Stanczak. – Warszawa, 1973. – 221s. Bankowski P. Archiwum Kameralne i jego losy / P. Bankowski // Archejon. – Warszawa, 1948. – T. XVII. – S. 114-143. Archiwum Glowne Akt Dawnych w Warszawie. Informator zasobie archiwalnym. Oprac. Pod red. Doroty Lewandowskiej. – Warszawa, 2008. – S. 72-75.

[45] ЛННБ ВР. – Ф. 5. – Спр. 2901/II.

[46] Ця актова книга зберігається серед документів перемишльського граду (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 283. – С. 1-752)

Магістратські архіви Перемишля, Самбора та Дрогобича також містять документи, де натрапляємо на представників РШ. Втім, згадуються вони спорадично, як правило, у контексті взаємовідносин з міщанами, та у кримінальних справах, що розглядалися міськими війтівсько-лавничими судами[47]. Також міські акти повідомляють про осіб шляхетського походження, замешкалих у місті, однак такі випадки були поодинокими[48].

Багатими на джерельний матеріал до історії РШ є архіви центральних владних інституцій Давньої Речі Посполитої. Насамперед йдеться про Коронну Метрику, а також документи Референдарського суду, Коронного Скарбу та Люблінського трибуналу тощо.

Коронна Метрика, створена для реєстрації вихідної документації з королівської канцелярії, містить повнотекстові записи більшості королівських привілеїв (надань, підтверджень тощо), котрі становлять окрему серію актових книг, знаних як "книги записів" (*księgi wpisów, libri inscriptionum*)[49]. Саме до них внесені й завдяки цьому збережені надання на земську власність, видані руськими князями та польськими правителями для родоначальників окремих руських шляхетських родів. Тут також можна віднайти більшість привілеїв на пожиттєве володіння нерухомістю у Самбірському, Перемишльському та інших староствах; надання "кадуків", грошових виплат (пенсій), земських урядів окремим представникам РШ. З середини XVII ст. в королівській канцелярії почали вестися регести вихідної документації, започаткувавши окрему серію книг, званих "*Sigillata*". Вони фіксують документи, більшість з яких так і не потрапила до "книг записів",

---

[47] ЦДІАЛ України. – Ф. 43. – Оп. 1. – Спр. 41, 56, 67, 128-129, 144, 175-176, 179, 193, 207-208, 213-215, 234-235, 238, 298, 373, 383, 387, 426, 509, 521-522, 536, 556, 600, 614; спр. 157. – С. 21, 41, 105, 228, 250, 397, 419, 429, 480-481, 529-530, 569, 603, 715, 758, 767, 846-847.

[48] Для прикладу, у Новому Самборі, у 1650-1680-х роках, це були Яцько Созанський і Базилій Стрільбицький і т.д. (ЦДІАЛ України. – Ф. 43. – Оп. 1. – Спр. 156. – С. 37, 85, 123, 195-196, 254, 389, 396, 406, 428, 457, 487, 529-535, 563, 572, 627-628, 657; спр. 157. – С. 18-21, 23-25, 121-122, 369, 371, 406, 459, 490-491, 848).

[49] Докладніше: Inwentarz Metryki Koronnej. Księgi wpisow i dekretow polskiej kancelarii krolewskiej z lat 1447–1795. oprac. I. Sulkowska-Kurasiowa, M. Wozniakowa. – Warszawa; Lodz, 1975. – S. 2-22. Sulkowska-Kurasiowa I. Księgi wpisow Metryki Koronnej (1447-1794) w Archium Glownym Akt Dawnych w Warszawie / I. Sulkowska-Kurasiowa // Archeion. – 1966. – T. 44. – S. 73-91.

тому, попри свою лаконічність, безумовно також становлять значну джерелознавчу цінність[50].

Королівські привілеї та їхні копії, видані на руки отримувачам, зберігаються й поза межами коронної метрики й становлять чималий масив архівної документації. Сотні таких документів, що мають стосунок до РШ, розсипані по різних архівосховищах як України, так і Польщі. Зокрема, в Головному Архіві давніх актів у Варшаві (фонди "*Zbiór dokumentów pergamentowych*"[51], "*Zbiór dokumentów papierowych*"[52], "*tzw. Metryka Litewska*"[53], "*Archiwum Zamoyskich*"[54], "*Archiwum Kameralne*"[55]), серед рукописів Національного закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві[56], Бібліотеки Польської Академії наук у Кракові[57], у фондах Центрального Державного історичного архіву м. Львів (Ф. 131 Колекція грамот на пергаменті [1110-1137] – 1923 рр.[58]. – Ф. 134; Колекція документів про шляхетські маєтки на території Руського, Волинського, Подільського та інших воєводств, 1423 – 1932 рр.[59]; ф. 856 Самбірська економія[60]), у рукописних зібраннях Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника (ф. Олександра Чоловського[61], і т.д.)

---

[50] Sulkowska-Kurasiowa I. Księgi Sigillat Metryki Koronnej (1658-1794) / I. Sulkowska-Kurasiowa // Archeion. – 1970. – T. 54. – S. 41-57.
[51] AGAD. – Zbiór dokumentów pergamintowych. – Sygn. 1395, 1452, 4698, 4777, 4782, 6049.
[52] Ibidem. – Zbiór dokumentów papierowych. – Sygn. 1714, 1777, 1818, 1839, 3204, 3227, 3287, 3388, 3403, 3414.
[53] Тут зберігається копіарій привілеїв на війтівства/князівства, попівства, як додаток до інвентаря Самбірського староства 1568 р. (AGAD. – tzw. Metryka Litewska. – Dz. I. B. – Sygn. 22. – K. 231-470).
[54] Тут зберігається копіарій привілеїв на війтівства/князівства, попівства Самбірського староства за 1292 – 1566 рр. (AGAD. – Archiwum Zamoyskich. – Sygn. 2977. – K. 1-149.)
[55] AGAD. – Archiwum Kameralne, II. – Sygn. II/32. – S. 241; sygn. II/33. – S. 69-75, 115-123, 131-133; sygn. II/71. – S. 46-48, 79-80; sygn. II/72. – S. 161-162.
[56] Fastnacht A. Katalog dokumentów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich / A. Fastnacht. – Wrocław 1953. – Cz. 1: Dokumenty z lat 1507-1700. – Nr 222, 243, 250, 253, 289, 295, 455, 674, 679, 712, 809, 815; 1969. – Cz. 2: Dokumenty z lat 1701-1939 oraz dodatek z lat 1282-1909. – Nr 952, 1063, 1151, 1222, 1430, 1583. Inwentarz rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu. Oprac. A. Dician, L. Gorecki, A. Kaplon i in. pod red. A. Fastnachta. – Wrocław, 1972. – T. 4: Rękopisy 13001-13725. – Nr 13710/III (18).
[57] Dziwik K. Katalog dokumentów pergaminowych Biblioteki Polskiej Akademii Nauk w Krakówie / K. Dziwik. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1966. – Cz. I. – Nr 131, 216; cz. II. – Nr 382, 448. Katalog rękopisów biblioteki PAN w Krakówie. Sygn. 3607-4003. Wrocław-Warszawa, 1976. – S. 12.
[58] Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові 1233-1799 / Склали і підгот. до друку О.А.Купчинський, Е.Й.Ружицький. – Київ, 1972. – № 558, 606, 633, 634, 896.
[59] ЦДІАЛ України. – Ф. 134. – Оп. 2. – Спр. 50, 100, 230, 269, 412, 645, 749, 817, 836, 871, 873.
[60] Там само. – Ф. 856. – Оп. 1. – Спр. 153, 154, 156, 170, 180, 181, 189, 190, 191, 207, 208, 223, 226, 264, 265, 267, 270, 271, 280, 291, 293, 294, 295, 304, 308, 322, 324, 326, 419, 430.
[61] ЛННБ ВР. – Ф. 141. – Оп. II. – Спр. 724. – Арк. 8-11; оп. III. – Спр. 68. – Арк. 13; спр. 205. – Арк. 1-2, 11-12, 14; спр. 314. – Арк. 28; спр. 572. – Арк. 26.

В матеріалах Референдарського суду, що розглядав суперечки між населенням та посесорами королівщин, міститься інформація також про РШ, котра в однаковій мірі присутня як серед перших, так і серед других. Головно це суперечки за право власності на війтівства-князівства, солтисівства, корчмарства, конфлікти навколо виконання повинностей та сплати податків, межові суперечки (окремі з них тягнулися десятиліттями, як це було, наприклад, у випадку з Вовчанськими з с. Вовчого). Таким чином, матеріали Референдарського суду суттєво доповнюють відомості про шляхту, замешкалу на королівщинах та поза тим привідкривають окремі аспекти матеріальної діяльності РШ, яка в якості посесорів ключів, жуп тощо намагалася наростити свій соціальний і матеріальний капітал[62].

З обширної документальної спадщини, що становить основу Скарбового архіву, найбільшої уваги заслуговують дві архівні збірки. Це відділ люстрацій, інвентарів та іншої обліково-статистичної документації, дотичної до королівських маєтностей, та два відділи пописів коронного війська (odział XLVI *Lustracje, rewizje i inwentarze dóbr królewskich*, odział 85 *Rejestry Popisowe Wojska Koronnego, odział 86 Rachunki z przychodów i wydatków na potrzeby wojska*). Матеріали першого – інвентарі Самбірського, Перемишльского та інших староств – містять статистичні зрізи про населення, зокрема й РШ, що проживало на королівщинах. Таким чином, вони слугують ще одним додатковим джерелом інформації про цю категорію РШ. Натомість матеріали двох інших відділів, де зберігаються списки гусарських, панцирних (козацьких), волоських хоругв головно з середин 17 ст., без сумніву цінне джерело, котре дозволяє з'ясувати залученість РШ до військової справи.

Окрему групу джерел становлять документи церковних інституцій. Територія Перемишльської землі складала більшу частину однойменної

[62] Докладніше: Rafacz J. Sąd referendarski Koronny. Z Dziejów obrony prawnej chłopów w Dawnej Polsce / J. Rafacz. – Poznan, 1948. – S. 3-120. Księgi Referendarii Koronnej z drugiej połowy XVIII wieku, wyd. A. Keckowa i W. Palucki. – Warszawa 1955. – T. 1: 1768-1780. – 663 s. Księgi Referendarii Koronnej z czasów saskich, Sumariusz, wyd. Woźniakowa M. – Warszawa, 1969. – T. 1 (1698 – 1732). – 279 s.; 1970. – T. 2 (1735 – 1763). – 479 s.

православної/греко-католицької єпархії. Архів останньої зберігся, хоча й не повністю, й становить на сьогодні окремий фонд (zespoł) у Державному архіві м. Перемишль, що зветься "*Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego*". Серед його документів кількадесят справ датуються XVIII ст., ще кілька походять з XVII ст. Безумовну цінність мають документи перемишльського єпископського суду, об'єднані в окрему серію актових книг, найраніша з яких датується 1661 – 1688 рр.[63] Окрему збірку творять акти зізнань (*inquisitio*), які містять матеріали проведення слідства та допиту свідків на місцях й таким чином доповнюють згадані акти єпископського суду. До нашого часу дійшли інквізиції, починаючи з 1709 р.[64]. Разом вони становлять багатий й різноплановий матеріал для вивчення життя парафіяльного духовенства, серед якого не бракувало вихідців з шляхетських родин. Тут і майнові кофлікти, і суперечки за попівства; непорозуміння з громадами (у тому числі й шляхетськими) та окремими її членами; суперечки у справі легацій, записаних на церкви тощо[65]. Окремий різновид документації становлять процеси про порушення норм подружнього життя, а серед учасників такого роду справ неодноразово натрапляємо на представників РШ[66].

---

[63] APP ABGK. – Sygn. supl. 1.

[64] Інквізицийн акти за період з 1709 по 1782 рр. згруповані в кількадесят справ (APP ABGK. – Sygn. 84-130).

[65] APP ABGK. – Sygn. supl. 1. – S. 360, 450-452, 461, 467; sygn. supl. 2. – S. 7, 33, 35, 48, 83, 122, 127, 132, 199, 207-208, 214, 220, 224, 330-331, 336-337, 339, 371, 375, 392; supl. supl. 3. – S. 139-140, 144-145, 166-167, 181-184, 155-156, 228-231, 263-264, 268, 291-292, 302-303, 319, 325, 375-378, 383, 389-390; sygn. supl. 4. – S. 28, 60-61, 99, 101, 106, 119-120, 120-123, 127-128, 130-131, 137-145, 267, 281, 283, 293, 299, 310; sygn. supl. 5. – S. 33, 48, 50, 86, 105, 116, 121, 127, 132, 136, 140, 192, 198-199, 202-204; sygn. supl. 6. – S. 13, 52, 122, 141, 159-161, 172, 198-199, 221-222, 230, 263-264, 326-327; sygn. supl. 7. – S. 18-20, 25, 41; sygn. supl. 8. – S. 9-10, 57, 67, 89, 101, 172; sygn. supl. 9. – S. 34, 38, 53, 161, 167, 206-208, 217-218, 225, 254, 259-260; sygn. supl. 10. – S. 5, 10, 57, 106, 148, 161, 166, 169-170, 175, 192, 194-195, 199-201, 245, 252, 258-259, 261-262, 265, 288, 301, 304, 307, 328; sygn. supl. 11. – S. 27-28, 29, 231, 242; sygn. supl. 13. – S. 42, 47, 86; sygn. supl. 14. – S. 70, 92, 106,146, 152, 222, 226, 228, 242, 246, 248, 256, 266, 272-279, 292, 297, 301, 308, 333, 363-364, 378, 400, 411, 430, 436, 440, 448, 448, 455, 461, 461, 466, 475, 486, 504, 524, 532, 536, 551, 576, 644, 647, 665, 673, 683, 690-691, 707, 713, 720, 727, 731, 733, 735, 739, 767, 782, 789, 888, 892, 896, 911, 912; sygn. supl. 15. – S. 35-37, 175-177, 233-234, 263-264, 380-382, 555-556, 570-572; sygn. supl. 16. – S. 148-149, 183-184; sygn. supl. 17. – S. 71-72, 108, 252, 329-30, 332, 336, 337, 356, 364, 378-9, 380, 388, 402, 406, 407, 430, 438, 445, 458, 473, 485, 495, 592, 628, 643, 653, 711, 713

[66] Ibidem. – Sygn. supl. 1. – S. 452, 462-463; sygn. supl. 2. – S. 1-3, 33, 163-164, 204, 227, 406-407; sygn. supl. 3. – S. 107, 116-117; sygn. supl. 4. – S. 101-104, 110-111; sygn. supl. 5. – S. 15, 19, 27, 41, 104, 174-175, 219; sygn. supl. 6. – S. 88-89, 99, 102, 105; sygn. supl. 7. – S. 12-13, 35; sygn. supl. 8. – S. 46, 61, 81, 96-97, 143, 163-164, 168; sygn. supl. 9. – S. 21-22, 37, 46, 56, 89-90, 94-96, 109-110, 117, 124-128, 181, 185-186, 220-221, 256; sygn. supl. 10. – S. 23-24, 111-112, 117-118, 250, 270, 278, 284, 297, 320; sygn. supl. 14. – S. 74, 250, 294, 320, 671, 696, 750; sygn. supl. 17. – S. 704.

Окрім судових актів, архів перемишльського греко-католицького єпископства, чи то пак консисторії, містить такий цікавий з точки зору вивчення історії РШ матеріал, як перепис парафіян 1765 р. На жаль, збереглися лише його фрагменти (Височанський деканат). Таким чином, маємо достовірну статистику про віруючих уніатської церкви у кількох шляхетських осідках: Розсохи / Либохова, Турка, Матків, Івашківці, Мохнате, Висоцьке Верхнє, Комарники, Ільник, Лосинець, Мельничне[67]. Окремі відомості про РШ можна почерпнути також з візитаційних актів, найраніші з яких датуються 1740-ми роками[68]. Про представництво РШ серед парафіяльного священицтва інформують реєстри висвячених священиків і дияконів. До нашого часу вони дійшли, починаючи з 1731 р.[69]

Безумовну цінність для вивчення історії і генеалогії РШ становить такий різновид церковної документації як метричні книги. У Київській православній митрополії вони впроваджувалися ще з середини XVII ст. за Петра Могили. Однак упродовж другої половини XVII – XVIII ст., попри неодноразові намагання вищих церковних ієрархів та синодів поглибити й вдосконалити метричну реформу, реєстрація вірян (а також їхніх шлюбів, народжень і смертей) залишалася недосконалою. Парафіяльне духовенство ставилося до цих обов'язків недбало[70]. Незадовільний стан збереження метричних книг, створених до 1785 р., упродовж XIX – першої половини XX ст. довершує справу. Як наслідок, на сьогодні у нашому розпорядженні лише кілька метричних книг з Перемишльської єпархії, датованих XVIII ст. (до 1785 р.). Зокрема, це метрика с. Тустановичі за 1730 – 1776 рр. (за кількома винятками усі записи – реєстри народжених), котра потрапила до колекції Народного Дому й на сьогодні зберігається у Відділі рукописів Львівської

[67] APP ABGK. – Sygn. 66. – S. 359-367; sygn. 67. – S. 221-224.
[68] Ibidem. – Sygn. 22-23, 36, 47, 51-53, 55.
[69] Ibidem. – Sygn. 69-78, 221.
[70] За підрахунками І. Скочиляса, у Львівській єпархії станом на 1733 р. тільки у 270-280 парафіях із 690 метричні книги велися належним чином. (Скочиляс І. Запровадження метричних книг у Київській митрополії (середина XVII – XVIII ст.) / І. Скочиляс // Генеалогічні записки. – Львів, 2009. – Випуск VII (нової серії І). – С. 45).

національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника[71]. Ще одна метрика, з села Винники за 1721 – 1764 рр., опинилася серед документів Перемишльської греко-католицької капітули й у повоєнний час потрапила до рукописів Національної бібліотеки у Варшаві[72]; метричні записи з однієї з церков Турки за 1751 – 1776 рр., Маткова за 1773 – 1783 рр., Городища за 1776 – 1784 рр. опинилися в Центральному історичному архіві України, м. Львів[73]. Решта парафіяльних метрик Перемишльської єпархії датуються щойно з 1785 р. Вони також почасти слугують джерелом для історії та генеалогії РШ, адже найраніші записи за 1780 – 1800-ті рр. містять відомості про одруження та смерть осіб, котрі досягнули зрілого віку й відповідно народилися у першій половині – середині XVIII ст.[74] Не краще виглядає ситуація з римо-католицькими метричними книгами. З давньопольських часів їх збереглося чимало. Однак, під час Другої світової війни, звезені до дієцезіального архіву в Перемишлі вони зазнали значних втрат й з періоду до 1875 р. збереглися лишень поодинокі екземпляри[75]. Попри незадовільний стан збереження, наявні метричні книги слугують не тільки добрим генеалогічним джерелом, але й дозволяють чітко окреслити конфесійні межі для окремих шляхетських

---

[71] ЛННБ ВР. – Ф. 2. – Оп. 1. – Спр. 142 “Метрика церкви Преображення с. Тустановичі, 1730 – 1776 рр.”. – 83 арк. Александрович-Павличко Я. Рукописна метрика 1730-1776 рр., церкви Преображення Господнє с. Тустановичі / Я. Александрович-Павличко // Борислав: минуле і сучасне. Збірник статей, повідомлень та доповідей першої наукової історико-краєзнавчої конференції до 610-ї річниці першої писемної згадки про Борислав (м. Борислав, 25 вересня 1997 року). – Дрогобич, 1998. – С. 3-6.

[72] Biblioteka Narodowa, Warszawa. Rękopisy. – Biblioteka Kapituły Grecko-Katolickiej w Przemyślu. – Sygn. akc. 2936 „księga parafii we wsi Winniki za lata 1721-1764”. – 75 k.

[73] ЦДІАЛ України. – Ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 2307, 5676, 6440.

[74] ЦДІАЛ України. – Ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 107, 4665, 6209 (Попелі, 1784-1892); спр. 197-198 (Бережниця, (1784-1845); спр. 340-341 (Блажів і Монастирець, 1784-1843); спр. 440-442, 2301 (Борислав, 1786-1890); спр. 635 (Ваневичі, (1784-1846); спр. 739, 746 (Винники, 1784-1880); спр. 951, (Волошинова, 1785-1790); спр. 972, 6364 (Блажівська Воля, 1785-1899); спр. 1087 (Гвоздець, 1785-1836); спр. 1277-1278 (Гординя, Секерчиці, 1785-1817); спр. 1294 (Городище, 1785-1825); спр. 3767 (Матків, 1785-1843); спр. 2775, 2778-2779 (Старий і Новий Кропивники, 1784-1835); спр. 3082 (Лопушанка Хомина, 1785-1831); спр. 3088-3089 (Лосинець, 1784-1865); спр. 3098 (Лука, (1785-1838); спр. 4158-4159 (Новошичі, 1786-1841); спр. 4906-4907 (Розсохи, 1784-1878); спр. 5197 (Созань, 1784-1848); спр. 5458-5459 (Ступниця і Котованя, 1786-1841); спр. 5557 (Терло, 1784-1858); спр. 5680, 6207 (Тустановичі, 1784-1891); спр. 5743-5744 (Уличне, 1784-1866); спр. 5760-5763 (Унятичі, 1760-1893); спр. 5775 (Уріж, 1785-1822); спр. 5838 (Хлопчиці, 1784-1859); спр. 6143-6144 (Ясениця Сільна, 1785-1855); спр. 6233 (Биків, 1784-1862). APP ABGK. – Sygn. 7270 (Білина Велика, 1784-1851); sygn. 7274 (Биків, Ортиничі, 1784-1851); sygn. 7278 (Городище, 1784-1851); sygn. 7313 (Криниця, 1784-1836); sygn. 7480 (Блажівська Воля, 1786-1892); sygn. 7656 (Зубриця і Головецьке, 1786-1870); sygn. 7665 (Явора, 1784-1871).

[75] Budzyński Z. Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku / Z. Budzyński. – Przemyśl, 1993. – T. 1: Stan, rozmieszczenie, struktura wyznaniowa i etniczna. – S. 122. Для прикладу маємо книгу парафії Сколе, стрийського деканату за 1732-1826 рр. (AGAD. – Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej, 1604 – 1945. – Sygn. 1228. – 230 s.

осідків принаймні на другу половину XVIII ст. та ілюструють цікаві деталі конфесійної конверсії, доволі поширеної у XVIII ст.[76]

Ще один різновид церковних джерел, котрі заслуговують на увагу дослідника історії РШ, є пом'яники, зокрема монастирські. Вони містять відомості про ктиторів тієї чи іншої чернечої обителі, їхні імена та перелік імен їх найближчої та віддаленої родини (нерідко із зазначенням зв'язків спорідненості). Пом'яники, як і метричні книги, є безпосереднім свідченням конфесійних уподобань РШ та доповнюють відомості генеалогічного характеру. З теренів Перемишльської православної, згодом уніатської єпархії, де існувало до десяти чернечих осідків, збереглося принаймні два пом'яники: Лаврівського і Добромильського монастирів. Перший тривалий час вважався втраченим, й щойно на початку 2000-х років був віднайдений та зберігається у бібліотеці ОО. Василіан при Свято-Онуфріївському монастирі у Львові[77]. Другий, що являє собою два окремі рукописи, датовані 1665 – 1714 і 1711 – 1781 рр., знаходиться у архіві оо. Василіан, який становить окремий фонд у відділі рукописів ЛННБ ім. В. Стефаника[78].

Розглядаючи джерело до історії вивчення шляхетського стану, неможливо оминути питання формування родинних архівів. Наявність таких документальних зібрань у магнатерії та заможних родин не викликає жодних сумнівів. Однак чи існували вони серед дрібної шляхти, до якої належала абсолютна більшість РШ? Маємо усі підстави стверджувати, що так, існували. Вже у XVI ст. фіксуються згадки про наявність у руських шляхетських родинах певних "паперів", "муніментів" тощо, а з XVIII ст. збереглися докладні переліки таких документальних збірок. Вони були різними за обсягами. Для прикладу, серед речей покійного Йоана Турянського Кагановича, власника земель у Городищі і Новошичах, спадкоємці виявили 14 фасцикул. З них найбільша нараховувала 24

[76] AGAD. – Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z diecezji Przemyskiej. – Sygn. 3 (Дрогобич, 1784-1812); sygn. 14 (Дубляни, 1784-1872); sygn. 50 (Старий Самбір, 1786-1809); sygn. 70 (Ляшки Муровані, 1786-1848).

[77] Львівська центральна провінційна бібліотека Отців Василіан при Свято-Онуфріївському монастирі. – Ф. 12.2. – Оп. 1. – Спр. "Пом'яник Лаврівського Свято-Онуфріївськго монастиря". – 208 арк.

документи, найменша – 6. Всього у цій збірці було 169 документів. Групувалися вони тематично, так, у першій фасцикулі містилися протестації, квити, угоди, кондемнати, декрети, контракти продажу, донації у справах з Копистинськими; у другій фасцикулі – такі ж акти у справах з панами Крупинським і Божецьким; у третій – маєткові акти щодо власності у Новошичах; у четвертій – документи у справах з Коблянськими і Жулавськими і т.д. Абсолютна більшість вказаних документів датуються XVIII ст., зрідка трапляються записи з другої половини XVII ст.[79] Архіви Томи Луцького Тильчака і Миколая Тустанівського Котоноса нараховували до півсотні документів, з яких найраніший датувався відповідно 1585 і 1629 рр.[80] Трапляються значні за обсягом документальні збірки, як то, наприклад, у Домініка Вишотравки, архів якого нараховував 38 фасцикул, де містилося до півтисячі документів[81].

На жаль, доля абсолютної більшості з них невідома. Вочевидь, за австрійського панування, втративши свою практичну цінність, вони свідомо або несвідомо нищилися[82]. Ще частина пропали під час буремних літ першої половини XX ст. (промовистий приклад – доля родинного архіву та бібліотеки Шептицьких, котрі були знищені у родовому маєтку у Прилбичах під час Другої світової війни[83]). На сьогодні у розпорядженні історика – лише поодинокі писемні пам'ятки, розкидані по архівних зібраннях України та Польщі. Так, серед рукописів Бібліотеки національного інституту Оссолінських зберігаються сімейні документи Вітославських, родини, котра у XVII – XVIII ст. замешкала у с. Блажові та Блажівській Волі. Тут натрапляємо на кілька майнових угод початку XVIII ст., укладених за участю

---

[78] ЛННБ ВР. – Ф. 3. – Спр. 88. – 34 арк.; спр. 1261. – 220 арк.
[79] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 589. – С. 3140-3160.
[80] Там само. – Спр. 628. – С. 817-820; спр. 638. – С. 160-163.
[81] Там само. – Спр. 629. – С. 130-173.
[82] Як це відбувалося, докладно описав Михайло Зубрицький на прикладі власної родини та війтівських і попівських родів с. Мшанця (Зубрицький М. Село Мшанець Старосамбірського повіта. Матеріяли до історії галицького села / М. Зубрицький // Записки НТШ. – 1906. – Т. LXX. – С. 114-116. Зубрицький М. Село Кіндратів (Турецького пов.). Засновок, минуле і теперішнє житє / М. Зубрицький // Житє і слово, вістник літератури, історії і фольклору. – Львів, 1895. – Т. IV. Рік II, книга IV за іюль і август. – С. 109).
[83] Королевський К. Митрополит Андрей Шептицький (1865 – 1944 рр.) / К. Королевський. – Львів, 2014. - С.XI – XVII.

Комарницьких і Блажівських[84]. Серед родинного архіву Фредрів, що також опинився у Вроцлаві, міститься окрема справа стосовно маєтностей у с. Угерцях середини XVIII ст. Попередньо ці документи належали теребовлянському підчашому Йоану Комарницькому, й, напевне, через його дружину Магдалину Фредро перейшли до Фредрів[85]. Вочевидь, з родинного архіву Устрицьких походить цікаве наративне джерело, знане як "*Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r.*", укладений перемишльським каштеляном Базилієм Устрицьким для відтворення родинної історії та донесення її до наступних поколінь[86].

Окремий комплекс джерел до історії перемишльської шляхти становлять нобілітаційні матеріали, що відклалися упродовж кінця XVIII – XIX ст. у процесі інкорпорації шляхти Галичини до рицарського стану Австрійської імперії. На сьогодні вони представлені в кількох фондах архіву. Зокрема, у ф. 165 "Крайовий комітет" опис 3 відклалися документи, що виникли під час розгляду прохань та доказів на підтвердження шляхетства. На сьогодні вони згруповані у справи, кожна з яких включає документи окремо взятого шляхетського роду або родового відгалуження, часом матеріали одного прохача об'єднані у кілька справ. Вони містять звернення осіб з проханням підтвердити шляхетство, подані для цього документи – витяги з гродських і земських актів, королівські привілеї, засвідчені витяги з церковних метрик, свідоцтва 12 шляхтичів про приналежність прохачів до шляхетського стану, кореспонденція різних урядових установ у Львові і на місцях у цих справах, чернетки легітимацій, генеалогічні схеми тощо. В іншому описі цього фонду (6а) знаходяться шляхетські метрики, тобто книги,

[84] Дарча Голинських на частину Блажівської Волі на користь Анни з Голинських Вітославської, 1700 р.; дарча Вітославських на частину Блажова стрийському войському Павлові Комарницькому Місюрчаку, 1726 р.; заставний контракт на частину Блажівської Волі і нерухомості на самбірському передмісті для Барбари Блажівської, 1712 р. (Katalog rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. – Wrocław, 1972. – T. IV. – Nr 13677/III)

[85] Katalog rękopisów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. – Wrocław, 1972. – T. IV. – Nr 13699/III „Archiwum Fredrów".

[86] Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławie. – Rkps 9662/I.

в які вписувалися видані шляхті легітимації, реєстри шляхти Галичини тощо[87].

1.2.Джерела з історії руської шляхти Перемишльської землі, введені до наукового обігу

Частина із вказаних вище джерельних комплексів на сьогодні продубльована й доступна не тільки в якості оригіналів, але й у вигляді археорафічних видань та зісканованих копій, розміщених на інтернет-ресурсах у вільному доступі.

Наукове дослідження документальної спадщини гродських і земських установ Руського воєводства розпочалося ще у 1860-х роках. Завдяки фінансовій підтримці графа Олександра Стадницького з кінця 1860-х років здійснюється систематична публікація документів з так званого "*Бернардинського архіву*", де зберігалися документи давньопольського періоду. Упродовж кількох десятиліть вдалося видати 25 томів, тематично розбитих на кілька серій: дипломатарій, акти гродських, земських і підкоморських судів Руського воєводства, акти Вишенського сеймика. Видання готували знані фахівці (Ксаверій Ліске, Антоній Прохаска), тому їхній археографічний рівень був високим. В результаті проведеної роботи ще на початку XX ст. для дослідників минулого стали доступними записи з актових книг перемишльського гродського і земського судів за період з 1436 до 1505 рр. та записи підкоморського суду за 1472 – 1570 рр.[88] Окрім того, була опублікована документація Вишенського сеймика за весь період його діяльності до 1772 р.[89] В перших томах видання уміщено окремі документи кінця XIV – XV ст. (грамоти, привілеї, судові акти тощо), котрі мають

---

[87] Смуток І., Смуток Л. Матеріали до генеалогії шляхти Галичини / І. Смуток, Л. Смуток. – Біла Церква, 2016. – Т. 1. Легітимації 1776 – 1817 рр. – С. 2-11.

[88] AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. Najdawniejsze zapiski sądów przemyskich i przeworskiego 1436 – 1468. – XIV + 729 s.; 1901. – T. XVII. Najdawniejsze zapiski sądów grodzkich przemyskich i lwowskich 1469 – 1506. – LVIII + 660 s.; 1903. – T. XVIII. Najdawniejsze zapiski sądu ziemskiego przemyskiego 1469 – 1506. – XLIII + 701 s.; 1906. – T. XIX. – XXXIV + 855 s.

[89]Ibidem. – Lwów, 1909. – T. XX. Lauda Sejmikowie, t. I. Lauda wiszeńskie 1572 – 1648 r. – L + 639 s.; 1911. – T. XXI. Lauda Sejmikowie, t. II. Lauda wiszeńskie 1648 – 1673 r. – T.XXI. – s. XXXI + 753 s.; 1914. – T. XXII.

безпосередній стосунок до Перемильщини та містять відповідну інформацію про місцевий нобілітет[90]. Значення цих публікацій переоцінити важко. Їхня поява стимулювала дослідження історії нобілітету Руського воєводства та Перемишльщини, зокрема у XIV – XV ст. Не дивно, що на сьогодні цей період в українській та зарубіжній історіографії досліджений найкраще.

Поза межами вказаного видавничого проекту опрацювання гродських і земських актів Перемишльської землі проводилися, однак ця робота мала вибірковий, несистематичний характер. З-поміж опублікованого варто згадати документальну збірку, опрацьовану Степаном Томашівським та видану як окремий том "*Жерел до історії України-Руси*"[91]. Історик, працюючи над тематикою "Хмельниччина в Галичині", віднайшов головно в галицьких, теребовлянських, жидачівських, почасти й у перемишльських гродських актах, ряд цікавих пам'яток минулого, що містять деталі до характеристики РШ у 1648 – 1651 рр.[92] Михайло Грушевський підготував та видав близько 130 актів, виявлених ним у "*Бернардинському архіві*", які, на його думку, виразно характеризують епоху перебування українських земель у складі Корони за період з середини XIV ст. до середини XVI ст.[93] Антоній

Lauda Sejmikowie, t. III. Lauda wiszeńskie 1673 – 1732 r. – XXI + 848 s.; 1928. – T. XXIII. Lauda Sejmikowie wiszeńskie, lwowskie, przemyskie i sanockie 1731 – 1772. – XXI + 682 s.

[90] Наприклад, грамота Владислава Опольського на с. Дорожів 1375 р. (AGZ. – Lwów, 1878. – T. VII. – Nr XI (s. 18-19); акт розмежування с. Стрілковичі від єпископських маєтків 1425 р. (AGZ. – Lwów, 1876. – Lwów, 1876. – T. VI. – Nr XCII); акт розмежування Старого Самбора від с. Тершова 1422 р. (AGZ. – Lwów, 1878. – T. VII. – Nr XXXII (s. 63-65); надання Іллі Волоху князівства у с. Макова 1464 р. (AGZ. – Lwów, 1876. – T. VI. – Nr LVIII (s. 86-87); надання перемишльського владицтва Івану Біецькому 1467 р. (. (AGZ. – Lwów, 1878. – T. VII. – Nr LVIII (s.115-116); підтвердження прав землевласності для Шептицьких 1469 р. (AGZ. – Lwów, 1876. – T. VI. – Nr XCII (s. 132-133); акт купівлі-продажу між власниками Замостя 1472 р. (AGZ. – Lwów, 1873. – T. IV. – Nr CVIII (190-191).

[91] Жерела до істориї України-Руси. – Т. 4: Матеріяли до історії Галичини. Т. 1. Акти з р. 1648-1649 / Під ред. С. Томашівського. – Львів, 1898. – 411 с.; т. 5: Матеріяли до історії Галичини. Т. 2. Акти з р. 1649-1651 / Під ред. С. Томашівського. – Львів, 1901. – 356 с.

[92] Наприклад, скарга Марка Височанського Янковича про пограбування його двору у с. Бориня 1648 р. Або скарга Георгія і Йоана Блажівських про пограбування їхнього маєтку у с. Довгому 1649 р. (Жерела до істориї України-Руси. – Т. 4: Матеріяли до історії Галичини. Т. 1. Акти з р. 1648-1649. – Львів, 1898. – С. 43-53, 235-236, 246; Т. 5: Матеріяли до історії Галичини. Т. 2. Акти з р. 1649-1651 / Під ред. С. Томашівського. – Львів, 1901. – С. 90).

[93] З-поміж іншого історик опублікував грамоту Владислава Опольського для якогось Вроцлава на сс. Угерці, Радиловичі, Корналовичі та волоського воєводи Джурджа на сс. Ступниця і Новошичі; привілей Владислава Ягайла для Ванчі Волоха на Турку; привілей Сигізмунда І для Іллі на князівство у с. Вовче Самбірського староства; привілей Сигізмунда І для Олехна Терлецького на перемишльську єпископію; королівське рішення про ліквідацію самбірського граду, декрет у справі Васька Блажівського з актів самбірського гродського суду (Грушевський М. Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин Західної України. Серія перша (ч. 1-80) (1361 – 1530), серія друга (ч. 81 – 132) (1531 – 1574) / М.

Прохаска на сторінках “Геральдичного місячника” опублікував у вигляді регестів відомості з жидачівського і галицького гродських судів про підтвердження шляхетства (*testimonia*)[94]. Нарешті, Купчинський О., досліджуючи писемні пам’ятки князівської канцелярії галицько-волинської доби, активно послуговувався гродськими і земськими актами, для виявлення копій та згадок про актову спадщину давньоруського періоду. З-поміж іншого він подав ряд документів, які стосуються РШ, адже саме остання найбільш активно використовувала князівські грамоти для конструювання свого минулого[95].

Комплекс джерел, створених центральними владними інституціями Давньої Речі Посполитої також має усталену традицію археографічного опрацювання. Зокрема, на початку XX ст. польські історики розпочали видання документів Коронної метрики з серії вписів. Публікація здійснювалася у вигляді регестів. За кілька років світ побачили п’ять томів, з яких четвертий складався з чотирьох частин[96]. У 1961 р. з’явилася друга частина п’ятого тому[97]. Загалом вдалося охопити період панування Ягеллонської династії (до 1572 р.). На початку XXI ст. з ініціативи В. Кравчука видання регестів Коронної Метрики відновилося. На сьогодні з’явилося вже 8 томів нової серії періоду панування Сигізмунда III Вази[98].

Грушевський // Грушевський М.С. Твори: У 50 т. – Львів: Світ, 2005. – Т. 7: Серія „Історичні студії та розвідки (1900 – 1906)”. – С. 145-147, 167-168, 215-216, 224-226, 235-236).

[94] Prochaska A. Ze źródeł do genealogii szlachty województwa ruskiego / A. Prochaska // Mesięcznik heraldyczny. – 1913. – R. VI. – Nr 7-8. – S. 97-101; nr 9-10. – S. 137-142.

[95] Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів, 2004. – С. 781-1070.

[96] Matricularum regni Poloniae summaria. – P. IV: Sigismundi I regis tempora complectens (1507-1548).Vol. 1 Acta cancellariorum 1507 1548. – VII + 478 p.; 1912. – P. IV: Sigismundi I regis tempora complectens (1507-1548). Vol.2: Acta vicecancellariorum 1507-1535. – 477 p.; 1915. – P. IV: Sigismundi I regis tempora complectens (1507-1548). Vol.2: Acta vicecancellariorum 1533-1548. – 440 p.; 1919. – P. V: Sigismundi Augusti regis tempora complectens (1548-1572). Vol. 1: Acta cancellariorum 1548-1572. – VIII + 253 p.

[97] Matricularum regni Poloniae summaria. – P. V: Sigismundi Augusti regis tempora complectens (1548-1572), vol. 2: Acta vicecancellariorum 1548-1572. – XV + 1573 p.

[98] Sumariusz Metryki Koronnej. – Kraków, 1999. – Seria nowa T.I: Księga wpisów kancelarii koronnej podkanclerzego Tomasza Zamoyskiego z lat 1628 – 1635 ze zbiórów sztokholmskiego Riksarkivet sygnatura Skokloster E(nskilda) 8636. – 133 s.; 2001. – Seria nowa T.II: księga wpisow kanclerza Jana Zamojskiego MK 133 z Archiwum Glównego Akt Dawnych w Warszawie lata 1587-1595 – 224 s.; 2004. – Seria nowa T.III: Księga wpisów podkanclerzego Wojciecha Baranowskiego MK 134 z Archiwum Glównego Akt Dawnych w Warszawie 1587 – V 1588. – 204 s.; 2010. – Seria nowa T.IV: Księga wpisów podkanclerzego Wojciecha Baranowskiego MK 135 z Archiwum Glównego Akt Dawnych w Warszawie 1588 – 1590. – 482 s.; Warszawa, 2009. – Seria nowa T.V: Księga wpisów podkanclerza Jana Tarnowskiego MK 136 z Archiwum Glównego Akt Dawnych w Warszawie 1591. – 279 s.; 2012. – Seria nowa T. VI: Księga wpisów podkanclerzego Jana Tarnowskiego MK 137 z Archiwum

Справжньою подією непересічного масштабу стало удоступнення усього фонду Коронної Метрики, що зберігається у Головному Архіві давніх актів у Варшаві, через інтернет-ресурси. Зіскановані повнотекстові копії розміщені на сайтах вказаного архіву та Польського геральдичного товариства[99].

З інших документальних комплексів подібного характеру слід згадати видання регестів Референдарського суду за XVIII ст. Воно складає три томи, опубліковані у 1955 і 1969 – 1970 рр. польськими істориками[100]. На сьогодні усі 65 книг Референдарського суду, що становлять окрему серію Коронної Метрики, також доступні через інтернет-ресурси[101].

З кінця XIX ст. й до сьогодні триває видання обліково-статистичних джерел, створених в межах функціонування Коронного та Королівського Скарбів. Відповідна документація, дотична Руського Воєводства, Перемишльської землі, окремих староств та інших одиниць оподаткування і господарювання в межах вказаної землі, час від часу вводилися до наукового обігу. Вперше систематично цю роботу провадив Олександр Яблоновський, котрий у рамках свого видання "*Історичні джерела*" (*Źródła dziejowe*) у 18 томі видав поборові реєстри Перемишльської землі XVI ст.[102] Одночасно М. Грушевський, започаткувавши видання "Жерела до історії України-Руси", у перших трьох томах подав люстрацію Руського воєводства 1565 і 1570 рр.[103] Через сто років польські дослідники вчергове перевидали її в рамках проекту

Głównego Akt Dawnych w Warszawie lata 1592. – 310 s.; 2014. – Seria nowa T. VII: Księga wpisów podkanclerzego Jana Tarnowskiego. MK 138 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1593–1594. – 352 s.; 2016. – Seria nowa T. VIII: Księga wpisów podkanclerzego Jana Tarnowskiego. MK 139 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1595. – 248 s.

[99] Режим доступу: http://www.agad.gov.pl/inwentarze/Metr_Korx.xml; www.pther.net/MK/index.html

[100] Księgi Referendarii Koronnej z drugiej połowy XVIII wieku, wyd. A. Keckowa i W. Palucki. – Warszawa 1955. – T. 1: 1768-1780. – 663 s.; Księgi Referendarii Koronnej z czasów saskich. Sumariusz, wyd. Wozniakowa M. – Warszawa, 1969. – T. 1 (1698 – 1732). – 279 s.; 1970. – T. 2 (1735 – 1763). – 479 s.

[101] Режим доступу: http://www.agad.gov.pl/inwentarze/Metr_Korx.xml

[102] Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII, cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – 252+48+XVIII+72 s.

[103] Жерела до історії України-Руси. – Т. 1: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 1. Люстрації земель Галицької і Перемиської / Під ред. М. Грушевського. – Львів, 1895. – 312 с.; Т. 2: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 2. Люстрації земель Перемиської і Сяноцької. – Львів, 1897. – 315 с.; Т. 3: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 3. Люстрації земель Холмської, Белзької й Львівської / Під ред. М. Грушевського. – Львів, 1900. – 584 с.; Т. 7: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 4. Люстрація 1570 р. – Львів, 1903. –367 с.

публікації усіх люстрацій Давньої Речі Посполитої[104]. Також один з томів цієї археографічної серії місить люстрацію Руського воєводства за 1661 – 1665 р.[105] У 1997 – 2000 рр. з'явилися чотири томи поборових реєстрів Перемишльської землі за 1628, 1651, 1658, 1674 рр., видані польськими істориками Зд. Будзінським та К. Пшибосєм[106]. Серія люстрацій та інвентарів Самбірської економії, Дрогобицького, Стрийського, Перемишльського старостств або окремих їх частин, що зберігається у фонді Коронної Метрики, також доступна для користувачів через інтернет-ресурси[107].

Акти Самбірської економії представлені у кількох публікаціях кінця XIX століття. Це дві документальні серії, уміщені в альманасі-додатку до "Gazety Lwowskiej". Одна з них – це акти розмежування Самбірського староства та шляхетських сіл 1530-х років[108]; друга – матеріали перевірки прав власності на війтівства, попівства, вільництва тощо в Розлуцькій та Липецькій країнах Самбірської економії (1766)[109]. Місце зберігання першої збірки – невідоме; друга, натомість, дійшла до нашого часу як окрема актова книга архіву Самбірської економії, що знаходиться у Науковій бібліотеці Львівського національного університету[110]. Ще одна книга з цього ж архіву –

---

[104] Lustracja województwa ruskiego, podolskiego i belskiego, 1564-1565. Oprac. Helena Zytkowicz, Krzysztof Chlapowski. – Warszawa, 1992. – Cz. 1. 284+ XLVII ss.; 2001. – Cz. 2. – 289 s.

[105] Lustracja województwa Ruskiego 1661 – 1665. wyd. K. Arlamowski i w. Kaput. – Wrocław–Warszawa–Kraków-Gdansk,1970. – Cz. II: Ziemia przemyska i sanocka. – LII+308 s.

[106] Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1628 roku / wydali Zd. Budzynski i Kazimierz Przybos. – Rzeszow, 1997. – 274 s. Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1651 roku / wydali Zd. Budzynski i Kazimierz Przybos. – Rzeszow, 1997. – 282 s.; Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1658 roku / wydali Zd. Budzynski i Kazimierz Przybos. – Rzeszow, 2000. – 282 s.; Rejestr poglównego ziemi przemyskiej 1674 roku / wydali Zd. Budzynski i Kazimierz Przybos. – Rzeszow, 2000. – 289 s.

[107] Режим доступу: http://www.agad.gov.pl/inwentarze/Metr_Korx.xml

[108] Dokumenta dotyczące dawnej ekonomii Samborskiej // Dodatek miesięczny do „Gazety Lwowskiej" poswięcony historyi, statystyce i ekonomii krajowej, - Lwów, 1872. – R. 1. – T. I. – S. 44-57, 102-121, 163-172, 237-246; t. II. – S. 57-64.

[109] Rewizya Praw, Przywilejow, Miastam, Wsiom służących, oraz na woytostwa, Kniastwa, Solectwa, Wolnictwa, Mielnictwa, Soltystwa. Przez Nayjasnieyszych Monarchów Krolów Polskich Nadanych, w Ekonomij Samborskiej Dobrach Stołu J.Kr.Mci Pana Millo, znayjduiących się ex Praescripto Instrumentu Przezwietney Kommissyi J.Kr.Mci Skarbowej w Warszawie Dnia Czwartego Lutego Roku ninieyszego 1766 wydanego, przeze mnie niżey wyrazonego Odprawiona // Dodatek miesięczny do „Gazety Lwowskiej", poswięcony historyi, statystyce i ekonomii krajowej. – Lwów, 1872. – R. I. – T. I. – S. 153-163, 231-236; t. II. – S. 51-56, 114, 123, 183-194, 242-257; t. III. – S. 51-64.

[110] НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 535/IV (Rewizya praw, przywilejow miastom, wsiom służących … w ekonomii Samborskiey… znajdujących się, ex praescripto instrumentu Komisyi Skarbowej 4 lutego 1766 wydanego). – 52 арк.

матеріали засідань комісії 1698 р. – опублікована Б. Уляновським[111]. Описово-статистичні джерела інших староств також дочекалися свого часу й частково опубліковані[112].

Ряд документів до історії РШ Перемишльської землі увійшли до різноманітних археографічних збірок. Це дозволило не тільки ознайомити з ними широке коло дослідників, але й суттєво полегшило дослідницьку роботу, адже пошуки кожного з них окремо потребувало б чимало часу. На сьогодні найбільш успішним досягненням українських і зарубіжних археографів є публікація практично усіх виявлених писемних документальних пам'яток галицько-волинської доби та періоду польського панування до середини XV ст. Появою перших слід завдячувати Олегу Купчинському, котрий, провадячи багаторічне виявлення та вивчення усіх відомих грамот з канцелярії галицько-волинських князів та згадок про них у пізніших актах, підготував відповідне джерелознавче дослідження з текстами цих документів[113]. Документи польської доби з'явилися у різний час у кількох документальних збірках[114]. Найбільша з них – це восьмитомне видання, підготовлене С. Курасем та І. Сулковською-Курась, відоме як "*Zbiór dokumentów małopolskich*". В кожному з томів уміщено по кілька документів другої половини XIV – початку XV ст., які стосуються РШ Перемишльщини[115]. Окремо заслуговує на увагу публікація Владиславом

---

[111] Там само. – Спр. 513/III. (Protokoly komisyi ekonomii Samborskiey 1698*)*. – 62 арк. Ulanowski B. Komisya Samborska z r.1698 / B. Ulanowski // Archiwum komisii prawniczej. – Kraków, 1895. – T.V. – S. 311 – 365.

[112] Виданий найраніший інвентар Перемишльського староства за 1495-1497 рр. (Грушевський М. Описі Перемиського староства 1495 –1497 рр. / М. Грушевський // Грушевський М. Твори: У 50 т. – Львів: Світ, 2003. – Т. 5: Серія "Історичні студії та розвідки (1888 – 1896)". – С. 84-105) та кілька інвентарів і ревізій Дрогобицького староства (Смуток І., Тимошенко Л. Дрогобицьке староство в актах люстрації Руського воєводства 1765 року / І. Смуток, Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2002. – Вип.6. – С. 473-512. Смуток І.І., Тимошенко Л.В. Інвентар Дрогобицького староства 1568 р. / І. І. Смуток, Л.В. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. Х. – С. 519-570).

[113] Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів, 2004. – 1283 с.

[114] Грамоти XIV ст. / Упоряд., вступ. ст., комент. і словники-покажчики М.М. Пещак. – К., 1974. – С. 9-11, 27-28, 35-37, 56-59, 72-74. Розов В. Українські грамоти / В. Розов. – Київ, 1928. – Т. 1 XIV і перша половина XV в. – С. 2-4, 23-25, 33-36, 86-88, 96-98, 146-147. Kodeks dyplomatyczny Małopolski. / Wyd. F. Piekosinski. – Kraków, 1887. – T. III: 1333-1386. – S. 137-138. Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. – Kraków, 1891. – T. III Codex epistolaris saeculi decimi quinti. – T. II (1382 – 1445) / Collectus opera A. Lewicki. – Nr 65 (s. 79). Materiały archiwalne wyjęte glównie z Metryki Litewskiej (1348 - 1607), wyd. A. Prochaska. – Lwów, 1890. – S. 54-55, 56-57, 59-60, 164-165, 167-168.

[115] Zbiór dokumentów małopolskich. – Cz. II. Dokumenty z lat 1421-1441. – S. 214-216; cz. III. Dokumenty z lat 1442-1450. – S. 41-42, 131-133, 284-285; cz. IV. Dokumenty z lat 1211-1400. – S. 108-109, 179-180, 187-188,

Семковичем так званих виводів/доведень шляхетства (*deductio nobilitatis*), зібраних почасти з гродських і земських актів Руського воєводства. До збірки потрапили більше десяти документів, що стосуються РШ Перемишльської землі[116]. Додатково дослідник видав доведення шляхетства Слотилів за 1449 р.[117]

Нарешті варто згадати кілька писемних пам'яток наративного характеру. На жаль, у середовищі РШ вони продукувалися мало. На сьогодні відомо лише кілька таких джерел, з яких опубліковані щоденник київського митрополита Юрія Винницького[118] та родинна хроніка Устрицьких, а точніше спогади одного з представників родини, перемишльського каштеляна Базилія Устрицького[119]. До цього різновиду документів також належить сімейна хроніка Шептицьких, фрагменти якої опублікував А. Петрушевич. На жаль, місце знаходження оригіналу на сьогодні невідоме[120].

Також дочекалася видання посвята родині Копистинських, знана ще наприкінці XIX ст., однак видана щойно у 2008 р. у збірнику панегіриків і посвят[121].

1.3.Джерелознавчі аспекти реконструкції родоводів руської шляхти

Нериторичним видається питання, наскільки повно гродські і земські акти дозволяють відтворити родовід руської шляхти Перемишльської землі. Успішність здійснення такої реконструкції обумовлене кількома чинниками.

191-192, 196-201; cz. V. Dokumenty z lat 1401-1440. – S. 25-26, 118-120, 141-143, 167-168, 229-232, 388-389; cz. VI. Dokumenty z lat 1386-1417. – S. 48-50, 87-88, 109-110; cz. VII. Dokumenty z lat 1418-1434. – S. 164-166, 176-178, 229-231, 287-289, 295-296, 330-332.

[116] Semkowicz Wł. Wywody szlachectwa w Polsce XIV – XVII w. / Wł. Semkowicz. – Lwów, 1913. – S. 80, 141-142, 144-151, 161-163, 166, 174, 186-192, 196-197.

[117] Semkowicz Wl. Iscriptiones clenodiales. 4. Wywod szlachectwa Słociłow z r.1449 / Wł. Semkowicz // Miesięcznik Heraldyczny. – Lwów, 1909. – Nr 4. – S. 49-50.

[118] Андрусяк М. Записник митрополита Ю.Винницького з 1706 р. / М. Андрусяк // Записки Чина св. Василія Великого. – 1932. – Т. 4, № 1-2. – С. 180 – 204.

[119] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 237-251.

[120] Петрушевичъ А.С. Сводная галицко-русская лѣтописъ съ 1600 по 1700 годъ / А.С.Петрушевичъ. – Львовъ, 1874. – С. 98-99.

[121] Корені та парості: український генеалогікон / Упоряд. тексту та іл., авт. вступ ст. та приміт. В. Шевчук. – К., 2008. – 472 с.

Насамперед, інформативність документа визначалася існуючими в той чи інший історичний період традиціями творення формуляра акта та окремих його клаузул. Зокрема, йдеться про написання даних про осіб, задіяних в судовій або майновій справі. Цей запис міг обмежуватися лише ім'ям та прізвищем, а міг повідомляти про батьків особи та інших предків. Таким чином, один і той самий різновид документа може суттєво різнитися між собою за рівнем репрезентативності генеалогічної інформації. Ось наприклад, для порівняння два реформаційні записи, середини XVII і середини XVIII ст.:

1649 р., Іван Бачинський Волинець визнав, що отримав у посаг за дружиною Зофією Осецькою 20 злотих, котрі записав на половині своїх маєтків[122].

1757 р., Станіслав Луцький Вадяк, син Станіслава Луцького Вадяка і Гелени Унятицької визнав, що отримав за дружиною Катериною, дочкою Стефана Попеля Саловича і Фенни Новосельської посаг у розмірі 400 злотих, котрі він записав на половині своїх маєтків[123].

У документах XVIII ст. можна зустріти акти, де йдеться про три і більше покоління. Наприклад, в одній з цесій мовиться:

1757 р., Георгій Чернецький, син Іллі Чернецького, внук Леонтія Чернецького, правнук Олександра Чернецького визнав, що володіє у с. Висоцькому Верхньому маєтностями, котрі у 1645 р. набув його прадід від Петра Височанського Андрійовича. Право на цю нерухомість він відступає на користь Яна, Теодора і Дмитра Чернецьких, синів Михайла Чернецького, внуків Леонтія Чернецького, правнуків вже згаданого Олександра Чернецького[124].

Характерна для XVIII ст. розлога форма написання інскрипції та інших подібних клаузул із зазначенням широкого кола родинних зв'язків, що охоплювали і батьківські і материнські лінії або одразу кілька поколінь,

[122] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 103. – С. 1826-1827.
[123] Там само. – Спр. 256. – С. 171.
[124] Там само. – С. 173.

вигідно вирізняє документи вказаного століття від попередніх часів, особливо середини XVII ст., для якого властиві лаконічні записи, що, як правило, обмежуються зазначенням імені та прізвища з прізвиськом.

Певні труднощі можуть виникнути з особами, що жили в XVI, XVII – на початку XVIII ст., котрі не залишили нащадків, або, принаймні, такі невідомі. Документи, створені за їхнього життя, не завжди містять дані про їхні родинні зв'язки, а компенсувати брак записами, створеними за наступних поколінь, за відсутності останніх, неможливо. Таким чином, виникають труднощі з ідентифікацією таких осіб в системі родинних зв'язків.

Так само проблематичним є вивчення генеалогії тієї групи шляхти, котра мешкала в королівщинах, шляхетських і церковних маєтках, володіючи пожиттєво на правах посесії чи то війтівством-князівством, чи то вільництвом, попівством тощо. Не будучи повноправними земельними власниками, вони перебували в сфері впливу адміністративно-судових та господарських органів, створених реальними власниками для управління своїми маєтностями. Зокрема, кількадесят таких родин та окремих відгалужень мешкало на території Самбірської економії. Це, наприклад, Комарницькі в Задільську, Росохачі, Гусному; Гнилянські в Гнилій; Ільницькі в Гусному; Розлуцькі в Розлучі; Волосянські, Пацлавські, Турянські у Волосянці Великій; Кропивницькі в Ластівках, Залокоті, Опаці; Топільницькі в Залокоті, Бистриці; Дністрянські в Дністрику Дубовому; Яблонські в Яблінці Дубовій; Тисовські в Тисовиці; Тиховські в Тихій; Лопушанські в Лопушанці Хоминій, Гвоздці, Плоскому; Гвоздецькі в Гвоздці, Стрілках; Стрілецькі і Кривецькі у Стрілках; Лужецькі в Лужку Горішньому; Стрільбицькі в Стрільбичах; Волянські в Біличі; Вицьовські у Вицьові; Волошиновські у Волошиновій; Ломницькі в Лімні; Мшанецькі у Мшанці, Монастирські в Мокрянах тощо. В гродських і земських актах вони з'являються епізодично, як правило, з приводу позовів до них котрогось із мешканців із сусіднього шляхетського гнізда. Очевидно, що для цієї категорії

шляхти гродські і земські акти не можуть слугувати єдиним вичерпним джерелом з метою генеалогічного дослідження. Доводиться долучати акти Самбірської економії. Останні містять відповідну інформацію, однак хронологічно вона розподіляється вкрай нерівномірно. Найбільше відомостей міститься у найраніших замкових книгах першої третини XVII ст. У наступні кілька десятиліть РШ в якості війтів-князів, попів/поповичів, вільників продовжує регулярно виступати на сторінках актів Самбірської економії, однак з меншою інтенсивністю[125]. Починаючи з 1680-90-х років, вони практично щезають із замкової документації. Вочевидь, це зумовлено виникненням окремого діловодства на рівні крайників, які фіксували усі майнові та судові справи у власних книгах. Останні, на жаль, практично не збереглися[126]. Таким чином, за період з кінця XVII ст. акти самбірського замку, як і перемишльські гродські і земські документи, не надто рятують ситуацію, якщо йдеться про реконструкцію генеалогії РШ, замешкалої у цій королівщині.

Нарешті, існує ще одна група родів, котрих дослідникам не вдасться повністю і всебічно вивчити. Мова йде про шляхту Стрийського повіту, частково Дрогобицького, котра віддавала перевагу жидачівському гроду та земському суду. Оскільки акти останнього за період XVI – першої половини XVII ст. не збереглися, генеалогія Корчинських, Крушельницьких, Підгородецьких, Скольських, Братковських, окремих відгалужень Баранецьких, що проживали в Братковичах, Винницьких – у Крушельниці і Корчині, Криницьких тощо за вказаний майже півторастолітній період не реконструюється.

---

[125] Це книги записів угод, зізнань, декретів та іншої документації самбірського замку за 1598 – 1612 рр. (НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III), за 1614 – 1632 рр. (спр. 518/III), за 1633 – 1636 рр. (спр. 548/III. – Арк. 28-50зв., 525 – 590зв.), за 1642 – 1649 рр. (спр. 519/III), за 1650 – 1669 рр. (спр. 520/III). Їх доповнюють реєстри зборових судів за 1656 – 1670 рр. (спр. 514/III і 515/III) та книги старосільського жупного суду за 1647 – 1656 рр. (спр. 544/III), за 1605-1617 рр. (спр. 551/III), за 1660-1687 рр. (спр. 553/III), за 1626-1642 рр. (спр. 557/III), за 1646-1661 (спр. 571/III).

[126] В архіві Самбірської економії, що знаходиться у відділі рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф.П. Максименка Наукової бібліотеки Львівського Національного університету ім. І.Франка, зберігаються акти Ільницької країни за 1763 – 1779 рр. (НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 572/III), Гвоздецької країни за 1758 – 1771 рр. (спр. 555I/III), та рештки (заледве 11 аркушів) актової книги Либохірської країни за 1777 – 1779 рр. (спр. 573/IV).

Вичерпність генеалогічної інформації про РШ не в останню чергу також зумовлена суспільними, демографічними, географічно-просторовими обставинами. Зазвичай, суспільно активні родини краще представлені в документації XV – XVIII ст., а чисельна обмеженість кількома сім'ями не створює плутанини й зайвих труднощів. Зрештою, шляхта з осідків навколо Самбора долала значно менші відстані до Перемишля, аніж шляхта з гірської частини Перемишльської землі. Для прикладу, родовід Бандрівських практично не має прогалин. Адже упродовж XVI – XVIII ст. вони представлені півтора сотнею осіб. Чисельно зростати Бандрівські почали щойно наприкінці XVII ст. й на середину XVIII ст. представлені заледве 10 – 12 сім'ями. З 1690-х років хтось з родини неодмінно намагався зробити кар'єру у місцевому гроді, й на цьому поприщі нащадки Йордана і Федора досягнули певних успіхів. Проживали Бандрівські у Корналовичах та Гордині – осідках РШ, розміщених у XVIII ст. чи не найближче до Перемишля. Подібно історія Блажівських реконструюється практично повністю. Це один з найбільш титулованих родів серед РШ. Упродовж XVII – XVIII ст. вони не втрачали своїх матеріальних позицій, хоча різнилися між собою за ступенем заможності. Їхня кількість не сягала більше десяти сімей в межах одного покоління, а географія проживання включала, окрім родинного гнізда Радиловичі, ще й Угерці, Гординю, Городище, Ільник і Мельничне. Власне двоє останніх розташовувалися коло Турки, решта розкинулися неподалік Нового Самбора. Натомість серед Ільницьких спостерігається цілком інакша ситуація. Рід ще у XVI ст. належав до найбільш численних й у наступні два століття не втрачав позицій. Їхній родинний осідок – Ільник, Лосинець, Радич – розташовувався біля Турки. Окрім того, окремі сім'ї переселилися до Гусного Верхнього і Нижнього, Кривки, Висоцька Нижнього, Маткова, Мохнатого та Івашківців, розташованих біля угорського кордону. Окремі родові гілки та родини зуміли вивищитися над своїми родичами. До таких належали Ільницькі Черчовичі, Рибчичі й їхня генеалогія з певними труднощами, але надається до реконструкції. Натомість решта

гілок, як то Занковичі, Телеп'яновичі, Колгановичі, Гуляновичі становлять для дослідника справжній ребус. Окремі відгалуження не вдається відновити й фактично доводиться мати справу з десятками родин, об'єднаних спільним прізвищем та прізвиськом без будь-якої можливості з'ясувати їхнє місце у родовому дереві (до таких належали Телеп'яновичі з Маткова та Івашківців, Занковичі Ферелетичі, Занковичі Рачкевичі). Не дивно, що серед Ільницьких кількість осіб нез'ясованого походження та неідентифікованих обраховується десятками.

Особливості джерельної бази також впливають на характер і зміст генеалогічної інформації. Абсолютна більшість документів, звідки можна почерпнути відомості про РШ Перемишльської землі XV – XVIII ст., не містять безпосередньої біографічної інформації про кожного окремо взятого представника РШ. Як наслідок, такі відомості не позбавлені однобічності та рясніють прогалинами. Наприклад, практично відсутні будь-які дані про дату народження особи та її вік. В судових та майнових справах шляхта брала участь, досягнувши повноліття (24 років), тому в актах гродських і земських судів, документації церковних судів, міських актах і т.д. вона постає в дорослому віці. Ця обставина, а також часова тяглість появи її на сторінках вказаних документів дозволяє скласти хоч якесь уявлення про тривалість життя. Так, четверо синів Івашка Гостиславського з'являються одночасно у 1535 р. З них Андрій востаннє згадується у 1548 р., Михайло і Петро – у 1571 р., Ігнат – у 1580 р.[127] Очевидно, що Андрій помер передчасно, а Ігнат дожив до похилого віку, однак скільки кожен з них мав років на час смерті – можемо лишень гадати. З тієї ж причини практично відсутні відомості про дітей, що не досягнули повноліття. У тогочасних документах вони можуть згадуватися поряд з батьками у якихось скаргах, протестаціях. Однак це не дає відповіді, скільки ж насправді дітей було у тій чи іншій сім'ї й хто з них помер передчасно. А звідси і твердження про бездітність, навіть якщо про це

[127] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 860; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 19. – С. 152; спр. 27. – С. 710; спр. 38. – С. 312.

йдеться у документах, слід трактувати з певним застереженням[128]. Так само дату смерті можна з'ясувати лише на підставі останньої прижиттєвої згадки та повідомлення про смерть постфактум (зазвичай, на це вказує приставка *olim*). Чим менший проміжок часу між ними, тим точніші відомості про дату смерті. Наприклад, Павло Блажівський Сікота востаннє виступає в 1610 р., а в 1612 р. зветься покійним (*olim*), його сестра Тахна згадується уперше у 1576 р., а вдруге як покійна (*olim*) у 1616 р.[129] Таким чином, визначити вік й дату смерті Тахни неможливо.

Вочевидь, документація XVI – XVIII ст., з якою доводиться працювати, також не містить особистісних характеристик, описів зовнішності, життєвих уподобань, світоглядних позицій і т.д. Таким чином, ці аспекти, а точніше їхня відсутність, суттєво корегує родову історію РШ.

Загалом, якщо розпочинати з покоління, що жило наприкінці XVIII ст. й просуватися вглиб віків, то за сприятливих обставин родовід більшості РШ відновлюється практично повністю до кінця XV – початку XVI ст. Для Яворських, Бориславських, Тустанівських, Радиловських тощо крайньою межею є середина XV ст., для Ступницьких – кінець XIV ст.

1.4. Руська шляхта Перемишльської землі в історіографії

Дослідження історії руських шляхетських родів Перемишльської землі давньопольського періоду тривалий час не виходило за межі генеалогічних студій. Щойно наприкінці XIX ст. з'являються перші праці, де робиться спроба з'ясувати, хто така РШ, як вона з'явилася й чим різнилася від решти шляхетського загалу. Належали ці студії перу польських та українських істориків – В. Лозинському, О. Яблоновському, М. Грушевському.

---

[128] Наприклад, Ференс Блажівський Андрійкович помер на межі 1622/1623 рр. й у справах навколо його спадщини мовиться про його бездітність. Однак відомо напевне, що Ференс мав дочку Анну, згадану одного разу у 1616 р. Вочевидь, вона померла за життя батька. В будь-якому випадку діти у Ференса були, а отже вказівки на його бездітність (*haec lucae decessa steriliter*) не слід сприймати буквально (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 324. – С. 186, 193; спр. 326. – С. 228, 339; спр. 328. – С. 356; спр. 329. – С. 1518; спр. 332. – С. 258; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 317. – С. 730, 732).

[129] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 33. – С. 1485; спр. 74. – С. 263; спр. 78. – С. 1658.

Владислав Лозинський, науковець та суспільний діяч, пробував свої сили на різних поприщах. По собі він залишив кілька історичних розвідок. Найбільш знана – це книга про давньопольське суспільство першої половини XVII ст. за матеріалами гродських і земських актів Руського воєводства. Праця, написана живою образною мовою на багатому джерельному матеріалі, витримала не одне видання. У першому томі, змальовуючи шляхетський стан, В. Лозинський відвів один розділ (*Rozdział piąty: Rzesza szlachecka*) характеристиці РШ. На думку автора, остання вирізняється малозаможністю, численністю та приналежністю до східного обряду. Недарма В. Лозинський виніс в назву розділу визначення "*шляхетська маса*" й далі по тексту неодноразово наголошує, що це "*szlachta drobna, cząstkowa, zagonowa, chodaczkowa, żaściankowa, najbliższa chłopu, owszem niekiedy nawet dobrze chłopska*"[130], "*Stanowiła najniższy szczebel uprzywilejowanej warstwy, ciemny początek krescytywy, podnóże jierarchii szlacheckiej*"[131]. Для ілюстрації цих постулатів він використав відомості про Шептицьких першої половини XVII ст., докладно зупинившись на їхніх матеріальних статках[132]. Вочевидь, назва розділу також повинна підкреслювати численність РШ. В. Лозинський наголошує на тому, що вона формувала цілі поселення, наводить дані про її кількість у складі посполитого рушення Перемишльської землі. Автор цілком здавав собі справу про її масштаби, хоча й дещо перебільшував, пишучи про неї як про "*stotysięczna rzesza szlacheckiego drobiazgu*"[133]. Найбільш показовим в праці дослідника є твердження про конфесійну приналежність РШ. В. Лозинський прямо наголошує: "*Wszystko to szlachta ruska, jeszcze mało spolszczona, twardo stojąca przy swoim wschodnim obrządku, obok popów najsilnejszy filar antyunickiej ortodoksji*"[134]. В контексті цього твердження цілком виправданою і логічною є історія боротьби між уніатами і православними в Перемишльській єпархії, уміщена саме в цьому розділі.

[130] Łozinski Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Łozinski. – Wydania drugie. – Lwów, 1904. – T.1. Czasy i Ludzie. – S. 233.
[131] Ibidem. – S. 235.
[132] Ibidem. – S. 236-237.
[133] Ibidem. – S. 233.

Автор чимало уваги приділяє перебігу цієї боротьби. Таким чином, саме цей аспект займає більшу частину першого параграфу розділу. Поза тим, в різних місцях автор неодноразово наголошує на конфесійному чиннику. Загалом, В. Лозинський вірно охарактеризував РШ, вдало розставивши акценти.

Одночасно з появою книги В. Лозинського ще один польський історик, Олександр Яблоновський, підготував і видав синтетичний історико-географічний огляд про Руське воєводство на підставі раніше опублікованих поборових реєстрів XVI ст. Характеризуючи різні види землевласності, історик у параграфі про дрібні шляхетські маєтності окремо виділив підрозділ з промовистою назвою: "*Drobna szlachta Gniazdowa ruska*". До неї, на думку О. Яблоновського, належали роди гербу Сас, що розселилися у передгір'ї Карпат, та гербу Корчак, котрі не мали якогось визначеного терену проживання. Перших вирізняє численність і незаможність, натомість другі, на думку вченого, сформувалися із заможних родів. Автор схильний вважати, що Саси були нащадками волохів, "*co przekroczywszy Karpaty od strony Węhier, obsiadło całe podgórze Dniestrowe Beskidu*", натомість Корчаки – автохтони[135]. Цікаво, що, окрім власне дрібної шляхти гербу Сас і Корчак, яку автор йменує руською, в книзі окремо згадується "*Drobna szlachta nie gniazdowa*" й в цьому підрозділі автор згадує переселенців з різних куточків Речі Посполитої, котрі послуговувалися іншими гербами[136].

Про РШ також писав М. Грушевський в 6 томі "Історії України-Руси". Третій розділ праці починається з характеристики шляхти в Галичині у XV – XVI ст. Історик вказував на наплив польського елементу, однак "*Поруч того чужого панства на переломі XIV і XV вв. ще в значнім числі держать ся останки тубильних родів, але загалом взявши вони вже тоді відтиснені на другий плян*"[137]. Упродовж XV ст., на думку вченого, місцева шляхта "*затрачувала свою національність і безслідно розпливали ся в польському*

---

[134] Ibidem. – S. 234.
[135] Ibidem. – S. 339-343.
[136] Ibidem. – S. 343-344.
[137] Грушевський М. С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / Редкол. П.С. Сохань (голова) та ін. / М. С. Грушевський. – К., 1995. – Т. 6. – С. 236.

елементі", як наслідок на XVI ст. РШ представлена виключно незаможними родами[138]. Далі, слідом за О. Яблоновським і В. Лозинським, М. Грушевський подає орієнтовний перелік цих родів у Руському воєводстві, вказує на їхню численність і незаможність як одну з характерних рис. Також в якості прикладу використовує дані посполитого рушення. На думку М. Грушевського, РШ усвідомлювала свою етнічну і конфесійну окремішність. Про це свідчить її поведінка під час польсько-молдавських війн на початку XVI ст., а також боротьба між уніатами і православними за єпископську кафедру у XVII ст. Цікаво, що, на відміну від польських істориків, вчений послуговувався визначенням "*українська шляхта*", а не "*руська*". Зрештою, для нього її етнічна приналежність не викликала жодних сумнівів, а саме такими етнічними, а не конфесійними категоріями він мислив[139].

Вказані публікації могли стати добрим початком для подальшого вивчення історії РШ Перемишльської землі у XV – XVIII ст. Адже в них чітко й адекватно описано проблематику, закцентовано на ключових моментах. Однак подальші десятиліття виявилися вкрай несприятливі для дослідження цієї теми, в однаковій мірі як у польській, так і в українській і радянській історіографіях. Тому вона так і не набула належного висвітлення.

В часи Другої Речі Посполитої історія шляхти в Галичині набула виразно ідеологічного забарвлення. Поставивши за мету змінити етнічну карту краю, влада вдавалася до різноманітних заходів. Серед них – пошук та підтримка лояльних, з її точки зору, груп населення. До таких належали зокрема нащадки шляхти, котрі цілими селами проживали у Прикарпатському краї. В рамках "зміцнення польськості" та "реполонізації" були створені організації, покликані працювати з цим населенням. Одним з

---

[138] Ці міркування вченого до певної міри перегукуються з постулатами, котрі озвучив І. Линниченко. Останній також стверджував про широкомасштабний наплив польської шяхти. Причому в його очах це були зайди, позбавлені соціальних і матеріальних перспектив у себе на батьківщині. На новому місці вони відтіснили боярські роди на маргінес. Лише частина місцевої шляхти, на думку І. Линниченка, зуміла після 1435 р. стати повноправною шляхтою. Решта дрібних землевласників потрапила під владу старост й їхня доля склалася по-різному: частина влилася до нобілітету (І. Линниченко подає як приклад історію Добрянських), частина – ні (Линниченко И. А. Черты изь исторіи сословій в Юго-Западной Галицкой (Руси) XIV – XV вв. / И. А.Линниченко. – М., 1894. – С. 39-70).

[139] Там само. – С. 239-246.

напрямків роботи стала популяризація історичних концепцій, які стверджували немісцеве походження усієї шляхти Галичини, заперечували етнічні і конфесійні відмінності, наголошували на матеріальному факторі як ключовому маркері їхніх відмінностей[140]. Піднявши в якості ідеологічного знамена "шляхетське питання", влада Другої Речі Посполитої зробила вкрай мало для наукового вивчення історії місцевої шляхти. Показово, що за двадцять років так і не з'явилося жодної праці з генеалогії та історії хоча б одного "спольщеного" роду, яка б наочно продемонструвала, як відбувалася його "рутенізація/українізація" у XV – XVIII ст.[141]

Єдина праця наукового характеру, присвячена цій тематиці, побачила світ на початку 1930-х років. Це монографія Л. Виростека про гербову спільноту Драго-Сасів. Формулювання проблематики саме в такому ключі є доволі показовим фактом. Історична суб'єктність РШ була цілком очевидним фактом й просте його заперечення не витримувало жодної наукової критики[142]. Таким чином, в польських академічних колах сформувалася концепція, котра покликана була обгрунтувати витоки такої окремішності РШ. В її основі – твердження про приналежність більшості РШ до гербової групи Сасів, чи то пак Драго-Сасів. Будучи волоського походження, вона з'явилася в результаті переселення волохів з Марамарощини до Галицької Русі за часів Казимира III та його наступників. На думку Л. Виростека, з волохами також слід пов'язувати виникнення військово-служебної системи

---

[140] Комар В. Політика Польщі щодо українців Галичини (1919-1930): основні напрямки та етапи / В. Комар // Галичина.– 2001.– № 5-6.– С.67-80. Комар В. Українське питання в політиці Польщі (1935 – 1939) / В. Комар // Галичина. – 1998. – № 2. – С. 99-105.

[141] На брак таких досліджень з теренів колишньої Червоної Русі звернула увагу також Р. Травка: Trawka R. Z dziejow migracji na Wschod: stan i kierunki badan nad szlachta Rusi Czerwonej w poznym sredniowieczu i wczesnej epoce nowozytnej / R. Trawka // Rody na Slasku, Rusi Czerwonej i w Malopolsce: sredniowiecze i czasy nowozytne: stan badan, metodologia, nowe ustalenia / pod red. Wioletty Zawitkowskiej, Anny Pobog-Lenartowicz. – Rzeszow, 2010. – S. 105.

[142] Достатньо, для прикладу, переглянути номенклатуру шляхетських імен з гродських і земських актів Руського воєводства XV – XVII ст. Як писав В. Лозинський "*Te imiona drobnej szlachty ruskiej, te Waski i Leski dziwnie odbijają w aktach od Auktusów czyli Zbożnych, od Heromolausów, Bieniaszów, Wszeborśw, Przecławów ... te imiona częste są jeszcze w owym czasie (17 cm. – I.C.), zwłaszcza w ziemi przemyskiej – jest to bliskie sąsiedztwo dwoch dalekich swiatów, płyną granica dwoch sprzecznych z sobą kultur*" (Łozinski Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Łozinski. – Wydania drugie. – Lwów, 1904. – T.1. Czasy i Ludzie. – S. 235.). Ця цілком очевидна й далеко не єдина невідповідність урапатріотичним ідеологічним установкам була, без сумніву, добре відома серед польських вчених й, зокрема, В. Семковичу та його учням, до яких належав і Л. Виростек.

та численної категорії замкових слуг і служок. Поява цієї праці стала знаковою подією. Л. Виростеку вдалося на'язати дискурс, де історія РШ ототожнюється з історією гербової спільноти Сасів. Хоча РШ як окрема соціокультурна група сформувалася (або принаймні її формування завершилося) упродовж XVI ст., а до її складу увійшли як волоські, так і місцеві шляхетські роди. Зрештою, генеза самого герба Сас, його використання тими чи іншими родами до кінця не з'ясовані[143].

Міжвоєнні реалії Другої Речі Посполитої спричинили появу окремого напрямку в дослідженні історії РШ, котрий умовно можна визначити як науково-популярний. Він представлений різними працями, де співвідношення наукового і популярного значно коливається. Дві книги Владислава Пульнаровича вирізняються очевидним домінуванням другого компоненту. Написані з однією метою – пропаганди владних установок, вони містять вкрай мало фактологічного матеріалу. Автор обмежується уривковими відомостями, почерпнутими з королівських надань на заснування поселень та отримання війтівств, докладніше зупиняється на переліку шляхти та її розселенні. Історична концепція В. Пульнаровича невибаглива. На його думку маємо справу з вихідцями з Волощини і Семигороду, котрі за часів Людовіка та Владислава Опольського мігрували на терени Галичини. Тут вони українізувалися, однак залишалися вірними Речі Посполитій, що засвідчено їхньою військовою службою[144]. Аналогічними за суттю та позбавленими наукової складової є кілька брошур інших авторів, де без зайвих еківоків йдеться про польську шляхту,

---

[143] На думку О. Одноroженка, РШ Перемишльщини та сусідніх земель користувалася різними геральдичиними знаками. Намагання Л. Виростека трактувати їх як відміни гербу Сас є безпідставними. Ніякої спільної геральдичної спільноти не існувало. Щойно у другій половині XVI ст., як вважає О. Одноroженко, відбувається уніфікація "*всього розмаїття родових гербів Руських земель Корони Польської та об'єднання їх у кілька гербових спільнот*". Значний вплив на це мали, як вважає дослідник, судова практика підтвердження шляхетства та поява польських гербівників. На нашу думку, це все-таки слід пов'язувати з остаточним формуванням РШ упродовж XVI ст. в окрему соціокультурну групу, яка почала послуговуватися гербом Сас для маркування своєї окремішності. (Одноroженко О. Родова геральдика Руського королівства та Руських земель Корони Польської XIV – XVI ст. / О. Одноroженко. – Харків, 2009. – С. 72-76).

[144] Pulnarowicz Wł. Rycerstwo polskie Podkarpacia (Dawne dzieje i obecne obowiązki szlachty zagrodowej na Podkarpaciu) / Wł.Pulnarowicz. – Przemyśl, 1937. – 78 s. Pulnarowicz Wł. U źródeł Sanu, Stryja i Dniestrzu: (historja powiatu turczańskiego) / Wł. Pulnarowicz. – Turka, 1929. – 144 s.

обдаровану польськими королями нерухомістю в Галичині й з часом позбавлену своєї польської ідентичності[145]. В. Пульнарович та його наступники, природньо, не могли послуговуватися терміном "українська шляхта", чи "руська шляхта", тому впровадили в ужиток визначення "дрібна", "ходачкова", "засцянкова" шляхта. Останнє міцно увійшло в науковий обіг як польської, так і української історіографії.

Друга половина XX ст. була вкрай непродуктивною для вивчення історії і генеалогії РШ Перемишльської землі. В радянській Україні історія "*експлуататорського класу*" не досліджувалася з ідеологічних мотивів. У Польщі таких обмежень не існувало, однак минуле Західної України – територій, втрачених після Другої Світової війни – залишалося поза межами наукових зацікавлень польської історіографії. В українській діаспорі поодинокі спроби щось писати про РШ слід трактувати як невдалі. Зокрема, розділ про українську шляхту з історико-етнографічного дослідження про Бойківщину рясніє вигадками, відсутністю елементарних знань з історії України та суміжних земель[146]. Загалом з 1940-х до 1990-х років якихось суттєвих зрушень у вивченні даної проблематики не відбулося.

В пострадянську добу шляхетська тематика поступово починає привертати увагу українських істориків. За останні два десятиліття написано чимало. Однак, більшість цих праць присвячені шляхетському соціуму Волині, Київщини та Поділля за період від XIV ст. до середини XVII ст[147].

---

[145] Prokop Sas (= Macej Proszyński). Szlachta zagrodowa. – Lwów, b.r.w. – 32 s. Horoszkiewicz R. Szlachta zaściankowa na ziemiach wschodnich / R.Horoszkiewicz. – Warszawa, 1936. – 40 s. Demkowicz-Dobrzanski B. Szlachta zagrodowa Ziemi Czerwieńskiej, jej pochodzenie i przeszlość / B.Demkowicz-Dobrzanski. – Stanislawow, 1938. – 40 s. Jastrzębski St. Kim jesteśmy? O szlachcie zagrodowej w Małopolsce Wschodniej / St. Jastrzębski. – Przemyśl, 1939. – 34 s.

[146] Волчко-Кульчицький І. Про наше Лицарство на Бойківщині / І. Волчко-Кульчицький // Бойківщина. Монографічний Збірник Матеріялів про Бойківщину з Географії, Історії, Етнографії і Побуту. Редактор і голова Ред. Колегії мгр. Мирон Утриско. – Філядельфія – Ню Йорк, 1980. – С. 339-394.

[147] Ворончук І. О. Родоводи волинської шляхти XVI – першої половини XVII ст. (реконструкція родинних структур: методологія, методика, джерела): Наук.-метод. вид. / І. О. Ворончук. – К., 2009. – 511 с. Ворончук І. О. Шляхетський двір, його слуги та челядь / І. О. Ворончук // Соціум: Альманах соціальної історії. – Вип. 4. – К., 2004. – С. 117-133. Ворончук І. О. Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники: Монографія / І.О. Ворончук. – К., 2012. – 712 с. Довбищенко М.В. Волинська шляхта у релігійних рухах кінця XVI – першої половини XVII ст. / М.В. Довбищенко. – К., 2008. – 882 с. Михайловський В. Еластична спільнота. Подільська шляхта у другій половині XIV – 70-х роках XVI ст. / В. Михайловський. – К., 2012. – xxii + 450 с. Собчук В. Від коріння до крони. Дослідження з історії князівських і шляхетських родів Волині XV – першої половини XVII ст. / В. Собчук. – Кременець, 2014. – 508 с. Старченко Н. Честь, кров і риторика: Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина

Шляхту Руського воєводства вивчав Ю. Зазуляк. На жаль, його напрацювання обмежуються лише XV ст. У своєму дисертаційному дослідженні та статтях він відслідкував, як відбувалося формування нобілітету на вказаній території. Вдало розставивши акценти, він продемонстрував всю складність цього явища. Ю. Зазуляк також окремо вивчав перебіг релігійних конверсій у шляхетському середовищі цього часу та дослідив історію шляхетських родів гербу Корчак[148]. Кілька розвідок про РШ підготував І. Мицько. Він розглядає її минуле в парадигмі, запропонованій ще О. Яблоновським і Л. Виростеком, тобто через призму історії геральдичної групи Драго-Сас[149]. Якихось систематичних архівних пошуків з метою опрацювання цієї теми І. Мицько не проводив, відтак його окремі міркування не позбавлені слушності, але докорінно ситуацію не змінюють. В останні роки з'явилися публікації В. Кіцелюка про шляхту с. Березів, що у Галицькій землі. Вочевидь йдеться про інший регіон. Однак типологічно, за всіма соціальними, матеріальними, демографічними, культурними параметрами, Березовські також належали до РШ, а проведене

XVI – початок XVII століття) / Н. Старченко. – К., 2014. – 512 с. Тесленко І. Хто є хто в імперії "старого" князя. "Острозька шляха" / І. Тесленко // Соціум. Альманах соціальної історії. – 2008. – Випуск. 8. – С. 119-133. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Н. Яковенко. – Видання друге, переглянуте і виправлене. – К., 2008. – 472 с.

[148] Зазуляк Ю. Rebaptizatio ruthenorum: подвійні імен та конфесійно-культурна ідентичність шляхти руського походження в Галичині XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – Т. 6. – 2007. – С. 276-298. Зазуляк Ю. Veri et perpetui terrarum Russie heredes: шляхи легітимації прав на земельну власність серед руської шляхти в середині XV ст. / Ю. Зазуляк // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1999. – Вип. 34.- С. 95-107. Зазуляк Ю. Взаємовідносини старост і шляхти в Галицькій Русі пізнього середньовіччя / Ю. Зазуляк // Центральна і Східна Європа в XV – XVIII століттях: питання соціально-економічної та політичної історії. До 100-річчя від дня народження професора Дмитра Похилевича / За редакцією Л. Зашкільняка і М.Крикуна. – Львів, 1998. – С. 75-86. Зазуляк Ю. До історії генеалогічної свідомості перемишльського руського можновладства у XV–XVI століттях / Ю. Зазуляк // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Відп. редактор Микола Крикун, заступник відп. редактора Остап Середа. – Львів, 2006-2007. – С. 125-133. Зазуляк Ю. Застави як елемент роздавничої політики Ягеллонів у Галицькій Русі в XV ст. / Ю. Зазуляк // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2000. – Вип. 35-36. – С. 43-57. Зазуляк Ю. Кримінальне судочинство та міжстанові відносини в Руському воєводстві XV століття / Ю. Зазуляк // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів, 2013. – Вип. 23. – С. 114-128. Зазуляк Ю. Навколо полеміки про феодалізм на Галичині XIV – XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – 2006. – Вип. 5. – С. 170-193. Зазуляк Ю.П. Шляхта Руського воєводства. Автореферат … кан. істор. Наук / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – 22 с. Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис. – Львів, 2004. – 197 с.

[149] Мицько І. Генеалогія та геральдика шляхетських родів Кульчицьких та Доброславичів / І. Мицько // Статті, написані після вигнання з Інституту українознавства НАН України. – Львів, 2000. – С. 52-60. Мицько І. До історії родів Негребецьких та Гарабачів / І. Мицько // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Біла Церква, 2000. – Випуск І. – С. 40-41. Мицько І. Про нащадків воєводи Богдана, засновника молдовського князівства / І. Мицько // Статті, написані після вигнання з Інституту

автором дослідження містить цікаві якісні характеристики, які властиві й для РШ Перемишльської землі[150].

Вказаними публікаціями вивчення історії РШ Перемишльської землі не обмежується. В тій чи іншій мірі цієї тематики торкалися чимало істориків, праці яких нараховують десятки позицій. Наприклад, В. Інкін, Ю. Гошко, Г. Явор, вивчаючи історію волоської колонізації та інститути волоського права, не могли оминути питання соціального походження князів-війтів, волоське/неволоське походження ряду шляхетських родин і т.д.[151] Олексій та Оксана Вінниченки, вивчаючи різні аспекти життєдіяльності шляхетського соціуму Руського воєводства у XVI – XVIII ст., також оперують фактологічним матеріалом, що має безпосередній стосунок до РШ[152]. Я.

українознавства НАН України. - Львів, 2000. – С. 47-49. Мицько І. Старосамбірщина. Історичні етюди І. Мицько // Старосамбірщина. Альманах. – Львів, 2002. – С. 7-195.

[150] Кіцелюк В. Правові і майнові взаємини дрібношляхетського середовища Прикарпаття XVIII ст. (на прикладі роду Березовських) / В. Кіцелюк // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. – 2014. – Випуск 15. – С. 27-42.

[151] Инкин В.Ф. К вопросу о происхождении и эволюции волошского института „князя" (кнеза) в галицкой деревне в XV – XVIII вв. / В.Ф. Инкин // Славяно-волошские связи. Сборник статей. – Кишинёв, 1978. – С.116-141. Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI – XVIII століттях: історичні нариси / Упорядкування та наукова редакція Миколи Крикуна / В. Інкін. – Львів, 2004. – I-XX +1-420+XXI-CII с. Інкін В.Ф. Пережитки волосної альменди і їх значення в боротьбі королівських селян Галичини проти шляхти в XVI – XVIII ст. / В.Ф. Інкін // Вісник Львівського державного університету. Серія історична. – 1974. – Вип.10. – С.101-115. Інкін В.Ф. Чи є історична основа в фальсифікатах грамот князя Льва Даниловича / В.Ф. Інкін // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1988. – Вип. 24: З історії стародавності і середньовіччя. – С. 55-63. Гошко Ю. Г. Населення українських Карпат XV-XVIII ст: заселення, міграції, побут / Ю.Г. Гошко. – Київ, 1976. – 203 с. Jawor G. Osady prawa woloskiego i ich mieszkancy na Rusi Czerwonej w poznym sredniowieczu / Jawor G. Jaworч. – Lublin, 2000. – 223 s.

[152] Вінниченко О. Побожні записи і порятунок душі в ментальності ранньомодерної людини на матеріялах шляхетських заповітів першої половини XVIII ст. / О. Вінниченко // Наукові записки Українського католицького університету. – Львів, 2010. – Число II. Серія Історія. – Вип. 1. – С. 51–65. Вінниченко О. Шляхетські тестаменти в канцелярії (На матеріалах львівських та перемишльських ґродських актів першої половини XVIII століття) / О. Вінниченко // Urzędy państwowe, organy samorządowe i kościelne oraz ich kancelarie na polsko-ruskim pograniczu kulturowym i etnicznym w okresie od XV do XIX wieku. Materiały polsko-ukraińskiej konferencji naukowej w Okunince koło Włodawy 10–12 września 2007 roku / Pod redakcją Henryka Gmiterka i Janusza Łosowskiego. – Kraków, 2010. – S. 635–655. Вінниченко О. Спадкування за заповітом в українських землях: генеза і правова регламентація у шляхетському середовищі Речі Посполитої / О. Вінниченко // Записки НТШ. – 2010. – Т. CCLX: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін). – С. 74–87. Вінниченко О. Життєві стратегії та ризики шляхтича Речі Посполитої в XVI – XVIII ст. / О. Вінниченко // Записки НТШ. – Львів, 2015. – Т. CCLXVIII. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 238-264. Вінниченко О. Доведення шляхетства на сеймиках Руського воєводства у Вишні (XVII – середина XVIII ст.): правова регламентація і повсякденна практика / О. Вінниченко // Повсякдення ранньомодерної України. Історичні студії в 2-х томах. – Т. 1: Практики, казуси та девіації повсякдення / Гол. ред. В. Смолій; Відп. ред. В. Горобець. – К., 2012. – С. 13-40. Вінниченко О. Пани «релігії грецької» і Вишенський сеймик (перша третина XVII ст.) / О. Вінниченко // Наукові записки Українського католицького університету. – Львів: Видавництво УКУ, 2010. – Число II (серія „Історія", вип. 1). – С. 285-298. Вінниченко О. Чиншова шлята на Поділлі і Південній Волині у 1740-1770-х роках. І. Кількість і персональний склад (На документальних матеріалах з маєтків Жевуських) / О. Вінниченко // Записки НТШ. – 2006. – Т. CCLI: Праці історично-філософської секції. – С. 499-563. Вінниченко О. Чиншова шляхта на Поділлі і Південній Волині у 1740-1770-х роках. ІІ. Соціально-економічне становище і спосіб життя / О. Вінниченко // Записки НТШ. – 12008. – Т. CCLVI: Праці історично-філософської секції. – С. 647-684.

Крохмаль, досліджуючи конфесійне протистояння в Перемишльській єпархії XVII ст., відтворює історичну канву, в якій РШ постає одним з основних історичних персонажів[153]. Все це стосується також праць О. Целуйка[154], Р. Козирського[155], К. Курась[156], А. Лісека[157], Я. Лисейка[158], А. Гліви[159], Л. Байди[160], Р. Рибарського[161], М. Гарасимчук[162], О. Циквас[163], М.

[153] Krochmal J. Duchowieństwo unickie eparchii przemysko-samborskiej w latach 1596–1609 / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archiwistica. – 2013. – T. XX. – S. 135-168. Krochmal J. Kaржani uniccy w eparchii przemysko-samborskiej za rządów biskupa Atanazego Krupeckiego (1609 – 1652) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archiwistica. – 2014. – T. XXI. – S. 137-170. Krochmal J. Podwojewodziowie przemyscy (od końca XVI do XVIII wieku) / J. Krochmal // Rocznik Historyczno-Archiwalny. – Przemyśl, 1995. – T. IX. – S. 45-54. Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemyskiej w latach 1596 – 1679 / J. Krochmal // Premislia chtistiana. – 1997. – T. 7. – S. 75 – 102. Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemysko-samborskiej za czasów biskupa Prokopa Chmielewskiego (1652 – 1664) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2015. – T. XXII. – S. 169-202. Krochmal J. Unia w eparchii przemysko-samborskiej w latach 1664–1670 / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2016. – T. XXIII. – S. 179-206. Krochmal J. Unia w eparchii przemysko-samborskiej za rządów władyki Atanazego Krupeckiego (1609–1652) / J. Krochmal // Kościół, społeczeństwo, kultura: prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej. Red. J. Drob, H. Łaszkiewicz, A. Stasiak [et aliis]. – Łublin, 2004. – S. 117-131.

[154] Целуйко О.П. Рід Даниловичів у кінці XVI – на початку XVIII ст.: історико-генеалогічне дослідження. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / О.П. Целуйко. – Львів, 2003. – 220 с.

[155] Kozyrski R. Duchowieństwo, kościoły i religia w dokumentach sejmików województwa ruskiego w epoce konfesjonalizacji Rzeczypospolitej Obojga Narodów 1648-1768 / R. Kozyrski. – Lublin, 2013. – 512 s.

[156] Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki". Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr 1. – S. 51-78. Kuras K. Troski i problemy działaczy Familii na sejmiku wiszeńskim w czasach panowania Augusta III Sasa / K. Kuras // Między barokiem a oświeceniem. Radości i troski dnia codziennego Red./oprac.: praca zbior. pod. red. Stanisława Achremczyka. – Olsztyn, 2006. – S. 208-216.

[157] Lisek A. Oboz stanisławowski w województwie ruskim w okresie bezkrólewia i wojny o tron Polski w latach 1733-1736 / A. Lisek. – Warszawa**,** 2014. – 218 s. Lisek A. Oboz stanislawowski w województwie ruskim w okresie bezkrólewia / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2000. – T. XXXVI. – S. 3-15. Lisek A. Postawa szlachty województwa rukiego na sejmie pacyfikacyjnym w 1735 r. / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2001. – T. XXXVII., z. 3. Historia. – S. 33-43. Lisek A. Rozwój sytuacji politycznej w województwie Rukim w latach 1735-1736 / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2007. – T. XLIII, z. 4. Historia. – S. 51-66. Lisek A. Wokół postawy szlachty województwa ruskiego na sejmikach przedsejmowych, relacyjnych i sejmach okresu bezkrólewia oraz w okresie wojny domowej w latach 1733–1736 / A. Lisek // Nad społeczeństwem staropolskim. – Białystok, 2007. – T.1. Kultura – Instytucje – Gospodarka w XVI–XVIII stuleciu, red. K. Lopatecki, W. Walczak. – S. 107-122.

[158] Лисейко Я. Стосунки шляхти Сяноцької та Перемишльської земель у XV – першій половині XVI ст. / Я. Лисейко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2011. – Вип. XIV-XV. – С. 73-80. Лисейко Я. Міграція руських шляхетських родин із Сяноцької землі у першій половині XV ст. / Я. Лисейко // Княжа доба: історія і культура. – 2013. – Вип. 7. – С. 229-238. Лисейко Я. Б. Військово-службове населення Сяноцької землі у другій половині XIV—XVII ст. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук: спеціальність 07.00.01 – Історія України / Я.Б. Лисейко. – Львів, 2012. – 20 с. Лисейко Я. Б. Військово-службове населення Сяноцької землі у другій половині XIV—XVII ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Я.Б. Лисейко. – Львів, 2012. – 252 с.

[159] Gliwa A. Kraina upartych niepogód. Zniszczenia wojenne na obszarze ziemi przemyskiej w XVII wieku / A. Gliwa. – Przemyśl, 2013. – 1104 s.

[160] Bajda Ł. Szlachta w Bieszczadach i na Pogórzu. Czasy saskie i stanisławowskie / Ł.Bajda. – Krosno, 2016. – 416 s.

[161] Rybarski R. Kredyt i lichwa w ekonomii Samborskiej w XVIII w. / R. Rybarski. – Lwów, 1936. – 130 s.

[162] Гарасимчук М. Замкові книги Самбірської економії першої половини XVII ст. як джерело до шляхетської й селянської генеалогії / М. Гарасимчук // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Випуск XII (нової серії VII). – С. 17-26.

[163] Циквас О. Книги протоколів духовного суду Перемишльської єпархії кінця XVII – першої половини XVIII ст. як джерело до генеалогії парафіяльного духовенства / О. Циквас // Генеалогічні записки. – 2016. – Вип. XIV (Нової серії VIII). – С. 84-102. Циквас О. Попаді, поповичі, попівни як учасники судових процесів

Вілямовського[164], В. Пірка[165] і т.д. Вони послуговуються фактологічним матеріалом, де присутня РШ, й подекуди аналізують історичні явища і процеси, в яких РШ посідає центральне місце. Однак, остання не була метою їхніх досліджень, тому якогось концептуального бачення минулого цієї соціокультурної групи вони не пропонують.

1.5.Генеалогічні дослідження руської шляхти Перемишльської землі

Дослідження генеалогії РШ має певну історіографічну традицію, що сягає своїм корінням ще XVI ст. На сьогодні в розпорядженні всіх зацікавлених родоводами РШ – доволі обширна література. Її умовно можна групувати наступним чином: 1) гербівники; 2) дослідження родоводів певної групи родів; 3) вивчення історії і генеалогії окремо взятих родин.

Перші відомі гербівники про шляхту Давньої Речі Посполитої містили в однаковій мірі як геральдичний, так і генеалогічний матеріал. З часом останній став домінувати, однак назва "*Гербівник*" ("*Herbarz*") з ужитку не вийшла. Таким чином, видання XVIII – XIX ст., де присутній цей термін, не повинно вводити в оману: йдеться, насамперед, про генеалогічні дослідження.

Перші гербівники з'явилися у XVI ст. Вони належали перу Бартоша Папроцького (1540 – 1616). З трьох праць найбільш відома його книга –

(за матеріалами книг духовного суду Перемишльської єпархії кінця XVII – першої половини XVIII ст.) / О. Циквас // Наукові записки Національного університету «Острозька академія».Серія: Історичні науки. – 2016. – Вип. 25. – С. 35-41.

[164] Вілямовський М. Надвірна familia Пьотра та Анджея Одровонжів зі Спрови, воєвод та старост руських / М. Вілямовський // Молода нація. Альманах. – Київ, 2001. – № 3. Україна і Польща: сторінки спільної історії (XIV – XVIII ст.). – С. 85-148. Wilamowski M. Rejestr skarg ziemian samborskich na starostę Jana Odrowąża. Nieznane źródło do dziejów konfliktów społecznych na Rusi Czerwonej w drugiej połowie XV wieku / M. Wilamowski // Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych, wyd. Waldemar Bukowski i Tomasz Jurek. – Kraków, 2012. – T. II. – S. 1365-1409. Wilamowski M. Powstanie i początki hierarchii urzędów ziemskich województwa ruskiego i Podola. Z dziejów elity politycznej Polski pierwszej połowy XV wieku / M. Wilamowski // Roczniki historyczne. – 1998. – R. LXIV. – S. 25-65.

[165] Пірко В. О. Галицьке село наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст. (історико-економічний нарис за матеріалами Перемишльської землі) / В. О. Пірко. – Донецьк, 2006. – 192 с.

“*Герби польського рицарства*”, видана у Кракові у 1584 р.[166] Автор згрупував інформацію по гербах у алфавітному порядку, подаючи відомості про походження герба та перелік родів, які ним послуговувалися. На букву “*С*” можна віднайти герб Сас[167]. Автор подає інформацію про його виникнення, достовірність якої викликає сумніви, та вказує роди, що входили до цієї геральдичної спільноти. З-поміж іншого він згадує Блажівських та Крушельницьких. Власне, жодних генеалогічних даних Папроцький не подає, обмежуючись висловами на зразок “*dom rozrodzony i mężowie wyborni*”[168].

Не набагато більше відомостей умістив у своєму виданні Шимон Окольський[169]. Правда, він розширив список шляхти, котра використовувала герб Сас та згадав окремих найбільш знаних осіб. Так, поряд з Блажівськими і Крушельницькими Окольський називає Новосельських, Тисаровських, Кропивницьких[170]. Йому відомий Сигізмунд Блажівський, подільський поборця, 1589 р. (правда, в іншому місці він згадується повторно як виходець з Равської землі гербу Півкозич[171]), львівський владика Ієремія Тисаровський та винницький гродський суддя Михайло Кропивницький[172]. Автор виокремлює Шептицьких з їх власним гербом та згадує Петра Шептицького з Угерців, одруженого з Кристиною Промінською[173].

На якісно інший рівень вийшло видання гербівників з появою чотирьохтомної праці єзуїта Каспера Несецького. Він відмовився групувати матеріал за геральдичним принципом та подає інформацію по родах в алфавітному порядку. Несецький значно розширив список шляхти гербу Сас,

---

[166] [Paprocki B.] Herby rycerztwa polskiego. Na pięcioro Xiąg rozdzielone. Przez Bartosza Paprockiego zebrane y wydane Roku Panskiego, 1584 w Krakowie / Wydanie Kazimierza Józefa Turowskiego. – Kraków, 1858. – 964+CLXII+13 s.
[167] Ibidem. – S. 695-697.
[168] S. 697.
[169] [Okolski Szymon]. Orbis Poloni splendoribus coeli, triumphis mundi, pulchritudine animantium condecoratus, in quo antiqua Sarmatarum gentilitia & Arma quaecumque a litera S. Usque ad finem Alphabeti suam incipiunt & recensent denominatonem, continentur & dilucidantur. – Kraków: In Officina Typographica Francisci Caesarii, 1643. – T. 3. – 360 s.
[170] Ibidem. – S. 202.
[171] Ibidem. – S. 488.
[172] Ibidem. – S. 202.
[173] Ibidem. – S. 181.

включивши до нього ряд родів Перемишльської землі, невідомих його попередникам[174]. Інформація про кожен з них різниться за обсягами та змістом. В значній мірі це продиктовано заможністю родини та наявністю серед неї певної кількості знаних за межами родового гнізда осіб. Саме відомостями про останніх наповнені статті про той чи інший рід. Наприклад, пишучи про Шептицьких, Несецький згадує перемишльського мечника Олександра Захарію та його синів і внуків, власне, тих, хто обіймав земські уряди, обирався владиками та митрополитами[175]. Натомість йому невідомі інші відгалуження Шептицьких, замешкалих в Канафостах та Терлі. Подібно з-поміж Унятицьких він знає лише Стефана, теребовлянського стольника, депутата коронного трибуналу у 1723 р.[176], а серед Турецьких з Перемишльщини – Стефана, добжинського мечника, багатолітнього ротмістра смоляцької піхоти Перемишльської землі[177]. Поза тим автор міг згадати членів роду, які припадково трапилися в його полі зору. Так, серед Бандрівських поряд з Базилієм, сяноцьким гродським писарем, фігурує його нібито дід Ян, котрий підписав елекцію Владислава IV[178]; серед Баранецьких згадується Деміан, каптуровий суддя Львівської землі у 1737 р.[179]; серед Яворських – "*Bazyli z Jawora Jaworski, z województwa Ruskiego, poseł na konwokacyą 1648"*[180]. Для більшості родів РШ ці записи вкрай лаконічні й обмежуються звістками про одну-дві особи. Власне родоводи, принаймні інформація про окремі сім'ї в межах одного – трьох поколінь, містяться лише у статтях про Шептицьких, Винницьких, Устрицьких, Попелів, Крушельницьких. Достовірність поданої Несецьким інформації рясніє неточностями та помилками. Для прикладу, згаданий у гербівнику Базилій Бандрівський, сяноцький гродський писар, в дійсності звався Дмитром; його

[174] Niesiecki K. Korona polska …. – Lwów, 1728. – T. 1. – S. 25, 37, 72, 103, 105, 155, 177-178, 263; t. 2. – S. 421, 438, 563, 600, 709, 716, 719, 740; t. 3. – S. 137, 183, 220, 346, 383, 384, 550, 650-651, 803, 872, 926; t. 4. – S. 82, 279-280, 338, 351, 493, 405, 419, 438, 440-442, 539-540, 676, 760, 800.
[175] Ibidem. – T. 4. – S. 279-280
[176] Ibidem. – T. 4. – S. 438.
[177] Ibidem. – T. 4. – S. 493.
[178] Ibidem. – T. 1. – S. 37.
[179] Ibidem.
[180] Ibidem. – T. 2. – S. 421.

син йменувався Єронімом, а не Каролем; електор Владислава IV Ян не міг бути дідом Базилія, чи то пак Дмитра, оскільки насправді він звався Петро[181]. Ще один недолік – автор не розрізняє роди, що послуговувалися однаковим прізвищем. Таким чином, Яворські з Явори згадуються серед Яворських гербу Косцєша; у статті про Турецьких добжинський мечник Стефан вписаний поряд з Турецькими з Галицької землі. Аналогічні блуди присутні у відомостях про Рогозинських, Баранецьких, Братківських, Бориславських. Деякі роди, як то Кульчицькі, Новошицькі, Унятицькі, Кропивницькі, відомі К. Несецькому. Однак автор згадує лишень тих представників, котрі опинилися за межами Перемишльської землі.

Праця К. Несецького була використана наступними поколіннями творців гербівників[182]. Найбільш вдалим та широковідомим стало видання Я.Н. Бобровича, котрий, взявши за основу гербівник К. Несецького, доповнив його своїми відомостями, виділивши їх окремо під кожної статтею про рід[183]. Підхід Бобровича не різнився від методів роботи попередника. Він також подає інформацію про окремих осіб (як правило, в поле його зору потрапляли земські урядники й шляхта, залучена до публічних справ). В такий спосіб автору, чи то пак упорядникові (Я.Н.Бобрович у своєму виданні зберіг авторство за Несецьким) вдалося доповнити відомостями статті про РШ

---

[181] Ibidem. – T. 1. – S. 37.

[182] Фактично, маємо справу з переробленими у різний спосіб компіляціями роботи Каспера Несецького. Duńczewski S. J. Herbarz wielu domow Korony Polskiej i W. X. Litewskiego, dla niezupełnego opisania albo opuszczenia, y wielu odmiennosci nieprzyzwoitych, za dawnych i poznieyszych autorow herby z rodowitoscią wyrazających, niemało dotąd ukrzywdzonych, zebraniem wielu familii we dwa tomy, częściami rzeczone / S. J. Duńczewski. – Kraków, 1757. – Część II. – 483 s. Wielądko W. W. Heraldyka, czyli opisanie herbów, w jakim który jest kształcie, oraz familie rodowitey szlachty polskiey i W.X. Litewskiego, z ich herbami. Przytym: Wsławieni męstwem i odwagą, wytworną nauką, cnotą, gorliwością i innemi zasługami w oyczyźnie, dawniejszego i terazniejszego wieku Polacy / W. W. Wielądko. – Warszawa, 1792. – T. 1, cz. 1-2. – 344 s.; 1794. – T. 2. – 475 s.; 1795. – T. 3. – 410 s.; 1796. – T. 4. – 401 s.; 1798. – T. 5. – 452 s. Swięcicki. T. Historyczne pamiątki znamienitych rodzin i osób dawnej Polski. Przejrzał w rękopiśmie, objaśnił i uzupełnił przypisami Julin Bartoszewicz / T. Swięcicki. – Warszawa, 1858. - Tom. I-II. – s. 580 s. Stupnicki H. Herbarz Polski i imionopos zasluzonych w Polsce ludzi wszystkich stanow i czasów; lozony porzadkiem alfabetycznym na podstawie Herbarza Niesieckiego i manuskryptow / H. Stupnicki. – Lwow, 1885. – T. I. – 245 s.; 1859. – T. II. – 280 s.; 1862. – T. III. – 236 s. Czarniecki-Łodzia K. Herbarz Polski podług Niesieckiego treściwie ułożony i wypisami z późniejszych autorów, różnych akt grodzkich i ziemskich, z ksiąg i akt kościelnych oraz z dokumentów familijnych owiększony i wydany / K. Czarniecki-Łodzia. – Gniezno, 1875-1881. – T. I. – 858 s.; 1881-1882. – T. II. – 272 s.

[183] Herbarz Polski Kaspra Niesieckiego S.J. powiększony dodatkami z poźniejszych autorów, rękopisów, dowodów urzędowych i wydany przez Jana Nep. Bobrowicza. – Lipsk, 1839. – T. II. – S. 40, 56, 106, 159, 166, 253-254, 287; t. IV. – S. 401, 473; t. V. – S. 166, 219, 386-387, 397, 403; t. VI. – S. 138-139, 285, 338, 586; t. VII. – S. 234, 385-386; t. VIII. – S. 513; t. IX. – S. 54, 74, 151, 154, 200, 204-206, 344; t. X. – S. 75, 192, 292, 463-466, 466-468.

Перемишльської землі, втім, на якості генеалогічного аспекту це дослідження не позначилося. Я.Н.Бобрович навіть не вказав родоводи окремих сімей, котрі були в його розпорядженні. Наприклад, відомо напевне, що він послуговувався легітимаціями. Однак обмежився лише вказівками про те, хто їх отримав, без зазначення відомостей про предків отримувачів[184].

Осібно від гербівника К. Несецького та його послідовників стоїть видання, яке готував упродовж 1879 – 1908 рр. Теодор Жихлінський. Його так звана "Złota księga szlachty polskiey" охоплювала більше як півтисячі родів різного ступеня історико-генеалогічного опрацювання. Їхній підбір здійснювався довільно. Автор розглядав свій проект як комерційний, тому друкував родоводи зацікавлених осіб, готових вкладати у видання кошти[185]. З-поміж РШ Перемишльської землі до "*Złotej księgi*" потрапили лише Шептицькі. Т. Жихлінський докладно виклав історію родини від перших писемних згадок до початку XIX ст. та подав генеалогічну таблицю роду. Попри певні неточності, його дослідження вигідно різниться від лаконічних записів К. Несецького та його наступників[186].

Також окремо варто згадати працю ще одного літератора, сучасника Т. Жихлінського Адама Амількара Косінського. У 1870 – 1880-х роках він видавав власний "*Przewodnik Heraldyczny*". Підбір родів, які привертали увагу автора, був довільним. Зазвичай в поле його зору потрапляла заможна шляхта. З-поміж РШ А.А.Косінський вибрав Шептицьких та Уруських, й відомості про ці дві родини подав у першому томі. Вони, попри дещо панегіричний характер та неточності, також вирізняються докладністю[187].

---

[184] Наприклад, він згадує легітимацію для Якоба, Антона, Яна, Базилія Бережницьких. Першого можна ідентифікувати як Якова, присяжного адвоката вищого трибуналу, котрий отримав легітимацію у перемишльському гродському суді, вивівши родовід від прапрадіда Стефана. Антона і Яна, вочевидь, слід ототожнювати з Антоном і Яном Бережницькими Мишков'ята, які підтвердили своє шляхетство у галицькому земському суді, вивівши родовід від діда Стефана. Обидва родоводи Я. Н. Бобрович не наводить (Herbarz Polski Kaspra Niesieckiego .... – Lipsk, 1839-1843. – T. I. – S. 139. ЦДІАЛ України. – Ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 21. – С. 10-11; спр. 33. – С. 168).

[185] Dworzaczek Wł. Genealogia / Wł. Dworzaczek. – Warszawa, 1959. – S. 116-117.

[186] Смуток І. Родовід Шептицьких за матеріалами перемишльських гродських і земських актів XVI – першої половини XVIII століття / І. Смуток // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2011. – Вип. 20. Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – С. 593-594.

[187] Kosiński A. A. Przewodnik heraldyczny. Monografie kilkudziesięciu znakomitych rodzin, spis rodzin senatorskich i tytuły honorowe posiadających / A. A.Kosiński. – Kraków, 1877. – T. 1. – S. 605-617, 618-625.

“*Епоха Несецького*” завершилася на межі XIX – XX ст. Черговий етап позначений появою нових масштабних видавничих проектів. Йдеться про гербівники Адама Бонецького та Северина Уруського.

А. Бонецький, розпочавши в 1899 р. публікацію свого гербівника, планував видати його у двох частинах. Перша була присвячена генеалогії шляхетських родин й укладена в алфавітному порядку. Щороку з’являвся новий том, таким чином, до початку Першої світової війни А. Бонецький, а по його смерті наступник Артур Рейський, видали 16 томів, довівши до букви “M” (*Makomaski*). Гербівник Бонецького містить інформацію про всі роди РШ Перемишльської землі, починаючи з Бачинських і завершуючи Лужецькими. У перших томах статті про окремі родини були доволі лаконічними, згодом укладачі розширили їх. Структура викладу та характер інформації був для більшості статей однотипним. Перші відомості А. Бонецький черпав з опублікованих в “*Aktach Grodzkich i Ziemskich ...*” найраніших записів перемишльського земського і гродського судів за період до 1505 р. Наступним блоком йшли згадки з різноманітних джерел про окремих представників роду. Так само стаття містила інформацію про підтвердження шляхетства наприкінці XVIII ст. або початку XIX ст. із зазначенням родоводу отримувачів легітимації/сертифікату шляхетства. Починаючи з 6 – 7 тому, А. Бонецький наповнює статті відомостями, отриманими з матеріалів шляхетського суду у Львові, що хронологічно охоплює період кінця XVIII – першої половини XIX ст. Дані про розгалужені роди автор намагався подати, розглядаючи історію окремих відгалужень. Наприклад, серед Бачинських він виділяє Бачинських Котловичів, Пукшинів, Лешковичів. В таких випадках стаття розпочиналася з викладу відомостей давньопольського періоду для всього роду, згодом австрійський період розписувався окремо для кожного відгалуження.

Кількість зібраної А. Бонецьким інформації періоду XV – XVIII ст., без сумніву, не йде ні в яке порівняння з гербівниками Несецького та його послідовників. Автор оперує подеколи даними про десятки осіб. Однак, всіх

представників роду він охопити все одно не міг. Наприклад, перераховуючи Копистинських, відомих упродовж XV – XVIII ст., він згадує близько 70 – 80 осіб, натомість родовід Копистинських у вказаний період представлений кількома відгалуженнями, що сумарно нарховували більше 300 осіб чоловічої і жіночої статі[188]. Що вже говорити про Білинських, Ільницьких, Яворських, Кульчицьких, рахунок яких перевищував тисячу осіб. Таким чином, ми не маємо реконструйованих родоводів за період до кінця XVIII ст., максимум –історію окремих сімей та відгалужень.

Аналогічна ситуація склалася у випадку з виданням "*Rodzina*". Цей проект започаткував С. Уруський у співпраці з А.А.Косінським. До 1917 р. з'явилося 14 томів. В 1931 р. А. Влодарський видав наступний, 15-й том, довівши працю до букви "R" (*Rzyszko*). Структура видання до певної міри дублювала гербівник А. Бонецького, з тією різницею, що подані у "*Rodzinie*" відомості за період XV – XVIII ст. рясніють неточностями та помилками. Видавці також обмежуються поданням розрізнених відомостей, які вкрай важко надаються до вибудови родоводів, а наявність фактологічних неточностей ще більше нівелює цінність зібраної у "*Rodzinie*" інформації[189].

Видання А. Бонецького та С. Уруського стали останньою спробою охопити та викласти генеалогію всієї шляхти давньої Речі Посполитої. В радянський та пострадянський періоди польська історіографія подібні масштабні проекти реалізовувати не намагалася.

На зміну спробам створити універсальні генелогічні довідники прийшли дослідження, обмежені територіальними і хронологічними рамками. Першим таким виданням, де присутня РШ Перемишльської землі, стала праця згаданого Л. Виростека про геральдичну групу гербу Сас, чи то пак Драго-Сас: її походження, розселення, адаптацію в існуюче в Галичині соціальне і політичне середовище. Один із розділів своєї книги автор присвятив генеалогічним розвідкам про кожну родину, що послуговувалася

[188] Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1907. – T. 11. – S. 125-128.
[189] Докладнішу критику див. Dworzaczek Wł. Genealogia / Wł.Dworzaczek. – Warszawa, 1959. – S. 122-123.

вказаним гербом. В кінці книги уміщені генеалогічні таблиці, що доповнюють текстову частину. Л. Виростек подає інформацію про більшість РШ Перемишльщини (Риботицькі, Блажівські, Братківські, Хлопецькі, Комарницькі-Височанські, Корчинські-Підгородецькі, Криницькі, Кульчицькі, Попелі, Радиловські, Семигинівські, Рашки, Скольські, Созанські, Ступницькі, Татомири, Терлецькі, Турецькі-Яворські-Ільницькі, Турянські, Тустанівські, Бориславські, Літинські, Любенецькі, Кропивницькі, Унятицькі, Уруські). Відсутні лише сімейства, які з'являються щойно на межі XV – XVI ст., або ті, хто, на думку автора, не належав до цієї геральдичної групи (Бачинські, Бережницькі, Білинські, Гординські, Городиські, Замойські, Заблоцькі, Копистинські, Луцькі, Мельновські, Монастирські, Негребецькі, Новосельські, Ортинські, Пацлавські, Ритаровські, Рогозинські, Семаші, Сілецькі, Тисаровські, Тишковські)[190].

Через півстоліття до цієї теми повторно звернувся російський дослідник С. Пашин. В той час як Л. Виростек досліджував суто геральдичну спільноту гербу Сас, його наступник застосував територіальний принцип й поставив за мету охопити всю перемишльську шляхту. В кількох статтях він окремо розглянув роди Стрийського[191], Дрогобицького[192], Самбірського повітів[193]. Про РШ Перемишльського повіту С. Пашин писав в заключній монографії та ще кількох статтях[194]. Йому вдалося охопити абсолютну

---

[190] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 31-41, 46-74, 154-176.

[191] Пашин С. Стрийська шляхта XV – початку XVI століття / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2012. – Вип. XVI. – С. 407-417.

[192] Пашин С. Дрогобицька шляхта (XV – початок XVI ст.) / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2011. – Вип. XIV–XV. – С. 435–445.

[193] Пашин С. С. Самборские шляхтичи волошского происхождения во второй половине XIV – начале XVI века / С. С. Пашин // Материалы научной конференции, посвященной 100-летию со дня рождения проф. П. И. Рощевского. – Тюмень, 2003. – С. 23-32.

[194] Пашин С. С. Генеалогический комментарий к копиям грамот князя Льва Даниловича / С. С. Пашин // Исследования по русской истории: Сб. ст. к 65-летию проф. И. Я. Фроянова. – СПб.; Ижевск, 2001. – С. 125-140. Пашин С. С. Перемышльский род Рыботицких в XIV-XV веках / С. С. Пашин // Проблемы экономической и социально-политической истории дореволюционной России. – Тюмень, 2001. – С. 7-14. Пашин С. С. Червонорусская шляхта XIV-XV вв. (потомки галицких бояр в общественной структуре Польского королевства) / С. С. Пашин // Общественно-политическая жизнь дореволюционной России: Сб. науч. трудов. – Тюмень, 1990. – С. 21-32. Пашин С. С. Шляхетство позднесредневековой Польши: сословные критерии и пути нобилитации (на примере перемышльских конюхов XV-XVI вв.) / С. С. Пашин // Европа на этапе от классического средневековья к новому времени: Сб. науч. трудов. – Тюмень, 1991. – С. 40-47. Пашин С. С. Шляхтичи из перемышльского села Замостье в XV веке / С. С. Пашин // Вестник Тюменского государственного университета. – 1998. – № 1. – С. 118-122. Пашин С. С. Перемышльская

більшість родів. Поза увагою дослідника залишилися лише Бачинські, Бережницькі, Білинські, Луцькі, Гординські, Городиські, Монастирські, Ортинські, Семаші, Сілецькі.

Обидва дослідники працювали з одним джерельним матеріалом – опублікованими найранішими записами перемишльського гродського і земського судів, які охоплюють період до 1505 р. Поза тим використовували окремі документи, які хронологічно також датуються XIV – початком XVI ст. Таким чином, їхні генеалогічні студії обмежуються доволі вузькими часовими рамками, тобто XV – першими роками XVI ст. Не дивно, що дослідження обидвох вчених не надто різняться між собою, а звідси – практично одні й ті ж недоліки. Ні Л. Виростек, ні С. Пашин не опрацьовували акти перемишльських граду і земського суду першої половини XVI ст., які дозволяють уточнити і доповнити генеалогічний матеріал за попередні часи, принаймні в межах 1480 – 1500-х років. Звідси – помилки та прогалини в генеалогії ледь не кожного третього шляхетського роду[195].

Ще одну групу генеалогічних досліджень формують праці, присвячені історії окремих шляхетських родин. Вони також почали з'являтися щойно у 1930-х роках, коли відбувся згаданий перехід від мегапроектів, тобто

шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 10-35, 68-71, 81, 83-85, 87, 89-95, 103-109, 111-112, 122, 126, 128, 130-131, 136-139.

[195] Наприклад, обидва так і не змогли реконструювати історію Комарницьких, адже до 1505 р. останні згадуються заледве кілька разів. Лише судові справи 1520-х років дозволяють з'ясувати докладніше про перші покоління Комарницьких. Обидва на свій лад розписують генеалогію перших поколінь Ступницьких, та допускаються однакових неточностей. Зокрема, Грицько мав окрім Настки ще одну дочку – Марію, одружену з Андрієм Уруським. У Сенька була не одна, а дві дочки – Марія, одружена з Яцьком Комарницьким і Стахна. Обидві на 1531 р. згадуються як покійні. Прокіп Анфал залишив 10 дітей – сім синів та три дочки, а Андрій – окрім відомих Пашину С. і Виростеку Л. двох заміжніх дочок – ще двох синів і дочку. Обидва вірно вказують синів Івашка Братківського, однак не знають про існування у наступному поколінні чотирьох дочок Василя Братківського та трьох синів Сенька Братківського і т.д. (Смуток І. Рід Комарницьких наприкінці XV – на початку XVII ст.: спроба генеалогічної реконструкції / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2004. – Вип.8. – С. 127-128. Смуток І. Ступницькі в контексті історії руської шляхти Перемишльської землі XIV – XVIII ст. (походження, генеалогія, демографічний і соціальний розвиток) / І. Смуток // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Генеалогія та геральдика. Збірка наукових праць / Відп. ред. Г.В. Боряк; Упорядник: В.В. Томазов. – К, 2014. – Число 24. – С. 88-89. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 153. Пашин С. Стрийська шляхта XV – початку XVI століття / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2012. – Вип. XVI. – С. 409-410. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 293; спр. 7. – С. 452, 488, 512; спр. 8. – С. 548, 751-752; спр. 9. – С. 867; спр. 14. – С. 338, 350; спр. 268. – С. 299-309).

гербівників, до більш докладних вузькопрофільних студій. Початок поклала праця Б. Барвінського про Устрицьких і Попелів[196]. Історик поставив перед собою амбітну мету – дослідити походження українського гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного. На його думку, останній належав до котроїсь зі шляхетських родин Перемишльщини. Обравши за орієнтир прізвище "Конашевич" Б. Барвінський спробував відшукати його серед прізвиськ, якими послуговувалася РШ. Власне, ці пошуки й привели його до Попелів та Устрицьких. Не обмежуючись лише цим, історик подав докладну історію обидвох родин від початків до XVII ст. Здійснена ним реконструкція родоводів вирізняється скрупульозністю та докладністю. Можна дискутувати, чи вдалося йому встановити зв'язок Сагайдачного з Попелями, однак проведена генеалогічна реконструкція жодних сумнівів з точки зору фаховості не викликає[197]. За кілька років після появи праці Б. Барвінського, у 1936 р., з'явилася книга Павла Попеля про власну родину. Спираючись на документи з родинного архіву, він дослідив генеалогію Попелів Хвостяків з середини XVII ст.

Наступною за хронологією працею стало видання Б. Балика про Інокентія Винницького. Автор не обмежився характеристикою вказаної постаті. В одному з розділів він докладно виклав родовід Винницьких Антоновичів, починаючи з першої половини XVI ст. Проведена ним робота також вирізняється сумлінністю. Автор без помилок визначив предків Інокентія Винницького, основні віхи їхнього життя, кревні зв'язки з іншими шляхетськими родами тощо[198].

Львівський історик І. Мицько наприкінці 1990-х років, вивчаючи гербову спільноту Сас, підготував в контексті цих студій кілька невеликих досліджень про Кульчицьких, Доброславичів та Негребецьких. Вони не

---

[196] Барвінський Б. Конашевичі в перемиській землі в XV і XVI ст. Генеалогічно-історична монографія / Б. Барвінський // Записки Наукового Товариства імени Шевченка. – Львів, 1930. – т. С: Ювілейний збірник на пошану Акад. Кирила Студинського. Ч.2: Праці історичні. – С. 19-177.

[197] Смуток І. До питання про походження Петра Конашевича Сагайдачного / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Випуск XII (нової серії VI). – С. 11-12.

[198] Балик Б. Інокентій Винницький, єпископ Перемиський, самбірський, сяніцький (1680-1700) / Б. Балик. – Рим, 1978. – С. 13-43.

містять докладних родоводів. Дослідник подав інформацію про окремих, нйбільш знаних представників. Власне його публікації цікаві не стільки генеалогічним матеріалом, як деякими міркуваннями про походження цих шляхетських родів[199].

На сторінках „Генеалогічних записок" останнім часом з'явилося кілька генеалогічних розвідок про РШ, котрі насвітлюють історію Баранецьких[200], Копистинських[201], Літинських[202], Кульчицьких[203]. Вказані публікації суттєво доповнюють наявний доробок з історії окремо взятих родів РШ.

Як не дивно, в польській історіографії вивчення родової історії РШ не здобуло якогось значного поступу. На сьогодні маємо лише одну публікацію про Устрицьких. Вона не викликає якихось суттєвих зауважень. М. Августин, спираючись на опублікований матеріал, зумів відтворити історію цієї родини від початків до кінця існування давньої Речі Посполитої[204].

Зазначені генеалогічні студії доповнюють публікації з біографістики. Насамперед йдеться про статті в Польському біографічному словнику. Доведений до букви "*Ś*", він містить зо два десятки статей, що безпосередньо стосуються РШ[205]. Це біограми церковних діячів – єпископів, митрополитів, а

---

[199] Мицько І. Генеалогія та геральдика шляхетських родів Кульчицьких та Доброславичів / І. Мицько // Статті, написані після вигнання з Інституту українознавства НАН України. – Львів, 2000. – С. 52-60. Мицько І. До історії родів Негребецьких та Гарабачів // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Біла Церква, 2000. – Випуск І. – С. 40-41.

[200] Смуток І. Баранецькі у Перемишльській землі в XV–XVIII ст.: генеалогія роду / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (ової серії VII). – С. 67-94.

[201] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 52-68.

[202] Галів М. Літинські герба Сас у XV – середині XVI ст. / М. Галів // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (нової серії VII). – С. 10-23.

[203] Целуйко О. Кульчицькі на Волині: кілька генеалогічних сюжетів / О. Целуйко // Генеалогічні записки. – Львів, 2009. – Випуск VII (нової серії I). – С. 65-79.

[204] Augustyn M. Dzieje rodzin szlacheckich herbu Przestrzał od XVI do XVIII w. / M. Augustyn // Bieszczad. – Ustrzyki Dolne, 2002. – T. 9. – S. 9-51; 2003. – T. 10. – S. 9-74.

[205] Abrahamowicz Z. Kulczycki Jerzy Franciszek (ok. 1640-1694) / Z. Abrahamowicz // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1971. – T. XVI. – S. 128-129. Burda E. Popiel Józef (ok. 1730-ok. 1800) / E. Burda // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1982-1983. – T. XXVII. – S.557-558. Burda E. Popiel Krzysztof (zm. ok. 1750) / E. Burda // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1982-1983. – T. XXVII. – S. 562-563. Galas L. Szeptycki Hieronim Antoni (1700-1773) / L. Galas // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Kraków, 2012-2013. – T. XLVIII. – S. 232-236. Gil A. Szeptycki Antoni Atanazy (1686-1746) / A. Gil // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Kraków, 2012-2013. – T. XLVIII. – S. 224-226. Haratym A. Szeptycki Kajetan (zm. 1792) / A. Haratym // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Kraków, 2012-2013. – T. XLVIII. – S. 239-241. Haratym A. Szeptycki Szymon (1715-1789) / A. Haratym // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Kraków, 2012-2013. – T. XLVIII. – S. 255-256. Natonski B. Popiel Stanisław (1688-1760) / B. Natonski // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1982-1983. – T. XXVII. – S. 575-578. Nowak L. Błażewski Marcin (pocz. XVII w.) / L. Nowak // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. – T. II. – S. 132. Pollak R. Korczynski Adam (koniec XVII

також світських осіб, котрі відзначилися на суспільному поприщі. Рівень вказаних публікацій доволі високий. Автори оперують не тільки загальновідомими фактами, але й вводять до наукового обігу чимало нового матеріалу. Фактично це не стільки енциклопедичні статті, як окремі наукові розвідки, оперті, в тому числі, й на архівному матеріалі. Поза вказаним видавничим проектом з'явилося ще кілька публікацій, котрі насвітлюють життєві віхи церковних діячів, вихідців з РШ. Підготовлені знаними фахівцями церковної історії, вони також заслуговують на увагу[206]. Окремо слід згадати книгу Ю. Стецика про василіанських ченців Перемишльської єпархії XVIII ст. Провадячи просопографічні дослідження, дослідник зібрав докладні біографічні відомості про мешканців чернечих обителей на території Перемишльщини в унійну добу. Серед них, як з'ясувалося, було чимало представників РШ[207].

Таким чином, в розпорядженні дослідників чималий архівний матеріал, що знаходиться в архівосковищах Львові, Перемишля, Варшави. Він дозволяє провести повноцінне дослідження зісторії РШ Перемишльської землі XV – XVIII ст. та розкртити різні аспекти життєдіяльності цієї

---

w.) R. Pollak // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1968-1969. – T. XIV. – S. 48. Rechowicz M. Hulewicz-Wojutynski Sylwester (zm. przed 1650) / M. Rechowicz // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1964-1964. – T. X. – S. 97. Rechowicz M. Kopystyński Mateusz (zm. 1610) / M. Rechowicz // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1968-1969. – T. XIV. – S. 26-27. Rostworowski E. Popiel Paweł (1733-1809) / E. Rostworowski // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1982-1983. – T. XXVII. – S. 565-568. Skoczylas I. Szeptycki Andrzej Atanazy (1723-1779) / I. Skoczylas // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Kraków, 2012-2013. – T. XLVIII. – S. 226-230. Skoczylas I. Szeptycki Bazyli Barlaam (1647-1715) / I. Skoczylas // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Kraków, 2012-2013. – T. XLVIII. – S. 230-232. Skruteń J. Bilinski Jerzy (1704-1771) / J. Skruteń // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. Tom II. – S. 96. Skruteń J. Bratkowski Jerzy Onufry (1722-1790) / J. Skruteń // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1936. – T. II. – S. 414-415. Szczotka St. Dobrzański Andrzej (XVII w.) / St. Szczotka // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1939-1946. – T. V. – S. 264-265. Szczygielski W. Ortyński Stanisław Kostka (ok. 1708-1779) / W. Szczygielski // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1979. – T. XXIV. – S. 270-271. Wojcik Zb. Hulanicki Hrehory (XVII w.) / Zb. Wojcik // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1962-1964. – T. X. – S. 88-89.

[206] Андрусяк Ф. Іван Хлопецький, перемиський православний єпископ-номінат в 1632 – 1633 рр. / Ф. Андрусяк // Записки НТШ. – 1927. – Т. CXLVII Праці історично-фільософічної секції. – С. 131-140. Тимошенко Л. Перемишльський єпископ Михайло Копистенський (життя та діяльність) / Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2002. – Вип. VI. – С. 175-196. Скочиляс І. Атанасій (Шептицький, 1723-1779), канівський архімандрит і перемишльський унійний єпископ / І. Скочиляс // Генеалогічні записки. – Львів, 2012. – Випуск X (нової серії IV). – С. 29-35. Скочиляс І. Унівський архімандрит і львівський єпископ Варлаам Шептицький / І. Скочиляс // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Випуск XII (нової серії VI). – С. 27-48.

[207] Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм / Ю. Стецик. – Жовква, 2015. – 312 с.

шляхетської спільноти. Аналіз творчого доробку попередників засвідчує, що попри наявність величезного джерельного пласту, доступного історикам ще з 19 ст., досліджувана тема залишалася і залишається не розкритою. Цьому ставали на заваді й ідеологічні кліше, й патріотичні вподобання.

1.6. Методологічні зауваги

Реконструкція історичного минулого РШ Перемишльської землі вимагала на всіх етапах роботи вироблення та застосування методологічних підходів, які б дали змогу сповна розкрити обрану тематику та уникнути невірних інтерпретацій.

Першочерговим завданням було коректне визначення об'єкту дослідження. На перший погляд це не становило значних труднощів. Розпочавши роботу на гродськими земськими актами, з метою зібрати відомості про кілька шляхетських родин (попервах це були Ільницькі, Яворські, Турецькі, Матківські, Комарницькі, Височанські), невдовзі довелося розширити номенклатуру родів. Адже в майнових і судових справах зазначена шляхта тісно взаємодіяла не тільки між собою. З'ясувалося, для прикладу, що Ільницькі, попри близькі контакти з Матківськими, Яворськими, Комарницькими активно родичаються з Білинськими, Городиськими, Гординськими, Коблянськими, Крушельницькими та ще кільканадцятьма шляхетськими родами з різних куточків Перемишльської землі. Те саме демонструють майнові угоди: їхніми контрагентами виступають представники кількох десятків родин: від Замойських і Копистинських, які проживали під Перемишлем, до Скольських на Стрийщині і Криницьких на Дрогобиччині. Таким чином, евристична робота поступово охоплювала все більшу кількість родів й здавалося, що це може тривати нескінченно. Втім, як виявилося, ці побоювання були марними. Сягнувши показника 120-130 родів, процес розширення дослідницького поля різко загальмувався. Доволі швидко з'ясувалося, що вказана група родів, підтримуючи між собою тісні контакти на всіх рівнях, на порядок слабше

взаємодіяла зі шляхтою, яка перебувала поза межами її середовища. Інакше кажучи, опрацьований архівний матеріал засвідчував наявність серед перемишльського нобілітету певної групи з виразними ознаками окремішності. Її контури окреслюються настільки чітко, що визначення її родового складу не становить практично жодних труднощів.

Наступний крок полягав в тому, щоб визначити, на чому базувалася вказана самість цієї групи. Здавалося б, відповідь лежить на поверхні, вона давно відома й освячена як польською, так і українською історіографією. За цією категорією шляхти закріпилася назва „дрібна" (інші варіації – „ходачкова", "гніздова", «часткова»). Таким чином, її базовою характеристикою вважалося матеріальне становище, тобто незаможність, а звідси низький суспільний статус. Побіжний аналіз майнових статків вказаної шляхти (докладніше про це у відповідних параграфах книги), направду, не дозволяє зарахувати її до категорії багатої. Й навіть успіхи на цьому поприщі окремих її представників у XVII – XVIII ст. не змінює ситуацію. Абсолютна більшість цієї шляхти – а це сотні, якщо не тисячі родин – упродовж всього існування Давньої Речі Посполитої становила підніжжя соціальної піраміди нобілітету. Втім, незаможність, попри свою позірну очевидність, не в змозі вичерпно розкрити окремішність цієї групи. Направду, брак відповідних матеріальних ресурсів не дозволяв Білинським, Кульчицьким, Яворським, Попелям, Винницьким і решті вихідців із вказаної групи родичатися і знатися з Фредрами, Гербуртами, Дрогойовськими, Ожеховськими, Дуніковськими, Лисаковськими тощо, однак не перешкоджав тісніше взаємодіяти з католицькою шляхтою аналогічного суспільного статусу та матеріальних позицій. Однак, саме такі контакти були зведені до мінімуму. Особливо виразно це видно на прикладі православних і католицьких родин, які проживали в одному осідку або поряд один з одним. Для прикладу, Збієвські з середини XVI ст. оселилися в с. Ваневичі на шляхетській частині. Разом з ними в селі проживали Семаші Дриневичі. Упродовж другої половини XVI – усього XVII ст. перемишльські акти

фіксують лише одну майнову угоду укладену між представниками цих шляхетських родин[208]. Бжозовські та Волошиновські з початку XVII ст. спільно володіють війтівством у с. Білич (Стрільбицька Воля), однак щойно через сто років Бжозовські родичаються з Волошиновськими та іншими руськими родинами якто Комарницькі, Терлецькі[209].

Поряд з "соціально-матеріальною" існувала ще одна теорія, покликана якось пояснити генезу та самість цієї шляхетської групи. Її умовно можна назвати "родова", або "волоська". Ще наприкніці XIX ст. історики (О. Яблоновський) звернули увагу на ту обставину, що дрібна шляхта Прикарпаття послуговувалася гербом Сас. У 1920 – 30-х роках польські вчені спробували розвинути цю концепцію та обгрунтувати. В її основі покладений постулат про виникнення групи родів гербу Сас в результаті волоської колонізації схилів Карпат. Верхівка переселенців-пастухів з Марамарощини та інших теренів автохтонного проживання волохів, опинившись на території Речі Посполитої, зуміла влитися до складу польського нобілітету й таким чином сформувати своє представництво, яке з часом еволюціонувало, перетворившись на численну дрібну шляхту. Історики, як то Виростек Л. та його послідовники, не оперували голими припущеннями. Справді, нащадки волохів становили поважний відсоток перемишльського нобілітету. Однак останній, формуючись упродовж другої половини XIV – XV ст., абсорбував до свого складу не тільки волохів, але й інші роди, походження яких створювало передумови для заявлення на свою окремішність і винятковість. Але нічого подібного не спостерігається. Наприклад, на ранньому етапі своєї історії перемишльський шляхетський соціум поповнився вихідцями з Сілезії, Богемії та, можливо, південнонімецьких земель (Гербурти, Поруденські,

[208] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 92. – С. 1052-1053

[209] Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка. Відділ рукописних, стародрукованих та рідкісних книг ім. Ф.П. Максименка. (НБ ЛНУ ВРСРК). – Спр. 571/III. – Арк. 171зв.-172; Спр. 518/III. – Арк. 259-259зв.; спр. 520/III. – Арк. 387-387зв., 465-465зв.; спр. 536/III. – Арк. 160зв.-161; спр. 542/III. – Арк. 64зв.-65; спр. 544/III. – Арк. 112зв., 155, 173зв.; спр. 553/III. – Арк. 22, 146, 230. Центральний державний історичний архів України, м. Львів (ЦДІАЛ України). – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 1844; спр. 227. – С. 550; спр. 240. – С. 209; спр. 244. – С. 606, 609; спр. 245. – С. 689; спр. 407. – С. 1007; спр. 419. – С. 620; спр. 440. – С. 1465; спр. 447. – С. 419; спр. 456. – С. 1055; спр. 457. – С. 970; спр. 462. – С.

Дзялоші, Дуніковські, Кусеницькі, Рамулти, Челятицькі та Птачки), автохтонним боярським елементом (Бибельські, Прохницькі, Розбожські, Боратинські, Боляновські, Дубковські, Сенновські, Кшечовські, Дершняки, Гроховські, Германовські, Чурили, Хлопецькі), прибульцями з ВКЛ (Уруські, Височанські) та Угорщини (Фредри). Попервах вони, справді, творили строкату мозаїку з різних груп і спільнот. Однак, подальша історія цих родин засвідчує невпинний процес поступової ліквідації відмінностей, що між ними існували. У XVI ст. походження жодним чином не перешкоджало Гербуртам родичатися з Фредрами, а Фредрам з Дершняками і т.д. Чому нащадки волохів за цих обставин мали б зберегти свою окремішність, незрозуміло. Зрештою, як засвідчує історія Риботицьких та спільного з ними походження Буховських, Бжестянських, Губицьких, процес асиміляції торкнувся їх в такій самій мірі, як і решти прибулців. На XVI ст. усі нащадки Стефана з Риботичів (першого достовірно відомого власника гербу Сас) нічим не вирізнялися серед решти перемишльської шляхти середніх статків, жодним чином не повязували себе з родами, які є об'єктом вивчення. Не на користь волоської концепції промовляє походження окремих родів, які послуговувалися гербом Сас. Частина з них, як то Тустанівські, Бориславські, Кропивницькі, Хлопецькі, Уруські, тощо, не були волоського походження, дехто (Созанські, Городиські, Копистинські, Ритаровські, Рогозинські) використували інші герби.

Таким чином, виокремлені за матеріальними критеріями та за походженням спільноти безумовно перетинаються й частково накладаються з досліджуваною групою шляхти, однак не є тотожними останній. На нашу думку, ключовим фактором, що визначав її окремішність, був конфесійний чинник. Саме приналежність до східного обряду генерувала її самість. Решта властивостей, як то ареал проживання, матеріальний рівень, суспільні позиції, культурно-освітній рівень тощо були супутніми факторами, що лише

1213; спр. 466. – С. 2292; спр. 487. – С. 8114; спр. 490. – С. 2387; спр. 491. – С. 326; спр. 527. – С. 2431, 2593; спр. 528. – С. 537; спр. 558. – С. 1772.

увиразнювали цю невідповідність на фоні решти шляхетського загалу Перемишльщини, та підкреслювали не тільки конфесійну окремішність вказаної групи шляхти, але й засвідчували її соціокультурну самобутність.

Приналежність досліджуваної шляхетської групи до православ'я (згодом – до уніатства) не викликає сумнівів. На жаль, прямих свідчень, опертих на метричних записах, що велися парафіяльним духовенством, вкрай мало. На сьогодні збереглося заледве кілька метричних книг з шляхетських осідків у Лосинці, Винниках, Тустановичах, Маткові. Усі вони з'явилися в поунійну добу й датуються останніми десятиліттями існування Давньої Речі Посполитої. Таким чином, доводиться залучати інші докази. Зокрема:

1.Антропонімічний матеріал. Упродовж XV – першої половини XVII ст. писарі земських і гродських канцелярій передвали в документах імена православної шляхти, не модифікуючи їх на польськомовний чи латиномовний взірець, як це практикувалося згодом. Ба більше, є всі підстави стверджувти, що канцеляристи записували їх в тих варіаціях, як вони звучали. Василь Ільницький з Угерців незмінно йменується саме Василем, а не Васьком[210]; Януш Блажівський Андрійкович – відповідно, Янушем, а не Іваном, Ваньком, Іванком, Івахном, Яном[211]; Федина Любохірський – Фединою, а не Федьком, Федором, Теодором[212] і т.д. Номеклатура вживаних православною шляхтою імен доволі промовиста й різко контрастує з іменами католицької шляхти[213]. Наприклад, серед Баранецьких до середини XVII ст. зустрічаються такі імена: Андрій, Ванько, Васько, Грицько, Данило, Дмитро,

---

[210] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 26. – С. 832-835; спр. 30. – С. 1041; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 876, 1055; спр. 11. – С. 357, 434; спр. 12. – С. 31-32, 34; спр. 13. – С. 319, 505, 1275, 1336, 1509, 1557, 1664; спр. 14. – С. 167, 290, 665; спр. 16. – С. 196, 247, 367, 400, 459, 1202, 1213, 1446; спр. 19. – С. 23, 96, 114, 368, 833, 841, 854; спр. 20. – С. 623; спр. 21. – С. 400; спр. 25. – С. 193.

[211] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 321. – С. 713; спр. 324. – С. 193; спр. 328. – С. 356; спр. 331. – С. 161; спр. 333. – С. 271; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 67. – С. 209; спр. 70. – С. 225; спр. 72. – С. 971; спр. 73. – С. 145, 841, 1052, 1098; спр. 78. – С. 287, 725-727, 867; спр. 79. – С. 982, 992, 995; спр. 83. – С. 818-819; спр. 87. – С. 828; спр. 89. – С. 1001; спр. 93. – С. 227, 377; спр. 95. – С. 2010; спр. 111. – С. 465.

[212] НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/ІІІ. – Арк. 24-24зв., 36, 41, 77зв.-78, 93, 96, 104, 166зв., 175зв., 312зв.-313, 314-314зв., 457зв., 496-496зв., 500, 512зв., 513, 544зв.-545зв., 690, 758, 909-909зв.

[213] На це звернув увагу у свій час В. Лозинський. З-поміж іншого він писав: "Te imiona drobnej szlachty ruskiej, te Waski i Leski dziwnie odbijają w aktach od Auktusów czyli Zboznych, od Heromolausów, Bieniaszów, Wszeborów, Przecławów … te imiona częste są jeszcze w owym czasie (17 ст. – І.С.), zwłaszcza w ziemi przemyskiej – jest to bliskie sąsiedztwo dwoch dalekich swiatów, płyna granica dwoch sprzecznych z sobą kultur"

Іван, Івахно, Ігнат, Ілько, Кость, Лесь, Лука, Мацько, Миколай, Мисько, Михайло, Павло, Сенько, Стась, Стефан, Стецько, Хома, Яцько, Ганна, Марухна, Маруся, Настасія, Танка, Таця, Пазя, Фенна[214]. Натомість серед Клодницьких – Альберт, Андрій, Бальтазар, Вавринець, Валентин, Георгій, Мартин, Мацей, Михайло, Криштоф, Леонард, Олександр, Рафаель, Себастіан, Станіслав, Стефан, Якуб, Ян, Анна, Барбара, Катерина, Маргарита, Софія, Ельжбета, Ядвіга[215].

2. Парафіяльна мережа римо-католицької і православної (згодом уніатської) церков у Перемишльській землі. Як довів Зд. Будзинський, територія розселення православної (уніатської) шляхти навіть наприкінці XVIII ст., коли міжконфесійні протиріччя залишилися далеко в минулому, залишалася найменш залюдненою римо-католицьким населенням, а католицькі парафії тут за браком парафіян охоплювали по кількадесят населених пунктів[216]. Їхні резиденції розташовувалися в містах (Самбір, Старий Самбір, Стара Сіль, Дрогобич, Стрий) або в королівських селах, осаджених на німецькому праві (Чуква, Дубляни), де нащадки полонізованих колоністів становили чималий відсоток. В гніздах православної шляхти костелів не існувало. Вони зявилися щойно у XVIII ст. лишень у довх осідках. Зокрема, їх фундували власники Турки[217] і Винників[218]. Цілком інакше виглядала структура парафій православної (у XVIII ст. – уніатської) церкви на Самбірщині, Дрогобиччині, Стрийщині. Усі без винятку

(Łozinski Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Lozinski. – Wydania drugie. – Lwów, 1904. – T.1. Czasy i Ludzie. – S. 235.).

[214] Смуток І. Баранецькі у Перемишльській землі в XV–XVIII ст.: генеалогія роду / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Вип. XIII (ової серії VII). – С. 67 – 94.

[215] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 64. – С. 338; спр. 67. – С. 1667; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 467; спр. 17. – С. 428; спр. 24. – С. 781; спр. 169. – С. 235; спр. 170. – С. 739; спр. 285. – С. 125-126; спр. 294. – С. 1012; спр. 313. – С. 212; спр. 312. – С. 760; спр. 327. – С. 1002.

[216] Budzynski Z. Ludnosc rzymskokatolicka diecezji przemyskiej obrzadku lacinskiego w XVII i XVIII w. Stan i rozmieszczenie / Z. Budzynski // Rocznik Przemyski. – 1988. – T. XXVI. – S. 173-175.

[217] Більшу частину колишнього осідку Турецьких і Яворських викупили Калиновські, перетворивши його у місто. РІШ продовжувала тут мешкати, однак чисельно поступалася новоприбулим міщанам. Напевне з ініціативи Калиновських у Турці зявився костел (Koscioly i klasztory rzymskokatolickie dawnego wojewodztwa ruskiego. – Krakow, 1998. – T. 5. – S. 178).

[218] У 1728 р. чернігівський хорунжий Франциск Антон Нагуйовський, власник з-поміж іншого частини Винників, фундував костел у своїх маєтностях. Однак, винницька парафія почала функціонувати щойно з 1747 р. (Koscioly i klasztory rzymskokatolickie dawnego wojewodztwa ruskiego. – Krakow, 1998. – T. 6. – S. 205-206)

шляхетські гнізда творили окрему парафію, подекуди й не одну, як це було в Кульчицях, Комарниках, Ільнику, Яворі тощо. Утримували їх у своїх руках, зазвичай, вихідці з місцевої шляхти.

3.Численними є різноманітні відомості, де фіксується заангажованість досліджуваної шляхти до церкви і церковних справ. Це і відомості про участь у протистоянні православних і уніатів упродовж XVII ст., й записи рухомого майна і коштів на користь церкви або монастиря, й шлюборозлучні процеси, котрі розглядалися в перемишльському єпископському суді, й згадки про існування шляхетських церковних братств, або членство шляхти в міських братствах Дрогобича, Самбора, й дані монастирських пом'яників. Зрештою, це також численні згадки з судових справ про наїзди, побиття, погрози, які фіксують обставини конфлікту й згадують про перебування однієї або обох ворогуючих сторін у церкві.

4.Метричні записи про природній рух населення 1780 – 90-х років. Починаючи з 1785 р., збереглися парафіяльні метрики абсолютної більшості шляхетських осідків. Хоча вони хронологічно охоплюють період вже австрійського панування, все ж до певної міри можуть слугувати джерелом інформації про конфесійну ситуацію для попередніх десятиліть. Адже те, що ми можемо спостерігати на середину 1780-х років, мало певну історичну тяглість, й склалося не за якихось кілька чи кільканадцять років.

В сукупності усі ці фактори дозволяють без особливих труднощів ідентифікувати шляхту за конфесійною приналежністю. Ось як це виглядає на прикладі Кульчицьких. У XVI – першій половині XVII ст. кількасот власників Кульчиць упродовж кількох поколінь послуговуються іменами Абрам, Андрій, Василь, Васько, Грицько, Дашко, Дмитро, Іван, Івахно? Ігнат, Ілько (Ільва), Карпа, Клим, Кость, Лавро, Мелько, Мисько, Михалко, Петро, Роман, Савка, Станко, Стецько, Тарас, Хома, Федько, Юрко, Юсько, Яцько[219]. За частотою вживаних імен лідирували Івани, Васьки, Грицьки,

[219] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 309. – С. 499-502 („ ... Waszkiem Iwankiem Paszkiem Jaczkiem Sienkiem Ihnatowiety Hryczkiem Iwankiem Kolcziczkiemy Smiotankamy z drugiey strony Klim Jaczkowicz Stecz Jacz Timkowiethom Ilwim Iwan, Iwan drugi y Stecz, Wasko Waszkowicz Pyotry Maczko Wasko Breczin

Федьки, Яцьки (наприклад, у 1590-х роках серед Кульчицьких фіксується: 21 Іван (Іванко, Івахно), 18 Грицьків, 13 Васьки (Василі), 13 Яцьків, 12 Федорів)[220]. До кінця XVIII ст. в Кульчицях не було ні костелу ні каплиці, натомість існувало кілька церков. У XVIII ст. їх було щонайменше три, а, можливо, й чотири (Преображення Господнього, Воздвиження Чесного Хреста, Богородиці, Флора і Лавра). До середини XVIII ст. священослужителями при них були вихідці з місцевої шляхти: Кульчицькі Сметанки і Сметанки Ручки, Кульчицькі Дашиничі, Кульчицькі Грициничі, Попелі Кіщаки. Поза власним родовим гніздом Кульчицькі утримували тривалий час парафію в Дублянах. За період XVII – XVIII ст. збереглося 16 заповітів, укладених вихідцями з цієї родини. В усіх вони засвідчили свою приналежність до східного обряду[221]. Також до нашого часу дійшли два фундаційні записи, зроблені Кульчицькими на церкви і попівства[222]. Додатково судові справи перемишльської консисторії першої половини – середини XVIII ст. фіксують десятки записів-легацій кульчицької шляхти на користь місцевих церков[223]. Нарешті, перші метричні записи з трьох кульчицьких церков, починаючи з 1785 р., практично повністю дублюють

Hriniowicz Andrey Lawrowicz y Hrycz Stecz Sieniowiczom Iwan Waszko Kostowicz Fedko Jaczko Danilo Maxim Hricz Michalkowietom Fedko Jaczkowicz Hricz Iwako Hrin Timkow Waszko Sienko Roman Tarasowietom Fedorowietom Fedko Jacz Iwaszkowietom Abraham Iwako" Mielko Taraszowietom Petro Dmitr Klim Hrycz Fedor Jaczkowietom Hricz Fedkowiethom Danilo Iwa" Daskowietom Hasia dziewka Piotra Kulczickyego Waszko y Hrycz Misziowiczom Iwa" Sawin Waszil Alexandro Hricz Waszko Jaczkow Hricz y Iwanow Stepanowietom Kulczickym ..."); ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 282 ("... Vassyl Stanko Onyssy Michalko Choma Ivan Michalko fratres heredes de Colczicze ..."); спр. 9. – С. 952 („ ... Vassyl Ilko Jurko Daszko Fedko Andrey Ivasko Vaczyna Mysko Stanyko Vaszil Choma Mychaylo Jaczko Vaszko Hryczko Kolcziczcze ..."); спр. 275. – С. 973-974 („… Hriczko Misko Jurko Iwanko Ihnath et Iwaszko Dmitr Mychalko dict Waczinientha et Ihnath Smyothanka Kulcziczi fres in villa Kolczicze citti, jurabunt cum sex testibus nobilibus ad instantiam nlium Klym fily Jaczko, Steczko fily Thimko, Fedur fily Nywa, Carpa Niwicz, Iwan Niwycz fily, Waszko Wanko fily Waszko Maruchnae Piotrowa, Kossth Syenko Chomyczowie Sawka Stepan Wassilowy filiorum Waszko Ihnath Hriczko fily Missiowiczowie, Daszko Roman Jaczko Michalkowientha, Hryn Byly Kolcziczkim …"); спр. 278. – С. 243 ("… Dasko et Roman Kolcziczczy actores nles Hriczko et Iwanko Vaczinietha nec non Jaczko Dmytr et Mychailo nobilis olim Steczko Kulczicky, Mysko et Fedor nobilis olim Ihnath Kolcziczki tum Iliam Hricz et Iwan nobilis olim Mysko ac Maruchnam et Nastasiam nobilis olim Jurko Kolcziczki dict Vaczowietha ac Ihnath Kolcziczki Smiotanka …"); спр. 280. – С. 57-8 („... Sawa Wasziliowicz Waszil Jaczko Iwan et Alexander Sthepanowietha item Hryczko Wasil Fieithko et Luczka Piotrowietha item Ihnath Wasko Hriczko Missiowietha fres grnos Kolcziczkie ...")

[220] Смуток І. Вступ до генеалогії шляхти Самбірського повіту XVI – початку XVII ст. (шляхетські прізвиська) / І. Смуток. – Львів: Камула, 2008. – С. 21.

[221] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 405. – С. 2063-2064, 2385 – 2386; спр. 484. – С. 663–664; спр. 493. – С. 1907 – 1910; спр. 495. – С. 350; спр. 503. – С. 48 – 51; спр. 506. – С. 2140–2142; спр. 509. – С. 950 – 952; спр. 520. – С. 498 – 500; спр. 522. – С. 2345 – 2346; спр. 540. – С. 637 – 639, 1893–1896; спр. 544. – С. 1997–1998; спр. 554. – С. 1611–1612; спр. 598. – С. 597 – 599; спр. 615. – С. 1059 – 1062.

[222] Там само. – Спр. 561. – С. 1730-1732; спр. 565. – С. 595-596.

реєстр землевласників Кульчиць з податкових фацій 1789 р. та засвідчують, що абсолютна більшість Кульчицьких були греко-католиками[224].

Вочевидь, що шляхетські роди православного, згодом уніатського віровизнання не творили герметично замкнуту групу й серед них не бракувало прецедентів переходу окремих представників в католицизм західного обряду. Якщо для XVI – першої половни XVII ст. це скоріше було винятком, то для XVIII ст. такі релігійні конверсії почастішали. Такі родини та окремі особи неофітів, вийшовши зі свого конфесійного середовища, тим не менше не опиняються поза межами дослідницької уваги. Адже, вивчення їхніх доль та їхньої історії дозволяє з'ясувати, як і наскільки радикально релігійна конверсія впливала на зміни їхніх соціальних, суспільних, матеріальних, культурних позицій, які можливості перед ними відкривалися чи, навпаки, зникали, як кардинально вони віддалялися від свого середовища, з якого вийшли й які зв'язки продовжували з ним підтримувати. Таким чином, досліджувана група шляхти розглядалася не тільки як спільнота, об'єднана конфесійними вподобаннями, але й як певна соціокультурна група.

Визнання конфесійного фактору як основного й системотворчого для формування даної шляхетської спільноти вимагає певних термінологічних коректив. Прийняті назви на кшталт "дрібна шляхта" або "шляхта гербу Сас" "Драго-Саси" не відображають сутнісної характеристики цієї групи шляхетських родів. Вочевидь, доцільним було б використання визначень, які вказують на її конфесійну приналежність. Цікаво, що у XVI – XVII ст. вони вже існували. В документах Вишенського сеймика ця шляхта, зазвичай, зветься "*пани релігії грецької*", "*рицарство Руського воєводства грецького обряду*", "*браття наші грецької релігії*", ("*pany religii greckiey*", „*rycerstwo województa ruskiego nabożeństwa greckiego*", "*bracia nasze religiej greckiej*")[225]. Таким чином вони ідентифікували себе та в такий спосіб їх ідентифікувало

---

[223] APP. – ABGK. – Sygn. Supl. 14. – S. 256, 363-364, 466, 892, 896; sygn. supl. 15. – S. 35-7, 175-717, 555-556, 570-572.
[224] ЦДІАЛ України. – Ф. 146. – Оп. 18. – Спр. 2937. – Арк. 18-26.; ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 2850.
[225] AGZ. – Lwów, 1911. – T. XXI. – Nr 3(6), 34(19), 50(13), 58(3), 61(47), 69(25), 71(24), 144(30), 213(17), 224(60), 272(55).

оточення. Досліджуючи цю шляхетську групу в межах XV – XVI ст., цілком слушним видається визначення “православна шляхта”. У XVII ст. частина православної шляхти прийняла уніатство ще до остаточного переходу Перемишльської єпархії до унії на початку 1690-х років. Відтак вживання означення „православна шляхта” потребує певної кореляції. Для XVIII ст. пасує термін “уніатська шляхта”. Необхідність послуговуватися обома визаченнями для різних історичних періодів (для XVI ст. – “православна ”, для XVIII – “уніатська шляхта”) може сформувати хибне враження, що йдеться про різні спільноти в перемишльському нобілітеті. В межах однієї публікації це ще можна обумовити. Однак, в окремих дослідженнях, присвячених різним аспектам життєдіяльності цієї групи нобілів на різних історичних етапах, ця проблема постає з усією очевидністю. Вочевидь, дві публікації на взірець “Матеріальне становище православної шляхти у XVI ст.” та “Матеріальне становище уніатської шляхти у XVIII ст.” викликають у читача закономірне питання: це різні спільноти чи ні? Йдеться про одні й ті ж шляхетські роди, чи про цілковито різні? Щоб уникнути таких колізій та термінологічної плутанини, пропонується використовувати найменування «руська», однаково прийнятне для православних і уніатів. Зрештою, для ранньомодерної доби він добре знайомий й тогочасні документи неодноразово його фіксують, вказуючи в такий спосіб на приналежність до православної, згодом уніатської церкви („руська релігія», «руський піп», «руська церква», «руський календар»[226]).

Вивчаючи історію та генеалогію РШ Перемишльської землі, значна частина якої згодом, в XIX – XX ст. ідентифікувала себе за етнічними критеріями як українська, виникає спокуса оперувати визначенням “українська шляхта”. Зрештою, спроби заміни терміну “руська” на осучаснений термін “українська” практикуються не тільки в науково-популярній сфері, але й в академічному середовищі визнаними істориками. Наприклад, Мирон Капраль, вивчаючи історію національних громад Львова

[226] Ibidem. – Nr 163(13). ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 519. – С. 718-726.

періоду пізнього середньовіччя та ранньомодерної доби, йменує громаду русинів Львова “українська”[227]. Вочевидь, такі термінологічні вправляння потребують ширшого обговорення. Наразі за відсутності консенсусу доцільнішим видається використання найменування “руська”. Адже в західноукраїнських реаліях визначення “українська” з’являється щойно в другій половині XIX – на початку XX ст., коли активна частина української громади шукала свого місця на поліетнічній карті Європи. Нові реалії вимагали нових критеріїв національної самоідентифікації, які не обмежувалися лише конфесійною приналежністю, але опиралися на мовний, антропологічний, культурний та інші маркери. Відтак, визначення “українська” доби модерну не тотожне визначенню “руську” пізнього середньовіччя.

[227] Капраль М. М. Національні громади Львова XVI–XVIII ст. (соціально-правові взаємини) / М. М. Капраль. – Львів, 2003. – 440 с.

РОЗДІЛ ІІ
ГЕНЕЗА ШЛЯХЕТСЬКОГО СТАНУ ПЕРЕМИШЛЬСЬКОЇ ЗЕМЛІ. РУСЬКА ШЛЯХТА У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ XIV – XV СТ.

Після входження Галичини до складу Польського королівства Казимир ІІІ та його наступники з метою закріпитися на новонабутих територіях формують лояльну соціальну базу серед вищих щаблів місцевого суспільства. Цілком імовірно, що Галичина в другій половині XIV ст. була краєм малозаселеним, до чого спричинилися як військове суперництво між Литвою, Польщею, Угорщиною і Ордою за цей стратегічно важливий регіон, так і спустошливі епідемії 1340 – 50-х рр., які, на думку істориків-демографів, призвели до скорочення європейського населення від третини до половини його чисельності. Брак людських ресурсів та невисокий мобілізаційний потенціал тогочасних монархій, які не могли організувати й забезпечити масштабне цілеспрямоване переселення необхідної кількості людності, змушували владу добирати для оборони і управління краю різний люд.

Насамперед до складу місцевої еліти увійшли деякі боярські роди. Ймовірно, це було угруповання, котре у боротьбі за галицько-волинську спадщину орієнтувалося на польських П’ястів. Перемога останніх забезпечила їм входження до еліти Перемишльської землі та зумовила їхній високий соціальний статус і відповідне матеріальне становище серед місцевого нобілітету. Цілком закономірно, що частина з них вже за правління Казимира ІІІ підтвердили свої власницькі права, отримані, як виразно зазначено у деяких документах, за князювання Лева. Зокрема, у 1358 р. польський король підтвердив для Яцька Слонечка (родоначальника Прохницьких-Розбожських) права на села Розбож і Угерці у Перемишльському повіті[228], у 1361 р. подібне підтвердження отримав Дмитро, син Матвія Кадольфовича (родоначальник Боратинських,

[228] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1969. – Cz. IV. – Nr 958.

Боляновських, Дубковських), на Боратин і Добковичі[229], та Ходко Бибельський на Библо, Павковичі, Жасковичі, Комаровичі, Звротовичі, Никловичі, Ворховичі[230]. Окрім Яцька Слонечка, Дмитра Матвійовича, Ходка Бибельського сюди також входили брати Гліб і Дершняк Дворсковичі (Сенновські, Кшечовські і Дершняки, Бажі), Іван Русин з синами Ходком, Петром, Осташком (Горайські, Чурили, Липські), Богданко Воютицький (Гроховські, Германовські, Ниховські) тощо. Всі вони творили окрему геральдичну групу «Корчак»[231].

До шляхетського стану Перемишльської землі потрапляли також вихідці з нижчих щаблів давньоруського суспільства. Частина з них становили кістяк військово-служебної системи, яка своїм корінням сягала часів існування Галицько-Волинського князівства. Нова влада, вирішивши її зберегти (можливо, в дещо модифікованому вигляді), безумовно, поставила на службу не тільки її, а й людський потенціал, що її обслуговував. Саме з цього середовища вийшли, наприклад, Кульчицькі, серед предків яких джерела згадують Грицька Сметанку, королівського ловчого (1425 р.); Негребецькі, що виводяться від королівського конюха Заня та ще, загалом, чотири десятки шляхетських родів[232].

Перемишльська шляхта упродовж другої половини XIV – початку XV ст. активно поповнювалася вихідцями з інших теренів з-поза меж Галицької Русі.

Основний міграційний потік йшов із заходу. Приєднання Галичини до Польщі відкривало шлях, в першу чергу, для вихідців із сусідніх Краківського, Сандомирського воєводств та інших куточків Польського королівства. Казимир III та його наступники, вочевидь, стимулювали таке

---

[229] Kodeks dyplomatyczny Małopolski. / Wyd. F. Piekosiński. – Kraków, 1876. – T. III: 1333-1386. – Nr DCCXLIII.
[230] AGZ. – Lwów, 1868. – T. I. – Nr V.
[231] Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – С. 120-167.
[232] Пашин С. С. Генеалогический комментарий к копиям грамот князя Льва Даниловича / С. С. Пашин // Исследования по русской истории: Сборник статей к 65-летию профессора И. Я. Фроянова, Санкт Петербург 2001. – С. 125-140; Пашин С.С. Шляхетство позднесредневековой Польши: сословные критерии и пути

переселення, роздаючи маєтності як своєму оточенню, так і вихідцям з нижчих щаблів польського нобілітету. Перші такі донації з'являються в 1350-х роках. Йдеться про надання Жешува з околицями для Яна Пакославця, родоначальника Жешувських (1354 р.) та не менш масштабне дарування Ланцута з околицями для руського старости Отти з Пільчі (точної дати видання привілею немає, напевно, це сталося за часів перебування Отти на уряді руського старости у 1351 – 1369 рр.)[233]. У період правління "володаря Русі" Владислава Опольського (1372 – 1378 рр.), за підрахунками А. Гілевича, було видано 8 надань – для прибульців з Польщі[234]. На відміну від Казимирових надань, донації Опольського значно скромніші й отримували їх аж ніяк не можновладці.

Майже півстолітнє правління Владислава Ягайла (у 1387 р. він остаточно приєднав Галичину до Польщі) стало вирішальним у формуванні родового складу перемишльської шляхти. На це вказує хоча б той факт, що три десятки родів розпочинають свою історію з Ягайлових часів. Зокрема, перші відомості про Бойовських, Голамбеків, Ожецьких, Журовських (з Малих Журовичів), Мжуровських, Пантеловських, Челятицьких (з Шоломуничів) припадають на 1390-ті роки; Дидятицьких, Корит ків – на 1400-ті роки; Будків, Корав, Островських – на 1410-ті роки; Влодків, Дзялошів, Ковиницьких, Лисаковських, Морав, Таргановських, Цешацьких (з Малого Цешатина) – на 1420-ті роки, Моравських, Ожеховських, Хвалів – на першу половину 1430-х років[235].

Окремий міграційний потік формували вихідці із Сілезії. Їх поява в Галичині припадає на правління Владислава Опольського (1371–1378, 1386).

нобилитации (на примере перемышльских конюхов XV-XVI вв.) / С. С. Пашин // Европа на этапе от классического средневековья к новому времени. – Тюмень, 1991. – С. 40-47.

[233] Wac E. Kilka uwag o dzialalnosci gospodarczej panow z Pilicy w XIV–XVI wieku / E. Wac // Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. – Kraków, 2004. – Studia Historica III. – S. 476-479; Kurtyka J. Osadnictwo sredniowieczne. Poczatki osady i miasta / J. Kurtyka // Dzieje Rzeszowa, F. Kiryk (red.). – Rzeszow, 1994. – T. I. – S. 97–166.

[234] Gilewicz A. Stanowisko i dzialalność gospodarcza Władyslawa Opolczyka na Rusi w latach 1372-1378 / A. Gilewicz // Prace historyczne wydane ku uczczieniu 50-lecia Akademickiego Koła Historyków Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. – Lwów, 1929. – S. 71.

[235] Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV–начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 65-67, 86, 115-116, 131.

Оточення князя, як зазначає Є. Сперка, складалося в основному із сілезького рицарства. Опинившись в Галичині, вони отримували земельну власність, що створювало передумови для їхнього вливання до місцевого нобілітету. Частина з них, справді, залишилася мешкати в Перемишльській землі після правління Владислава Опольського. До таких належали брати Гербурт і Фрідріх Фульштейни, котрі стали власниками 9 сіл з центром у Добромилі (Гербурти), та Регнольд і Нинотка, власники Новосільців і Порудна (Поруденські).

За правління Владислава Ягайла сілезці продовжували поповнювати персональний склад шляхетських землевласників Перемишльщини. На думку Є. Сперки, саме на межі XIV – XV ст. з Сілезії до Галичини переселився Конрад Мюнстерберг, перемишльський воєвода (1397), родоначальник Кусеницьких, та Птачек з сином Миколаєм, від яких виводиться однойменний рід Птачків, власників Янковичів коло Ярослава[236].

Ціла група шляхетських родів походить від волохів, що мігрували з території Марамарощини та інших заселених ними земель. Першим шлях до місцевого нобілітету торував засновник родової спільноти Риботицьких-Буховських-Берестянських-Губицьких – Стефан, відомий з 1359 р., ймовірний нащадок молдавського воєводи Саса[237]. В наступні десятиліття до початку 1430-х років на території південніше Дністра, прилеглої до Карпат, осіло ще кілька родин волохів, які започаткували окремі шляхетські роди. Зокрема, волоський воєвода Джурдж у 1377 р. отримав від Владислава Ягайла Ступницю і Новошичі (Ступницькі, Новошицькі)[238]; якийсь Климентій Драгомирович від того самого монарха у 1393 р. отримав с. Унятичі (Унятицькі)[239]; Шандро Волох у 1400 р. став власником місцевості,

[236] Sperka J. Początki osadnictwa rycerstwa śląskiego na Rusi Czerwonej / J. Sperka // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 278–301; Sperka J Zarys migracji rycerstwa śląskiego na ziemie Rusi Koronnej w okresie hanowania Władysława Jagiełły / J. Sperka // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 5. – С. 225-226.
[237] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej. – Kraków, 1932. – S. 31-32, 154.
[238] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1969. – Cz. IV. – Nr 1037.
[239] Ibidem. – Nr 1592. MRPS. – Varsoviae, 1961. – P. V, vol. 2. – Nr 6980.

де згодом виникли поселення Криниця і Кавсько (Криницькі)[240]; у 1431 р. значні незаселені території біля кордону з Угорщиною потрапили до рук Ванчі Волоха та його синів Іванка, Занка і Ходка (Турецькі, Яворські, Ільницькі)[241]; сусідами власників Турки, Ільника і Явори були Скольські, що виводилися від братів Іванка і Мика волохів, які у 1397 р. отримали право на заснування Сколього[242].

Не бракувало серед перемишльської шляхти представників угорського нобілітету. З 1378 до 1386 рр. Галичина перебувала під безпосереднім управлінням угорської монархії. За 9 років панування остання не вдавалася до масової роздачі земель, однак серед тих кількох дарувань кінця 1370-х – першої половини 1380-х років подибуємо угорців. Йдеться про братів Йоана, Владислава, Михайла, Андрія з Кіс Палугії Ліптовського комітату, котрі у 1385 р. отримали від королеви Марії чотири села у Перемишльському повіті[243].

Можна припустити, що переселенцями з Литовсько-Руської держави були Уруські, котрі мали у своєму розпорядженні привілей Владислава Опольського, яким підтверджувалося надання Юрія Наримунтовича Станіславу Близничу на село Уріж. Найвірогідніше, у вирі політичної боротьби за Галичину між королем Казимиром III та великим князем Любартом Гедиміновичем Юрію Наримунтовичу пощастило на короткий час стати володарем Перемишльської землі або її частини, зважаючи на його достатньо тривале князювання у сусідній Белзькій землі впродовж 1352–1377, 1383–1387 рр. Відголоском його управління й стала поява цього привілею. Можливо, Станіслав Близнич належав до слуг князя, котрі разом з ним прибули з «Литовської землі". Втім, не варто відкидати й припущення

[240] Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1908. – T. 12. – S. 374.
[241] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1975. – Cz. VII. – Nr 2080.
[242] Papee F. Skole i Tucholszczyzna / F. Papee // Przewodnik naukowy i literacki. – Lwów, 1890. – R. 18, nr 12. – S. 1158.
[243] Przyboś K. Fredrowie herbu Bończa domus antiqui moris virtutisque cultrix / K. Przyboś // Rocznik Polskiego towarzystwa heraldycznego. – Warszawa, 1997. – T. III (XIV). – S. 77.

про те, що він був місцевого походження, належав до прихильників Юрія Наримунтовича[244].

Подібно, протопласт роду Височанських – Верига – вже після реформ 30-х рр. XV ст. переселився на Перемишльщину, ймовірно з Волині, отримавши у 1438 р. дворище у селі Сілець під Самбором. Майже через 100 років Івашко Верига, претендуючи на якісь частки у Сільці, з-поміж іншого вказував на те, що його предки були вихідцями з Литовсько-Руської держави. Додатково на користь цього промовляє використання Височанськими герба Вукри, нетипового для місцевої шляхти, носіями якого також були представники волинського роду Денисків Мукусіїв[245].

Таким чином, перемишльська шляхта в перші десятиліття польського (угорського) панування поповнювалася вихідцями з різних соціальних середовищ місцевого населення та переселенцями з різних регіонів, почасти доволі віддалених від Галичини. Найбільш інтенсивно поповнення місцевого нобілітету відбувалося з 1380-х років. На час введення польського права та невдовзі потому (друга половина 1430 – 1440-ві роки) персональний склад перемишльської шляхти загалом викристалізувався. В цей час шляхетське землеволодіння в Перемишльській землі розподілялося доволі нерівномірно між півтора сотнею власників. Їхній склад був наступним:

Всі ці неоднорідні з точки зору конфесійного, етнічного та суспільного походження групи формували піраміду перемишльського нобілітету[246]. На різних її щаблях знаходимо представників православного віровизнання.

Верхівку регіональної еліти формували 8 – 10 родин. Це ті, хто займав перші позиції серед свідків у грамотах генеральних руських старост 1420-х років, а одразу після введення польського права отримав земські уряди у

---

[244] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1969. – Cz. IV. – Nr 1043.

[245] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 15. – С. 600, 597-604, 628-631; спр. 16. – С. 5, 19-20, 24-25, 51-52; спр. 262. – С. 29-30; Собчук В. Дениско Мукусійович і Денисковичі на півдні Волині в XV – другій третині XVI ст. / В. Собчук // Четверта наукова геральдична конференція (Львів, 10–12 листопада 1994 року). Збірник тез повідомлень та доповідей. – Львів, 1994. – С. 69-71.

[246] Доволі влучно про це висловився Ю. Зазуляк: «привілейований клас землевласників, який витворився в Галицькій Русі ... не був соціально однорідним, а творив своєрідну мозаїку осіб, родин та окремих груп, які різнилися статусом, обсягом привілеїв, етнічним походженням та часто специфічним саме для цих груп

Руському воєводстві. Більшість цієї групи, як це не дивно, становили роди руського походження.

Без сумніву, очолює список Сенько-Ян Сенновський, перемишльський підкоморій (1438-39), львівський каштелян (1438-1448), в часи правління Владислава Варненчика "опікун Перемишльської землі" та представник шляхти Руського воєводства у взаємовідносинах з монархією. За рівнем впливовості з ним могли позмагатися Гербурти і Чурили[247].

Андрій Чурило зі Стоянців записаний одразу після Сенновського серед свідків у грамоті руського старости Спитка Тарновського 1424 р.[248] Він доводився племінником згаданому Дмитру з Горая, цим пояснюється його високий статус, хоча жодних земських урядів він не обіймав. З двох синів Андрія Андрій-молодший був галицьким підкоморієм (1434-1453)[249].

У 1440-х роках до Сенновських, Чурилів та Гербуртів приєдналися Прохницькі, завдяки призначенню Петра Прохницького перемишльським каштеляном (1449-55), а його брата Олександра – перемишльським підстолієм (1449 – 1455)[250].

Поряд зі згаданою трійкою родів група найвпливовішої перемишльської шляхти також формувалася з Бибельських, Дершняків, Боратинських.

Бибельські упродовж другої половини XIV – початку XV ст. у тестаційній частині грамот, як правило, розпочинали список неурядової галицької шляхти. На 1430-ті роки їхнє суспільне становище підупало: їх немає в першій хвилі отримувачів земських урядів, і щойно у 1449 р. Яцько

колом обов'язків і повинностей» (Зазуляк Ю. Навколо полеміки про феодалізм на Галичині XIV – XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – 2006. – Вип. 5. – С. 187).

[247] Пашин С. С. Перемышльский род Сенновских-Кшечовских в XV веке / С. С. Пашин // Тюменский исторический сборник. – Тюмень, 1998. – Вып. II. – С. 16-19. Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – С. 131.

[248] AGZ. – Lwów, 1878. – T. VII. – Nr 33 (c. 66).

[249] Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – С. 133-134.

[250] Пашин С. С. Перемышльский шляхетский род Прохницких-Розбожских в XV веке / С. С. Пашин // Нобили и парии средневекового общества: Межвуз. сб. ст. – Тюмень, 1997. – С. 41-44. Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – С. 135.

Бибельський став перемишльським стольником. Втім, справжній занепад ще був попереду. До середини XV ст. рід залишався доволі впливовим, що засвідчують шлюбні зв'язки (з Сенновськими, Дершняками-Бажами, князями Несвизькими-Передільницькими) та розмір маєтку до сімейного розподілу 1441 р.[251]

Дершняки та Боратинські у грамоті Спитка Тарновського від 13 березня 1424 р. записані після Сенька Сенновського та Чурила, а в акті від 12 липня 1425 р. про розмежування с. Жиравиці і Перемишля Іван з Рокитниці йде другим після Сенновського. У 1434 р. Іван-Ян став перемишльським стольником, у 1444 р. – підчашим, а в 1448 р. – перемишльським підкоморієм[252]. Волчко Боратинський перед 1436 р. отримав уряд перемишльського земського підсудка, однак невдовзі помер, тому успіхи Боратинських в просуванні по щаблях земських урядників виявилися доволі скромними.

Усі перераховані родини були нащадками галицьких бояр гербу Корчак. Можна погодитися із Ю. Зазуляком, що друга чверть XV ст. стала періодом злету цієї геральдичної спільноти[253].

На щабель нижче розмістилися роди, що займали проміжне становище між шляхетською верхівкою та рядовим шляхетським загалом. Це роди, котрі полишили ряди останніх й поступово нарощували соціальний капітал. Й, навпаки, натрапляємо на роди, які в силу життєвих обставин деградували по соціальній низхідній, щоб невдовзі розчинитися серед згаданого рядового шляхетського загалу. Сукупність маркерів, якими їх можна ідентифікувати, поєднують характерні властивості цих двох полюсів соціальної піраміди шляхетського соціуму. Це робить їх доволі строкатою групою, де присутні різні соціальні типажі.

---

[251] Пашин С. С. Род Быбельских в XIV-XV веках / С. С. Пашин // Тюменский исторический сборник. – Тюмень, 1999. – Вып. III. – С. 21-26.

[252] Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис/ Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – С. 134-135.

[253] Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства. Автореферат … кан. істор. Наук / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – С. 15-17.

Загалом ця група нараховувала до двох десятків родин та родових спільнот. В ній поряд з католицькою шляхтою як то Фредрами, Ожецькими-Дунковськими, Голамбеками, Ваповськими, Натківськими, Таргановськими, Дзялошами, Корманицькими, Коритками, Коравами, Бойовськими, Пантеловськими, Кусеницькими, Поруденськими натрапляємо на кілька сімей руського та волоського походження.

Гроховські-Воютицькі та Болестрашицькі. Перші виводилися від "Богданка тивуна", другі – від Костя, сина болестрашицького священика Василя. Обидва відомі з перших років польського панування. Їхнє руське походження не викликає жодних сумнівів, однак до боярського прошарку ні Богдан, ні Кость не належали. Не надто високий соціальний статус давався взнаки ще у першій третині XV ст. Це добре ілюструє випадок з Гроховськими та Воютицькими. Петро Богданович Гроховський, перемишльський земський суддя (1435-49) та власник 8 сіл у грамоті Спитка з Тарнова від 13 березня 1424 р. записаний після Волчка Боратинського, майбутнього перемишльського підсудка. У грамоті самбірського старости Сташка Давидовського від 21 січня 1422 р. Васько Воютицький і Петро Гроховський Богдановичі у переліку свідків йдуть одразу після Івана Джурджича Ступницького, власника двох сіл у Самбірському повіті. Таким чином, до верхівки шляхетського соціуму Перемишльської землі Богдановичі не потрапляли[254].

Ситуація з Болестрашицькими виглядає дещо інакше, Костко Дякович за роки довгої служби руським писарем та перемишльським суддею в другій половині XIV – початку XV ст. створив добре підгрунтя для суспільного піднесення свого роду, але, з невідомих причин, його наступники з цього не скористали. З них лишень син Костя Ходор, званий "Суднич", присутній якимось чином у суспільному житті. Зокрема, після 1435 р. він згадується як перемишльський земський підсудок (1438). Раніше, у 1415 р., він присутній

[254] AGZ. – Lwów, 1878. – T. VII. – Nr 33 (s. 66). Розов В. Українські грамоти / В. Розов. – Київ, 1928. – Т. 1 XIV і перша половина XV в. – С. 98. Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1904. – T. 7:

на розмежуванні сс. Кописта і Брилинців у Перемишльському повіті й у переліку свідків він записаний другим після Яна Примуса Яскманицького, випереджаючи, наприклад, Риботицьких та перемишльського суддю Петра Ритеровича. Ці два факти дозволяють зараховувати Болестрашицьких до шляхти не рядової, а рангом вище[255].

Гдашицькі. Ймовірним родоначальником цієї родини був «Стецко Кдешицкии», присутній серед свідків у купчій на Калеників монастир (1378). Його ім'я уміщено поряд з іншими знаними особами боярського походження, як то Бибельськими, Дершняками, хоча й у кінці списку. На початку XV ст. Гдашицькі в особі трьох братів (Андрій Дитяткович («Dzieciątkowicz»), Федько та Івашко) розпоряджалися п'ятьма селами. Це може свідчити про відносну заможність роду[256].

З шляхти волоського походження до вказаної групи потрапляють два роди – Риботицькі та Ступницькі. Риботицькі, ймовірно, виводяться від воєводи Саса. Його син або внук Стефан у 1367 р. отримав від Казимира III обширні володіння в Галичині. Упродовж наступних кількох десятиліть нащадки Стефана їх колонізували та примножили за рахунок королівських застав й на межі 1430 – 40-х років Риботицькі розпоряджалися більше як 10 поселеннями. Це дозволяє зарахувати їх до великих землевласників. Правда, цей показник нівелювався стрімким зростанням численності родини в цей час. У 1440-х років рід представлений десятком сімей. Напередодні введення польського права Риботицькі більше тяжіли до рядової шляхти. На це вказують розміри посагів (40 – 50 гривен), шлюбні зв'язки з Гошовськими, Чижовськими, а також місце в списках свідків (у грамоті Спитка з Тарнова від 13 березня 1424 р. серед 15 свідків Радко Риботицький вписаний

Grabowscy – Hulkiewiczowie. – S. 76. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 32-33.

[255] Купчинський О. Забуті та невідомі староукраїнські грамоти XIV – першої половини XV ст. / О. Купчинський // Записки НТШ. – Львів, 1997. – Т. CCXXXIII Праці Історично-філософської секції. – С. 353. Sperka J. Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1379-1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchą / J. Sperka. – Katowice, 2006. – S. 277-278. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV-начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 29-30. Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1899. – T. 1: Aaron - Boniccy. – S. 376.

тринадцятим, у грамоті Івана Сремського від 13 березня 1415 р. Іванко і Радко очолюють перелік рядової шляхти, випереджаючи Івана Осерговича (Блажівського), Петраша Кокотка, Івана Ходака Мельновського). Суттєво покращити свої суспільні позиції Риботицькі зуміли з переходом синів Станка в католицизм. Це дало змогу одному з них – Васькові-Станіславові, отримати уряд перемишльського земського підсудка (1448 – 58), його брату Юрію – львівського земського писаря (1445 – 48). Через шлюб Олександра Станковича з Катериною Гербурт Риботицькі поріднилися із впливовими католицькими родами. Таким чином, зміна віросповідання дозволила Риботицьким потрапити до кола "нерядової" шляхти[257].

Ступницькі виводяться від Джурджа, котрий у 1374 – 77 р. при сприянні Владислава Опольського займав молдавський престол, а з 1378 р. мешкав в Галичині, отримавши від свого покровителя сс. Ступницю і Новошичі в Самбірському повіті. Уряд волоського воєводи й відповідні адміністративно-судові та мілітарні повноваження, які з нього випливали, вказують на високий суспільний статус Джурджа не тільки серед волоського населення, а й серед місцевої шляхти. Його двоє синів так само посідали гідне становище в суспільній ієрархії місцевого шляхетського середовища. Зокрема, Іван Джурджович у 1420-х роках незмінно очолює списки свідків у грамотах самбірських старост, випереджаючи Воютицьких, Гроховських тощо. Згодом за сприяння Одровонжів він стає суддею львівського воєводського суду для євреїв (1440). Цікаво, що маєткове становище Ступницьких з часу надання Владислава Опольського суттєво не змінилося: сини Джурджа успадкували Ступницю та Новошичі, а в 1430 р. отримали від Владислава Ягайла у заставу с. Висоцьке[258].

---

[256] Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV-начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 111-112.

[257] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 31-38. Пашин С. С. Перемышльский род Рыботицких в XIV-XV веках / С. С. Пашин // Проблемы экономической и социально-политической истории дореволюционной России. – Тюмень, 2001. – С. 7-14.

[258] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 56-57. Пашин С. С. Самборские шляхтичи волошского происхождения во второй половине XIV – начале XVI века / С. С. Пашин // Материалы научной конференции, посвященной 100-летию со дня рождения проф. П. И. Рощевского. – Тюмень, 2003. – С. 25-26. Смуток І. Ступницькі в контексті історії руської шляхти

Вочевидь, цей перелік не повний. Брак систематичного джерельного матеріалу за період до 1430-х років дозволяє говорити лише про ті роди, чий суспільний статус не викликає жодних сумнівів. Втім, до цієї категорії могли належати також інші представники православного нобілітету. Ними могли бути, наприклад, Тустанівські, Скольські, а також власники Турки та її околиць. На користь цього припущення промовляють розміри їхніх маєтностей. У своїх руках вони зосередили, фактично, всю гірську частину Самбірського, Дрогобицького, Стрийського повітів. Згадані в документах одне-два поселення, власниками яких вони виступають в кінці XIV – першій половині XV ст., не повинні вводити в оману. Так, Ванчо Волох у 1431 р. отримав від Владислава Ягайла Турку з околицею "на межі з Угорщиною". Пізніші колонізаційні заходи Турецьких-Яворських-Ільницьких навколо освоєння наданої території та межова суперечка 1537 – 1538 рр. між монархією та власниками Турки і околиць дозволяє деталізувати межі володінь Ванчі: це землі, що простягалися від Ісаїв та Явори з півночі на південь у басейні р. Ільник, правої притоки р. Стрия. Орієнтовна площа маєтків Ванчі та його нащадків у XV ст. становила 250 – 300 км. кв.[259] Восьмеро братів Тустанівських з трьома племінниками в 1430 – 1440-х роках володіли поселеннями, компактно розташованими, однак достатньо віддаленими одне від одного, на Дрогобицько-Самбірському пограниччі. Простягаючись із заходу на схід, від Бориславa та Кропивника до Довголуки та Монастирця, володіння Тустанівських розкинулися на площі близько 150 км. кв. Про розміри гірських сіл промовисто говорить репліка з люстрації королівщин. Описуючи придбану в 1540-х роках королевою Боною від Тустанівських частину Уличного, ревізори зазначили, що лишень для того

Перемишльської землі XIV – XVIII ст. (походження, генеалогія, демографічний і соціальний розвиток) / І. Смуток // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Генеалогія та геральдика. Збірка наукових праць / Відп. ред. Г.В. Боряк; Упорядник: В.В. Томазов. – К, 2014. – Число 24. – С. 88-89.

[259] Dokumenta dotyczące dawnej ekonomii Samborskiej // Dodatek miesięczny do „Gazety Lwowskiej" poswięcony historyi, statystyce i ekonomii krajowej. – Lwów, 1872. – T. 2, zesz. 5. – S. 57-64. Смуток І. Початки роду Яворських, Турецьких, Ільницьких (XV – XVI ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2006. – Вип. V. – С. 55-64. Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wieden, 1899-1904. – K. 3.

щоб об'їхати її, знадобиться два дні[260]. Маєтності Скольських знаходилися в басейні р. Опір, від с. Сколе на південь до угорського кордону. У 1530-х роках Скольські з іншими співвласниками розпочали розпродувати землі Кмітам, а згодом – Острозьким. На початку XVII ст. площа сколівських володінь Острозьких, що складалися з двох десятків сіл, об'єднаних у дві країни, становила майже 500 км. кв. Отже, Скольські розпоряджалися значно більшими територіями, аніж їхні сусіди[261].

Подібною є ситуацію з Бірецькими. На перший погляд, вихідці з рядового нобілітету, брати Іван, Олександр і Яків не могли, на відміну від Тустанівських, Скольських, Турецьких-Яворських-Ільницьких, похвалитися масштабами землеволодінь. У їхньому розпорядженні були лише два поселення – Бірча і Липа. Втім, обидва добре загосподарені, оскільки Бірецькі зуміли продати їх за чималу суму сяноцькому шляхтичу Юрію Матяшевичу Гумницькому – 800 гривен. Однак, брати вирізнялися іншим – у 1445 р. вони почергово упродовж наступних кількох десятиліть обіймали владичу кафедру у Перемишлі. Вочевидь, високий статус у церковній ієрархії ще не свідчить про родовитість Бірецьких, однак до рядового шляхетства їх також важко зарахувати[262].

На наступному щаблі соціальної піраміди розмістилося більшість рядового рицарства. Вони не посідали жодних урядів. В тестаційних списках грамот генеральних руських старост, самбірських старост тощо, вони якщо й з'являються, то незмінно розміщуються в кінці. У власності кожного з них перебувало, як правило, одне, зрідка два-три поселення, дехто з них

---

[260] Смуток І., Тимошенко Л. Інвентар Дрогобицького староства 1568 р. / І. Смуток, Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. X. – С. 553-554. Жерела до історії України-Руси. – Т. 1: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 1. Люстрації земель Галицької і Перемиської. – Львів, 1895. – С. 209-214. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 60-63. Смуток І. Шляхетська землевласність у Дрогобицькому повіті Перемишльської землі в XVI ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2014. – Вип. XVII – XVIII. – С. 81. Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wieden, 1899-1904. – K. 3.

[261] Pappe Fr. Skole i Tucholszczyzna / Fr. Pappe // Przewodnik Naukowy i Literacki. – Lwów, 1890. – R. 18, nr 6. – S. 554; nr 7. – S. 632-642. Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wieden, 1899-1904. – K. 3.

розпоряджався лише часиною поселення. Увесь цей люд, утримуючи землі чи то на ленному, чи то на дідичному праві, або, зрештою, й просто у заставі, виконував ряд повинностей. Основним обов'язком було несення військової служби. Шляхтич на перший поклик ставав особисто та виставляв вояків у відповідному озброєнні. Їхнє число, ймовірно, корелювалося у відповідності до розміру та прибутковості маєтку. Донації також фіксують обов'язок їх отримувачів проживати постійно в Галичині та не залишати її меж, а також заборону без королівського дозволу продавати або якимось чином відчужувати чи набувати володіння. З повсякденної практики також відомо, що король мав право замінити надану ним раніше маєтність на іншу, як це було у випадку з Ігнатком і Самійлом Чернчевичами, котрі у 1390 р. замість с. Пекулич отримали від руського старости Яна Тарновського с. Тишковичі (див. Тишковські). Поза тим, зі шляхетських володінь збиралася «вівсяна» данина та надавалася робоча сила для направи та будівництва королівських замків[263]. Введення польського адміністративно-судового устрою в Галичині у 1433 – 1434 рр. формально ліквідувало ряд цих обмежень, однак військова повинність залишалася основним обов'язком шляхти[264].

У повсякденній практиці вказана "служба кров'ю" реалізовувалася через військово-служебну систему, котра на другу половину XIV ст. вже справно функціонувала. Її ключовим елементом був інститут королівських старост. Саме останні, як представники влади монарха на місцях, здійснювали контроль за шляхетським землеобігом, регламентували військові та інші повинності тощо. Це, як слушно зазначив Ю. Зазуляк,

---

[262] Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV-начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 30-31.

[263] Зазуляк Ю. Навколо полеміки про феодалізм на Галичині XIV–XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – Випуск 5. – К., 2006. – С. 174–176; Kurtyka J. Z dziejów walki szlachty ruskiej o równouprawnienie: represje lat 1426–1427 i sejmiki roku 1439 / J. Kurtyka // Kurtyka J. Podole w czasach jagiellońskich Studia i materiały. – Kraków, 2011. – S. 29; Ginter K. Udział szlachty polskiej w pospolitym ruszeniu w XIV i XV wieku. Aspekty prawne i stan faktyczny / K. Ginter. – Kraków, 2008. – S. 322–324.

[264] Kutrzeba S. Przywilej jedlneński z r. 1430 i nadanie prawa polskiego Rusi / S. Kutrzeba. – Kraków. 1911. – S. 13–15; Kurtyka J. Z dziejów walki szlachty ruskiej o równouprawnienie: represje lat 1426–1427 i sejmiki roku 1439 / J. Kurtyka // Kurtyka J. Podole w czasach jagiellońskich Studia i materiały. – Kraków, 2011. – S. 29. Ginter K. Udzial szlachty polskiej w pospolitym ruszeniu w XIV i XV wieku / K. Ginter. – Kraków, 2008. – S. 31–32, 47–50; Wilamowski M. Powstanie i początki hierarchii urzędów ziemskich województwa ruskiego i Podola. Z dziejów elity

“*створювало широке поле для існування багатьох форм залежностей місцевої шляхти від влади старост*”[265] та призводило, на нашу думку, до фрагментації шляхетської спільноти на локальні групи за територіальним принципом. Тобто в межах Самбірського, Дрогобицького, Стрийського, Перемишльського повітів існували шляхетські спільноти, які в силу військово-служебної залежності від місцевого замку/старости підтримували всередині на порядок тісніші зв’язки, аніж аналогічні контакти зі шляхтою сусідніх повітів. Цю категорію рицарства на Самбірщині представляли такі православні роди як Баранецькі, Білинські, Височанські Вериги, Викоцькі, Кальнофойські, Корналовські, Кульчицькі, Ортинські, Урозькі, Татомири, Шептицькі, Винницькі, Гординські, Монастирські, Созанські; на Дрогобиччині – Боярські-Попелі, Вачовські, Криницькі, Кропивницькі, Літинські, Попелі, Унятицькі; на Стрийщині – Братківські, Дубровлянські, Крушельницькі, Любенецькі, Скольські, Тисаровські, Корчинські, Підгородецькі; у Перемишльському повіті – Біскупські, Волчишовські, Гостиславські, Даровицькі, Добаневські, Заблоцькі, Замойські, Кокотки-Солецькі, Копистинські, Лентовенські, Мельновські, Михайловські, Новоселецькі, Пакошські, Пацлавські, Радиницькі, Ритаровські, Рогозинські, Хлопецькі, Ходновські, Чемешовські, Чижовські.

До цієї групи тісно примикали замкові слуги і служки, котрі також виконували певні повинності, але не залучалися регулярно до військової служби. Ця обставина не дозволяла їм претендувати на шляхетний статус, однак не була нездоланною перепоною для вивищення та потрапляння до лав зем’ян. Вони представлені як окремими сім’ями, так і цілими селами, залученими до виконання різноманітних служб, що забезпечували життєдіяльність місцевої влади на місцях та обороноздатність країни. Докладне уявлення про них дають перші збережені інвентарні описи

---

polityczнej Polski pierwszej połowy XV wieku / M. Wilamowski // Roczniki historyczne. – Rok LXIV. – 1998. – S. 107–108.

[265] Зазуляк Ю. Взаємовідносини старост і шляхи в Галицькій Русі пізнього середньовіччя / Ю. Зазуляк // Центральна і Східна Європа в XV – XVIII століттях: питання соціально-економічної та політичної історії.

Перемишльського і Самбірського староств, датовані кінцем XV – першою половиною XVI ст. Наприклад, під Перемишлем знаходилося ціле служебне село Негребка, де у 1497 р. було 10 господарств на 10 дворищах. Місцеві жителі служили, коли й де скаже староста або його намісник. У 1565 р. люстратори Руського воєводства застали в селі тільки трьох слуг-зем'ян "*ktorzi ex antiquo sluzą zamkowi przemiskiemu*", зокрема, їздять з листами куди звелять та стережуть сіножаті та ріллю. Чотири і два господарства якихось слуг у 1494 р. було в Медиці та Шегинях відповідно. Люстратори у 1565 р. повідомляли, що троє медицьких слуг "*ssą na poslugach zamkowych, yezdsącz, kedi ym roskazą, y przemyth strzegą, barani wybieraią w gornich wsziach etc*"[266]. У Торках, Даровичах, Батичах, Вітошинцях перші документальні згадки про конюхів датуються другою половиною XV ст. Натомість люстратори у 1565 р. зазначали, що жителі цих сіл, а також сусідніх Бучова, Мальковичів, Мацковичів доглядали королівські стада у Медицькому старостві[267]. У Самбірському старостві королівські слуги сиділи в Луці та Білині Малій. У Білині Великій слуги утримували три дворища, з яких служили трьома кіньми під час військової виправи та одним конем вдома ("de *tribus areis tribus equis ad bellum, unus sed in domo*"). У Бережниці мешкали слуги, які їздили, куди відправлять. У Гордині на одному дворищі сиділи чотири слуги, які під час військової виправи виставляли одного коня, а «*вдома*» їздили, куди пошлють. Так само 10 слуг у Татарах служили одним конем з дворища та їздили з усякими дорученнями в мирний час. У Чепелях сиділи три бобровника, а з решти 11 слуг тільки один мав вирушати з конем під часу походу, інші ж виконували "*доручення, як накажуть*" ("*ad bellum uno equo ex*

До 100-річчя від дня народження професора Дмитра Похилевича / За редакцією Л. Зашкільняка і М.Крикуна. – Львів, 1998. – С. 78.

[266] Жерела до історії України-Руси. – Том II. – Львів, 1897. Люстрації земель Перемиської й Сяноцької. – С. 81–82, 100. Грушевський М. Економічний стан в Перемиському старості в середині XVI в. на основі описей королівщин / М. Грушевський // Грушевський М. Твори: У 50 т. – Том 5: Історичні студії та розвідки (1888-1896). – Львів, 2003. – С. 317–318. Грушевський М. Описі Перемиського староства 1494–1497 рр. / М. Грушевський // Там само. – С. 103.

[267] AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 5177, 5178, 5229, 5983, 6221, 6389, 6958; t. XVII. – Nr 598, 1216, 1227–1231, 1243–1244, 1249, 1318, 1515, 1520–1524, 1637, 3331, 3382, 3433. Жерела до історії України-Руси. – Т. 2: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 2. Люстрації земель Перемиської і Сяноцької / Під ред.

area una sed in domo quand mandatur"). Якихось слуг знаходимо також в Пинянах, Ясениці Сільній, Озимині, Тершові, Сільці. В Кульчицях частина слуг стерегли ліси, інші були бобровниками, ловчими та бортниками; під час війни вони виставляли четверо коней, ще 17 слуг їздили з дорученнями[268]. Весь цей служебний люд у соціальному плані був досить еластичним. Якщо у їхньому середовищі й існувала якась градація, то вона була доволі умовною, адже коло їхніх обов'язків визначалося старостою на місцях й за необхідності легко ним змінювалося.

Окрему групу військовослужебного напівпривілейованого населення становили війти-солтиси та князі. Якщо перші вербувалися з католицького середовища, то другі – з місцевого руського або волоського елементу. Виникнення інституту князів у селах волоського права слід пов'язувати з появою перших волохів у 60-х рр. XIV ст., хоча для періоду до 30-х рр. XV ст. відомості про це вкрай скупі. Відомо напевне, що на середину XV ст. князівства існували у Висоцькому Нижньому[269], Черхаві[270], Лукавиці[271] Самбірського староства та Брилинцях[272], Старяві[273], Маковій[274]

М. Грушевського. – Львів, 1897. – С. 103–107. Пашин С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 90.

[268] Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI–XVIII століттях: історичні нариси / В. Інкін. – Львів, 2004. – С. 144–145. AGAD. – Tzw. Metryka Litewska. – Dz. I-B. – Sygn 22. – K. 177. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII, cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – S. 140–141; Wilamowski M. Rejestr skarg ziemian samborskich na starostę Jana Odrowąża. Nieznane źródło do dziejów konfliktów społecznych na Rusi Czerwonej w drugiej połowie XV wieku / M. Wilamowski // Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych, wyd. Waldemar Bukowski i Tomasz Jurek. – Kraków, 2012. – T. II. – S. 1391.

[269] У 1430 р. Іван і Климко Ступницькі Джурджичі отримали від короля Владислава Ягайла с. Висоцьке разом із місцевим князівством (Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej (1348 - 1607), wyd. A. Prochaska. – Lwów, 1890. – Nr 70).

[270] У 1519 р. брати Денис і Матвій, черхавські князі, підтвердили надання на князівство, зроблене у свій час руським воєводою Андрієм Одровонжем. У привілеї зазначається, що брати є князями з діда-прадіда («scultetorum avi et proavi»). Село Черхава відоме з 1403 р. (Грушевський М. Матеріали. – С. 216 (№ 74); Грушевський М. Сторінка. – С. 16 (№ 1).

[271] У 1430 р. Рад з Винників отримав королівське надання на солтисівство на німецькому праві. Втім, пізніше, у XVI – на початку XVII ст., нащадки Радя – Винницькі Радевичі – недвозначно звуться лукавецькими князями. Лукавиця також присутня у переліку волоських сіл Самбірського староства у люстрації 1495 р. Вочевидь, в надавчому акті закралася якась помилка (Грушевський М. Матеріали. – С. 164-166. AGAD. – tzw. Metryka Litewska. - Dz. IX-B. – Sygn. 9. – K. 115)

[272] Г.Явор схиляється до думки, що Брилинці як волоська осада з усіма атрибутами волоського права виникла на межі XIV – XV ст. Хоча перші документальні згадки про брилинських князів датуються 1467 р. (Jawor G. Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu / G. Jawor. – Lublin, 2004. – S. 113).

Перемишльського староства. Вочевидь, князі залучалися до військової служби, як це передбачав статут Казимира III та фіксували локаційні привілеї, виставляючи певну кількість озброєних луком або списом осіб. Це наближувало їх до зем'ян. Недарма найстарші війтівсько-князівські роди – Брилинські, Маковські, Коблянські – у XVI ст. трактувалися як шляхетські.

Змальована картина соціальної і суспільної стратифікації перемишльського нобілітету православного віровизнання в значній мірі зображає реалії початку XV ст., з певними застереженнями – середини вказаного століття. У наступні кілька десятиліть вона докорінно змінюється. Однак ці перетворення зумовлені не соціальними, суспільними, господарськими чи ще якимись факторами, а міжконфесійними конверсіями. Зміна віровизнання шляхти того часу була явищем якщо не масштабним, то принаймні звичним й мала виразно однобічний характер – православні роди переходили в католицизм, а не навпаки. В літературі утвердилася думка, що цей процес охопив можновладство й оминув рядовий руський нобілітет. Втім, як засвідчує історія окремих родин, конфесійна конверсія спостерігається на всіх щаблях шляхетського соціуму.

Процес розпочався невдовзі після захоплення Галичини Казимиром III й з того часу не припинявся. Першим серед неофітів опинився Дмитро з Горая. Як слушно зазначає Ю. Зазуляк, на це вказують його уряди (коронного підскарбія (1365 – 70, 1374 – 91) та маршалка (1389 – 99) та шлюбні зв'язки з малопольським можновладством[275]. До кінця XIV ст. католиком також став племінник Дмитра – Андрій Чурило зі Стоянців. Ймовірно, Андрієм він почав йменуватися після повторного хрещення за католицьким обрядом, натомість Чурило (видозмінене "Кирило") – його

---

[273] Старява відома з 1374 р. Однак відомості про князів датуються щойно 1470-ми роками (Jawor G. Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu / G. Jawor. – Lublin, 2004. – S. 112-113)

[274] Перші згадки про Макову датуються 1410 р. Місцеві князі з'являються на сторінках перемишльських гродських актів у 1430-х роках (Jawor G. Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu / G. Jawor. – Lublin, 2004. – S. 113. AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 846, 877, 1358, 2848).

[275] Зазуляк Ю. Rebaptizatio ruthenorum: подвійні імена та конфесійно-культурна ідентичність шляхти руського походження в Галичині XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – Т. 6. – 2007. – С. 286.

православне ім'я[276]. Сучасниками Андрія були брати Іван (Ілько)-Ян та Сенько-Миколай, нащадки боярина Дершняка Дворсковича. У 1411 р. вони фундували костел в родинному гнізді с. Ожевичах. Відповідний документ фіксує їх з подвійними іменами, отже, обидва вже були католиками[277].

В першій половині XV ст. процес навернення на католицизм серед православної шляхти продовжувався.

Дрогойовські належали до Корчаків, за деякими свідченнями, з цієї родини походив перемишльський владика Атаназій (1407). З часу появи перших писемних свідчень про Дрогойовських (родоначальник – Ян (1427 – † між 1443 і 1447), вони, напевне, вже були католиками[278].

Кокотки Солецькі так само мали руське коріння, а отже, якийсь час залишалися православними. На це вказують як спільне походження з Мельновськими, так і шлюбні зв'язки з Дрогойовськими та Тишковськими. Важко однозначно стверджувати, до якої конфесії належав Петро Кокотко (1415 – 1447), однак його сини та племінники, відомі з кінця 1430-х – початку 1440-х років, були католиками[279]. Те саме спостерігаємо у випадку з Матвеями та Хлопіцькими. Матвей (1437) з Седлиська та Машко Хлопіцький (1427 – † п. 1437) – шляхтичі місцевого походження, однак про їхні конфесійні вподобання відомостей немає. Сини обидвох, відомі з 1440-х років, судячи з їхніх імен та шлюбів, були католиками[280].

Десь в 1420 – 30-х роках відбулося навернення до католицизму Гроховських і Воютицьких. Петро Богданович Гроховський (1417 – 1451), напевне, вже змінив віру на час одруження з католичкою Анною Ожецькою та виконання обов'язків перемишльського земського судді. Невідомо, чи

---

[276] Там само. – С. 293.
[277] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1970. – Cz. V. – Nr 1238.
[278] Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1902. – T. 5: Dowiattowie - Gasiorkowicz. – S. 21. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 74.
[279] Купчинський О. Забуті та невідомі староукраїнські грамоти XIV – першої половини XV ст. / О. Купчинський // Записки НТШ. – Львів, 1997. – Т. CCXXXIII Праці Історично-філософської секції. – С. 353. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 104-105.
[280] Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 55, 95.

його брат Васько Богданович Воютицький († до 1436) залишався православним чи ні, але його син Ян (1436 – † до 1460) однозначно сповідував католицьке віровчення[281].

До середини 1440-х років католиками стають Балицькі. Ванько Балицький, перемишльський війт та власник Баличів, у 1444 р. здійснив пожертви для місцевого кафедрального костелу. У акті дарування він зветься ще Валентином. Католиками на той час були і два його сини – Ян та ксьондз Петро[282].

Сенько-Ян Сенновський (1423 – 1448) та брати Петро (1422 – 1460), Олександр (1421 – 1464), Яцько-Ян (1421 – 1483) Прохницькі доводилися сучасниками один одному. Саме на їхнє покоління припадає зміна віровизнання обидвох родів. Однак коли саме це сталося, важко визначити. Сенько Сенновський за життя незмінно згадується зі свом православним іменем, про те, що він ще йменувався Яном, дізнаємося з пізніших документів XVI ст.[283] З-поміж братів Прохницьких наймолодший Яцько-Ян вперше зветься своїм другим іменем у 1433 р. Напевне, його старший брат Петро так само до того часу змінив віру. Усі його діти, здається, хрестилися в католицькому обряді. Олександр залишався православним, принаймні, ще деякий час після одруження, на що однозначно вказують імена його двох синів та двох дочок (Федька-Анна, Костко-Ян, Духна). На середину XV ст. Сенновські з Прохницькими остаточно переходять в католицизм[284].

У 1430-х роках розпочалося окатоличення Риботицьких-Бжестянських, Буховських-Губицьких. Брати Станко (1415 – † до 1425) та Радко (1424 – 1440), напевне, до кінця життя залишалися православними. З чотирьох синів

---

[281] Там само. – С. 32-33.

[282] Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1899. – T. 1: Aaron-Boniccy. – S. 87. Пашин С. С. Генеалогический комментарий к копиям грамот князя Льва Даниловича / С. С. Пашин // Исследования по русской истории: Сб. ст. к 65-летию проф. И. Я. Фроянова. – СПб.; Ижевск, 2001. – С. 125-126.

[283] ЦДІАЛ України. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 11. – С. 157.

[284] Пашин С. С. Перемышльский шляхетский род Прохницких-Розбожских в XV веке / С. С. Пашин // Нобили и парии средневекового общества: Межвуз. сб. ст. – Тюмень, 1997. – С. 41-55. Пашин С. С. Перемышльский род Сенновских-Кшечовских в XV веке / С. С. Пашин // Тюменский исторический сборник. – Тюмень, 1998. – Вып. II. – С. 16-25. Зазуляк Ю. Rebaptizatio ruthenorum: подвійні імен та конфесійно-культурна ідентичність шляхти руського походження в Галичині XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – Т. 6. – 2007. – С. 292.

Станка Юрій у 1440-х роках стає католицьким священиком, майбутній перемишльський земський суддя Васько вже в 1437 р. йменується одночасно Станіславом, молодший Олександр одружується з католичкою Катериною Гербурт (1446). На середину XV ст. православним залишався лише старший син Радка Іван Буховський (1425 – 1458). Його діти від шлюбу з Анною Волчишовською хрещені в православ'ї та мають руські імена (Грицько, Богдан, Івашко, Духна, Машка, Федька). В той час як дочки Івана виходили заміж за шляхтичів руського походження (за винятком наймолодшої Гелени), сини взяли за дружин представниць католицьких родів (Голамбеки, Колачковські). Останні шлюби призвели до остаточного переходу Буховських в католицизм, що сталося, напевне, в 1460-х роках. На це виразно вказує одруження наймолодшої сестри з католиком Станіславом Мжуровським (1469) та її католицьке ім'я Гелена, напевне, отримане під час повторного хрещення. Подібна шлюбна політика спостерігається серед дітей Радка Риботицького. Тут також дочки побралися з вихідцями з православних родин (Гошовські, Чижовські), натомість сини – з вихідцями католицьких родин (Ковиницькі, Конюшецькі, Яскманицькі). Це так само зумовило перехід нащадків Радка, званих Бжестянськими, в католицизм, що сталося, ймовірно, в 1450 – 60-х роках[285].

Власник Вацовичів Іван, знаний з 1437 до 1449 рр. власне як Іван (Іванко), починаючи з 1460 року, йменується Яном (*Iohannes*)[286].

Сучасником Івана Вачовського був Пилип Лацко, один з восьми братів Тустанівських, що володіли Тустановичами, Бориславом, Колодницею, Уличним. У 1447 р. після сімейного розподілу йому припала Колодниця та околиці, де згодом виникли такі села як Довголука, Монастирець, Ліне. Пилип Лацко став родоначальником Клодницьких. Вже перша згадка про

[285] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 31-38. Пашин С. С. Перемышльский род Рыботицких в XIV – XV веках / С. С. Пашин // Проблемы экономической и социально-политической истории дореволюционной России. – Тюмень, 2001. – С. 7-14.

[286] AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 4575. Пашин С. Дрогобицька шляхта (XV – початок XVI ст.) / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2011. – Вип. XIV–XV. – С. 437.

нього, датована 1437 р., вказує на використання подвійного імені[287]. Вочевидь, Лацко – це скорочене від Владислав. Використання у наступних поколіннях католицьких імен на зразок Леонард, Станіслав, Бальтазар та родичання з католицькими родами (Мишлятицькими, Бранецькими, Дуниковськими), не залишає сумнівів – на середину XV ст. Клодницькі змінили конфесійні уподобання[288].

В останній третині XV ст. змінили православ'я на католицизм Бибельські з Борятинськими, а також Михайловські.

Перемишльський підстолій Яцько Бибельський до кінця життя залишався вірний православ'ю. Його двоє синів, котрі продовжили рід, невдовзі по смерті батька переходять в католицизм. В перемишльських актах під 1480 р. вони ще йменуються відповідно Грицьком та Іваном, однак з середини 1480-х років вони вже виступають як Ян та Єронім[289].

Внуки Волчка Боратинського, відомі з 1470-х років, йменуються ще традиційно, як це прийнято серед руської шляхти – Дмитро, Івашко, Яцько. Втім, це було останнє покоління, хрещене в православ'ї. Відомості про їхні шлюби та наступні покоління роду вказують на те, що до кінця XV ст. Боратинські остаточно стають католиками[290].

З шести синів Сенька Михайловського Грицько, починаючи з 1494 р., зветься Яном (*Joannes Hrycko*). Одружився він з католичкою Катериною Хлопіцькою. Вочевидь, змінили конфесійну приналежність також його племінники Андрій, Павло, Станіслав. На першу половину XVI ст. нащадки

---

[287] AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 475 (У 1437 р. він з братом Ільком Тустанівським взяли на поруки Миклаша з Фельштина, котрий завинив Івану Вачовському 40 гривен).
[288] MRPS. – Varsoviae, 1910. – P. IV, vol. 1. – Nr 1659. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 4. – С. 449. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 63-64. Пашин С. Стрийська шляхта XV – початку XVI століття / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2012. – Вип. XVI. – С. 410.
[289] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 1345, 1854, 2150, 2204. Пашин С. С. Род Быбельских в XIV-XV веках / С. С. Пашин // Тюменский исторический сборник. – Тюмень, 1999. – Вып. III. – С. 21-28. Зазуляк Ю. Rebaptizatio ruthenorum: подвійні імена та конфесійно-культурна ідентичність шляхти руського походження в Галичині XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – Т. 6. – 2007. – С. 294.
[290] Зазуляк Ю. Rebaptizatio ruthenorum: подвійні імена та конфесійно-культурна ідентичність шляхти руського походження в Галичині XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – Т. 6. – 2007. – С. 296-197.

Грицька, відомі як Шоломунські, та нащадки племінника Станіслава, власне, Михайловські, були католиками[291].

У кількох шляхетських православних родинах зміна віровизнання відбувалася почасти й торкнулася лише частини родичів. Це призвело до співіснування в межах роду як католицьких, так і православних сімей. До таких дуалістичних, з точки зору конфесійної приналежності, родин належали Лентовенські[292], Мельновські[293], Ритаровські[294], Блажівські[295].

Таким чином, на межі XV – XVI ст. родовий склад РШ зазнав змін. За кількісними показниками вони не були катастрофічними: до двох десятків родин стали католиками, однак майже півсотня родів залишилися православними. Однак, наслідки цих конверсій призвели до суттєвих якісних змін. РШ втратила своє представництво серед верхніх щаблів перемишльського нобілітету. Починаючи з 1500-х років, маємо справу виключно з рядовим шляхетським загалом, котрий, напевне, усвідомлюючи свою окремішність, у наступні кілька десятиліть остаточно софрмувався як певна соціокультурна група.

---

[291] Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 130.
[292] Там же. – С. 81.
[293] AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 1643, 1766, 1980, 4205, 4206, 5028, 5075, 5128, 5159, 6093, 6306, 6551, 6553; 1901. – T. XVII. – Nr 893, 898, 900, 901, 969, 2244; 1903. – T. XVIII. – Nr 57, 58,1448, 1450, 1479, 3825, 2104, 3664, 3854, 3929, 3932. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 5. – С. 967; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 387; спр. 8. – С. 198, 508; спр. 9. – С. 223; спр. 14. – С. 883, 1091; спр. 19. – С. 380.
[294] Пашин С. С. Генеалогический комментарий к копиям грамот князя Льва Даниловича / С. С. Пашин // Исследования по русской истории. Сборник статей к 65-летию профессора И.Я. Фроянова / Отв. ред. В.В.Пузанов. – СПб.-Ижевск, 2001. – С. 127-128.
[295] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 53-54.

РОЗДІЛ ІІІ
РУСЬКА ШЛЯХТА У XVI СТ. ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ГРУПИ

XVI ст. стало ключовим періодом в історії руської шляхти Пермишльської землі. Саме у цей час відбуваються зміни, котрі призвели до перетворення групи родів, що вирізнялися з-поміж решти шляхетського соціуму Перемишльщини лише конфесійними уподобаннями, на самодостатню соціокультурну групу. Вони торкнулися різних сфер життєдіяльності православного нобілітету, й почасти виявилися досить радикальними й незворотніми.

3.1.Демографічний розвиток

Владислав Лозинський, змальовуючи шляхетський соціум Перемишльщини першої половини XVII ст., два розділи своєї книги присвятив руській шляхті. Їхня назва доволі промовиста – "шляхетська маса" („Szlachecka rzesza"). Дослідник всіляко підкреслює велелюдність РШ та вважає це її підставовою рисою[296]. У своїх міркуваннях В. Лозинський був неодинокий, тієї ж думки притримувався Олександр Яблоновський, аналізуючи поборові реєстри XVI ст. й реконструюючи суспільство Руського воєводства того часу[297]; М. Грушевський слідом за В. Лозинським наводить дані з пописів посполитого рушення першої половини XVII ст., щоб показати "наскільки розмножена була ся українська шляхта"[298]. Упродовж XX ст. кожен з істориків, хто торкався даної проблематики, неодмінно вказував на ці демографічні особливості в середовищі РШ. Дехто намагався потрактувати це явище, пов'язуючи його генезу із давньоруськими часами й вважаючи, що витоки цієї численності коріняться у створенні цілих поселень з князівських

[296] Łoziński Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Łoziński. – Wydania drugie. – Lwów, 1904. – T.1. Czasy i Ludzie. – S. 289.
[297] Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII, cz. 2: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 2: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – S. 339-343.
[298] Грушевський М. С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / М. С. Грушевський. – К., 1995. – Т. 6. – С. 241.

чи то слуг, чи то дружинників[299]. На сьогодні численність РШ у Перемишльській та сусідніх землях Руського воєводства сприймається як аксіома й відповідне твердження знаходимо не тільки у науковій, але й у навчальній літературі[300].

Однак ні В.Лозинський з А. Яблоновським, ні його наступники, акцентуючи на численності і розгалуженості РШ, якимись докладнішими цифрами не оперували й детально на вивченні цих явищ не зупинялися. Тому на сьогодні залишається нез'ясованим ряд питань, як то: якою була хоча б приблизно чисельність РШ у різні історичні періоди? Як змінювалася відповідно динаміка демографічного розвитку? Як дані стосовно православних родів співвідносяться з даними про чисельність католицьких перемишльських родів? Хто такі Яворські, Кульчицькі і так далі – нащадки єдиного предка чи кількох, об'єднані під одним прізвищем?

Намагаючись відповісти на ці питання, слід одразу зазначити: відповідної інформації, якою звикли оперувати сучасні демографи, в нашому розпорядженні немає, а отже й методик, прийнятих в демографічній науці, використати не вдасться. Необхідні відомості для розкриття окресленої проблематики почерпнуто з перемишльських гродських і земських актів. В їхній основі реконструйовані родоводи перемишльської шляхти та дані про представників чоловічої і жіночої статі, котрі, як правило, досягли повноліття, а також орієнтовні межі їх життя. Без сумніву, такого роду інформація не дозволяє оперувати якимись абсолютними цифрами, але цілком надається для з'ясування окреслених завдань.

На межі XV – XVI ст., згідно генеалогічної інформації, найбільш численні роди нараховували не більше трьох десятків осіб чоловічої і жіночої

---

[299] Гошко Ю. Г. Населення українських Карпат XV–XVIII ст: заселення, міграції, побут / Ю. Г. Гошко. – Київ, 1976. – С. 27-32. Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI – XVIII століттях: історичні нариси / Упорядкування та наукова редакція Миколи Крикуна / В. Інкін. – Львів, 2004. – С. 125. Janeczek A. Udział szlachty w kolonizacji Rusi Koronnej: migracje rodów i ich nowa własność (XIV–XV w.). Próba ujęcia syntetycznego / A. Janeczek // Rody na Śląsku, Rusi Czerwonej i w Małopolsce: średniowiecze i czasy nowożytne. Stan badań, metodologia, nowe ustalenia. pod redakcją: Wioletty Zawitkowskiej; Anny Pobóg–Lenartowicz. – Rzeszów, 2010. – S. 65-66.

[300] Яковенко Н. Нариси історії середньовічної і ранньомодерної України / Н. Яковенко. – К., 2005. – С. 117-118.

статі, представлених одним – двома поколіннями. Прикметно, що в цю групу входять роди різного походження, суспільної ваги та конфесійної приналежності.

Тут натрапляємо, насамперед, на представників заможних католицьких родів, таких, як Гербурти, вихідці з Сілезії. Вони представлені багатодітними сім'ями братів Миклаша і Северина Гербуртів та їхніми близькими родичами – Яном Гербуртом Одновським і Якобом Гербуртом Кукіжовським зі своїми дорослими на той час дітьми. Всього у межах 1490 – 1501 рр. ця сім'я нараховувала щонайменше 10 дорослих чоловіків та 5 жінок[301].

Дещо поступалася Гербуртам своїм статусом, але аж ніяк не численністю, родова спільнота Кусеницьких-Рамултів-Челятицьких На початок XVI ст. вони вже розпалися на окремі родові відглуження з власними родовими прізвищами. Рід започаткував перемишльський бургграбій Конрад з Мюнстерберга, котрий переселився до Галичини на початку 1390- х років. Він мав четверо синів та дочку. Настарший, так само названий Конрадом, продовжив рід Кусеницьких, залишивши четверо синів; Юрій, родоначальник Рамултів, залишив двох синів та трьох дочок; Миколай Челятицький – трьох синів і двох дочок. Таким чином, у перемишльського бургграбія було 14 внуків. У наступному поколінні всі три відлами розрослися ще більше. На межі XV – XVI ст. Кусеницькі нараховували 10 осіб (4 чоловічої і 6 жіночої статі); Рамулти – 6 (5 чоловічої і 1 жіночої статі), Челятицькі – 12 (9 чоловічої і 3 жіночої статі). Разом – 26 осіб[302].

За аналогічною схемою відбувався демографічний розвиток серед Дуніковських-Ожецьких-Куп'ятицьких з виокремленням в подальшому нових родових відламів. Так, перемишльський суддя Генрик (Інджих) Ожецький мав п'ятеро синів, відомих у другій половині XV ст. Кожен з них мав від двох до шести дітей. Таким чином, у 1490 – 1500 рр. нащадки

[301] Łaszczyńska O. Ród Herburtów w wiekach średnich / O. Łaszczyńska. – Poznań, 1948. – S. 374-446. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко–генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 133-135.
[302] Там же. – С. 54-55, 75-76.

Генрика представлені 10-ма дорослими чоловіками і 12-ма заміжніми жінками[303].

До категорії найбільш численних родів необхідно включити так само Риботицьких, переселенців волохів, котрі у другій половині XV ст. змінили православ'я на католицизм. На час введення польського права Риботицькі представлені братами Станком і Радком, котрі доводилися внуками родоначальнику Стефану. Обидва залишили численне потомство. У Станка було четверо синів, у Радька – шестеро синів і 2 дочки, разом – 12 осіб. Наступне покоління, відомості про яке припадають на другу половину XV ст., було так само доволі представницьким. Іван Станкович, від якого виводяться Буховські, залишив четверо синів і стільки ж дочок, Юрій Станкович нащадків не залишив, Васько-Станіслав Станкович мав двох синів і дочку, Олександр Станкович, званий Губицьким, мав четверо синів і двох дочок. У Радька Бжестянського було п'ятеро внуків від сина Андрія та ще внук і три внучки від інших синів. Таким чином, разом у цьому поколінні нараховувалося 26 осіб. Нарешті, наступне покоління нащадків Стефана, що жило наприкінці XV – на початку XVI ст. й було об'єднане у чотири остаточно сформовані роди, кожен з власним родовим гніздом, в сукупності представлене більш ніж двома десятками осіб: Буховські – 10, Риботицькі-Волосецькі – 5, Губицькі – 5, Бжестянські – 4 особи[304].

Насамкінець слід згадати ще дві родові спільноти чи то волоського, чи то автохтонного походження, які належали до православної шляхти (за винятком Клодницьких). Це Попелі та Тустанівські-Бориславські-Клодницькі.

Попелі, на відміну від вищезгаданих родів, з'являються в тогочасних документах щойно з кінця 1420-х років. Перше відоме покоління

---

[303] Dunikowski J. O rodzie Świerczków na Rusi w wieku XV i początkach rodziny Dunikowskich / J. Dunikowski // Miesięcznik Heraldyczny. – 1931. – Nr 9. – S. 202–210; nr. 10. – S. 217–227. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV–начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 77-78.

[304] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 31–38. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 105-107.

представлене трьома братами, з яких Яків мав трьох, Ходор – двох, Філь – шестеро синів. У другій половині XV ст. перемишльські акти згадують до двох десятків Попелів. Брак докладнішої інформації не дозволяє пов'язати більшість з них із попередниками та з'ясувати, до якого покоління вони належать. Напевне, внуками згаданих братів були Андрій, Климко, Хоть (Хома), Кунаш, а також Петро, два Івани, Тимко, Матвій, Павло, звані Шешниками, котрі осіли в Ролеві (Боярах). В перемишльських актах вони з'являються упродовж 1450 – 1470-х років. Четверте покоління, що жило на межі XV – XVI ст., представлене одним сином і шістьма дочками Матвія Шешника, трьома синами Кунаша, Сеньком, сином Хотька (Хоми), Мицьом, Івашком, Прокопом, Васьком і Марком Малевичами, Петром Колодрубом, а також Павлом, Олехном, Федором. До них необхідно також дорахувати щонайменше 4 – 5 осіб, не згаданих в актах, від яких виводяться пізніше відомі Попелі Тарапатичі, Футневичі, Голубцевичі, Васильовичі-Несторовичі[305].

Тустанівські з Клодницькими і Бориславськими, як і Попелі, в першій половині XV ст. представлені однією великою сім'єю. Це були восьмеро рідних братів: Каленик, Пилип-Лацко, Іван, Ілько, Яцько, Машко, Грицько, та один невідомий на ім'я. Вони доводилися або синами, або внуками котромусь з перших власників Тустанович і околиць – чи то Юрію, чи то Ананії Доброславичам, згаданим один-єдиний раз у 1387 р. З наступного покоління відомі три сини незнаного на ім'я Тустанівського, Настя, одна дочка Машка, якийсь Андрій, згаданий у 1470-х роках, і три брати Івашко, Юрко, Ігнат з сестрою Олександрою, котрі з'являються в актах на початку 1460-х років. Окрім того, Пилип-Лацко, родоначальник Клодницьких, мав троє синів, а Грицько, родоначальник Бориславських – двох синів. Всього в

[305] Барвінський Б. Конашевичі в перемиській землі в XV і XVI ст. Генеалогічно-історична монографія / Б. Барвінський // Записки НТШ. – Львів, 1930. – Т. С, ч. 2. – С. 50-85.

сумі отримуємо 14 осіб. В перше десятиліття XVI ст. Тустанівських нараховувалося 8, Бориславських – 4, Клодницьких – 8 осіб[306].

Напевне, серед перемишльської шляхти існували й інші роди та родові групи, що нараховували на межі XV – XVI ст. понад 20 осіб. Ми згадали лишень ті, спільне походження яких документально підтверджується, хоча вони і послуговувалися різними прізвищами.

Наведені приклади засвідчують: РШ за своїм демографічним розвитком до XV – початку XVI ст. нічим особливим не вирізнялася. Її кількість не обраховувалася сотнями осіб, десятками відгалужень[307].

У XVI ст. вектори демографічного розвитку католицької і православної груп перемишльської шляхти кардинально розійшлися.

Католицькі роди упродовж вказаного століття продемонстрували незначний приріст. Найбільш очевидне зростання мало місце серед Фредрів[308] та Ожеховських[309]. Їхня кількість збільшилася втроє-вчетверо й

---

[306] Пашин С. Дрогобицька шляхта (XV – початок XVI ст.) / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2011. – Вип. XIV–XV. – С. 438.

[307] Аналогічну думку висловив Пашин С., досліджуючи генеалогію самбірської шляхти ("В XVI-XVII вв. шляхетское население Самборского повета насчитывало десятки родов, сотни придомков и тысячи людей. Именно из-за них в литературе давно утвердилось мнение, что в эпоху позднего средневековья наличие множества мелких шляхетских родов было одной из главных особенностей Перемышльской земли. Однако на рубеже XV – XVI вв. численность самборских шляхтичей едва ли превышала 100 человек» (Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV–начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 32).

[308] ЦДІАЛ України. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 562, 1122; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 4. – С. 174; спр. 25. – С. 383; спр. 38. – С. 744; спр. 50. – С. 556, 901, 2546; спр. 66. – С. 356, 847; спр. 67. – С. 1123, 1686, 1953; спр. 311. – С. 568; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 16, 42-43, 72, 140, 165, 168; спр. 7. – С. 16, 98; спр. 8. – С. 3; спр. 9. – С. 6, 8, 101, 138, 170, 190-192, 196, 242, 269, 296-297, 317, 326, 406, 410, 467, 484, 558, 675, 685-686, 758; спр. 12. – С. 12, 104, 360, 338; спр. 13. – С. 266; спр. 14. – С. 196, 274, 336, 581, 688, 795, 865, 979, 990, 1130, 1135, 1188; спр. 17. – С. 32, 38-39, 56, 82, 85, 98, 104, 290, 417, 435; спр. 19. – С. 32, 40, 76, 174, 835, 920-921; спр. 20. – С. 159, 169, 641; спр. 24. – С. 97, 120, 211, 774, 830-831, 1080; спр. 32. – С. 162, 368, 370, 534, 549, 815; спр. 166. – С. 124, 469; спр. 167. – С. 12, 78, 94-95, 103-104, 109, 221, 248, 305-306; спр.169. – С. 266, 347; спр. 170. – С. 527-528, 701, 727, 732, 761, 799, 812, 843-844, 861а, 865; спр. 171. – С. 251, 318-320, 324, 347, 522; спр. 172. – С. 55-56, 127-128, 231-232; спр. 173. – С. 385, 550; спр. 174. – С. 33, 61, 109-111, 134, 211, 252; спр. 175. – С. 37; спр. 178. – С. 288, 291, 461, 499, 506, 512, 554; спр. 179. – С. 845, 861, 1047; спр. 282. – С. 80; спр. 285. – С. 623; спр. 293. – С. 1009; спр. 294. – С. 1354, 1158; спр. 296. – С. 1665, 1678, 1695; спр. 299. – С. 2, 100-101, 150, 320, 405, 820, 1244, 1523; спр. 300. – С. 176, 216, 291; спр. 302. – С. 180; спр. 305. – С. 34, 59, 267, 878; спр. 307. – С. 115; спр. 308. – С. 292; спр. 311. – С. 457; спр. 312. – С. 669; спр. 313. – С. 474; 316. – С. 1027; спр. 319. – С. 1. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко–генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 112-115.

[309] ЦДІАЛ України. ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 585, 713-714; спр. 10. – С. 811, 944; спр. 11. – С. 386, 574; спр. 12. – С. 412, 863; спр. 13. – С. 160, 412, 477; спр. 14. – С. 429; спр. 15. – С. 586, 800, 1245; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 25. – С. 1570; спр. 50. – С. 243-244, 2390; спр. 63. – С. 951, 958; спр. 64. – С. 325, 697; спр. 67. – С. 921, 1210; спр. 296. – С. 427; спр. 299. – С. 765; спр. 311. – С. 287, 290, 589, 768; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 11, 20, 22, 33, 43, 46, 49, 251, 269-271, 285, 299, 339, 340-341, 359, 393-396; спр. 7. – С. 74, 201; спр. 8. – С. 91, 121, 199, 219, 229, 239, 243, 319, 334, 373, 424, 486, 490, 554, 557, 632, 686, 702, 723, 725, 759, 807, 828; спр. 9. – С. 24, 68, 76, 164-166, 264, 491, 537-538, 624, 995, 1033; спр. 12. – С. 60, 341; спр. 13. – С. 35, 80, 235; спр.

сягнула трьох-чотирьох десятків осіб жіночої і чоловічої статі. Дещо поступалися їм Гербурти, Рамулти, Кшечовські, Яскманицькі, Гроховські, Ловецькі, Дуніковські, Островські (див. таблицю № 1). До кінця XVI ст. вони розмежувалися на два-три відгалуження, що нараховували від 15 до 20 осіб. Зо два десятки родів в останнє десятиліття XVI ст. продемонстрували незначне зростання. Зазвичай вони представлені двома-трьома сім'ями, кількість членів яких не перевищувала одного досятка. Так само два десятки сімейств за століття лишень погіршили свої показники. Окремі з них доволі суттєво. Наприклад, у 1490-х роках Челятицькі представлені великою сім'єю Пакоша – 6 синами та 2 дочками. Однак рід продовжили лише діти Яроша, Конрада і Андрія. У другій половині XVI ст. перемишльські акти повідомляють про внуків Конрада Петра і Єлизавету. Решта Челятицьких, відомих в першій половині XVI ст., як то Станіслав і Ян, ймовірно, сини Яроша, Сигізмунд, син Андрія, Миколай, син Конрада, або не мали нащадків, або мігрували за межі Перемишльської землі[310]. Подібна демографічна крива спостерігається у Ваповських. У 1490–1505 рр. рід представлений чотирма синами Петра Радохонського та внуками його брата Якова, ще в перші три-чотири десятиліття XVI ст. серед Ваповських нараховувалося до десяти дорослих членів роду. Однак, з середини XVI ст. маємо справу лише з нащадками Петра Ваповського, власника Линьовського маєтку в Сяноцькій

---

14. – С. 81-85, 385, 450, 509, 545, 547, 576, 626, 661, 676, 690, 812, 860, 870-871, 954, 975, 979, 989, 991, 1065, 1070, 1100-1102, 1142; спр. 16. – С. 428; спр. 17. – С. 5, 83, 105, 121, 262, 318, 365-366, 368, 501-503; спр. 19. – С. 40-43, 670-671, 848, 880; спр. 20. – С. 1-2; спр. 24. – С. 21, 99, 118, 296, 412, 774-775; спр. 32. – С. 88, 699; спр. 166. – С. 67-68, 90, 114, 294, 482; спр. 167. – С. 18, 20, 243, 285, 305, 313, 353, 487; спр. 168. – С. 693, 804, 874, 1112-1113; спр. 169. – С. 498; спр. 170. – С. 696, 751, 761-762, 768, 843; спр. 171. – С. 39, 62, 397; спр. 172. – С. 62, 106, 183; спр. 173. – С. 411, 569-570, 385; спр. 174. – С. 28, 82, 148, 308; спр. 175. – С. 114; спр. 176. – С. 669; спр. 177. – С. 74; спр. 178. – С. 6, 209, 286; спр. 179. – С. 751, 830, 836, 930, 994, 1045; спр. 279. – С. 625; спр. 282. – С. 309; спр. 285. – С. 118, 211; спр. 296. – С. 1136, 1549; спр. 297. – С. 88; спр. 299. – С. 201, 530, 1631, 1692; спр. 300. – С. 1; спр. 305. – С. 272, 484, 548, 619-620, 862, 867, 1034; спр. 306. – С. 959; спр. 308. – С. 593, 1299; спр. 309. – С. 651; спр. 311. – С. 167; спр. 312. – С. 31, 305, 598, 669, 1040; спр. 315. – С. 39; спр. 319. – С. 45, 604; спр. 320. – С. 459. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко–генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 76-77.

[310] ЦДІАЛ України. ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 189, 220, 270; спр. 7. – С. 97-98; спр. 11. – С. 14, 186, 340; спр. 12. – С. 21, 23-24, 34, 57-58, 223; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 113; спр. 35. – С. 852; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 193, 195, 245, 263; спр. 8. – С. 296, 298; спр. 9. – С. 6, 202, 169, 192, 210, 319, 870; спр. 12. – С. 272, 475; спр. 13. – С. 19, 25, 97, 754; спр. 14. – С. 118, 176, 188, 253, 272, 908; спр. 17. – С. 703; спр. 19. – С. 910; спр. 24. – С. 907-908; спр. 28. – С. 397; спр. 168. – С. 559. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко–генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 54-55.

землі. Його внуком був Станіслав, єдиний з родини, відомий на початок XVII ст.[311] В цілому півсотні католицьких родів, відомих на 1490-ті роки, упродовж століття до 1590-х років зуміли майже подвоїти кількість представників – зі 160-170 до 280-290 осіб чоловічої статі (серед жінок відповідно зі 50-60 до 100-110). Однак за цей самий часовий проміжок до 1590 р. зі складу перемишльської шляхти вибуло близько чотирьох десятків родів, які на межі XV–XVI ст. нараховували до сотні дорослих чоловіків та півсотні жінок[312]. З врахуванням цієї категорії доведеться визнати, що приріст населення серед католицької шляхти Перемишльської землі у XVI ст. практично відсутній.

Таблиця

чисельність католицької шляхти Перемишльської землі наприкінці 15 – 16 ст.

П/п	**Роди**	**1490-1500**	**1590-1600**	**П/п**	**Роди**	**1490-1500**	**1590-1600**
		чол./жін.	**чол./жін.**			**чол./жін.**	**чол./жін.**
	Фредри	6/4	19/16		Пілецькі	3/0	1/0
	Рамулти	6/0	16/4		Розборські	4/1	2/0
	Ожеховські	4/4	18/9		Будки	5/0	3/4
	Гербурти	10/5	15/2		Птачки	5/0	2/0
	Кшечовські	3/1	14/4		Таргановські	4/1	2/0
	Гроховські	5/1	11/8		Валявські	6/1	5/2
	Дуніковські з Орська	7/7	9/6		Челятицькі	6/2	1/1
	Клодницькі	4/0	9/1		Ваповські	9/0	2/0
	Дрогойовські (з Крукеницькими)	4/1	9/2		Корманицькі	5/0	½
	Бистрийовські	2/1	8/6		Мишлятицькі	1/0	0/0
	Яскманицькі	2/0	12/7		Крисовські	2/1	0/0
	Михайловські (з	7/0	8/2		Крукеницькі (з	3/2	0/0

[311] ЦДІАЛ України. ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 394, 673, 684; спр. 7. – С. 218; спр. 11. – С. 488, 582, 654, 722; спр. 12. – С. 228, 440; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 13. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 263; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 3, 20, 21, 51, 54, 78, 119, 127, 175, 182, 223, 247-248, 256-257, 276, 280, 601, 640, 815; спр. 7. – С. 94, 132, 223, 159, 188, 205, 224, 229-30, 510, 759; спр. 8. – С. 3, 68, 69, 213, 239, 323, 363, 548, 579, 592, 583, 690, 710, 712, 774, 815; спр. 9. – С. 178, 184-6, 197, 281, 315, 342, 351, 393, 510, 778-80, 819, 852; спр. 12. – С. 1, 3, 4, 144, 586-7, 604; спр. 13. – С. 33; спр. 14. – С. 205, 706, 971, 1019, 1021, 1039; спр. 17. – С. 117, 120, 785, 842; спр. 24. – С. 179; спр. 166. – С. 92; спр. 172. – С. 85; спр. 175. – С. 16; спр. 282. – С. 135; спр. 299. – С. 1345. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 79-81.

[312] Smutok Ihor. Родовий склад шляхти Перемишльської землі у XV – початку XVII ст. / Ihor Smutok // Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego. – Lublin, 2014. – T.5. – S. 133-134.

	Шоломунськими)				Хиньова)		
	Дубковські	2/0	8/5		Ланкорські-Лучицькі	3/0	0/0
	Хлопіцькі	3/2	8/1		Тополевські	1/0	0/0
	Хмелецькі	3/1	9/3		Лопушські	1/0	0/0
	Буховські	4/3	9/4		Пантельовські	3/2	0/0
	Германовські	1/1	7/2		Куп'ятицькі	4/1	0/0
	Коритки	6/0	7/1		Клоковські	2/6	0/0
	Прохницькі	4/2	7/0		Воютицькі	2/1	0/0
	Островські	2/1	6/9		Ожецькі	2/1	0/0
	Ловецькі	2/0	11/8		Сенновські	4/2	0/0
	Моравські	3/3	5/3		Журовські (Малі Журовичі)	7/0	0/0
	Бжестянські	3/2	7/2		Мжуровські	5/3	0/0
	Замєховські	2/0	4/4		Челятицькі (з Шоломиничів)	3/0	0/0
	Поруденські	2/0	4/6		Ярославські	3/3	0/0
	Пелки	1/1	4/1		Венцковські	1/0	0/0
	Хвалі	2/0	5/2		Кшивецькі	3/5	0/0
	Клеофаси	2/0	4/4		Холовські	2/1	0/0
	Чурили	2/0	5/0		Конюшецькі	3/0	0/0
	Риботицькі	2/5	4/0		Кокотки Солецькі	4/0	0/0
	Скорути	1/0	3/5		Турські	3/0	0/0
	Завензи	1/1	3/3		Славські	3/1	0/0
	Ниховські	1/0	3/1		Жешувські	7/1	0/0
	Троєцькі	1/1	2/3		Боратинські-Боляновські	4/3	0/0
	Бірецькі	3/0	2/2		Боровські	1/1	0/0
	Болестрашицькі Святополк	1/0	2/1		Бобжецькі	1/0	0/0
	Святки	1/0	2/0		Шкоди	2/0	0/0
	Хойтки	1/0	2/1		Броніші	2/0	0/0
	Малявські	1/0	5/2		Микулицькі	2/0	0/0
	Ковиницькі	2/1	5/2		Вачевські	3/0	0/0
	Бажі	2/1	2/1		Бибельські	2/2	0/0
	Глови	1/0	1/2		Тщенські	3/2	0/0
	Забежовські	1/1	2/0		Сливницькі	2/2	0/0
	Натківські	1/1	1/0		Ростенські	2/0	0/0
	Студзенські	2/1	1/2		Цешацькі (з Малого Цешатина)	1/0	0/0
	Лисаковські	2/1	1/0		Дембовські	5/3	0/0
	Дершняки	2/0	1/0				
						102/43	0/0
						171/57	285/107

Джерела: AGZ. – Lwów, 1901. – T. XVII. – 660 s.; 1903. – T. XVIII. – 701 s. ЦДІАЛ України. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 15, 16; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 56 – 67, 306 – 318; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 49 – 67, 289 – 304.

На відміну від католицької шляхти, демографічна ситуація серед РШ розвивалася цілком інакше.

Насамперед варто відзначити, що жоден перемишльський православний шляхетський рід упродовж XVI ст. не згас, за винятком Мельнівських. Останній у першій половині XVI ст. розпався на дві гілки: католицька, представлена Стефаном та його сином Якубом і дочкою Ядвігою, після 1524 р. в перемишльських актах не згадується; православна – сини і внуки братів Федька і Ванька, – проіснувала до 1559 р., пізніших відомостей про них так само немає[313]. Абсолютна більшість із семи десятків родів демонструють стабільно високе кількісне зростання. Так, на останнє десятиліття XVI ст. чисельність п'яти з них склала більш як сотню осіб для кожного роду, продемонструвавши десятикратне зростання. Понад 20 родів на межі XVI – XVII ст. об'єднували під одним прізвищем від трьох до восьми десятків осіб, а, враховуючи те, що всі вони, за винятком Ступницьких, у 1490-х роках нараховували не більше шести чоловіків, масштаби приросту так само сягають десятикратних показників, а подекуди й більше. З усіх родів РШ лише Корналовські не зуміли покращити свої показники. В останні роки XV ст. рід складався з трьох сімей – синів і внуків Івашка, Яцька і Михна Корналовських, однак з 1540-х років перемишльські акти повідомляють тільки про одного Корналовського, якогось Васька, власника частини Корналовичів і Білини. Його нащадки частіше йменуються Білинськими. Наприкінці XVI ст. це були його внук Стецько Миськович та правнуки Венцеслав-Васько, Олександр, Іван Іванковичі Білинські[314].

---

[313] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 535-536; спр. 14. – С. 1091-1092; спр. 19. – С. 405-406; спр. 264. – С. 546.

[314] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 2825, 2869, 2950-2951, 3033-3034, 3063-3064, 3105, 3119, 3159, 3161, 3379-3381, 3992, 4231-4232, 4234. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 21. – С. 517; спр. 22. – С. 657; спр. 28. – С. 179; спр. 32. – С. 112; спр. 66. – С. 18; спр. 86. – С. 1132; спр. 87. – С. 480; спр. 282. – С. 16; спр. 284. – С. 153; спр. 289. – С. 57; спр. 292. – С. 561; спр. 293. – С. 149; спр. 294. – С. 96; спр. 298. – С. 635; спр. 305. – С. 414; спр. 309. – С. 417; спр. 310. – С. 1452; спр. 311. – С. 602; спр. 314. – С. 16; спр. 315. – С. 1341; спр. 317. – С. 212; спр. 318. – С. 944, 1107; спр. 324. – С. 289; спр. 326. – С. 206-207; спр. 329. – С. 1381; спр. 332. – С. 1492; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 827, 955; спр. 14. – С. 211, 909, 1181-1182; спр. 16. – С. 90, 868, 1131; спр. 17. – С. 40, 472; спр. 19. – С. 123, 344, 660, 814; спр. 21. – С. 116, 466; спр. 24. – С. 144, 733; спр. 33. – С. 571; спр. 35. – С. 634; спр. 39. – С. 749; спр. 41. – С. 460; спр. 42. – С. 136, 822, 1050, 1194; спр. 44. – С. 510, 1067, 1124; спр. 46. – С. 677, 785, 1280; спр. 47, с.142, 260; спр. 48. – С. 565; спр. 50. – С. 727; спр. 56. – С. 119; спр. 58. – С. 3; спр. 64. – С. 1316; спр. 72. – С. 929; спр. 74. – С. 577; спр. 75. – С. 20, 378, 831, 1156,

Темпи демографічного росту до певної міри корелюються із географією проживання. Як засвідчує таблиця № 2, руська шляхта Перемишльського та північної частини Самбірського повітів, за винятком Терлецьких, Копистинських, Пацлавських, Кальнофойських залишалася на кінець XVI ст. не надто численною, нараховуючи заледве з десяток – другий осіб в кожному роді (Заблоцькі, Рогозинські, Замойські, Негребецькі, Ритаровські, Шептицькі, Гостиславські, Тишковські, Маковські, Брилинські). Це зумовлено, на нашу думку, звуженням у вказаний період ареалу проживання РШ й витісненням її з території, що на півночі від Дністра. Не в змозі протистояти зазіханням більш заможних сусідів, котрі активно розширювали та заокруглювали свої маєтності, РШ мігрувала на південь Перемишльщини або за її межі[315]. Це з-поміж іншого позначалося на її чисельності.

Таблиця

Чисельність православної шляхти Перемишльської землі наприкінці XV – XVI ст.

П/п	Роди	1490–1500	1590–1600	П/п	Роди	1490–1500	1590–1600
		чол./жін.	чол./жін.			чол./жін.	чол./жін.
	Винницькі	18/0	177/39	32	Татомири	1/0	12/8
	Кульчицькі	7/1	156/47	33	Баранецькі	4/1	16/5
	Попелі	15/0	155/52	34	Ортинські	7/1	11/4
	Яворські	11/1	126/74	35	Заблоцькі	5/5	8/9
	Ільницькі	6/1	109/43	36	Радиловські	3/1	7/7
	Матківські	1/0	107/29	37	Рогозинські	2/1	8/7
	Білинські	7/0	72/14	38	Замойські	7/2	9/0
	Комарницькі	2/0	62/26	39	Негребецькі	1/0	9/6
	Сілецькі	5/1	67/24	40	Хлопецькі	2/0	8/4
	Турянські	2/0	47/40	41	Новошицькі	2/0	7/5

1284, 1297, 1545, 1594; спр. 77. – С. 331, 335; спр. 78. – С. 396, 426, 1102; спр. 81. – С. 1458; спр. 85. – С. 968; спр. 92. – С. 1645; спр. 93. – С. 1186; спр. 102. – С. 267-268; спр. 116. – С. 453; спр. 170. – С. 772; спр. 172. – С. 53; спр. 268. – С. 87, 647, 859, 884; спр. 269. – С. 35; спр. 270. – С. 739, 1061; спр. 271. – С. 352, 660; спр. 278. – С. 135; спр. 281. – С. 456; спр. 292. – С. 895, 1207; спр. 294. – С. 455; спр. 296. – С. 1119; спр. 299. – С. 634, 662; спр. 300. – С. 760; спр. 306. – С. 1528; спр. 308. – С. 8, 700, 759; спр. 314. – С. 594; спр. 316. – С. 932; спр. 317. – С. 1269.

[315] Смуток. І. Руська шляхта у Перемишльському повіті (XV – XVII ст.): географія землеволодіння / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2012. – Вип. XVI. – С. 88-102.

	Луцькі	1/0	53/16	42	Тисарівські	4/1	7/0
	Терлецькі	4/0	50/12	43	Ритаровські	6/1	7/5
	Уруські	5/0	42/20	44	Турецькі	1/0	3/4
	Бачинські	1/0	39/9	45	Корналовські	5/2	4/0
	Літинські	3/0	35/18	46	Семаші	1/0	7/0
	Созанські	5/0	34/11	47	Маковські	3/0	3/1
	Пацлавські	6/1	42/8	48	Шептицькі	1/0	4/2
	Тустанівські	6/2	33/23	49	Гостиславські	2/0	4/3
	Ступницькі	9/5	31/20	50	Тишковські	5/1	5/2
	Блажівські*	7/1	30/18	51	Братківські	5/0	21/8
	Гординські	3/0	24/20	52	Корчинські	6/1	40/5
	Новосельські	2/0	31/11	53	Крушельницькі	5/0	43/2
	Кропивницькі	3/0	22/4	54	Любенецькі (із Заплатинськими)	4/2	19/5
	Унятицькі	4/1	20/8	55	Підгородецькі	7/0	32/4
	Криницькі	6/0	21/8	56	Семигинівські	4/1	31/5
	Городиські	2/0	19/7	57	Боярські	6/0	6/3
	Височанські	1/0	16/11	58	Скольські	1/1	13/0
	Копистинські	4/3	18/8	59	Ясеницькі	1/0	9/1
	Кальнофойські	6/1	23/6	60	Мельнівські	4/1	0/0
	Бориславські	2/0	14/8	61	Гдашицькі (Боратинські)**	7/2	1/0
	Брилинські	1/0	13/4				
					Разом	**267/42**	**2044/743**

* З середини XV ст. серед Блажівських існувала католицька гілка роду. Чисельність Блажівських у 1590 – 160 рр. вказана без врахування її представників.

** Гдашицькі (Боратинські) на межі XV – XVI ст. покатоличилися.

Джерела: AGZ. – Lwów, 1901. – T. XVII. – 660 s.; 1903. – T. XVIII. – 701 s. ЦДІАЛ України. – Ф. 12. – Оп. 1. – Спр. 15, 16; Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 56 – 67, 306 – 318; Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 49 – 67, 289 – 304.

Демографічний вибух в середовищі РШ вражає своїми масштабами й закономірно викликає питання, яке неодноразово доводилося чути автору цих рядків – чи справді носії одного прізвища, яких у XVI – XVII ст. нараховувалося сотні, а в XVIII – XIX ст. – кілька сотень осіб, могли бути нащадками однієї особи по чоловічій лінії? Такі сумніви не позбавлені слушності. Рання історія двох десятків шляхетських родин православного віровизнання оповита таємницями та вкрай важко надається до генеалогічної реконструкції. Зазвичай, родові гілки, відомі за документами XVI ст., не завжди вдається поєднати та віднайти для них спільного предка.

Наприклад, про власників Кульчиць перші документальні відомості датуються 1420-ми рр. Це були «пан Грицко, ловчий кролев, Сметанъка», його брат Андрій і Петро. Вони присутні у якості свідків на грамотах

самбірського старости Осташка Давидовича та під час підтвердження шляхетства Андрія Десятковича. Після півстолітньої мовчанки, з кінця 80-х рр. XV ст., відомості про Кульчицьких з'являються знову та стають регулярними. У останні два десятиліття XV ст. у Кульчицях мешкали сім'ї двох братів: Михайла (Михна) і Проця, а також Захарій, Грицько та Федір. Перші двоє були прямими спадкоємцями Грицька Сметанки, оскільки старший син Михайла (Михна) так само зветься Сметанкою. А от ким доводилися їм Захарій, Грицько та Федір, тогочасні акти не повідомляють. В першій чверті XVI ст. в Кульчицях серед землевласників з'являються також брати Івашко і Тарас – від яких походять Кульчицькі Івашковичі і численні на межі XVI – XVII ст. Кульчицькі Тарасовичі, та якийсь Мисько (Михайлко) – предок Кульчицьких Михайловичів і Дашиничів. Родинні стосунки між ними та згаданими Сметанками і Захарієм, Грицьком та Федором так само з'ясувати не вдається[316]. Промовистий факт – в 1550-х роках Кульчицькі Тарасовичі закидали Кульчицьким Михалковичам плебейське походження та відсутність у них прав на землеволодіння у Кульчицях, що додатково свідчить про різне походження носіїв цього прівища[317]. Запропонована самими Кульчицькими у XVIII ст. реконструкція перших поколінь роду, від синів і внуків Мелетія Тутковича, якому князь Лев Данилович у 1284 р. нібито надав с. Кульчиці, є вигаданою[318].

За подібною схемою реконструюється родовід Баранецьких[319], Білинських[320], Винницьких[321], Городиських[322], Ільницьких[323],

---

[316] AGZ. – Lwów, 1876. - T. VI. – Nr 14; 188. – T. XIII. – Nr 457; 1891. – T. XV. – Nr 4268; 1903. – T. XVIII. – Nr 2056, 2749, 2783, 2772, 2783, 2785, 3588, 3595, 3603, 3855. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 282, 404; спр. 7. – С. 204, 238; спр. 9. – С. 524; спр. 14. – С. 1016-1017 ; спр. 29. – С. 767-768; спр. 265. – С. 1168-1171; спр. 266. – С. 639; спр. 308. – С. 1264. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 55.

[317] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 270. – С. 824; спр. 271. – С. 21-24.

[318] ЛННБ ВР. – ф. 141. – Оп. І. – Спр. 37. – С. 36-37.

[319] Смуток І. Баранецькі у Перемишльській землі в XV–XVIII ст.: генеалогія роду / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (нової серії VII). – С. 67-68.

[320] Piekosiński Fr. Jana Zamojskiego notaty heraldyczno-sfragistyczne / Fr. Piekosiński // Studia, rozprawy i materiały z dziedziny historyi polskiej i prawa polskiego. – Kraków, 1907. – T. VII. – Nr 1191. Wilamowski M. Rejestr skarg ziemian samborskich na starostę Jana Odrowąża. Nieznane źródło do dziejów konfliktów społecznych na Rusi Czerwonej w drugiey połowie XV wieku / M. Wilamowski // Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych, wyd. Waldemar Bukowski i Tomasz Jurek. – Kraków, 2012. – T. II. – S. 1385. AGZ. – Lwów1891. – T. XV. – Nr 112; 1903. – T. XVIII. – Nr 3182, 3308, 3309, 3383, 3461, 4109,

Копистинських[324], Крушельницьких[325], Луцьких[326], Монастирських[327], Ортинських[328], Підгородецьких[329], Радиловських[330], Скольських[331], Созанських[332], Терлецьких[333], Унятицьких[334], Уруських/Урожських[335]. Тобто маємо одну-дві принагідні згадки про гіпотетичного протопласта роду, як правило, під час надання привілею на родинний маєток наприкінці XIV – у першій третині XV ст. або у присяжних списках руської шляхти 1427 р.; потім кількадесятирічне мовчання й поява наприкінці XV – на початку XVI ст. одночасно від двох до шести-семи осіб – родоначальників окремих відгалужень, котрі послуговуються спільним прізвищем за відсутності будь-якої інформації, ким вони доводилися один одному.

4142. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп.1. – Спр. 6. – С. 79, 106, 282, 400; спр. 9. – С. 380; спр. 12. – С. 422; спр. 262. – С. 1004.

[321] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 57-58.

[322] Wilamowski M. Rejestr skarg ziemian samborskich na starostę Jana Odrowąża. Nieznane źródło do dziejów konfliktów społecznych na Rusi Czerwnej w drugiey połowie XV wieku / M. Wilamowski // Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych, wyd. Waldemar Bukowski i Tomasz Jurek. – Kraków, 2012. – T. II. – S. 1385. ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1974. – Cz. VI. – Nr 1659. AGZ. – Lwów, 1903. – T. XIII. – Nr 2780, 4064, 5454, 5461, 6095, 6193, 6202, 6306, 6307, 6328.

[323] Смуток І. Початки роду Яворських, Турецьких, Ільницьких (XV – XVI ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2006. – Вип. V. – С. 55-56.

[324] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 52-53.

[325] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 70-71.

[326] Piekosiński Fr. Jana Zamojskiego notaty heraldyczno-sfragistyczne / Fr. Piekosiński // Studia, rozprawy i materiały z dziedziny historyi polskiej i prawa polskiego. – Kraków, 1907. – N.7. - Nr 1228. AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 410, 3278, 3298, 3939, 3940, 4295, 4296

[327] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1975. – Cz.VII. – Nr 1973. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп.1. – Спр. 7. – С. 688

[328] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1974. – Cz. VI. – Nr 1546; MRPS. – Varsoviae, 1915. – P. IV, supplement. – Nr 336. AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 3199, 4120.

[329] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп.1. – Спр. 286. – С. 53. AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 6860; 1901. – T. XVII. – Nr 1417, 1418, 1419, 1420, 1421, 1422, 1423, 1424, 1458, 1478, 1532, 1533, 1534, 1535, 1536, 1545, 1546, 1547, 1548, 1549, 1551, 1602, 1604, 1605, 1606, 1631, 1643, 1644, 1645, 1646, 1647, 1649; 1903. – T. XVIII. – Nr 625, 627, 1080, 1488, 1491, 1492, 1627. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 71-72.

[330] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1969. – Cz. IV. – Nr 1026. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 54-55.

[331] MRPS. – Varsoviae, 1915. – P.IV, supplement. – Nr 383. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 72-73.

[332] Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів, 2004. – С. 797-801. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej. – Kraków, 1932. – S. 53.

[333] Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів, 2004. – С. 811-812. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 51.

[334] MRPS. – Varsoviae, 1961. – P. V, vol. 2. – Nr 6980. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 58-59.

[335] ZDM. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1969. – Cz. IV. – Nr 1043. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 57-58.

Підозри щодо спільного походження підсилюють спроби звинувачення в нешляхетстві між носіями одного прізвища, що неодноразово траплялися упродовж XVI ст. Зокрема, такий конфлікт мав місце не тільки серед Кульчицьких, а й між Терлецькими у 1556 р.[336] та Созанськими Яменськими у 1559 р.[337]

Втім, родовід частини РШ цілком переконливо засвідчує, що багатократне чисельне зростання шляхом природнього приросту не було чимось неймовірним. Яскравий приклад – генеалогія Матківських. В останнє десятиліття XVI ст. їх нараховувалося більше сотні дорослого чоловічого населення. Всі вони, за винятком Тимка Постоловича та його кількох племінників, – нащадки Думки Височанського (1505 – † п. 1508) та його трьох синів: Грицька, Івашка, Петра[338]. Подібно Ільницькі, кількість яких упродовж століття зросла до сотні сімей, виводяться від братів Миклаша і Ігнатка[339]. Так само спільного предка по чоловічій лінії мали усі відомі на кінець XVI ст. майже півсотні шляхтичів Турянських, понад чотири десятки Уруських, а також Тустанівські, Ступницькі. Криницькі, Гординські, Височанські, Бориславські, Татомири, Братківські, Корчинські, Семигинівські, Любенецькі.

---

[336] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 268. – С. 1025-1026.

[337] Semkowicz Wł. Wywody szlachectwa w Polsce XIV – XVII w. / Wł. Semkowicz. – Lwów, 1913. – S. 80-81 (nr 179).

[338] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 268. – С. 17. – С. 383-392, 402-403; спр. 25. – С. 1068; спр. 26. – С. 830; спр. 29. – С. 382; спр. 285. – С. 558-559, 562, 989; спр. 295. – С. 1294-1295; спр. 297. – С. 590-592; спр. 307. – С. 220, 448; спр. 309. – С. 417; спр. 310. – С. 853; спр. 312. – С. 690, 1079-1080; спр. 313. – С. 1393; спр. 315. – С. 1005; спр. 316. – С. 470, 489, 871; спр. 317. – С. 766-768; спр. 321. – С. 151-152, 358, 390; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 498-499; спр. 19. – С. 110; спр. 21. – С. 660; спр. 27. – С. 1017; спр. 29. – С. 863; спр. 33. – С. 34, 512; спр. 35. – С. 266; спр. 41. – С. 177; спр. 49. – С. 738, 751-753; спр. 53. – С. 35, 67, 70, 179; спр. 55. – С. 428, 438; спр. 56. – С. 1278; спр. 57. – С. 251, 1228; спр. 59. – С. 1016; спр. 62. – С. 131, 537, 1007, 1153; спр. 63. – С. 47-50, 1107; спр. 64. – С. 503, 607, 1488, 1776, 1819; спр. 67. – С. 222, 458, 1541, 1792; спр. 69. – С. 439, 765; спр. 261. – С. 702, 738, 841-848; спр. 262. – С. 49-52, 114-117, 811; спр. 267. – С. 778-780, 783-784; спр. 269. – С. 437-438; спр. 270. – С. 767; спр. 276. – С. 414

[339] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 22. – С. 39; спр. 23. – С. 39-40, 46-47; спр. 281. – С. 564; спр. 285. – С. 713; спр. 289. – С. 359; спр. 292. – С. 151, 840, 947; спр. 296. – С. 57, 1053; спр. 300. – С. 129; 303. – С. 508; спр. 304. – С. 1186; спр. 307. – С. 217; спр. 308. – С. 1296-1298; спр. 309. – С. 1627-1629; спр. 310. – С. 957; спр. 311. – С. 141; спр. 312. – С. 182, 1318; спр. 313. – С. 122, 150, 1089-1090; спр. 314. – С. 29-30, 1042-1043; спр. 315. – С. 25; спр. 316. – С. 25, 620, 636-637, 1193-1194; спр. 317. – С. 749, 754, 761-766; спр. 319. – С. 592, 1659; спр. 320. – С. 1299, 1305; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 103, 350; спр. 7. – С. 132, 287, 320, 773, 779; спр. 8. – С. 636; спр. 9. – С. 42; спр. 12. – С. 239; спр. 19. – С. 840; спр. 19. – С. 113, 222, 229, 648; спр. 21. – С. 456; спр. 24. – С. 383, 409; спр. 32. – С. 335; спр. 33. – С. 920; спр. 35. – С. 1169; спр. 38. – С. 1627; спр. 42. – С. 1182; спр. 43. – С. 366; спр. 44. – С. 13, 1098; спр. 46. – С. 693; спр. 49. – С. 358, 901; спр. 55. – С. 132; спр. 65. – С. 1271; спр. 67. – С. 515; спр. 69. – С. 868, 920; спр. 261. – С. 701, 820, 872; спр. 270. – С. 638; спр. 273. – С. 438; спр. 286. – С. 350.

Зрештою, повертаючись до Кульчицьких та схожих на них родів, слід визнати, що тут динаміка демографічного зростання була також доволі високою, навіть якщо вони в дійсності являли собою не один, а кілька родів, об'єднаних спільним прізвищем. Так, Городиські, що виводилися від двох осіб – Федора Чобота (1507 – † п. 1533) і Федора Семаша (1507 – † п. 1521) – на 1590-ті роки нараховували до двох десятків дорослих чоловіків, з яких 17 були внуками і правнуками Федора Чобота[340]; з семи десятків Білинських, згаданих у перемишльських актах у 1590-ті роки, три десятки – внуки Федора Слотила (1503 – † п. 1515)[341], ще кільканадцять – з родини Качкеновичів[342]. Винницькі у XVI ст. виводили себе від 4 осіб, що започаткували відгалуження Радевичів, Клізевичів, Лучників і Михновичів. Останні на межі XVI – XVII ст. нараховували два десятки чоловіків, натомість решта півтори сотні розподілялася між іншими трьома відламами[343]. Літинські витворили два відгалуження. Одне з них започаткували Климко (1504 – 1547) та Юрко Піскор (1511 – 1528). Нащадків першого на кінець XVI ст. нараховувалося до тридцяти, решта кілька сімей – Літинські Піскоровичі[344].

Як засвідчує генеалогічний матеріал XVI – першої половини XVII ст., чисельність роду визначалася не тільки шляхом природнього приросту, а залежала ще від двох факторів. Це потрапляння до складу роду

---

[340] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 2954, 3075, 3459, 4379; t. XIX. – S. 623-624, 638. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 27. – С. 155-156, 180, 181, 207-214, 219, 220; спр. 29. – С. 221; спр. 287. – С. 585; спр. 292. – С. 624; спр. 293. – С. 333; спр. 295. – С. 288; спр. 299, 1592, 2477; спр. 309. – С. 806; спр. 310. – С. 215; спр. 318. – С. 484; спр. 318. – С. 484; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 793-796; спр. 49. – С. 94-97; спр. 63. – С. 290, 702; спр. 64. – С. 835, 1066; спр. 65. – С. 1209; спр. 70. – С. 1500-1508

[341] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 3278, 3308, 3309, 4143, 4238. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 68. – С. 2525; спр. 295. – С. 1661; спр. 318. – С. 3; спр. 327. – С. 137; спр. – Спр. 336. – С. 314; спр. 338. – С. 575; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 1182; спр. 24. – С. 917; спр. 25. – С. 111, 516; спр. 34. – С. 398; спр. 38. – С. 6-7; спр. 42. – С. 786, 822, 842, 892, 1413; спр. 54. – С. 919; спр. 55. – С. 728; спр. 71. – С. 216; спр. 72. – С. 753; спр. 78. – С. 250, 921; спр. 79. – С. 2080; спр. 283. – С. 295; спр. 285. – С. 750.

[342] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 38. – С. 585-586; спр. 319. – С. 1359-1360; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 29. – С. 477; спр. 60. – С. 492; спр. 274. – С. 2007-2008; спр. 275. – С. 283; спр. 293. – С. 1010; спр. 299. – С. 1267.

[343] Смуток І. Вступ до генеалогії шляхти Самбірського повіту XVI – початку XVII ст. (шляхетські прізвиська) / І. Смуток. – Львів, 2008. – С. 18.

[344] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 264-265; спр. 311. – С. 130; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 21. – С. 549; спр. 23. – С. 241; спр. 24. – С. 177; спр. 33. – С. 891-899; спр. 46. – С. 1023; спр. 49. – С. 836; спр. 50. – С. 661; спр. 64. – С. 37; спр. 81. – С. 58; спр. 171. – С. 540; спр. 175. – С. 236; спр. 294. – С. 270; спр. 296. – С. 296.

представників інших руських шляхетських родів, та вихідців з інших непривілейованих станів.

Всього для вказаного періоду вдалося виявити 8 сімейств, де окремі відгалуження започаткували вихідці з інших шляхетських родів. У кількох з них це призвело до суттєвих змін з точки зору демографічного зростання.

Так, Терлецькі Олехновичі виводяться від священика Яцька Кардаша, котрий був одним з п'яти синів Кунаша Устрицького Янчовича – засновника родів Устрицьких, Бережанських, Стебницьких. Шлюб з Анною, єдиною дочкою перемишльського владики Арсенія Терлецького, та парафія в с. Терлі визначили місце постійного проживання Яцька впродовж 1540 – 1580-х рр. та зміну його нащадками прізвища на Терлецьких з Уніхова. На 1590-ті роки вони представлені кількома сім'ями, де було 7 дорослих чоловіків [345].

Так само в першій половині XVI ст. через шлюб з власницями с. Сілець відбувається формування кількох відгалужень Сілецьких, котрі по чоловічій лінії належали до інших родів. А саме, на початку XVI ст. в Сільці з'являються Лазар Винницький та Андрій Яворський, одружені з дочками Федька Сілецького. Нащадки Лазара упродовж XVI – XVII ст. відомі як Сілецькі Шкребетичі (Шкребечовичі), натомість Андрія – Сілецькі Цибульчичі-Наливайчаки, Голдичі, Масниковичі[346]. На кінець XVI ст. власне їхні нащадки становили до половини усіх відомих на той час носіїв вказаного прізвища.

Копистинські у XVI ст. з-поміж іншого представлені двома гілками – Лесьовичі і Костьовичі – котрі започаткували Васько Заблоцький і Анна, дочка Оначка Копистинського. Зазначені в таблиці вісім осіб чоловічої і дев'ять осіб жіночої статі з роду Заблоцьких – це їхні нащадки. Власне Заблоцькі, котрі продовжували послуговуватися своїм родовим прізвищем,

---

[345] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 269-270; спр. 17. – С. 344, 715; спр. 19. – С. 10-11, 187; спр. 24. – С. 1118; спр. 25. – С. 116а-117; спр. 28. – С.453-454: спр. 29. – С.526-529; спр. 32. – С. 218; спр. 33. – С. 218-220, 742; спр. 34. – С. 250; спр. 36. – С. 810; спр. 37. – С. 825; спр. 66. – С. 233; спр. 107. – С. 402; спр. 116. – С. 641; ф. 165. – Оп. 3. – Спр. 4597-4600, 4612, 4613.

[346] Смуток І. Вступ до генеалогії шляхти Самбірського повіту XVI – початку XVII ст. (шляхетські прізвиська) / І. Смуток. – Львів, 2008. – С. 223-225.

вигасли в середині 1540-х рр. зі смертю Мареця, молодшого брата вказаного Васька[347].

Історію Боярських, а точніше частини з них, слід вивчати в контексті іншого роду Попелів. Можна з великою долею ймовірності стверджувати, що значна частина власників Бояр є вихідцями з Попелів, з середини XVI ст. до них приєдналися Гординські Шимоновичі. Власне, вказані у таблиці № 2 дев'ять Боярських чоловічої і жіночої статі – це дві сім'ї Філя і Дениса Боярських, котрих не вдається пов'язати з Попелями або іншим місцевим шляхетським родом[348].

Решта випадків переходу з одного роду до іншого шляхом зміни прізвища не мали таких далекоглядних наслідків для демографічного розвитку. Як правило, це була одна особа або сім'я, котрі не витворили якогось численного відгалуження. Йдеться про Васька Бачинського Антоновича на прізвисько Переслуха (Преслуха), котрий у 1570-х роках замешкав у Гордині, Він та його син почергово йменуються Гординськими або Бачинськими[349]. Андрій Ільницький Футро у 1550–60-х роках переселився до Радиловичів, успадкувавши по матері якусь частку в цьому селі та йменується Радиловським. Спадкоємців по чоловічій лінії він не

---

[347] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 55-56.

[348] AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 4063, 4794, 5742, 6202, 6307, 6327-6330; t. XV. – Nr 112; 1903. – T. XVIII. – Nr 1937. ЦДІАУ у м. Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 15. – С. 201; спр. 19. – С. 191, 227; спр. 25. – С. 704-705; спр. 31. – С. 844; спр. 32. – С. 217, 497; спр. 39. – С. 857; спр. 43. – С. 246; спр. 50. – С. 1012; спр. 68. – С. 103, 250, 1196, 2624; спр. 86. – С. 416, 555, 692-693, 695; спр. 87. – С. 741, 745, 789; спр. 92. – С. 1263; спр. 281. – С. 133, 688-689; спр. 282. – С. 712; спр. 284. – С. 940; спр. 285. – С. 26; спр. 287. – С. 98, 453, 670; спр. 295. – С. 320, 746; спр. 297. – С. 706, 1222; спр. 299. – С. 1317; спр. 303. – С. 565; спр. 306. – С. 1307; спр. 307. – С. 634; спр. 308. – С. 6, 341; спр. 316. – С. 1073; спр. 323. – С. 1133; спр. 339. – С. 941; ф. 14 . – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 504, 648; спр. 9. – С. 641, 696; спр. 13. – С. 144; спр. 14. – С. 538, 571; спр. 16. – С. 92, 465, 617; спр. 17. – С. 132, 269, 362; спр. 19. – С. 632; спр. 24. – С. 965; спр. 27. – С. 691; спр. 29. – С. 26-27, 886; спр. 31. – С. 317; спр. 32. – С. 407-408; спр. 35. – С. 74; спр. 36. – С. 975; спр. 37. – С. 229, 232, 534; спр. 49. – С. 626; спр. 51. – С. 350; спр. 55. – С. 240, 288; спр. 58. – С. 177, 221; спр. 59. – С. 416; спр. 61. – С. 402; спр. 62. – С. 1642; спр. 63. – С. 663, 695, 705, 779; спр. 64. – С. 1339, 1528, 1147; спр. 65. – С. 42-43; спр. 70. – С. 1099, 1524; спр. 72. – С. 316, 581; спр. 73. – С. 679, 694, 731, 959, 1024; спр. 74. – С. 1237-1238; спр. 76. – С. 97-98; спр. 78. – С. 26-7, 826; спр. 262. – С. 248; спр. 263. – С. 419.

[349] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 236-237; спр. 38. – С. 572; спр. 42. – С. 1259; спр. 56. – С. 178, 913; спр. 57. – С. 220; спр. 62. – С. 229; спр. 292. – С. 577; спр. 301. – С. 185, 756; спр. 304. – С. 590-591, 699; спр. 306. – С. 346; спр. 313. – С. 400, 725; спр. 315. – С. 351; спр. 316. – С. 393, 1093; спр. 317. – С. 114, 481; спр. 318. – С. 526, 1150, 1151; спр. 324. – С. 296-297, 1019, 1147; спр. 331. – С. 280, 892; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 931; спр. 34. – С. 164; спр. 36. – С. 768; спр. 37. – С. 544; спр. 42. – С. 1251, 1414; спр. 47. – С. 212; спр. 55. – С. 663; спр. 64. – С. 1064-1071; спр. 67. – С. 2118; спр. 69. – С. 898.

мав[350]. Серед власників Підгородців у середині XVI ст. з'являлися Корчинські Германовичі, що йменуються Підгородецькими, однак це явище виявилося тимчасовим[351].

Вказані факти загалом дозволяють корегувати динаміку демографічного зростання для окремих родів РШ. Однак, варто зазначити, що всі ці поодинокі переходи з одного роду в інший через зміну прізвища відбувалися в межах шляхти Перемишльської землі. Винятком були лише Терлецькі Олехновичі, вихідці з Устрик на Сяноччині. А отже, на чисельність РШ Перемишльської землі загалом вони не впливали.

Впродовж XVI – початку XVII с. до складу руських шляхетських родів перманентно потрапляли вихідці з нижчих соціальних груп й у такий спосіб долучалися до їхнього чисельного зростання. Обставини, за яких це відбувалося, загалом були однаковими для кожного окремо взятого випадку, бо в їхній основі лежало подолання двох станових перешкод – кревна спорідненість з шляхетським родом та володіння земськими маєтками. Точкою відліку, в однаковій мірі, могло бути або створення нерівноправного шлюбу нешляхтич – шляхтянка, або набуття землі в котромусь із шляхетських гнізд. Наявність обидвох факторів в кінцевому результаті була обов'язковою[352]. Доброю ілюстрацією вищевказаного є історія таких відгалужень як Сілецькі Махньовичі[353], Комарницькі Татариновичі Беденики[354], Яворські Чибовичі[355], Яворські Мриглоди[356], Яворські

---

[350] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 29. – С. 28, 585, 614; спр. 30. – С. 373; спр. 49. – С. 821; спр.284. – С. 279; спр. 285. – С. 511; спр. 287. – С. 472; спр. 289. – С. 70; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 193, 410; спр. 17. – С. 527, 769; спр. 21. – С. 234; спр. 27. – С. 154; спр. 35. – С. 1117; спр. 39. – С. 688; спр. 268. – С. 829; спр. 269. – С. 151; 270. – С. 775; спр. 307. – С. 227.

[351] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 15. – С. 595; спр. 18. – С. 488, 600.

[352] Див. докладніше: Смуток І. Станова замкнутість / не замкнутість дрібношляхетських родів Самбірського повіту XVI ст. / І. Смуток // Записки НТШ. – Львів, 2006. – Т. CCLII Праці комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 477-490.

[353] ЦДІАУ у м. Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 307. – С. 1073, 1116; спр. 315. – С. 334; спр. 317. – С. 303, 371-372; спр. 318. – С. 292; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 997-978; спр. 40. – С. 312-313; спр. 39. – С. 666-667; спр. 48. – С. 261-266; спр. 49. – С. 90-92; спр. 51. – С. 91-92; спр. 57. – С. 668-669; спр. 63. – С. 740-741; спр. 70. – С. 163-165, 331-333, 1394-1398; спр. 79. – С. 711-715.

[354] Смуток І. Комарницькі-Татариновичі і Яворські-Цибовичі у XVI – XVIII ст. (Епізод до історії формування шляхетських родів Прикарпаття) / І. Смуток // Літопис Бойківщини. – 2011. – Ч. 2/81(92). – С. 89-94.

[355] Там само.

[356] ЦДІАУ у м. Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 291. – С. 83; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 29. – С. 328-330; спр. 269. – С. 987; спр. 274. – С. 351.

Зелісковичі[357], Кульчиці поповичі[358]. Втім, частка нешляхтичів та їхніх нащадків була значною лише серед Сілецьких, де кількість Махньовичів сягала 12 чоловіків, решта вказаних сімей на межі XVI – XVII ст. представлені 2-3 особами. Отже, перебільшувати значення міжстанових контактів як фактору, що суттєво регулював демографічне зростання РШ, не варто, й це цілком закономірно, враховуючи, що загалом міжстанові шлюби становили не більше 10 відсотків від усіх шлюбів РШ, зафіксованих в перемишльських актах, а специфіка успадкування суттєво утруднювала успадкування нерухомості по жіночій лінії, тим більше, якщо спадкоємницею виступала шляхтянка, одружена з нешляхтичем.

Високі темпи демографічного росту РШ цілком укладаються в динаміку демографічного розвитку серед населення Прикарпаття. Тут серед різних соціальних груп спостерігаємо так само надзвичайно швидке зростання чисельності населення. Для прикладу, у Самбірському старостві упродовж кількох десятиліть з 1500-х до 1580-х років з'явилося понад півсотні нових сіл, де проживало близько 1700 селян-рільників[359].

Демографічний розвиток XVI ст. докорінно вплинув та змінив різні аспекти життя і побуту РШ.

3.2.Розселення руської шляхти на території Перемишльської землі

Розселення РШ перебувало у безпосередній залежності від двох обставин: географії розташування її земських маєтків, котрі, як правило, були місцем її постійного проживання (резидування), та інтеграцією РШ в інші соціальні середовища та інституції з чітко окресленою територіальною прив'язкою, до таких, зокрема, належали церква з її парафіяльною мережею, міста, королівські маєтки**.** Таким чином, зміни, пов'язані з обігом та зміною структури землевласності в сукупності з іншими суспільними, соціально-

[357] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 61. – С. 1260-1262; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 43. – С. 436-440; спр. 45. – С. 384; спр. 279. – С. 98.
[358] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 291. – С. 677; спр. 292. – С. 820; спр. 311. – С. 1445; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 39. – С. 1079-1080; спр. 53. – С. 682-685; спр. 62. – С. 117-119; спр. 62. – С. 117, 118, 239-243, 246-247; спр. 74. – С. 829-831; спр. 86. – С. 28-30; спр. 89. – С. 291-294.

господарськими факторами, визначали рівень концентрації руського шляхетського елементу в тому чи іншому куточку Перемишльської землі та його перетікання з одних регіонів до інших.

На межі XV – XVI ст. географія розселення РШ суттєво різнилася від того, що спостерігаємо кількома десятиліттями раніше. Це зумовлено не так землеобігом, як змінами родового складу РШ в результаті релігійної конверсії. Зокрема, як зазначалося, найбільш заможні роди – Бибельські, Сенновські, Кшечовські, Дершняки, Прохницькі, Боратинські, Чурили, Болестрашицькі, Гроховські – переходять в католицизм. Так само католиками стають Риботицькі разом з Губицькими, Буховськими і Бжестянськими. Це, між іншим, призвело до остаточного зникнення представників РШ і в Пшеворському повіті. Одночасно спостерігається вигасання окремих родів та перетікання земельної власності до рук католицької шляхти. Так, маєтки братів Олександра і Івана Бірецьких, перемишльських владик у 1445 – 1493 рр., перейшли до вихідця з Сяноччини Юрія Матяшевича[360]; Лентовня, осідок руcько-католицької родини Лентовських, на початку 1480-х років була викуплена Олександром Ожеховським[361]. Таким чином, на початку XVI ст. РШ продовжувала мешкати тільки у центральній та південній частині Перемишльської землі

Перемишльський повіт

З-поміж власників земських маєтків у Перемишльському повіті лише тринадцять родів належали до РШ. Це були Замойські, родове гніздо яких опинилося висунутим найдальше на північ, Копистинські, Негребецькі, Новоселецькі і Тишковські, що проживали неподалік Перемишля, а також Терлецькі з Пацлавськими, Рогозинські з Ритаровськими, Заблоцькі, Баранецькі, Гостиславські, Мельновські, Кальнофойські. З вище перерахованих родів Замойські також перебували на шляху конфесійної

---

[359] AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Nr 2978. – S. 77-378.

[360] Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV-начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 30-31.

інверсії та мали з-поміж себе представників як православного, так і католицького віровизнання.

Історія кожного з цих родів засвідчує стійку тенденцію до подальшого витіснення РШ зі складу землевласників Перемишльського повіту упродовж XVI – першої половини XVII ст.

Так, до середини XVI ст. зникають власники с. Мельнів. На 1544 р. припадає одна з останніх згадок про Давида і Федора, синів Петраша, та Федька, Лехна, Миколу Мельновських. З них тільки Давид ще мешкав у Мельнові на 1559 р., коли квитував зі зречення від батьківських маєтків рідну сестру Машу[362]. Після 1559 р. жодних відомостей про Мельновських немає. Що спонукало їх мігрувати та де вони опинилися, джерела не повідомляють. Згідно поборового реєстру Перемишльської землі за 1589 р.. – с. Мельнів входило до маєткового комплексу Красицьких з центром в Красичині[363].

Наприкінці 1540-х – на початку 1550-х років Замойські залишили Замостя та опиняються в Тишковичах. На 1544 р. припадає остання згадка про них як власників якоїсь нерухомості у цьому поселенні[364].

У другій половині XVI ст. подібно до Мельновських і Замойських родовий осідок залишають Заблоцькі. У перші десятиліття XVI ст. вони були представлені трьома братерськими сім'ями, що виводилися від Занка Заблоцького. Двоє старших його синів осіли на материнській частці в с. Копистно, й їхні нащадки в тогочасних документах більш відомі як Копистинські. Третій, наймолодший, – Марець – залишився в Заболотті. В кінці 1540-х років його спадкоємцями стали дві заміжні дочки – Анна та Марія, котрі відступили батьківську спадщину перемишльському владиці Лаврентію Терлецькому. Ще певний час, принаймні до кінця 1570-х років, частину Заболоття утримували Копистинські-Заблоцькі. Зокрема, у 1578 р. Петро Копистинський відступив усю свою частку в цьому селі зятю Ваську

---

[361] Там же. – С. 81.
[362] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 535-536; спр. 19. – С. 405-406; спр. 264. – С. 546.
[363] Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opasana przez A. Jabłonowskiego. – S. 15.

Путятицькому. На 1589 р. якщо не все поселення, то, принаймні, якась його частина (2 лани з млином і корчмою тощо) належала Стемпковським. З 1580-х років ні Копистинські, ні інші представники РШ в Заболотті не мешкали[365].

Не до кінця з'ясовані обставини міграції зі своїх осідків Гостиславських. Ще у 1580-х вони продовжували там мешкати[366]. Однак пізніших згадок про їхнє перебування у Гостиславичах немає. Поборовий реєстр 1589 р. не повідомляє, хто володів селом у цей час. Подібно Рогозинські залишалися землевласниками в Рогозні до 1590 р.[367] Нарешті, Копистинські утримували родинне гніздо до початку XVII ст. Однак у 1600-х роках, видається, остаточно відпродали його Дрогойовським[368].

Там, де документи привідкривають завісу над обставинами, що спонукали роди покидати свої родові гнізда, стає очевидно, що це явище було складовою частиною процесу формування великого шляхетського землеволодіння. Створення значних, по можливості компактно розміщених майнових комплексів відбувалося з-поміж іншого й за рахунок осад РШ.

Так, у 1570-х роках сяноцький каштелян Ян Фредро, власник Плешовичів та навколишніх сіл, послідовно викупив у Матвія Тишковського, синів Миколая Замойського, Костя Замойського, Грицька Копистинського Костьовича, Георгія Тишковського та перемишльського владики Антонія Радиловського їхні земельні частки в Тишковичах, розміщених на південь від

---

[364] Смуток І. Замойські герба Сас з Перемишльської землі (XV – XVII ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2016. – Вип. XIV (нової серії VIII). – С. 73-75.

[365] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 4. – С. 150; спр. 5. – С. 318; спр. 19. – С. 274-276; спр. 20. – С. 696; спр. 21. – С. 543; спр. 23. – С. 139, 874; спр. 30. – С. 58, 443, 617-619, 1355; спр. 31. – С. 193; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 84; спр. 8. – С. 246, 314; спр. 9. – С. 62, 231; спр. 12. – С. 339, 418; спр. 13. – С. 420; спр. 16. – С. 31, 43, 205, 217, 222, 365, 401, 409, 508, 562, 631, 642, 963; спр. 17. – С. 221, 329, 343; спр. 19. – С. 169, 170, 524; спр. 20. – С. 13, 127, 148, 165, 247-248, 398; спр. 21. – С. 213; спр. 262. – С. 1256-1257; спр. 263. – С. 97; спр. 264. – С. 51; спр. 265. – С. 785; спр. 266. – С. 241, 276, 318; спр. 267. – С. 97, 168, 501; спр. 268. – С. 1, 19, 31, 43, 270, 870; спр. 269. – С. 456; спр. 271. – С. 1312. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opasana przez A. Jabłonowskiego. – S. 17. Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 55-56.

[366] У 1576 р. Ігнат Гостиславський заставив всю свою частку в Гостиславичах Валентину Рембертовському (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 33. – С. 1483-1485).

[367] У 1590 р. Павло Рогозинський заставив Яцьку Ільницькому Рибчичу 4 осілих кметів у с. Рогозно. Пізніших відомостей про перебування Рогозинських у своєму родовому осідку немає. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 49. – С. 499-502).

[368] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 531; спр. 178. – С. 33.

його маєтків[369]. На початку XVII ст. Петро Ковиницький, власник частини Конюшків, Великих Баранчиців, Ковиниць і Загір'я, придбав частки в сусідніх Баранчицях Малих від Баранецьких[370]. В 1613 р. вісімнадцять Новосельських разом з Білинським продали свої частки у Новосілках Костянтину Корнякту[371].

Доля руських шляхетських родів, за рахунок яких примножувала свої маєтки більш заможна шляхта, складалася по-різному. Мельновські, наприклад, зникають. Можливо, хтось з них перебрався за терени Перемишльської землі, хтось влився в інші соціальні ніші. Більшість родів підтримували тісні родинні та майнові відносини з РШ сусідніх повітів, тому вони обирали міграцію на північ та схід, осівши там в котромусь із шляхетських гнізд. Таким чином Копистинські ще в середині XVI ст. придбали наділи в Турйому та Созані[372]. Тишковські опиняються в Колбайовичах Львівської землі, родовому гнізді Чайківських і Підгородецьких[373]. Замойські ще в 1530-х роках з'являються в Тишковичах, після того як відступають свої частки Яну Фредру, а окремі з них, як то Грицько, намагаються закріпитися в Корчині та Підгородцях Стрийського повіту[374]. З Баранецьких одне відгалуження переселилося до Братковичів Стрийського повіту, інші осіли в Кульчицях Самбірського повіту[375]. Пацлавські наприкінці XVI ст. вже мешкали поза Пацлавом і Сопотником в Луці[376].

Таким чином, на початку XVII ст. з тринадцяти згаданих родів РШ в своєму осідку продовжували залишатися: Терлецькі (Терло, Розсохи,

---

[369] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 27. – С. 304-306; спр. 32. – С. 158-160; спр. 33. – С. 209-210, 1471-1474; спр. 36. – С. 1071; спр. 38. – С. 55.
[370] Там само. – Спр. 83. – С. 1371-1376, 1429-1434.
[371] Там само. – Спр. 77. – С. 517-523.
[372] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 53-56.
[373] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 38. – С. 738.
[374] Смуток І. Замойські герба Сас з Перемишльської землі (XV – XVII ст.) // Генеалогічні записки. – Львів, 2016. – Вип. XIV (нової серії VIII). – С. 73-75.
[375] Смуток І. Баранецькі у Перемишльській землі в XV–XVIII ст.: генеалогія роду / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (ової серії VII). – С. 67-94.
[376] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 67. – С. 1360, 1776; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 122; спр. 172. – С. 119; спр. 283. – С. 257; спр. 312. – С. 1040; спр. 314. – С. 491-492.

Любохова), Кальнофойські (Кальнофости), Негребецькі (Негрибка), Пацлавські (Пацлав, Сопотник), Новосельські (Новосільці Малі до 1613 р.), Ритаровські (Ритаровичі).

Окрім земських маєтностей РШ утримувала у пожиттєвому володінні нерухомість у королівщинах. В межах Перемишльського повіту йдеться, насамперед, про однойменне староство. На його території упродовж XVI ст. існувало більше двох десятків сіл волоського права, де князями-війтами були вихідці з РШ та особи невстановленого соціального походження, нащадки котрих з часом влилися до привілейованого стану. Ці поселення, об'єднані у Стрв'язьку країну, розміщувалися вздовж кордону з Сяноцькою землею й простягалися на південний захід від Перемишля до Самбірського повіту. Разом із сусідніми земськими маєтками у Копистні, Терлі, Розсохах, Любохові, Пацлаві і Сопотнику вони творили суцільний ареал проживання РШ, що проіснував до початку XVII ст.

Поселення	Роди, хронологічні рамки перебування у вказаному поселенні	Джерело
Бандрів	У 1538 р. князівство у новозаснованому селі Бандрів отримав Іван Зелізко. Його нащадки, звані Бандрівськими, залишалися князями до початку XVI ст. У першій третині XVI ст. князівством володіли Стець та Іван Бартошовичі Бандрівські.	MRPS. – Varsoviae, 1915. – P IV, vol. 3. – Nr 19315; 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 3697. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 329. – С. 131-132; спр. 332. – С. 1228-1229; спр. 349. – С. 1864-1866.
Береги	1532 р. Сигізмунд I дозволив «учтивому» Дмитру заснувати с. Береги; у 1544-1549 рр. Дмитро з сином Яцьком продали війтівство Івану Устрицькому Кунашовичу. Нащадки Івана, відомі як Бережанські.	Stadnicki A. O wsiach tak zwanych ołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848. – S. 46-50 Lustracja województwa Ruskiego 1661-1665. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1970. – S. 44 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 298. – С. 836-838; спр. 303. – С. 23-24; Спр. 332. – С. 1606-1607; спр. 333. – С. 1272-1274.

Брилинці	У 1467-1497 рр. князем в Брилинцях був Конрад з Доброї. Його нащадки, звані Брилинськими, залишалися князями до 1620-х років.	AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 6598; 1901. – T. XVII. – Nr 1912, 2041, 2045, 2972. Смуток І. Походження Брилинських (у справі шляхетства Арсенія Брилинського, перемишльського владики, 1586-1591 рр.) / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2012. – Вип. X (Нової серії IV). – С. 1-4.
Катиня	У 1559 р. князями були брати Іван, Петро, Клим зі Смільниці. У 1563 р. князем став Ілля Телешницький, родоначальник Катинських.	MRPS. – Varsoviae, 1961. – P V, vol. 2. – Nr 9137. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 283. – С. 120, 121, 474.
Коростенська Воля	У 1563 р. Сигізмунд Август дозволяє заснувати село та надає війтівство Грицькові Розпутенському та його синові Яцькові. У 1569 р. співвласником князівства стає Дем'ян Устрицький. У 1600 р. Сигізмунд III затвердив право подружжя Миколи Дем'яновича Устрицького і Єлизавети Копистинської на князівства у Коростні та Коростенській Волі.	Stadnicki A. O wsiach tak zwanych ołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848. – S. 60-62.
Коростно	У 1471 р. згадується князь Петро з Коростна. 6.03.1508 р. брати Іванко, Лазар і Андрій підтвердили свої права на князівство. У 1570-х рр. війтівство перейшло до Дем'яна Устрицького. У 1613 р. князівство утримував Микола Устрицький.	AGZ. – Lwów, 1901. – T. XVII. – Nr 635. MRPS. – Varsoviae, 1910. – P IV, vol. 1. – Nr 306. Stadnicki A. O wsiach tak zwanych ołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848. – S. 53-59. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 329. – С. 517-518.
Кречкова	У 1470-х роках війтом у К. був Костко Мельновський. У 1512 р. село викуплене з рук Стефана Мельновського і включене до Перемишльського староства. У1532 р. князівство у Кречковій утримували Петро і Гарасим; у 1564 р. – брати Михайло, Федько, Георгій і Петро Кречківські.	AGZ. – Lwów, 1901. – T. XVII. – Nr 893, 898, 900, 901. MRPS. – Varsoviae, 1910. – P IV, vol. 1. – Nr 6169; 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 2921

Лісковате	У 1545 р. князівство в Лісковатому належало Лазару та його племіннику Миську, князям з Коростна. Їхні нащадки, звані Лісковацькими, утримували князівство до середини XVII ст.	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 22. – С. 611-612; Спр. 400. – С. 313-314.
Ліщина	У 1560 – 1610-х роках князівство належало Іллі Маковському та його сину Івану.	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 283. – С. 184; спр. 290. – С. 242; спр. 332. – С. 1720-1721.
Лодиня (Лодзиня)	У 1537 р. князівство належало Лазару з Коростна. У 1556 р. Іван Кунашович Устрицький відступив війтівство в Лодині Дмитрові і Занкові, колишнім війтам в Берегах. У 1577 р. Васько і Іванко Лодинські відступили війтівство брату Михайлу.	Stadnicki A. O wsiach tak zwanych ołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848. – S. 30, 50-51. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 292. – С. 1358-1360.
Лопушанка Мала	Осаджена князем Павлом на початку 1560-х років. На 1604 р. війтівство утримував Іван Федькович Павлович Лопушанський.	Жерела до історії України Руси. – Т. II. – С. 145. Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 68. – С. 1406-1408
Лопушниця Велика	6.03.1508 р. брати Артим, Івашко і Юрко отримали від Сигізмунда I князівство у новозаснованому селі Лопушниця. У 1580 р. князем згадується Васько Лопушенський; у 1618 р. – Іван Лопушанський.	MRPS. – Varsoviae, 1910. – P IV, vol. 1. – Nr 308. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 296. – С. 383-384; спр. 336. – С. 160-161.
Макова	У 1568 р. князівством володів Федько Маковський.	MRPS. – Varsoviae, 1919. – P V, vol. 1. – Nr 2360, 2915, 2916, 3704.
Нанова	4 жовтня 1532 р. король Сигізмунд I дозволив Михайлу з Тернової, родоначальнику Нанівських, заснувати село Нанову (Просік) та надав йому князівство. Нанівські з Тернової утримували війтівство до середини XVIII ст.	Stadnicki A. O wsiach tak zwanych ołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848. – S. 38-39.
Рудавка (Смільницька Воля)	У 1565 р. згадується Сенько, князь Рудавки. Його нащадки Рудавські володіли війтівством до 1750-х років.	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 283. – С. 327; спр. 593. – С. 2314-2315.

Смеречани (Смеречна)	У 1568 р. Василь князь Смеречанський відступив попівство у Смеречній сину Івану. У 1628 р. брати Павло, Роман, Петро Смеречанські відступили свої права на війтівство перемишльському старості Мартину Красицькому.	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 283. – С. 400; спр. 347. – С. 1255-1256.
Смольниця	У 1509 р. привілей на війтівство у Смольниці отримали Богдан та його племінники Кіндрат, Манько, Іван, Сенько. Їхні нащадки залишалися посесорами до початку XVII ст.	MRPS. – Varsoviae, 1910. – P IV, vol. 1. – Nr 717 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 44. – С. 78; спр. 64. – С. 1015; спр. 66. – С. 400, 1149; спр. 68. – С. 508-510, 1482-1484; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 177. – С. 106.
Старява	6.03.1508 р. Івашко, Юрко, Занко Старявські підтвердили свої права на князівство. Їхні нащадки залишалися в Старяві до 1562 р. У 1560-70-х рр. князівство належало Терлецьким Кардашовичам.	MRPS. – Varsoviae, 1910. – P IV, vol. 1. – Nr 309; 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 3909; 1961. – P.V, vol. 2. – Nr 10822. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 250.
Стебник	З середини XVI – до кінця XVII ст. князівством володіли Устрицькі.	Augustyn M. Dzieje rodzin szlacheckich Herbu Przestrzał od XVI do XVIII w. / M. Augustyn // Bieszczad. – Ustrzyki Dolne, 2002. – T. 9. – S. 9-51; 2003. – T.10. – S. 9-74 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 155. – С. 175-176.
Устрики Долішні (Ясень)	У 1509 р. Сигізмунд I дозволяє Івоні Янчовичу заснувати село Устрики. Нащадки Івони – Устрицькі – володіли війтівством до середини XVIII ст.	Stadnicki A. O wsiach tak zwanych ołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848. – S. 63 –76
Цішова (Тисова)	1508 р. князівства у Брилинцях і Тисовій (Цишовій) отримали Гаврило та Іван. У 1564 р. Цішовське війтівство належало братам Стецьку, Петру, Гаврилу та Івану Цішовським.	MRPS. – Varsoviae, 1910. – P IV, vol. 1. – Nr 307; 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 2943. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 107. – С. 1220-1222
Ямна Горішня	У 1505 р. князем в Ямній був Роман. У 1530-х рр. ямненськими князями були Глібко, Іванко і Климко. У 1580-х рр. князівство належало Іллі Лещинському.	AGZ. – Lwów, 1906. – T. XVIII. – Nr 3430, 3457 MRPS. – Varsoviae, 1910. – P IV, vol. 1. – Nr 6088. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 49. – С. 47-49, 99-102, 463-465; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 1032.

Самбірський повіт

Самбірський повіт, будучи місцем найбільшого скупчення РШ в другій половині XV ст., залишався таким упродовж XVI – XVII ст. Тут, попри перманентні зазіхання середньої та заможної зайшлої шляхти на землі РШ, загалом конфігурація розселення останньої на території "земщини" не зазнавала істотних змін. Абсолютна більшість осідків, котрі перебували в руках РШ, продовжували залишатися місцем її проживання навіть там, де довелося суттєво потіснитися на користь новоприбулих зайшлих родів. Виняток становить лише Білинка Мала. Ще на початку XVI ст. село належало Ступницьким, Городиським Семашам тощо, однак згодом більша частина перейшла до рук Коритків та Баховських[377].

На межі XV – XVI ст. найбільш розлогими маєтностями володіла РШ в гірській частині повіту. В її руках перебували практично усі землі, що простяглися від околиць Турки, Турйого до кордону з Угорщиною. Однак наприкінці 1530-х років більша частина цієї території опинилася у складі Самбірського староства. Це пов'язано з діяльністю королеви Бони, дружини польського короля Сигізмунда I Старого. При підтримці свого коронованого чоловіка у 1537 р. вона викуповує Самбірське староство з рук подільського воєводи Станіслава Одровонжа та ініціює широкомасштабне розмежування королівської і шляхетської власності. Спеціально створена для цього комісія, розглянувши справу, постановила відібрати більшу частину земель від місцевої шляхти та включити їх до складу королівщин. Як наслідок, Яворські втратили Ясеницю, та, ймовірно, землі, на яких згодом виникли Волосянка Мала і Велика. У Ільницьких, володіння яких розкинулися південніше Турки і Явори, забрали значно більше: до староства відійшла частина самого Ільника і Радича та землі, на яких згодом заснували села Ільницької країни – Довжки, Криве, Завадка, Росохач, Мита[378]. Сусідня з Ільницькими, Яворськими і Турецькими шляхта з с. Висоцька Верхнього та Маткова

[377] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 300. – С. 2244-2246; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 20. – С. 769; спр. 67. – С. 563; спр. 299. – С. 1267; спр. 302. – С. 394, 783.

втратила території, на яких згодом заснували села Красне, Гусне Верхнє і Нижнє[379]. Додатково королева Бона викупила у 1543 р. від Василя Ільницького Футра за 432 зл. в Ільнику Зем'янському частину, що складалася з двох дворищ[380]. Фактично, місцева шляхта зуміла зберегти за собою тільки старі осідки – Явору, Турку, Ільник (частину), Висоцьке, Матків, Жупанє, Тур'є, Комарники, Кривку – розташовані по ріці Стрий з півночі на південь. Натомість новозасновані осади та неколонізовані території, розміщені по правий і лівий береги р. Стрия вздовж його приток, стали королівщинами[381].

У наступні кілька десятиліть географія землеволодінь РШ у гірській частині Самбірського повіту зазнала несуттєвих змін. Насамперед, у 1558 р. Турянські, котрі спільно з Комарницькими і Височанськими володіли с. Жупанє та с. Кривка, обміняли свою частку на королівське село Топільницю[382]. Як згодом виявилося, вони володіли частиною села. Інша частина Топільниці перебувала у руках місцевої попівської родини, яка зуміла ошляхетнитися, прийнявши прізвище Топільницькі.

Одночасно шляхта інтенсивно колонізувала ще не обжиті території, створивши в такий спосіб кілька нових поселень поряд із вже існуючими осадами. Так, Ільницькі на землях, що залишилися у їхньому розпорядженні, заснували с. Мельничне, а згодом Лосинець[383]. Височанські у 1530-х роках розмежували свою маєтність. Нащадки Думки Височанського отримали території на південь від старого поселення, на річці Матків, де заклали однойменну осаду[384]. В останні десятиліття XVI ст., колонізуючи території вздовж потоків Івашковець та Мохнате, Матківські створили тут також

---

[378] Dokumenta dotyczące dawnej ekonomii Samborskiej // Dodatek miesięczny do „Gazety Lwowskiej", poświęcony historyi, statystyce i ekonomii krajowej. – Lwów, 1872. – T.2, zesz. 5. – S. 57-64.
[379] AGZ. – Lwów, 1911. – T. XXI. – Nr 136. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 197-198.
[380] Це, ймовірно, землі, відомі у XVII – XVIII ст. як Лосинецьке солтисівство (ЦДІАЛ України. – Ф. 14, оп 1. – Спр. 14. – С. 505-507. AGAD. – Archiwum Zamojskiego. – Nr 2978. – S. 168.)
[381] Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 3.
[382] MRPS. – Varsoviae, 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 2212.
[383] Мельничне уперше згадується у 1534 р., Лосинець – у 1585 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 11. – С. 423-425; спр. 44. – С. 583).
[384] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 261. – С. 702-703, 738-739; спр. 262. – С. 445-447, 455, 480-481.

окремі поселення – Івашковець (Івашківці) та Мохнате[385]. У Яворі виокремилося поселення, котре перебувало в руках Яворських Федчиновичів і Давидовичів, зване Стодолка[386]. У Комарниках з'являється ряд присілків, які почергово звуться то присілками, то окремими селами – це Тростянець, Дівче, Зворець[387]. У Жупаньому поряд зі старим осідком виникають нові поселення – Адзестів, Вижлів, Звір[388].

Ще одна група поселень РШ розташувалася на берегах Дністра коло Старого та Нового Самборів. Це були Созань (Созанські) і Бачина (Бачинські), розмежовані Дністром; Бережниця (Бережницькі), Угері, Радиловичі (Радиловські). За Новим Самбором далі по течії Дністра розміщувалися Корналовичі (Корналовські), Лука (Луцькі), Гординя і Секерчиці (Гординські), Білина Велика (Білинські). Усі ці села, окрім Корналовичів, мали королівські частки, що входили до складу Самбірського староства[389].

У басейні рік Черхави і Бистриці між Новим Самбором та Дрогобичем окрему групу шляхетської землевласності творили такі поселення як Монастирець, Уріж, Винники, Ступниця, Сілець, Городище, Ортиничі, Кульчиці, Блажів, Ясениця Сільна. Частина з них , як от Винники, Сілець, Уріж, Ортиничі, Ясениця Сільна перебували у королівській власності. Упродовж XVI ст. у процесі колонізації окремі з цих шляхетських осідків РШ розпалися на окремі поселення, або від них відбрунькувалися нові. Зокрема, в Урожі виокремилися сс. Заріччя та Лопушна[390]; у Ступниці – Ступницька

---

[385] Потік Мохнате згадується уперше у 1575 р. Натомість села Мохнате та Івашковець з'являються щойно у 1591 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 289-290; спр. 53. – С. 67-70).

[386] Стодолка як окреме поселення уперше згадується в 1584 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 43. – С. 532-533).

[387] Тростянець уперше згадується в 1571 р., Дівче й Зворець – у 1575 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 290. – С. 401-402; спр. 298. – С. 432-433; спр. 300. – С. 796-797; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 979; спр. 33. – С. 792-793; спр. 35. – С. 32-33; спр. 38. – С. 249-250; спр. 40. – С. 1401; спр. 46. – С. 1261-1262, 1320; спр. 50. – С. 476; спр. 53. – С. 169-171; спр. 57. – С. 70, 88; спр. 62. – С. 942; спр. 63. – С. 958; спр. 66. – С. 907).

[388] Усі три поселення відомі з 1591 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 53. – С. 38-41; спр. 65. – С. 848-850).

[389] Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 2-3.

[390] Уперше Лопушна і Заріччя згадуються у 1515 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 64).

Воля, Котовань, Колтава[391]; від Монастиря – Монастирик Малий[392]; від Блажова і Блажівської Волі – Жупа та Звір[393].

На півночі повіту на межі з Перемишльським повітом та Львівською землею опинилося кілька осідків РШ – Шептичі, частина яких перебувала у королівській власності, Хлопчичі, Вошанці[394].

У Самбірському повіті королівська власність виразно домінувала над земською. Шляхетські землі, абсолютна більшість яких належала РШ, творили такі собі анклави, розкидані по повіту, звідусіль оточені королівщинами. Втім, РШ проживала поза межами земських володінь. В міру колонізації гірської частини Самбірського староства вона з'являється в селах волоського права, в якості князів-війтів, попів, вільників (див. таблицю).

Поселення	**Роди, хронологічні рамки перебування у вказаному поселенні**	**Джерело**
Багновате	**Комарницькі Федьковичі**. У 1567 р. Михалко Риковський отримав право осадити село. У 1578 р. Федько Комарницький, можливо, син Михайла, отримав королівське підтвердження на пожиттєве володіння князівством-війтівством.	Грушевський М. Матеріали. – С. 283-284. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 184
Білич	**Устрицькі**. **Ільницькі Рибчичі.** **Комарницькі Дубцевичі**. У 1566 р. пожиттєві права на війтівство отримав Ілля Устрицький Липка. У 1578 р. війтівство відійшло до Петра Ільницького Рибчича. На межі XVI – XVII ст. війтівство утримували брати Стецько та Грицько	MRPS. – P. V, vol. 1. – Nr 3335 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп.1 – Спр. 296. – С. 372-374; ф. 14. – Оп.1 – Спр. 59. – С. 36-38. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 553/III. – Арк. 126зв.

[391] Воля Ступницька уперше гадується в 1516 р., Котованя – у 1536 р., Колтава – у 1591 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 149; спр. 12. – С. 319; спр. 51. – С. 597-604)

[392] Монастирик Малий уперше згадується у 1577 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 338-340).

[393] Уперше згадуються у 1583 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 41. – С. 121-161, 372-374).

[394] Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 2-3.

	Комарницькі Дубцевичі.	
Бориня, Яблонів	**Височанські Янковичі**. У 1566 р. війтівство у Борині та Яблонові надане Івану та Миколаю Височанським Янковичам.	MRPS. – P. V, vol. 1. – Nr 3309.
Ботелька Нижня	**Височанські Янковичі. Чернецькі**. У 1566 р. війтівство надане Івану та Миколаю Височанським Янковичам. Згодом вони відступили його своїй сестрі та швагру Грицьку Чернецькому. Чернецькі залишалися у Ботельці до кінця XVII ст.	MRPS. – P. V, vol. 1. – Nr 3309, 3353. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 250.
Брониця	**Винницькі Антоновичі**. З 1539 до початку XVII ст. війтівство утримували Антон Винницький та його нащадки.	MRPS. – P. IV, vol. 3. – Nr 19858; p. V, vol. 2. – Nr 7058. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 295. – С. 601-602.
Вовче	**Вовчанські з Бачини**. У 1519 р. привілей на війтівство отримав Ілля з Бачини. У 1558 р. Ілля, Павло, Сенько підтвердили свої права на війтівство.	MRPS. – P. IV, vol. 1. – Nr 3016; P. V, vol. 1. – Nr 2284. AGAD. – MK. – Sygn. 132. – K. 44. SMK. – Seria nowa T. VI – Nr 98. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 97зв., 859-859зв.
Волошинова	**Волошиновські**. У 1553 р. привілей на війтівство отримав Миго Волошин. У 1557 р. Миго з синами Федьком і Васьком повторно підтвердили права на війтівство.	MRPS. – P. V, vol. 1. - Nr 8155; vol.2. – Nr 8096.
Висоцьке Нижнє	**Височанські Янковичі**. До початку XVI ст. війтівство належало Ступницьким. Згодом, у 1509 р., відійшло до Яцька (Янка) Комарницького, зятя Сенька Ступницького. У 1519 р. Дмитро Комарницький Янкович підтвердив свої права на війтівство. У 1569 р. сини Дмитра, Іван і Миколай Височанські Янковичі, отримали привілей на війтівство.	MRPS. – P. V, vol.1. – Nr 3063, 3841. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 239. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 657-658.

Дністрик Дубовий	**Дністрянські**. Село осаджене братами Грицьком і Лукашем у 1567 р. Їхні нащадки відомі як Дністрянські.	ЛННБ ВР. – Ф. 5 (Оссолінських). – Спр. 2837/III. – С. 18
Дністрик Головецький	**Дністрянські**. У другій половині XVI ст. війтівство утримували Стець Петринич, Олександр Павлів, Федір Василів Дністрянські.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 322
Довжки	**Должанські**. У 1578 р. привілей на війтівство отримав Осташ, син Івана Шукана, родоначальник Должанських.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 158 ЛННБ ВР. – Ф. 5 (Оссолінських). – Спр. 2837/III. – С. 43
Гусне Верхнє	**Ільницькі Телеп'яновичі**. У 1554 р. брати Іван та Василь Ільницькі Телеп'яни отримали привілей на місцеве війтівство.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 209. MRPS. – P. V, vol.1. – Nr 8340.
Гусне Нижнє	**Ільницькі Телеп'яновичі**. Село осаджене Стефаном Ільницьким Телеп'яновичем. Привілей на князівство-війтівство виданий у 1556 р.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 211
Ільник	**Ільницькі**. Війтівство у королівській частині села утримували Сенько Ільницький Скоба, згодом Грицько Ільницький Гучилович.	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 26. – С. 1526-1527; спр. 300. – С. 129-130.
Ісаї	**Татомир**. На початку XVI ст. село утримував Олехно Татомир.	MRPS. – P. IV, vol. 2. – nr 8837, 8938.
Климець	**Комарницькі Дудичі**. У 1590-х рр. війтівство від місцевих князів викупив Андрій Комарницький Дудич Черлений.	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 314. – С. 587-588.
Кобло, Коблянська Воля	**Коблянські**. У 1499 р. села осаджені якимось Яцьком. Війтівства у обох селах упродовж XVI ст. утримували Яцькові нащадки, звані Коблянськими.	AGAD. – MK. – Sygn. 34. – K. 94; Archiwum Zamojskich. –Sygn. 2977. – K. 15v.-16; Грушевський М. Матеріали. – С. 199-200. MRPS. – P. IV., vol. 1. – Nr 3012. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 22, 174зв., 286, 342зв., 838зв., 851; спр. 518/III. – Арк. 107зв., 112, 127-128, 263, 272зв.-

		273, 307зв.-308. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 39. – С. 473; спр. 80 с. 1667.
Красне	**Краснянські**. Село осаджене Костем і Думою Костинкевичами. У 1556 р. брати отримали привілей на війтівство. Їхні нащадки відомі як Краснянські до 1630-х років.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2977. - K. 32-32v. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр.304. – С. 1559-1560.
Криве	**Крив'янські**. Війтівство у Кривому відійшло одному з синів Івана Шукана – Грицькові, родоначальнику Крив'янських.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 162, 192. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 330. – С. 1446-1447. ЛННБ ВР. – Ф. 5 (Оссолінських). – Спр. 2837/III. – С. 43.
Кривка	**Ільницькі Телеп'яновичі.** Стефан Ільницький Телеп'янович викупив війтівство для своїх синів від Васька Кривецького. У 1586 р. він отримав на це відповідний королівський привілей.	ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп.1. – Спр. 69. – С. 774-776.
Ластівки і Свидник	**Добрянські Соколовичі**. У 1579 р. князівства надано Івану Добрянському Соколу. Нащадки Івана утримували князівства до кінця XVII ст.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 314 ЦДІАЛ України – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 330. – С. 55-58; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 70. – С. 1563-1565.
Лип'є	**Липецькі**. У 1557 р. війтівство надано Дем'яну Литвину. Його нащадки, звані Липецькими, утримували війтівство до кінця XVII ст.	MRPS. – P. V, vol. 1. – Nr 2090. ЦДІАЛ України. – ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 377. – С. 407-409; спр. 81. – С. 2148-2150.
Лімна	**Ломницькі**. У 1519 р. брати Яцько і Федько отримали привілей на князівство. Їхні нащадки Ломницькі продовжували володіти війтівством у XVI – XVII ст.	MRPS. – P. IV, vol. 1. – Nr 3015. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 123-124. ЦДІАЛ. – ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 304. – С. 659-660.
Лопушанка Хомина	**Лопушанські з Комарник**. У 1532 р. Проць Хомич з Комарник отримав привілей на князівство. Його нащадки Лопушанські з Комарників продовжували володіти війтівством у	Грушевський М. Матеріали. – С. 232-234. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 294-295.

	XVI – XVII ст.	
Лопушанка Лехнова	**Лопушанські**. У 1556 р. війтівство надано Олехну Стебницькому. На межі XVI – XVII ст. посесорами виступають Лопушанські та Боберські.	MRPS. – P. IV, vol. 2. – nr 8339. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 107.
Либохора	**Либохірські з Комарник**. У 1568 р. посесорами війтівства стали брати Юсько та Федько. Їхні нащадки, звані Либохірськими з Комарників, залишалися посесорами до кінця XVII ст.	Грушевський М. Сторінка. – С. 37-40. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 220 MRPS. – P. V, vol. 1. – nr 3875 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп.1 – Спр.361. – С. 1110-1114; ф. 14. – Оп.1 – Спр. 59. – С. 593-595. SMK. – Seria nowa T. II. – Nr 374.
Лукавиця	**Винницькі Радевичі**. У 1430 р. право на заснування села та посесію війтівства отримав Рад з Винників. Його нащадки Винницькі Радевичі залишалися у селі до початку XVII ст.	Грушевський М. Матеріали. – С. 164-166. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 358. – С. 1337-1339.
Молдавське	**Терлецькі**. В останній третині XVI – на початку XVII ст. війтами виступають Терлецькі.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 177; MK. – Sygn. 117. – K. 16; sygn. 147. – K. 210 ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 306. – С. 683; спр. 311. – С. 175.
Недільна	**Сілецькі-Недільницькі**. У 1563 р. Демко Сілецький Джурдж обміняв свою частину с. Сілець на князівство у с. Недільна. Здається, його нащадки залишалися у Недільній до середини XVII ст.	MRPS. – P. V, vol.1. – Nr 2803. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 288. – С. 305-306. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 886-886зв.
Опака	**Опацькі**. У 1564 р. Петро, син Антона Опацького, отримав королівський привілей на війтівство. На початку XVII ст. війтівство відійшло до зятя Петра – Миколая Скородинського.	MRPS. – P. V, vol. 2 – Nr 9399. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 292. – С. 91; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 178. – С. 328. AGAD. – MK. – Sygn. 122, k. 371v.-372.

Підбуж	**Татомири**. У 1528 р. брати Роман, Стецько, Васько, Яцько Татомири викупили війтівство у самбірського старости Станіслава Одровонжа. Їхні нащадки продовжували мешкати у Підбужі у XVI – XVII ст.	MRPS. – P. IV, vol. 3 – Nr 19857, 23249. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 284. – С. 276; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 67.
Присліп	**Прислопські**. У 1522 р. Михалко та Іван , князі з с. Вовчого, отримали привілей на заснування села й утримання війтівства.	MRPS. – P. IV, vol. 1. – Nr 4051. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 132.
Радич	**Радицькі**. У 1561 р. привілей на війтівство отримав Телеп'ян, згодом він відступив свої права Івану Радицькому.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 154.
Розсохач	**Комарницькі Дудичі.** Село осаджене у 1560-х роках Іваном Завацьким. Згодом війтівство отримав зять Завацького Тимко Комарницький Дудич.	Грушевський М. Сторінка. – С. 57. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 192. ЛННБ ВР. – Ф. 5 (Оссолінських). – Спр. 2837/III. – С. 43. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 678; 726-726зв., 766зв., 884, 904.
Розлуч	**Розлуцькі з Маткова.** У 1511 р. привілей на заснування села отримав Борис з с. Турка. Згодом посесором війтівства став його зять Михалко Матківський. Його нащадки відомі як Розлуцькі до кінця XVIII ст.	MRPS. – P. IV, vol. 1. – Nr 1267; P. V, vol. 1. – Nr 2778. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 337-338.
Риків	**Комарницькі**. Село осаджене у 1550-х роках Михалком Комарницьким Петрашовичем. Його нащадки утримували війтівство до середини XVII ст.	Грушевський М. Сторінка. – С. 64-65. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 38зв., 51зв., 430-431.
Сприня	**Спринські**. Село осаджене війтами з с. Черхава. Упродовж XVI – XVII ст. вони утримували війтівство.	MRPS. – P. V, vol. 2 – Nr 8345. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 415, 436- ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 437 – С. 1208-1214; спр. 563. – С. 68-69-

Сторона	**Татомири. Терновські. Чернецькі.** У першій половині XVI ст. війтівство належало Олехну Татомиру та Костянтину і Михайлу Мельковим, родоначальникам Дверницьких. У 1561 р. новим посесором війтівства став Петро Чернецький. Його сини залишалися у Стороні до початку XVII ст.	MRPS. – P. IV, vol. 1. – Nr 4422; vol. 2. – Nr 6040, 8938. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 292. – С. 336; спр. 314. – С. 308-309.
Стрільбичі	**Стрільбицькі**. У 1505 р. Сидір заповів село своїм синам. Видається, його нащадки, звані Стрільбицькими, володіли війтівством до кінця XVII ст.	Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів, 2004. – С. 838-840. MRPS. – P. IV, vol. 1. – Nr 3019(r); P.V, vol.1. – Nr 2339.
Стрілки	**Стрілецькі** У 1530 р. самбірський староста Станіслав Одровонж продав війтівство Дашкові. У 1563 р. Остафій Дашкович підтвердив свої права на війтівство. У 1569 р. Остафій відступив свої права на війтівство сину Луці.	AGAD. – Zbiór dokumentów pergamentowych. – Sygn. 1452. MRPS. – P. V, vol. 1. – Nr 2774, 3924.
Туречка Метенчина	**Метенки**. Село осаджене у 1556 р. Сеньком Метенкою. У 1581 р. привілей на князівство отримали Іван та Андрій Метенчичі.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 98.
Тисовиця	**Тисовицькі**. Село осаджене князями з с. Стрілки. У 1563 р. привілей на війтівство отримав Васько, син Осташа Дашковича.	MRPS. – P. V, vol.1. – Nr 2773. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 279.
Жукотин	**Жукотинські**. Село осаджене князями з Вовчого. У 1567 р. Тимко і Павло з Вовчого обміняли свої частки Вовчанського війтівства на Жукотинське війтівство з Йоським Жукотинським.	ЛННБ ВР. – Ф. 5 (Оссолінських). – Спр. 2837/III, с.105.
Черхава	**Черхавські**. Князівство утримували з 1519 р. до середини XVII ст. нащадки братів Дениса та Матвія.	Грушевський М. Матеріали. – С. 216-218. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 281. – С. 782;

		спр. 300. – С. 1973-1974; спр. 398. – С. 648-650.
Яблінка Нижня (Чернецька)	**Чернецькі**. Село осаджене Стецьком Чернецьким. Війтівство у другій половині XVI ст. утримували Чернецькі.	Грушевський М. Сторінка. – С. 73-74. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 92. MRPS. – P.V, vol.2. – nr 8959 SMK. – Seria nowa T. II. – Nr 372.
Яблінка Верхня (Дубова) Dubowa	**Яблонські**. Село осаджене Іваном, Василем, Іллею Михайлковичами, князями з с. Присліп. У 1568 р.вони отримали королівський привілей на війтівство.	AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 137-138. MRPS. – P.V, vol.2. – Nr 8646.

Таким чином, РШ розселилася по всій території Самбірщини, замешкавши цілими родовими кланами по кількадесят сімей у своїх родових гніздах та окремими сім'ями у королівських селах.

Дрогобицький повіт

Дрогобицький повіт розміщувався між Самбірським і Стрийським повітами й за площею (бл. 900 кв. км) був найменшим серед решти повітів Перемишльської землі. На його території нараховувалося до півсотні поселень. З них до десяти перебувало у руках РШ.

Найбільший маєтковий комплекс – володіння Тустанівських – на межі XV – XVI ст. розпався на кілька частин. Одна з них потрапила до рук нащадків Пилипа-Лацка Тустанівського й після ополячення Тустанівських цілком вибула з земельного обігу РШ. На кінець XVI ст. Колодниця та виокремлені від неї поселення Лінне, Довголука, Воля Довголуцька перебували в руках частково Клодницьких, а також Скарбків, Монколінських, Опарських[395]. Східна частина колись обширних володінь Тустанівських, а це село Уличне з розлогими околицями, наприкінці 1530 – на початку 1540-х років було майже повністю викуплене королевою Боною з

рук місцевої шляхти та увійшло до складу Дрогобицького старостава[396]. Шляхті вдалося затримати за собою частину села й належала вона Клодницьким[397]. Очевидно, що королівською власністю стала західна частина села, що тягнулася в напрямку до Тустанович і Бориславa. Як би там не було, Уличне у другій половині XVI ст. перестало були осідком РШ. Борислав випав з володінь Тустанівських ще у другій половині XV ст. Цей процес на початок XVI ст. остаточно завершився після того, як Бориславські від'єдналися від Тустанівських в окремий рід. На середину XVI ст. в Бориславі, вище по течії р. Бориславка, у передгір'ї виокремилося окреме поселення – Мражниця, котре залишалося власністю Бориславських[398]. Таким чином, у розпорядженні Тустанівських залишилися лише Тустановичі. На середину XVI ст. поряд зі старим поселенням виникло нове, зване Тустанівська Воля[399]. Можливо, на цей час припадає також виокремлення від Тустановичів присілку Понерла, розташованого на ріці Лошани[400].

Сусідами Тустанівських були Кропивницькі і Попелі. Перші володіли Кропивником, розташованим у крайній південній точці Дрогобицького повіту в горах. У 1515 р. поряд зі старою осадою Кропивницькі Рашки локалізували нове поселення на волоському праві, надавши князівство

---

[395] Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – S. 40-41.

[396] Зокрема, інвентар Дрогобицького староства 1568 р. повідомляє, що частка Тустанівських і Клодницьких була викуплена (це підтверджує один із збережених актів купівлі-продажу 1540 р., укладений між Олехном Тустанівським та королевою Боною), а частка Клодницьких була виміняна на певні посілості у Львівській землі (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 132-133. Смуток І., Тимошенко Л. Інвентар Дрогобицького староства 1568 р. / І. Смуток, Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. X. – С. 553-554. Жерела до історії України-Руси. – Т. 1: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 1. Люстрації земель Галицької і Перемиської. – Львів, 1895. – С. 209-214. MRPS. – Varsoviae, 1910. – P. IV, vol. I. – Nr 6924; p. IV, vol. III. – Nr 21347; p. V. – Nr 370, 1023).

[397] На це вказує поборовий реєстр 1589 р. Зокрема, серед зем'янських сіл Стрийського повіту зустрічається Уличне, в якому 2 лани належали Катерині Клодницькій і 1 лан – Анні Опарській і Єлизаветі Скарбек, й становили вони частину одного маєтку, що включав також сусідні села Колодницю, Довголуку, Волю Довголуцьку, Монастирець і Лінне (Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – S. 40-41.)

[398] Уперше згадується в 1556 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 945-946).

[399] Тустанівська Воля відома з 1538 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 439-440; спр. 46. – С. 167-168).

[400] Понерла не згадується у перемишльських актах XVI ст. Однак як окреме поселення вона присутня в історичному атласі Польщі XVI ст. Яблоновського (Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 3).

якомусь Сидору Паневичу. Нова осада отримала назву Східниця[401]. Наприкінці XVI ст. Кропивник утримували як Кропивницькі, так і зайшлі католицькі роди. Це призвело до виникнення двох кінців – Старого і Нового, які ще звуться Ляцький і Руський. Втім, у XVI ст. цей поділ, видається, ще не відбувся[402]. Попелі володіли однойменним селом, розміщеним на півночі від Бориславa. На межі XV – XVI ст. від первісного поселення виокремилося нове, зване Котів (уперше згадується у 1515 р.). Невдовзі "za jakąs wątpliwoscią praw" нова осада відійшла до Дрогобицького староства. Можливо, це сталося ще перед 1519 р. (у цьому році видано королівський привілей на війтівство-князівство у с. Котів для якогось Васька Попеля). У 1549 р. Попелі повернули собі село. Однак більша частина земель, що творили великий лісовий масив, залишилася в королівській власності. Згодом тут виникло нове поселення Баня Котівська. Упродовж наступних двох століть Попелі безуспішно намагалися повернути собі втрачені володіння[403].

У рівнинній частині Дрогобицького повіту існували ще кілька шляхетських осідків.

На схід від Дрогобича на межі з Самбірським повітом розташовувалася осада Унятицьких – Унятичі. У XVI ст. як окреме поселення час від часу згадується Бабина. Втім, від Унятич цей присілок так і не відокремився[404].

Село Літиня та виокремлені від нього Тинів і Селище належали Літинським. Втім, наприкінці 1520-х років усі три села увійшли до складу Дрогобицького староства. Літинські взамін отримали королівські села Кровицю і Грушів в Любачівському старостві[405]. Коло Літині існувало село Бояри, більша частина якого опинилася в руках Яскманицьких, однак

---

[401] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 74. Нариси історії Східниці / ДДПУ ім. І. Франка, істор. факультет. – Дрогобич, 2013. – С. 34.

[402] Уперше Кропивник Руський згадується в 1644 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 116. – С. 52-54)

[403] Барвінський Б. Конашевичі в перемиській землі в XV і XVI ст. Генеалогічно-історична монографія / Б. Барвінський // Записки Наукового Товариства імени Шевченка. – Львів, 1930. – т. С: Ювілейний збірник на пошану Акад. Кирила Студинського. Ч.2: Праці історичні. – С. 70-73.

[404] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 41. – С. 31, 94; спр. 56. – С. 1203.

[405] Галів М. Літинські герба Сас у XV – середині XVI ст. / М. Галів // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (нової серії VII). – С. 18-19. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 286. – С. 117, 121-122, 254-256. Жерела до історії України-Руси. – Т. 3: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 3. Люстрації земель Холмської, Белзької й Львівської. – Львів, 1900. – С. 292-293.

невелика частка продовжувала залишатися власністю Боярських та інших споріднених з ними православних шляхетських родів.

На північний схід від Дрогобича розташувалися два села – Криниця і Кавсько – осідок Криницьких[406].

На відміну від Самбірщини на королівських землях Дрогобицького староства шляхта не проживала. Зрештою, тут не було значної кількості сіл волоського права, де РШ традиційно утримувала у пожиттєвому володінні князівства-війтівства. Останні існували тільки у Доброгостові та Уличному. Доброгостівське у 1560-х роках перебувало в руках якогось Якуба Пшездецького, а у 1580-1590-х роках його посесором був Іванко Братківський[407]. Посесори Уличнянського війтівства у XVI ст. невідомі.

Стрийський повіт

У Стрийському повіті РШ належало два обширні земельні комплекси та кілька осад.

Найбільшими за обсягами були володіння Скольських, розташованих у гірській частині повіту. У першій третині XVI ст. цей рід та споріднені з ним Крушельницькі, Гошовські, Гребеньовські володіли, окрім первинного осідку Сколього і відомої з попереднього століття Тухлі, ще кількома новозаснованими осадами. Це були Коростів, Гребенів, Славське, Козьова[408]. У 1521 р. після тривалих межових суперечок зі стрийськими старостами РШ відстояла свої володіння, на відміну від власників Турки, Явори, Ільника, Комарник, Висоцького на Самбірщині. Однак цей успіх виявився тимчасовим. У середині XVI ст. сколівська шляхта під тиском стрийського старости Яна Тарновського продає останньому частину своїх земель у Скольому. Ще частина, здається, у 1540-х роках, відійшла до Петра Кміти.

---

[406] Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 3.

[407] Жерела до історії України-Руси. – Т. 1: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 1. Люстрації земель Галицької і Перемиської. – Львів, 1895. – С. 204. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 294. – С. 1057, 1367; спр. 296. – С. 1271; спр. 297. – С. 119-120.

РШ, як інформує поборовий реєстр 1589 р., затримала за собою частину земель у Тухлі, Коростові, Гребенові, Славському, Козьовій, новозаснованих Тарновці, Полянці, Сплавйому[409]. Однак, у 1610 р. Гошовські, котрі були найбільшими землевласниками, відпродали свої наділи князям Острозьким[410]. Напевне, решта їхніх співвласників, як то Голинські, Крушельницькі, Міщовські, вчинила так само, бо на початку XVII ст. Сколівщина остаточно перейшла у неподільну власність Острозьких та їхніх наступників[411].

Ще один маєтковий комплекс належав Братківським. На початок XVI ст. він складався з родової осади Братковичі та кількох сіл, розташованих у басейні річки Жижава на південь від Братковичів (Лукавиця Верхня і Нижня, Нанів Верхній і Нижній). Так само до маєтків Братківських належало село Бережниця, розташоване на схід від Братковичів. Упродовж XVI ст. частина земельних наділів у цих поселеннях опинилася в руках зайшлої католицької шляхти, однак до початку XVII ст. РШ (Братківські, Дубровлянські, Баранецькі, Ступницькі, Рудницькі, Винницькі) ще продовжувала залишатися як у Братковичах, так і в інших селах[412].

Решта землевласності РШ у Стрийському повіті не сягала більше одного поселення: у Корчині проживали Корчинські, у Крушельниці – Крушельницькі, у Підгородцях – Підгородецькі. Усі три села розташовувалися на ріці Стрий у гірській частині повіту. На північ від них коло володінь Братківських розкинулися села Любенці та Семигинів, відповідно, власність Любенецьких і Семигинівських. За Стриєм на півночі

---

[408] На початок 1530-х років усі чотири села вже існували (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 495; спр. 8. – С. 414-415; спр. 9. – С. 1109; спр. 12. – С. 561-562. Pappe Fr. Skole i Tucholszczyzna / Fr. Pappe // Przewodnik Naukowy i Literacki. – Lwów, 1890. – R. 18, nr 6. – S. 554).

[409] Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – S. 42-43.

[410] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 76. – С. 389-391, 671, 734-737, 855-858, 858-861.

[411] Pappe Fr. Skole i Tucholszczyzna / Fr. Pappe // Przewodnik Naukowy i Literacki. – Lwów, 1890. – R. 18, nr 7. – S. 632-642.

[412] Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 3. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 43. – С. 345; спр. 63. – С. 735; спр. 65. – С. 1060, 1539, 1664; спр. 72. – С. 572; спр. 76. – С. 781.

РШ проживала тільки у Дубровлянах (Дубровлянські) та Тисарові (Тисаровські)[413].

Кілька родин (окремі з яких князівсько-війтівського походження, але позиціонували себе як шляхта) замешкали у королівщині. Зокрема, у Довгому осів якийсь Яцько Пальчик, котрий у 1506 р. викупив від стрийських старост Паневських місцеве князівство-війтівство за 10 гривен. Через два десятиліття його четверо синів отримали чергове королівське підтвердження на пожиттєве володіння князівством (1524). Видається, нащадки Яцька Пальчика, звані Довжанськими, залишалися князями у Довгому до кінця XVI ст.[414] Їхніми сусідами наприкінці XVI ст. стали посесори війтівства у с. Зубриця, заснованого з дозволу стрийського старости Адама Стадницького вихідцем з Дорогичинської землі Васьком. Останній у 1595 р. підтвердив свої права на вказану осаду[415]. Нарешті, в руках РШ перебувало ще одне село – Заплатин. Місцевими посесорами були вихідці з Любенців, котрі змінили родове прізвище Любенецькі на Заплатинські. Записи з єдиної збереженої книги жидачівського земського суду кінця 1550-х років недвозначно вказують на те, що Заплатинські ще залишалися посесорами принаймні до середини XVI ст.[416] Пізніших відомостей про їхнє перебування у цьому селі немає.

3.3.Структура шляхетського гнізда

До середини XVI ст. РШ остаточно перейшла до категорії малоземельної. Розміри маєтностей окремо взятого роду обмежувалися одним-двома селами. Правда, у другій половині XVI ст. – першій половині XVII ст. деякі з них розпоряджалися трьома-чотирма селами. Однак, таке зростання, як зазначалося вище, відбувалося виключно шляхом

---

[413] Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 3.
[414] MRPS. – Varsoviae, 1910. – P. IV, vol. 1. – Nr 4580; 1915. – P. IV, suplement. – Nr 1351. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 307. – С. 1033; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 679; спр. 12. – С. 370; спр. 57. – С. 1244; спр. 92. – С. 430; спр. 178. – С. 93. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/ІІІ. – Арк. 190зв., 241зв.
[415] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 444. – С. 2398-2400.
[416] Там само. – Ф. 8. – Оп. 1. – Спр. 1. – С. 236-237.

виокремлення від вже заснованих поселень, а не набуття додаткових володінь.

В межах окремо взятого маєтку розподіл нерухомості між кількома десятками власників здійснювався у двох площинах: “вертикально” та “горизонтально”. У першому випадку циркуляція землевласності та допоміжних об’єктів господарювання здійснювалася від покоління до покоління, тобто йдеться про успадкування. Цей принцип можна ще назвати “спадковим”. У другому – обіг землевласності відбувався між мешканцями шляхетського гнізда, а також за участі сторонньої шляхти та представників інших станів і соціальних груп на певному історичному відрізку часу.

Успадкування, як засвідчують перемишльські земські і гродські акти XVI ст., провадилося на засадах: рівноправ’я усіх спадкоємців чоловічої статі в отриманні частки з батьківського маєтку (ні старійшинство, ні народженння в першому або наступних шлюбах тощо не давало жодної переваги серед решти рідних братів); існування так званого права репрезентації (ius repraesentationis), тобто в разі відсутності на час розподілу спадку одного зі спадкоємців, його частка не присвоювалася іншими братами, а наділялася його дітям, якщо такі були (цей принцип мав і зворотній бік: якщо спадкоємець був позбавлений права спадку, його діти і наступні покоління також автоматично позбавлялися цього права)[417].

На практиці це призводило до перманентного розмежування шляхетського гнізда між різними родовими відгалуженнями, у межах яких відбувалося також виокремлення нових часток з кожним наступним поколінням. Такий розподіл за умов мінімального втручання “горизонтального” чинника формував структуру землеволодіння, що була дзеркальним відображенням розвитку роду. Це тривало доти, доки чисельність мешканців сягала свого максимуму, а розміри землеволодіння кожного із них – свого граничного мінімуму, за яким поставало питання про

[417] Dąbkowski Prz. Prawo przywatne polskie / Prz. Dąbkowski. – Lwów, 1911. – T. II. – S. 27-28.

здатність земельного фонду шляхетського гнізда забезпечувати фізичне виживання його власників.

Розмежування та формування часток першими поколіннями виявилися особливо стійкими. Вони тривалий час залишалися реальними топографічними об'єктами, ландшафтно-просторовими орієнтирами. Навіть попри те, що з часом все менше відображали реалії. Наприклад, у 1585 р. власники Урожа, Лопушної і Заріччя здійснили розмежування наступним чином. Спочатку весь земельний фонд був розділений на три частини, у кожній з яких вони отримували свої частки. Вказані три частини звалися відповідно: „Лехнівська", „Маликівська" і „Кошковська". Побіжне знайомство з генеалогією Уруських вказує на те, що утворилися вони наприкінці XV – на початку XVI ст. за життя братів Лехна, Івана Малика і Гриця Кошки Уруських й існували впродовж століття, незважаючи на те, що в їхніх межах розподіл відбувався без урахування того, хто був їхніми спадкоємцями. Зокрема, у „Лехнівській" частині землю отримали Грицина Монастирський, брати Уруські Корбльовичі – прямі нащадки Гриця Кошки, Петро Татомир. У „Кошковській" – Уруські Корбльовичі і Васько Винницький Антонович[418]. Нерідко частки, що виникли в XVI ст., зустрічаються в документах XVII – XVIII ст., хоч їхні власники неодноразово змінилися. Так, попівський лан (lanei Popowiąt) в с. Луці згадується в документах ще у 1750-х роках, у той час як відгалуження Луцьких поповичів згасло в 1620-х роках; інші три лани – Дашков'ят, Гнатов'ят, Грицьков'ят – перебували в руках як Луцьких, так і зайшлої шляхти[419]. На "Климковській частці" (*sortis Klimkowska*) у с. Сільці у 1760 р. мешкали Стефан Путятицький, Яцентій Яворський Голдич, Якуб Яворський Червакович, Михайло і Базилій Монастирські Ватущаки, Олександр Сілецький Шкребечович, Станіслав Турянський Каганович, Теодор Кульчицький Грицинич, діти покійного Самійла Татомира та Йоан Кульчицький Тулюк.

[418] ЦДІАЛ України. – Ф. 43. – Оп. 1. – Спр. 45. – С. 449-456; спр. 627. – С. 682.
[419] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 608. – С. 2177.

Жоден з них не перебував у родинних зв'язках з Климком Сілецьким Шкребечичем та його дітьми і внуками, які утримували попередньо цю частину с. Сільця, і які після 1620-х років не згадуються, очевидно, опинившись у татарському полоні[420].

Одночасно частки, що належали першим поколінням, були одиницями оподаткування. Це добре прослідковується за поборовими реєстрами, опублікованими О. Яблоновським. Наприклад, у с. Топільниця на 1589 р. склад землевласників виглядав наступним чином:

Андрія Турянського Лоя – 1 лан;

Івана, Бася, Семка Левков'ят – 1 лан, млин на один камінь;

Ігната Лила Петриковича Турянського – 1 лан;

Федька, Іванка і Яцька з Федьком двоюрідних братів Турянських – 1 лан з чвертю[421].

Цей перелік цілком узгоджується зі сформованими на кінець XVI ст. відгалуженнями серед Турянських. Як відомо, рід веде початок від двох осіб – Ванька і Яцька, що жили наприкінці XV – на початку XVI ст. Кожен з них започаткував кілька родових ліній. Нащадки Ванька уміщені в переліку останніми. Зокрема, Федько, представник третього покоління, більш відомий як Бучич. Від нього виводять себе Турянські Бучичі. На кінець XVI ст. в нього було двоє синів та двоє дорослих внуків, не згаданих у поборовому реєстрі. Іванко, племінник Федька по братові Андрію, мав прізвисько Угрин. Він не мав синів, тільки двох дочок.

Яцько, званий Іршович, та ще один Федько походять від другого сина Ванька – Федора. Отже, вони справді були двоюрідними братами Федька Бучича з Іванком Угрином в тому сенсі, в якому це означення вживалося у XV – XVIII ст. Яцько у перемишльських актах востаннє згадується у 1571 р. Його єдина дочка одружилася з Федором Шептицьким, що спричинило їхню появу серед землевласників Топільниці. Те, що останні відсутні у переліку,

---

[420] Там само. – Спр. 609. – С. 607.

[421] Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – S. 31.

не повинно бентежити: у реєстрі неодноразово зустрічаються вказівки на володіння тією або іншою часткою особами, що вже були покійними, а в дійсності на час укладання поборового реєстру землевласність перебувала у руках спадкоємців. Нарешті Федір, племінник Яцька, син його брата Івана Іршовича, уособлює нащадків Івана, не вміщених у реєстрі. Зокрема, свого брата, також Івана, та наступне покоління – Миколая Федоровича і Марка Івановича.

Брат Ванька – Яцько – мав четверо синів, з яких рід продовжили троє. Власне, вони представлені в перших трьох позиціях. Від старшого Стецька залишився єдиний син Андрій на прізвисько Лой. Він репрезентував свою чималу сім'ю: трьох синів, семеро дочок і одного внука. Від другого – Петра – походить Ігнат Петрикович Лило. На кінець 1580-х років він залишався єдиним живим з-поміж чотирьох братів й найстаршим у своєму відгалуженні, до якого входили, окрім п'яти синів, ще дві його племінниці, дочки Грицька Петриковича. Одружені з Копистинськими, вони спричинили появу цього шляхетського роду серед землевласників Топільниці.

Нарешті, третій син Олехно на прізвисько Каан (Каган), започаткував рід Турянських Кагановичів (Кахановичів). Реєстр згадує трьох його синів, помилково названих Левков'ята, що можна віднести на карб видавців. У дійсності слід читати Лехнов'ята. Саме так вони звуться у поточній актовій документації. До них слід додати незгаданих: брата Миська, племінника Олексу Стецьковича і Яцька Басьовича, котрі на 1589 р. самостійно, як дорослі члени сім'ї, виступають в перемишльських земських актах[422].

[422] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 2958, 4361. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 23; спр. 9. – С. 272-274; спр. 14. – С. 264, 348, 486-487, 1050; спр. 16. – С. 562; спр. 17. – С. 632; спр. 19. – С. 220-221, 797, 838-839; спр. 20. – С. 165-167, 302; спр. 21. – С. 498-500, 634-635; спр. 23. – С. 70, 265-268; спр. 24. – С. 53-54, 143-144, 190, 544-545, 955, 1155; спр. 27. – С. 296-297; спр. 27. – С. 588, 676-678, 690-691; спр. 28. – С. 314-315; спр. 33. – С. 350-352, 617, 1166, 1400, 1485, 1511, 1620-1622; спр. 34. – С. 212-213; спр. 36. – С. 50, 70, 953-954, 963-964; спр. 37. – С. 632-634, 818-820; спр. 38. – С. 1617-1618; спр. 39. – С. 481-482, 605-607, 614-615, 650-651, 899-901; спр. 42. – С. 1433-1458; спр. 43. – С. 362-363; спр. 44. – С. 428-429, 652, 1871-1872, 1943-1944; спр. 46. – С. 100-101, 847-874; спр. 47. – С. 99; спр. 48. – С. 221-224, 400, 555-557, 983-984; спр. 264. – С. 509; спр. 265. – С. 26, 58-59, 401-403, 829; спр. 267. – С. 778-795, 832-838; спр. 268. – С. 29, 851, 875; спр. 269. – С. 37, 437-438, 505-508; спр. 271. – С. 1310-1311; спр. 274. – С. 68, 980, 1417-1418, 1822; спр. 275. – С. 344; спр. 277. – С. 205, 1042, 1064; спр. 278. – С. 618, 640-641; спр. 279. – С. 255-256.

Таким чином, формування землевласницької структури с. Топільниця, як це подано на 1589 р., відбулося значно раніше, за життя двох поколінь: Ванька, Яцька і їхніх синів. Хронологічно цей процес можна датувати першими трьома – чотирма десятиліттями XVI ст.

Приклад Турянських є достатньо показовим і не винятковим. Співставлення генеалогічних даних з даними поборового реєстру будь-якого шляхетського гнізда вказує на цілковиту відповідність одне одному.

Формування часток в шляхетських гніздах відбувалося двома шляхами: "компактного" та "розсіяного" розмежування. Перший передбачав розподіл маєтку на кілька суцільних компактно розміщених земельних масивів, які б по можливості охоплювали різні категорії землі та угідь. Другий враховував специфіку місцевого ландшафту. Поселення умовно розбивалося на кілька частин (за основу, як правило, бралися вже наявні, сформовані з бігом часу мікротопоніми), де структура наявних земель і угідь була неоднаковою. Тобто десь домінували орні землі, десь – луки, сіножаті або обшари тощо. Після цього кожному з учасників розподілу виділялася своя частка в межах цих частин. В такий спосіб намагалися дотриматися максимально справедливого розподілу.

Наслідком такого підходу була, на перший погляд, незрозуміла і дивна ситуація, що спостерігалася серед шляхетських родів, де у власності було не одне, а кілька сіл. Там всі члени роду володіли частками одночасно у двох і більше селах. Зокрема, всі Ступницькі мали землевласність одночасно у Ступниці, Ступницькій Волі, Котовані; Блажівські – у Блажові, Блажівській Волі, Жупі і Зворі; Комарницькі – у Комарниках і Жупаньому, Уруські – у Урожі, Заріччі і Лопушній; Матківські – у Маткові і Жупаньому і т.д.

Приклад Матківських, чисельність яких на кінець XVI ст. сягнула майже сотні й кожен з них розпоряджався наділом, який заледве дозволяв прогодувати сім'ю, а попри це всі вони як один мали наділи ще й у Жупаньому, вказує на те, що тут, як, зрештою, і в інших шляхетських гніздах, "розсіяний" спосіб домінував.

В межах шляхетського гнізда завжди існували території та об'єкти, що могли перебувати у спільній власності всіх або більшості шляхетських мешканців. Такими бути ставки, млини, корчми тощо. У майнових розмежуваннях кінця XVI ст. про це існують відповідні вказівки. Зокрема, в Урожі існував один спільний млин, до якого "*povinni wsysczÿ kazdÿ svich vedlug sveÿ czesczi iako na kogo naliezÿ uzÿvacz naprawiacz budowacz thak gacz iako y inszemi potrzebani do mlÿna naliezaczęmi opathrowacz*"[423]. Так само учинили Терлецькі Кардашовичі з Іваном Устрицьким Дем'яновичем, вирішивши тримати млин "*na polÿ*", а також „*Jazÿ y Gaczi y mlÿn maią oprawowacz spolnÿm kosztem wedlia potrzebÿ obadwa*"[424]. Спільним млином користувалися Ступницькі[425]. Такі частки у млинах, корчмах ставали окремо об'єктами купівлі-продажу, дарування, застави тощо[426].

Втім, перебування у спільному або індивідуальному користуванні вказаних об'єктів завжди визначалося господарською доцільністю та спроможністю. Наприклад, те ж саме розмежування Терлецьких з Устрицьким зазначає, що у спільному користуванні млин перебуватиме доти, доки Терлецькі не збудують собі окремого млина на ріці Любохорі ("*thedÿ then tho Ustrzÿczki przerzeczonego mlÿna … szam szwemi pothomkami wiecznie uzÿwacz będzie*")[427]. Тому якоїсь виразної тенденції в цьому не прослідковується, в різний час і в різних шляхетських гніздах зустрічаємо як колективне, так і одноосібне володіння такою власністю.

Подібний підхід застосовувався до фундації церков. Шляхта у своїх гніздах могла спільно виступати її патроном, виокремивши зі своїх маєтків земельний пай. Наприклад, Блажівські у своєму осідку виділили „*pullanek*" для долішньої і "*czwiercz*" для горішньої церков, поза тим – ще землі "*na*

[423] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 45. – С. 454.
[424] Там само. – Спр. 43. – С. 165.
[425] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 312. – С. 900
[426] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 290. – С. 683; спр. 289. – С. 170, 509; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 338; спр. 19. – С. 341; спр. 36. – С. 385; спр. 39. – С. 348; спр. 53. – С. 322; спр. 54. – С. 722; спр. 56. – С. 1203; спр. 66. – С. 769.
[427] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 43. – С. 165.

manaster als spital dom ÿ ogrod uczÿnicz na thÿm ÿako y czmÿntarz"[428]. Додатково постановили, що "*czi tho popowie theraznieyszÿ ÿ na pothym bedaczÿ maÿą bÿdz wolni od uszeliakich podatkow povozow podwod ÿ roboth ... oprocz poborow kroliewskich*"[429]. Поряд з тим, за бажання та при відповідних засобах кожен шляхтич міг фундувати на своєму грунті церкву (або й монастир), де священиком міг бути або котрийсь з його підданих або він сам[430]. Останній варіант з середини XVI ст. набуває поширення. На кінець вказаного століття практично дві третини усіх осідків РШ мали одного або кілька шляхтичів-священиків, які одночасно були місцевими землевласниками.

Суттєві корективи в розпаювання земельного фонду шляхетського гнізда вносили різноманітні трансакції, тобто вже згаданий "горизонтальний" обіг землі. Судячи з кількості актів застави, купівлі-продажу, дарування тощо, внесених до перемишльських земських і гродських актів, цей процес вирізнявся помітною активністю впродовж всього XVI ст. Однак, його наслідки були неоднаковими.

Поки гнізда РШ ще не сформувалися й чисельність власників шляхетського маєтку не перевищувала кількох сімей, майнові операції, які вони провадили, як правило, охоплювали відносно значні території. Звідси висока ймовірність суттєвих змін складу землевласників на початках. Зі зростанням чисельності їхніх нащадків, що перетворилися на гніздову шляхту, земельні частки зменшувалися з покоління в покоління, отже, розміри землі, котру кожен шляхтич міг запропонувати для продажу, застави, дарування тощо зменшилися кількакратно. Вкупі з вищевказаними принципами успадкування це посилювало стійкість й опірність роду до проникнення у своє гніздо зайд. Попри величезну кількість майнових трансакцій, зафікованих упродовж XVI – початку XVII ст. більшість членів окремо взятого роду залишалися власниками часток у родовому гнізді. Так, у Попелях і Котові на межі XVI – XVII ст. перемишльські акти фіксують

[428] Там само. – Спр. 44. – С. 468.
[429] Там само.
[430] Там само. – Спр. 35. – С. 480-482; спр. 264. – С. 291, 518.

майже сотню родин Попелів. Криницькі продовжували утримувати більшу частину Криниці і Кавського, Бориславські – Борислава і Мражниці[431].

“Горизонтальний” земельний обіг був одним з регуляторів розвитку родового дерева, спонукаючи до чисельного зростання одних його відгалужень і до занепаду або повного зникнення інших, однак він не впливав на структуру гнізда, якщо трансакції відбувалися між членами роду, ба навіть представниками різних дрібношляхетських родів. Однаковий соціальний статус диктував єдиний господарський устрій: прибулий шляхтич та його нащадки займали місце члена або кількох членів корінного роду, продовжуючи діяти за усталеними, освяченими традицією та повсяденною практикою правилами. Разом з усіма вони користувалися своєю часткою в млині, ставку, прибутками з корчми, разом з усіма у визначений день огороджували орні землі та знімали огорожу після збору врожаю, мали право врубу і т. п.[432]

Інакше виглядав осідок РШ, якщо серед його землевласників з’являлася середня та заможна католицька шляхта. Ця поява могла бути короткочасною та малопомітною й не впливала на структуру шляхетського гнізда, а могла спричинити кардинальні зміни.

Як правило, їхнє входження до складу землевласників було цілеспрямованою послідовною акцією, спрямованою не так зайняти місце поряд з іншими родинами РШ, як витіснити їх повністю та прибрати цілковито до своїх рук родове гніздо. Доброю ілюстрацією саме такого підходу є господарська діяльність в Самбірському повіті Андрія Дембовського, Тарлів та Самуеля Ковальовського.

Андрій Дембовський у 1550-х роках займав уряд самбірського старости. Це дозволило йому, вихідцю з Серадзької землі, ближче ознайомитися із землевласницькою структурою місцевої шляхти. Очевидно,

---

[431] Смуток І. Шляхетська землевласність у Дрогобицькому повіті Перемишльської землі в XVI ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2014. – Вип. XVII-XVIII. – С.80-83.

[432] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 17. – С. 255-259; спр. 29. – С. 328-341; спр. 29. – С. 611-616; спр. 33. – С. 1543-1546; спр. 38. – С. 115-122; спр. 38. – С. 905-915; спр. 45. – С. 449-456; спр. 46. – С. 1523-1531; спр. 49. – С. 904-912; спр. 57. – С. 1017- 1022; спр. 64. – С, 1806-1810.

він вважав викуп у гніздової шляхти її наділів з подальшим формуванням великого маєтку справою, вартою зусиль та коштів. Об'єктом його уваги стали Монастирець, Уріж з Лопушною і Заріччям та Винники, розміщені компактно у середній течії Бистриці і на Сприні, а також Ільник, Мельничне, Радич, розташовані на південь від Турки. Упродовж 1550-х років Андрій Дембовський укладає ряд угод купівлі-продажу і дарувань з Костем Монастирським, Федьком Бориславським, Грицем Ільницьким Раєм, Петром Ільницьким попом, Федьком Ільницьким і Андрієм Ільницьким Миклашовичами, Іваном Ільницьким Сухиною, Михайлом, Андрієм, Васьком Височанськими Веригами, Миськом Винницьким Чоботом, Сеньком Винницьким Лучником. Однак, реальне оволодіння придбаними землями наштовхувалося на несподівані труднощі. Виявлялося, що продані частки перед тим вже були заставлені, або раптом з'являлися інші претенденти в особі близьких родичів продавців, які, користуючись правом наближеності, відмовлялися визнати Дембовського легітимним землевласником й всіляко йому перешкоджали. Серія затяжних судових процесів з місцевою шляхтою наприкінці 1550-х – на початку 1560-х років змусила самбірського старосту відмовитися від своїх планів. Після звільнення з уряду старости він залишає межі Перемишльської землі, відступивши свої новонабуті володіння місцевій шляхті[433].

Тарли здавна входили до числа землевласників Перемишльської землі. Втім, справжня експансія цього роду у південно-східну її частину розпочалася за Миколая, перемишльського хорунжого. За два десятиліття, починаючи з середини 1550-х років, він увійшов до кількох гнізд дрібної шляхти. Основна його увага була зосереджена на пограниччі з Угорщиною, де розкинулися володіння Височанських, Матківських, Комарницьких, Ільницьких, Підгородецьких[434]. Одночасно Миколай не пропускав

[433] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 281. – С. 712-3, 713-714; спр. 282. – С. 3; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 19. – С. 647; спр. 23. – С. 613-614; спр. 24. – С. 346-347; спр. 265. – С. 263, 263-264, 264, 944; спр. 267. – С. 270, 357, 773-778; спр. 269. – С. 65; спр. 273. – С. 955, 955-956, 957, 958, 960; спр. 274. – С. 644-649

[434] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 19. – С. 221-223, 240-241, 483; спр. 20. – С. 207-211; спр. 21. – С. 140-141, 308-309, 406; спр. 24. – С. 354, 383-384, 403-404; спр. 27. – С. 163-164; спр. 28. – С. 192-196; спр. 31. – С.

можливості придбати землі в інших частинах Самбірського та Перемишльського повіту. В різний час до нього потрапили частки у Бачині, Блажові, Терлі з Любохорою, Розсохами, Яворі і Турці[435]. Про справжні його наміри свідчить реляція Матківських, Височанських та Ільницьких у 1572 р., які делегували Миколаєві право вимагати на елекційному сеймі повернення втрачених під час розмежування 1538 р. земель[436]. В разі задоволення королем прохання Тарло отримував додатково землі в Ільнику, Маткові та Висоцькому Верхньому, а також королівські села на річці Ільничок, сс. Гусне і Красне, що разом із вже набутими ним частками в Маткові, Жупаньому, Комарниках утворювали б суцільний маєтковий комплекс, розташований між рікою Стрий та сколівськими володіннями стрийської шляхти. За своїми розмірами ця територія не поступалася пізнішим тухольським володінням Острозьких. В Ільнику Миколай планував збудувати замок. Таким чином, успішне розв'язання цього питання перетворювало Тарлів на найбільших землевласників Самбірщини. Під їхнім контролем опинилися б шляхи в Угорщину з правом збирати мито, яке ще в 1550-х роках Миколай викупив у Матківських, Височанських і Турянських[437]. Втім, до реалізації цих амбітних планів справа не дійшла. Мабуть, Миколай Тарло так і не зумів отримати бажаного дозволу на реституцію маєтків самбірської шляхти. Після його смерті вдова Урсула та син Сигізмунд Сципіон зберегли за собою найбільші частки, зокрема, в Ільнику, Маткові та Підгородцях й поступово позбулися дрібніших у Блажові, Бачині, Терлі, Комарниках[438].

Самуель Ковальовський – бургграбій верхнього самбірського замку (Burgraby castri superiori samboriensis) (1592 р.) і самбірський підстароста у

187, 217-218; спр. 33. – С. 25-26, 39-40; спр. 34. – С. 235-236, 251-253, 665-669, 860-862; спр. 35. – С. 4-8, 57-59, 93-99, 125-132; спр. 267. – С. 675-676, 778-780, 830-832; спр. 268. – С. 50-51; спр. 269. – С. 505-507; спр. 270. – С. 922-927.

[435] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 19. – С. 34, 45-46; спр. 35. – С. 135-136; спр. 37. – С. 1094-1095, 1097-1098; спр. 44. – С. 57-58; спр. 47. – С. 122-123, 157-158, 486-487, 492-493; спр. 268. – С. 1029; спр. 269. – С. 373-379; спр. 270. – С. 553-560.

[436] AGZ. – Lwów, 1909. – T. XX. – Nr 7.

[437] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 26. – С. 830.

[438] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 37. – С. 624, 1093-1095, 1097-1098; спр. 38. – С. 462-463; спр. 39. – С. 210; спр. 40. – С. 1401; спр. 44 – С. 57-58

1593 – 1594 рр[439]. З часу появи на Самбірщині Ковальовський намагається створити тут в одному з осідків гніздової шляхти власний маєток. Вибір припав на Винники. На той час тут мешкало до півтора – двох сотень Винницьких. Це був найчисельніший з усіх родів кінця XVI ст. Упродовж 1590-х – на початку перших років наступного століття він скупив більше ніж півсотні часток. Справа просувалася вкрай важко й супроводжувалася обопільними наїздами та побиттями. Основна причина, здається, крилася у тому, що перехід частини землі в руки Ковальовського докорінно ламав існуючу вкрай заплутану і громіздку систему землеволодіння, витворену "вертикальним" розподілом впродовж багатьох поколінь, де індивідуальна і колективна власність тісно переплелися, де все підпорядковувалося єдиному господарському ритму[440].

Приклади Тарлів, Дембовського, Ковальовського не були чимось екстраординарним. Аналогічні процеси спостерігаються впродовж XVI – першої половини XVII ст. в багатьох інших шляхетських гніздах. РШ втрачала частину земельного фонду у своїх володіннях, подекуди залишаючи за собою значно меншу частку, аніж та, що опинялася в руках нових власників. Це сталося на Сколівщині, де більша частина сколівсько-тухольських володінь опинилася в руках Кмітів та їхніх спадкоємців Тарновських і Острозьких. У Кропивнику та Східниці по смерті Прокопа Рашка, галицького підкоморія (1590 – 1597), останнього представника католицької родини Рашків, що були спільного походження з Кропивницькими, з'являються його спадкоємці Самуель і Сюзанна Сокольницькі, Адам Жиравський, Войцех, Якуб, Мартин Голянські, Бартош Чоловський і Андрій Хелковський. У 1610 – 20-х роках землевласниками Кропивника та Східниці стають також Вижлі і Нагуйовські[441]. У Семигинові

[439] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 308. – С. 494-495; спр. 309. – С. 956-958, 1294-1295; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 60. – С. 54-55; спр. 61. – С. 575; ф. 15. – Оп. 1. – Спр. 22. – С. 534; НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 72-72зв.
[440] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 308. – С. 494-495; спр. 309. – С. 2556; спр. 316. – С. 856, 857, 1542-1543; спр. 317. – С. 179-190, 707-708; спр. 468-470, 710-712; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 63. – С. 784-785; спр. 65. – С. 1007-1008, 1038-1042, 1044-1046.
[441] AGZ. – Lwów, 1884. – T. X. – Nr 3101. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 325. – С. 154.

у 1590-х роках частину села від Семигинівських набув Мартин Хойтко, ще два лани згідно поборового реєстру 1589 р. перебували у власності Криштофа Бранецького[442]. На Дрогобиччині у Тустановичах окремий маєток сформували Кунати, католицький рід із Львівської землі. Здається, цьому передувало одруження Адама Куната з Софією, дочкою Станіслава Головенка Михайловського-Тустанівського[443]. У Криниці і Кавському частина землі належала дрогобицькому підстарості Миколаю Островському та його нащадкам[444]. У 1530-40-х роках він викупив частину вказаних сіл у внуків Климашка Криницького. У Пацлаві і Сопотнику Перемишльського повіту на кінець XVI ст. хазяйнували Фредри і Дрогойовські, натомість Пацлавські опинилися на правах убогих сусідів[445].

Невідомо напевно, якою саме була просторова структура володінь Дембовського, Тарлів, Ковальовського та ін. Можливо, в них існувала фільваркова система, можливо, це були виключно селянські господарства, що сплачували чинші. Однак з упевненістю можна стверджувати, що поява цієї категорії землевласників призводила до поділу колись єдиного родового гнізда РШ на дві частини, кожна з яких жила власним життям, мало перетинаючись одна з одною.

3.4.Майнове становище

XVI ст. позначене швидким економічним розвитком у Речі Посполитій, зумовленим факторами економічного та позаекономічного характеру. Перемишльська земля не становила якогось винятку. Особливо динамічно розвивалися задністрянська частина даного регіону. В цей період відбулася широкомасштабна колонізація гірської частини Самбірського і Стрийського повітів, тут з'явилося більше сотні нових поселень. Поглиблювалася

---

[442] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 300. – С. 118, 773; спр. 302. – Спр. 180; спр. 316. – С. 939; 319. – С. 957. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII. Cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemie ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – S. 40.
[443] Смуток І. Шляхетська землевласність у Дрогобицькому повіті Перемишльської землі в XVI ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2014. – Вип. XVII-XVIII. – С. 81.
[444] Там само. – С. 80-81.

загосподареність королівських і приватношляхетських маєтків, як результат, їхня прибутковість суттєво зросла[446]. РШ, основним ареалом проживання якої були Самбірський, Дрогобицький, Стрийський і південна частина Перемишльського повітів, не стояла осторонь цих процесів. На користь цього промовляє хоча б те, що упродовж XVI ст. в маєтках РШ поряд зі старими осадами закладаються нові, зростає їхня залюдненість тощо. Таким чином, традиційні уявлення про зубожілість РШ, її майнову деградацію до селянського рівня, твердження про те, що маємо справу з "масами шляхетського пролетаріату" (*szary tłum szlacheckiego proletariatu*) потребують певного коригування[447].

РШ, попри позірну одноликість, в дійсності, в майновому плані була достатньо неоднорідною. Ця градація не сягала таких контрастів, які спостерігаємо серед католицької шляхти: поряд з Гербуртами, Ярославськими, Фредрами, власниками десятків сіл та міст, посесорів старостств, існували Ловецькі, Хойтки і т.д., які розпоряджалися невеликими частками якогось села. Однак, серед РШ існувала своя заможна група родів, сімей та осіб, яка на другу половиниу XVI ст. вже викристалізувалася. До неї належали брати Максиміліан і Єронім Хлопецькі зі своїми синами; сини і внуки Климка Літинського; брати Іван і Миколай Височанські Янковичі; брати Сенько і Михайло Турецькі та їхні діти; сини Андрія Рогозинського – Андрій, Мартин, Павло; сини і внуки Михайла і Ігната Гостиславських; сини і внуки Андрія Чернецького; Павло Ільницький Рибчич із синами Петром і Яцьком; Блажівські Миговичі; сини і внуки священика Яцька Терлецького Кардаша; сини і внуки Івана Бережанського Кунашовича з Уніхова; Винницькі Антоновичі; сини і внуки Васька Тустанівського Нагорного; Антон Ясеницький з синами Іваном, Васьком і Костянтином; сім'я Івана

---

[445] Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1628 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów, 1997. – S. 117.

[446] За підрахунками В. Інкіна, прибутковість Самбірського староства упродовж XVI ст. зросла у кілька разів (Инкин В. Ф. Фольварок и рынок в Галицком Прикарпатье XVI в. / В. Ф. Инкин // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. 1964 г. – Кишинёв, 1966. – С.121-129).

[447] Łoziński Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Łoziński. – Wydania drugie. – Lwów, 1904. – T.1. Czasy i Ludzie. – S. 233.

Негребецького, шляхтича-міщанина з Перемишля; Станіслав Радиловський та сім'я Радиловських Давидовичів; Івашко Турянський Буч з синами і внуками; Іван Турянський Угрин. З певними застереженнями до цього переліку можна включити окремих представників з родини Братківських, сім'ю Васька Татомира Вовка, Монастирських Грициничів і Степановичів, сім'ю Стецька Ільницького Телеп'яна, Романа Попеля, Ритаровського Івашка з синами, сім'ю Івана Ступницького Корбеля і Федька Ступницького Сехновича (Сеньковича).

Їхні маєтки не складалися з цілого поселення й обмежувалися його частиною, тобто всі вони були "частковою" шляхтою, але розміри цих часток були чималими. Це зумовлене в більшості випадків помірним демографічним ростом серед тих родів і відгалужень, які вони представляли. Так, Дмитро Турецький (1495 – 1540), власник більшої частини Турки та частки в Яворі, мав двох синів, Михайла і Сенька, кожен з яких, у свою чергу, мав по одному сину і кілька дочок. На початку XVII ст. Турецькі представлені двома сім'ями, в той час як Яворські, що виводилися від Богдана, Федька, Яцька, Івашка, Романа, двоюрідних братів Дмитра Турецького, на початку XVII ст. творили величезний клан, що нарховував більше сотні сімей. Аналогічний до Турецьких незначний демографічний ріст спостерігався також серед Височанських Янковичів, Рогозинських, Бережанських. Ясеницьких Антоновичів, Винницьких Антоновичів, Радиловських, Гостиславських, Турянських Бучичів. За цих обставин їм вдалося уникнути інтенсивного дроблення землеволодіння, яким розпоряджалися їхні діди та прадіди наприкінці XV ст., на кільканадцять чи кількадесят частин.

Зазвичай, маєток заможного православного шляхтича складався з двору, де він мешкав сам, та 10 і більше дворищ (у Блажові і Волі Блажівській – півланків, у Копистні – полів, у Радиловичах і Угерцях - шнурів), обсаджених підданими з садибою, господарськими будівлями й прилеглими до них полями. Розміри дворищ тогочасні документи, як правило, не повідомляють. Напевне, вони мали від 1 до 3-4 га. Так, межовий

акт 1584 р. між Іваном Угрином, Федьком Бучичем, Андрієм, Петром, Павлом, Грицьком, Юрком Сенютичами Кіщичами Турянськими, повідомляє розміри окремих з них в прутах ("*dworzyszko Czyczmanowskie wzdlusz 33 prenthy a wszyrz 12, it dworzysko Szarayowskie wszerz 19 prenthow a wzdluzz 50 prenthow, it dworzyszko Kachnynszkie wzdluzz 40 prenthow a wszyrz 26 prenthow"*[448]). Ймовірно, у Терлі, Розсохах, Любохові, Яворі, Турці, Комарниках, Сільці тощо, де відповідні акти розмежування фіксують існування дворищ, оперували тими ж величинами[449]. Принаймні, можемо однозначно стверджувати, що вказані дворища, яких нараховувалося в одному осідку до півсотні й більше, не слід ототожнювати з ланами й їхній розмір був на порядок менший від будь-якого існуючого різновиду лану, чи то йдеться про франконський (24 – 25 га), чи то хелмінський (16 – 17 га), чи війтівський (49 – 50 га). Кількість селянських сімей, що належала такому шляхтичу, вимірювалася не одним десятком (наприклад, Олександр Літинський заставив за 3000 зл. сину Федору, окрім земельної власності, ще 20 селянських сімей[450]; Станіслав Тустанівський Нагорний у 1589 р. розподілив свою маєтність у Корналовичах між синами, дочками і внуками, кожному по кілька кметів з дворищами, а всього він володів 20 кметями[451]).

Поза ріллею таке господарство мало луки, обшари, примірки, хрости тощо. Однак, їхні розміри встановити неможливо. Так само в ньому існував млин або корчма, утримання яких здійснювалося одноосібно, а не на спілку зі співвласниками шляхетського гнізда[452]. Чи практикувалося РШ ведення господарства шляхом створення фільварків, сказати важко. Принаймні, жодних згадок про фільварок в маєтках заможної РШ тогочасні документи не фіксують.

---

[448] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 46. – С. 857.
[449] Там само. – Спр. 26. – С. 328-341; спр. 34. – С. 575-579; спр. 38. – С. 105-107, 115-122, 392-393, 865-881, 905-915; спр. 39. – С. 392-393; спр. 46. – С. 1523-1531; спр. 49. – С. 296-300; спр. 51. – С. 1466-1470, 1476-1486; спр. 52. – С. 634-639, 998-1004.
[450] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 169. – С. 375-376.
[451] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 305. – С. 1417-1418.
[452] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 300. – С. 1151; спр. 316. – С. 1183; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 559; спр. 67. – С. 1526.

Для цієї групи РШ властива господарська активність, яка виходила далеко за межі родинного маєтку. Вони нерідко виступають власниками або орендаторами нерухомості у сусідніх осідках РШ та маєтках польської шляхти. Так, Хлопецькі на початку XVI ст., після одруження Івашка Хлопецького з дочкою Юрги Радиловського Фенною, стали власниками частини Радиловичів і Угерців[453]. Климко Літинський у 1520-30-х роках набув власність у Тшенці та Заболотцях коло Нижанкович[454]; Тшенець сини і внуки Климка утримували принаймні до 1590-х років[455]. Турецькі у 1510-х набули частину Унятич, цьому передувало одруження Дмитра Турецького з Анною Унятицькою[456]. Гостиславські у 1564 р. викупили за 700 зл. у Йоана Островського частину Чижовичів[457]. Блажівські десь у 1580-х роках поповнили склад землевласників Радиловичів і Угерців[458]. Васько Винницький Антонович на початку 1580-х років переселяється до Урожа, де формує власний маєток з викуплених в Уруських часток[459]. Радиловські у 1570-х рр. набувають частку в Підгородцях і Корчині Стрийського повіту та Черноложцях і Грабовці у Галицькій землі[460].

Так само частина вказаних сімей та осіб у XVI ст. отримують в посесію війтівства-князівства у королівських селах Самбірського староства. Зокрема, Височанські Янковичі у 1566 – 1569 рр. підтвердили свої права на князівства у Висоцькому Нижньому, Борині, Яблунові і Ботельці. Князівство в Висоцькому Нижньому набув ще їхній батько Янко Комарницький на початку XVI ст.[461] Сім'я Чернецьких переселилася до Перемишльщини із

---

[453] Там само. – Спр. 14. – С. 153-154; спр. 16. – С. 861-862.
[454] Там само. – Спр. 9. – С. 648.
[455] Там само. – Спр. 16. – С. 639; спр. 23. – С. 296; спр. 40. – С. 1554-1555; спр. 56. – С. 973.
[456] Смуток І. Початки роду Яворських, Турецьких, Ільницьких (XV – XVI ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2006. – Вип. V. – С. 56-57.
[457] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 7.
[458] Смуток І. Рід Блажівських гербу Сас у XIV – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету. Збірник наукових праць. – 2006. – Вип. 8, ч. 1. – С. 114-115.
[459] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 38. – С. 936; спр. 43. – С. 1643; спр. 55. – С. 814; спр. 60. – С. 405; спр. 63. – С. 268, 316; спр. 65. – С. 327, 551, 669-670; спр. 66. – С. 211; спр. 67. – С. 1868, 2013; спр. 68. – С. 1190; спр. 70. – С. 1104, 1122, 1452-1454.
[460] Там само. – Спр. 33. – С. 935; спр. 39. – С. 30-32; спр. 43. – С. 903-905.
[461] MRPS. – Varsoviae, 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 3063, 3841. AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 239. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 657-658.

сусідньої Сяноцької землі десь у середині XVI ст. й одразу посіла одночасно кілька князівств: Ілля з синами виступає у 1590-х рр. посесором Сможі, його брат Стецько у 1554 р. заснував село Яблінку Нижню та став місцевим князем; ще один брат, Петро, у 1561 р. викупив у Костянтина і Михайла Мельковичів князівство у Стороні та отримав від короля доживоття на нього; Грицько Чернецький у 1566 р. від братів Височанських Янковичів в якості посагу за дружиною отримав князівство у Ботельці; у 1606 – 1621 рр. посесором війтівства в Ісаях виступає Васько Чернецький[462]. Петро Ільницький Рибчич у 1570 – 90-х роках утримував князівство у Волі Стрільбицькій, інакше Біличі[463]. Бережанські, що виводяться від Івана Устрицького Кунашовича, набули війтівство у Берегах Перемишльського строства у 1544 – 1549 рр. та залишалися його посесорами принаймні до 1660-х років[464]. Війтами-князями були Ільницькі Телеп'яновичі (в Гусному Нижньому і Кривці)[465], Іван Добрянський Сокол (Ластівка і Свидник)[466], Татомири (Підбуж)[467].

Отримання королівського привілею на пожиттєве володіння війтівством-князівством вимагало певних витрат. Однак вони з лихвою окуповувалися. Матеріальні дотації князя були чималими. Окрім двох-трьох ланів (а йдеться про так звані війтівські чи то пак королівські лани, що мали по 50 га), він отримував право на „вступи", „вгони", „вруби" до королівських лісів, лук, полонин, право на „мале полювання" та вилов риби. Князь міг збудувати млин і фолюш, з яких черпав прибутки. З натуральних виплат, як то баранячої, свинної данин, „куниці", малих судових штрафів, що

---

[462] Смуток І. Виникнення та використання прізвиськ серед шляхти Турківщини у XVI-XVIII ст. (на прикладі родів Ільницьких, Комарницьких, Височанських Матківських тощо) / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2004. – Випуск 4. – С. 30.

[463] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп.1 – Спр. 296. – С. 372-374; ф. 14. – Оп.1 – Спр. 59. – С. 36-38.

[464] Stadnicki A. O wsiach tak zwanych wołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848. – S. 46-50. Lustracja województwa Ruskiego 1661-1665. – Wrocław-Warszawa-Kraków, 1970. – S. 44. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 298. – С. 836-838; спр. 303. – С. 23-24; спр. 332. – С. 1606-1607; спр. 333. – С. 1272-1274; спр. 352. – С. 1843-1845; спр. 381. – С. 1302-1304.

[465] AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 211. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп.1. – Спр. 69. – С. 774-776.

[466] AGAD. – Archiwum Zamojskich. – Sygn. 2978. – S. 314. ЦДІАЛ України – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 330. – С. 55-58; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 70. – С. 1563-1565.

стягувалися з сільської громади на користь Королівського скарбу, третина потрапляла до князя. Поза тим громада щорічно давала княю так звані „колядки" і „калачі" та відробляла „толоку", тобто по кілька днів у рік працювала на господарстві князя під час оранки, косовиці, жнив тощо. Окремі князівства мали власних підсадків[468]. Володіючи князівством, а подекуди й кількома, РШ отримувала додаткові доволі значні джерела для збільшення матеріального статку[469].

Дехто із заможної РШ ставав власником міської нерухомості. Достеменно відомо, що будинки в Перемишлі мали Богдан Радиловський Іванкович, котрий набув його від Петра Отоцького. По смерті бездітного Богдана вони потрапили до його племінників Андрія і Івана Радиловських Іванковичів[470]. Іван Блажівський Мигович утримував так само в Перемишлі будинок на спілку зі Станіславом Тустанівським Миськовичем, у 1609 р. замість Тустанівського його співвласником став Павло Копистенський, перемишльський гродський віцегерент[471].

Показовими є масштаби кредитно-грошових операцій, які провадили забезпечені представники РШ. Вони розпоряджалися чималим капіталом, що вимірювався кількома тисячами злотих (див. таблицю).

ЧЕРНЕЦЬКІ			
Борги Чернецьких	Боржники Чернецьких	Взяті у різних осіб в заставу маєтки (суми)	Заставлені різним особам маєтки (суми)
1900 зл., Височанським	**9340** зл., Боратинський (1576);	за **200** зл. у Блажівського (1574);	За **2500** зл. Бережанськ

[467] MRPS. – Varsoviae, 1915. – P. IV, vol. 3 – Nr 19857, 23249. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 284. – С. 276.

[468] Инкин В. Ф. К вопросу о происхождении и эволюции волошского института „князя" (кнеза) в галицкой деревне в XV-XVIII вв. / В. Ф. Инкин // Славяно-волошские связи. Сборник статей. – Кишинёв, 1978. – С. 135-141.

[469] Заради справедливості варто вказати, що князівство не було атрибутом заможності. Серед війтів-князів шляхетського та напівшляхетського походження не бракувало таких, хто не міг похвалитися значними статками. Йдеться насамперед про війтівсько-князівські сім'ї, які чисельно значно розрослися й на межі XVI – XVII ст. на одному князівстві їх мешкало по кільканадцять. Такими були Волчанські, Стрільбицькі, Спринські, Черхавські, Винницькі в Лукавиці тощо.

[470] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп.1. – Спр. 92. – С. 1715-1717.

[471] Там само. – Спр. 74. – С. 963-965.

Янковичам (1581); **1400** зл., Бережанському (1582); **1000** зл., Затварницькому (1584); **50** зл., Винницькому Сеньковичу (1593); **600** зл., Винницькому Антоновичу (1594); **150** зл., Височанському Васютичу (1594); **12** зл., Ільницькому Васильковичу (1595); **2200** зл., Добрянському Соколу (1597); **200** зл., Кропивницькому Горбановичу (1600); **1100** зл., Дверницькому (1600).	**110** зл., Унятицький (1577); **960** зл., Височанські Янковичі (1581); **100** зл., Татомир (1584); **30** зл., Підгородецький (1584); **500** зл., Рудницький (1585); **1000** зл., Устрицький (1585); **280** зл., Тарло (1586); **400** зл., Монастирський (1591); **50** зл., Монастирський Грициних (1591); **8** зл., Уруський Козанович (1591); **150** зл., Бориславський Костьович (1592); **100** зл., Блажівський Мигович (1592); **170** зл., Блажівський Іванкович (1592); **50** зл., Блажівський Сікотич (1592); **500** зл., Височанський Верижич (1592); **2000** зл., Височанські Янковичі (1593); **900** зл., Созанський (1599); **300** зл., Сянський (1600); **500** зл., Турецький (1600).	за **9300** зл. у Гербурта (1575); за **100** зл. в Унятицького (1577); за **1000** зл. у Турецького (1580); за **700** зл. у Ільницького (1583); за **50** зл. у Яворського (1583); за **20** зл. у Монастирського (1584); за **40** зл. в Уруського (1584); за **600** зл. у Височанського Михалковича (1590); за **700** зл. у Монастирського Грициниче (1590); за **35** зл. в Уруського Фільчовича (1591); за **150** зл. у Блажівської (1591); за **40** зл. у Блажівського Іванковича (1593).	ому (1586) За **500** зл. Бандрівськ им (1586)
Джерела: ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп.1. – спр. 32. – С. 399; спр. 33. – С. 884, 1073-5, 1439; спр. 35. – С. 255; спр. 37. – С. 517; спр. 38. – С. 954; спр. 40. – С. 272; спр. 39. – С. 1072; спр. 42. – С. 966, 1502-1; спр. 43. – С. 280, 381, 839, 992; спр. 44. – С. 947, 1250; спр. 46. – С. 730-1, 1019, 1354; спр. 49. – С. 1249, 1356; спр. 51. – С. 615, 815, 995, 998; спр. 53. – С. 622; спр. 54. – С. 213, 389, 792; спр. 55. – С. 250; спр. 56. – С. 690; спр. 57. – С. 433, 449; спр. 59. – С. 362; спр. 60. – С. 259; спр. 61. – С. 1074; спр. 62. – С. 574; спр. 65. – С. 4, 325, 646, 931; спр. 66. – С. 280			

ВИСОЧАНСЬКІ ЯНКОВИЧІ			
Борги Височанських Янковичів	Боржники Височанських Янковичів	Взяті в заставу від різних осіб маєтки (суми)	Заставлені різним особам маєтки (суми)
480 зл. Чернецькому (1581); **370** зл. Блажівському (1581); **240** зл. Чернецькому (1581); **100** зл. Комарницькому	**80** зл., Комарницький (1580); **1900** зл., Чернецький (1581); **1300** зл., Турецький (1584); **190** зл., Турецький (1584);	За **1300** зл. у Сенька Турецького (1580); За **2000** зл. у Гербурта (1580); за **10** грн. у Комарницького (1580); за **10** зл. у Комарницького	

Дудичу (1581); **500** зл. Ільницькому Рибчичу (1583); **250** зл. Будеку (1584); **130** зл. Яворському (1584); **300** зл. Блажівському Миговичу (1584); **90** зл. Антону Криницькому (1584); **1500** зл. Полянському (1586); **1000** зл. Желіборському (1589); **160** зл. Комарницькому Дубцевичу (1591); **1000** зл. Дубравському (1591); **30** зл. Комарницькому Гімоновичу (1591); **580** зл. Чолганському (1592); **500** зл. Чолганському (1593); **2000** зл. Чернецькому (1593); **500** зл. Шандровському (1593); **95** зл. Комарницькому Дудичу (1593); **96** зл. Ковальовському (1594); **1000** зл. Скороденському (1597).	**4800** зл., Мнішек (1594); **1600** зл., Мнішек (1595).	Мотильовича (1580); за **4000** зл. у Гербурта (1581); за **40** зл. у Комарницького Мотильовича (1582); за **110** зл. у Ільницького Гучиловича (1583); за **25** зл. у Комарницького (1583); за **30** зл. у Комарницького Климовича (1585); за **4000** зл. у Стадницьких (1586); за **2000** зл. у Тарла (1586); за **140** зл. у Комарницького Мотильовича (1591); за **155** зл. у Комарницького Дудича (1591); за **100** зл. у Комарницького Сташковича (1592); за **20** зл. у Комарницького Дудича (1593).	
Джерела: ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 502-3; спр. 37. – С. 515-6, 940; спр. 38. – С. 11, 44, 280, 954-955, 973-4, 1216-7; спр. 39. – С. 423; спр. 40. – С. 1405; спр. 42. – С. 652, 1165; спр. 43. – С. 369, 691, 785, 845, 1469; спр. 44. – С. 707, 1590; 46. – С. 469-74, 541-546, 686; спр. 48. – С. 392; спр. 51. – С. 619; спр. 52. – С. 550, 865; спр. 53. – С. 169; спр. 55. – С. 396, 788; спр. 56. – С. 662, 690, 1255; спр. 57. – С. 1082, 1089; спр. 59. – С. 761; спр. 60. – С. 54-5; спр. 61. – С. 1006; спр. 62. – С. 1433			

Показово, що їхніми контрагентами виступають не тільки РШ, а й заможна католицька шляхта – Мнішки, Гербурти, Стадницькі. Таким чином, масштаб амбіцій усіх цих представників Чернецьких, Височанських, Турецьких, Блажівських, Винницьких Антоновичів і т.д. не обмежувався

середовищем РШ, де зосереджувалися доволі обмежені матеріальні ресурси і капітал. Вони прагнули долучитися до господарських справ, де формувалися й накопичувалися багатства, неспівмірні з тими, що мали РШ.

Яким саме рухомим майном розпоряджалася ця шляхта, ілюструє справа Васька Винницького Антоновича супроти Уруського Корбльовича. Позивач звинувачував останнього у підпалі свого маєтку в Урожі. Скарга, внесена до перемишльського земського суду, докладно перераховує, що саме загинуло в пожежі. Зокрема, позивач втратив: 50 оборогів збіжжя (жита, ячменю, пшениці, гороху, вівса, татарки); окремо вимолоченого збіжжя на 50 колод; пасіка на 30 вуликів; срібного посуду з грошима на 5 тисяч злотих; 150 каплунів, 80 гусей, 8 вепрів; бидла 125 штук, яких позивач оцінював на 4 тисяч злотих; 4 скрині „*z białogłowskiemi rzecami, z posciela*" вартістю 1000 зл.; 6 почтових коней з риштунком вартістю 2000 зл.; золочена шабля за 100 зл., три каразії за 60 зл., палаш за 100 зл., 4 сідла за 30 зл., 4 мушкети за 40 зл, 4 гаківниці за 20 зл. Скарга містить ще кільканадцять позицій, де вказані речі вартістю 10-20 зл. Всього завдані збитки Васько Винницький Антонович оцінював на загальну суму 10 000 зл.[472]

Цілковитою протилежністю Турецьких, Чернецьких, Блажівських тощо була РШ, що не мала й частини перерахованих вище матеріальних благ.

Уособленням цієї групи були Кульчицькі та Винницькі, а також до певної міри Бережницькі, Бачинські, Боярські, Кальнофойські, Луцькі, Новосельські, Сілецькі, частина Терлецьких. До кінця XVI ст. окремі відгалуження та сім'ї, як правило, найбільш численні, збіднілої шляхти, з'являються чи не в кожному роді РШ.

Їхній маєток (так його можна йменувати лише умовно) являв собою господарство, здатне забезпечувати найнеобхідніші потреби й не більше. Він складався максимум з одного-двох дворищ, а частіше був значно меншим. Так, під час розподілу у 1591 р. між внуками Івашка Терлецького Шимковича, кожній з трьох сімей поза садибою припало по три дворища.

[472] Там само. – Спр. 317. – С. 725-727.

Однак якщо дві з них представлені, відповідно, Павлом і Прокопом Максимовичами та Грицьком і Андрієм Іванковичами, то третя сім'я – це п'ятеро дорослих синів священика Макара Терлецького Івашковича, четверо з яких на 1591 р. вже були одружені та мали власні сім'ї[473]. Подібно четверо братів – Павло, Макар, Грицько, Лукаш Терлецькі Шимковичі, розподіливши в тому ж 1591 р. батьківський спадок у Терлі, Розсохах, Любохові і Свиному, отримали кожен три чверті дворища і 30 прутів землі[474]. У Яворі під час розмежування маєтку у 1602 р. між Яворськими кожній з п'яти сторін припало по три-чотири дворища, 1-3 ютрини, 4-5 помірків. Склад учасників розмежування промовляє сам за себе:

1) Грицько й Іван Васьковичі, Мелько, Сенько, Павло, Ілько, Яцько, Васина, Стецько, Васько, Тимко, Ілько, Лесьо, Данило Яворські Балов'ята;

2) Стецько Ігнацевич з племінниками Грицьком, Івашком, Климком, Демком Яцьковичами;

3) Мацей Зробек, Олекса, Хома, Петро, Іван, Марухна і Анна, дочки Михайла, Федько Яворські Селечковичі;

4) Петро, Іван, Васько, Сенько, Гаврило, Тимко, Федір Яворські Пішковичі;

5) Анна, дочка Стецька Яворського Романовича, дружина Іллі Гошовського[475].

В кінцевому результаті частка Анни Гошовської виявилася найбільшою. Недарма, окрім 4 дворищ, вона отримала ще й 3 підданих. Решті учасникам поділу – нащадкам Яцька Яворського – припало в кращому випадку (Ігнацьовичам) по одному дворищу, в гіршому (Бальовичам) не вистачало півдворища на сім'ю.

Подібна ситуація спостерігається серед Кульчицьких, Винницьких, Луцьких, Бережницьких тощо. Хоч актів розмежування маєтку (*divisio bonorum*) в Кульчицях, Винниках, Бережниці, Луці не збереглося, сотні

[473] Там само. – Спр. 52. – С. 998-1004.
[474] Там само. – Спр. 52. – С. 634-639.
[475] Там само. – Спр. 69. – С. 277-279.

документів, де фігурують „нивки", „поля", „прути", „загони" (*argula agry, stady agry, sulcos, agry, virga*), заставлені за кілька злотих, не залишають сумнівів, що й тут маємо справу не з маєтками, а зі звичайними господарствами, покликаними забезпечити фізичне виживання їхніх власників.

Власних підданих така шляхта в абсолютній більшості не мала й це засвідчує відсутність відповідних згадок у перемишльських актах. Так, серед 4 сотень майнових угод, пов'язаних з Винницькими, немає жодної, де б прямо або опосередковано згадувалися залежні селяни серед цього численного клану (окрім Винницьких Антоновичів). Не вдалося віднайти такі свідчення стосовно Кульчицьких (за винятом двох[476]), Бережницьких, Луцьких, Кальнофойських, Новосельських, Боярських, Баранецьких, Бачинських.

Суми, котрими вони оперували, провадячи свої майнові оборудки, в останній третині XVI ст. складали заледве 100 зл., а зазвичай не перевищували трьох-чотирьох десятків (див. таблицю).

Розміри сум заставних контрактів, укладених за участю окремих шляхетських родів (1570 – 1600 рр.)

роди	Сума застави								
	1-5 зл.	6-10 зл.	11-20 зл.	21-30 зл.	31-40 зл.	41-50 зл.	51-99 зл.	100-150 зл.	понад 150 зл.
	Кількість укладених контрактів								
Бачинські	5	11	11	5	1	3	3	2	0
Бережницькі	0	3	3	2	3	0	1	1	1
Винницькі	8	18	26	22	9	2	9	3	1
Кульчицькі	22	42	42	17	8	4	2	5	2
Луцькі	0	11	5	6	5	4	0	3	0
Сілецькі	3	14	18	14	3	6	5	3	1

Джерела: ф.14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 893, 896; спр. 27. – С. 123, 592, 610, 678-679, 960, 967; спр. 27. – С. 492; 29. – С. 185, 426, 451, 453; спр. 27. – С. 470, 536, 550, 708; спр.

[476] У 1583 р. Мисько Кульчицький Ігнатович заставив 3 стаї поля за 10 зл. Свириду Андрійовичу, підданому Дашка Кульчицького. У 1584 р, Іван, підданий Дашка Кульчицького, квитував Івана Васильовича, Василя, Яцька, Федька, Лучку Петровичів, Ігната, Васька, Грицька Миськовичів Кульчицьких з судового процесу стосовно спадку по матері Монці Кульчицькій (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 41. – С. 303; спр. 43. – С. 1081).

27. – С. 295, 328, 611, 682, 960, 965-967, 974; спр. 28. – С. 150, 522, 668, 736; спр. 29. – С. 11, 52, 81, 85-88, 104, 107, 124, 131, 140, 186-187, 226, 414, 416-418, 422-423, 426, 433-434, 451, 449, 453, 455, 483, 548-551, 863, 865, 869; спр. 32. – С. 80, 170-172, 175-180, 184, 192, 205-206, 266, 286, 607; спр. 33. – С. 189-190, 311, 826, 907, 967, 977, 1315, 1397, 1400-1402; спр. 34. – С. 214, 316, 325, 375, 594-5; спр. 35. – С. 33, 38, 67, 84, 1313; спр. 36. – С. 38, 101-2, 532-534, 571, 580, 621, 640-643, 890; спр. 37. – С. 137, 195, 292, 751, 901, 1273; спр. 38. – С. 139, 143, 149, 184, 303, 666, 946, 1055, 1469, 1471, 1529-1531, 1786, 1791, 1795; спр. 39. – С. 165, 344, 419, 610, 657, 684-685, 734, 780, 838, 1079; спр. 40. – С. 312, 334, 528, 954-960, 1043; спр. 41. – С. 240, 275, 303, 306-308; спр. 42. – С. 1021, 1246, 1250, 1535; спр. 43. – С. 264, 278, 325, 372-373, 990, 1203, 1508, 1517, 1575; спр. 44. – С. 53, 135, 701, 703, 747, 771, 1021, 1264, 1865-1866, 1881-1882, 1886-1887, 1894, 1931, 1946, 1977-1981; спр. 45. – С. 115, 244, 414, 380, 419, 595, 623, 744, 756; спр. 46. – С. 29, 67, 70, 799, 1390; спр. 47. – С. 92-97, 105, 108, 112, 383; спр. 48. – С. 150, 162, 359, 407, 409, 512, 962; спр. 49. – С. 62, 90-92, 338, 342, 348, 352, 363, 509, 553, 581, 601, 950; спр. 50. – С. 473, 523, 815, 915, 1186, 1193, 1199, 1218, 1357, 1461, 1493, 1512; спр. 51. – С. 88, 100, 224, 471, 548, 553, 881, 897, 905, 943, 957, 965, 1005, 1213; спр. 52. – С. 99, 149, 535, 792, 826, 859,1121, 1127; спр. 53. – С. 460, 518, 598, 649, 683-685; спр. 54. – С. 103, 197, 348, 677, 702, 1273; спр. 55. – С. 311-313, 236, 363-365, 463, 658, 673, 814; спр. 56. – С. 233, 282, 300, 510, 555, 627, 863, 1259; спр. 57. – С. 248, 493, 725, 753, 756, 760, 800, 872, 895, 899, 903, 1077, 1129; спр. 59. – С. 68, 112, 125, 150, 219, 316, 606, 624, 774, 776, 788, 816, 822, 897, 1009, 1066, 1037, 1140; спр. 60. – С. 190, 202, 295, 405, 514, 1195; спр. 61. – С. 122, 133, 160, 388, 765, 847, 794, 1075, 1239, 1241,1259; спр. 62. – С. 48, 117, 118, 127, 226, 237-242, 313-316, 319, 731, 563, 854, 987, 998, 1005, 1006, 1155, 1168, 1193, 1393, 1440; спр. 63. – С. 55, 268, 618-618а, 640, 642, 657, 690-691, 712, 713, 740, 785а, 891, 1271, 1288, 1295, 1303, 1348, 1370, 1420, 1425, 1448, 1454; спр. 64. – С. 171, 193, 481, 812-814, 829, 1015, 1118, 1167-1169, 1173, 1180, 1202, 1391, 1494, 1501-1503, 1512, 1782; спр. 65. – С. 33, 79, 81, 164, 327, 489, 503, 551, 642, 729, 858, 949, 1114, 1151, 1141, 1162-1165, 1171-1174, 1511, 1381,1446, 1601.

Їхня господарська діяльність не виходила за межі родового гнізда та найближчих осідків РШ. Загалом, окрім батьківського спадку та придбаних у найближчих сусідів земельних паїв, незаможна РШ додатково жодною земельною власністю в інших осідках РШ не розпоряджалася.

Її контрагентами не були представники заможної католицької шляхти, за винятком тих випадків, коли останні скуповували земельні частки у РШ, як це робили Тарли або Кміти з Тарновськими. Натомість серед учасників майнових операцій незаможної групи РШ трапляються королівські і шляхетські піддані. Останні у такий спосіб стають не тільки кредиторами та утримувачами заставлених земель шляхти, а й власниками нерухомості в гніздах РШ. Наприклад, в Турці і Яворі це були сім'я Варваричів і Зелізковичів та інші, піддані Турецьких[477], у Сільці – Махньовичі та інші

[477] У 1604 р. Яворські звинувачували Матвія і Гриця Федов'ятів, Гриця Варварича та якогось Лавра у незаконному володінні шляхетськими паями в Яворі та присілку Стодолці, аргументуючи свою позицію

королівські селяни[478]; у Кульчицях – Пашко, тивун королівської частини Кульчиць, Іван Ісипович, Лука Свиридович[479]; у Винниках – піддані з королівської частини Винник[480] тощо.

Посаги, якими оперувала ця категорія шляхти, становили 20-40 зл. Лише одиниці могли виплатити своїм дочкам чи отримати за дружиною посаг у розмірі 100 і більше злотих (див. таблицю).

Розміри посагів окремих шляхетських родів (1570-1600 рр.)

роди	Сума посагу (кількість шлюбних угод)								
	до 19 зл.	20-29 зл.	30-39 зл.	40-49 зл.	50 зл.	60-70 зл.	80 зл.	100 зл.	понад 100 зл.
Бачинські	1	5	10	3	3	1	1	1	5
Бережницькі	0	1	7	2	1	1	0	3	1
Винницькі	9	18	8	2	6	5	4	3	3
Кульчицькі	7	15	16	15	7	8	1	2	3
Луцькі		6	3	3	5	5	2	4	1
Сілецькі	3	17	12	12	0	6	2	5	3

Джерела: ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 663, 715, 770, 773, 792, 874, 880, 883, 896, 923, 968, 972, 975, 991; спр. 27. – С. 969; спр. 28. – С. 386, 391, 755, 758; спр. 31. – С. 294-295, 317; спр. 32. – С. 261, 650; спр. 33. – С. 145, 206, 208, 651, 804, 816, 1236; спр. 34. – С. 180, 329, 440; спр. 35. – С. 20, 61, 476-478, 783; спр. 36. – С. 111, 626, 655, 884; спр. 37. – С. 192, 194, 280, 589-590, 906-907, 1056; спр. 38. – С. 38, 144, 148, 308, 463, 572, 944, 948, 1452, 1539, 1551, 1597, 1609, 1785; спр. 39. – С. 4, 26, 90, 425, 595, 585, 607, 630, 651, 739, 822, 854; спр. 40. – С. 817; спр. 41. – С. 102-104, 241, 277; спр. 42. – С. 272, 784, 781, 1477, 1485, 1513; спр. 43. – С. 324, 610, 613, 908, 908, 911, 934, 962, 968, 1014, 1322, 1395; спр. 44. – С. 409, 415, 1791, 1831-1832, 1675, 1891, 1913; спр. 45. – С. 185, 189, 758; спр. 46. – С. 67, 95, 1094, 1357; спр. 47. – С. 146, 384, 425; спр. 48. – С. 470, 643; спр. 49. – С. 60, 688, 957; спр. 50. – С. 161, 323, 499, 569, 752, 796, 809, 834, 1179, 1221, 1450; спр. 51. – С. 91, 125, 149,555, 561; спр. 52. – С. 97, 158, 196, 672, 685, 700, 738-739; спр. 53. – С. 779; спр. 54. – С. 229, 650-654, 1073; спр. 55. – С. 85, 309, 352, 671-672, 888; спр. 56. – С. 229, 541, 554, 557, 604, 661, 1030, 1105, 1111, 1309; спр. 57. – С. 615, 655, 791, 806, 1052, 1124; спр. 58. – С. 505, 508; спр. 59. – С. 323, 326, 395, 783, 1033; спр. 60. – С. 494; спр. 62. – С. 85, 208, 227, 237, 438, 868, 927, 932, 1260, 1360; спр. 63. – С. 627, 650, 883, 897, 907, 1292,

---

тим, що звинувачені є плебейського походження. Справа розглядалася в перемишльському земському суді. Результат розгляду, на жаль, невідомий (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 316. – С. 1357-1358).

[478] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 461; спр. 24. – С. 900; спр. 41. – С. 240; спр. 42. – С. 1535; спр. 44. – С. 1830; спр. 48. – С. 261-263; спр. 49. – С. 553; спр. 59. – С. 68; спр. 67. – С. 229; спр. 69. – С. 173, 745.

[479] Там само. – Спр. 24. – С. 896; спр. 27. – С. 594, 614; спр. 28. – С. 403; спр. 32. – С. 176; спр. 41. – С. 303; спр. 42. – С. 784; спр. 44. – С. 1977-1979; спр. 63. – С. 1301; спр. 66. – С. 414.

[480] Там само. – Спр. 27. – С. 397; спр. 32. – С. 179; спр. 33. – С. 1250; спр. 37. – С. 193-194; спр. 42. – С. 1260; спр. 44. – С. 1891; спр. 46. – С. 1091; спр. 54. – С. 376; спр. 60. – С. 1040.

1352, 1375, 1425; спр. 64. – С. 62, 381, 832, 1090, 1216, 1364; спр. 65. – С. 205, 478, 491, 607, 1006, 1149, 1153, 1563, 1674, 1686.

Вказані сім'ї і роди представляють крайні найбільш і найменш заможні взірці майнової диференціації РШ. Між ними розміщувалася власне третя, доволі строката, котра забезпечувла плавний перехід між першими двома. Якщо спробувати звести до спільного знаменника та змоделювати середньостатистичного шляхтича, що уособлював ці проміжні варіації, то перед нами постане власник земельної частки з кількома дворищами, з осадженими на них підданими. Кількість останніх коливалася в межах 3-6 осіб/сімей. Розмір посагу, який він записував дочкам або отримував за дружиною та записував на половині свого маєтку, становив 100 – 200 зл., в окремих випадках – 300 зл. Розмах його кредитно-грошових операцій у середньому становив 200 – 400 злотих, зазвичай коливаючись в межах 80 – 150 зл. Саме такими були більшість Монастирських, Ступницьких, Городиських, Уруських, Турянських, Височанських, Тустанівських, Бориславських, Унятицьких, Криницьких, Братківських. Чимало такої шляхти трапляється серед Гординських, Созанських. Частково такого достатку сім'ї і відгалуження присутні серед решти РШ включно з Сілецькими (Сілецькі Туровичі), Кульчицькими (Кульчицькі Сметанки, Грицько Кульчицький Вачинич), Винницькими (Винницькі Клізевичі Климковичі), Луцькими (Луцькі Дашиничі).

Як виглядав маєток цієї, умовно кажучи, середньозаможної шляхти, до певної міри демонструє судова суперечка між синами Яцька Братківського, власника частки в с. Ненові Перемишльської землі і с. Рудниках Львівської землі. У 1593 р. молодші брати Стецько, Андрій, Іван, Петро звинуватили найстаршого Іллю, котрий по смерті батька став їхнім опікуном, у присвоєнні батьківської спадщини. Згідно скарги, внесеної до перемишльського земського суду, сім'я мала: цілий табун коней, що нараховував 30 "*klacz*", 5 їздових та 9 простих коней різних мастей на суму 310 гривен та 590 злотих; великої рогатої худоби ("*dobytku rogatego*") 14 штук і 18 телят на суму 230

зл.; 60 свиней та 90 поросят на суму 270 зл.; 100 вуликів на суму 300 зл.; 30 гусей та 90 курей на 14 зл.; срібного посуду на 100 зл.; звичайного посуду на 73 зл.; 2 лисячі шуби та лисяче хутро на 97 зл.; 4 мечі за 12 зл. та срібний пасок за 50 зл. Всього заявлене рухоме майно братів Братківських оцінювалося, за їхніми ж підрахунками, на 2232 зл. Поза тим предметом суперечки були також став, котрий оцінювали на 200 зл., чинш з корчми, що становив 10 зл. на рік; десятина з пасіки з підданих на суму 6 зл.; відсотки з 600 зл. (що складало 90 зл. на рік), позичених у свій час їхнім батьком Войцеху Нарайовському[481]. До слова, у 1597 р. брати сплатили сестрі Анні, дружині Федора Ступницького Яцьковича, посаг у розмірі 300 зл.

3.5.Соціально – професійна мобільність

Перемишльська руська шляхта, сформувавшись у XVI ст. як окрема соціокультурна група, вирізнялася серед решти нобілітету Перемишльської землі формами соціальної адаптації та мобільності. Теоретично РШ могла сповна користати усіма можливостями, якими володіла шляхта Речі Посполитої. Звичайно, йдеться, у першу чергу, про реалізацію своїх амбіцій, прагнень і талантів у тих сферах, котрі вважалися прийнятними для привілейованого стану й "*не нищили шляхетської гідності і гонору*". До таких, за тогочасними переконаннями, належали: військова служба, двірська служба, правосуддя та невіддільна від нього адміністративно-канцелярська робота, нарешті, церковна служба. Саме вони поряд з господарською діяльністю розглядалися як засіб підвищити свій соціальний статус, тобто досягнути кар'єрного росту у тогочасному розумінні цього явища.

Військова справа. Упродовж XVI ст. посполите рушення залишалося основним засобом залучення РШ Перемишльської землі до військових справ. Воно скликалося регулярно з періодичністю раз у кілька років. У більшості випадків – під час татарської загрози. Відомо напевне, що такого роду мобілізація проводилася у 1509, 1516, 1519, 1520, 1522, 1524, 1527, 1553,

[481] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. спр. 295. – С. 186-188.

1575, 1577 рр.[482] Згідно правових норм та усталених традицій, кожен шляхтич, що володів земськими маєтностями, зобов'язувався брати участь у військових виправах у складі збройних формувань своєї землі/повіту[483]. Втім, відсутність списків учасників посполитого рушення не дозволяє з'ясувати дійсні масштаби представництва РШ у посполитому рушенні Перемишльської землі XVI ст.

В регулярних військових з'єднаннях, як то затяжних (найманих) кінних хоругвах, РШ Перемишльської землі представлена вкрай скупо. Переписи першої половини XVI ст. не фіксують жодного знайомого прізвища. Перші згадки РШ з'являються щойно у 1550-х роках. Так, у хоругві белзького воєводи Миколая Сенявського з кінним почтом на 2 коні відбував службу Іван Баранецький (1553)[484], а в хоругві Матея Горецького з кінним почтом на 5 коней служив Григорій Криницький (1557-1558)[485]. У 1558 р. у хоругві Мартина Гербурта присутній Георгій Братківський (2 коні)[486], у хоругві руського воєводи Миколая Сенявського натрапляємо на Івана Винницького (4 коні)[487]. Перепис "*obrony potoczney*" 1563 р. згадує Федька Братківського (7 коней) і Васька Татомира (2 коні) у "*pomi*" львівського стольника Прокопа Сенявського[488]. У наступні десятиліття представництво РШ серед військових дещо зростає. Так, перепис "*рот коронного війська … 1589 р.*", що охоплює чотири десятка хоругв, згадує до десяти кінних почтів, що належали РШ Перемишльщини: Олександр Шептицький (4 коні, гусарська хоругва Буляковського); Городиський (6 коней) і Брилинський (1 кінь) (гусарська хоругва Адама Стадницького); Білинський (4 коні), Літинський (3 коні), Ясеницький (2 коні) (гусарська хоругва Щуцького); Михайло Тисаровський (4 коні), Іван Хлопецький (4 коні) (гусарська хоругва галицького підкоморія

[482] Plewczyński M. Liczebność wojska polskiego za ostatnich Jagiellonów (1506 – 1572) / M. Plewczyńskіч // Studia i materiały do historii wojskowości. – 1988. – T. XXXI. – S. 48-50.
[483] Hahn K. Pospolite ruszenie wedle uchwał sejmikowych ruskich od XVI do XVIII wieku / K.Hahn. – Lwów, 1928. – S. 4-38.
[484] AGAD. – ASK, 85. – Sygn. 60. – K. 30.
[485] Ibidem. – Sygn. 61. – K. 51v.; sygn. 62. – K. 40.
[486] Ibidem. – Sygn. 62. – K. 53.
[487] Ibidem. – K. 66.
[488] Ibidem. – K. 6v., 12v.

Прокопа Рашка), Рогозинський (4 коні, гусарська хоругва снятинського старости); Ясеницький (гусарська хоругва Прушковського)[489].

На фоні сотні осіб, що купчилися по своїх родових гніздах, вказані два десятки почтів виглядають мізерними. Представництво РШ у регулярній армії фактично не виходило за межі статистичної похибки. З одного боку, це зумовлено малочисельністю самого війська, нездатного поглинути значний людський ресурс[490]. З іншого боку, військова справа вимагала чималих витрат для спорядження почтів та їх утримання. Частина РШ була матеріально не спроможною нести військову службу у статусі товаришів хоругв. Як би там не було, але очевидно одне – регулярна військова служба у XVI ст. перебувала на маргінесі життєвих стратегій та зацікавлень абсолютної більшості РШ.

Двірська служба, як і військова, у XVI ст. не відігравала якоїсь значної ролі й не була якимось помітним соціальним регулятором у середовищі РШ. Перемишльські акти фіксують заледве три десятки випадків, де статус православного шляхтича окреслений як слуга (*famulus*). Частина з них перебувала на службі більш заможної католицької шляхти (Єронім Криницький, слуга Андрія Струся (1570)[491]; Васько Білинський, слуга (*servitor et famulus*) Валентина Ожеховського (1583)[492]; Іван Попель, слуга перемишльського земського писаря Йоана Яскманицького (1584)[493]; Лаврентій Білинський Лізевич, слуга Конрада Ловчицького (1585)[494]; Іван Турянський Лилович, слуга Себастіана Ковнацького (1590)[495]; Прокіп Винницький, слуга Якуба Мілеського (1598)[496]; Радко Сілецький Джурдж,

---

[489] Ibidem. – ASK, 82. – Sygn. 6. – K. 18, 19-19v., 25, 29, 54

[490] Упродовж XVI ст. кількість кінноти, укомплектованої шляхетськими почтами, коливалася в межах 2-3 тисяч коней. В окремі роки вона сягала 4 тисяч й щойно у 1538 р., один-єдиний раз, ці показники сягнули 19 тисяч (Plewczyński M. Liczebność wojska polskiego za ostatnich Jagiellonów (1506 – 1572) / M. Plewczyński // Studia i materiały do historii wojskowości. – 1988. – T. XXXI. – S. 30-40).

[491] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 289. – С. 462.

[492] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 41. – С. 75.

[493] Там само. – Спр. 43. – С. 334.

[494] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 301. – С. 231-232.

[495] Там само. – Спр. 306. – С. 1465-1466.

[496] Там само. – Спр. 314. – С. 1016.

слуга руського воєводи Миколая Гербурта (1600)[497]; Ференс Блажівський, слуга Самуеля Ковальовського (1601)[498]; Матей Яворський Васькович, слуга Йоана Дрогойовського (1601)[499]). Зв'язки на рівні пан–слуга виникали і між православною шляхтою (Яцько Сілецький, слуга Стецька Городиського Семашовича Кохановича (1590)[500]; Петро Кульчицький Дмитрович, слуга Івана Монастирського Степановича (1585)[501]; Іван Білинський, слуга Грицька Желіборського (1586)[502]; Васько Сілецький, слуга Петра Бориславського (1590)[503]; Грицько Винницький, слуга Юхна Ортинського (1597)[504]; Федько Винницький Стрембельович, слуга Мацька Городиського Чобота (1598)[505]; Яцько Матківський, слуга Петра Ільницького Телеп'яновича (1598)[506]; Сенько Ільницький, слуга Костянтина Ясеницького (1598)[507]; Януш Семигинівський, слуга Івана Чернецького (1598)[508]; Іван Підгородецький Граб'янович, слуга Васька Ступницького Федьковича (1599)[509]; Васько Попель Несторович, слуга Луки Гостиславського (1599)[510]; Максим Винницький Клюс, слуга Васька Винницького Антоновича (1603)[511]). В окремих випадках серед слуг православного шляхтича подибуємо католиків (Матей Освенцим, слуга Сенька Турецького (1582)[512]; Станіслав Петцьовський, слуга Івана Височанського (1594)[513]).

Абсолютна більшість вказаних свідчень датується останньою третиною XVI ст. З ранішого періоду маємо лише одну згадку за 1542 р. (Микула Ільницький йменується слугою Петра Крушельницького[514]). Такі часові межі

[497] Там само. – Спр. 316. – С. 973.
[498] Там само. – Спр. 317. – С. 708.
[499] Там само. – Спр. 317. – С. 1083.
[500] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 50. – С. 1112.
[501] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 301. – С. 46-47.
[502] Там само. – Спр. 302. – С. 649.
[503] Там само. – Спр. 306. – С. 733.
[504] Там само. – Спр. 313. – С. 1289.
[505] Там само. – Спр. 314. – С. 886.
[506] Там само. – С. 950.
[507] Там само. – С.1094.
[508] Там само. – С. 1183.
[509] Там само. – Спр. 315. – С. 832.
[510] Там само. – С. 1269.
[511] Там само. – Спр. 319. – С. 1699.
[512] Там само. – Спр. 299. – С. 34.
[513] Там само. – Спр. 310. – С. 854.
[514] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 264. – С. 170, 272.

видаються не випадковими. РШ, втративши у XV ст. свою верхівку, у XVI ст. за матеріальними і соціальними параметрами тривалий час залишалася відносно гомогенним середовищем. Його розшарування відбувалося вкрай повільно й щойно на середину XVI ст. проглядаються більш-менш чітко обриси майнової і соціальної нерівності. Формується група родин, що зуміли в межах соціуму, який творила РШ, зайняти провідні позиції. Наявність власних слуг-шляхтичів стало для представників цієї групи додатковим засобом маркування свого суспільного статусу. Тому присутність серед вказаних "панів-патронів" Сенька Турецького, Івана Височанського Янковича, Івана Монастирського Степановича, Грицька Желіборського, Петра Ільницького Телеп'яновича, Васька Винницького Антоновича, Луки Гостиславського тощо невипадкова. Саме вони та їхні родини формували кістяк верхівки РШ.

Для другої половивни XVI – початку XVII ст. цей процес перебував на початковій стадії, через це масштаби двірської служби були доволі скромними: абсолютна більшість православних шляхтичів не була жодним чином залучена до неї.

Судово-адміністративна сфера. У першій половині XVI ст. відбувається остаточна ліквідація гродової юрисдикції Самбірського, Дрогобицького та Стрийського повітів та перепідпорядкування цих теренів перемишльському старості. Вказаний процес, який з-поміж іншого розтягнувся не на один рік, безпосередньо позначився на позиціях РШ та залученості окремих її представників до регулювання правових відносин в сфері карного та цивільного права[515]. Адже представники РШ традиційно

[515] Обставини ліквідації самбірського, дрогобицького, стрийського гродів докладно розглянув П. Домбковський (Dąbkowski P. Zaginione księgi sądowe województwa ruskiego i bełskiego / P. Dąbkowski. – Lwów, 1921. – S. 32-50). Загалом погоджуючись з його трактуванням, слід додати, що самбірський град проіснував до середини 1560-х років. Це засвідчують акти самбірського замку чи то двору (*actum curia samboriensis, actum castrensis samboriensis*), облятовані в перемишльських земських актах до середини XVI ст. Вони трапляються серед серії так званих перенесених документів-транспортацій (transportatio). Всього за XVI ст. їх назбирується два десятки. Найраніший датується 1509 р. Решта актів розподіляється хронологічно таким чином: 1525, 1536, 1539, 1543, 1546, 1547, 1548, 1551, 1556, 1557, 1558, 1559 (2 документи), 1560, 1561, 1562, 1563 (3 документи), 1564 (2 документи), 1586, 1591 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 1509-1511, 1694; спр. 14. – С. 43; спр. 16. – С. 90-92, 1001-1003; спр. 17. – С. 707-709, 860-861; спр.

входили до складу місцевих гродських урядовців, обіймаючи посади судді та асистуючи під час судових засідань[516].

При перемишльському гроді РШ жодних впливів не мала й упродовж усього XVI ст. не згадується ні серед вищої, ні серед середньої ланки працівників граду та канцелярії. Максимум на що вони могли претендувати – це уряди возних без будь-якої перспективи просунутися на наступні щаблі. В останні десятиліття XVI ст. обов'язки возних виконували, як правило, вихідці з Негрибки (Іванко (1580 – 1595), Кузьма (1595 – 1601), Олекса (1580)[517]. Це зумовлено не стільки розміщенням їхнього родового гнізда поблизу Перемишля, як родинною традицією. Адже Негребецькі виводилися від замкових слуг. Сучасником Негребецьких був якийсь Грицько Винницький, котрий розпочинав свою службу у 1598 р. й у наступні два десятиліття залишався возним[518].

Ліквідація гродів у Самборі, Дрогобичі та Стрию поклала край юрисдикції, котра з-поміж іншого поширювалася й на місцеву шляхту. Однак це не призвело до цілковитого нищення правового поля. Останнє продовжувало існувати в межах модифікованих судово-адміністративних інституцій, покликаних здійснювати контроль над королівським населенням. В кожному з трьох осередків, котрі були одночасно центрами староств, функціонувала замкова адміністрація, наділена відповідними повноваженнями. В її рамках РШ зуміла зайняти свою нішу в якості однієї з категорій напівпривілейованого населення, задіяного в системі управління королівщин. Йдеться, зокрема, про урядовців в селах волоського права.

---

23. – С. 111-112, 117-118 і т.д.). Подібної документальної спадщини зі стрийського та дрогобицького гродів першої половини XVI ст. не збереглося.

[516] Іван Уруський Малик, самбірський гродський суддя у 1502 р. (AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 4071). Георгій/Юрга Радиловський, самбірський гродський суддя у 1509 – 1521 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 111, 327). Андрій Унятицький Занкович, дрогобицький суддя у 1534 – 1553 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 18. – С. 600; спр. 26. – С. 131).

[517] В документах вони нерідко звуться віцегерентами. Втім, це найменування не повинне вводити в оману. Вочевидь, вони різнилися від віцегерентів XVIII ст. Кілька записів, де Іванко Негребецький одного разу зветься віцегерентом, а другого – возним, не залишає жодних сумнівів, про кого саме йдеться (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 67. – С. 369; спр. 296. – С. 763; спр. 311. – С. 522; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 116; спр. 171. – С. 758).

[518] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 300. – С. 706; спр. 307. – С. 544; спр. 321. – С. 760.

В процесі колонізації першої половини – середини XVI ст. на гірській території Самбірської економії виникли десятки поселень. Їхніми осадниками виступили різні соціальні категорії, з-поміж іншого також і РШ. Їхні обов'язки не обмежувалися тільки клопотами навколо заснування поселення та стягнення поселенців тощо. Відповідні королівські привілеї, які отримував осадник, передбачали також виконання ним адміністративного управління та врегулювання правових відносин. Інакше кажучи, князь-війт та його наступники керували громадою та чинили суд[519].

На території Самбірської економії волоські села об'єднувалися в більші територіально-адміністративні одиниці – країни. Спочатку існувала одна країна, згодом у процесі зростання масштабів колонізації та виникнення нових осад вона розпалася на кілька країн. Зрештою, на межі XVI – XVII ст. їх сформувалося шість – Либохірська (попервах звана ще Гуснянською), Ільницька (спершу - Риківська), Гвоздецька, Розлуцька (спершу – Метенчина), Волосянська, Підбузька[520]. На чолі кожної з них стояв крайник, що призначався старостою або його заступником. Кандидатури підбиралися із середовища місцевих князів-війтів. Перші відомі крайники, зазвичай, були вихідцями з шляхетських родин, здавна замешкалих на королівщинах (Ільницькі Телеп'яновичі, Комарницькі Федьковичі, Татомири, Розлуцькі, Липецькі тощо)[521]. Князі-війти та крайники становили кістяк системи управління селами волоського права. Вони контролювали повсякденне життя, здійснюючи правові, адміністративні, поліцейські тощо функції,

---

[519] Инкин В. Ф. К вопросу о происхождении и эволюции волошского института „князя" (кнеза) в галицкой деревне в XV-XVIII вв. / В. Ф. Инкин // Славяно-волошские связи. Сборник статей. – Кишинёв, 1978. – С.116-141.

[520] Смуток І. Адміністративно-територіальний устрій королівських маєтків у Галичині XVI – XVIII ст. (Самбірська економія) / І. Смуток // Київська старовина. – 2000. – № 6. – С. 37.

[521] Васько Тисовський, дністрянський крайник (1599); Ігнат Комарницький Михалкович Федькович, риківський крайник (1597 – 1611); Васько Липецький, липецький крайник (1590); Стефан Ільницький Телеп'янович, дністровий крайник (1596 – 1618); Федько Татомир, підбузький крайник (1595 – 1602); Сенько Метенка, дністровий крайник (1585); Стець Розлуцький, розлуцький крайник (1598 – 1604) (НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/ІІІ. – Арк. 24-24зв., 34, 41, 41зв., 46зв.-47, 74, 96-97, 98, 102, 116зв.-117, 118зв., 171зв.-172, 186зв., 192, 193, 210, 218-219, 221-221зв., 241, 397зв.-398, 465зв.-466, 512, 539, 613, 619-9зв., 629зв.-630, 644-644зв., 686зв.-687, 679, 753зв., 807, 866зв.-867, 889, 894зв.-895; спр. 518/ІІІ. – Арк. 67-67зв., 166зв.-167; спр. 548/ІІІ. – Арк. 435-436зв. ЦДІАЛ України. – Ф.14. – Оп.1. – Спр. 60. – С.738-739).

представляли громади перед замковою адміністрацією, забезпечували функціонування зборових судів і т.д.[522]

В Дрогобицькому та Стрийському староствах поселення волоського права існували, але їхня кількість була вкрай незначною (у Дрогобицькому– Орів та Доброгостів; у Стрийському – Синьовидне Верхнє і Нижнє, Зубриця, Довге). Як наслідок, у цих двох королівщинах РШ ще довгий час залишалася осторонь судово-адміністративного управління. Натомість у Перемишльському старості волоська колонізація у гірській південній частині сформувала подібну до Самбірської економії модель адміністративно-господарського розвитку. У другій половині XVI ст. тут виникла окрема Стрв'язька країна, що об'єднувала до двох десятків поселень. Це дало змогу осілій у них шляхті, як то Брилинським, Устрицьким, Бандрівським, Нанівським тощо, долучитися до управління цим комплексом та увійти до складу урядовців Перемишльського староства в якості крайників та сільських урядовців князів-війтів.

Церковна служба. Однією з небагатьох професійних ніш, куди проникала РШ, була церковна ієрархія східного обряду. Духовенство у вказаний період не становило замкнутого стану з чіткими соціальними фільтрами. Воно поповнювалося в однаковій мірі вихідцями з різних категорій тогочасного суспільства, і закономірно, що шляхта не становила винятку.

Священики-нобілі з'являються вже серед перших поколінь окремих шляхетських родів Перемишльського повіту у XV ст. Так, у 1441 р. Радко, піп у Велюничах, що належали Бибельським, разом з Іванком з Чижовичів і Іваном Ямуровичем, здається, своїми двоюрідними братами, продав Петру Гроховському с. Водники і половину Садковичів[523]. У 1473 р. Ян

[522] Инкин В. Ф. К вопросу о социально-политической организации галицких сёл на волошском праве (о сборах-вечах) / В. Ф. Инкин // Карпато-Дунайские земли в средние века. – Кишинёв, 1975. – С. 299-330. Инкин В.Ф. Крестьянский общинный строй в Галицком Прикарпатье в XIV-XVIIIвв. (сравнительный анализ поземельных союзов): Автореферат диссертации … доктора исторических наук: 07.00.02 / В. Ф. Инкин. – Львов, 1978. – 33 с. Инкин В.Ф. Волость (краина) и вече (сбор) на Галиции в XVI-XVIII вв. / В. Ф. Инкин // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. 1970 г. – Рига, 1977. – С. 72-79.
[523] AGZ. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 1531.

Риботицький позивав шляхетного Федора, попа з Пацлава, напевне, одного з трьох братів Семеновичів, власників частини Пацлава у 1440 – 1470-х рр.[524] Серед Копистинських у 1448 – 1472 рр. мешкав якийсь Грицько Байтко, інакше піп[525]; між Терлецькими у 1470 – 1528 рр. так само неодноразово згадується священик с. Терло Назар[526].

У XVI ст. кількість згаданих у перемишльських актах священослужителів шляхетського походження обраховується десятками й більшість нобілітованих родів має у своєму складі хоча б одну особу духовного сану[527]. Зазвичай, вони утримували парафії у своєму родовому гнізді:

Баранчиці Малі: Грицько Баранецький (1535 – 1541)[528].

Бачина: Іван Бачинський (1542); Лука Бачинський (1540); Петро Бачинський Гриньович (1548 – 1579); Василь Бачинський (1575); Іван Бачинський Чепель (1571); Тимко Бачинський (1571 – 1585); Павло Бачинський (1580 – 1593); Лукаш Бачинський (1594 – 1595)[529].

Білина Велика: Лазар Білинський Лизич (1513 – 1520); Іван Білинський (1539 – 1561); Василь Білинський Тарасович (1557 – 1567); Грицько Білинський Слотило (1557); Яцько Білинський Тарасович (1572 – 1584); Федько Білинський Слотило Миськович (1590 – 1617); Петро Білинський Тарасович Свистуля, диякон (1599); Стась Білинський (1598)[530].

---

[524] Ibidem. – Lwów, 1901. – T. XVII. – Nr 912, 930.
[525] Ibidem. – Lwów, 1888. – T. XIII. – Nr 3693, 3696; 1901. – T. XVII. – Nr 406, 865; 1903. – T. XVIII. – Nr 150.
[526] Ibidem. – Lwów, 1901. –T. XVII. – Nr 433, 635. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 5. – С. 554.
[527] Варто зазначати, що тогочасні акти в більшості випадків не розрізняють священика і дяка, йменуючи їх однаково "*pop*", "*praesbiter*" тощо.
[528] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 262. – С. 182, 270, 272, 1272; спр. 264. – С. 45, 275.
[529] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 853; спр. 285. – С. 374; спр. 287. – С. 140, 186; спр. 290. – С. 70; спр. 291. – С. 424; спр. 293. – С. 135; спр. 306. – С. 1375; спр. 308. – С. 188-189; спр. 315. – С. 1290; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 1046; спр. 14. – С. 221-222, 469-470; спр. 16. – С. 1150; спр. 25. – С. 157-158, 163; спр. 24. – С. 474; спр. 28. – С. 736; спр. 29. – С. 107; спр. 24. – С. 905-907; спр. 27. – С. 1016; спр. 32. – С. 266-267; спр. 33. – С. 310, 823; спр. 35. – С. 706; спр. 36. – С. 884; спр. 43. – С. 380, 843; спр. 46. – С. 826; спр. 50. – С. 569; спр. 51. – С. 907; спр. 54. – С. 650; спр. 55. – С. 893; спр. 57. – С. 655; спр. 60. – С. 485; спр. 61. – С. 594; спр. 270. – С. 438; спр. 271. – С. 70; спр. 274. – С. 149, 775; спр. 276. – С. 236.
[530] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 29. – С. 644; спр. 32. – С. 189; спр. 287. – С. 59-60; спр. 290. – С. 681; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 400; спр. 9. – С. 206-207, 232-233, 239-240; спр. 13. – С. 1210; спр. 14. – С. 1088; спр. 16. – С. 47, 103, 1297; спр. 17. – С. 486; спр. 19. – С. 346; спр. 23. – С. 116; спр. 28. – С. 670; спр. 44. – С. 23; спр. 63. – С. 911; спр. 64. – С. 1206; спр. 79. – С. 2080; спр. 81. – С. 195, 197; спр. 82. – С. 420; спр. 263. – С. 79; спр. 264. – С. 9; спр. 265. – С. 1323; спр. 266. – С. 651, 1034; спр. 268. – С. 849, 859; спр. 269. – С. 21; спр. 270. – С. 53, 104, 111; спр. 271. – С. 393, 442; спр. 295. – С. 14; спр. 296. – С. 1843; спр. 297. – С. 1185, 1188; спр. 301. – С. 1032.

Винники: Василь Винницький Лучник (1495 – 1515); Лавро Винницький (1539 – 1540); Андрій Винницький Лучник Сенькович (1529 – 1558); Іван Винницький Клізевич (1567 – 1592); Дмитро Винницький Клізевич (1598 – 1602); Мисько Винницький Радевич Мінчич (1586 – 1592); Стецько Винницький Радевич Тарасович (1571 – 1608)[531].

Городище: Лехно Городиський Чоботович Миськович (1571 – 1612)[532].

Ільник: Сенько Ільницький (1536); Петро Ільницький Миклашович (1539 – 1558); Калин Ільницький (1556 – 1578); Василь Ільницький (1558); Ілько Ільницький (1561); Кость Ільницький Калинович (1581 – 1616); Іван Ільницький Фединич (1592 – 1619)[533].

Кальнофости: Грицько Кальнофойський (1532); Сенько Кальнофойський (1571); Іванко Кальнофойський (1591 – 1598)[534].

Крушельниця: Іван Крушельницький Гаврилович (1544 – 1559)[535].

---

[531] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 2133. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 255; спр. 22. – С. 291; спр. 25. – С. 981-990; спр. 29. – С. 33; спр. 290. – С. 465, 552, 653; спр. 291. – С. 764, 800; спр. 292. – С. 157; спр. 293. – С. 124; спр. 296. – С. 1018; спр. 297. – С. 164, 956; спр. 299. – С. 644, 942; спр. 300. – С. 1706; спр. 302. – С. 589; спр. 305. – С. 1097, 1466; спр. 306. – С. 290; спр. 307. – С. 1463; спр. 311. – С. 580; спр. 313. – С. 616; спр. 314. – С. 131; спр. 316. – С. 1542; спр. 317. – С. 107, 183; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 158, 369; спр. 7. – С. 91; спр. 9. – С. 46; спр. 14. – С. 909; спр. 16. – С. 1263; спр. 24. – С. 368, 470, 918; спр. 25. – С. 672; спр. 29. – С. 455; спр. 31. – С. 229-232; спр. 32. – С. 173-174, 205; спр. 33. – С. 189; спр. 34. – С. 214; спр. 38. – С. 678, 1469-1471; спр. 39. – С. 25; спр. 42. – С. 679; спр. 43. – С. 940; спр. 44. – С. 239, 874, 965; спр. 46. – С. 9, 1306; спр. 50. – С. 603, 1131; спр. 54. – С. 103, 128; спр. 55. – С. 658; спр. 60. – С. 1060; спр. 62. – С. 1135; спр. 63. – С. 906; спр. 65. – С. 1165; спр. 67. – С. 545; спр. 69. – С. 116; спр. 70. – С. 593, 1690; спр. 71. – С. 892; спр. 72. – С. 173; спр. 262. – С. 1508; спр. 263. – С. 86, 539; спр. 265. – С. 401, 1495; спр. 267. – С. 773, 958-9; спр. 268. – С. 369; спр. 269. – С. 24; спр. 270. – С. 771.

[532] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 293. – С. 333; спр. 299, 1592, 2477; спр. 300. – С. 7; спр. 302. – С. 440; спр. 304. – С. 1248; спр. 306. – С. 575; спр. 309. – С. 806; спр. 313. – С. 1306; спр. 314. – С. 550; спр. 315. – С. 200; спр. 316. – С. 153; спр. 318. – С. 484; спр. 319. – С. 1086; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 919; спр. 28. – С. 483; спр. 37. – С. 227; спр. 48. – С. 203; спр. 49. – С. 94, 97; спр. 61. – С. 166; спр. 63. – С. 132, 176, 659, 880, 938-942; спр. 64. – С. 1067, 1106, 1158; спр. 65. – С. 1225; спр. 71. – С. 9; спр. 76. – С. 818.

[533] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 22. – С. 247; спр. 23. – С. 39, 46, 346; спр. 24. – С. 347, 461, 768; спр. 25. – С. 197, 326, 327, 861; спр. 27. – С. 153; спр. 281. – С. 244; спр. 292. – С. 151; спр. 293. – С. 146; спр. 299. – С. 371; спр. 303. – С. 508; спр. 304. – С. 1186; спр. 307. – С. 1031; спр. 308. – С. 1298; спр. 309. – С. 1081, 1627; спр. 311. – С. 174, 791, 1146; спр. 312. – С. 182; спр. 313. – С. 150; спр. 314. – С. 370; спр. 315. – С. 622; спр. 316. – С. 287, 636, 986; спр. 320. – С. 1299, 1325, 1428; спр. 325. – С. 1674; спр. 327. – С. 1494; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 239; спр. 13. – С. 1162, 1344-1345, 1645, 1664; спр. 14. – С. 33, 554, 566, 689, 1042, 1202; спр. 19. – С. 184, 229; спр. 17. – С. 548; спр. 16. – С. 1446, 1484; спр. 24. – С. 402, 409; спр. 25. – С. 113, 508; спр. 33. – С. 1517; спр. 35. – С. 750, 761, 1160, 1169; спр. 42. – С. 1184; спр. 44. – С. 583; спр. 55. – С. 357; спр. 57. – С. 844; спр. 64. – С. 1172, 1360; спр. 66. – С. 673, 1170; спр. 69. – С. 178, 865; спр. 73. – С. 458; спр. 81. – С. 998; спр. 84. – С. 268, 817; спр. 89. – С. 1789; спр. 93. – С. 9; спр. 264. – С. 518; спр. 265. – С. 495; спр. 266. – С. 449, 699, 787, 793, 871, 1197; спр. 271. – С. 120; спр. 273. – С. 1066; спр. 276. – С. 906, 970, 1142.

[534] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 1129; спр. 27. – С. 455; спр. 28. – С. 433; спр. 53. – С. 469; спр. 54. – С. 1045; спр. 63. – С. 1624; спр. 267. – С. 511.

[535] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 475; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 195, 1336; спр. 17. – С. 889; спр. 19. – С. 11-12, 241; спр. 264. – С. 485; спр. 265. – С. 262, 514; спр. 266. – С. 441, 786; спр. 267. – С. 845; спр. 268. – С. 45, 388; спр. 269. – С. 40, 161; спр. 270. – С. 76, 103, 815; спр. 271. – С. 49.

Лука: Іван Луцький Глібкович (1550 – 1592)[536].

Матків: Федько Матківський Скиба (1554 – 1567); Петро Матківський Скибанович (1583 – 1617)[537].

Пацлав: Ігнат Пацлавський (1576); Стефан Пацлавський (1568 – 1586); Петро Пацлавський Грицькович (1571 – 1585)[538].

Попелі: Захарій Попель (1535 – 1546)[539].

Семигинів: Мисько Семигинівський (1564)[540].

Сілець: Манько Сілецький Шкребетич (1555 – 1600)[541].

Созань: Пилип Созанський (1531 – 1536); Федір Созанський Гумен (1539); Петро Созанський Пилипович (1542 – 1559); Станко Созанський (1541 - 1563)[542].

Терло: Назар Терлецький (1516 – 1524); Олехно Терлецький (1523 – 1528); Грицько Терлецький (1528); Яцько Терлецький Кардаш (1535 – 1572); Петро Терлецький Юровський (1553 – 1557); Макар Терлецький Шимкович (1553 – 1580)[543].

---

[536] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 289. – С. 96; спр. 290. – С. 190; спр. 291. – С. 257, 273; спр. 292. – С. 67, 903; спр. 293. – С. 272; спр. 295. – С. 1383; спр. 297. – С. 457; спр. 298. – С. 112; спр. 299. – С. 6, 2261; спр. 300. – С. 473; спр. 306. – С. 296; спр. 307. – С. 704; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 1194; спр. 17. – С. 68-69, 458; спр. 19. – С. 74, 355, 616, 850; спр. 20. – С. 112-113, 389-390, 507; спр. 24. – С. 575; спр. 23. – С. 423; спр. 25. – С. 81, 244, 365, 832; спр. 27. – С. 65, 492-494; спр. 28. – С. 88, 405; спр. 29. – С. 559; спр. 33. – С. 831; спр. 36. – С. 567-569, 762; спр. 37. – С. 279; спр. 39. – С. 684; спр. 41. – С. 67; спр. 43. – С. 363; спр. 45. – С. 385; спр. 46. – С. 975, 1542; спр. 48. – С. 319, 644; спр. 50. – С. 823; спр. 54. – С. 1048; спр. 56. – С. 38.

[537] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 27. – С. 105; спр. 32. – С. 29; спр. 287. – С. 27; спр. 296. – С. 358; спр. 299. – С. 1785, 1793; спр. 307. – С. 354; спр. 312. – С. 690; спр. 315. – С. 1005; спр. 317. – С. 766, 768; спр. 319. – С. 795; спр. 330. – С. 1140; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 21. – С. 384-385, 646; спр. 50. – С. 803-805; спр. 55. – С. 811; спр. 62. – С. 1001; спр. 63. – С. 458, 1111; спр. 69. – С. 765, 979-981, 1023; спр. 71. – С. 454; спр. 82. – С. 251; спр. 83. – С. 532, 975; спр. 84. – С. 373; спр. 86. – С. 650; спр. 93. – С. 2143.

[538] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 290. – С. 13, 381, 553; спр. 290. – С. 150, 640; спр. 291. – С. 87, 164, 543, 743, 744, 746; спр. 292. – С. 601, 938, 1030; спр. 295. – С. 226, 471, 626; спр. 299. – С. 935; спр. 301. – С. 771; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 25. – С. 724; спр. 28. – С. 661; спр. 33. – С. 970, 1380; спр. 35. – С. 1116.

[539] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 530; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 58; спр. 264. – С. 662; спр. 265. – С. 614.

[540] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 20. – С. 774.

[541] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 287. – С. 694, 695; спр. 295. – С. 1082; спр. 296. – С. 431; спр. 298. – С. 73, 127; спр. 299. – С. 546; спр. 304. – С. 905, 1500; спр. 305. – С. 355, 1554; спр. 313. – С. 1413; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 17. – С. 329; спр. 24. – С. 663; спр. 36. – С. 973; спр. 38. – С. 84, 403; спр. 43. – С. 1575; спр. 44. – С. 1019; спр. 48. – С. 261; спр. 49. – С. 553; спр. 60. – С. 494; спр. 65. – С. 1349; спр. 270. – С. 767.

[542] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 17. – С. 297; спр. 19. – С. 158; спр. 20. – С. 780; спр. 291. – С. 149; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 1060; спр. 14. – С. 347, 476, 748, 1092; спр. 17. – С. 13, 727; спр. 19. – С. 44, 623, 696, 820; спр. 20. – С. 5; спр. 21. – С. 472; спр. 31. – С. 156; спр. 261. – С. 192, 226; спр. 265. – С. 27, 85, 805, 1322; спр. 266. – С. 1199; спр. 267. – С. 962; спр. 268. – С. 47, 867, 872; спр. 269. – С. 456; спр. 270. – С. 25, 105; спр. 271. – С. 481.

[543] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 15. – С. 227, 302, 414; спр.19. – С. 47; спр. 22. – С. 503, 506; спр. 24. – С. 499; спр. 32. – С. 505; спр. 287. – С. 472; спр. 289. – С. 226, 242, 265; спр. 290. – С. 12, 264; спр. 295. – С. 1000; спр. 296. – С. 525; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 657; спр. 9. – С. 119; спр. 12. – С. 57; спр. 14. – С. 1050;

Розсохи: Васько Терлецький Юровський (1577 – 1587); Іван Терлецький Петрилович (1577 – 1587)[544].

Тур'є: Ігнат Турянський Лило (1547 – 1592)[545].

Уріж: Мисько Уруський (1545 – 1559); Федько Уруський (1570); Кость Уруський Фурклей (1571 – 1580)[546].

Явора, Турка: Роман Яворський (1544); Грицько Яворський Романович (1565 – 1582); Петро Яворський Федькович (1571 – 1580); Кость Яворський Васькович Гумен (1570 – 1607)[547].

Дехто здобув парафію у сусідніх шляхетських осідках, як наприклад, Грицько Літинський Пришлякович у с. Турка (1568 – 1592)[548]; Яцько Білинський Тарасович у с. Чайковичі (1585 – 1607)[549]; Михайло Винницький у с. Лукавиця (1595)[550]; Дорош Попель у с. Тустановичі (1544 - 1554)[551]; Сенько Сілецький Шкребетич у с. Білина Велика (1588)[552]; Андрій Яворський Мартич у с. Мельничне (1593 – 1623)[553].

спр. 16. – С. 638, 993; спр. 19. – С. 10; спр. 23. – С. 801; спр. 24. – С. 1118; спр. 25. – С. 116а; спр. 28. – С. 453; спр. 29. – С. 526; спр. 31. – С. 385; спр. 33. – С. 218; спр. 34. – С. 14; спр. 38. – С. 1833; спр. 48. – С. 526; спр. 265. – С. 1315; спр. 268. – С. 7, 486, 840; спр. 270. – С. 77.

[544] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 302. – С. 148; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 484, 859; спр. 35. – С. 784, 1139; спр. 36. – С. 464; спр. 38. – С. 269, 521, 734, 736, 1166, 1205; спр. 40. – С. 294; спр. 42. – С. 777; спр. 43. – С. 1128; спр. 46. – С. 504, 1338; спр. 48. – С. 490; спр. 49. – С. 1307.

[545] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 25. – С. 1602; спр. 26. – С. 594; спр. 29. – С. 25; спр. 32. – С. 430; спр. 34. – С. 284; спр. 281. – С. 826; спр. 282. – С. 67, 942; спр. 288. – С. 229; спр. 289. – С. 447, 529; спр. 291. – С. 255; спр. 291. – С. 730; спр. 296. – С. 1040, 1171; спр 297. – С. 475; спр. 298. – С. 866; спр. 299. – С. 647, 858; спр. 299. – С. 2336; спр. 300. – С. 44; спр. 306. – С. 273; спр. 308. – С. 437; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 1050; спр. 16. – С. 18, 1508; спр. 19. – С. 192, 621, 655; спр. 20. – С. 289, 743; спр. 21. – С. 386, 498; спр. 23. – С. 29; спр. 24. – С. 190; спр. 27. – С. 690; спр. 28. – С. 314; спр. 36. – С. 139, 964; спр. 39. – С. 189; спр. 51. – С. 1117.

[546] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 26. – С. 92; спр. 290. – С. 702; спр. 293. – С. 162; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 755, 1015 37. – С. 190; спр. 265. – С. 554, 944; спр. 266. – С. 786; спр. 267. – С. 726; спр. 271. – С. 932.

[547] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 287. – С. 575; спр. 288. – С. 155; спр. 289. – С. 2, 641; спр. 290. – С. 36, 250, 253, 260; спр. 291. – С. 83, 576, 651, 725; спр. 297. – С. 192; спр. 299. – С. 1297; спр. 306. – С. 1268; спр. 307. – С. 1137; спр. 311. – С. 1095, 1139; спр. 319. – С. 896; спр. 323. – С. 1338; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 1337; спр. 24. – С. 146, 963, 969, 974, 1029, 1086; спр. 27. – С. 257, 418, 588; спр. 28. – С. 216, 395, 605; спр. 29. – С. 328, 489, 969; спр. 34. – С. 223, 480, 846; спр. 38. – С. 105, 115-122, 483, 547; спр. 40. – С. 508, 519, 756, 1411; спр. 41. – С. 75; спр. 42. – С. 58, 1100, 1176, 1323; спр. 44. – С. 58; спр. 55. – С. 848-852; спр. 61. – С. 1293; спр. 266. – С. 1055; спр. 267. – С. 534; спр. 275. – С. 362.

[548] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 287. – С. 683; спр. 288. – С. 24; спр. 304. – С. 709; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 596-597; спр. 46. – С. 1026-1028; спр. 55. – С. 40-43.

[549] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 670; спр. 44. – С. 23, 1475; спр. 56. – С. 1106; спр. 57. – С. 882; спр. 64. – С. 1206; спр. 85. – С. 582.

[550] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 311. – С. 139, 209, 945.

[551] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 1277; спр. 14. – С. 674; спр. 17. – С. 234; спр. 267. – С. 352.

[552] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 304. – С. 905; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 48. – С. 261.

[553] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 309. – С. 1027; спр. 310. – С. 291, 1026; спр. 311. – С. 945; спр. 313. – С. 150; спр. 314. – С. 29; спр. 316. – С. 1193; спр. 328. – С. 594; спр. 333. – С. 941; спр. 342. – С. 532; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 56. – С. 895; спр. 63. – С. 440; спр. 65. – С. 486; спр. 69. – С. 949; спр. 72. – С. 610; спр. 75. – С. 1367; спр. 79. – С. 2075; спр. 83. – С. 352; спр. 97. – С. 778.

Поза межами своїх володінь РШ утримувала парафії у королівщинах. В селах волоського права при заснуванні поселення дозвіл закласти церкву, зазвичай, отримував осадник. Тому війтівсько-князівська родина делегувала зі свого середовища священиків та дияконів. Так було у випадку з Ільницькими Телеп'яновичами. Заснувавши с. Гусне, вони у 1554 р. отримали окремий привілей від королеви Бони на закладення церкви. Обов'язки священика покладалися згідно документа на Луку, сина війта Василя Ільницького Телеп'яна[554]. У Брилинцях з п'яти синів Стецька Брилинського четверо розпоряджалися війтівством, натомість п'ятий Іван був попом[555]. Аналогічна ситуація склалася у сс. Волошинова[556], Черхава[557], Лопушанка Хомина[558], Яблінка Дубова[559], Стрільбичі[560], Лісковате[561], Коблянська Воля[562].

Рідше фіксуються випадки перебування на парафії священика-шляхтича, не пов'язаного з місцевою війтівською родиною (Стецько Созанський, піп у сс. Катиня (1576) та Старява (1581)[563]).

Поза межами традиційного проживання РШ шляхта не надто прагнула посісти парафію, зрештою, такі можливості не завжди існували. У містах конкуренцію їй складали православні міщани, котрі творили замкнуту корпорацію, скріплену кровними зв'язками. З РШ їх єднали конфесійні

---

[554] Грушевський М. Сторінка з історії українсько-руського сільського духовенства (по самбірським актам XVI в.) / М. Грушевський // Грушевський М.С. Твори: У 50 т. – Львів: Світ, 2005. – Т. 7: Серія „Історичні студії та розвідки (1900 – 1906)". – С. 40-41.

[555] MRPS. – Varsoviae, 1910. – P. IV, vol. 1. – Nr 6842; 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 2944, 3057, 4097. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 38. – С. 286; спр. 283. – С. 290, 419-420, 462; спр. 289. – С. 647; спр. 290. – С. 221.

[556] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 93. – С. 218; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 61. – С. 908; спр. 75. – С. 746. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 551/III. – Арк. 22зв.

[557] MRPS. – Varsoviae, 1910. – P. IV, vol. 1. – Nr 3039; 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 2872, 8345. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 297. – С. 164; спр. 300. – С. 1973-1976.

[558] SMK. – Warszawa, 2010. – Seria nowa T. IV. – Nr 132. AGAD. – MK. – Sygn. 122. – K. 112v; sygn. 132. – K. 34v.-35. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 128, 259.

[559] MRPS. – Varsoviae, 1919. – P. V, vol. 1. – Nr 3714, 8646. SMK. – Warszawa, 2010. – Seria nowa T. IV. – Nr 586. AGAD. – MK. – Sygn. 131. – K. 322v.-323.

[560] Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів, 2004. – С. 838-840.

[561] MRPS. – Varsoviae, 1910. – P. IV, vol. 1. – Nr 306; 1919.. – P. V, vol. 1. – Nr 3703. Stadnicki A. O wsiach tak zwanych wołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów, 1848 – S. 30, 35, 47, 53. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 49. – С. 1054; спр. 283. – С. 154, 236, 331, 387, 477; спр. 590. – С. 1595.

[562] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 20. – С. 714, 726, 774; спр. 270. – С. 107; спр. 283. – С. 598; спр. 292. – С. 469; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 37. – С. 290; спр. 57. – С. 258.

[563] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 292. – С. 702; спр. 297. – С. 28; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 33. – С. 1103.

справи, однак роз'єднувала станова приналежність й остання була нездоланною. Як наслідок, міські парафії залишалися для шляхти недоступними. Винятком були парафії у Дрогобичі. Тут у XVI ст. представники родини Терлецьких чи то з 1497 р., чи то з 1508 р. упродовж кількох поколінь виступають священиками церкви св. Юра[564]. Ще одна дрогобицька церква, св. Трійці, у 1560-х роках мала парохом Лазара Бачинського[565], згодом тут служив Грицько Негребецький (1585)[566].

Священицька служба у приватних маєтностях католицької шляхти, вочевидь, розцінювалася РШ як не надто приваблива. Відсутність чітко окреслених станових прав та привілеїв для православного парафіяльного духовенства, залежність від власника робили позиції священика-шляхтича вкрай вразливими. Його соціальний статус розмивався й у будь-який момент міг бути підданий сумнівам[567]. Саме це й зумовило практично повну відсутність шляхти серед парафіяльного духовенства поза ареалом проживання РШ. Якщо такі випадки й фіксуються, то їх слід розцінювати як виняток[568].

До вибору священицького сану могли спонукати як особистісні мотиви, так і певна сімейна традиція. У вказаний період існували окремі родини та родові відлалуження, для яких ця справа стала своєрідним фахом. До таких належали Терлецькі Юровські, Созанські Пилиповичі, Ільницькі

---

[564] Тимошенко Л. Духовенство дрогобицьких церков в XV – XVIII ст.: особовий склад, династії, душпастирська та мистецька діяльність / Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. X. – С. 223.

[565] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 290, 478, 645; спр. 20. – С. 750; спр. 24. – С. 140, 331; спр. 25. – С. 182; спр. 265. – С. 517, 843; спр. 267. – С. 479, 963; спр. 269. – С. 24, 25; спр. 271. – С. 411, 461.

[566] Там само. – Спр. 286. – С. 296.

[567] Показовим є свідчення, видане, щоправда, дещо пізніше, на початку 1630-х років, у с. Острові, власником села Яном Островським попу Миколаю Пацлавському. Вказаним документом Ян Островський засвідчив, що згаданий піп є справжнім шяхтичем з батька й діда й ніколи не були підданими ні він, ні його батько ("*poddanemi Oyca mego ani moiemi nigdy niebyli, są s pacławia maiętnosci Panow Paclawskich Braciey swoich ktorzy sie do nich zawzdy y znaią y tam z dziadow Pradziadow dziedzictwa swoie mieli*"). Обставини, що передували виданню документа, невідомі. Втім, з великою долею ймовірності можна припустити, що Пацлавські, опинившись на попівстві у приватношляхетському селі, пробували в такий спосіб убезпечити себе від зазіхань на цей статус (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 351. – С. 726-727).

[568] Для XVI ст. маємо заледве кілька згадок: Роман Созанський Пилипович, піп у Новому Місті Библо (1570 – 1573); Стецько Винницький, піп у с. Шоломоничі (1592); Созанський Стефан, піп у с. Тройчиці (1593) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 289. – С. 205; спр. 290. – С. 566; спр. 295. – С. 1016; ф. 14. – Оп.1. – Спр. 20. – С. 716, 762; спр. 24. – С. 79; спр. 29. – С. 130; спр. 36. – С. 638; спр. 43. – С. 390; спр. 265. – С. 1322; спр. 270. – С. 105; спр. 271. – С. 481; спр. 295. – С. 61).

Калиновичі, Білинські Тарасовичі, окремі родини Бачинських, Винницьких Клізевичів і Радевичів, Матківські Скибановичі.

Із середовища РШ також обиралася вища церковна ієрархія Перемишльської єпархії. На початку XVII ст. РШ остаточно прибрала до своїх рук владичий престол. В цей час єпископами були: Лаврентій (Олехно) Терлецький (1528 – 1549), Антоній (Яцько) Радиловський (1549 – 1581), Арсеній (Стецько) Брилинський (1581 – 1591), Михайло Копистинський (1591 – 1609)[569]. З середовища попівських родин шляхетного походження також набиралися протопопи намісництв, розташованих на території розселення РШ[570].

Розглядаючи взаємовідносини РШ та церковних інституцій, слід окремо зупинитися ще на одному аспекті. Йдеться про процес зворотнього характеру: не тільки шляхта поповнювала лави парафіяльного духовенства, але й окремі попівські родини ставали шляхтою. Присутність серед духовенства представників різних соціальних верств створювало передумови для активних міжстанових контактів, які скріплювалися кревними зв'язками. Для вихідців з попівських родин непривілейованого походження це відкривало можливості „ошляхетнитися". Як засвідчує історія окремих родів РШ Перемишльщини, такі випадки справді мали місце. Зокрема, попівського походження були Бережницькі, Топільницькі, Кульчицькі Поповичі, Страшівські, частина Терлецьких.

---

[569] Соневицький Л. Український Єпископат Перемиської і Холмської Єпархій в XV – XVI ст. / Л. Соневицький. – Рим, 1955. – С. 97-98. Тимошенко Л. Перемишльський єпископ Михайло Копистенський (життя та діяльність) / Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2002. – Вип. VI. – С. 175-196. Смуток І. Походження Брилинських (у справі шляхетства Арсенія Брилинського, перемишльського владики, 1586-1591 рр.) / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2012. – Вип. X (нової серії IV). – С. 1-4.

[570] Наприклад, дрогобицькими намісниками були місцеві священики з дрогобицьких церков св. Юра та св. Трійці: Лазар Бачинський (1559), Федір Терлецький Юровський (1564 – 1566 рр.); Павло Терлецький Юровський (1595 – 1612 рр.) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 42; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 111; спр. 24. – С. 140; спр. 25. – С. 274-275; спр. 75. – С. 82; спр. 76. – С. 231). Самбірськими намісниками упродовж 16 ст. були Бережницькі: Ігнат (1537 – 1556), його син Яким (1550-ті), та внук Василь (1561 – 1598) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 29. – С. 482; спр. 56. – С. 276, 323; спр. 57. – С. 112; спр. 284. – С. 195; спр. 306. – С. 306; спр. 754. – С. 278-9; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 1196; спр. 50. – С. 523; спр. 63. – С. 1451; спр. 270. – С. 431). Роман Созанський Пилипович, у 1567 – 1573 рр. згадується як новоміський намісник (у 1570-х роках він був священиком у Новому Місті Библі) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 287. – С. 223; спр. 290. – С. 566).

В який спосіб це відбувалося, добре ілюструє історія Топільницьких. Після обміну у 1550-х роках Турянськими свого села Кривки і частини с. Жупанє на королівське село Топільницю місцева попівська родина не покинула свою парафію й продовжувала її обслуговувати. Як засвідчують земельні угоди 1560 – 70-х років, вони володіли земельною нерухомістю[571]. Вочевидь, це були попівські землі, якими традиційно наділялися парафії у королівських селах. Їхній розмір становив, зазвичай, один лан. Вочевидь, після обміну Турянські з якихось міркувань зберегли цю землевласність за місцевою церквою. Натомість Топільницькі трактували її як особисту власність. Оскільки церковна власність, як і увесь земельний фонд села Топільниці, належали до категорії земських маєтностей, поповичі з Топільниці небезпідставно вважали, що вони є повноправними власниками шляхетських земель і можуть вважатися шляхтою. Ще більше їхні позиції зміцнилися, коли у 1567 р. поповичі викупили від Лазара та Івана Копистинських їхню частку у с. Топільниця, а в 1571 р. позбулися попівських володінь на користь Турянських[572]. Тепер справа залишалася за малим – вивести свій родовід від котрогось з навколишніх шляхетских родів. Оскаржені у 1580 р. у плебейському походженні Топільницькі спробували довести свою приналежність до Бачинських. Втім, перемишльський земський суд, докладно вивчивши справу, так і не зміг виявити такої спорідненості по чоловічій лнії. Усі наявні свідки з родин Бачинських та Сілецьких вказували на родичання з Топільницькими лише по жіночій лінії[573]. Попри цю обставину? поповичі з Топільниці не були засуджені за узурпацію шляхетства. Вони продовжують виступати серед власників Топільниці. Більше того, якщо у 1560 – 80-х роках їхній статус окреслюється як учтиві (*providus, honoratus*), то на межі XVI – XVII ст. вони все частіше звуться

[571] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 314.
[572] Там само. – Спр. 23. – С. 472-473; спр. 28. – С. 314-315;
[573] Там само. – Спр. 279. – С. 286-294.

шляхетними (*nobilis*). Востаннє учтивими Топільницькі йменуються у 1594 р.[574]

Діяльність на суспільному поприщі. Збережена за останню третину XVI ст. документація Вишенського сеймику дозволяє з'ясувати ступінь та форми заангажованості РШ у суспільні процеси на регіональному рівні, її реакцію на ті чи інші внутрішньо- і зовнішньополітичні події. Одразу слід відзначити, що суспільні позиції РШ були вкрай слабкими. Її представники не входили до кола регіональної еліти, котра виступала від імені нобілітету Перемишльської землі й ширше Руського воєводства, комунікувала з монархією та центральними органами управління, артикулювала суспільні запити. Верхівку шляхетського соціуму в цей час формували виключно вихідці з католицьких родів заможної та середньої шляхти, як то Гербурти, Фредри, Стажеховські, Дрогойовські, Стадницькі, Красицькі, Дершняки, Гроховські, Яскманицькі, Оріховські, Троєцькі, Поруденські, Кшечовські, Михайловські тощо. Поєднані між собою кровними зв'язками, вони творили елітну групу, що цілком монополізувала усі важелі впливу на життя на регіональному рівні. РШ, хоч і чисельно домінувала, не здатна була порушити цю монополію. Разом з рештою найбіднішої шляхти католицького віровизнання максимум, на що вона була здатна, – це забезпечити у виключних випадках представництво й в такий спосіб засвідчити потугу шляхти Перемишльської землі. Так, під час утворення конфедерації Руського воєводства по смерті короля Стефана Баторія близько трьох сотень

[574] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 359; спр. 287. – С. 552; спр. 288. – С. 229; спр. 289. – С. 296, 529; спр. 290. – С. 712; спр. 299. – С. 491, 2231; спр. 301. – С. 826; спр. 304. – С. 483, 1257; спр. 305. – С. 221; спр. 306. – С. 220, 1258, 1402, 1419; спр. 308. – С. 184, 971, 1290; спр. 309. – С. 731, 1292; спр. 310. – С. 86, 265-266, 316, 328, 1120, 1138-1144; спр. 312. – С. 240, 904, 1607; спр. 314. – С. 113-114; спр. 315. – С. 113, 128, 132, 1148; спр. 316. – С. 167, 400, 795; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 19. – С. 827-829; спр. 20. – С. 766; спр. 23. – С. 472; спр. 28. – С. 314; спр. 27. – С. 676, 690; спр. 33. – С. 350, 395, 595, 1388, 1667; спр. 36. – С. 866; спр. 38. – С. 963; спр. 42. – С. 1482; спр. 45. – С. 188, 193, 223, 305, 758; спр. 47. – С. 56, 96; спр. 48. – С. 650; спр. 50. – С. 464; спр. 53. – С. 193, 354; спр. 57. – С. 669; спр. 59. – С. 153, 474; спр. 61. – С. 342, 804, 1048; спр. 62. – С. 217, 224, 760, 908; спр. 63. – С. 193-194, 201, 322, 42; спр. 66. – С. 12-12, 16, 119, 823; спр. 67. – С. 1948; спр. 68. – С. 825-827, 890, 896, 1206-1207, 1319, 1344, 1352, 1356, 1364, 1370; спр. 69. – С. 712, 854; спр. 70. – С. 265, 370.

шляхтичів зібралося у Жешові. Половина з них – це РШ Перемишльщини, представлена практично усіма родами[575].

Втім, такі з'їзди та подібні заходи із залученням широкого кола РШ були скоріше винятком. Частіше її представництво обмежувалося одним-двома десятками осіб, котрі становили верхівку РШ. Так, на Вишенському сеймику 1572 р. з півсотні учасників одинадцять належали до РШ[576]. Нерідко документація сеймика, де уміщено перелік учасників, взагалі не згадує жодного руського шляхтича[577].

Як кілька/кільканадцять представників РШ впливали на перебіг дебатів, з'ясувати неможливо. Втім, з приводу вагомості їхнього голосу немає жодних ілюзій. Значущість їхніх позицій ілюструють ті ж переліки учасників Вишенського сеймика: РШ йде в кінці, замикаючи списки. Вочевидь, це і є дзеркальним відображенням їхньої впливовості. Недарма в публіцистиці таких знаних авторів як Станіслав Оріховський, Щасний Гербурт РШ не згадується ні словом, ні півсловом, хоча на другу половину XVI ст. вона вже цілком викристалізувалася як окрема соціокультурна група й не помітити її окремішність було неможливо.

Таким чином, РШ, попри свою численність, вкрай слабо залучалася до справ, які, зазвичай, були майданчиком для суспільних аспірацій шляхти. Її життєві горизонти були доволі обмеженими. Лише одиниці намагалися слідувати прийнятим у шляхетському соціумі трендам. Однак слабкі матеріальні позиції, відсутність відповідних родинних зв'язків та протекцій перешкоджали верхівці РШ посісти помітне суспільне становище.

3.6.Рівень письменності

Між православною і католицькою шляхтою у XVI ст. спостерігаються розбіжності не тільки соціального, матеріального, але й освітньо-

[575] AGZ. – Lwów, 1909. – T. XX. – S. 77-79(nr 45).
[576] Ibidem. – S. 5 (Грицько Боярський, Андрій Блажівський, Роман Попель, Яцько Турянський, Іван Радиловський, Іван Блажівський, Єжи Крушельницький, Павло Брошньовський, Грицько Ритаровський, Іван Копистинський, Марек Новосельський).
[577] Ibidem. – S. 13, 20, 37, 48, 56-57, 59, 61, 64.

культурнього характеру. На жаль, за браком достатньої кількості відповідних джерел ми не можемо вичерпно реконструювати ментальні уявлення, культурні стереотипи, освітній рівень РШ. Попри це, окремі аспекти даної проблематики спробуємо висвітлити. Йдеться про рівень письменності у шляхетському середовищі Перемишльської землі. Джерельною базою для цього слугуватимуть чорнові протоколи земського і гродського судів.

Згідно усталеної практики, сторона, яка ініціювала запис до актів земського і гродського суду, повинна була особисто з'явитися до канцелярії. Однак до середини XVI ст. від заявника не вимагалося особистого підпису під укладеним з його слів актом. Починаючи з 1580-х рр., ситуація змінюється: серед протоколів перемишльського земського суду з'являються окремі акти, у кінці підписані не канцеляристом, а ініціатором створення документу. А в наступне десятиліття така практика стає обов'язковою, не зважаючи на те, чи заявники могли поставити підпис, чи вони були неписьменними. У останньому випадку писар неодмінно зазначав: „*non scribere*", „*non scribet*", „*ignora literarum*" тобто „не вміє", „неписьменний"[578]. Таким чином, протоколи перемишльського земського суду та гроду останнього десятиліття XVI ст. – початку XVI ст. слугують основним джерелом, котре дозволяє об'єктивно й неупереджено з'ясувати рівень грамотності серед перемишльської шляхти та зробити деякі попередні висновки.

Побіжний огляд документального матеріалу кінця 1580 – 1610-х рр. недвозначно засвідчує високий рівень письменності серед перемишльської католицької шляхти. Серед кількох сотень її представників, котрі зверталися до місцевого земського суду та гроду, кількість осіб, котрі не володіли пером,

[578] Часові межі появи у перемишльських актах підпису, як кооборацийного елементу документа, цілком збігаються з аналогічними процесами у краківській гродській канцелярії. В. Урбан, котрий вивчав рівень письменності краківської шляхти XVI ст., зазначав, що в чорнових протоколах краківського гроду "w latach 1572 –1573 około 20 % aktów miało podpisy, pod koniec zaś 1574 r. – za nowego starosty (i wojewody) Piotra Zborowskego – odsetek ten zwiększył się do 50 %. … W drugiej połowie lat siedmdzieiątych około 80 % aktów było już podpisanych, względnie miało dopisek *nesciunt scribere*. W 1590 r. prawie wszystkie akty poza odsyłaczami zaczynającymi się od *vide* mają takie podpisy czy adnotacje". (Urban W. Umiejętność pisania w Małoposce wdrugiej połowie XVI wieku / W. Urban // Przegląd historyczny. 1977. – T. LXVIII, zeszyt 2. – S. 232).

була незначною. Щоб у цьому переконатися, достатньо довільно вибрати будь-який фрагмент з чорнових записів за будь-який рік, починаючи з 1590 р. Наприклад, перші сто сторінок актової книги за 1593 р. містять три сотні записів (314). Третина з них подані від імені РШ, інші дві сотні – від імені католицької шляхти. Серед останньої тільки дев'ять осіб, як зазначили писарі гродської канцелярії, не зуміли поставити свого підпису[579].

Це цілком узгоджується з даними щодо письменності серед краківської шляхти кінця XVI ст., проаналізованими Вацлавом Урбаном. За його обрахунками, серед більш як півтори тисячі чоловіків – представників привілейованого стану Краківського воєводства, 75 % володіли письмом. Найбільше неписьменних виявилося серед рядової шляхти, які в документах йменуються „шляхетними" (*nobiles*). Таких нараховувалося 171 на загальну кількість 981 чоловік, або 17,5 %, ще 63 (6,5 %) належали до категорії таких, що, ймовірно, не вміли писати ("*zapewne analfabeci*"). Середньозаможна шляхта, інакше "уроджені" (*generosus*), за винятком кількох осіб володіла письмом. У відсотковому співвідношенні їхня кількість становила 96 – 98%. Нарешті, магнатерія, до якої В. Урбан зараховує усіх "вельможних" (*illustris et magnificus*), вся без винятку була освічена. Залучивши відповідні відомості щодо письменності серед нобілітованого стану Люблінської землі, вчений дійшов висновку, що рівень освіченості серед шляхти був достатньо високим та сягав не менше 75 %[580]. Отже, перемишльський нобілітет в особі його католицького угруповання зайвий раз підтверджує слушність тверджень польського вченого. Однак наскільки адекватною є теза про високу освіченість шляхетського соціуму стосовно РШ?

У період з 1590 по 1605 – 1606 рр. до перемишльського земського суду, з метою внести до місцевих актів запис майнового характеру звернулося

Таким чином, впровадження практики підписання актів у гродських і земських судах в кінці XVI ст. було загальною тенденцією, принаймні, для малопольської частини Речі Посполитої.

[579] Це були Йоан Вінярський, Людовік Вишинський, Станіслав Паховський, Леонард Карвовський, Йосиф Добросельський, Станіслав Рудоловський, Матей Бєбовський, Мартин Журовський, Матей Бєлавський. Частина з них не належали до питомої перемишльської шляхти й були зайдами. (ЦДІАЛ Уркаїни. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 173. – С. 529-530, 541, 555, 562, 563, 566, 585, 588, 591).

близько півтори тисячі осіб – представників РШ. З них – близько 1100 чоловіки, решта – жінки за участю асистентів, тобто чоловіків або когось зі своєї родини[581]. Більшість з них робила це неодноразово. З-поміж цієї маси заявників тільки 275 поставили під документом свій підпис. У свою чергу, з вказаних підписантів тільки двоє були жінки. Таким чином, відсоток грамотних серед РШ коливався в межах 25 %, тобто лише кожен четвертий православний шляхтич здобув хоч якусь освіту. Серед жінок наявність двох письменних на кількасот згаданих в перемишльських земських актах слід розцінювати як виняток, до певної міри як курйозний виняток. Жінки серед РШ були всуціль неписьменними.

Роди	Загальна к-ть дорослого чолловічого населення	к-ть письменних	% співвідношення	Роди	Загальна к-ть дорослого чолловічого населення	к-ть писемних	% співвідношення
Літинські	19	18	94	Корналовські	5	3	60
Чернецькі	11	10	90	Новошицькі	5	3	60
Копистинські	17	9	53	Добрянські Соколовичі	5	2	40
Блажівські	24	12	50	Хлопецькі	4	3	75
Радиловські	8	7	87	Шептицькі	4	2	50
Рогозинські	8	7	87	Кречківські	4	1	25
Бандрівські	6	5	83	Брилинські	3	2	66
Ритаровські	6	4	67	Дубравські	3	2	66
Гостиславські	4	4	100	Замойські	3	2	66
Братківські	10	5	50	Либохорські	2	2	100
Ясеницькі	6	3	50	Тишковські	2	2	100
Коблянські	14	6	42	Бережанські	3	1	33
Ортинські	7	3	42	Любенецькі	3	1	33
Бережницькі	17	7	41	Турецькі	3	1	33
Криницькі	11	4	36	Черхавські	4	1	33
Височанські	14	5	35	Заплатинські	2	1	50

[580] Urban W. Umiejętność pisania w Małoposce wdrugiej połowie XVI wieku / W. Urban // Przegląd historyczny. 1977. – T. LXVIII, zeszyt 2. – S. 237-241, 253.
[581] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 166-178.

Ступницькі	18	6	33	Майницькі	2	1	50
Негребецькі	6	2	33	Нанівські	2	1	50
Кальнофойські	15	4	27	Шандровські	2	1	50
Терлецькі	38	10	26	Яменські	2	1	50
Тустанівські	17	4	23	Кривецькі	1	1	100
Монастирські	31	7	22	Липецькі	1	1	100
Бориславські	9	2	22	Лопушанські	1	1	100
Семигинівські	9	2	22	Страшівські	1	1	100
Комарницькі	41	8	19	Тисарівські	1	1	100
Пацлавські	17	3	18	Рудавські	1	0	0
Бачинські	30	5	17	Старявські	1	0	0
Матківські	61	4	16	Цішовські	1	0	0
Ільницькі	45	7	15	Волошиновські	2	0	0
Турянські	42	6	14	Дубровлянські	2	0	0
Созанські	22	3	14	Баранецькі	3	0	0
Городиські	14	2	14	Семаші	3	0	0
Боярські	7	1	14	Середницькі	4	0	0
Татомири	7	1	14	Лісковацькі	5	0	0
Сілецькі	47	5	11	Крушельницькі	9	0	0
Кропивницькі	22	2	9	Підгородецькі	14	0	0
Новосельські	21	2	9	Унятицькі	16	0	0
Попелі	91	8	8	Корчинські	21	0	0
Гординські	16	1	6	Уруські	34	0	0
Топільницькі	15	1	6	Винницькі	105	8	7
Луцькі	27	1	4	Яворські	86	4	4
Білинські	38	1	2	Кульчицькі	93	3	3
				Разом	1356	260	19

Джерела: ЦДІАЛ Уркаїни. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 166-178.

Три сотні підписантів за родовою приналежністю розподілялися вкрай нерівномірно. За абсолютними і відносними показниками вирізнялися Літинські, Блажівські і Чернецькі. У Літинських з 17 осіб щонайменше 15 володіли пером. Усі вони – нащадки Климка, його внуки та правнуки. Зокрема, це – Роман Іванович; Прокоп, Василь, Миколай, Лука, Матвій - сини Михайла; Андрій та Іван Юрковичі; Андрій Петрович з синами Павлом, Адамом і Олександром; Олехно, молодший син самого Климка, та його сини Федір Олехнович і, можливо, Петро Олехнович, згаданий серед підписантів відомої маніфестації перемишльської шляхти 1603 р. проти утисків православ'я[582]. З 22 Блажівських, що представляли православну гілку роду,

[582] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 7, 32, 40, 48, 148, 193, 163, 233, 272, 303, 330, 396, 415, 434, 444, 540, 543, 551; спр. 168. – С. 543, 549, 671, 688, 742, 755, 822, 852, 855, 859, 884, 1050, 1106; спр. 169. – С.

кожен другий володів пером. Це внуки і правнуки братів Ванька, Василя, Іванка Блажівських: Олександр Чехович; брати Ференс, Миколай, Іван і Стефан Андрійковичі; двоюрідний брат Андрійковичів Іван Ігнаткович; Андрій Мигович з племінниками Петром, Фаратом, Янушем і Мартином Миговичами; Стефан Васькович Телепич[583]. Нарешті, серед Чернецьких з 11 осіб усі, крім одного, володіли грамотою. Це Петро, посесор війтівства у Стороні Самбірського староства та його племінники: Йоан і Стефан, сини Іллі, війта в Сможі; Грицько і Васько, сини Грицька, посесори війтівства в Ботельці; Дмитро, Януш, Андрій, Васько, Стефан, сини Стецька, війта в Яблінці Нижній (сам Стецько залишився неграмотним)[584]. З Чернецьких виводилася так само Настасія, дружина Федора Криницького, одна з двох жінок, що залишили свій підпис під відповідними записами в перемишльському земському суді[585].

Так само доволі високий відносний показник мав місце серед Копистинських (владика Михайло з братами Юхном, Олександром, Іваном та синами Теодором і Андрієм; також Роман, Іван Лазаровичі Лесьовичі та їхній доюрідний брат Яцько Іванович Лесьович[586]), Бандрівських (брати Іван і Васько Івановичі та наступне покоління Олександр Миськович, Ілля Васькович, Гриць Сенькович[587]), Хлопецьких (брати Миколай і Іван[588]), Рогозинських (Павло зі синами Станіславом, Андрієм і Георгієм та племінниками Васьком, Миськом, Ігнатом Андрійовичами[589]), Радиловських

293; спр. 170. – С. 735, 796; спр. 172. – С. 127, 218; спр. 171. – С. 541; спр. 174. – С. 59, 157, 174-176; спр. 175. – С. 40, 251, 258, 296; спр. 177. – С. 25, 63, 164, 214, 236, 378; спр. 178. – С. 244, 261.

[583] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 10; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 46, 423, 467, 551; спр. 168. – С. 604, 650, 669, 676, 847, 993; спр. 170. – С. 698, 796; спр. 172. – С. 311; спр. 175. – С. 17, 222, 264; спр. 176. – С. 600; спр. 178. – С. 319-320, 466; спр. 179. – С. 1029, 1034.

[584] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 142, 179; спр. 168. – С. 800, 814, 872, 1053; спр. 169. – С. 111, 248; спр. 170. – С. 847; спр. 171. – С. 306, 321; спр. 174. – С. 327; спр. 175. – С. 86, 88, 115, 211; спр. 176. – С. 479, 644; спр. 178. – С. 485, 488.

[585] Там само. – Спр. 175. – С. 88.

[586] Там само. – Спр. 175. – С. 270; спр. 167. – С. 40, 531-532; спр. 168. – С. 661, 766, 776, 1109; спр. 169. – С. 204, 253; спр. 171. – С. 305, 480; спр. 174. – С. 173; спр. 175. – С. 93, 194, 208; спр. 176. – С. 523, 640; спр. 178. – С. 290, 489; спр. 179. – С. 1029.

[587] Там само. – Спр. 168. – С. 643; спр. 169. – С. 119; спр. 173. – С. 365; спр. 175. – С. 95, 217, 260; спр. 176. – С. 663; спр. 177. – С. 191; спр. 178. – С. 332, 590; спр. 179. – С. 831.

[588] Там само. – Спр. 175. – С. 329.

[589] Там само. – Спр. 167. – С. 50-51, 294, 407; спр. 168. – С. 688; спр. 169. – С. 488; спр. 170. – С. 587; спр. 171. – С. 539; спр. 172. – С. 212; спр. 174. – С. 311, 368; спр. 175. – С. 96, 325; спр. 176. – С. 604; спр. 177. – С. 200, 212; спр. 178. – С. 120; спр. 179. – С. 1016, 1100.

(брати Стефан і Ігнат Давидовичі з племінниками Богданом і Грицьком Івановичами[590]), Ритаровських (Ілля з сином Георгієм, Мартин, Миколай[591]), Гостиславських (Грицько з синами Лукашем і Миколаєм та двоюрідним братом Петром Ігнатовичем[592]).

Уміння писати мало доволі виразну "сімейну" рису. Це з усією очевидністю демонструють, окрім вищевказаних прикладів, роди, котрі нараховували десятки сімей, але при цьому кількість здатних поставити підпис серед них обмежувалася кількома особами. Як правило, останні представляли одну-дві сім'ї або певне родове відгалуження. Так, з-поміж чотирьох десятків Ільницьких це були сім'я Рибчичів (брати Петро і Яцько та син Петра Іван)[593] та Телеп'яновичів, війтів з Гусного Нижнього (Стецько та його син Петро)[594]. Серед Яворських грамотою володіли Івахно Голда та його сини Олександр і Грицько Голдичі[595]; серед Комарницьких – брати Стефан і Грицько Дубцевичі та четверо синів риківського війта Федька Комарницького Михалковича – Ігнат, Іван, Васько, Сенько, усі шестеро з відгалуження Комарницьких Петрашовичів[596]; серед Кропивницьких – Прокоп і Іван Горбановичі[597]; серед Монастирських – внуки Грицини Ігнатовича Крутня – Грицько Іванович, Ілля Андрійович, Василь Павлович, Сенько Стецьович Грициничі, до цього ж відламу Монастирських належав Іван Степанович[598]; серед Попелів – Роман з синами Йоаном і Теодором та

[590] Там само. – Спр. 167. – С. 308; спр. 168. – С. 624, 677, 683, 708-709, 757, 1104; спр. 171. – С. 61; спр. 172. – С. 129; спр. 174. – С. 63; спр. 175. – С. 18, 85, 122, 158, 263, 288; спр. 177. – С. 40, 401.
[591] Там само. – Спр. 167. – С. 5, 127, 149; спр. 175. – С. 326; спр. 178. – С. 484; спр. 179. – С. 1041.
[592] Там само. – Спр. 167. – С. 5, 42; спр. 168. – С. 617, 709; спр. 175. – С. 191, 208; спр. 177. – С. 217; спр. 179. – С. 857.
[593] Там само. – Спр. 167. – С. 19; спр. 168. – С. 697-698, 731, 781; спр. 170. – С. 647; спр. 171. – С. 179; спр. 178. – С. 485; спр. 179. – С. 850, 886.
[594] Там само. – Спр. 171. – С. 20; спр. 173. – С. 456, 479; спр. 174. – С. 179; спр. 176. – С. 462, 595; спр. 178. – С. 53.
[595] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 14; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 169. – С. 137; спр. 175. – С. 96, 176, 269; спр. 177. – С. 90.
[596] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 20; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 168. – С. 828, 1020; спр. 170. – С. 832; спр. 171. – С. 303-304, 314, 598; спр. 174. – С. 163, 223; спр. 175. – С. 123, 252; спр. 176. – С. 601; спр. 177. – С. 153, 195; спр. 178. – С. 524.
[597] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 175. – С. 141; спр. 177. – С. 239; спр. 178. – С. 454, 499; спр. 179. – С. 1086.
[598] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 18; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 442; спр. 168. – С. 653, 810, 868; спр. 170. – С. 798; спр. 171. – С. 782; спр. 174. – С. 25; спр. 175. – С. 82, 117, 174; спр. 176. – С. 578, 782; спр. 178. – С. 458.

їхній двоюрідний брат Прокоп Демкович[599]; серед Ступницьких сини і внуки Федька Сехновича – Грицько, Васько, Петро Федьковичі й Яцько Грицькович Сехновичі[600]; серед Тустанівських – нащадки Васька Нагорного, замешкалі в Корналовичах – Сенько з сином Ярошом та племінником Адамом Грицьковичем[601]; серед Винницьких – брати Васько й Федір Антоновичі та Петро й Іван Климковичі[602]. Таким чином, родинна традиція була одним з вагомих факторів, що спонукав шляхту навчатися грамоті.

Існували й інші чинники, чи то пак запити, суспільно-професійного, так би мовити, характеру, які впливали на рівень освіченості серед РШ. У тогочасному суспільстві досить виразно виокремилися певні групи та категорії населення, для яких уміння читати й писати було необхідною умовою виконання свого покликання. До таких в першу чергу належали церковні ієрархи. Як зазначалося, персональний склад парафіяльного духовенства та вищих санів включно з єпископом у Перемишльській єпархії формувався з-поміж іншого з осіб шляхетського походження. Наразі варто вказати, що перемишльські акти донесли до нас підписи двох десятків шляхтичів-священиків: Павло і Лукаш Бачинські[603], Василь Якимович, Іван Абрамович, Євстахій Василькович Бережницькі[604], Яцько Білинський[605], Лехно Городиський Чоботович Миськович[606], Іван Ільницький Фединич[607], Іван Кальнофойський[608], Михалко Комарницький Сташкович[609], Ілля Луцький[610], Петро Матківський Скибанович[611], Петро Грицькович і Стецько

[599] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 167. – С. 8, 36, 342; спр. 168. – С. 735, 1023, 1035; спр. 171. – С. 452; спр. 173. – С. 525; спр. 174. – С. 46, 161; спр. 175. – С. 41, 47, 198; спр. 178. – С. 179.
[600] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 22; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 26, 28; спр. 175. – С. 73; спр. 176. – С. 758; спр. 178. – С. 464.
[601] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 168. – С. 640, 641, 779; спр. 170. – С. 784; спр. 173. – С. 471; спр. 174. – С. 53; спр. 175. – С. 192, 221; спр. 177. – С. 220.
[602] Там само. – Спр. 167. – С. 14, 552; спр. 168. – С. 656, 731, 739, 794, 797, 805, 867; спр. 171. – С. 649; спр. 175. – С. 82, 326; спр. 178. – С. 260; спр. 179. – С. 653.
[603] Там само. – Спр. 169. – С. 66; спр. 171. – С. 7, 514.
[604] Там само. – Спр. 170. – С. 615, 1011; спр. 171. – С. 312; спр. 176. – С. 580; спр. 177. – С. 228; спр. 178. – С. 428
[605] Там само. – Спр. 170. – С. 568, 592.
[606] Там само. – Спр. 167. – С. 252.
[607] Там само. – Спр. 170. – С. 577.
[608] Там само. – Спр. 169. – С. 209.
[609] Там само. – Спр. 176. – С. 489.
[610] Там само. – Спр. 167. – С. 23; спр. 168. – С. 670; спр. 169. – С. 10.
[611] Там само. – Спр. 173. – С. 485

Щурик Пацлавські[612], Маньо і Павло – піп в Ясениці, Селецькі[613], Яким Страшівський[614], Павло Терлецький Юровський, піп з Дрогобича[615], Петро Іванович Терлецький[616], Гриць Топільницький[617], Дмитро, Михайло – піп в Лукавиці, та Стефан Винницькі[618]. Втім, цей перелік включає далеко не всіх священослужителів-нобілів, котрі у 1590 – 1600-х роках полагоджували справи в місцевому земському суді. Щонайменше ще десяток попів і дияконів, виступаючи заявниками у цьому ж суді, своїх підписів не залишили (Тимко Бережницький, Кость Ільницький Калинович, Стефан Ільницький, піп в Болехівцях, Кость Яворський Васькович, Василь Шандрівський, Андрій Винницький, Гарасим Білинський – скомовський піп, Андрій Сілецький). Виглядає на те, що частина православного духовенства залишалася неграмотною.

Стикаючись з кирилицею, якою послуговувалися для передачі церковнослов'янської мови та адаптованої до письма тогочасної української, й одночасно маючи справу з латиницею, котру вживали на коронних землях в урядовій документації, РШ, на відміну від католицької шляхти, вживала обидва типи письма. Наявний матеріал це підтверджує: з 276 осіб 86 володіли кирилицею, решта 191 – латиницею. Дехто – як то Лесько Бережницький Гуменович[619], Єронім Хлопецький[620], Петро Ільницький Телеп'янович[621], Михайло Копистинський, перемишльський владика[622], Прокоп Літинський[623], Богдан Радиловський Іванкович[624], Іван Турецький Михайлович[625] – володіли одночасно обидвома різновидами письма. В одній сім'ї близькі родичі могли писати по-різному. Наприклад, Грицько

[612] Там само. – Спр. 168. – С. 1104; спр. 169. – С. 480; спр. 170. – С. 702, 709
[613] Там само. – Спр. 171. – С. 8; спр. 176. – С. 665.
[614] Там само. – Спр. 172. – С. 122.
[615] Там само. – Спр. 176. – С. 640; спр. 177. – С. 383; спр. 178. – С. 318.
[616] Там само. – Спр. 171. – С. 14.
[617] Там само. – Спр. 178. – С. 434.
[618] Там само. – Спр. 169. – С. 245; спр. 171. – С. 369; спр. 173. – С. 476; спр. 177. – С. 238; спр. 178. – С. 502.
[619] Там само. – Спр. 171. – С. 545; спр. 170. – С. 586.
[620] Там само. – Спр. 167. – С. 135; спр. 169. – С. 491; спр. 170. – С. 598.
[621] Там само. – Спр. 171. – С. 20; спр. 173. – С. 456; спр. 176. – С. 462, 595; спр. 178. – С. 53.
[622] Там само. – Спр. 169. – С. 253; спр. 175. – С. 208.
[623] Там само. – Спр. 167. – С. 148; спр. 178. – С. 244.
[624] Там само. – Спр. 174. – С. 63; спр. 175. – С. 18, 85, 122, 158.

Чернецький Грицькович, війт з Ботельки, підписувався як "*Грицко Чарнецкиі*", натомість його брат Васько – "*Wasko Czerneczky*"[626]; Грицько Добрянський Сокол – "*Hriczko Sokoł Lastowieczky ręką swą*", його рідний брат Іван – „*Иванко добрянки* "[627]; з чотирьох синів Федька Комарницького Михалковича, риківського війта, двоє старших, Ігнат і Васько, підписувалися латиницею, а двоє молодших, Іван і Сенько, – кирилицею[628]. Серед Літинських старший син Михайла, Прокіп, писав кирилицею і латиницею, інші четверо – Василь, Миколай, Лукаш, Матвій – лише латиницею; так само з двох синів Юрка Андрій віддавав перевагу латиниці, Іван – кирилиці[629]. Двописемність могла набувати незвичних та кумедних форм, як це було у випадку Петра Терлецького, священика з Розсохів, який, підписуючи документ, своє ім'я написав латиницею, решта – кирилицею ("*Petro non терлецки*")[630].

Кирилицею в першу чергу послуговувалися шляхтичі-священики й це цілком закономірно. З 20 згаданих вище попів та дяків лишень Яким Страшівський та дрогобицький намісник Павло Терлецький підписалися латиницею. В решті випадків вживання того чи іншого типу письма не відслідковується.

Однією з властивостей письма у XVI ст. була його соціальна значущість у середовищі привілейованого стану. Воно вийшло за межі інтелектуального гетто, та перестало бути власністю вузького кола осіб, так чи інакше пов'язаного з церквою. Поширюючись та охоплюючи все більші верстви населення упродовж вказаного століття, воно перетворилося на один із важливих засобів комунікації суспільства, в першу чергу його верхівки – шляхти. Вести листування, знайомитися з поточною літературою релігійно-конфесійного, культурно-освітнього, правового, суспільно-політичного

---

[625] Там само. – Спр. 168. – С. 613; спр. 170. – С. 1012; спр. 171. – С. 80.
[626] Там само. – Спр. 167. – С. 142; спр. 168. – С. 1053; спр. 169. – С. 248; спр. 170. – С. 847; спр. 171. – С. 306; спр. 175. – С. 211; спр. 176. – С. 644.
[627] Там само. – Спр. 175. – С. 206; спр. 178. – С. 403, 460.
[628] Там само. – Спр. 171. – С. 20, 314, 598; спр. 175. – С. 123, 252; спр. 176. – С. 601; спр. 178. – С. 524.
[629] Там само. – Спр. 167. – С. 7, 40, 148, 193, 272; спр. – Спр. 174. – С. 59, 174; спр. 178. – С. 261; спр. – Спр. 175. – С. 40, 258.

характеру, самому продукувати аналогічну літературу, висловлюючи та пропагуючи свої думки та міркування за допомогою письма – все це стає нормою повсякденного життя шляхтича, котрий прагнув сповна користати зі своїх станових привілеїв. Освіченість у XVI ст. стає неодмінним атрибутом шляхетськості та цінується не менше, аніж вміння гарцювати на коні та розмахувати шаблею[631].

Це підводить нас до розуміння фактору письменності не просто як чергового маркеру для позначення відмінностей між православною і католицькою шляхтою. Володіння грамотою – це також важливий соціальний індикатор задіяності у громадському житті, перебування у вирі суспільно-політичних подій. Опанувати грамоту прагнула, в першу чергу, шляхта амбітна та відносно заможна, з підвищеними суспільними запитами, яку не задовольняли тісні рамки свого православного середовища. Неважко помітити, що високі показники грамотності спостерігаються саме серед цієї групи. Чернецькі, Літинські, Блажівські, Винницькі Антоновичі, Височанські Янковичі та інші – це та група РШ, котра в однаковій мірі добре володіла пером та провадила на широку ногу свої господарські справи, як це зазначалося вище. Однак, більшість РШ залишалася неосвіченою й це було однією з причин маргіналізації РШ Перемишльської землі[632].

3.7.Групова солідарність (кревні зв'язки, шлюби)

РШ, творячи окрему групу в шляхетському середовищі Перемишльської землі, вирізнялася високим рівнем внутрішньої консолідованості. Це досягалося не тільки через регулярні контакти на грунті поладнання майнових інтересів або через компактне проживання більшості РШ на південних теренах Перемишльської землі, але й в результаті

---

[630] Там само. – Спр. 171. – С. 14.

[631] А. Вичанський з цього приводу писав: "… nie tylko zawod rycerski był wowczas uważany za godny i wystarczający dla młodego szlachcica, a i umiejętności żołnierskich nie wahano się łączyć ze stosunkowo wysokim wykształceniem …" (Wyczanski A. Wies polskiego odrodzenia / A. Wyczanski. – Warszawa, 1969 . – S. 115).

[632] Показовою в контексті сказаного є маніфестація 1603 р. шляхти Руського воєводства "грецької релігії" проти утисків православ'я. Серед 95 підписантів (майже всі, за окремими винятками, мешканці

матримоніальних зв'язків. Останні, як нижче буде продемонстровано, слугують в однаковій мірі і маркером цієї згуртованості, й доволі точним інструментом визначення меж цієї групи.

За період з 1500 по 1605 рр. в актах перемишльського гроду і земського суду фіксується понад дві тисячі згадок про шлюбні пари, де чоловік/дружина, або хоча б хтось один з них представлений вихідцями з РШ. Близько півтори тисячі (а це понад 70 %) шлюбів створили вихідці з семи десятків родів, котрі власне й репрезентують РШ[633]. Ці показники не потребують додаткових коментарів.

Варто звернути увагу на той факт, що шлюбний ринок не обмежувався для шляхтича родовим гніздом, або наближчими осідками РШ. Географія одружень була широкою й зростала пропорційно зростанню чисельності роду. Наприклад, Яворські упродовж XVI ст. породичалися з 36 родами, Тустанівські – з 28 родами, Попелі – з 33 родами, Матківські – з 22 родами і т.д. Таким чином, Матківські одружувалися/виходили заміж не тільки у сусідніх Комарниках (Комарницькі), Висоцькому Верхньому (Височанські), але й у більш віддалених Яворі (Яворські), Ільнику (Ільницькі), Турйому (Турянські). У північній частині Самбірського повіту вони родичалися з Городиськими, Гординськими, Білинськими, Ортинськими, Боярськими. Також Матківські підтримували контакти з РШ Стрийського повіту й мали тут родину практично в кожному шляхетському осідку (Братківські, Корчинські, Крушельницькі, Скольські). На Дрогобиччині вони нав'язали крjвні зв'язки з Попелями і Тустанівськими. Згадані Попелі і Тустанівські були пов'язані з Унятицькими, Ясеницькими, Криницькими, Боярськими, Бориславськими, одночасно поза межами Дрогобицького повіту, чи не в кожному другому-третьому осідку РШ на Самбірщині вони знаходили шлюбного партнера. Так само у Стрийському повіті вони обирали собі суджених у Корчині, Крушельниці, Семигинові, Братковичах, Любенцях.

Перемишльської землі) опинилася РШ різного суспільного і майнового калібру, але абсолютну більшість з них об'єднувало вміння писати.

[633] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – оп. 1. – Спр. 4-69, 281-321; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6-70, 261-306.

Таким чином, будь-який православний шляхтич через найближче родинне оточення (батьків, бабів, синів і дочок, племінників, тіток і дядьків, двоюрідних братів і сестер) був пов'язаний з десятками родів. Як це виглядало, продемонструємо на прикладі Федька Ступницького Сехновича (1553 – помер між 1586 і 1588). Його мати була з Ортинських, баба по батькові – із Заблоцьких, а баба по матері – із власників Білини Малої. Про його родичів по материнській лінії нічого не відомо. Дід Петро Ортинський, здається, мав лише одну дочку, матір Федора. Ким йому доводилися інші співвласники Ортиничів, акти не повідомляють. З батьківської лінії Федько мав стрия Ігната, одруженого з Маргаритою Братківською, та трьох тіток, заміжніх за вихідцями з Яворських, Ільницьких і Літинських. Двоє його рідних братів, Юрко і Климко, ймовірно, померли неодруженими, єдина рідна сестра Вахна побралася з Михайлом Гостиславським. Сам Федько одружився з Анною, дочкою Грицька Уруського Крутня. В цьому шлюбі народилося щонайменше дев'ятеро дітей, котрі на межі XVI – XVII ст. досягнули повноліття та створили власні сім'ї. Серед Федькових зятів та невісток були вихідці з Кальнофойських, Дубравських, Ільницьких Рибчичів, Созанських, Новошицьких, Блажівських Миговичів, Бориславських, Городиських. По сестрі Вахні Гостиславській Федько мав племінника Грицька Гостиславського, одруженого з Анною Желіборською, та двох племінниць, Марухну і Настю, відповідно, виданих за Сенька Терлецького Юровського, дрогобицького намісника, і Петра Ритаровського. По батьківській лінії по стрию Федько мав четверо двоюрідних братів та двох сестер, шлюбними партнерами останніх виступають Криницькі, Кульчицькі, Тустанівські, Пацлавські, Терлецькі, Яворські. Натомість по батьковій лінії по тітках це були 14 Яворських (10 синів і 4 дочки Романа Яворського) та 8 Літинських (шестеро синів і дві дочки Климка Літинського), які, у свою чергу, поодружувалися з представниками Білинських Слотилів, Яворських Олександровичів, Ільницьких Занковичів, Літинських Піскоровичів, Добрянських, Старявських, Терлецьких Кардашів, Луцьких, Гостиславських,

Ритаровських, Копистинських. Доповнюють перелік двоє сестер Федькової дружини Анни, виданих за Рудницького з Львівської землі й Криницького[634].

Частина шлюбних партнерів підбиралися з-поміж РШ сусідніх Жидачівського повіту (Балицькі, Витвицькі, Гошовські, Підлісецькі, Рудницькі, Сваричівські, Сулятицькі, Чолганські), Львівської (Добрянські-Дубравські, Лозинські, Погорецькі, Підвисоцькі, Путятицькі, Сроковські, Чайківські, Чоловські), Сяноцької (Дверницькі, Добрянські, Полянські, Середницькі, Телешницькі, Затварські, Сянські) і Галицької (Желіборські, Угерницькі) земель. Загалом таких шлюбів нараховувалося до двох з половиною сотень (Галицька земля – 27; Львівська земля – 132, Жидачівський повіт – 58; Сяноцька земля – 39). Безумовним лідером серед них були Чайківські, на них припадає 45 шлюбів[635]. Решта родів значно поступаються. Для половини з них ця цифра не перевищує 3 – 5 шлюбів. Частина вказаної шляхти упродовж XVI ст. переселилися до Перемишльської землі та міцно вкоренилася в одному або кількох гніздах РШ або замешкали на королівщині у Самбірському і Перемишльському староствах. Показовою є історія Добрянських Соколовичів, котрі в останній третині XVI ст. виступають посесорами війтівств у Ластівці і Свиднику на Самбірщині[636], або Добрянських-Дубравських з Добрян на Львівщині, котрі осіли у Луці серед Луцьких та Турйому і Топільниці серед Турянських і Топільницьких[637].

---

[634] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 2695-2696, 2892, 3232, 3324, 3326, 3328-3330, 3346, 3348, 4221, 4301. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 7. – С. 251; спр. 8. – С. 548; спр. 11. – С. 346; спр. 14. – С. 554, 607, 1209; спр. 23. – С. 111; спр. 24. – С. 76, 662; спр. 32. – С. 262; спр. 36. – С. 66, 905; спр. 38. – С. 1628-1629; спр. 40. – С. 1137; спр. 48. – С. 332; спр. 56. – С. 1354; спр. 67. – С. 41, 563; спр. 264. – С. 80-81; спр. 268. – С. 857; спр. 269. – С. 62, 88, 493; спр. 274. – С. 1106. Галів М. Літинські герба Сас у XV – середині XVI ст. / М. Галів // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (нової серії VII). – С. 10-23. Смуток І. Початки роду Яворських, Турецьких, Ільницьких (XV – XVI ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2006. – Вип. V. – С. 55-64. Смуток І. Ступницькі в контексті історії руської шляхти Перемишльської землі XIV – XVIII ст. (походження, генеалогія, демографічний і соціальний розвиток) / І. Смуток // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Генеалогія та геральдика. Збірка наукових праць / Відп. ред. Г.В. Боряк; Упорядник: В.В. Томазов. – К., 2014. – Число 24. – С. 88-108.

[635] Смуток І. Дрібношляхетські роди Львівської землі на Перемишльщині у XVI – початку XVII ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2008. – Вип. XI - XII. – С. 92.

[636] Смуток І. Дрібношляхетські роди Сяноцької землі на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozow: Wydawnictwo Muzeum regionalnego im. Adama Fastnachta w Brzozowie, 2007. – Nr 2. – S. 40-41.

[637] Смуток І. Дрібношляхетські роди Львівської землі на Перемишльщині у XVI – початку XVII ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2008. – Вип. XI - XII. – С. 88-90.

До цієї категорії зайшлої шляхти також належали Гошовські зі Сколього, Чайківські з Кульчиць, Рудницькі з Братковичів, Желіборські з Баранчиців тощо[638]. З врахуванням цієї обставини доведеться визнати, що частину зазначених шлюбів слід трактувати як шлюби між РШ Перемишльської землі. Таким чином, реальний відсоток останніх сягає 80 %. Натомість, одруження з РШ поза межами Перемишльщини не перевищував 8 – 10%.

Окрему категорію становили міжстанові шлюби. У XVI ст. вони не були чимось надзвичайним. РШ родичалася з різними категоріями непривілейованого населення, як то міщани, поповичі, королівські селяни і шляхетські піддані, війти-князі простого походження. Масштаби цього явища, за попередніми підрахунками, коливалися в межах 11 – 12 % (249 шлюбів). Вони були характерними для абсолютної більшості родів РШ й практикувалися серед сімей, що не вирізнялися заможністю, або таких, що осіли у королівщинах на війтівствах-князівствах, попівствах, вільництвах[639].

Міжконфесійні шлюби становили найменш чисельну групу. За попередніми підрахунками таких одружень нараховувалося до восьми десятків. Вони мали місце серед наступних родів:

роди	Кількість шлюбів	роди	Кількість шлюбів	роди	Кількість шлюбів
Блажівський	11	Замойський	2	Кульчицький	1
Турецький	8	Копистинський	2	Монастирський	1
Хлопецький	8	Кропивницький	2	Попель	1
Новошицький	6	Пацлавський	2	Радиловський	1
Ритаровський	5	Чернецький	2	Ступницький	1
Білинський	3	Бориславський	1	Турянський	1
Брилинський	3	Боярський	1	Тустанівський	1
Любенецький	3	Гординський	1	Яворський	1
Мельнівський	3	Корналовський	1		
Гостиславський	2	Криницький	1	**разом**	**75**

[638] Смуток І. Дрібношляхетські роди Жидачівського повіту на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 11. – С. 117-128. Смуток І. Дрібношляхетські роди Львівської землі на Перемишльщині у XVI – початку XVII ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2008. – Вип. XI - XII. – С. 87-96.

[639] Див докладніше: Смуток І. Станова замкнутість / не замкнутість дрібношляхетських родів Самбірського повіту XVI ст. / І. Смуток // Записки НТШ. – Львів, 2006. – Т. CCLII. – С. 477-490.

Решта, а це більша половина, в подібний спосіб з католиками не ріднилися.

Більш детальний аналіз цих показників змушує їх суттєво скригувати у бік зменшення. Річ у тім, що частина цих шлюбів припадає на ті родини РШ, котрі у XVI ст. були або стали католиками, на що вказують не тільки зазначені одруження, але й імена їхніх представників. Так, Блажівські ще у XV ст. розпалися на дві гілки – православну і католицьку. Остання у наступному столітті була представлена двома сім'ями – Янковичами і Антоновичами. Янковичі виводилися від Яна (Йоана), котрий побрався з Ядвігою Рудницькою (1541) (можливо, його першою дружиною стала Аполонія Ловецька (1522). Він мав щонайменше шестеро дітей (Сигізмунд, Криштоф, Єронім, Мартин, Анна та Катерина), з яких Єронім взяв за дружину Зофію Ожеховську, дочки Анна і Катерина вийшли заміж відповідно за Якуба Журовського і Петра Стшелецького. Антоновичі, натомість, представлені трьома поколіннями. Сам Антон побрався з дочкою старосамбірського війта Софією. З його семи синів (Йоан, Бальтазар, Якуб, Андрій, Петро, Павло, Станіслав) Якуб взяв за дружину Анну, дочку православного шляхтича з Жидачівщини Петра Сваричівського, а наймолодший Станіслав – Зофію, дочку Валентина Марковського. Дочка Гелена у другому шлюбі вийшла за Андрія Краєвського. З третього покоління Барбара побралася з Марком Боровським, а Георгій одружився з Софією Вроновською[640].

Подібна ситуація спостерігається у Турецьких і Хлопецьких. Один з синів Дмитра Турецького – Сенько – двічі одружувався з католичками (Анна Вачовська і Дорота Халь). У цих шлюбах народився син Станіслав, котрий побрався з православною шляхтянкою Анною Криницькою, а згодом з католичкою Ядвігою Сяноцькою, натомість п'ятеро дочок стали дружинами

[640] ЦДІАЛ України. – Ф. 13, оп. 1, спр. 63. – С. 897; спр. 285. – С. 498, 927; спр. 287. – С. 15; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 315; спр. 24. – С. 697; спр. 25. – С. 472; спр. 63. – С. 46; спр. 300. – С. 52 ; спр. 317. – С. 1130.

шляхтичів-католиків[641]. Єронім Хлопецький також двічі одружувався з католичками, попри те, що він був вихований у православній тардиції, на що вказує його автограф кирилицею. Діти від цих шлюбів, судячи з усього, були католиками. Старший Єронімів син одружився з Ядвігою Прухницькою, Андрій – з Маргаритою Полянською, Павло – з Катериною Нагуйовською, Олександр – із Софією Крайовською, а дочка Софія з Войцехом Рембертовським, згодом Станіславом Горським[642].

Католицькі сім'ї існували також серед Новошицьких[643], Ритаровських[644], Мельнівських[645], Любенецьких[646], Кропивницьких[647]. Випавши зі свого конфесійного середовища, вони родичаються зі своїми новими одновірцями. А отже, міжконфесійним може вважатися лишень шлюб їхніх нащадків, котрі ще залишалися православними (у Турецьких – Сенько, у Хлопецьких – Єронім і т.д.). Власне, подружжя православний/католик, нащадки котрого продовжували дотримуватися східного обряду й не випали із середовища РШ, – це ті поодинокі випадки, які фіксуються серед Гординських, Бориславських, Криницьких і т.д. Їхня кількість не перевищувала трьох десятків, що становило 1 – 2 % від усіх шлюбів РШ, й відображає реальний рівень родичання православної і католицької шляхти.

Шлюбна політика РШ XVI ст. недвозначно засвідчує надзвичайно високий ступінь родичання у своєму середовищі. Фактично маємо справу зі

---

[641] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 63. – С. 45; спр. 308. – С. 981; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 835; спр. 33. – С. 819; спр. 37. – С. 840; спр. 41. – С. 27; спр. 43. – С. 231.

[642] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 326. – С. 1479; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 40. – С. 813-816; спр. 65. – С. 701-704, 1366; спр. 75. – С. 1085; спр. 178. – С. 188.

[643] AGZ. – Lwów, 1903. – T. XVIII. – Nr 2534, 2846, 4002. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 288; спр. 21. – С. 160; спр. 24. – С. 636; спр. 25. – С. 99; спр. 170. – С. 557, 572; спр. 171. – С. 96; спр. 172. – С. 111; спр. 176. – С. 720; спр. 178. – С. 7; спр. 265. – С. 817-818; спр. 270. – С. 57; спр. 274. – С. 567; спр. 275. – С. 978, 1404; спр. 309. – С. 1048.

[644] Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень, 2001. – С. 137-138. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – С. 621, 814; спр. 19. – С. 79; спр. 171. – С. 66; спр. 262. – С. 282; спр. 267. – С. 487; спр. 268. – С. 69; спр. 270. – С. 1133; спр. 295. – С. 645; спр. 305. – С. 82, 540; спр. 312. – С. 850; спр. 317. – С. 671, 681.

[645] AGZ. – T. XVII. – Nr 898, 901, 2244; t. XVIII. – Nr 1479, 2104, 3664, 3854, 3929, 3932. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 5. – С. 967; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 198, 508; спр. 9. – С. 223.

[646] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 8. – С. 67, 449; спр. 9. – С. 467; спр. 16. – С. 1200; спр. 24. – С. 255; спр. 38. – С. 27; спр. 43. – С. 931.

[647] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 9. – С. 185, 264; спр. 14. – С. 84, 545.

спільнотою шляхти, наскрізь пронизаною кровними зв'язками. При цьому очевидних територіальних та соціальних перешкод не існувало й ці зв'язки охоплювали більш-менш рівномірно усю спільноту.

Одночасно вкрай мала кількість міжконфесійних шлюбів, котра не виходила за межі статистичної похибки, недвозначно вказує на замкнутість РШ та усвідомлення своєї окремішності. Ця автаркія РШ підтримувалася не тільки на рівні шлюбної політики. Її прояви багатоаспектні й легко відслідковуються в інших сферах життєдіяльності. Достатньо, для прикладу, проаналізувати господарську діяльність РШ та поглянути на те, хто виступає її контрагентами у майнових оборудках. Так, Унятицькі за період з 1510 по 1603 р. фігурують у двох сотнях угод купівлі-продажу, дарчих, заставах, боргових записах, актах поділу нерухомості, цесіях тощо. Їхніми компаньйонами у різний час були Турецькі, котрі ще на початку XVI ст. стали власниками земельних часток у с. Унятичі[648], а також Попелі Колодруби[649], Попелі Кунашовичі[650], та інші Попелі[651], Височанські[652], Яворські[653], Ступницькі[654], Уруські[655], Ясеницькі[656], Монастирські Грициничі[657], Винницькі Радевичі Лукавські[658], Татомири[659], Чернецькі зі с. Сторони[660], Терлецькі Кардашовичі[661], Бережницькі[662], Турянські Кіщичі[663],

[648] Там само. – Спр. 12. – С. 236; спр. 13. – С. 145; спр. 14. – С. 152; спр. 19. – С. 722; спр. 20. – С. 341; спр. 21. – С. 388; спр. 24. – С. 181, 464, 579, 581; спр. 27. – С. 398, 631; спр. 34. – С. 167, 417; спр. 38. – С. 1161; спр. 39. – С. 146; спр. 40. – С. 114; спр. 41. – С. 270; спр. 42. – С. 205, 213; спр. 44. – С. 1322-1324, 1391; спр. 55. – С. 872; спр. 56. – С. 1203; спр. 62. – С. 489

[649] Там само. – Спр. 16. – С. 1001; спр. 25. – С. 541; спр. 27. – С. 989; спр. 34. – С. 222, 419; спр. 37. – С. 508, 555, 1126; спр. 38. – С. 326; спр. 39. – С. 237, 995, 1028; спр. 41. – С. 88, 90, 281-283; спр. 42. – С. 1552; спр. 43. – С. 1000, 1204-1205; спр. 44. – С. 236-238, 1818; спр. 45. – С. 640-641; спр. 46. – С. 601-602; спр. 59. – С. 920; спр. 60. – С. 265; спр. 68. – С. 1269

[650] Там само. – Спр. 24. – С. 1007; спр. 42. – С. 1561.

[651] Там само. – Спр. 45. – С. 113, 416; спр. 51. – С. 508.

[652] Там само. – Спр. 13. – С. 713; спр. 14. – С. 1130.

[653] Там само. – Спр. 23. – С. 451, 487, 541; спр. 27. – С. 589; спр. 58. – С. 48; спр. 63. – С. 305; спр. 68. – С. 168.

[654] Там само. – Спр. 24. – С. 292.

[655] Там само. – Спр. 27. – С. 634-636; спр. 28. – С. 489; спр. 34. – С. 285; спр. 36. – С. 637.

[656] Там само. – Спр. 27. – С. 988; спр. 35. – С. 725; спр. 38. – С. 122, 243; спр. 41. – С. 31; спр. 43. – С. 527; спр. 43. – С. 993; спр. 44. – С. 235; спр. 47. – С. 152; спр. 51. – С. 507; спр. 59. – С. 305-307; спр. 66. – С. 240.

[657] Там само. – Спр. 29. – С. 887-888; спр. 31. – С. 228; спр. 33. – С. 828, 1399; спр. 37. – С. 550; спр. 38. – С. 1449; спр. 39. – С. 812; спр. 40. – С. 1011; спр. 42. – С. 1029; спр. 43. – С. 1099.

[658] Там само. – Спр. 33. – С. 87; спр. 38. – С. 1790.

[659] Там само. – Спр. 33. – С. 1508; спр. 35. – С. 190.

[660] Там само. – Спр. 32. – С. 399; спр. 34. – С. 160; спр. 35. – С. 255.

[661] Там само. – Спр. 35. – С. 679-680;спр. 36. – С. 803; спр. 54. – С. 648.

Рудницькі з с. Братковичі[664], Ільницькі[665], Коблянські[666], Ритаровські[667], Криницькі[668], Гординські[669], Радиловські[670], Новошицькі[671]. На них припадає більше половини угод (решта укладені між самими Унятицькими, а також за участі селян та іншого непривілейованого населення). Власне католицька шляхта присутня заледве у кількох майнових актах[672].

Таким чином, як і в шлюбній політиці, спостерігаємо активні регулярні контакти, котрі сягають далеко поза родовим гніздом (Унятицькі, проживаючи у Дрогобицькому повіті, провадять справи з самбірською і стрийською шляхтою), однак не виходять за межі свого конфесійного середовища.

XVI ст. стало знаковим в історії РШ Перемишльської землі. Упродовж цього часу вона остаточно сформувалася як окрема група з властивими лишень для неї рисами. В подальшому вони слугували тими критеріями які безпомилково допомагали вирізнити її серед решти місцевого нобілітету та характеризували її як окрему соціокультурну, а не тільки конфесійну групу.

---

662 Там само. – Спр. 31. – С. 508; спр. 37. – С. 381, 1124; спр. 45. – С. 414; спр. 48. – С. 512; спр. 55. – С. 1203; спр. 57. – С. 1369.
663 Там само. – Спр. 40. – С. 877.
664 Там само. – Спр. 42. – С. 817; спр. 44. – С. 198, 1226, 1827; спр. 46. – С. 823; спр. 49. – С. 267.
665 Там само. – Спр. 42. – С. 966; спр. 43. – С. 383.
666 Там само. – Спр. 43. – С. 954; спр. 51. – С. 1181; спр. 52. – С. 975; спр. 53. – С. 462; спр. 56. – С. 1203; спр. 58. – С. 28; спр. 64. – С. 392, 802.
667 Там само. – Спр. 44. – С. 1226-1227.
668 Там само. – Спр. 45. – С. 571.
669 Там само. – Спр. 56. – С. 1203; спр. 58. – С. 66, 331-332; спр. 59. – С. 860.
670 Там само. – Спр. 57. – С. 565.
671 Там само. – Спр. 66. – С. 38.
672 У 1558 р. Андрій Унятицький заставив Матею Вачовському 2 кметів за 50 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 1338). У 1565 р. Микита Унятицький завинив Феліксу Новошицькому (представнику католицької гілки Новошицьких) 10 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 25. – С. 99-100). У 1571 р. Йоан Рамулт завинив Микиті Унятицькому 100 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 28. – С. 474-5). У 1579 р. Микита Унятицький відступив Йоану Зарембовському ліс з пасікою та заставив за 54 зл. підданого на чверті поля у с. Лопушна (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 36. – С. 1054; спр. 37. – С. 132-134).

РОЗДІЛ IV
РУСЬКА ШЛЯХТА МІЖ ДВОМА УНІЯМИ

XVII ст. стало періодом інтенсивних змін, що охопили усі верстви суспільства Давньої Речі Посполитої. Не оминули вони і РШ. Точкою відліку трансформацій, що розпочалися у її середовищі, стала Берестейська унія 1596 р. Створення уніатської церкви було викликом, на який РШ не могла не зреагувати. В подальшому на цей фактор накладаються інші – соціально-економічні негаразди середини XVII ст., широка участь у збройній боротьбі проти козацтва та інших військових кампаніях тощо.

4.1.Руська шляхта у суспільно-політичних і господарських пертурбаціях XVII ст.

XVII – початок XVIII ст. багаті на події, котрі напряму або опосередковано впливали на соціокультурне середовище РШ, її суспільні і майнові позиції та корегували родову і особову ротацію у внутрішній ієрархії православного шляхетського соціуму.

***

Демографічні коливання, які призводили до розростання одних родів та відгалужень й згасання інших, – це цілком об’єктивний процес, зумовлений цілою сукупністю факторів універсального характеру. Однак амплітуда цих коливань у XVII ст. різко зростає й призводить почасти до незворотніх наслідків у чисельному та родовому складі РШ.

Першим серйозним випробуванням стали татарські напади кінця 1610 – 1620-х років. Тривалий час Перемишльська земля не знала цього лиха. Зазвичай ареал спустошливих набігів кримчаків включав Київщину, Брацлавщину, Південну Волинь, Подільське воєводство, в меншій мірі Галицьку і Львівську землі. Однак, з кінця 1610-х років татарські загони сягають теренів Перемишльщини.

У 1618 р. упродовж травня – жовтня Буджацька орда та кримчаки тричі нападали на Галичину. Вони дійшли до південно-східної частини Перемишльської землі й їхня присутність фіксується на теренах Стрийщини.

Восени 1620 р. непрохані гості з'являються повторно. Вони розорили ряд сіл на території Дрогобицького повіту, північну частину Стрийського та частину Самбірського, прилеглу до Дрогобицького, повітів. В результаті цього нападу постраждали такі шляхетські осідки як Кульчиці, Ортиничі і Биків, Винники, Уріж, Криниця і Кавсько, Попелі і Котів, Борислав і Мражниця, Тустановичі, Братковичі, Нижній Нанів, Семигинів, Любенці.

У вересні – жовтні 1621 р. кримські татари двічі розорювали Перемишльщину. Вони завдали збитків і захопили в ясир людність з північно-східної частини Самбірського, північної частини Стрийського, східної частини Перемишльського та Дрогобицького повітів. Перемишльські акти повідомляють про наступні постраждалі шляхетські осідки РШ: Угерці, Кальнофости, Ритаровичі, Хлопчиці, Корналовичі, Секерчиці, Білина Велика, Лука, Ортиничі і Биків, Кульчиці, Городище, Новошичі, Сілець, Котованя і Ступниця, Ступницька Воля, Уріж, Блажів і Блажівська Воля, Бережниця, Бачина, Унятичі, Криниця і Кавсько, Попелі і Котів, Борислав і Мражниця, Дубровляни, Тисарів, Братковичі, Нижній Нанів, Семигинів, Любенці.

У кінці травня – на початку червня 1622 р. загони буджаків дійшли до Стрийського та південно-східної частини Перемишльського повітів. Втім, більш докладної інформації про цей набіг немає.

У 20-х числах червня 1623 р. Буджацька орда знову здійснила похід. З поодиноких згадок відомо про перебування загонів на теренах північної частини Самбірського повіту та розорення таких поселень як Созань, Винники, Уріж, Заріччя, Лопушна.

У червні 1624 р. буджаки вкотре розорюють терени Стрийщини, Дрогобиччини, північної Самбірщини. Так само цього разу суттєво постраждали села і міста Перемишльського повіту. Втрат зазнали такі гнізда РШ, як Шептичі, Хлопчиці, Гординя і Секерчиці, Білина Велика, Лука,

Ортиничі і Биків, Кульчиці, Радиловичі, Городище, Сілець, Ступниця і Котованя, Винники, Блажів і Блажівська Воля, Бережниця, Бачина, Созань, Лопушна, Негрибка, Брилинці, Волошинова, Підбуж, Криниця і Кавсько, Котів і Попелі, Борислав і Мражниця, Любенці.

У лютому 1626 р. кримчаки сплюндрували південно-східну частину Перемишльської землі. Серед постраждалих натрапляємо на ті самі поселення, що й у попередні роки. До них лише слід додати Ритаровичі і Рогізно, а також кілька сіл Стрв'яжської країни (Старява, Смеречна, Лісковате, Рудавка).

У жовтні 1629 р. Кримська та Буджацька орди здійснили напад на терени, які попередньо уникали розорення. Так, опинившись на території Самбірського повіту, вони просунулися вглиб далеко на південь, дійшовши до польсько-угорського кордону. В результаті цього нападу постраждали кількадесят сіл Самбірської економії та такі шляхетські осідки як Ільник і Мельничне, Ортиничі[673].

В результаті татарських набігів РШ зазнала чималих людських втрат. Перемишльські акти безпосередньо містять понад півсотні згадок про захоплення до ясиру або вбивство татарами того чи іншого шляхтича/шляхтянки (*nuper per tartaros interempti, ad prns in captivitate apud tartaros detentia, captivitatem per tartarem receptorum, per tartaros recept, per scytam captivitatus ab annis 2 recepti, in captivitate tartarica existens, in captivitate tartarica degentis, in captivitate scitica detende, pro tunc in captivitate scytica existens, pro tunc in captivitate scytica, per scytas in captivitate recepta, in captivitate barbarica degens*). Усі вони були вихідцями з регіонів, які неодноразово зазнавали спустошень[674].

---

[673] Gliwa A. Kraina upartych niepogód. Zniszczenia wojenne na obszarze ziemi przemyskiej w XVII wieku / A. Gliwa. – Przemyśl, 2013. – s. 203., mapa nr 1-6.

[674] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 82. – С. 369, 612; спр. 83. – С. 548-549, 1275, 1277, 1373; спр. 84. – С. 744; спр. 85. – С. 209, 1885; спр. 86. – С. 142, 555, 695-696, 1072, 1330, 1475-1476, 1606; спр. 87. – С. 770, 807-808; спр. 92. – С. 889; спр. 94. – С. 1723-4; спр. 97. – С. 326, 709; спр. 341. – С. 1485; спр. 343. – С. 308, 1450; спр. 346. – С. 1662, 1918; спр. 347. – С. 2873; спр. 348. – С. 807, 865; спр. 349. – С. 288, 619, 1657, 1802; спр. 357. – С. 679; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 93. – С. 97; спр. 94. – С. 936, 1087; спр. 96. – С. 468, 584; спр. 99. – С. 1094; спр. 100. – С. 104-105, 753; спр. 101. – С. 638, 806; спр. 102. – С. 119, 715, 1142; спр. 104. – С. 406, 562, 773; спр. 105. – С. 1021; спр. 107. – С. 662, 1402; спр. 110. – С. 335, 460, 707, 768, 1012; спр. 113. – С. 1312.

Вочевидь, цей перелік далеко не повний й людські втрати були на порядок більшими. Опосередковано на це вказують генеалогічні дані. Чимало родин та цілих відгалужень після у 1620-х роках раптово зникають зі сторінок перемишльських актів. Наприклад, Іван Гординський Федькович потрапив у полон не сам, а, ймовірно, з братом Грицьком, про якого після 1622 р. відомостей немає[675]. Подібна ситуція спостерігається в родині Городиських Чоботовичів. Троє синів попа Лехна Городиського Чоботовича Миськовича, які упродовж перших двох десятиліть регулярно виступають як учасники майнових угод та конфліктів, після 1621 р. більше не згадуються. Напевне, разом з ними до татарського полону потрапили Яць і Андрій, сини Івана Чоботовича Лехновича Трисиляка та Іван, син Яцька Чоботовича Лехновича[676]. У родині Городиських Чоботовичів Свинчуків після 1619 р. немає звісток про братів Васька, Івана та Андрія[677]. З-поміж Луцьких у полоні, ймовірно, опинилися двоє синів і двоє дочок Сенька Кішки[678]; серед Кульчицьких Дашиничів – сини Максима Дашинича[679]. З усіх нащадків Миська Винницького Кунашовича на 1630-ті роки відомий тільки внук Васько[680]; з численної родини Криницьких Іліашовичів – дві-три сім'ї[681], з Криницьких Олехновичів – лише Олександр Олехнович[682]; окрім Сенька

[675] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 338. – С. 647.
[676] Там само. – Спр. 339. – С. 497; спр. 341. – С. 926.
[677] Там само. – Спр. 94. – С. 892; 335. – С. 1127.
[678] Усі четверо на 1631 р. згадуються як покійні разом з внучкою Сенька Кішки Фенною. Перебування останньої в полоні фіксують тогочасні документи. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 102. – С. 715-716).
[679] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 342. – С. 254; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 91. – С. 1154.
[680] Двоюрідні брати Васька Стась і Антон Місейковичі, а також батько Ленько після 1621 – 1622 рр. зникають зі сторінок перемишльських актів (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 341. – С. 1706; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 92. – С. 1129, 1147, 2028).
[681] Після 1619 р. немає відомостей про Олександра та Іллю, синів Стецька Іліашовича. Після 1625 р. – про Васька, Андрія, Івана, Олександра, Федора – синів Сенька Іліашовича. Після 1617 р. – про Юрка, сина Петра Іліашовича. Після 1630-х років рід продовжили нащадки Іллі, Івана Дубаса та Андрія Іліашовичів (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 344. – С. 217; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 317. – С. 739; спр. 321. – С. 455).
[682] Рідний брат Олександра Станіслав та двоюрідні сестри Єва і Анна після 1618 р. не згадуються (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 320. – С. 516, 1045-1046).

Криницького Петровича, напевне, так само у полоні опинилися його рідні брати Іван та Єремія та двоюрідні Іван і Сенько Ярошовичі[683] і т.д.

Наступна хвиля значних демографічних коливань серед РШ припадає на роки Хмельниччини. Здобувши ряд перемог, козацькі війська та їхні союзники татари восени 1648 р. вступили на територію Галичини. В жовтні того ж року татарська кінота при підтримці козацької кавалерії здійснила рейд на терени Перемишльщини. У десятих числах жовтня татари, стрімко просуваючись з півночі на південь, захоплювали ясир та худобу в селах Перемишльського повіту, згодом їхні передові загони з'являються на теренах Самбірщини. Дійшовши до верхів'їв Дністра, Сяну і Стрия, вони повернули на територію Дрогобицького та Стрийського повітів, так само руйнуючи поселення і захоплюючи місцевий люд[684]. Наступні роки виявились також неспокійними. Особливо далися взнаки військові дії між польською армією та козацькими і семигородськими військами, що велися на території Перемишльської землі у 1657 р.[685]

Активні військові дії цього періоду привели до чергових людських втрат не тільки серед «цивільного», але й серед дорослого чоловічого населення, задіяного у військових кампаніях. Адже абсолютна більшість РШ взяла участь у боротьбі з козаками та їхніми союзниками як у складі посполитого рушення, так і у складі регулярного війська. В ході битв та військових сутичок частина з них наклала головою. Для прикладу, у Зборівській битві лише у складі посполитого рушення взяло участь кількасот шляхтичів з Перемишльщини[686]. Є всі підстави припускати, що у цій військовій кампанії полягло до півсотні представників РШ. Із записів перемишльських актів відомо напевне про загибель Михайла Кречківського з

[683] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 339. – С. 296, 1095; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 317. – С. 739; спр. 319. – С. 1005; спр. 325. – С. 644.
[684] Gliwa A. Kraina upartych niepogód. Zniszczenia wojenne na obszarze ziemi przemyskiej w XVII wieku / A. Gliwa. – Przemyśl, 2013. – S. 397-430.
[685] Ibidem. – S. 465-556. Borcz A. Działania wojenne na terenie ziemi przemyskiej i sanockiej w latach "Potopu" 1655 – 1657 / A. Borcz. – Przemyśl, 1999. – 144 s. Kovács Z. Najazd Zerzego II Rakoczego na Polskę w 1657 r. w świetle opracowań węgierskich / Z. Kovács // Rocznik Przemyski. – 2010. – T. XLVI, z. 1. Historia woskowości. – S. 3-8.

с. Ільник[687], Миколая Городиського Чоботовича Мацейчака з с. Унятичів[688], Ще кількадесят осіб, учасників Зборівської битви, після 1649 р. раптово зникають зі сторінок тогочасних документів або згадуються невдовзі як покійні[689].

В останні кілька десятиліть XVII ст. несприятливі суспільно-політичні фактори продовжували негативно впливати на демографічні показники. В цей час відбулося ще кілька татарських нападів. Зокрема, в ході турецько-польської війни 1672 р. турецькі і татарські сили, здобувши Кам'янець-Подільський, вирушили на захід. У вересні – жовтні того ж року 15-ти тисячне татарське військо увірвалося на терени Перемишльщини. Упродовж тижня вони, розділившись на три групи, сплюндрували практичну всю Перемишльську землю. Не було жодного шляетського осідку, котрий не зазнав би нападу. У 1676 р. татари в ході чергової військової кампанії понищили села у Стрийському повіті. Нарешті, у 1699 р. Буджацька орда в ході чергового наїзду дійшла до південно-східних теренів Перемишльщини та забрала в ясир людність у Стрийському і Дрогобицькому повітах. Під час цього останнього наїзду кочовиків постраждали такі осідки – Попелі, Котів,

---

[686] Gawęza M. Wysilek zbrojny ziemi przemyskiej i sanockiej w latach 1648-1649 / M. Gawęza // Rocznik Przemyski. – 2005. – T. XLI, z. 1. Historia wojskowisci. – S. 100 – 103.

[687] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 144. – С. 2703.

[688] ЦДІАЛ України. – Спр. 124. – С. 506-

[689] Олександр Бачинський Котлович, брати Іван та Ян Баранецькі Пашковичі з с. Кульчиці, Петро Бачинський Івахнович, Михайло Білинський Гродзевич, Миколай Білинський Ярошович, Васько Білинський Ярошович, Іван Блажівський Сошич, Симеон Брошньовський, Григорій Грабовський із Созані, Ігнат Городиський Абрамович, Федір Городиський Трисиляк, Федько Ільницький Занкович Янінович, Іван Ільницький Гучилович Ярошович, Павло Ільницький Микитич Шипович, Іван Комарницький Климович, Сенько Кульчицький Дашинич, Яцько Кульчицький Губич, Демко Кульчицький Ільвич, Матвій Кульчицький Колодчак, Яцько Кульчицький Тарасович, Яцько Кульчицький Штокайло, Яцько Матківський Богушович, Андрій Матківський Ференкович, Дмитро Матківський Гриньович, Симеон Ортинський, Яцько Ортинський Лебедь, Іван Попель Чарнокожич з Бережниці, Іван Попель Кіщак, Мись Топольницький Дмитрович, Грицько Турянський Лилович, Іван Турянський Мелешович, Іван Тустанівський Котонос, Станіслав Уруський, Станіслав Винницький Клізевич, Васько Винницький Дучик, Павло Винницький Клізевич, Базилій Яворський Горошкович, Тома Яворський Косачевич, Стефан Яворський Мартич, Фарат Яворський Нейлович, Лучка Яворський Острашович, Миколай Яворський Пішкович, Антон Яворський Пішкович, Михайло Яворський Плетеник, Андрій Яворський Сивачек, Павло Яворський Шустейович, Ілля Яворський Зубович, Олександр Яворський Голдич (AGZ. – T. XXI. – S. 58-64. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 102. – С. 548-549; спр. 103. – С. 1561; спр. 104. – С. 446, 1553; спр. 106. – С. 804; спр. – Спр. 373. – С. 1063; спр. 375. – С. 609, 613, 1044, 1126; спр. 376. – С. 865, 1482; спр. 380. – С. 91; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 120. – С. 1745; спр. 123. – С. 173; спр. 138. – С. 160).

Борислав, Тустановичі, Криниця, Підгородці, Крушельниця, Корчин, Любенці, Братковичі, Нанів Нижній[690].

1660 – 90-ті роки також характеризуються перманентними військовими виправами коронного війська на території Правобережжя та Лівобережжя, з метою повернути до складу Речі Посполитої втрачені українські території. Ці виснажливі кампанії постійно вимивали людський ресурс серед РШ, адже остання була широко представлена у панцирних та гусарських хоругвах польського коронного війська. Реальні масштаби військових втрат серед РШ цього часу, на жаль, відновити не вдасться. Однак окремі свідчення дозволяють стверджувати, що вони були чималими. Наприклад, піп Стефан Винницький Зубкович у своєму заповіті 1672 р. зазначає, що шестеро його братів наклали головою у військових походах[691].

У цілому, вищевказані фактори суттєво скоригували демографічні показники серед РШ у XVII ст.

Характерне для попереднього століття стрімке чисельне зростання припинилося. За сто років на 1690-ті роки приріст населення серед РШ склав заледве 30 %. Кількаразове зростання (у три і більше разів) продемонстрували Шептицькі, Ортинські, Турецькі, Семаші, Білинські, Городиські, Яворські, упродовж XVII ст. подвоїли чисельність Ільницькі, Матківські, Комарницькі, Терлецькі, Созанські, Кропивницькі, Баранецькі, Ритаровські, Височанські, Копистинські, Бандрівські. Поряд з тим до десяти родів не демонструють якогось суттєвого зростання (Попелі, Турянські, Гординські, Криницькі, Рогозинські, Хлопецькі, Бориславські, Бандрівські), а ще зо два десятки – навпаки за вказаний період чисельно підупали (Винницькі, Сілецькі, Луцькі, Уруські, Пацлавські, Брилинські, Радиловські, Негребецькі, Турянські, Тустанівські, Ступницькі, Літинські, Новосельські, Бережницькі, Унятицькі, Кальнофойські, Боярські, Гостиславські). Окремі роди з категорії малочисельних, представлених у попередньому столітті

[690] Gliwa A. Kraina upartych niepogód. Zniszczenia wojenne na obszarze ziemi przemyskiej w XVII wieku / A. Gliwa. – Przemyśl, 2013. – S. 181-193.
[691] "… *z stoho swita poschodyły w woysku …"* (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 461. – С. 512).

кількома сім'ями, цілковито зникають (Заблоцькі, Замойські, Тисарівські, Маковські, Тишковські) (див. таблицю)

Таблиця

Чисельність РШ Перемишльської землі наприкінці XVII ст.

п/п	Роди	1590 – 1600	1990 – 1700	п/п	Роди	1590-1600	1690 – 1700
		чол./жін.	чол./жін.			чол./жін.	чол./жін.
1	Винницькі	177/39	93/33	29	Брилинські	13/4	2/1
2	Кульчицькі	157/47	253/93	30	Татомири	12/8	32/10
3	Попелі	155/52	133/51	31	Баранецькі	16/5	28/22
4	Яворські	126/74	325/114	32	Ортинські	11/4	28/14
5	Ільницькі	109/43	191/60	33	Заблоцькі	8/9	0
6	Матківські	107/29	193/38	34	Радиловські	7/7	2/0
7	Білинські	72/14	197/63	35	Рогозинські	8/7	8/7
8	Комарницькі	62/26	122/46	36	Замойські	9/0	0
9	Сілецькі	67/24	51/22	37	Негребецькі	9/6	2/3
10	Турянські	47/40	41/20	38	Новошицькі	7/5	0
11	Луцькі	53/16	36/25	39	Тисарівські	7/0	0
12	Терлецькі	50/12	116/26	40	Ритаровські	7/5	14/5
13	Уруські	42/20	20/6	41	Турецькі	3/4	10/6
14	Бачинські	39/9	59/22	42	Хлопецькі	8/4	8/3
15	Пацлавські	42/8	26/4	43	Семаші	7/0	21/13
16	Созанські	34/11	60/21	44	Боярські	6/3	3/2
17	Тустанівські	33/23	26/5	45	Маковські	3/1	0
18	Ступницькі	31/20	20/7	46	Шептицькі	4/2	23/6
19	Блажівські	30/18	43/27	47	Гостиславські	4/3	2/2
20	Літинські	35/18	7/8	48	Тишковські	5/2	0
21	Гординські	24/20	24/12	49	Ясеницькі	9/1	6/2
22	Новосельські	31/11	10/3	50	Бориславські	14/8	16/15
23	Бережницькі	26/11	19/5	51	Бандрівські	10/9	15/14
24	Кропивницькі	22/4	37/22	52	Височанські	16/11	38/20
25	Унятицькі	20/8	16/4	53	Копистинські	18/8	36/11
26	Криницькі	21/8	29/7		**разом**	**1875 /734**	**2511/ 958**
27	Городиські	19/7	59/55				
28	Кальньфойські	23/6	6/3				

Невисокі абсолютні показники зумовлені об'єктивними обставинами – вичерпанням наявного земельного фонду. Вже на початку XVII ст. кількість РШ сягнула тієї граничної межі, коли подальше зростання стало неможливим

через брак ресурсів на утримання такої кількості осіб. Натомість наявність вищевказаних моделей демографічного розвитку, як то стрімке зростання одних родів або чисельне зменшення інших, зумовлене, в значній мірі, факторами форсмажорного характеру (до яких й слід зарахувати татарські напади, військові кампанії тощо) і відслідкувати в цьому якісь тенденції та закономірності складно. Власне, лише суспільними, військовими, соціальними потрясіннями й можна пояснити такі значні коливання та відхилення у чисельності окремо взятих родів. Інакше неможливо обгрунтувати, чому, для прикладу, Винницькі упродовж XVII ст. втратили статус найбільшого роду й не просто втратили, а опинилися в демографічній ямі, натомість Кульчицькі продовжують чисельно зростати і т.д.

Єдина закономірність, яку вдалося виявити, опираючись на наведені у таблиці дані, грунтується на географії проживання. Роди та родові відгалуження, що мешкали у південній гірській частині Самбірщини, яка найменше зазнала спустошень, демонструють кращі показники кількісного зростання. Це добре видно не тільки на прикладі Яворських, Матківських, Ільницьких, Височанських, але й Созанських та Білинських, які замешкали як на рівнинній, так і гірській частинах Самбірщини. Серед шести десятків Созанських 24 – 25 шляхтичів-чоловіків (тобто близько 40%) представляли гілки Воронів, Гуйтиновичів і Точирандів, що проживали у сс. Матків, Мохнате і Висоцьке Верхнє. Виводилися вони від двох-трьох знаних наприкінці XVI ст. сімей. Серед Білинських Слотилів існувала окрема родова гілка, представники якої з середини XVI ст. замешкали у сс. Турці і Яворі, а згодом переселилися до Маткова, Мохнатого. На межі XVI – XVII ст. вони представлені 8 братами, а через сто років Білинських з Маткова і Турки нараховувалося більше трьох десятків. Динаміка їхнього зростання була значно вищою, аніж серед решти їхніх родичів з Білини Великої.

***

Негаразди XVII ст. мають не тільки демографічний, але й матеріальний вимір. Татарські напади руйнували шляхетські маєтності. Поборові реєстри

та так звані абюрати (присяги про завдані збитки та неможливість сплачувати податки) рясніють згадками про нищення млинів, корчм, фолюшів, фільварків, захоплення в ясир халупників, загородників, коморників, спустошення ланів, чвертей тощо. Наприклад, у 1628 р. з кількох десятків сіл Перемишльської землі, де проживала РШ, було сплачено податків на загальну суму 263 зл., 19 грошей, 10 шелягів, натомість задекларована сума невиплачених поборів із розорених татарами маєтностей склала 136 зл., 14 гр., 9 шелягів[692]. У 1658 р. це співвідношення було ще більшим й становило 251 зл., 13 гр., 6 шелягів проти 164 зл., 1 гріш[693]. Тобто третина й більше усіх маєтностей РШ були в тій чи іншій мірі зруйновані.

З 1650-х років шляхетські господарства також потерпають від зловживань регулярних військових частин. Відсутність більш-менш організованої логістики та тилового забезпечення призводила до здирств серед населення, які характеризують польську армію не з найкращого боку. Її вояки, намагаючись забезпечити себе провіантом та іншими необхідними речами, нерідко вдаються до відвертих грабунків. Недивно, що солдатські постої сприймалися населенням як покарання Всевишнього[694]. Перемишльські акти другої половини XVII – початку XVIII ст. рясніють скаргами населення на ту чи іншу панцирну або гусарську хоругви, драгунські або райтарські роти та реєстрами захопленого і знищеного рухомого майна і худоби. Зазвичай найбільше потерпали королівські піддані,

---

[692] Поборовий реєстр 1628 р. містить відомості про сплату податків власниками таких сіл як Бачина, Блажів, Блажівська Воля, Білина Велика, Борислав, Мражниця, Братковичі, Бережниця коло Стрия, Висоцьке Верхнє, Винники, Вощанці, Радиловичі, Угерці, Жупанє, Ортиничі, Биків, Хлопчиці, Городище, Гординя, Ільник, Мельничне, Явора, Ясениця Сільна, Комарники, Криниця, Кавсько, Котів, Попелі, Кропивник, Корчин, Крушельниця, Підгородці, Кульчиці, Корналовичі, Лука, Матків, Монастирець, Ритаровичі, Созань, Сілець, Ступниця, Воля Ступницька, Котовань, Шептичі, Тур'є, Терло, Либохова, Розсохи, Топільниця, Тустановичі, Турка, Ваневичі, Унятичі, Уріж, Лопушна, Заріччя, Нанів, Негрибка, Новошичі, Пацлав (Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1628 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów, 1997. – S. 35-175).

[693] Поборовий реєстр 1628 р. містить відомості про сплату податків власниками таких сіл як Бережниця, Блажів і Воля, Монастирик, Братковичі, Білина В., Бачина, Борислав, Хлопчиці, Городище, Ясениця Сільна, Ільник, Мельничне, Явора, Климець, Корчин, Крушельниця, Кальнофости, Комарники, Криниця, Корналовичі, Кропивник, Кавсько, Кульчиці, Лука, Матків, Монастирець, Новошичі, Попелі, Радиловичі, Созань, Сілець, Східниця, Шептиці, Ступниця, Тур'є, Тустановичі, Терло, Турка, Уріж, Угерці, Унятичі, Винники, Ваневичі, Висоцьке Верхнє, Жупанє (Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1658 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów, 2000. – S. 35-205).

[694] Див. докладніше: Srogosz T. Żołnierz swawolny. Z dziejów obyczajów armii koronnej w XVII wieku / T. Srogosz. – Warszawa, 2010. – 264 s.

однак не уникали цього лиха й шляхта. Ось як це виглядає, для прикладу, за свідченнями власників Созані, де узимку 1666 /1667 рр. двічі на постій зупинялася панцирна хоругва овруцького старости Миколая Сапіги. Перебуваючи у селі, вона завдала збитків "*w leguminach y w gumnie, zboza y siania* ":

Базилію Созанському на 220 зл.;

Мартину Созанському на 215 зл.;

Базилію Созанському на 210 зл.;

Івану Созанському на 160 зл.;

Лукашу Погорецькому на 130 зл.;

Олександру Коблянському на 110 зл.;

Григорію Яворському на 100 зл. ;

Самуелю Созанському на 100 зл.;

Роману Созанському на 100 зл.;

Георгію Грабовському на 110 зл.;

Самуелю Грабовсьому на 110 зл.;

Петру Созанському на 50 зл.;

Федору Коблянському на 60 зл.;

Федору і Самуелю Созанським на 110 зл.;

Матею Созанському на 110 зл.;

Ясю Созанському на 110 зл.

Разом свої втрати созанська шляхта оцінювала на загальну суму 2005 зл.[695]

Подібно шляхта з Турйого у 1686 р. протестувала проти панцирної хоругви коронного підстолія Грудзінського. Представники хоругви, прибувши до села, вибрали необхідний провіант (30 півмірків вівса на суму 90 зл.; 6 півмірків жита – 36 зл.; 3 півмірки пшениці – 21 зл.; 4 півмірки ячменю – 16 зл.; 6 возів сіна – 48 зл.; 4 артелі пива – 28 зл.; 10 гарнців горілки – 21 зл., 10 гр.; фашка масла – 4 зл.; 2 полтя солонини – 12 зл.; 40 курей – 13

[695] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 403. – С. 1796-1798.

зл., 24 гр.; 15 гусей – 12 зл.). Однак, вояки хоругви, прибувши за три тижні, цим не обмежилися. Роз'їхавшись по селу, вони разом зі своїми слугами нападали на шляхетські та хлопські двори, захоплювали худобу, полотно та різні речі, не гребуючи навіть хлопськими сіряками і хустками. Розбиваючи стодоли та стайні, щоб забрати частину волів, вони спричинилися до пожежі й у такий спосіб знищили господарства Андрія Копистинського та Костянтина Шептицького. Загалом перебування цієї хоругви обійшлося, за підрахунками скривдженої шляхти, у 4000 зл.[696]

У 1665 р. більше сотні власників с. Кульчиці протестували проти панцирної хоругви Замойського, у кожного з них небажані гості забрали кілька півмірків вівса та півмацків гороху, віз або й два сіна, кілька сирів, трохи масла, гарнець або й більше горілки і пива, по кілька курей, а в декого ще й кілька індиків, гусей та одного-двох підсвинків або вепра; хтось відкупився грошима (наприклад, у Васька Кульчицького Поливки забрали "*owsa pułmiarkow siedm, siana wozow trzy, kur szescioro, masła kwart pięc, serow szescioro, wieprza zabito, grochu połmacek, krup połmacek jęczmiennych,, piwa garncy dwadziescia, gorzałki kwart cztery, słoniny połpołcia, hreczki połmiarek, do woza owsa snopami kup dwie*", а у Михайла Кульчицького Тарасовича Коткала – "*owsa połmiarkow dwa, siana woz, kur czworo, syrow dziesięc, masła garniec, prosąt dwoie, krup miarka, mąki pułtora połmacka, mięsa za złoty, na oley y na sledzie gr[oszy] osmnascie, słoniny karwasz*"; у Павла Кульчицького "*wzięto złotych trzy*"). У грошовому еквіваленті вибрані з кульчицької шляхти побори склали більше 1000 зл.[697]

Усі ці негативі явища спричинили до зниження матеріального рівня РШ. Опосередковано на це вказують розміри посагів, які виплачувалися у середовищі РШ у різний час.

У 1580-х – на початку 1590-х років розміри посагів коливалися в діапазоні від 10 зл або 10 гривен до 1000 зл. і більше. Найчастіше серед РШ

[696] Там само. – Спр. 442. – С. 1129-1136.
[697] Там само. – Спр. 400. – С. 1150-1159.

практикувалася виплата за дочкою 20 – 30 зл., 100 зл. – 100 гривен, 200 – 250 зл. Суми у 300 зл. й більше трапляються рідше, однак й вони не були винятком. Вочевидь, виплати у 1000 і більше злотих могли дозволити собі лишень одиниці й вони виділяються на загальному фоні. Зазначена градація до певної міри може слугувати віддзеркаленням майнової диференціції серед РШ. Бідніша частина нобілітету практикувала виплату за дочками сум у розмірі 20 – 30 зл., максимум 40 – 50 зл. Рядовий шляхтич міг виділити зі своїх накопичень від 100 зл. до 100 гривен (160 зл.). Краще забезпечений господар, котрий володів підданими й ще не розмежував свою маєтність між численними спадкоємцями, оперував сумами у 200 – 300 зл. Натомість 400 – 600 зл. та близькими до них варіаціями розпоряджалися особи, що вважалися заможними серед РШ. Нарешті, верхівка РШ могла дозволити виплати у 800 і більше зл.

Якщо порівняти наведені вище дані з відомостями про розміри посагів у другій половині 1660-х та другій половині 1680-х років, стає цілком очевидним, що номінально вони практично не змінилися. Мінімальний рівень дещо збільшився й у другій половині XVII ст. становив 50 зл. Вочевидь, це та сума (плюс-мінус 10 – 20 зл.), яку міг собі дозволити виплатити за дочкою звичайний шляхтич. Якщо він був добрим і заощадливим господарем, його маєтність не надто постраждала від татарських нападів або жовнірських постоїв, а кількість дочок не обраховувалася від п’яти і більше, то такий шляхтич міг виділити 100 – 150 зл. і навіть 200 зл. У ревізії Перемишльської землі 1692 р. така шляхта належала до численної категорії землевласників, котрі не мали ані підданих, ані млина або корчми й власноручно обробляли свої землі.

Трапляються виплати у 300 і більше злотих. Як і в попередні роки, їхня частка залишається невисокою і є своєрідним маркером приналежності до забезпечної верстви РШ. Наприклад, Теодор Ільницький Черчович виплатив за дочкою Настасією 600 зл. У ревізії Перемишльської землі 1692 р. він з братом характеризуються як власники 10 підданих, замешкалих на одній

чверті у с. Ільник[698]. Георгій Яворський Дубик за дочкою Геленою у 1679 р. виплатив 500 зл. На початку 1690-х років він так само володів окремою часткою у с. Явора, де замешкали четверо загородників та розташовувався млин і корчма[699].

Новим явищем, нехарактерним для попередніх років, стала поява посагів, розміри яких сягали 4 – 5 тисяч злотих і більше. Вони практикувалися у родинах РШ, чиє матеріальне благополуччя базувалося на накопиченні статків упродовж кількох поколінь. Уникнувши негараздів і відносно безболісно переживши потрясіння неспокійного XVII ст., вони виступають не просто як заможні господарі, а як власники цілих фільварків та значної за обсягом нерухомості. Наприклад, Олександр Копистинський, котрий у 1682 р. зобов'язався виплатити зятю Георгію Вислобоцькому за дочкою Маріанною 4000 зл., володів у Бориславі 5 підданими, осілими кожен на півчверті, у Мражниці – 10 підданими, а також двома млинами по одному колу, тартаком, трьома корчмами; у Котові Копистинський мав 5 підданих, млин і корчму; у Попелях – 24 підданих на чвертях, півчвертях і загородах, млин, корчму[700]. Андрій Копистинський, власник 23 підданих, осілих на чвертях, млина, фолюша і 8 пустих чвертей поля у с. Топільниця, у 1699 р. сплатив за дочкою Христиною 6000 зл. посагу[701].

Попри позірну незмінність розмірів посагів упродовж XVII ст. й появу посагових сум понад 5 тисяч зл., благополуччя абсолютної більшості шляхетського загалу погіршилося. Власне, така незмінність і є свідченням негативних тенденцій у майновій сфері. Адже полагоджуючи матеріальний бік шлюбних угод, сторони оперували сумами, вираженими в обіговій монеті. Остання натомість за вказаний період суттєво знецінилася. Інакше кажучи, 100 зл. посагу кінця XVI ст. – аж ніяк не 100 зл. 1660 – 90-х років. Якщо таляр – основна срібна повновартісна монета – у першій половині 1580-х років відповідав 35 грошам, а в 1587 – 1591 рр. – 36 гр., то на кінець

[698] Там само. – Спр. 135. – С. 578-580; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 34.
[699] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 134. – С. 171; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 33.
[700] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 137. – С. 1703; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 10, 42, 89.

1660-х років його вартість сягнула 180 грошей, а в 1685 – 1690 рр. ще більше (1685 – 195 гр., 1686 р. – 200 гр., 1687 р. – 205 гр., 1688 – 1691 рр. – 210 гр.). Таким чином, спостерігаємо п'яти-шестикратне знецінення обігової монети упродовж 1580 – 1690-х років. Звичайно, це позначилося на цінах, котрі так само суттєво зросли[702]. Більше того, упродовж вказаного періоду поряд зі зростанням номінальної вартості спостерігається реальне здорожчання окремих товарів[703]. Спроектувавши ці показники на дані про посаги, легко переконатися у кількаразовому знеціненні матеріального капіталу РШ. Таким чином, економічна криза, що спостерігається у Речі Посполитій у XVII ст., не оминула РШ. Зниження добробуту найбільш очевидна риса, якщо йдеться про економічні позиції цієї категорії нобілітету у вказаний період.

Матеріальна стратифікація та структура землевласності РШ у XVII ст. у порівнянні з попереднім століттям суттєвих змін не зазнала. Замешкала у своїх гніздах РШ в основній масі представлена господарями, позбавленими підданих. Вони продовжували з покоління в покоління володіти невеликими клаптями землі, достатніми, щоб прогодувати родину з двох-трьох поколінь, однак замалими, щоб зробити на цьому якісь статки[704].

---

[701] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 155. – С. 372-373; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 126.

[702] Бочка пива у 1580-х роках коштувала у середньому 66 – 67 гр. (трохи більше 2 зл.), а в 1661 – 1690 рр. – 300 – 310 гр. (10 і більше зл.), одиного вола у 1580-х роках можна було купити за 180 гр. (6 зл.), у 1680-х роках його вартість становила більше 30 – 35 зл.; один кожух у 1580-х роках коштував 54 – 55 гр. (майже 2 зл.), а в 1660-х рр. – 240 гр.(8 зл.), 1680-х роках – 300 гр.(10 зл.), камінь воску у 1580-х роках оцінювався у 156 – 157 гр.(близько 5 зл.), через сто років він продавався за 900 грошей (30 зл.). (Hoszowski St. Ceny we Lwowie w XVI i XVII wieku / St. Hoszowski. – Lwów, 1928. – S. 155, 157, 160-164, 167-169, 172-176, 180-186, 196-198, 264-271).

[703] Гарнець вина у 1580-х роках оцінювався у 21 – 22 гр., що відповідало 14 – 15 г срібла, натомість у 1660-х рр. – 155 – 156 гр., відповідно 21 г срібла, а в 16680-х роках 228 – 229 гр. (30 – 31 г срібла). Таким чином, за століття номінальна вартість вина зросла вдесятеро, а реальна – удвічі. Аналогічна ситуація спостерігається у випадку з цінами на горох (за колоду у 1580-х рр. – 112 – 113 гр. (77 г срібла), а в 1680-х рр. – 1236 гр. (168 г срібла), гречку (за півмірок у 1580-х рр. – 14 – 15 гр. (10 г срібла), а в 1680-х рр. – 142 гр. (18 – 19 г срібла). Овес, один з основних споживчих товарів, подорожчав утричі-учетверо (колода у 1580-х рр. коштувала 28 – 33 гр. (20 – 22 г срібла), у 1660-х рр. – 590 – 610 гр. (80 – 85 г срібла), у 1680-х рр. – 620 гр. (70 г срібла) (Hoszowski St. Ceny we Lwowie w XVI s XVII wieku / St. Hoszowski. – Lwów, 1928. – S. 155, 157, 160-164, 167-169, 172-176, 180-186, 196-198, 264-271).

[704] У ревізії Перемишльської землі 1682 р. ця категорія шляхти характеризується наступним чином: "*Bylina Maior. …w teyze wsi domow slacheckich poddanych niemaiacych iest szescdziesiat y piec, ktory na czterech lanach zasiedli…*", „*Hordynia. … Domow zas slaczeckich zadnych poddanych niemaiacych iest czerdiesci", „Jawora. … w teyze wsi domow slacheckich na dworskich gruntach osiadlych iest piendziesiat …*" , „*Korczyn. … w teyze wsi domow szlacheckich iest czternascie, ktore sie do zadnego podatku przylozyc nie chca, bo swoimi robia plugami, drudzy ich nie maia …*", „*Kulczyce. … iest domow Jchmciow ktory sie mogly porachowac sto osmdziesiat y piec, tak malych, iako y wielkich. Na czym zas osiedli, nie podobna pomiarkowac y wiedziec, gdyz sie zagonami dziela y nie iednakowie maiazagony. Y iedni wiecy drudzy mniey. Na ogrodach takze po kawalku*." , „*Krynica. … domow szlacheckich zadnych poddanych ne maiacyc, ani podatku niedaiacych iest siedmnascie …*", „*Kruszelnica. … W*

В руках доброго і заощадливого господаря ця нерухомість приростала сусідськими та родинними землями. Прикладом такого шляхтича може слугувати Павло Винницький Радевич Калапіщак (1679 – † між 1714/1720), землевласник у с. Винники. Так, у 1690-х – початку 1700-х рр. він придбав від Прокопа Винницького Михновича Ганкова 7 прутів поля та 5 прутів лісу (1692); від Йоана Нагуйовського 8 ліктів ріллі і прут поля (1693); від Теодора Винницького Радевича Миньовича 5 ліктів поля у „радевицькій" частці (1693); від братів Винницьких Фединичів 30 ліктів ріллі (1701); від Теодора Винницького Фединича 4 лікті поля з сіножатями і хащами (1701); від Васька і Андрія Винницьких Фединичів 1 прут і 5 ліктів поля (1702)[705].

Натомість позбавлений господарського хисту шляхтич зазвичай позбувався частини своїх маєтностей, заставляючи та розпродуючи родичам та сусідам. До таких, зокрема, належав Самуель Білинський Слотило Сушович (1673 – † між 1699/1700), землевласник з с. Лука. До успадкованого батьківського наділу він долучив частину земель двоюрідного брата Михайла (1677) та 9 загонів поля, придбані від Луцьких Тильчаків (1697). Однак значно частіше Самуель виступає як продавець своєї нерухомості та боржник. У 1676 р. він заставив за 200 зл. й одночасно продав частину ріллі Йоану Білинському Сушовичу; у 1678 заставив за 120 зл. Симеону Луцькому Одинаку 14 загонів у різних місцях; у 1682 р. продав Михайлу Пацлавському "*kawałek dworzyska za drogą podle szafranowey roli*"; у 1685 р. продав Андрію Винницькому Радевичу частину ріллі; у 1693 р. заставив за 300 зл.

---

teyze wsi roznycj Jmciow Panow slachty na roznych zasiadłych czestkach iest domow piendziesiat y szesc … ", „*Komarniki. … czesc Jch panow Komarnickich. Jest domow Jchmcow dwadziescia y osm. Poddanych piec do niektorych z Jchmciow naleza. Takze mlynek y karczma…*", „*Laka. … domkow zas Ubogich slacheckich zadnych gruntow, ani poddanych niemaiacych iest dziesiec …*", „*Matkow. … Na cwierciach szesciudziesiat, iako nam relacya Jchmc czynili, porachowalismy domow Jchm sto. Ci jchmi zadnego poddanego, ani karczmy, ani mlyna ne maia …*", „*Sielec. Diversorum nobilium. … w tey wsi osiadla slachta na roznych czesciach bez poddanych, ktorych domow iest trzydziesci. A zesie rozrodzili, zagonami miedzy siebie podzielili pola y grunta. Zeznali iednak pod sumieniem, isz pod niemi wiecy nad pietnasci cwierci gruntow niemasz. …*", „*Turka. … w tey ze wsi roznyck Jchmciow panow slachty, ktorzy poddanych ne maia iest domow dwadziescia …*", „*Winniki. … Jest tu roznych domow slacheckich pietnascie, przy ktorych na podworzach przybudowanych po trzy po cztery chalupek iest. Ktorzy na iak wielu cwierciach zasiedli, niepodona pomiarkowac sie, ani tes zadny od nich niemoglesmy miec informacyi, gdyz zagonami miedzy sebie porosbierali grunta y pola, takze y ogrodami sie, kawalkami podzielili …*" (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 14, 32, 33, 39-40, 44-48, 63, 69, 110, 129, 137).

[705] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 148. – С. 410-411; спр. 149. – С. 2106-2107, 2110-2112, 2610-2611; спр. 155. – С. 93; спр. 215. – С. 284, 323; спр. 216. – С. 5, 329; спр. 218. – С. 59, 81, 193.

Станіславу Рогальському 2 обшари у частці „попов'ят"; у 1694 р. замість посагу заставив двоюрідній сестрі Софії земельні наділи за 90 зл.; у 1697 р. заставив Станіславу Рогальському за 700 зл. помірок ріллі на 3 стаї; у 1697 р. продав тому ж Рогальському 4 наділи ріллі у „лаврівській" частці та Яцьку Бережницькому Гуменовичу півдворища у „лаврівській" частці; у 1608 р. продав 1 загін поля Олександру Білинському Шафрану та городи в „лаврівській" частці Станіславу Рогальському; у 1699 р. заставив Рогальському за 1000 зл. ріллю "*na grabie za chworuszczą*"[706].

Зазначений рядовий шляхетський загал творив один полюс майнової градації. На іншому ж розмістилися нечисленні сім'ї та особи, які сформували верхівку РШ. В основі її заможності лежало не особисте, а родове багатство, котре накопичувалося впродовж кількох поколінь. Таким чином, говорячи про найбагатших представників РШ XVII ст., маємо справу з родинами, які вирізнялися господарською активністю й піднялися над рештою шляхетського загалу ще в другій половині XVI ст. У складних умовах суспільно-політичної та економічної турбулентності вони зуміли не тільки зберегти, але й примножити свої статки. До таких належали Блажівські Миговичі, Устрицькі, Височанські Янковичі, Винницькі Антоновичі, Турецькі, Копистинські Кузьмичі, наприкінці XVI ст. до них долучилися Шептицькі, Яворські Петрашевичі, Комарницькі Черленовичі.

Як саме це відбувалося, добре ілюструє історія родини Олександра Копистинського (1588 – † між 1622/1623), брата перемишльського владики Михайла Копистинського. Замолоду на межі XVI – XVII ст. Олександр скупив земельні частки братів та сусідів у с. Копистно, однак згодом у 1606 – 1610 рр. перепродав їх Дрогойовському. Залишивши родинне гніздо, він переселився до Турйого, де одружився з Настасією, дочкою Грицька Турянського Петриковича Кічки. Отримавши від тестя певну нерухомість, у перші два десятиліття XVII ст. він розширив її за рахунок часток

[706] Там само. – Спр. 128. – С. 1197; спр. 131. – С. 526, 548, 567, 576; спр. 132. – С. 1387, 1399; спр. 133. – С. 1507; спр. 134. – С. 875-877; спр. 136. – С. 1351; спр. 139. – С. 734; спр. 140. – С. 1263-1264; спр. 143. – С. 62;

Гошовських, Романа Копистинського Лесьовича Лазаровича. У 1617 р. Олександр відступив свої тур'ївські маєтки Станіславу Славковському, однак продовжував мешкати серед турянської шляхти. Упродовж життя він активно кредитує навколишню шляху, оперуючи сумами у кількасот злотих[707]. Його син Теодор Копистинський Олександрович (1614 – † 1658) по смерті брата Максима був єдиним спадкоємцем й, таким чином, родина уникнула розпаювання майна. Теодор продовжив закладати підвалини майбутнього матеріального достатку родини. На початках у 1617-1618 рр. він придбав частки у родових маєтках Ільницьких – сс. Ільнику, Лосинці, Радичі, Мельничному. Втім, новонабута землевласність чимось його не задовільняє і в 1619 р. Теодор відступає її Сеньку Радецькому, Федору Сенюшкевичу і Петру Фединичу Ільницьким, залишивши незначну частку, яку утримує ще наприкінці 1620-х років. Невдовзі він з'являється у с. Кропивнику, де скуповує у місцевої шляхти, переважно у Кропивницьких, їхні родові частки. У 1639 р. Теодор збільшив свої маєтки, придбавши частку у с. Унятичах від Івана Турецького Михайловича і Стефана Добрянського. Наприкінці 1640-х років він отримав привілей на багате війтівство у с. Ісаях Волосянської країни Самбірської економії та певний час займав уряд волосянського крайника (1651 – 1652)[708]. Теодор мав кількох дітей, з яких старший Миколай

спр. 149. – С. 1917; спр. 150. – С. 90; спр. 152. – С. 913; спр. 153. – С. 90, 96, 105, 107, 116, 823-824; спр. 154. – С. 72, 75-77; спр. 155. – С. 96, 147, 157; спр. 214. – С. 350; спр. 217. – С. 8, 262.

[707] Там само. – Спр. 64. – С. 1161; спр. 66. – С. 1102; спр. 67. – С. 2078; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 48. – С. 400, 452; спр. 54. – С. 184; спр. 55. – С. 1198, 1200; спр. 56. – С. 225, 868; спр. 57. – С. 669; спр. 59. – С. 864; спр. 60. – С. 1066; спр. 65. – С. 1249; спр. 68. – С. 149; спр. 70. – С. 1087; спр. 72. – С. 101; спр. 73. – С. 528-529, 530, 533, 835, 860, 873, 876, 1038; спр. 74. – С. 146, 149, 498-499, 877, 1147, 1429; спр. 75. – С. 54, 117, 345, 1293, 1394, 1414-1415; спр. 76. – С. 210, 214; спр. 77. – С. 300; спр. 78. – С. 495, 1083, 1236; спр. 82. – С. 113; спр. 83. – С. 1434; спр. 85. – С. 97-98, 103, 167, 472, 951; спр. 87. – С. 462; спр. 88. – С. 278; спр. 89. – С. 569; спр. 90. – С. 1451; спр. 92. – С. 451, 500, 689, 702, 1881; спр. 93. – С. 766.

[708] Там само. – Ф. 13. – Оп 1. – Спр. 83. – С. 972, 988-989, 1195; спр. 84. – С. 498, 554; спр. 86. – С. 1211; спр. 92. – С. 1382; спр. 94. – С. 1470, 1480; спр. 330. – С. 710; спр. 334. – С. 686; спр. 335. – С. 1473, 1643, 1815, 1953; спр. 337. – С. 1998, 2222-2223; спр. 339 с. 5-7, 797; спр. 340. – С. 338; спр. 344. – С. 327-328; спр. 345. – С. 333; спр. 349. – С. 1944; спр. 361. – С. 1092; спр. 362. – С. 208; спр. 364. – С. 275; спр. 366. – С. 716; спр. 376. – С. 1401-1402; спр. 378. – С. 173; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 87. – С. 206, 462-463, 880-883; спр. 89. – С. 1991, 2055, 2182; спр. 90. – С. 1265; спр. 92. – С. 451, 493, 499, 532, 541, 572, 584, 810; спр. 93. – С. 153, 268, 270, 789, 797, 812-813, 821, 827-828, 854, 889, 1443, 1446; спр. 94. – С. 276, 544; спр. 95. – С. 179, 237, 376, 385; спр. 97. – С. 54, 60; спр. 98. – С. 591; спр. 99. – С. 48; спр. 100. – С. 109, 147, 407, 636-638, 824, 890; спр. 103. – С. 847; спр. 110. – С. 318, 684, 914; спр. 112. – С. 450-451, 694, 716-717, 721, 1169, 1234, 1260; спр. 113. – С. 280, 355, 1449, 1490; спр. 115. – С. 487, 897, 1272; спр. 116. – С. 1089, 1159; спр. 117. – С. 1677, 1684, 1720; спр. 118. – С. 1070, 1073; спр. 120. – С. 163, 238, 1759; спр. 124. – С. 854; спр. 125. – С. 538, 540, 590; спр. 126. – С. 693.

помер за життя батька, а Іван мав вроджені вади (він був глухонімим). Таким чином, Копистинські повторно уникнули розпорошення спадщини між дітьми, усе рухоме і нерухоме майно відійшло до рук Олександра Копистинського Теодоровича (1651 – 1708). Впродовж півстоліття він продовжує нарощувати свої статки. Завдяки вдалому шлюбу з Теодозією Ясеницькою, однією з трьох дочок Йордана Ясеницького, він отримує земельну частку в Унятичах. У 1680-х роках він формує маєток у Попелях, Котові, Бориславі, Мражниці, основу якого складають землі, придбані від Станіслава Осолінського, петриковського старости, та Андрія Попеля Думича. Одночасно Олександр позбувається у 1684 р. батьківської частки у с. Турйому на користь Георгія Устрицького, та полишає невдалу спробу увійти до складу землевласників у Комарниках. Таким чином, під кінець життя Олександр володіє частиною Попелів, Бориславом, Мражницею та Унятичами. Про розмір цих маєтків свідчать дані ревізії Перемишльської землі 1692 р.: у Бориславі у Копистинського нараховувалося 20 підданих на чвертях і півчвертях з 2 млинами і 2 корчмами; у Котові – 5 підданих на півчверті з 2 млинами і корчмою; у Попелях – 24 підданих на півчвертях, чвертях і загородах з млином і корчмою. У 1684 р. Олександр заставив вказані маєтності Олександрі Дрогоцькій за 18 000 зл.[709]

Поряд з тим, частина заможної РШ з різних причин не зуміла утримати свої позиції й упродовж XVII ст. зубожіла та розчинилися у шляхетському загалі. Як це відбувалося, можемо відслідкувати на прикладі одного з синів Миколая Хлопецького та його нащадків. Сам Миколай знаний як землевласник часток у сс. Хлопчиці, Радиловичі і Угерці. У 1606 р. він придбав від Марка Височанського Янковича частину с. Бобрека у Сяноцькій землі, однак у 1609 р. перепродав її Адаму Дверницькому. У перемишльських актах Миколай фігурує, зазвичай, у якості кредитора або

[709] Там само. – Ф. 7. – Оп 1. – Спр. 50. – С. 219, 323, 796-797, 1357; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 138. – С. 5-7; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 127. – С. 112, 116, 356, 1388-1390, 1408; спр. 128. – С. 736; спр. 129. – С. 835; спр. 140. – С. 1023, 1069.

боржника, оперуючи сумами у кількасот, а подеколи – кілька тисяч злотих[710]. Одружився він з Анастасією Височанською Янкович, за якою отримав 3000 зл. посагу (1613)[711]. У цьому шлюбі народилася дочка Анна, яка отримала з батьківського спадку 1000 зл. посагу (1619), та четверо синів[712]. Один з них – Георгій – отримані землі у родовому гнізді, здається, продав, бо з початку 1640-х років він виступає виключно як землевласник у с. Білина Велика. Цьому передувало його одруження з Барбарою Оплавською, яка в якості посагу внесла в дім чоловіка 2000 зл., а згодом – успадковані від свого батька Криштофа Оплавського білинські маєтності[713]. Упродовж 1640 – 1660-х років Георгій виступає виключно як боржник та заставник нерухомості білинській шляхті[714]. Зрештою, у 1673 р. він з синами цілком продає свої землі у частках "*Drozdowczyzna et Opławszczyzna*" перемишльському підстолію Базилію Устрицькому[715]. Подальша його доля та доля двох його синів Самуеля і Станіслава невідома. Напевне, вони проживали за межами Перемишльської землі. Старший його син Петро певний час мешкав у с. Долобів, де у 1677 р. продав частину ріллі з двором Луці Білинському Тарасовичу, а з 1680 р. він мешкав у с. Бережниця[716]. Одружився Петро з Настасією Затварницькою, за якою отримав 500 зл. посагу[717]. На початку 1690-х років він розподілив свої невеликі бережницькі маєтності між дочкою Маріанною та двома старшими синами – Павлом і Олександром. Отримані Маріанною землі у грошовому

---

[710] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 66. – С. 696; спр. 68. – С. 1255, 1302, 1666-1668, 1932-1937; ф. 14. – Оп 1. – Спр. 64. – С. 589; спр. 67. – С. 1280; спр. 71. – С. 348, 356, 456, 551; спр. 73. – С. 634, 1248; спр. 74. – С. 140, 583, 592-594; спр. 75. – С. 1015, 1530; спр. 78. – С. 60; спр. 81. – С. 1018, 1032, 1647-1648; спр. 83. – С. 680; спр. 89. – С. 894; спр. 90. – С. 425; спр. 92. – С. 879, 1759, 1767.

[711] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 78. – С. 60.

[712] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 97. – С. 196-197; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 89. – С. 908; спр. 342. – С. 68.

[713] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 95. – С. 146-148; спр. 370. – С. 1294, 1304; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 112. – С. 559-560; спр. 121. – С. 52-53.

[714] Зокрема, він заставив: у 1647 р. "*Томиковське поле*" за 150 зл. Ярошу Білинському Качкиновичу; у 1651 р. те ж саме поле тому ж Білинському за 200 зл.; у 1653 р. різні клапті землі за 40 зл. Луці Білинському Мелешовичу; у 1653 р. кілька стай ріллі за 50 зл. Федору Білинському Слотилу; у 1654 р. 30 загонів поля та два обшари "*На Стороні*" за 110 зл. Луці Білинському Шафрану; у 1658 р. 2 ниви поля за 80 зл. Іллі Білинському Мелешевичу Волчаку; у 1669 р. півчверті поля за 200 зл. Теодору Новосельському; у 1670 р. обшар поля "*у Навозах*" Миколаю Затварницькому (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 106. – С. 683-685; спр. 109. – С. 8-9; спр. 121. – С. 1708-1710; спр. 124. – С. 2120-2122; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 121. – С. 52-54; спр. 125. – С. 1204-1206; спр. 126. – С. 564-569).

[715] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 130. – С. 130-139.

[716] Там само. – Спр. 129. – С. 1385-1386; спр. 132. – С. 651-652; спр. 135. – С. 2069.

[717] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 129. – С. 855-856.

еквіваленті відповідали 200 зл., її брати у 1690 – 1692 рр. записали на своїх наділах дружинам так само по 200 зл.[718] Це в п'ятнадцять разів менше посагу, який їхній дід Миколай отримав за своєю дружиною.

Подібна доля спіткала також Ясеницьких, нащадків Мартина, знаного з маніфестації РШ 1603 р. У 1600 – 10-х роках він виступає як землевласник у с. Монастирець[719]. Згодом, на початку 1620-х років, переселяється до с. Турйого, де набуває нерухомість від швагра Петра Дубравського, частину якої розпродує у 1620 – 30 роках[720]. За нею Мартин отримав 700 зл. посагу[721]. Його нащадки продовжували проживати в Турйому, однак це була малозаможна шляхта. Для прикладу, Мартинів син Федір отримав за дружиною тільки 100 зл. посагу[722].

Ті ж самі негативні тенденції спостерігаються у родині Попелів Романовичів, Радиловських, Комарницьких Черленовичів (нащадків Адама), Тустанівських Нагорних, Турянських Бучичів.

Між цими двома полюсами майнової диференціації розмістилося до двох-трьох десятків родин і родових відгалужень, які представляють нарізноманітніші варіації матеріального добробуту, дрейфуючи то в один, то в інший бік. До таких належали Яворські Дубики, Монастирські Степановичі, Ільницькі Телеп'яновичі з Кривки, Бандрівські, Блажівські Чеховичі, Городиські Семашовичі, Ільницькі Рибчичі, Ільницькі Черчовичі, Кропивницькі Горбановичі, Криницькі, Попелі Ластовчаки, Височанські Петрушевичі, Ступницькі тощо.

***

XVII ст. стало також періодом активних суспільних трансформацій у середовищі РШ. Виникали вони в різний час й протікали з неоднаковою

---

[718] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 135. – С. 2069-2073; спр. 146. – С. 550-555, 567-568; спр. 148. – С. 876-880.
[719] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 74. – С. 356-359, 368; спр. 75. – С. 253; спр. 77. – С. 240; спр. 89. – С. 904; спр. 92. – С. 308.
[720] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 81. – С. 102-104, 603; спр. 84. – С. 143-145; спр. 86. – С. 1274; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 90. – С. 889.
[721] Там само. – Спр. 90. – С. 892-893.
[722] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 90. – С. 889-892; спр. 114. – С. 1029.

інтенсивністю. Більшість з них ще не набули системного характеру, це сталося щойно у XVIII ст.

На відміну від попереднього періоду, XVII ст. видалося вкрай неспокійним. Перманентні військові кампанії на території та за межами Речі Посполитої потребували чималого людського ресурсу. Черпався він з-поміж іншого і серед перемишльської шляхти. Початок цьому поклали війни за московський престол (1605 – 1618 рр.). Представники РШ брали участь у цих та інших військових кампаніях першої третини XVII ст. На це недвозначно вказують нечисленні джерела. Так, Мацей Черхавський, підтверджуючи у 1668 р. своє шляхетське походження, виставив свідків по батьківській і дідівській лінії, які визнали, що його дід Гаврило, виходець з с. Черхава, був жовніром у хоругві самбірського старости Юрія Мнішка і разом з останнім брав участь у поході на Московію в складі військ Лжедмитрія І. Згодом залишився у Москві на службі у самозванця, а по його смерті продовжував воювати, беручи участь у облозі Смоленська[723].

Ще один документ дещо пізнішого часу – панегірик 1701 р., виголошений на похоронах перемишльського владики Інокентія Винницького самбірським домініканцем Урбаном Багриновським – з-поміж іншого повідомляє про долю синів Васька Винницького Антоновича. У перемишльських актах вони виступають заледве один разу чи двічі. Зокрема, у 1605 р. Георгій, Іван, Григорій, Теодор у 1605 р. отримали від батька частину земель у с. Урожі. Григорій згодом, у 1608 р., викупив від Грицька Уруського Козаровича півчверті ріллі на Заріччі. П’ятий, Станіслав, з’являється в 1601 р. (він звинувачувався у побитті Настасії Винницької Мінчич)[724]. Як зазначає Багриновський, усі п’ятеро Васьковичів були задіяні у військовій службі та брали участь у московських походах. Четверо з них загинули “*під Смоленськом, Полонкою та інших оказіях Московських*”.

---

[723] “*dziad deducentis seu comparentis zolnier JeKmci w Moskwie sluzac z Jasnie Wielmoznym niegdy Jrzem Mniszkiem z Wielkich Konczyc Woiewoda Sedomirskim ktory byl wydal corke swoia za czarewicza Moskiewskiego y tamze przy boku iego tenze Gabryel Czerchawski zostal, a ztamtad idac z obliezenia Moskiewskiego Smolenskiego urodzona niegdy Anne Zabianke corke urodzonego Zaby Sedziego Zamoyskiego Orszanskieo w Litwie poiał*” (ЦДІАЛ. – Ф.13. – Оп. 1. – Спр. 404. – С.1777-1778).

Таким чином, на час смерті Васька його єдиним спадкоємцем став син Теодор[725].

Вочевидь, учасниками московських кампаній були також сини та племінники перемишльського владики Михайла Копистинського. Про це, хоча не прямо, вказує посвята, складена для Теодора Копистинського Михайловича (1599 – 1652), датована 1623 р.[726].

Окремі представники РШ у 1620 – 30-х роках отримали королівські надання на кадуки, війтівства у Самбірській економії та Перемишльському старостві за військові вислуги. Це були Лука Яворський, товариш хоругви перемишльського старости Стадницького; Петро Монастирський, товариш хоругви перемишльського старости Мартина Красицького; Андрій Турянський, товариш хоругви Олександра Балабана; Станіслав Шептицький і Петро Старявський[727].

Вищевказані відомості доповнюють перемишльські акти першої половини XVII ст., де трапляються поодинокі згадки про військову службу РШ. Так, Грицько, син Іванка Кропивницького Стецьковича, у складі військового формування на чолі з перемишльським старостою Адамом Стадницьким брав участь у походах до Московії (“s*tipendia militari in exercitu Moscowiae in servitio Reipublicae sub vexillo Mci olim capit[anei] premislien[sis] merentis*”)[728]. Брати Іван і Тома Боярські, сини Грицька Фільовича, приймали участь у Цецорській битві у складі хоругви винницького старости Олександра Балабана й обидва в результаті поразки коронного війська опинилися у турецькому полоні[729]. Разом з ними учасником цієї нещасливої кампанії був Стефан Добрянський, брат попа зі Старої Солі Іллі Добрянського, котрий чи то загинув, чи то потрапив до полону. Їхній племінник Порфирій Добрянський так само виступає у 1622 р. як товариш

---

[724] ЦДІАЛ. – Ф.13. – Оп. 1. – Спр. 317. – С. 628; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 70. – С. 1688; спр. 73. – С. 1138.
[725] Балик Б. Інокентій Винницький, єпископ Перемиський, самбірський, сяніцький (1680-1700) / Б. Балик. – Рим, 1978. – С. 16-17.
[726] Корені та парості: український генеалогікон / Упоряд. тексту та іл., авт. вступ ст. та приміт. В. Шевчук. – К., 2008. – С. 190.
[727] ADAG. – MK. – Sygn. 173. – K. 289-290, 305-305v., 312v.-313, 369-369v.; sygn. 185. – K. 162v., 479v.-480.
[728] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 317. – С. 416, 1136

хоругви Гослицького[730]. На жаль, ці розрізнені згадки не ілюструють реальних масштабів присутності православної шляхти Перемишльщини у військових формуваннях першої половини XVII ст.

З середини XVII ст. у період активного збройного протистояння з козаками, шведами, татарами і московитами чисельність польської армії зросла й сягала подеколи 30 – 35 тисяч регулярного війська. Звичайно, ця цифра не була сталою й могла спадати до 23 – 26 тисяч. Однак нижче 20 тисяч вона вже не опустилася, а це на порядок більше від чисельності кварцяного війська у першій половині XVII ст.[731] Усе це стимулювало попит на людський ресурс, який з-поміж іншого черпався із середовища РШ Перемишльської землі.

Основною формою участі РШ у військових кампаніях залишалося посполите рушення. Його скликання дозволяло мобілізувати для підтримки регулярних військ до кількасот осіб. Так, у Зборівській битві посполите рушення перемишльської шляхти нараховувало до 800 вояків. З них половина – це вихідці з Кульчиць, Бачини, Созані, Явори, Турки, Ступниці, Гордині, Городища та інших осідків РШ. Ще 64 вояки виставили війтівсько-князівські сім'ї Самбірського і Перемишльського старостств[732]. Посполите рушення, зібране у липні 1657 р., нараховувало близько трьох сотень шляхти – землевласників з сс. Явора, Турка, Матків, Комарники, Ільник і Мельничне,

---

[729] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 339. – С. 941-942.
[730] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 341. – С. 1264.
[731] Див. докладніше: Wimmer J. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1648 – 1655 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1960. – T. V. – S. 477-459. Ibidem. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1655 – 1660 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1958. – T. IV. – S. 490-522. Ibidem. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1660 – 1667 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1960. – T. VI, cz. 1. – S. 213-249. Ibidem. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1673 – 1679 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1961. – T. VII, cz. 2. – S. 394-437. Ibidem. Materiały do zagadnienia liczebności i organizacji armii koronnej w latach 1683-1689 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1962. – T. VIII. – S. 243-279. Ibidem. Materiały do zagadnienia liczebności i organizacji armii koronnej w latach 1690-1696 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1963. – T. IX, cz. 1. – S. 237-275. Ibidem. Wojsko polskie w drugiej połowie XVII wieku / J. Wimmer. – Warszawa, 1965. – S. 11-239.
[732] AGZ. – T. XXI. – S. 58-64 (nr 33).

Висоцьке Верхнє тощо, згрупованих у дві хоругви (пішу і кінну) на чолі з королівським полковником Франциском Божиславським[733].

Поряд з посполитим рушенням РШ присутня у регулярних військових з'єднаннях. До певної міри оцінити масштаби її залучення до цього різновиду військ дозволяють списки („*popis*", „*regestr companiey chorągwie* …", „*reiestr towarzystwa chorągwi*", „*regestr roty* …") панцирних і козацьких, а також гусарських хоругв. Вони укладалися з метою обліку виплати за військову службу. Нараховувалася вона поквартально, відповідно, списки кожної хоругви через кожні три місяці оновлювалися. Пописи містять дані про офіцерів та товаришів хоругви, повідомляючи лише їхнє прізвище, зрідка вказуючи імена, та дані про кількість коней, з яких складався почт кожного товариша. Відомості з пописів 1652 – 1653, 1663 – 1667, 1672 – 1673, 1677 – 1679 рр., які збереглися до нашого часу, змальовують наступну картину.

Дані за 1652 – 1653 рр. охоплюють кілька гусарських та близько шести десятків панцирних хоругв. У третині з них служили вихідці з РШ Перемишльщини. Загалом таких осіб нараховувалося до трьох десятків[734]. Найчастіше фіксуються прізвища Терлецьких та Яворських. Вони присутні у чотирьох хоругвах[735]. У трьох подибуємо Винницьких[736], у двох – Баранецьких[737], Татомирів[738], Хлопецьких[739], Братківських[740]. По одному разу

---

[733] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 384. – С. 946-952.

[734] Оскільки одна й та ж особа могла відбувати службу у різний час в різних хоругвах, в багатьох випадках важко з'ясувати, скільки саме осіб криється за одним прізвищем. Наприклад, якийсь Хлопецький у третій чверті, тобто з 1 липня по 30 вересня 1653 р., був товаришем хоругви сандомирського воєводи, а в останній чверті – з 1 жовтня по 31 грудня 1653 р. – хоругви Єроніма Вреща. (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 69. – K. 82, 205). Якийсь Татомир півроку (з 1 квітня по 30 вересня 1652 р.) служив у хоругві житомирського старости Криштофа Тишкевича, а в останній чверті 1653 р. (з 1 жовтня по 31 грудня) у хоругві брацлавського воєводи Петра Потоцького (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 68. – K.77-77v., 78, 79, 121).

[735] Терлецький: хоругва Станіслава Служевського (з 1 липня по 31 грудня 1653); хоругва Яна Пясечинського, новогрудського підкоморія (з 1 жовтня – по 31 грудня 1653 р.); хоругва Сапіги, польного коронного писаря (з 1 жовтня – по 31 грудня 1653 р.); хоругва Миколая Зацвіліховського, винницького войського (з 1 липня по 31 грудня 1653 р.) (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 68. – K. 29, 59, 67, 150, 200v., 202). Яворський: хоругва Станіслава Лянцкоронського, руського воєводи (з 1 квітня по 30 червня 1652 р.); хоругва Станіслава Потоцького Ревери, київського воєводи і польного гетьмана коронного (з 1 жовтня по 31 грудня 1653 р.); хоругва Владислава Мишковського, сандомирського воєводи (з 1 жовтня по 31 грудня 1653 р.); хоругва Яна Раковського (з 1 жовтня по 31 грудня 1653 р.) (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 68. – K. 27-27v., 192-192v.; sygn. 69. – K. 9, 236, 238).

[736] Хоругва Станіслава Лянцкоронського, руського воєводи (з 1 квітня по 30 червня 1652 р.). Хоругва Сапіги, польного коронного писаря (з 1 липня по 30 вересня 1653 р.). Хоругва невідомого ротмістра (з 1 липня по 30 вересня 1653 р.) (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 68. – K. 27-27v., 144-145; sygn. 69. – K. 7v.).

[737] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 68. – K. 87-87v., 88-88v.; sygn. 69. – K. 220v.

[738] Ibidem. – K. 77-77v., 78, 79, 121.

згадуються Білинський[741], Волошиновський[742], Комарницький[743], Кречківський[744], Кропивницький[745], Крушельницький[746], Кульчицький[747], Нанівський[748], Черхавський[749], Устрицький[750]. У двох хоругвах відбували службу одночасно кілька представників одного роду. Зокрема, троє Попелів у другій половині 1653 р. були товаришами козацької хоругви Самуеля Куделевича[751], а двоє Літинських в останній чверті 1653 р. служили у хоругві Яна Суловського[752].

Пописи війська за 1663 – 1667 рр. охоплюють близько 130 хоругв. Прізвища РШ Перемишльщини відсутні лишень у 26 хоругвах. У решті вони зустрічаються, зазвичай одне – два на одну хоругву. Всього за 1663 – 1667 р. вони фіксуються близько 120 разів. Найчастіше згадуються Братківські (6)[753], Городиські (9)[754], Криницькі (7)[755], Крушельницькі (6)[756], Яворські (8)[757]. У чотирьох хоругвах натрапляємо на Бориславських[758], Кропивницьких[759], Літинських[760], Любенецьких[761]. Тричі згадуються Винницькі[762], Кальнофойські[763], Комарницькі[764], Попелі[765], Сілецькі[766], Черхавські[767] і

---

[739] Ibidem. – Sygn. 69. – K. 82, 205.
[740] Ibidem. – Sygn. 68. – K. 27-27v.; sygn. 69. – K. 44.
[741] Ibidem. – Sygn. 69. – K. 40.
[742] Ibidem. – Sygn. 68. – K. 66, 67.
[743] Ibidem.
[744] Ibidem. – Sygn. 69. – K. 12.
[745] Ibidem. – K. 7.
[746] Ibidem. – Sygn. 68. – K. 66, 67.
[747] Ibidem. – Sygn. 69. – K. 21, 84, 85.
[748] Ibidem. – Sygn. 68. – K. 124.
[749] Ibidem. – K. 212.
[750] Ibidem. – K. 124v.
[751] Ibidem. – Sygn. 69. – K. 67-68.
[752] Ibidem. – Sygn. 69. – K. 220.
[753] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 89, 91; sygn. 96. – K. 2; sygn. 98. – K. 56-65, 73v., 84.
[754] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 52, 58v., 121; sygn. 96. – K. 271-285; sygn. 98. – K. 185-200, 238-241v.; sygn. 99. – K. 67-82v.
[755] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 18v., 27v., 80-89; sygn. 97. – K. 65-74, 133-148; sygn. 98. – K. 51-65, 118-128.
[756] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 158-162; sygn. 96. – K. 283-285; sygn. 97. – K. 117v-124v.; sygn. 98. – K. 142-143, 236.
[757] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 135v.; sygn. 96. – K. 13, 80-84v., 186, 188; sygn. 97. – K. 124-124v., 182-192; sygn. 98. – K. 73v.-80.
[758] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 80, 85; sygn. 98. – K. 207v.-215, 238-250; sygn. 99. – K. 27-33v.
[759] Ibidem. – Sygn. 96. – K. 1-12, 97-100v.; sygn. 98. – K. 2, 107.
[760] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 37-37v.; sygn. 97. – K. 186-192; sygn. 98. – K. 19-19v., 22, 207v.-215; sygn. 99. – K. 100v.-101.
[761] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 3v.-4, 183-3v., 189; sygn. 98. – K. 2, 6; sygn. 99. – K. 27-32.
[762] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 32-32v.; sygn. 96. – K. 24v.-29v.; sygn. 98. – K. 239-239v.
[763] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 121, 127; sygn. 99. – K. 78-82v.
[764] Ibidem. – Sygn. 98. – K. 189-196v.; sygn. 99. – K. 27-36.

Шептицькі[768]. Загалом у регулярних військах у середині 1660-х років згадуються представники чотирьох десятків родів РШ Перемишльщини[769].

Дані з реєстрів 1672 – 1673 рр. охоплюють 125 панцирних (козацьких) та гусарських хоругв. У семидесяти з них відбували службу вихідці з РШ Перемишльщини. Загалом їх нараховувалося близько 110 – 120. Найчастіше зустрічаються Братківські (12)[770], Винницькі (9)[771], Крушельницькі (7)[772], Кульчицькі (8)[773], Літинські (6)[774], Попелі (6)[775]. У п'ятьох хоругвах натрапляємо на Криницьких[776] у чотирьох – на Баранецьких[777] і Копистинських[778]. Тричі згадуються Білинські[779], Блажівські[780], Кальнофойські[781], Кречківські[782], Кропивницькі[783], Любенецькі[784], Монастирські[785], Тустанівські[786], Яворські[787]. Загалом, представлені більшість родів РШ Перемишльщини[788].

---

[765] Ibidem. – Sygn. 96. – K. 252-252v.; sygn. 97. – K. 88-90.
[766] Ibidem. – Sygn. 98. – K. 77-78v., 80-80v.; sygn. 99. – K. 67-82.
[767] Ibidem. – Sygn. 96. – K. 49; sygn. 97. – K. 88-88v.; sygn. 98. – K. 52v.-53.
[768] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 63; sygn. 97. – K. 57v.-64.
[769] Окрім вищезгаданих, це також Блажівський, Баранецький, Бачинський, Бережницький, Білинський, Височанський, Ільницький, Кречківський, Копистинський, Кульчицький, Лодинський, Матківський, Монастирський, Негребецький, Новошицький, Підгородецький, Ортинський, Ритаровський, Рогозинський, Семигинівський, Ступницький, Стрільбицький, Стебницький, Татомир, Терлецький, Тустанівський, Хлопецький, Чернецький, Ясеницький (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 95. – K. 1-12, 27v., 32, 54, 68, 80-89, 119, 183-184; sygn. 96. – K. 62, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121-128v., 134-141, 160v., 237v.-245, 252-259, 272-272v., 277, 282-285; sygn. 97. – K. 76-90, 111-124v.; sygn. 98. – K. 2-16v., 19, 101-102, 143-152, 249v.-250; sygn. 99. – K. 31-38v.).
[770] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 101. – K. 22-23v., 37-37v., 108, 137, 163; sygn. 102. – K. 25, 111v.; sygn. 103. – K. 56v., 75-75v., 83-83v.
[771] Ibidem. – Sygn. 100. – K. 68-68v.; sygn. 101. – K.143, 146; sygn. 102. – K. 151, 167; sygn. 103. – K. 47, 75-75v.
[772] Ibidem. – Sygn. 100. – K. 68-68v.; sygn. 101. – K. 13v., 46v., 116, 117v.-118, 152v.; sygn. 102. – K. 5-5v., 18-18v.; sygn. 103. – K. 104v.
[773] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 57v.-58v., 80, 110-111v., 139, 140; sygn. 102. – K. 11, 13, 21v., 22v. 47; sygn. 103. – K. 83-83v., 120.
[774] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 139-140, 157, 170; sygn. 102. – K. 25v., 89.
[775] Ibidem. – Sygn. 100. – K. 32, 35; sygn. 101. – K. 81; sygn. 102. – K. 11, 37; sygn. 103. – K. 64, 120.
[776] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 40v., 48, 74, 76, 85, 141v.; sygn. 103. – K. 103.
[777] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 38, 97, 98v.; sygn. 102. – K. 96v., 209v.; sygn. 103. – K. 56v.
[778] Ibidem. – Sygn. 100. – K. 56v.-57v.; sygn. 101. – K. 57, 179.
[779] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 29, 181-181v.; sygn. 102. – K. 76-76v.
[780] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 5v., 6-6v., 8-8v., 65, 121v., 122; sygn. 102. – K. 76-76v.
[781] Ibidem. – Sygn. 100. – K. 48, 68-68v.; sygn. 101. – K. 135v., 186.
[782] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 27v., 29a, 43.
[783] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 170; sygn. 102. – K. 33, 40, 160-160v.
[784] Ibidem. – Sygn. 100. – K. 64; sygn. 101. – K. 31v., 32-34v.
[785] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 14v., 57; sygn. 102. – K. 167.
[786] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 13v.-14, 46; sygn. 102. – K. 1-2
[787] Ibidem. – Sygn. 101. – K. 121; sygn. 102. – K. 182; sygn. 103. – K. 113.
[788] Окрім вищезгаданих, це також Бандрівський, Бачинські, Бережницькі, Бориславський, Братківський, Брилинський, Височанський, Городиський, Гошовські, Комарницькі, Корчинський, Луцький, Матківський,

Нарешті, відомості за 1677 – 1679 рр. охоплюють майже шість десятків хоругв. З них лише половина укомплектовані з-поміж іншого вихідцями з РШ Перемишльщини. В цілому вони згадуються 55 разів. Найбільше представництво забезпечили Братківські (9)[789], за ними йдуть Білинські (5)[790], Кульчицькі (4)[791], Попелі (3)[792], Крушельницькі (3)[793], Стрільбицькі (3)[794], Шептицькі (3)[795]. Ще два десятки родів представлені однією-двома особами[796].

В цілому середньостатистичні показники для 1650-х років зводяться до одного товариша на дві хоругви. Для 1660 – 70-х років вони зростають й коливаються в таких межах: на кожну хоругву – хоча б один представник РШ з Перемишльської землі. За наявності у хоругві від двох десятків до півсотні товаришів, ці дані у відсотковому співвідношенні коливаються в межах 2 – 4%.

Списки за 1663 – 1667 рр., охоплюючи чималий часовий проміжок, засвідчують ще одну тенденцію - це висока плинність вояків. Наприклад, у хоругві гарволинського старости, де було найбільше представництво РШ, службу з 1 серпня 1665 р. розпочинали Тустанівський (з трьома кіньми), Криницький (2 кіньми), Ортинський (2 кіньми), Хлопецький (2 кіньми), Білинський (2 кіньми), Бориславський (1 кінь). З першого лютого до них долучився Грабовський (3 кіньми) та Скородинський (1 кіньми), натомість вибув Білинський. Ще через півроку з 1 серпня 1666 р. ця хоругва

Негребецький, Пацлавський, Радиловські, Ритаровські, Рогозинські, Сілецький, Стрільбицькі, Татомири, Терлецькі, Турянський, Унятицький, Шандровський, Шептицький (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 99. – K. 137v.; sygn. 100. – K. 64, 68-68v.; sygn. 101. – K. 5-8v., 14, 18, 29, 29a, 31, 32, 43, 57, 60v., 61v., 83, 85, 141, 148, 152v., 181-181v.; sygn. 102. – K. 1, 2, 5, 9v., 42v., 58, 76, 84-84v., 101, 151, 167, 175, 182; sygn. 103. – K. 69, 134, 147).

[789] Ibidem. – Sygn. 113. – K. 49v.-55, 108; sygn. 114. – K. 83; sygn. 115. – K. 119, 129-144v.

[790] Ibidem. – Sygn. 113. – K. 38-45v., 180; sygn. 114. – K. 169-169v.

[791] Ibidem. – Sygn. 113. – K. 38-45v.; sygn. 114. – K. 160; sygn. 115. – K. 31-39, 147-154v.

[792] Ibidem. – Sygn. 114. – K. 134, 148-160; sygn. 115. – K. 83v.-90.

[793] Ibidem. – Sygn. 114. – K. 2, 8-9; sygn. 115. – K. 91.

[794] Ibidem. – Sygn. 113. – K. 118-125; sygn. 114. – K. 20-21; sygn. 115. – K. 41-48, 119.

[795] Ibidem. – Sygn. 113. – K. 150v.; sygn. 114. – K. 143v.-146v.

[796] Це також були Бачинський, Баранецький, Бережницький, Гординський, Коблянський, Корчинський, Комарницький, Кречківські, Криницький, Літинський, Лопушанський, Луцький, Любенецькі, Матківський, Радиловський, Ритаровський, Татомир, Турянський, Черхавський (AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 99. – K. 123-136; sygn. 113. – K. 30-35v., 79, 118-125, 146v.; sygn. 114. – K. 8-9, 47v.-51v., 83, 125; sygn. 115. – K. 1v., 91-93v., 119-127, 159-160, 164v.-169v.)

поповнилася Братківським (2 кіньми), натомість вибувають Хлопецький і Бориславський. З 1 лютого 1667 р. службу продовжував лише Грабовський з 2 кіньми[797]. У козацькій хоругві холмського ловчого Ремігіана Стшалковського з 1 квітня по 30 черня 1662 р. відбував службу Кульчицький з почтом з двох коней, у серпні 1663 – грудні 1664 р. товаришами цієї хоругви були якісь Городиський та Кальнофойський; з 1 лютого 1665 р. залишався лише Кальнофойський; на початку 1667 р. не стало і його, натомість згадується Яворський, що розпочав службу з 1 лютого 1667 р.[798] У хоругві львівського підстолія Мартина Замойського з 1 серпня 1663 р. служили двоє Городиських; у листопаді до них приєднався Монастирський; усі троє виступають у пописах до початку 1665 р.; наступні дві чверті з 1 лютого по кінець жовтня 1665 р. фіксують лише одного Городиського та Монастирського; у травні – липні 1666 р. залишався лише Монастирський; з 1 серпня 1666 р. до нього долучилися Городиський, Крушельницький і Бережницький; з 1 листопада 1666 р. у цій хоругві відбували службу Городиський, Крушельницький, Бережницький, а з 1 лютого 1667 р. Монастирський, двоє Крушельницьких, Бережницький і Городиський[799]. У хоругві волинського стольника Юрія Вельгурського 1 серпня 1663 р. служили двоє Любенецьких, Кропивницький, Копистинський; з лютого 1664 р. до кінця жовтня 1664 р. залишався лише Копистинський; з 1 листопада 1664 р. до нього приєднався Любенецький; однак з 1 травня 1665 р. по кінець жовтня 1666 р. Копистинський знову виступає один; з 1 листопада 1666 р. черговий список хоругви фіксує, окрім нього, ще Кульчицького, а з 1 травня 1667 р. – лишень Кульчицького без Копистинського[800].

Все це може свідчити про те, що в межах одного покоління військову службу відбували значно більша кількість шляхти, аніж це фіксують військові пописи, що охоплюють в кращому випадку кілька років. На користь цього промовляє і співставлення вищевказаних даних з відомостями із

[797] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 80-89; sygn. 99. – K. 36-38v.
[798] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 119-135v.
[799] Ibidem. – Sygn. 96. – K. 272-285.

перемишльських актів, у яких з середини XVII ст. починають фіксувати перебування на військовій службі. Так, список товаришів козацької роти мельницького підстолія Францишка Кобелецького за 1665 р. не містить жодного знайомого прізвища. Натомість з перемишльських актів відомо, що наступного року у цій хоругві відбували службу брати Георгій та Миколай Яворські Дубики та Михайло Яворський Сивачек, землевласники з с. Явора[801]. У козацькій хоругві коронного надвірного маршалка Яна Клеменса Браницького у другому півріччі 1663 р. служив якийсь Підгородецький, а у кінці 1661 р. товаришем цієї ж хоругви був Андрій Винницький Зубкович, землевласник с. Винники[802]. Попис хоругви Яна Галезовського за 1 листопада – 31 грудня 1673 р. не фіксує жодного представника РШ. Натомість перемишльські акти повідомляюють, що у 1676 р. товаришем цієї хоругви був Яцентій Винницький Мацейчак, мінський підчаший (1674 – 1689 рр.), землевласник у с. Ступниця[803]. Так само списки панцирної хоругви королівського полковника Атанасія Мйончинського з лютого 1677 р. не згадують жодну особу з РШ, однак з перемишльських актів відомо, що у травні 1676 р. товаришем цього військового підрозділу був Йоан Катинський[804]. Товаришами панцирної хоругви Міхала Зброжка упродовж 1663 – 1667 рр. (у різні квартали) були Шептицький, Ясеницький, Кречківський, Попель, Ритаровський, Черхавський, Скородинський, Криницький. Останній список за 1 травня – 30 липня 1667 р. згадує про Ясеницького, Попеля, Ритаровського, Скородинського. Натомість перемишльські гродські акти кінця 1667 р. інформують про ще одного товариша – Миколая Рогозинського[805].

Завдяки згадкам у перемишльських актах частину шляхти, згаданої у реєстрах, можемо ідентифікувати. Наприклад, Бандрівський, товариш панцирної хоругви летичівського войського Станіслава Гродецького, котрий

---

[800] Ibidem. – Sygn. 98. – K. 2-16v.
[801] Ibidem. – Sygn. 95. – K. 61. ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 52. – С. 1376.
[802] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 96. – K. 62. ЦДІАЛ України. – Ф. 13, оп.1. – Спр. 392. – С. 1044.
[803] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 103. – K. 126. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 421. – С. 1400-1402.
[804] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 115. – K. 183. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 420. – С. 1952-1953.

служив у травні – липні 1673 р. – не хто інший як Стефан (1657 – 1698), син Петра Бандрівського, землевласник у сс. Терло і Любохова, посесор війтівства у с. Лінина Самбірського староства. У перемишльських актах він зветься товаришем цієї ж хоругви ще в травні 1679 р.[806] У панцирній хоругві коронного польного писаря Стефана Чарнецького у 1677 – 1679 рр. товаришами значаться троє Братківських. Один з них – це Михайло (1679 – 1682), син Йоана Михайла Братківського та Єлизавети Краснопольської. Його рідний брат Андрій у 1679 р. зветься товаришем панцирної хоругви Йоана Кароля Даниловича, втім, не виключено, що перед тим у 1677 – 1679 рр. він служив в одному підрозділі з братом[807]. У гусарській хоругві руського воєводи Яблоновського у 1670-х роках присутні одразу кілька вихідців з Перемишльщини. Це двоє Осенковських, представників католицької родини, котрі у середині XVII ст. поріднилися зі Ступницькими та осіли у с. Ступниця. Один з них – Йосиф (1652 – 1679), іншим міг бути котрийсь з його братів – Йоан (1652 – 1678) або Павло (1652 – 1677)[808]. Окрім них, згадуються Базилій, Марко, Костянтин Гошовські. Усі троє доводилися синами перемишльському владиці Юрію Гошовському. Базилій, мабуть, старший, розпочав службу ще в 1670 р., інші двоє приєдналися до нього пізніше. Брати знані як землевласники у с. Хлопчиці. Видається, двоє з них померли замолоду, а Костянтин дожив до 1710-х років й у 1692 – 1709 рр. знаний як жидачівський підстолій[809]. Нарешті, ще один товариш цієї хоругви,

---

[805] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 97. – K. 57v.-90. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 403. – С. 2249.

[806] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 101. – K. 5. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 108. – С. 780-781; спр. 111. – С. 930; спр. 145. – С. 661; спр. 147. – С. 950; спр. 150. – С. 714, 850, 1584-1586; спр. 151. – С. 626; спр. 154. – С. 866; спр. 413. – С. 225; спр. 419. – С. 3008; спр. 429. – С. 715; спр. 431. – С. 181, 238, 1332; спр. 432. – С. 757; спр. 433. – С. 2337; спр. 434. – С. 320; спр. 450. – С. 741, 897, 1663; спр. 452. – С. 489, 1093, 1399; спр. 455. – С. 1722, 1884; спр. 457. – С. 672; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 132. – С. 186, 238; спр. 133. – С. 1582-1583; спр. 141. – С. 1005, 1215.

[807] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 115. – K. 129-144v. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 117. – С. 346; спр. 421. – С. 285; спр. 436. – С. 496, 1172, 1185; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 141. – С. 864, 1279.

[808] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 103. – K. 147. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 378. – С. 85; спр. 384. – С. 222; спр. 422. – С. 1267-1269, 2076; спр. 424. – С. 1172; спр. 570. – С. 2679; спр. 575. – С. 2253; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 142. – С. 704.

[809] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 103. – K. 147. ЦДІАЛ України. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 159. – С. 735; спр. 170. – С. 873, 876; спр. 172. – С. 390; спр. 181. – С. 1590; спр. 183. – С. 1589; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 419. – С. 1162, 1705; спр. 422 . – С. 246; спр. 425. – С. 499, 504; спр. 426. – С. 3024, 3563; спр. 429. – С. 1024; спр. 430. – С. 3483; спр. 431. – С. 1247; спр. 432. – С. 611; спр. 434. – С. 1171; спр. 474. – С. 589, 1140, 1314; спр. 476. – С. 529; спр. 477. – С. 1225, 1521; спр. 485. – С. 1379, 2064; спр. 486. – С. 168, 704; спр. 494. – С. 1925; спр. 496. –

Чернецький – це Георгій (1645 – 1703), син Олександра Чернецького, посесор частини війтівства у с. Яблінка Нижня Самбірського староства та власник земських маєтностей у с. Висоцьке Верхнє. З 1693 р. Георгій обіймав уряд троцького скарбника[810]. У хоругві гарволинського старости Андрія Осторога, згідно списків 1665 – 1667 рр., служив Грабовський. Вочевидь, йдеться про Йоана або Самуеля Грабовських, землевласників з с. Созань, котрі у записах перемишльських актів 1667 р. справді звуться товаришами цієї хоргуви[811]. Подібно у панцирній хоругві новогрудського підстолія Мартина Богуша списки 1672 – 1673 рр. фіксують Дверницького. Це був або Матвій, або Стефан Дверницькі, сини Андрія, посесора с. Бережок у Перемишльському старості[812]. В одній з козацьких хоругв під керівництвом львівського ловчого Ремігіана Стшалковського у 1673 р. з трьома кіньми служив Кульчицький. З перемишльських актів відомо, що йдеться або про Дмитра Кульчицького Абрамовича, або Яцентія Кульчицького Густа[813]. "*Реєстр компанії*" хоругви подільського підстолія Томаша Улінського за 1654 р. згадує Кульчицького з почтом на 2 коні. Останнього слід ототожнювати з Петром Кульчицьким Волчком, згаданим товаришем цієї ж хоругви у 1659 р.[814] Товариш козацької хоругви Богуслава Потоцького Радиловський з почтом на 2 коні – це Дмитро Радиловський, син Івана, землевласник у с. Секерчиці і Гординя[815]. Двоє Стрільбицьких з 3 кіньми кожен у хоругві хмельницького старости Домініка Потоцького – це брати Андрій і Павло Стрільбицькі Рогошовичі (1673 р.)[816] і т.д.

С. 403; спр. 498. – С. 3111; спр. 502. – С. 2184-2193; спр. 505. – С. 379; спр. 506. – С. 2528; спр. 535. – С. 1956; спр. 544. – С. 2302; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 139. – С. 956; спр. 143. – С. 869.

[810] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 103. – K. 147. ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 12. – С. 472; спр. 84. – С. 1162-1164; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 418. – С. 217; спр. 422. – С. 1125; спр. 431. – С. 1823; спр. 472. – С. 437, 1114; спр. 474. – С. 464; спр. 483. – С. 1661; спр. 505. – С. 386; спр. 543. – С. 1201.

[811] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 95. – K. 85-89. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 402. – С. 877.

[812] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 100. – K. 54; sygn. 101. – K. 148; sygn. 102. – K. 84-84v. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 414. – С. 1204; спр. 415. – С. 546-548.

[813] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 102. – K. 11, 13. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 423. – С. 1899; спр. 423. – С. 1899.

[814] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 70. – K. 47v.-49v. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 388. – С. 1066-1067, 1380-1382.

[815] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 115. – K. 156v.-160. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 430. – С. 3452.

[816] AGAD. – ASK, dz. 85. – Sygn. 102. – K. 1-2. ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 138. – С. 886; спр. 414. – С. 2340.

У 1680 – 90-х роках, а також на початку XVIII ст. РШ продовжує поповнювати лави панцирних та гусарських хоругв. Ба більше, можна стверджувати, що військова служба набуває популярності й масштаби залучення до неї вихідців з шляхетських гнізд зростають. Якщо у попередні три десятиліття перемишльські гродські і земські акти згадують близько 60 – 70 осіб, задіяних у цій сфері, то для 1680 – 1710-х років обрахунки ведуться на сотні. Ось як це виглядає у межах окремих десятиліть:

1680-ті рр. (кількість вояків)	1690-ті рр. (кількість вояків)	1700-ті рр. (кількість вояків)	1710-ті рр. (кількість вояків)
-	-	-	Бандрівські (1)
-	Баранецькі (2)	-	-
-	Бачинські (1)	-	-
-	Бережницькі (1)	-	-
Білинські (2)	Білинські (3)	Білинські (3)	Білинські (1)
Блажівські (1)	Блажівські (1)	Блажівські (4)	Блажівські (4)
Бориславські (1)	-	-	-
Братківські (1)	-	-	-
Брошньовські (1)	Брошньовські (3)	-	-
Винницькі (7)	Винницькі (10)	Винницькі (2)	Винницькі (1)
-	Височанські (1)	-	-
-	Волошиновські (1)	Волошиновські (1)	-
Вовчанські (1)	-	-	-
-	Гнилянські (1)	-	-
Городиські (2)	Городиські (4)	Городиські (1)	Городиські (1)
-	-	Гошовські (2)	Гошовські (1)
-	Дністрянські (2)	Дністрянські (1)	-
-	-	-	Жукотинські (1)
-	Затварницькі (2)	-	-
-	Ільницькі (2)	-	-
Коблянські (1)	-	-	-
Комарницькі (1)	Комарницькі (4)	Комарницькі (5)	Комарницькі (2)
Копистинські (2)	Копистинські (2)	Копистинські (2)	Копистинські (1)
Корчинські (1)	-	-	-
-	-	Кречківські (1)	-
Криницькі (1)	Криницькі (1)	Криницькі (1)	Криницькі (1)
Кропивницькі (1)	Кропивницькі (3)	Кропивницькі (3)	-
Кульчицькі (4)	Кульчицькі (1)	Кульчицькі (2)	Кульчицькі (3)
Липецькі (1)	Липецькі (2)	-	-
-	Літинські (1)	-	-
-	Лоневські (1)	-	-
Лопушанські (1)	Лопушанські (2)	-	-
-	Луцькі (2)	-	-
Любенецькі (1)	-	-	-
-	-	Матківські (2)	-

-	Монастирські (1)	Монастирські (4)	Монастирські (1)
-	-	Негребецькі (1)	-
-	Новосельські (1)	Новосельські (2)	Новосельські (1)
-	Ортинські (1)	Ортинські (1)	-
-	Пацлавські (2)	-	-
-	-	Підгородецькі (1)	-
Погорецькі (4)	Погорецькі (2)	-	-
Попелі (4)	Попелі (7)	Попелі (7)	Попелі (2)
Радиловські (1)	-	-	-
-	-	-	Розлуцькі (1)
-	Рудницькі (1)	-	-
-	-	Семаші (1)	Семаші (1)
Созанські (1)	Созанські (3)	-	Созанські (1)
-	Сопотницькі (1)	-	-
Стебницькі (2)	-	-	-
-	Стрільбицькі (1)	Стрільбицькі (1)	Стрільбицькі (1)
-	Ступницькі (2)	-	Ступницькі (1)
Татомири (4)	Татомири (8)	Татомири (6)	-
Терлецькі (2)	Терлецькі (1)	-	Терлецькі (3)
-	-	Топільницькі (1)	-
Турецькі (1)	Турецькі (5)	Турецькі (3)	-
-	Турянські (1)	Турянські (6)	Турянські (1)
-	-	Унятицькі (1)	-
Уруські (2)	Уруські (2)	Уруські (3)	Уруські (1)
Устрицькі (1)	Устрицькі (3)	Устрицькі (6)	Устрицькі (1)
Чернецькі (1)	Чернецькі (3)	Чернецькі (3)	
Черхавські (1)	-	-	-
Шептицькі (3)	Шептицькі (5)	Шептицькі (3)	Шептицькі (1)
Яворські (6)	Яворські (12)	Яворські (7)	Яворські (3)
Разом (63)	**Разом (103)**	**Разом (87)**	**Разом (36)**

Джерело: ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 30. – С. 527, 737, 789; спр. 31. – С. 102, 168, 1220, 1532; спр. 33. – С. 645; спр. 84. – С. 941, 1304, 2009 , 2034, 2125; спр. 85. – С. 58, 66; спр. 92. – С. 234, 493, 547, 896, 1084-1085, 1202, 1307; ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 170. – С. 811, 1376, 2040; спр. 172. – С. 408, 1576; спр. 173. – С. 997, 1046; спр. 180. – С. 363; спр. 181. – С. 760, 1105; спр. 182. – С. 1363; спр. 184. – С. 1345; спр. 185. – С. 768; спр. 186. – С. 391, 400; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 154. – С. 473, 722, 929; спр. 155. – С. 8, 175; спр. 214. – С. 14, 74, 261; спр. 215. – С. 137, 249, 273, 351; спр. 216. – С. 255, 294, 393, 455, 486, 545, 562, 581, 584; спр. 217. – С. 200; спр. 432. – С. 662; спр. 433. – С. 2184; спр. 434. – С. 197, 957; спр. 435. – С. 508, 524; спр. 436. – С. 498-499, 1461, 2003; спр. 437. – С. 1326-1327; спр. 438. – С. 500-501, 1155-1156, 3658, 3675-3677, 3705-3709; спр. 439. – С. 260, 361, 660-661, 682, 1026, 1141, 1344-1345; спр. 440. – С. 1939, 2200, 2262; спр. 441. – С. 2893, 2961, 3169, 3485-3486; спр. 442. – С. 596, 921, 933, 1056, 1108, 1391-1392, 1581, 1747, 2044, 2068, 2258; спр. 443. – С. 501; спр. 444. – С. 1649; спр. 447. – С. 187-188, 571-573, 655-657, 891-892, 1055, 1502-1503, 1741; спр. 448. – С. 1908, 2307-2308, 2518-2519, 2566, 2577-2578, 2595, 2659-2660, 3130; спр. 449. – С. 21, 971, 1128-1129, 2018-2020; спр. 450. – С. 327-328, 612, 726-730, 960, 1141, 1472-1473, 1545, 1693, 1885-1887, 1905-1906, 2120-2122, 2149-2151, 2317-2319; спр. 451. – С. 1353-1354, 1412-1413, 1559, 1933-1934, 2119-2120, 2145-2146; спр. 452. – С. 90, 170, 255, 351-352, 948, 1042, 1076, 1205, 1365-1366, 1370, 1382, 1457; спр. 453. – С. 193, 1511, 2640; спр. 454. – С. 117, 218, 342, 436, 584, 603, 606, 699, 916, 1051; спр. 455. – С. 1843, 2005, 2039, 2056, 2084, 2283, 2544, 2605, 2729, 2749, 2970; спр. 456. – С. 469-472, 648-649, 956-957, 1051-1053, 1134-1135, 1148-1149, 1292-1294, 1408-1410, 1435-1436, 1781-1782; спр. 457. – С. 334, 336-338, 385-387, 606-611, 859-861, 973-974, 1119-1120, 1256-1258, 1483-1488, 1885-1886, 1598-1599, 2461-2462, 2583-2584, 2638-2639, 2751-2754, 2771-2772; спр. 458. – С. 17, 227, 381, 443, 446, 773, 831, 852, 858; спр. 459. – С. 1557, 1600, 1941, 1945-1946, 2070, 2515, 2394, 2497; спр. 460. – С. 31, 439, 795, 864, 1361, 1637, 1746; спр. 461. – С. 113, 154, 223, 275, 299, 560, 856, 1020, 1095, 1116, 1316, 1321, 1454, 1808, 2073, 2171; спр. 462. – С. 32, 655, 839, 903, 1195, 1528, 1554, 1625, 1837, 1952, 1955, 2006, 2111, 2152, 2165, 2291, 2301, 3237, 3348,

3366, 3370, 3421; спр. 463. – С. 113, 152, 272, 289, 505, 902, 1170, 1258, 1282, 1546, 1590, 1624, 1657, 1673, 1945, 2033, 2117, 2187, 2427, 2476, 2531, 2535, 2558, 2614, 2618, 2622, 2864, 2924; спр. 464. – С. 104, 500, 515, 522, 770, 961, 990, 1126, 1198, 1210, 1313-1314, 1317, 1498, 1634, 1898, 2065, 2113, 2120; спр. 465. – С. 711, 720, 795, 805, 834-835, 1001, 1142, 1145, 1264-1265, 1499; спр. 466. – С. 1751, 1795, 1845, 1848, 2064, 2438, 2450, 2730, 2774, 2868; спр. 467. – С. 97, 280, 371, 593, 907, 997, 1206, 1631, 1982, 2076, 2139, 2342, 2469, 2663, 2698, 2945; спр. 468. – С. 149, 346, 892, 1165, 1246, 1340; спр. 470. – С. 1-2, 41, 86, 661, 781-782, 791-792, 932-933, 1050-1052, 1420-1421, 1659-1660; спр. 471. – С. 1857; спр. 472. – С. 110, 193, 386, 514, 533, 570; спр. 473. – С. 1623-1624, 1778, 1909-1910, 1921, 2021, 2120, 2221-2222, 2543; спр. 474. – С. 130, 141, 302, 403-404, 570, 854, 900; спр. 475. – С. 1406-1407, 1424, 1497, 1500, 1583, 1616, 2247, 2360, 2370; спр. 476. – С. 454, 812, 847, 1037; спр. 477. – С. 1404, 1162, 1616, 1758, 1895, 2127, 2166, 2224; спр. 478. – С. 64, 191, 306, 606, 608, 645, 891-892, 903, 979; спр. 479. – С. 1236-1238, 1422, 1582, 1617, 1857, 1989-1995, 2079; спр. 480. – С. 170, 178-179, 190-191, 328-329, 610-612, 707-709, 818-819, 1155-1156, 1610-1612; спр. 481. – С. 1227, 1367, 2065, 2360; спр. 482. – С. 423, 448, 658, 739, 798, 973; спр. 483. – С. 1488, 1838, 1916, 2088; спр. 484. – С. 520, 522-523; спр. 485. – С. 1407, 1431, 1731, 1733, 1769, 1881; спр. 486. – С. 42, 142, 281, 400, 543, 849, 882, 885, 900, 906, 968-969, 989, 1015, 1082, 1196; спр. 487. – С. 1128-1129; спр. 488. – С. 2204-2206, 2451-2452, 2656-2657, 2664-2666, 2780-2781, 2946-2948, 2952-2953, 2957-2959, 2970-2971; спр. 489. – С. 372, 700; спр. 490. – С. 1757-1758, 2248-2250, 2453-2455; спр. 491. – С. 238, 304-305, 518, 1000, 1364, 1196-1197; спр. 492. – С. 282; спр. 493. – С. 1089-1090, 1183, 1389; спр. 494. – С. 652, 655, 657-658, 732, 762, 1074, 2030; спр. 495. – С. 1055; спр. 496. – С. 317, 333, 449, 967, 1185, 1199; спр. 497. – С. 1693, 1775, 2122, 2206, 2468; спр. 498. – С. 2832, 3278; спр. 499. – С. 26-27, 483-484, 868-869, 1577-1578, 1721; спр. 500. – С. 2125-2127, 2336; спр. 501. – С. 78, 1124; спр. 502. – С. 2263, 2380, 2568, 2778, 2791; спр. 503. – С. 1406; спр. 504. – С. 1857, 2202, 2289, 2811, 2832, 2887, 2928, 3566; спр. 505. – С. 147, 564, 767, 1105, 1428-1429; спр. 506. – С. 1648, 1845, 2016; спр. 507. – С. 3078, 4138; спр. 509. – С. 262; спр. 1020. – С. 140-141, 146-149, 151, 186, 188, 265. AGZ. – T. XXII. – S. 177, 244, 426.

Таким чином, у 1690-х роках популярність військової служби серед РШ сягнула свого піку. До неї були задіяні вихідці практично з усіх відомих на той час родів, замешкалих на теренах Перемишльської землі.

На межі XVII – XVIII ст. з усією очевидністю вимальовується тенденція до залучення до військового трибу життя цілих родин. Так, серед Блажівських Леськовичів у різних панцирних хоругвах служили сини Михайла Леськовича Костянтин та Андрій, а також їхні двоюрідні брати Владислав і Яцентій[817]. Товаришами у гусарській хоругві київського підстолія Убиша на початку 1690-х років були троє синів Георгія Городиського Чоботовича Мацейчака з с. Унятичі – *Миколай, Олександр і Йоан[818], а в панцирній хоругві коронного гетьмана* Вишневецького у 1706 р. – четверо братів Монастирських Степановичів – Матвій, Олександр, Самуель, Стефан[819]. Серед Турецьких усе знане в 1690 – 1700-х роках чоловіче представництво роду пробувало жовнірського хліба, зокрема, троє синів

[817] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 461. – С. 2171; спр. 463. – С. 1282; спр. 465. – С. 1001; спр. 478. – С. 606, 608, 979; спр. 488. – С. 2780-2781; спр. 489. – С. 372; спр. 496. – С. 317; спр. 502. – С. 2263.
[818] Там само. – Спр. 454. – С. 218, 342; спр. 459. – С. 2394.
[819] Там само. – Спр. 480. – С. 610-612.

Павла (Петро, Йоан, Самуель), четверо синів Данила (Миколай, Марко, Костянтин, Йоан) й сини Михайла (Георгій і Стефан)[820].

Для окремих сімей військова служба стала родинною традицією. Наприклад, брати Миколай і Георгій Яворські Дубики у 1660-х роках служили у панцирній хоругві мельницького підстолія Франциска Кобелецького (1666), а їхній третій брат Самуель – у хоругві польного обозного Потоцького (1661)[821]. З наступного покоління син Миколая Андрій так само був пов'язаний з військовою службою (вже по смерті у 1716 р. він згадується у званні майора[822]). Троє синів Георгія Дубика – Михайло, Яцентій, Стефан у 1690 – 1700-х роках неодноразово йменуються товаришами різних панцирних хоругв[823].

Поряд з посполитим рушенням та регулярними військовими з'єднаннями, підпорядкованими вищому військовому керівництву (великому і польному гетьманам) час від часу з ініціативи сеймиків організовувалися повітові хоругви (як піші, так і кінні). На них покладалося вирішення широкого спектру завдань: від охорони та забезпечення порядку й до залучення їх до військових кампаній у складі основного війська[824]. З середини XVII ст. повітові хоругви регулярно створюються у Перемишльській землі. Зазвичай вони комплектувалися вихідцями з місцевої осілої шляхти. Попервах РШ не надто охоче залучалася до комплектування цих військових з'єднань. Так, у хоругві Валентина Фредра, створеній у 1651 р., з трьох десятків почтів тільки п'ятеро виставлені РШ (Липецький, Ясеницький, Кропивницький по 2 коня, Нанівський і Копистинський – по 1 коню)[825]. З часом чисельність РШ у повітових військових з'єднаннях зростає. Як засвідчує список хоругви чернігівського хорунжого Франциска Антона

[820] Там само. – Спр. 216. – С. 545; спр. 439. – С. 660-661; спр. 447. – С. 655-657; спр. 457. – С. 1598-1599, 2583-2584; спр. 458. – С. 858; спр. 463. – С. 505; спр. 466. – С. 2064, 2774; спр. 472. – С. 386; спр. 473. – С. 2120; спр. 478. – С. 891; спр. 479. – С. 1582, 1989-1995; спр. 482. – С. 798; спр. 491. – С. 304-305; спр. 520. – С. 1903.
[821] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 52. – С. 1376; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 392. – С. 314, 327; спр. 395. – С. 956.
[822] Там само. – Спр. 501. – С. 78.
[823] Там само. – Спр. 215. – С. 351; спр. 457. – С. 1256-1258; спр. 468. – С. 149.
[824] Див. докладніше: Kupisz D. Wojska powiatowe samorządów Malopolski i Rusi Czerwonej w latach 1572-1717 / D. Kupisz. – Lublin, 2008. – 468 s.

Нагуйовського за 1703 р., з півсотні почтів три десятки, тобто більше половини, виставили представники РШ[826].

Служба в панцирних і гусарських хоругвах була доволі затратною справою, адже укомплектування відповідним спорядженням цілковито покладалося на жовніра. Він за власні кошти зобов'язувався придбати кілька коней, щоб сформувати почт, зброю та інші речі, необхідні у похідному житті. Найбільш коштовною була купівля спеціально навчених коней. Їхня ціна коливалася від ста і більше злотих[827]. В непростих умовах військових кампаній вони нерідко гинули або зазнавали травм, тому впродовж кількох років служби шляхтич часто змушений був повторно купувати собі коней[828]. Певне уявлення про такого роду витрати дають згадки з перемишльських актів та інші тогочасні повідомлення. Наприклад, у 1630 р. Мацей Кречківський "*виправлений на жовнірську службу*" вітчимом, отримав від останнього трьох коней за 150, 140 і 60 зл.; три кульбаки за 20, 10 і 8 зл.; опончу за 10 зл.; сагайдак з луком за 12 зл.; шаблю за 4 зл.; ладовницю за 2,5 зл.; тасьму за 6 зл.; доломан за 20 зл.; турецький лук за 2 червоних злотих; ферезію за 100 зл. Разом ці витрати становили майже 550 зл.[829] Більша частина коштів пішла на придбання трьох коней, з яких двоє, вочевидь, були

---

[825] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 377. – С. 890.

[826] "*rejestr Companii choragwie wielm p. Nahuiowskiego chorazego czerniechowskiego rotmistrza woj-wa Ruskiego ziemie przemyskiey. p. rotmistrz , p. porucznik koni 3, p. chorazy koni 3, p. Czarnocki koni 2, p. Poradowski koni 2, p. Jaworski koni 2, p. Czerniecki koni 2, p. Winnicki Kalmuk koni 2, p. Rudnicki koni 2, p. Kropiwnicki koni 2, p. Fink koni 2, p. Dniestrzanski koni 2, p. Wasilkowski koni 2, p. Woiakowski koni 2, p. Kloskoski koni 2, p. Kloskowski mlodszy koni 2, p. Popiel Owsianik koni 2, p. Opanasiewicz koni 2, p. Krulicki starszy koni 2, p. Krulicki mlodszy konia 2, p. Dabrowski koni 2, p. Jaworski z Baczyny koni 2, p. Punikiewski koni 2, p. Jaworski Perkiewicz koni 2, p. Czarnocki mlodszy koni 2, p. Zedzianowski koni 2, p. Kopystynski koni 2, p. Blazowski koni 2, p. Halunski koni 2, p. Manastyrski koni 2, p. Wodzicki koni 2, p. Popiel Stefan kon 1, p. Ilnicki koni 2, p. Punikowski koni 2, p. Kosmowski koni 2, p. Zalesianski koni 2, p. Pawel Winnicki koni 2, p. Manastyrski koni 2, p. Czarny kon 1, p. Kruszelnicki kon 1, p. Uruski kon 1, p. Uniatycki kon 1, p. Dobrzanski kon 1, p. Bilinski koni 2, p. Dobrzanski kon 1, p. Tatomir kon 1, p. Waszkowski kon 1, p. Winnicki kon 1, p. Winnicki kon 1, p. Jaworski kon 1, p. Jaworski kon 1, p. Kobylnicki kon 1. Adam Belzecki kasztellan premyski Franciszek Orzechowski Lowczy sadzia grodzki przemyski manibus proprys*" (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 474. – С. 808-809).

[827] Wimmer J. Wojsko polske w drugiej połowie XVII wieku / J. Wimmer. – Warszawa, 1965. – S. 263.

[828] Відомий мемуарист Ян Хризостом Пасек, учасник військових кампаній кінця 1650 – 1660-х років, зі свого власного досвіду писав: "*Bo ja takie szczęście miałem do koni w wojsku, że nie pamiętam, żebym którego przedał, kupiwszy go drogo, ale kożdy albo skaleczał, albo zdechł, albo go zabito, i to nieszczęście wygnało mnę z wojska. Bobym ja był i do tego czasu był żołnierzem, ale iuż u ojca nie stawało kupować koni i mnie też już było obmierzło to szczęście, na które nieraz zapłakac musiałem*" (Jan Pasek. Pamiętnik. Wstępem i objaśnieniami opatrzył Władysław Czapliński / Jan Pasek. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 1979. – Wydanie piąte zmienione i uzupełnione. – S. 138)

[829] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 366. – С. 712-713.

для почту. У 1660 – 1690 рр. вартість такого спорядження становила б не менше 1100 зл. й така сума була ще доволі помірною. Для порівняння у судовій справі 1636 р. між Андрієм Лагодовським і Миколаєм Коритовським стосовно привласнення останнім майна покійного Марка Лагодовського вартість самих коней обраховувалася на кілька тисяч злотих, не кажучи про решту речей[830]. Ян Владислав Почобут Одляницький, викуповуючи у свого брата почт, заплатив йому за трьох коней 1600 зл.[831] Таким чином, з-поміж РШ, більша частина якої задовольнялася невеликим господарством, далеко не усі могли спорядити сина /батька/брата/племінника на військову службу. Персональний склад товаришів панцирних і гусарських хоругв другої половини XVII ст. цьому зайве підтвердження. Серед кількасот осіб – більшість представники відносно заможних сімей та родових відгалужень РШ.

Попри затратність військової служби та пов'язані з нею очевидні ризики, як то втрата здоров'я або й смерть, у шляхетському середовищі існував стійкий стереотип про її престижність[832]. В його основі лежали певні світоглядні переконання[833]. Окрім того, шляхта, обираючи військову службу, керувалася й більш приземленими міркуваннями, як то збільшення матеріального та соціального капіталу.

Матеріальна складова на перший погляд не настільки очевидна. Як зазначалося, кожен, хто мав бажання спробувати "*жовнірського хліба*", зобов'язувався своїм коштом забезпечити себе усім необхідним. Отримана натомість винагорода заледве компенсувала ці затрати. Як з'ясував Я. Віммер, товариш гусарської хоругви у 1650 р. отримував щорічно 164 зл., а в 1670 – 90-х роках – 204 зл.; товариш панцирної (козацької) хоругви –

---

[830] Łoziński Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Łoziński. – Wydania drugie. – Lwów, 1904. – T. 2. Wojny prywante. – S. 36.

[831] Poczobut Odlanicki Jan Władysław. Pamiętnik. – Warszawa, 1987. – S. 128.

[832] Свідченням цього є хоча б те, що бажаючих спробувати себе на цій ниві упродовж XVII ст. не бракувало. Акти Вишенського сеймика, котрі доволі адекватно й повно фіксують настрої у шляхетському середовищі, причому у найрізноманітніших сферах суспільного життя, жодного разу не повідомляють про неукомплектованість затяжного війська, про неможливість набрати бажаючих служити у панцирних або гусарських хоругвах тощо.

відповідно, 124 і 168 зл.[834] Дані з перемишльських актів до певної міри узгоджуються з цими цифрами. Так, вояки панцирної хоругви львівського владики Й. Шумлянського у 1687 р. отримали по 180 зл. річної платні. З них лише двоє – Ян Ільницький і Ян Монастирський – по 120 зл. (напевне, двоє останніх розпочали службу пізніше)[835]. З врахуванням нездатності Коронного скарбу забезпечити вчасну виплату навіть таких незначних сум[836], виникає цілком закономірний сумнів у прибутковості військової справи. Зрештою, це добре усвідомлювали сучасники. Невідомий автор розмірковувань під заголовком "*Способи життя на світі найкращі …*", датованих XVII ст., з-поміж іншого зазначав: "*Ця служба жовнірська така, що належить шляхетському станові, але небезпеку здоров'я за собою тягне. До того ж платня мала: якщо гусар – то по 50 фл[оринів], якщо козак – то по 30 фл[оринів] (плата за квартал – І.С.). Дай же з того депутатам, які за грошима поїдуть, дай же мішкове, дай священику, залишок прачки й шинкарки розберуть, а про челядь нехай сам Бог дбає*"[837].

Попри все, обираючи військову службу, РШ розглядала її як можливість змінити свої матеріальні позиції на краще, або, принаймні, забезпечити пристойне життя, відповідно до свого статусу[838]. При цьому розраховував такий шляхтич аж ніяк не на військову здобич, а на королівські милості у вигляді щорічної пенсії або якогось земельного надання. У першій

---

[833] Tazbir J. Kultura szlachecka w Polsce. rozkwit - upadek – relikty / J. Tazbir. – Warszawa, 1983. – Wydanie 3, zmienione. – S. 80-82.

[834] Wimmer J. Wojsko polske w drugiej połowie XVII wieku / J. Wimmer. – Warszawa, 1965. – S. 240.

[835] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 467. – С. 2953.

[836] Хронічна заборгованість Коронного скарбу перед військовими у другій половині XVII ст. стала звичним явищем й була однією з причин суспільної напруги та елементом внутрішньополітичної боротьби і зовнішньополітичних невдач (Rybarski R. Skarb i pieniądz za Jana Kazimierza, Michala Korybuta i Jana III / R. Rybarski. – Wyd.2. – Warszawa, 1939. – S. 476. Wimmer J. Wojsko polske w drugiej połowie XVII wieku / J. Wimmer. – Warszawa, 1965. – S. 239-258.)

[837] "*Sluzba zolnierska. Ta sluzba zolnierska stanowi szlacheckiemu przynaleząca, ale niebiespieczenstwo zdrowia za sobą pociągaiąca. Do tego ze zołd maly, ieslis husarz to po fl. 50, ieslis kozak to fl. 30. Dayze z tego deputatom, co po pieniąze poiada, dayze workowe, day xiedzu, ostatek praczki y szynkarki rozbiora, a o czeladzi niechay sam Bog radzi*". (Вінниченко О. Життєві стратегії та ризики шляхтича Речі Посполитої в XVI – XVIII ст. / О. Вінниченко // Записки НТШ. – Львів, 2015. – Т. CCLXVIII. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 262, 263)

[838] Військова служба як засіб облаштувати матеріальний добробут, забезпечити себе, примножити свої статки, фіксується у тогочасних документах неодноразово. Наприклад, Стефан Криницький, провадячи розлучний процес з дружиною Констанцією Попель у перемишльському єпископському суді, з-поміж іншого вказував: "*niemogąc windykowac posagu y swoia fortune straciwszy musiałem woyskowa tentowac y reszte utrzymywac fortuny*" (APP. – ABGK. – Sygn. supl. 9. – S. 124).

половині XVII ст. практикувався перший різновид винагород, а також надання кадуків та земель на Наддніпрянській Україні у Київському та Чернігово-Сіверському воєводствах. З середини XVII ст., зазвичай, практикуються надання у пожиттєве володіння нерухомості і об'єктів господарювання у королівщинах на теренах Руського, Белзького та інших воєводств, які не зазнали значних руйнувань та залишалися у складі Речі Посполитої.

Перші такі надання для представників РШ Перемишльської землі за військову службу датуються 1620-ми рр. Зокрема, Лука Яворський, товариш хоругви перемишльського старости Стадницького у 1626 р. отримав привілей на кадук по покійних Миську Мриглоду, Павлу Цибу та якомусь Попринучи у сс. Явора і Турка[839]. Ференс Копистинський, вочевидь, син владики Михайла, у тому ж році за військові заслуги (*ob merita ipsius, et servitia continua*) став посесором третини війтівства у с. Погорілий Потік (Рудавка)[840], а його сучасник Петро Монастирський за звитяги під час служби у хоругві перемишльського старости Мартина Красицького – війтівства у с. Нанова Перемишльського староства[841]. Андрій Турянський, товариш хоругви Олександра Балабана, отримав привілей на війтівство у с. Тисовиця Самбірського староства (1626)[842]. У 1630 – 40-х роках з'явилося ще кілька аналогічних надань. Зокрема, Станіслав Шептицький у 1638 р. отримав привілей на кадук по покійному Петру Старявському, за участь у військових кампаніях у Московії та Прусії[843]. У 1642 р. Йоан Бандрівський "*veteranus militus*" отримав привілей на війтівство у с. Лінина Самбірського староства[844]. З середини XVII ст. й у наступні кілька десятиліть кількість таких надань обраховується десятками. РШ могла отримувати нерухомість поза межами Перемишльської землі, однак за можливості віддавала перевагу рідним теренам, отримуючи війтівства, млини, корчми, необжиті землі у Самбірській

[839] ADAG. – MK. – Sygn. 173. – K. 289-290.
[840] Ibidem. – K. 305-305v.
[841] Ibidem. – K. 312v.-313.
[842] Ibidem. – K. 369-369v.
[843] Ibidem. – Sygn. 185. – K. 162v.

економії та Перемишльському, Мостиському, Стрийському, Дрогобицькому староствах.

В багатьох випадках нові посесори не прагнули закріпити за собою та своїми нащадками такого роду надання. Зазвичай вони домовлялися з актуальними посесорами, адже, отримуючи привілей на ту чи іншу нерухомість, вони добре знали, що вона аж ніяк не вакантна (*vacantes, vacująca*) й хтось таки нею розпоряджається. Як правило, після з'ясування майнових прав сторони досягали угоди. Отримувачі привілею відмовлялися від своїх претензій на отриману від короля власність, натомість актуальні посесори погоджувалися виплатити претенденту грошову компенсацію. Остання могла бути різною, коливаючись в межах кількасот і до тисячі й більше злотих[845]. Мабуть, таким шляхом пішли Андрій Бориславський (війтівство у с. Либохора, 1656)[846], Самуель Яворський (війтівство у с. Волосянка Мала, 1656; Жупанє і Климець, 1659)[847], обидва товариші хоругви коронного гетьмана Станіслава Потоцького; Станіслав Шептицький (війтівство у с. Ісаї, 1657)[848]; Йордан Чернецький (с. Верхня Сможа, 1659)[849]; Михайло Турецький (два пусті лани у с. Мельничне, 1660)[850]; Петро Кульчицький (с. Мокряни Самбірського староства; с. Кружики

---

[844] Ibidem. – K. 479v.-480.

[845] Таких угод збереглося вкрай мало. Далеко не усі з них містять відомості про суми, виплачені за відмову від претензій на земельну нерухомість. З тих, де можна таку інформацію почерпнути, слід згадати наступні: угода між Андрієм Ловчицьким, хорунжим королівського полку, та Волошиновськими. Перший, отримавши привілей на війтівство у с. Волошинова Самбірського староства, у 1676 р. зрікся зі своїх прав на нього, отримавши 500 зл. від Стефана і Симеона Волошиновських Чабаників (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 420. – С. 972). Угода між митянськими війтами-князями та стрийським войським Павлом Комарницьким Місюрчаком. Останній отримав 31 серпня 1699 р. привілей короля Августа II на частину війтівства у с. Мита, що належала покійним Яремі Продану та Грицю Лельовичу. Через кілька місяців, 23 грудня 1699 р., Павло Комарницький уклав угоду з синами Яреми Продана, відступивши їм батьківський наділ за 730 зл.; у квітні наступного року він продав Лельовичам їхню частку за 850 зл. У с. Сухий Потік Павло Комарницький також отримав привілей на половину війтівського лану, котрий невдовзі відступив за 200 зл. місцевим війтам. Вказані угоди відомі з судового процесу між Комарницьким та посесорами війтівств Мити, Заділського, Сухого Потока, що точився у Самбірському замку у 1713 р. (НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 548/III. – Арк. 24-25зв.). Показово, що у перемишльські гродські акти внесені лише цесія Павла Комарницького своїх прав на вказані війтівські землі на користь митянських, сухопотоцьких війтів-князів, датована 1701 і 1702 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 215. – С. 273; спр. 216. – С. 294).

[846] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 383. – С. 67-68.

[847] Там само. – Спр. 110. – С. 959-962; спр. 383. – С. 161-163.

[848] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 384. – С.1353-1355.

[849] AGAD. – MK, sigillata. – Sygn. 1. – K. 347.

[850] Ibidem. – Sygn. 3. – K. 110v.

Перемишльського староства)[851]; Йоан Ільницький, товариш панцирної хоругви Франциска Кобилецького (війтівство у сс. Бутля і Висоцьке Нижнє, 1666)[852]; Петро Терлецький (війтівство у с. Нанова, 1673)[853]; Михайло Попель, товариш гусарської хоругви (війтівство у с. Волосянка Мала, 1676)[854]; Ян Крушельницький (війтівство у с. Гвоздець, 1680)[855]; Теодор Яворський (Сможа, Бутля, 1686)[856] тощо. Попри наявність привілеїв на нерухомість у королівщинах, актуальними посесорами отриманих земель вони не виступають.

Одночасно частина шляхти розглядала такі надання як можливість примножити свою нерухомість, або осісти і сформувати власний маєток. Саме такими міркуваннями, вочевидь, керувалися Йоан Бандрівський, посесор війтівства у с. Лінина Велика Самбірської економії у 1640 – 50-х роках[857]; Олександр Устрицький, посесор війтівства у Старому Самборі (1650)[858].

Серед отримувачів королівських милостей нерідко трапляються преставники родин, що з діда-прадіда володіли війтівством-князівством, тому для них військова служба слугувала додатковим аргументом для отримання чергового привілею на посесію, якою розпоряджалися їхні предки. У другій половині XVII ст. це стало особливо актуальним, оскільки чималого розмаху набуває тенденція витіснення старих війтівсько-князівських родів зайшлою та місцевою шляхтою. Так, Максиміліан Комарницький Черленович, товариш панцирної хоругви, отримав у 1663 р. привілей на королівську частину села Жупанє, посесорами якої були його предки з кінця XVI ст.[859]. Брати Стефан і Симеон Волошиновські завдяки військовим заслугам (“*ktory z młodosci w woysku na zaszczyt Reczypospolithey*

[851] Ibidem. – Sygn. 2. – K. 16, 16v.
[852] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 401. – С. 1136-1138.
[853] AGAD. – MK, sigillata. – Sygn. 12. – K. 30.
[854] Zbiór biblioteki Raperwilskiej. Biblioteka Narodowa. – Warszawa, 1938. – № 1315 – 2299. – S. 28.
[855] ЦДІАЛ. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 432. – С.505-507.
[856] Там само. – Спр. 444. – С.1544-1545.
[857] Там само. – Спр. 390. – С. 2096-2098; спр. 395. – С.332-334.
[858] Там само. – Спр. 378. – С. 787-788.
[859] AGAD. – MK, sigillata. – Sygn. 7. – K. 54.

excubuntes y w okowaw nieprzyiacielskich przez lat kilka były") відстояли свої майнові права, отримавши у 1676 р. від Яна ІІІ Собеського привілей на частину війтівства у с. Волошинова[860]. Казимир Стрільбицький Михайлкович "*respectuiąc na zasługi p. Basylego Strzelbickiego towarysza roty usarskiey WJMP Kasztelana Bełskiego niedawno pod Strigonow od Turkow zabitego stryia rodzonego p. Kazimierza Strzelbickiego Michałkowicza takze p. Jana Strzelbickiego rodzica iego …. na tym ze goscie pod tąz Chorągwą zostaiącego …*" отримав у 1684 р. від самбірського старости Андрія Жечицького у пожиттєве володіння війтівський лан у с. Стрільбичі[861]. Олександр Терлецький, товариш панцирної хоругви завіховського каштеляна, у 1686 р. підтвердив свої права на війтівство у с. Тиха, котрим володіли його батьки та інші особи[862]. Жидачівський мечник Костянтин Гошовський, поручник панцирної хоругви львівського єпископа Йосифа Шумлянського, у 1690 р. отримав черговий привілей на частку війтівства у с. Туречка Метенична, котра належала його покійним братам Михайлу і Марку Гошовським[863]. Подібно Григорій і Ян Тиховські підтвердили свої права на частину війтівства у с. Нанчулці (1690)[864], Олександр Чернецький, товариш панцирної хоругви подільського воєводи, прибрав до своїх рук більшу частину війтівства у с. Яблінка Нижня (Чернецького) (1687, 1696)[865] тощо.

Як зазначалося, військова служба у шляхетському середовищі також розглядалася як засіб збільшення свого соціального капіталу. Вона відкривала можливості заручитися корисними зв'язками і протекціями, підшукати вдалу шлюбну партію та породичатися із сім'ями свого рівня або на щабель вище, заявити про себе на громадському поприщі (наприклад, на Вишенському сеймику) й обійняти якийсь уряд при місцевому земському або гродському судах. Звичайно, безпосередньо відслідкувати у біографії того чи іншого шляхтича залежність/зв'язок між військовою службою та отриманням

[860] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1 – Спр. 437. – С.65-66.
[861] Там само. – Спр. 438. – С. 621-623.
[862] Там само. – Спр. 446. – С. 351-355.
[863] Там само. – Спр. 456. – С. 1020.
[864] Там само. – Спр. 454. – С. 531-534.

ним якихось суспільних бонусів практично неможливо. Однак, якщо проаналізувати історію родин РШ, які творили її верхівку упродовж XVII – XVIII ст., впадає у вічі наявність військового минулого у представників цих родин, як серед перших поколінь, так і серед наступних[866].

Окрім військової справи, РШ упродовж XVII ст. активізує свою діяльність і в інших сферах. В цей час більш помітною стає її присутність у роботі Вишенського сеймику. Користуючись правом, яке дозволяло шляхтичу, осілому у Перемишльській землі, брати участь у його засіданнях, РШ незмінно делегує на кожне таке зібрання своїх представників. *На користь цього твердження промовляє наявність у інструкціях послам на сейм постулату на захист прав православної церкви та розв'язання конфлікту між уніатськими та православними єпископами[867]. Вочевидь, ця вимога не могла з'явитися без відповідного лобіювання з боку зацікавленої групи в особі РШ.*

На жаль, в абсолютній більшості випадків документація Вишенського сеймика XVII ст. не містить відомостей про персональний склад його учасників. Лише поодинокі писемні свідчення з того чи іншого зібрання подають інформацію про шляхту, що з'їхалася до Судової Вишні. Так, про учасників депутатського сеймика 1601 р. дізнаємося з виводу шляхетства Ільницьких Телеп'яновичів. Відповідний акт підписали 39 осіб "*y innych wiele osob Stanu slacheckiego*"[868]. У вересні 1610 р. на депутатському сеймику шляхта прийняла постанову у справі конфлікту з семигородським воєводою. Цей акт також містить підписи 45 осіб[869]. Видається, у засіданнях сеймика брало участь кілька десятків осіб й серед них РШ мала своє нечисленне

---

[865] Там само. – Спр. 447. – С. 565-569; спр. 463. – С. 2103-2104.

[866] Цікаво, якщо проаналізувати список військових XVII – XVIII ст., то натрапляємо на осіб різного соціального та матеріального статусу, тут і заможна і рядова РШ. Однак, якщо взяти виключно заможну верству РШ, то військова служба серед них – тотальне явище.

[867] AGZ. – Lwów, 1909. – T. XX. – nr 59(9), 62(1, 2), 95(10), 100(20), 105(21), 114(25), 136(9), 142(7), 145(11), 147(8), 149(30), 158(22), 163(11), 168(30), 175(19), 180(1), 182(17), 211(60), 212(14), 215(53), 223(45), 227(25); t. XXI. – nr 3(6), 34(19), 50(13), 58(3), 61(47), 69(25), 71(24), 144(30), 213(17), 224(60), 272(55), 275(83); t. XXII. – nr 2(9), 21(38), 31(65), 42(49), 51(43, 90), 86(4). Вінниченко О. Пани «релігії грецької» і Вишенський сеймик (перша третина XVII ст.) / О. Вінниченко // Наукові записки Українського католицького університету. – Львів, 2010. – Число II (серія „Історія", вип. 1). – С. 289.

[868] ЦДІАЛ України, – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 395. – С. 1102-1106.

представництво. На сеймику 1601 р. це були Миколай і Андрій Устрицькі, Ілля і Юрко Ритаровські, Василь Терлецький; на сеймику 1610 р. – Іван Попель, Теодор Копистинський, Теодор Попель, Олександр Білинський, Олександр Шептицький, Теодор Боярський. Усі вони репрезентують верхівку православного шляхетського соціуму, яка в особі вказаних шляхтичів та вихідців з інших родин, напевне, регулярно бере участь у засіданнях Вишенського сеймика. За необхідності верхівка РШ могла мобілізувати та прибути на сеймик зі значно більшим представництвом. Так, з перебігу конфлікту під час обрання депутатів на сейм у 1652 р. з'ясовується, що одна зі сторін протистояння нараховувала майже сотню осіб, серед яких РШ з Перемишльської землі становила шість десятків осіб[870].

Вочевидь, РШ не обмежувалася пасивним спогляданням й активно залучалася до обговорення ряду суспільно значимих справ, й, у першу чергу, конфесійних. Зростання її впливу рано чи пізно повинно було призвести до намірів делегувати свого представника на сейм. Реалізувати це вдалося щойно у 1620-х роках. Першим обраним на Вишенському сеймику з-поміж православної шляхти послом на вальний сейм став Адам Літинський (1595 – 1629), син Андрія Літинського Петровича і Настасії Желіборської, землевласник у с. Грушова Белзького воєводства та Тур'є на Самбірщині. Він обирався тричі від Перемишльської землі у 1624, 1628, 1629 рр.[871] У подальшому у 1650-х роках РШ висунула зі свого середовища ще кількох діячів, котрі потрапили до сейму. Зокрема, у 1652 р. послом став Теодор Винницький Антонович (1605 – 1654), син Васька Винницького Антоновича, власник у с. Уріж. Він доводився батьком перемишльському владиці Антонію Винницькому. Згодом, через кілька років, у 1659 р., Вишенський сеймик делегатом від Перемишльської землі обрав Теодорового сина Стефана Винницького Антоновича (1651 – 1686), майбутнього жидачівського

---

[869] AGZ. – Lwów, 1909. – T. XX. – S. 133 (nr 90).
[870] Ibidem. – Lwów, 1911. – T. XXI. – S. 108 (nr 57).
[871] Przybos K. Reprezentacja sejmowa ziei przemyskiej w latach 1573 - 1695 / K. Przybos // Rocznik Przemyski. – Przemyśl, 1998. T. XXXIV, zesz. 4. Historia. – S. 28.

підстолія[872]. У 1655 р. Перемишльську землю на сеймі представляв Базилій Устрицький (1646 – 1672), син Дмитра Устрицького Павловича, перемишльський земський коморник і майбутній перемишльський стольник, землевласник у сс. Білинка Мала, Челятичі[873].

З середини XVII ст. окремі представники РШ також починають відігравати все більш помітну роль у фіскальній, адміністративній та інших сферах шляхетського самоврядування.

У 1640 – 50-х роках сеймик перебирає до своїх рук фінансові справи. Він визначає розміри і джерела оподаткування, контролює витрачання коштів, ревізує базу оподаткування тощо[874]. Для проведення цих та інших заходів фіскального характеру сеймик наділяв відповідними повноваженнями осіб зі свого середовища. Для збирання поборів кожного разу після їх ухвалення призначалися так звані поборці або екзактори (*poborcy*, *exaktory*). Їхня кількість не була сталою і коливалася від кількох до кільканадцяти осіб[875]. Стягнення "*чопового*" (податок від спиртних напоїв, кошти з якого йшли, в основному, на поточні витрати) здійснювалося шляхом передачі в оренду котромусь зі шляхтичів на два роки права збирати кошти з шинків, або надавалося у так звану адміністрацію на один рік. Час від часу проводилася ревізія об'єктів оподаткування. Її проведення Вишенський сеймик доручав призначеним зі свого середовища кільком шляхтичам. Для зведення балансу та перевірки доходів та витрат сеймик також формував скарбові суди, які комплектувалися активними учасниками сеймикування[876].

Усе це зумовило залучення до фінансових справ чималої кількості шляхти й серед них натрапляємо на окремих вихідців з РШ. У другій

---

[872] AGZ. – Lwów, 1911. – T. XXI. – S. 269
[873] Ibidem. – S. 33-34.
[874] Ibidem. – S. XVII-XXIV(Przedmowa). AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. III-IX , XV-XVIII(Przedmowa). Вінниченко О. Функціонування післясеймових сеймиків у світлі податкових актів сеймів Речі Посполитої (1633 – 1647) / О. Вінниченко // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2005. – Вип. 39-40. – С. 39.
[875] AGZ. – T. XXI. – S. 557; Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 107, 238.

половині XVII ст. це була невелика група з кількох осіб, яка регулярно виконувала ті чи інші функції фіскального характеру. Зокрема, це Олександр Захарій Шептицький (1629 – 1680), стрийський войський, власник сс. Вощанці і Шептичі. Уперше він долучається до господарських справ у середині 1650-х років. Так, у 1655 р. Вишенський сеймик зобов'язав землевласників Перемишльської землі виставити з кожних 15 ланів одного озброєного вояка для укомплектування піхоти. Для обліку і визначення цієї квоти (15 ланів) була обрана комісія у кількості 10 осіб. До неї потрапив і Шептицький. У 1658 р. він увійшов до складу фіскального суду Перемишльської землі; у 1660 р. Олександр уперше призначений поборцею; наступного року він збирає податки у Засянській, а у 1667 р. – у Задністрянській частині Перемишльської землі. у 1670 р. Шептицький призначений одним з чотирьох адміністраторів шинкового податку з правом збирати його у Новому Самборі, Дрогобичі, Стрию, Старій Солі, Старому Самборі, Фельштині, Скольому, Хирові і Риботичах. З 1674 до 1677 р. він виступає як адміністратор "чопового" податку[877].

Сучасником Олександра Захарія Шептицького був Стефан Рогозинський (1638 – 1680), перемишльський гродський віцегерент, землевласник у с. Гординя. Уперше він був призначений поборцею у 1662 р. Через кілька років, у 1669 р., він повторно згадується як екзактор 8 поборів у Перемишльській землі. У 1670 р. Стефан разом з Єжи Вояковським призначений для стягнення шістьох подимних, а в 1673 р. він призначений для стягнення акцизи у регіоні між Сяном і Дністром; у 1676 р. Рогозинський увійшов до складу комісії з трьох чоловік, котрій сеймик доручив провести люстрацію усіх ланів Перемишльської землі[878].

---

[876] Piotrowski St. Uchwały podatkowe Sejmiku Generalnego wiszeńskiego, 1572-1772 / St. Piotrowski. – Warszawa, Nakł. Tow. Naukowego, 1932 – S. 23. Lityński A. Szlachecki samorząd gospodarczy w Małopolsce, 1606-1717 / A. Lityński. Katowice, 1974. – S. 44.

[877] AGZ. – Lwów, 1911. – T. XXI. – S. 171, 259, 311, 448, 552, 589; Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 17, 25-26, 33, 56, 57, 67.

[878] Ibidem. – Lwów, 1911. – T. XXI. – S. 348, 490, 634; 1914. – T. XXII. – S. 56, 108. Akta miasta Przemyśla (1356 – 1389) 1402 – 1944 (1945 – 1983), oprac. Jacek Krochmal. – Przemyśl, 2000. – T. II. – S. 293.

Стефан Винницький Антонович, той самий, що обирався у 1659 р. послом на сейм, у наступні роки неодноразово фігурує у фінансових справах. У 1661 р. він обраний екзактором другої рати для збирання 50 поборів, у 1669 р. він повторно обраний для стягнення 15 поборів, втретє у 1671 р. Стефан отримав повноваження поборці для стягнення 12 поборів. Востаннє він виступає у 1683 р. серед поборців, призначених для збирання подимного (друга рата, регіон між Сяном і Дністром)[879]. У 1690-х роках замість Стефана акти Вишенського сеймику згадують його синів, котрі так само задіяні у фіскально-фінансових справах Перемишльської землі. Так, у 1690 р. Петро Винницький Антонович обирався екзактором подимного у п'ятій раті між Сяном і Дністром, натомість його брат Гаврило у тому ж році обирався до складу скарбового суду Перемишльської землі. у 1699 р. Петро разом з Костянтином Гошовським отримав доручення ревізувати Задністрянську частину Перемишльської землі та визначити розміри завданих збитків в результаті татарського нападу та зловживань саксонського війська[880].

У 1670 – 90-х роках окрім згаданих осіб до фіскальних справ Вишенський сеймик залучав також Максиміліана Комарницького Черленовича (подимне, поголовне, друга рата, Жидачівський повіт, 1679, 1685; подимне, сьома рата, між Дінстром і Сяном, 1691)[881], Базилія Ритаровського (поголовне, Задністрянська частина, 1679)[882], Костянтина Гошовського (подимне, між Сяном і Дністром, 1685; подимне, восьма рата, між Дністром і Сяном, 1690)[883], Андрія Рогозинського (подимне, шоста рата, між Дністром і Сяном, 1690)[884], Євстахія Шептицького, підстолія чернігівського (подимне, восьма рата, Задністрянська частина, 1690)[885], Миколая Яворського Петрашевича, житомирського войського (подимне, дев'ята рата, Задністрянська частина, 1690; ревізор Засянської частини

[879] AGZ. – Lwów, 1911. – T. XXI. – S. 323, 515; 1914. – T. XXII. – S. 159.
[880] Ibidem. – S. 238, 239, 346-347. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 456. – С. 54.
[881] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 106, 179; ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 469. – С. 1394-1395.
[882] AGZ. – T. XXII. – S. 107, 179; ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 430. – С. 2045.
[883] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 180, 238. Akta miasta Przemyśla (1356 – 1389) 1402 – 1944 (1945 – 1983), oprac. Jacek Krochmal. – Przemyśl, 2000. – T. II. – S. 295.
[884] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 238.

Перемишльської землі, 1692)[886], Адама Шептицького (ревізор димів у Перемишльській землі між Сяном і Дністром, 1696, подимне, 1696)[887].

Для збору коштів безпосередньо на місцях поборці набирали собі помічників, званих колекторами або суколекторами. Зазвичай, це були представники менш заможної шляхти або ті ж самі екзактори, котрі в такий спосіб розпочинали свою кар'єру. В актах Вишенського сеймика вони не фігурують. Про їхнє існування дізнаємося припадково з судових справ, тому відомості про них вкрай скупі. З-поміж РШ в різний час ці функції виконували: Стефан Рогозинський, суколектор Всебора Вишовського у 1657 р.[888]; Йоан Монастирський і Базилій Стрільбицький, суколектори Олександра Захарія Шептицького у 1672 р.[889]; Михайло Негребецький, суколектор Миколая Яворського Петрашевича (1686, 1693)[890]; Михайло Ільницький, суколектор Стефана Матея Ритаровського (1692)[891].

У сфері компетенції Вишенського сеймика також перебували деякі питання організації повітових військ, посполитого рушення та внутрішньої безпеки і підтримання правопорядку на своїх теренах. З-поміж іншого він призначав ротмістрів і поручників для повітових хоругв, посполитого рушення, піших загонів смоляків тощо. Зазвичай, на ці уряди потрапляли представники місцевих чільних родів або особи з досвідом служби у регулярних військах. Наприклад, ротмістрами повітових хоругв Перемишльської землі були Габріель Бірецький (1648), Ян Фредро (1648), Олександр Фредро (1671), Валентин Фредро (1651, 1675), Казимир Лабенський (1671), Мартин Мадалінський (1648, 1667), Ян Ставський (1671), Каспер Вояковський (1656), Ян Вояковський (1671) тощо[892]. Ротмістрами у посполитому рушенні були Франциск Божиславський (1657), Каспер

---

[885] Ibidem. – T. XXII. – S. 238. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 456. – С. 1561, 1626.
[886] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 238, 256.
[887] Ibidem. – T. XXII. – S. 304; ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1, спр. – Спр. 483. – С. 1488.
[888] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 384. – С. 44.
[889] Там само. – Спр. 123. – С. 676-677; спр. 414. – С. 1553.
[890] Там само. - Спр. 443. – С. 1114-1115; спр. 458. – С. 417-418.
[891] Там само. – Спр. 457. – С. 2512-2513.
[892] Kupisz D. Wojska powiatowe samorządów Malopolski i Rusi Czerwonej w latach 1572-1717 / D. Kupisz. – Lublin, 2008. – S. 415-421.

Вояковський (1667), Казимир Ліпчинський (1667). Серед цього грона заможної шляхти опинився і Стефан Винницький, брат київського митрополита Антонія Винницького, обраний одним з чотирьох ротмістрів посполитого рушення Перемишльської землі у 1667 р.[893] Ротмістром смоляцької піхоти Перемишльської землі, зазвичай, призначалася менш заможна шляхта. Уперше вихідці з РШ отримали цей уряд наприкінці XVII ст., коли його з 1694 р. обійняв добжинський мечник Стефан Турецький[894]. Втім, не виключено, що справи щодо підтримання правопорядку потрапляли до рук РШ й раніше. Можливо, смоляцького ротмістра слід ототожнювати з так званими пограничними стражниками, знаними з 1640-х років. В такому разі призначення Турецького далеко не перший прецедент обрання на ротмістра смоляцької піхоти вихідця з РШ. Адже пограничним стражником ще у середині 1650-х років був Григорій Комарницький, а в 1690 р. цей уряд обіймав невідомий на ім'я Матківський[895]. Також РШ зустрічається серед поручників смоляцької піхоти Перемишльської землі. Відомо напевне, що на початку 1680-х років цей уряд обіймав Дмитро Комарницький Климовчак[896], у 1687 р. – Максим Комарницький Друдзь[897].

Представників РШ у другій половині XVII ст. можна зустріти не тільки на урядах поборців або військових очільників. Час від часу вони залучаються до вирішення інших питань у публічній площині. Так, по смерті короля Владислава IV вони вперше входять до складу каптурових судів (Базилій Літинський)[898]. Згодом, під час чергового безкоролів'я, вихідці з РШ незмінно присутні у цьому колегіальному органі управління на місцях. Після зречення Яна Казимира, у 1668 р. до каптурового суду Перемишльської землі потрапили Базилій Устрицький і Олександр Захарій Шептицький[899]. Створений у 1673 р., по смерті короля Михайла Вишневецького, каптуровий

[893] AGZ. – Lwów, 1911. – T. XXI. – S. 452.
[894] Ibidem. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 286, 287, 306, 318, 322, 331, 341, 346-347. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 462. – С. 1503; спр. 463. – С. 2029.
[895] Там само. – Спр. 384. – С. 947; спр. 452. – С. 388-390, 752-753.
[896] Там само. – Спр. 437. – С. 1576, 1042-1044.
[897] Там само. – Спр. 445. – С. 1851.
[898] AGZ. – Lwów, 1911. – T. XXI. – S. 15.

суд Перемишльської землі з-поміж решти поповнився чотирма вихідцями з РШ: згаданими Базилієм Устрицьким і Олександром Захарієм Шептицьким, а також Стефаном Рогозинським і Стефаном Винницьким Антоновичем[900]. У каптурових судах 1696 р., скликаних зі смертю Яна ІІІ Собеського, представництво РШ ще більш зросло й складалося з таких осіб як перемишльський підчаший Гаврило Винницький Антонович, бидгоський войський Гаврило Блажівський Мигович, чховський ловчий Базилій Устрицький, бузький ловчий Євстафій Шептицький, подільський підчаший Петро Винницький Антонович, жидачівський підстолій Костянтин Гошовський та Стефан Матей Ритаровський і Миколай Копистинський[901]. Вихідців з РШ можна також побачити серед послів до короля, котрих делегував Вишенський сеймик (Костянтин Гошовський, 1690)[902] та серед комісарів для переговорів з угорськими баронами щодо припинення розбоїв та нападів (Олександр Комарницький, 1690)[903]. Показово, що у більшості випадків це ті самі особи, котрі залучалися до фіскальних та військових справ.

У сфері місцевого управління РШ намагається посісти й інші соціально-професійні ніші. Зокрема, зробити кар'єру при перемишльських гродському, земському, підкоморському судах. Вочевидь, не маючи відповідних протекцій, впливів та матеріального ресурсу, РШ не могла розраховувати, наприклад, на посади підстарости, судді та підсудка, писаря тощо. Однак менш вагомі уряди вабили її й розглядалися як цілком реальна перспектива вже на початку XVII ст.

Перші здобутки РШ у цій площині пов'язані з призначенням на уряди коморників. В той час як підкоморій обирався з середовища заможної шляхти й нерідко з-поміж магнатерії[904], коморники рекрутувалися з рядового

---

[899] Ibidem. – T. XXI. – S. 482.
[900] Ibidem. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 2.
[901] Ibidem. – S. 284-285, 307. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 463. – С. 3360.
[902] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 233, 248.
[903] Ibidem. – S. 243.
[904] Підкоморіями Перемишльської землі у XVII ст. були: Станіслав Улінський (бл.1600), Фелікс Джемлік (1619), Петро Болестрашицький (1621 – 1634), Андрій Стано (1649), Мартин Красицький (1649 – 1671),

шляхетського загалу. В який спосіб та чи інша особа опинялася на цьому уряді, з'ясувати важко. Вочевидь, ключову роль відігравали клієнтарні зв'язки. Першим знаним коморником з РШ був Іван Попель Романович (1591 – 1594)[905]. У 1603 р. на цьому уряді перебував Теодор Боярський[906]. У першій половині 1620-х років перемишльські акти йменують коморником Богдана Радиловського Іванковича[907]. У 1650-х роках це були Базилій Устрицький (1651 – 1659)[908], та, ймовірно, Леонтій Хлопецький, названий у 1654 р. геометром Перемишльського повіту (*geometra districty praemisliensis*)[909].

Серед палестри гродських і земських судів вихідці з РШ до середини XVII ст. не зустрічаються, за єдиним винятком. Йдеться про Стефана Яменського з Созані. У 1620 – 30-х роках він виступає пленіпотентом-адвокатом цілого ряду осіб. Таке надання правових послуг на професійній основі засвідчує його тісний зв'язок з судовими установами, хоча якогось уряду в канцелярії гродського чи то пак земського суду він не обіймав. З 1633 р. Стефан також йменується коморником у Сяноцькій землі[910]. У другій половині XVII ст. ситуація змінюється. РШ поступово проникає до місцевої палестри, формуючи там своє поки що нечисленне представництво. Тогочасні документи, починаючи з кінця 1660-х років, згадують серед підписків канцелярії гродського суду Михайла Ільницького (1669)[911], Павла Пацлавського (1669)[912], Йоана Смеречанського (1671 – 1678, 1694)[913], Йоана Монастирського (1672)[914], Павла Яворського (1671 – 1672)[915], Стефана

Сигізмунд Гинек (1669), Адам Тарло (1671), Франциск Голінський (1678), Ян Фірлей (1688), Гаврило Винницький (1696 – 1699) (Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 218)

[905] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 51. – С. 604; спр. 59. – С. 975; спр. 170. – С. 848, 962; спр. 293. – С. 885; спр. 296. – С. 1604.

[906] Там само. – Спр. 305. – С. 224.

[907] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 343. – С. 588, 598, 1175; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 93. – С. 409, 943; спр. 96. – С. 103; спр. 325. – С. 314.

[908] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 106. – С. 1379, 1422; спр. 108. – С. 104-105; спр. 109. – С. 1018; спр. 377. – С. 1543; спр. 387. – С. 499-500.

[909] Там само. – Спр. 380. – С. 345; спр. 382. – С. 316.

[910] Там само. – Спр. 344. – С. 356; спр. 346. – С. 2111; спр. 348. – С. 3-4, 55, 463; спр. 349. – С. 91, 96, 227, 1132; спр. 351. – С. 204-205; спр. 356. – С. 1499; спр. 357. – С. 391-392; спр. 358. – С. 1455-1456.

[911] Там само. – Спр. 406. – С. 231.

[912] Там само. – Спр. 405. – С. 3369-3367.

[913] Там само. – Спр. 410. – С. 405; спр. 411. – С. 2696; спр. 419. – С. 1658, 1663, 2905; спр. 420. – С. 878; спр. 422. – С. 2083; спр. 425. – С. 680; спр. 460. – С. 1186.

[914] Там само. – Спр. 414. – С. 1430.

Попеля Ластовчака (1688 – 1690)[916], Михайла Ільницького Черчовича (1690 – 1691)[917]. Окремі з них зуміли зробити доволі успішну кар'єру. Так, Павло Станіслав Монастирський, син Йоана Монастирського Степановича Кав'яка, з 1691 р. по 1714 р. керував жидачівською гродською канцелярією, виконуючи обов'язки регента[918].

Окремі вихідці з РШ також потрапляли до кола урядовців перемишльського граду, оминаючи канцелярію. Тут варто згадати Петра Монастирського Степановича. Він одружився з Пазею Нанівською та переселився до с. Нанова. У 1620-х роках він виконував обов'язки крайника Стрв'язької країни[919], а з 1637 р. – бургграбія перемишльського замку[920]. У другій половині XVII ст. урядовцем перемишльського граду був Стефан Рогозинський, котрий виконував обов'язки віцегерента (1655 – 1680)[921].

Поза публічною сферою РШ пробує себе в якості урядовців у королівських та приватношляхетських маєтках, на урядах адміністраторів, інтендантів, економів тощо. Найбільш привабливою з цієї точки зору була Самбірська економія, де існувала доволі розгалужена система управління й існували перспективи як для соціального зростання, так і матеріального збагачення.

---

[915] Там само. – Спр. 412. – С. 2406; спр. 414. – С. 1224, 2519.
[916] Там само. – Спр. 448. – С. 2525-2527, 2947-2949, 2959; спр. 449. – С. 384; спр. 450. – С. 1467; спр. 451. – С. 297; спр. 452. – С. 170.
[917] Там само. – Спр. 453. – С. 1526-1528; спр. 455. – С. 1996.
[918] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 30. – С. 480-481; спр. 33. – С. 218; спр. 85. – С. 51, 107; ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 184. – С. 196; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 474. – С. 345; спр. 482. – С. 47, 262; спр. 496. – С. 72; спр. 506. – С. 2572; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 146. – С. 404.
[919] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 343. – С. 1671.
[920] Там само. – Спр. 359. – С. 840; спр. 361. – С. 1481; спр. 367. – С. 87; спр. 368. – С. 229, 245; спр. 370. – С. 347; спр. 371. – С. 1145; спр. 373. – С. 339; спр. 375. – С. 295; спр. 376. – С. 994-997; спр. 380. – С. 1231.
[921] Там само. – Спр. 382. – С. 1516, 1650, 2062; спр. 384. – С. 874; спр. 411. – С. 1814; спр. 412. – С. 2045; спр. 414. – С. 618; спр. 417. – С. 340, 1149; спр. 418. – С. 628; спр. 423. – С. 429; спр. 425. – С. 613; спр. 426. – С. 2005; спр. 428. – С. 1747; спр. 429. – С. 1432, 1747; спр. 430. – С. 3048; спр. 431. – С. 112, 820, 1807; спр. 432. – С. 266; спр. 433. – С. 1809.

У XVII ст. РШ продовжувала поповнювати низовий управлінський апарат у гірській частині економії, обіймаючи посади сільських урядників. Також в її руках залишалися уряди крайників[922].

З середини XVII ст. окремі вихідці РШ починають з'являтися серед замкової та жупної адміністрацій та серед урядовців ключів. Першими, кому вдалося вийти за звичні межі системи управління в селах волоського права, були Михайло Волошиновський та Олександр Захарій Шептицький. Перший у 1648 р. отримав призначення провентового писаря економії. На цьому уряді він перебував до 1656 р., а можливо й довше, до 1660 р.[923]. Другий наприкінці 1650-х років став державцею Купновицького ключа[924]. Упродовж наступних кількох десятиліть представник РШ час від часу вигулькує на тому чи іншому уряді. Наприклад, Павло Пацлавський, як зазначено у привілеї, наданому йому на земельну власність у с. Долішньому Лужку, "*w grodzie przemyskim w sprawach ekonomicznych od kilkunastu lat*", виконував обов'язки патрона-адвоката[925]. Без сумніву, це той самий Павло Пацлавський, котрий у 1669 р. згадується підписком перемишльської гродської канцелярії. Андрій Рогозинський, син Стефана, у 1690 – 1694 рр. обіймав уряд

[922] НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 24-24зв., 34, 41, 41зв., 47, 74, 96-98, 102, 116зв.-118зв., 186зв., 192-193, 210, 218-219, 221-221зв., 241, 292зв.-293, 295, 397зв.-398, 419-419зв., 465зв.-466, 468-468зв., 512, 521зв., 539, 559зв., 613, 629, 631зв., 644-644зв., 679, 742зв.-743, 753зв., 769-769зв., 807, 850-850зв., 852зв.-854зв., 863-863зв., 866зв.-867, 868-868зв.; спр. 518/III. – Арк. 43зв., 67-67зв., 70-70зв., 132-133, 137зв., 158, 159, 161зв.-162, 166зв.-168, 172, 181зв.-182, 189, 195, 203зв.-204, 209зв.-210, 218зв.-219, 265зв., 279-279зв., 297-297зв., 300зв.-301, 324зв., 333, 347зв., 357, 361, 372-374зв., 385зв.-386, 425, 438-440, 442зв.-443, 454зв.-455, 459, 492-493, 496зв.-497, 530-530зв., 542-542зв., 549зв.-550, 560зв., 596зв.-597, 599зв.-600зв., 613, 614зв.-617зв., 621зв.-622; спр. 519/III. – Арк. 6-6зв., 17зв., 35-36зв., 99-99зв., 139зв.; спр. 520/III. – Арк. 12-12зв., 14-15, 30-30зв., 86зв., 88-89, 93-93зв., 103-103зв., 109зв.-110зв., 112зв.-113, 139-40, 146-147зв., 150зв.-151, 160-160зв., 163-165, 171-172, 181-184, 188-191зв., 194-194зв., 211-211зв., 223, 229зв., 231-232, 237, 242, 244-244зв., 246-247зв., 254зв.-255зв., 264зв.-265, 270-270зв., 273зв.-274, , 278-279, 290зв.-291, 302-303, 312, 341-342, 344 , 353-353зв., 379зв.-381, 436-437, 447, 466зв.-467, 497зв., 511, 527-527зв., 564-564зв., 571зв., 572зв.; спр. 537/III. – Арк. 56зв. (№ 138); 127(№ 315); спр. 547/III. – Арк. 391зв.-392; спр. 548/III. – Арк. 29-32, 33зв., 44, 92зв., 348зв.-349, 435-436зв., 508-508зв., 538-540, 548зв.-549, 551-552, 553зв., 559-559зв., 561, 565, 586. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 379. – С. 294; спр. 380. – С. 454; Спр. 386. – С. 414, 428, 991; спр. 387. – С. 916-917; спр. 388. – С. 1314; спр. 396. – С. 2423; спр. 413. – С. 1858, 2385, 2577; спр. 414. – С. 225, 2104; спр. 415. – С. 1003; спр. 416. – С. 223, 2309; спр. 419. – С. 642; спр. 422. – С. 808; спр. 433. – С. 2512; спр. 434. – С. 157, 420; спр. 435. – С. 1398, 1408; спр. 436. – С. 1190-1193, 2401; спр. 437, с. 1012, 1042-1043, 1247-1248; спр. 438. – С. 574, 1463-1464, 2609, 2835, 3618; спр. 442. – С. 1167-1169, 2141; ф. 43. – Оп. 1. – Спр. 156. – С. 86.

[923] Там само. – Спр. 384. – С. 306-307, 729-732; спр. 390. – С. 341-342, 1028-1029, 1891-1892.
[924] НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 520/III. – Арк.167-167зв.
[925] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 435. – С. 177-180.

старосільського піджупника[926]. Його сучасником був Стефан Татомир, котрий на початку 1680-х років виконував обов'язки крайника Підбузької країни, а з 1693 по 1698 р. був піджупником Котівської, Нагуєвицької і Дрогобицької жуп[927]. "*Дозорцею ваневицького ключа*" був якийсь Ян Кульчицький (1668 – 1669)[928], а Мартин Кульчицький у 1679 р. виступає урядовцем Задністрянського фільварку коло Старого Самбора[929]. Йоан Должанський у 1691 – 1693 рр. згадується управителем Дублянського ключа[930].

У другій половині XVII ст. РШ зуміла закріпити за собою уряд ротмістра і поручника смоляцької піхоти самбірського замку (*Rotmistrz piechoty zamku samborskiego, rotmistrz piechoty zamkowey, rotmistrz zamkowy samborski, Rotmagistrum smolakow arcis samboriensis, Rotmagistrum praesidiurium Oeconomiae et arcis SRM Samboriensis).* Вочевидь, він існував вже на середину XVII ст., коли в актах Вишенського сеймика уперше згадуються смоляцькі підрозділи Самбірської економії, непідпорядковані шляхетському самоуправлінню. Перші ротмістри – 1650-х років – не відомі. У середині 1660-х років на цьому уряді перебував Ян Бжезінський[931]. У 1668 – 1669 рр. обов'язки ротмістра виконував Базилій Ільницький Черчович[932]. Напевне, його змінив Ян Броцький (1671 – 1673 рр.)[933], після якого керівництво самбірськими смоляками остаточно закріпилося за РШ. До 1680 р. воно перебувало в руках Базилія Гнилянського[934]. У квітні 1680 р. Андрій Жечицький, самбірський адміністратор, призначив ротмістром Самуеля Ільницького Занковича поповича[935]. Після нього на цьому уряді перебували:

---

[926] Там само. – Спр. 451. – С. 1207-1209, 1490, 2332; спр. 453. – С. 1944-1946; спр. 455. – С. 1640. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 548/ІІІ. – Арк. 507.
[927] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 458. – С. 824-825, 851-852; спр. 460. – С. 1868-1869; спр. 462. – С. 1625-1628, 2096-2097, 2486, 3421; спр. 463. – С. 902-903, 1479, 1707; спр. 464. – С. 2065-2066, 2152; спр. 465. – С. 660-661.
[928] НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 520/ІІІ. – Арк. 553зв.-554, 573зв.
[929] ЦДІАЛ України. – Ф. 142. – Оп. 1. – Спр. 2. – С. 537, 540, 542, 545.
[930] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 456. – С. 338-340; спр. 457. – С. 2127-2128.
[931] Там само. – Ф. 13. – Оп.1. – Спр. 397. – С. 287.
[932] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 404. – С. 1611-1612; НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 520/ІІІ. – Арк. 541-543.
[933] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп.1. – Спр. 411. – С. 2071; НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 563/ІІІ. – № 3.
[934] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп.1. – Спр. 431. – С. 540.
[935] Там само. – Спр. 437. – С. 966-971).

Стефан Татомир (1682)[936], невідомий на ім'я Радицький (1686)[937], Йоан Должанський (1687 – 1689)[938], Георгій Чарний (1691 – 1695)[939]. Поручниками в цей час були: Теодор Татомир (1684, 1692-1695)[940], Георгій Чарний (1687 – 1691)[941].

Безпосереднім виявом зростання заможності окремих осіб та родин РШ стало набуття ними земських урядів. Оскільки шляхта Речі Посполитої практично не послуговувалася звичними у Західній і Центральній Європі титулами (граф, барон, герцог, тощо)[942], наголошуючи на позірній рівності усієї "шляхетської братії", земські уряди упродовж XV – XVIII ст. слугували чи не основним мірилом неписаної ієрархії у шляхетському середовищі[943]. До початку XVII ст. РШ на них не претендувала, що віддзеркалює її вкрай слабкі матеріальні і суспільні позиції. Ситуація змінюється у першій половині XVII ст. Верхівка РШ у своїх прагненнях підкреслити свої родові та індивідуальні заслуги починає виявляти зацікавлення до земських урядів. Перша успішна спроба формалізувати свій статус через отримання уряду датується початком 1640-х років й пов'язана з родиною Височанських Янковичів. Вони належали до найзаможнішої православної шляхти Самбірського повіту. У їхньому розпорядженні були родові маєтки у сс. Комарники, Жупанє, війтівства у Висоцькому Нижньому, Борині, Яворові (Самбірське староство), у Сяноцькій землі їм належали частки у селах Боберка і Локіть. Марко (1586 – 1657), син Миколая, провадячи свої майнові оборудки, оперував сумами у

[936] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 435. – С. 1398, 1408-1409.
[937] Там само. – Спр. 442. – С. 2141.
[938] Там само. – Спр. 449. – С. 189; спр. 450. – С. 1686, 2120-2121.
[939] Там само. – Спр. 456. – С. 338, 357-360; спр. 457. – С. 2562, 2667; спр. 459. – С. 1756-1757; спр. 459. – С. 2094-2096; спр. 460. – С. 474; спр. 462. – С. 445.
[940] Там само. – Спр. 438. – С. 3618; спр. 440. – С. 2185; спр. 457. – С. 1986; спр. 459. – С. 2094; спр. 460. – С. 1868; спр. 462. – С. 2486; спр. 468. – С. 346.
[941] Там само. – Спр. 446. – С. 401; спр. 450. – С. 2120; спр. 451. – С. 1431; спр. 453. – С. 1532; спр. 455. – С. 2379.
[942] Попри несхвальне ставлення до такого роду почестей у шляхетському середовищі, окремі родини здобували титули, які надавалися, як правило, імператорами Священної Римської імперії. Зрештою, заборонивши титульну градацію, все ж таки виняток було зроблено для Рюриковичів та Гедиміновичів, котрі продовжували йменуватися князями. Таким чином, про повну відміну титулатури говорити не доводиться.

кілька тисяч злотих[944]. Один з синів Марка, Миколай (1635 – 1649), отримавши чималий спадок та вдало одружившись з представницею родини Стадницьких, у 1642 р. отримав уряд сяноцького мечника. У 1650-х роках земські урядовці з'являються серед Устрицьких, у 1660-х роках – серед Шептицьких, Винницьких Антоновичів, Блажівських. До кінця XVII ст. у вказаних родинах формується тенденція до отримання якогось земського уряду у кожному наступному поколінні. Наприклад, Олександр Захарій Шептицький виступає як стрийський войський (1669 – 1680), а його сини вже: Олександр – більський мечник (1694 – 1702), Теодор – теребовлянський чашник (1691 – 1710), Євстахій / Станіслав – підстолій чернігівський (1679-95), летичівський хорунжий (1694-96), бузький ловчий (1696-1702), любачівський хорунжий (1702-09). Стефан Винницький Антонович обіймав уряд жидачівського войського (1680 – 1682), жидачівського підстолія (1683 – 1685), а його сини: Петро – ленчицького підчашого (1689), новогрудського підчашого (1690 – 1691), подільського підчашого (1693 – 1707), Гаврило – жидачівського підстолія (1686 – 1691) і перемишльського підчашого (1691 – 1699). Одночасно упродовж другої половини XVII ст. номінації на земських урядників охоплюють інші роди та родові відгалуження (див. таблицю).

Зазвичай, представники РШ обіймали лише один уряд й у цьому немає нічого дивного. Адже отримання хоча б другорядного, а в більшості випадків саме так і було, земського уряду розцінювалося в їхньому середовищі як чимале досягнення й дозволяло відмежуватися від решти рядового шляхетського загалу. В окремих випадках РШ вдавалося змінити один уряд на інший, в такий спосіб піднявшись на щабель або й два вище у земській ієрархії (Винницькі Антоновичі, Шептицькі, Костянтин Гошовський). Однак досягнути її вершин та посісти сенаторські уряди не вдалося нікому.

---

[943] Див. докладніше: Крикун М. Земські уряди на українських землях у XV – XVIII століттях / М. Крикун // Записки НТШ. – Львів, 1994. – Т. CCXXVIII. Праці історико-філософської секції. – С. 65-122.

[944] Наприклад, він тримав у заставі від Якоба Клофаса половину с. Дидьова за 5000 зл. (1628),. від Сигізмунда Тарла володіння у сс. Ільнику, Мельничному, Лосинці за 6000 зл. (1632); від Григорія і Адама

Руська шляхта на земських урядах у XVII ст.

Дмитро Бандрівський	бузький ловчий (1699 – 1715)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 155. – С. 622-624; спр. 217. – С. 84, 103, 203; спр. 223. – С. 188.
Андрій Блажівський Мигович	подільський підчаший (1666 – 1693)	Urzędnicy podolscy XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Eugeniusz Janas, Witold Kłaczewski, Janusz Kurtyka, Anna Sochacka. – Kórnik, 1998. – S. 191. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 149. – С. 3025; спр. 419. – С. 370; спр. 460. – С. 263.
Гаврило Блажівський Мигович	бідгоський войський (1692-1702)	Urzędnicy Kujawscy i Dobrzyńscy XVI – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Krzysztof Mikulski i Wojciech Stanek. – Kórnik, 1990. – S. 218. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 151. – С. 1089; спр. 152. – С. 278; спр. 458. – С. 605; спр. 474. – С. 601.
Петро Блажівський Мигович	мельницький мечник (1691 - 1695)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 150. – С. 1060-1061, 1063; спр. 154. – С. 849; спр. 458. – С. 580; спр. 462. – С. 563, 571, 582-583.
Станіслав Блажівський Мигович	теребовлянський стольник (1661 – 1689)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 309. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 450. – С. 418, 609, 872; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 147. – С. 239.
Гаврило Винницький Антонович	жидачівський підстолій (1686 – 1691) перемишльський підчаший (1691 – 1699)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 403. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 150. – С. 1006; спр. 152. – С. 1153; спр. 443. – С. 32; спр. 455. – С. 1770-1772; спр. 456. – С. 994-996.
Петро Винницький Антонович	ленчицький підчаший (1689) новогрудський підчаший (1690- 1691) подільський підчаший (1693 - 1707)	Urzędnicy podolscy XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Eugeniusz Janas, Witold Kłaczewski, Janusz Kurtyka, Anna Sochacka. – Kórnik, 1998. – S. 239. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 150. – С. 83, 1006; спр. 152. – С. 1153; спр. 154. – С. 377; спр. 453. – С. 1619; спр. 455. – С. 1770-1772; спр. 456. – С. 1150; спр. 457. – С. 1960; спр. 459. – С. 1569; спр. 460. – С. 1303.
Стефан Винницький Антонович	жидачівський войський (1680 – 1682) жидачівський підстолій (1682 – 1686)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 403. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 136. – С. 1053; спр. 138. – С. 316; спр. 141. – С. 696.
Яцентій Винницький Мацейчак	мінський підчаший (1674 – 1689)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 129. – С. 1230-1231; спр. 419. – С. 1962, 1966-1969; спр. 440. – С. 1939; спр. 451. – С. 1018; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 143. – С. 53.
Миколай Височанський Янкович	сяноцький мечник (1642 – 1649)	Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 376. – С. 517; спр. 380. – С. 1335; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 339. – С. 1258.

Комарницьких Черленовичів наділ у с. Комарники за 3000 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 101. – С. 148; спр. 104. – С. 211).

Костянтин Гошовський	жидачівський мечник (1689 – 1692) жидачівський підстолій (1692 – 1712)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 338 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 450. – С. 89; спр. 455. – С. 2347; спр. 456. – С. 1020; спр. 457. – С. 2232-2233.
Максиміліан Комарницький Черленович	стрийський войський (1685 – 1691)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 145. – С. 5, 68; спр. 447. – С. 1553; спр. 448. – С. 3119-3120; спр. 449. – С. 1387; спр. 451. – С. 2113; спр. 454. – С. 999.
Костянтин Літинський	добжинський підстолій (1687 – 1695)	Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 143. – С. 1584-1587; спр. 149. – С. 2188; спр. 460. – С. 1332; спр. 462. – С. 1306.
Андрій Рогозинський	вишогродський чашник (1691 – 1695)	Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 455. – С. 2713-2714; спр. 462. – С. 221.
Олександр Ступницький	стрийський войський (1691 – 1700)	Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 148. – С. 119; спр. 456. – С. 1001-1003.
Стефан Турецький	добжинський мечник (1691 – 1712)	Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 456. – С. 413-415; спр. 494. – С. 1215.
Базилій Устрицький	перемишльський стольник (1665 – 1673)	Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 106. – С. 1379, 1422; спр. 108. – С. 104-105; спр. 109. – С. 1018; спр. 377. – С. 1543; спр. 387. – С. 499-500. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 400.
Олександр Шептицький	більський мечник (1693 – 1702)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 460. – С. 1639-1640.
Євстахій / Станіслав Шептицький	чернігівський підстолій (1679 – 1695) бузький ловчий (1693 – 1702) любачівський хорунжий (1702 – 1709)	Urzędnicy województwa Bełskiego i ziemi Chełmskiej XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Henryk Gmiterek i Ryszard Szczygieł. – Kórnik:, 1992. – S. 268; Urzędnicy województw Kijowskiego i Czernihoskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Eugeniusz Janas, Witold Kłaczewski. – Kórnik, 2002. – S. 326 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 154. – С. 530; спр. 460. – С. 357, 809; спр. 461. – С. 145.
Олександр Захарій Шептицький	стрийський войський (1669 – 1680) перемишльський мечник (1680)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 395. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 435. – С. 84-88.
Казимир Шептицький	гостинський скарбник (1692 – 1709)	Там само. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 181. – С. 911; спр. 185. – С. 843; спр. 186. – С. 396; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 148. – С. 988-990; спр. 456. – С. 1985-1986.
Теодор Шептицький	теребовлянський чашник (1691 – 1710)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 395 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 460. – С. 1639-1640; спр. 461. – С. 145.
Миколай Яворський Петрашевич	житомирський мечник (1692 – 1693)	Urzędnicy województw Kijowskiego i Czernihoskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Eugeniusz Janas, Witold Kłaczewski. – Kórnik, 2002. – S. 280. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 457. – С. 2158-2159; спр. 458. – С. 417; спр. 461. – С. 204-206.

4.2.Руська шляхта у конфесійній боротьбі у Перемишльській єпархії (просопографічний аспект)

Поява уніатської церкви призвела до конфлікту серед віруючих у Перемишльській єпархії. Він тривав ціле століття, то розгораючись, то затухаючи. Усі без винятку автори, які його висвітлювали, вказували на активну участь місцевої шляхти у цьому конфесійному протистоянні. Недарма, наприклад, В. Лозинський умістив оповідь про перипетії боротьби за владичий престол між Крупецьким і його наступниками, з одного боку, та Гулевичем-Воютинцьким і Антоном Винницьким – з іншого, у одному з двох розділів, присвячених РШ[945].

Не зупиняючись на фактологічній канві, яка в цілому відома[946], спробуємо проаналізувати такий аспект як персональний склад прихильників двох конфесій (у першу чергу православної) серед місцевого нобілітету. З'ясування масштабів залучення шляхетського загалу до вирішення

---

[945] Łoziński Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Łoziński. – Wydania drugie. – Lwów, 1904. – T.1. Czasy i Ludzie. – S. 289-320.

[946] Окрім В. Лозинського, про непросту конфесійну ситуацію у Перемишльській єпархії у XVII ст. писали: Добрянскій А. Исторія епископовъ трехъ соединенныхъ епархій, Перемишльской, Самборской и Саноцкой, отъ найдавнійшихъ временъ до 1797 г. По источникамъ сочиненная / А. Добрянскій. – Львовъ, 1893. – С. 13-104. Prochaska A. Władyka Krupecki w wałce z dyzunią / A. Prochaska // Przegląd powszechny. – 1918. – T. 139-140. – S. 731-752; 1919. – T. 141-142. – S. 38-47, 283-294, 359-365. Prochaska A. Z wałki o tron władyczy przemyski / A. Prochaska // Przegląd Powszechny. – 1920. – R. 37, t. 147-148. – S. 20-28. Skruteń J. Chmielewski Prokop (zm. 1664) J. Skruteń // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków, 1937. – T. III (Brożek Jan - Chwalczewski Franciszek). – S. 326-327. Rechowicz M. Hulewicz-Wojutyński Sylwester (zm. przed 1650) / M. Rechowicz // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1964-1964. – T. X (Horoch Mieczysław - Jarosiński Paweł). – S. 97. Kowalska H. Krupecki Aleksander Oleksowicz (ok. 1570-1652) / H. Kowalska // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1970. – T. XV. – S. 406-407. Bendza M. Prawosławna diecezja przemyska w latach 1596 – 1681. Studium historyczno-kanoniczne / M. Bendza. – Warszawa, 1982. – S. 112-233. Nabywaniec St. Diecezja przemyska obrządku wschodniego w okresie sporów prawosławno-unickich / St. Nabywaniec // Polska-Ukraina 1000 lat sąsiedztwa. – Przemyśl, 1996. – T. 3. Studia z dziejów grekokatolickiej diecezji przemyskiej. Pod red. Stanisława Stępnia. – S. 39-50. З новіших досліджень: Krochmal J. Duchowieństwo unickie eparchii przemysko-samborskiej w latach 1596–1609 / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archiwistica. – 2013. – T. XX. – S. 135-168. Krochmal J. Kapłani uniccy w eparchii przemysko-samborskiej za rządów biskupa Atanazego Krupeckiego (1609 – 1652) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archiwistica. – 2014. – T. XXI. – S. 137-170. Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemyskiej w latach 1596 – 1679 / J. Krochmal // Premislia chtistiana. – 1997. – T. 7. – S. 75 – 102. Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemysko-samborskiej za czasów biskupa Prokopa Chmielewskiego (1652 – 1664) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2015. – T. XXII. – S. 169-202. Krochmal J. Unia w eparchii przemysko-samborskiej w latach 1664–1670 / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2016. – T. XXIII. – S. 179-206. Krochmal J. Unia w eparchii przemysko-samborskiej za rządów władyki Atanazego Krupeckiego (1609–1652) / J. Krochmal // Kościół, społeczeństwo, kultura: prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej. Red. J. Drob, H. Łaszkiewicz. – Арк. Stasiak [et aliis]. – Łublin, 2004. – S. 117-131.

релігійних проблем, виявлення його лідерів, а головне, відслідкування долі сімей і родів, які очолили цю боротьбу, дасть змогу відповісти на ряд питань, в тому числі й на те, чому в кінцевому результаті цей конфлікт завершився поразкою православ'я.

Оголошення унії на церковному соборі у Бересті одразу викликало реакцію у середовищі РШ Перемишльської землі. Як зазначає О. Вінниченко, уже в 1597 р. на Вишенському сеймику уперше прозвучали заклики до дотримання релігійної толерантності та збереження прав існуючих церков. У подальшому постулати про "*заспокоєння*" людей "*грецької релігії*" з'являються регулярно. За підрахунками О. Вінниченка, лише за два десятиліття, починаючи з 1610 р., вони 12 разів вписувалися до інструкцій послам, вибраним на сейм. Тобто це питання порушувалося практично на усіх зібраннях Вишенського сеймика (у 1613, 1615, 1616, 1618, 1621, 1623 – 1627, 1629, 1631 рр.)[947]. Організація роботи сеймика та ведення його документації не дозволяють з'ясувати, хто стояв за лобіюванням цих вимог на кожному окремому зібранні. Імена ініціаторів прийняття відповідних постанов залишаються невідомими. Зазвичай у розпорядженні дослідника тільки лаконічні вказівки, що складалися з одного-двох речень з безособовими згадками "*braci nasi religiej greckiej*", "*braci nasi panowie religii greckiej*", "*ludzi religii greckiej*".[948] Втім, серед сеймикової документації трапляються акти, які містять більш докладну інформацію про захисників православ'я шляхетського походження. Зокрема, такою є маніфестація "*Rycerstwa województwa Ruskiego nabozenstwa greckiego*" від 28 січня 1603 р.

Обставини появи цього документа залишаються нез'ясованими. Що саме спонукало православну шляхту, що перебувала на земських рочках у Перемишлі, внести цю протестацію – ні сама маніфестація, ні інші документи відповіді не містять. Унікальність документу полягає в тому, що його зміст не обмежується постулатами про утиски православ'я та закликами про

[947] Вінниченко О. Пани «релігії грецької» і Вишенський сеймик (перша третина XVII ст.) / О. Вінниченко // Наукові записки Українського католицького університету. – Львів, 2010. – Число II (серія „Історія", вип. 1). – С. 286, 288.

дотримання релігійної толерантності, котрі неодноразово подибуємо в матеріалах Вишенського сеймика і не тільки. Він містить перелік осіб, котрі виступили на захист православ'я, й, таким чином, розкриває частково персональний склад безособових "*braci nasi panowie religii greckiej*", котрих неодноразово згадують сеймові інструкції.

У документі вписані імена дев'яти десятків осіб, котрі виступили "*imieniem swem i inszej wszytkiej braci swej stanow szlacheckich wojewodztwa ruskiego religiej greckiej*". 93 шляхтичі-маніфестанти (окрім Андрія Гурка) представляють 37 родин. Це заледве половина із відомих за актами XVI – початку XVII ст. шляхетських родів, чиє православне віровизнання не викликає сумнівів. Серед підписантів немає жодного вихідця з Бачинських, Бережницьких, Білинських, Городиських, Ільницьких, Корчинських, Крушельницьких, Кульчицьких, Луцьких, Пацлавських, Підгородецьких, Сілецьких, Ступницьких, Топільницьких, Тустанівських, Унятицьких тощо. Так само немає жодного представника з родин, осілих на королівщинах (за винятком Татомирів, Комарницьких Федьковичів і Дубцевичів, Чернецьких), тобто Коблянських, Лопушанських, Липецьких, Ломницьких, Розлуцьких, Волошиновських.

Вочевидь, вказане представництво не проходило якихось спеціальних виборчих процедур. Принаймні, персональний склад маніфестантів не містить жодних натяків на це. В ньому не дотримано ні родового, ні географічного представництва. З усіх можливих маркерів, які дозволяють хоча б частково уяснити, чому у маніфестації опинилися одні особи та відсутні інші, вдалося відслідкувати тільки один – грамотність. Список виявлених за чорновими записами перемишльського гродського суду 1590 – 1605 рр. шляхтичів, здатних поставити підпис, напрочуд вдало накладається на список маніфестантів. Присутність деяких осіб в обидвох групах, на нашу думку, недвозначно вказує, що саме володіння письмом було визначальним критерієм у формуванні персонального складу маніфестантів. Так, з шести

---

[948] AGZ. – Lwów, 1909. – T. XX. – S. 167, 195, 204 etc.

десятків Комарницьких восьмеро володіли грамотою, з них шестеро потрапили до списку маніфестантів. З десятка Негребецьких відомі двоє грамотних, один з них згадується у маніфестації. З трьох десятків Новосельських збереглися автографи Абрама і Матвія, обидва вони, а також якись Григорій, підписали маніфестацію. Усі сім Радиловських, знаних на межі XVI – XVII ст., були освіченими. Шестеро з них так само присутні у маніфестації. З семи Ритаровських четверо вміли поставити підпис, двоє з них вписані до маніфестації. Нарешті, з-поміж сотні Матківських відомі лише п’ятеро, здатних писати, й саме з цієї п’ятірки до маніфестації потрапив один**.**

Абсолютну більшість осіб, вписаних до маніфестації, вдається ідентифікувати, або принаймні можемо зробити хоч якесь припущення та міркування. Виняток становить лише Андрій Гурко. В перемишльських актах він не зустрічається. Родини з таким прізвищем серед місцевої шляхти також немає, як, зрештою, і серед сяноцької і львівської. Можливо, це якийсь виходець з Волині, де Гурки мешкали у XVI – XVII ст., а можливо – прикра помилка писаря, який перекрутив прізвище.

Географія проживання та землеволодіння маніфестантів доволі показова і до певної міри закономірна. Найбільше серед них вихідців з Самбірщини, котра була основним ареалом розселення РШ. З південних теренів регіону походять Матківський Хома, власник земель у с. Матків, Комарницькі та Іван Височанський Янкович, власники нерухомості у с. Комарники, а також війтівств-князівств у сс. Риків, Багновате, Висоцьке Нижнє, Бориня. Їхніми сусідами були Турянські, із сс. Тур’є і Топільниця, та Яворський Мацей з с. Явори. В околицях Старого Самбора розміщувався осідок Созанських із с. Созані, поряд на схід у басейні рік Бистриці та Черхави розташовувалися родові гнізда Блажівських (Блажів і Воля Блажівська), Монастирських (Монастирець), Уруських (Уріж) і Винницьких (Винники), Ортинських (Ортиничі і Биків). У верхів’ях р. Бистриці розмістилося королівське село Підбуж, де на війтівстві замешкала родина

Татомирів. Ближче до Нового Самбора, поряд з Кульчицями, знаходився осідок Радиловських (Радиловичі). На півночі повіту, на лівому березі Дністра, у своїх родових гніздах проживали Хлопецькі (Хлопчиці), Шептицькі (Шептичі і Вощанці), Кальнофойські (Кальнофости).

З Дрогобицького повіту було кілька шляхтичів: зокрема, Сенько Бориславський (Борислав) та кілька Попелів (сс. Попелі і Котів); з північної частини повіту – Іван Криницький, власник у сс. Криниця і Кавсько; з с. Бояри коло Дрогобича походив Теодор Боярський. Стрийщина була представлена лишень Стефаном Братківським, землевласником у сс. Братковичі і Нанів.

Шляхта Перемишльського повіту "*делегувала*" кількох представників. Це був Іван Негребецький з с. Негрибка, розташованого біля самого Перемишля. Троє Новосельських володіли землями у родовому гнізді Новосельцях Малих коло м. Нижанковичі. Васько Рогозинський та двоє Ритаровських так само залишалися землевласниками у родових гніздах, розташованих поряд у басейні ріки Бложівка. З південної гірської частини повіту походили Терлецькі, власники сіл Терло, Розсохи і Любохова, та Устрицькі, посесори війтівств-князівств у кількох королівських селах Стрв'яжської країни (Устрики, Береги, Стебник). Нарешті, шестеро Копистинських виводилися з с. Копистно коло Риботич, однак на початку XVII ст. більша частина села перебувала у руках Дрогойовських. За кілька років після 1603 р. вони остаточно позбулися нерухомості та покинули Копистно. На межі XVI – XVII ст. Копистинські виступають серед самбірської шляхти, тобто власників сс. Тур'є і Топільниця, Гординя, Созань. Аналогічна ситуація прослідковується у випадку з Тишковськими. У вказаний період вони зі своїм родовим осідком не були пов'язані жодним чином, адже залишили його ще в 1570-х роках. Згаданий серед маніфестантів Дем'ян Тишковський з 1600 р. згадується як землевлсник у с. Борислав, де він набув якусь ріллю від Петра Винницького Клізевича Борисовича[949].

[949] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 65. – С. 912.

Кілька осіб представляли зайшлі роди, котрі у різний час переселилися та осіли на теренах Перемишльської землі. Так, вихідці з Сяноччини Чернецькі утримували ряд війтівств-князівств у гірській частині Самбірського староства (Яблінка Нижня, Сторона, Ботелька)[950]. Гошовські переселилися з Жидачівського повіту Львівської землі. На межі XVI – XVII ст. вони згадуються як землевласники у сс. Сколе, Тухля, Гребенів, поза тим одна родина набула нерухомість у с. Кропивник, інша – у с. Тур'є[951]. З Львівської землі мігрувала одна з родин Дубравських-Добрянських. Згаданий серед маніфестантів Іван Дубравський, одружившись з єдиною дочкою Грицька Турянського Сенютича Кіщича, отримав у власність маєтність у Топільниці і Турйому[952]. Родом з Галицької землі була родина Желіборських. У другій половині XVI ст. окремі її представники набувають земські маєтності на Перемишльщині. Згаданий у документі Григорій з 1580-х років володів землями у с. Баранчиці Малі[953].

Серед маніфестантів присутні родини, які представляли інші регіони. Насамперед, йдеться про Літинських. Їхнє родове гніздо розміщувалося у Дрогобицькому повіті, однак в результаті обміну вони на середину XVI ст. отримали маєтності у Белзькому воєводстві. Певний час після переселення вони ще утримували нерухомість у с. Тшенець Перемишльського повіт, однак на початок XVII ст. її втратили. З Перемишльською землею їх єднали лише тісні майнові та родинні зв'язки з іншими родами РШ. Згадані у маніфестації Симеон Затварницький та Андрій Скороденський представляли сяноцьку шляхту. Вони присутні у перемишльських актах кінця XVI – початку XVII ст. і їхній тісний зв'язок з окремими перемишльськими родами не викликає сумнівів, однак жодних згадок про володіння ними земськими

---

[950] Смуток І. Дрібношляхетські роди Сяноцької землі на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozów, 2007. – Nr 2. – S. 43-44.

[951] Смуток І. Дрібношляхетські роди Жидачівського повіту на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 11. – С. 120-121.

[952] Смуток І. Дрібношляхетські роди Львівської землі на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2008. – Вип. XI – XII. – С. 88-89.

[953] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 298. – С. 675-676; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 44. – С. 745-746, 2074-2076.

маєтностями або королівськими посесіями на теренах Перемишльщини виявити не вдалося[954].

За матеріальним становищем маніфестанти репрезентували в однаковій мірі як заможну верхівку, так і рядовий загал. Це добре видно на прикладі вихідців з однієї родини. Наприклад, серед Блажівських маніфестацію підписали Іван, Мартин, Ференс. Згаданий Іван міг бути як Іваном Миговичем, так і Іваном Ігнатковичем, двоє останніх – це не хто інші як Мартин Мигович та Ференс Андрійкович.

Миговичі належали до заможної гілки Блажівських. Мартинів батько Іван активно кредитує навколишню шляхту та скуповує нерухомість. З найбільш значних його надбань, вартих уваги, – це частки у Корчині і Підгородцях, які він викупив спільно з Іваном Монастирським Степановичем від братів Радиловських Давидовичів за 10 000 зл. (1584); частка Матвія Блажівського Михайловича, придбана від Мартина Ритаровського (1584); наділ Петра Блажівського Олехновича, набутий спільно з братом Андрієм (1589); землі Станіслава Радиловського Федьковича в с. Радиловичі (1587); ліси у с. Созані (1592, 1596); частка покійного Івана Блажівського Васьковича (1599); частка Федька Созанського Ворони Бречки у с. Созані (1602); ліси у с. Лопушній та Урожі, придбані від Грицька Уруського Козаровича (1602); кам'яниця у м. Перемишлі, придбана спільно з Станіславом Тустанівським Миськовичем від Йоана Фредра (1609)[955]. У спадок від батька Мартин отримав земельні наділи у сс. Блажові, Блажівській

[954] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 63. – С. 381; спр. 302. – С. 523-524; спр. 311. – С. 174; спр. 326. – С. 542-543; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 63. – С. 487; спр. 73. – С. 170-172; спр. 75. – С. 980; спр. 82. – С. 390, 412; спр. 170. – С. 934; спр. 173. – С. 367, 377; спр. 178. – С. 375; спр. 309. – С. 1503.

[955] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 36. – С. 320; спр. 40. – С. 28, 794-795; спр. 49. – С. 436; спр. 55. – С. 636, 977; спр. 56. – С. 963-967; спр. 57. – С. 281; спр. 68. – С. 141, 519, 548, 980, 1008, 1145; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 1029; спр. 27. – С. 399, 1001; спр. 31. – С. 297, 300; спр. 32. – С. 118, 312; спр. 33. – С. 81, 503, 683, 941, 1318; спр. 34. – С. 161, 186, 575-578, 846; спр. 35. – С. 751, 1089; спр. 36. – С. 369, 1021; спр. 37. – С. 564, 1290-1291; спр. 38. – С. 420, 645, 765, 1091, 1152, 1215, 1449, 1482, 1487, 1560; спр. 39. – С. 393; спр. 41. – С. 26, 266; спр. 42. – С. 56, 58, 134, 691; спр. 43. – С. 97, 318, 322, 397, 687, 797, 845, 905, 1941; спр. 44. – С. 11-12, 83, 346, 704, 707, 1233, 1306, 1364, 1676-1677, 1730; спр. 46. – С. 243, 778, 1370; спр. 47. – С. 388; спр. 48. – С. 180, 211, 254, 339, 486, 497, 557, 766; спр. 49. – С. 556-557, 584, 602-605, 617; спр. 50. – С. 616; спр. 51. – С. 100, 110, 736, 1323, 1410; спр. 52. – С. 1100-1105; спр. 53. – С. 559, 576; спр. 55. – С. 48-50, 817; спр. 56. – С. 93, 147, 1079, 1354; спр. 57. – С. 233, 236, 722, 1110, 1117; спр. 60. – С. 56, 415, 418; спр. 62. – С. 161, 205, 247, 250, 252, 1021; спр. 63. – С. 172, 1267, 1347; спр. 64. – С. 45, 57, 793, 995, 1165; спр. 65. – С. 910,

Волі, Радиловичах, Угерцях. Одружившись з Марухною, однією з трьох дочок Федька Ільницького Васильковича, Мартин отримав за нею земельні частки у сс. Ільник, Мельничне, Лосинець, Радич та Угерці. У перші два десятиліття XVII ст. він продовжує ними володіти, збільшуючи одні та позбуваючись частково інших. Так, Мартин збільшив свій наділ в Угерцях за рахунок частки Сенька Ільницького (1600), Ігната Радиловського Давидовича (1610), брата Фарата (1613). Одночасно останнє надбання він відступив зятю Івану Нанівському. Більшу частину блажівських маєтностей Мартин передав братам Петру і Фарату (1610). На початку 1620-х років Мартин несподівано багато уваги приділяє своїм ільницьким володінням. Він викуповує частину заставлених земель від Олександра Копистинського Федьковича, та розширює їх додатковими заставами, отриманими від Ільницьких Сікотичів, Гучиловичів (1621 – 1624). Своїм дочкам Мартин позаписував по 1000 зл. посагу[956].

Ференс Блажівський Андрійкович залишався у родовому гнізді. Поза межі останнього його майнові інтереси не виходили. У 1600 – 1610-х роках він зосередився на придбанні земельних часток від братів й до середини 1610-х років викупив частину земель від Стефана, Миколая, Матвія, Петра, Януша Блажівських Андрійковичів. Так само Ференс активно займається кредитуванням, оперуючи сумами у 100 – 400 зл. За своєю дружиною Настасією Височанською він отримав 600 зл. посагу (1608)[957].

1684; спр. 67. – С. 592, 599, 631, 1919, 2048, 2227; спр. 68. – С. 92, 178, 180, 198-201, 566, 801-803; спр. 69. – С. 145, 156, 456, 704, 718, 761; спр. 70. – С. 613, 1124; спр. 73. – С. 1050; спр. 74. – С. 963.

[956] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 80. – С. 1575; спр. 81. – С. 392, 564; спр. 82. – С. 560-562; спр. 83. – С. 383-386, 410, 1215; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 65. – С. 192, 218, 245, 908, 1684; спр. 66. – С. 873; спр. 69. – С. 145, 761; спр. 70. – С. 607; спр. 72. – С. 233; спр. 73. – С. 777, 1050, 1116; спр. 74. – С. 562, 937, 1190; спр. 75. – С. 391-392, 541, 570, 744, 780, 939, 1295; спр. 77. – С. 574; спр. 78. – С. 295, 299, 469-470, 1450, 1530, 1535, 1570; спр. 79. – С. 78, 224; спр. 80. – С. 371, 602; спр. 81. – С. 1519; спр. 84. – С. 158; спр. 85. – С. 227; спр. 86. – С. 617-620; спр. 87. – С. 379, 825, 828-830, 1034; спр. 89. – С. 213, 215, 1106; спр. 92. – С. 451, 689, 709, 877, 1028; спр. 93. – С. 153, 398, 1888-1889, 2272; спр. 94. – С. 353, 507, 509, 521, 777-778, 1806, 2078, 2083; спр. 96. – С. 82; спр. 97. – С. 55, 414, 457, 460, 463, 466.

[957] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр 61. – С. 131; спр. 68. – С. 118, 122-123, 1375; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 62. – С. 1538; спр. 63. – С. 119, 122, 1342; спр. 67. – С. 209; спр. 68. – С. 585-587, 619, 632; спр. 69. – С. 389; спр. 70. – С. 225-226, 330, 986; спр. 71. – С. 656; спр. 72. – С. 971; спр. 73. – С. 145, 837-838, 841, 1052, 1063, 1082-3, 1098, 1102; спр. 74. – С. 160-161, 524, 725, 1531; спр. 75. – С. 1058, 1421; спр. 78. – С. 301, 1083-1084; спр. 79. – С. 104, 124-125, 129, 992; спр. 81. – С. 1843; спр. 83. – С. 309, 359, 361; спр. 85. – С. 1112, 1560; спр. 89. – С. 1323; спр. 92. – С. 656; спр. 93. – С. 194, 197, 1350; спр. 94. – С. 1697; спр. 95. – С. 1081; спр. 98. – С. 486.

З точки зору репрезентативності цілком очевидна чисельна перевага заможної та активної в господарській сфері РШ. Вона представлена практично у повному складі. Бракує тільки Турецьких, Ільницьких Рибчичів, Гостиславських, Тустанівських Нагорних, Ступницьких Сехновичів. Враховуючи це, а також фактор освіченості/грамотності, можна стверджувати, що більша частина згаданих у маніфестації осіб представляли верхівку РШ, яка могла дозволити собі виступати від імені решти "*панів грецької релігії*". На користь вказаного припущення промовляють також суспільні позиції окремих маніфестантів. Так, Теодор Боярський і Дем'ян Тишківський регулярно виступають пленіпотентами у майнових та судових справах РШ у перемишльському земському суді та гроді[958]. Теодор Боярський поза тим у 1603 р. виконував обов'язки коморника Перемишльської землі[959]. Аналогічний уряд у 1591 – 1594 рр. обіймав Іван Попель Романович[960], згодом, у середині 1620-х років, – Богдан Радиловський Іванкович[961]. Ще один маніфестант – Іван Негребецький – у 1580 – 1595 рр. виконував обов'язки возного та віцегерента перемишльського граду[962]. Таким чином, вони першими торували шлях, яким в подальшому, особливо у XVIII ст., слідували десятки вихідців з РШ, намагаючись зробити кар'єру урядовців/канцеляристів. У переліку натрапляємо на родину перемишльського владики Михайла Копистинського, зокрема, його братів Олександра, Юхна, Грицька та сина Андрія. Серед підписантів також присутній майбутній владика-номінат Іван Хлопецький. Імена окремих маніфестантів згадуються серед учасників Вишенського сеймика та інших шляхетських зібрань кінця XVI – початку XVII ст., які вирішували суспільнозначимі справи. Так, серед учасників конфедерації шляхти Руського воєводства, котра наприкінці 1587 р. з'їхалася до Ряшева, присутні Федір Шептицький, Роман й Іван Созанські, Петро і Васько Винницькі,

[958] Там само. – Спр. 85. – С. 954-955.
[959] Там само. – Спр. 305. – С. 224.
[960] Там само. – Спр. 51. – С. 604; спр. 59. – С. 975; спр. 170. – С. 848, 962; спр. 293. – С. 885; спр. 296. – С. 1604.
[961] Там само. – Спр. 325. – С. 314.

Сенько Бориславський, Іван і Федько Турянські, Федько Кальнофойський, Іван Блажівский, Стефан та Ігнат Радиловські, Іван Монастирський, Грицько Уруський, Юхно Ортинський[963]. У січні 1597 р. шляхта Перемишльської землі протестувала проти надуживань з боку війська та стягнення ним незаконних поборів. Відповідний документ підписали Іван Попель, Іван Хлопецький, Теодор Попель, Олександр Копистинський, Іван і Мартин Блажівські, Васько і Петро Чернецькі, Андрій Устрицький, Іван Староміський, Василь Літинський, Васько Винницький, Грицько Татомир[964]. У квітні 1603 р. перемишльська шляхта внесла протест проти обрання поборці та заявила про визнання законним поборцею лише Ремігіана Ожеховського. Серед підписантів протестації натрапляємо на вже знайомі імена, зокрема, це Іван і Теодор Попелі, Василь Винницький, Олександр Копистинський, Стефан Радиловський, Теодор Шептицький[965]. Нарешті, рішення Вишенського сеймика від 15 вересня 1610 р. у справі оборони від нападників з Семигороду підписали серед решти осіб також Іван Попель, Теодор Попель, Олександр Шептицький, Теодор Боярський[966].

***

Наприкінці 1610 – на початку 1611 р. сталося чергове загострення між православними та уніатами. РШ підтримала православне духовенство та брала участь у захопленні кафедральних церков у Перемишлі і Самборі. На сеймику у Судовій Вишні у вересні 1610 р. РШ спровокувала бійки, напала на єпископських слуг, погрожувала самому А. Крупецькому та змусила його покинути сеймик. Крупецький вдався до суду. Як наслідок, на початку січня 1611 р. з'явився королівський глейт, котрим закладався штраф (*vadium*) у розмірі 50000 зл. на одну зі сторін, ініціаторів відновлення конфлікту, а 31 серпня 1611 р. на прохання Атаназія Крупецького видано позов проти

---

[962] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 296. – С. 763; спр. 311. – С. 522; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 758.
[963] AGZ. – Lwów, 1909. – T. XX. – S. 77-79.
[964] Ibidem. – S. 104.
[965] Ibidem. – S. 108.
[966] Ibidem. – S. 133.

православної шляхти. Обидва документи містять перелік православного угруповання, що нараховувало майже шість десятків осіб[967].

Більшість позваних у 1611 р. представляли ті самі шляхетські роди, прізвища яких подибуємо серед маніфестантів 1603 р. Ба більше, частина шляхти – не хто інші як особи, котрі підписували маніфестацію 1603 р. Зокрема, це: Іван і Миколай Хлопецькі, сини Максиміліана; Павло Літинський Олександрович, Іван Літинський Юркович; Олександр Копистинський, брат владики Михайла та Яцько, син Івана Копистинського Лесьовича; брати Стефан Давидович та Богдан Іванкович Радиловські; Мартин Блажівський Мигович; Федір Татомир Волкович; Іван Криницький; Федько Турянський Бучич; Іван, Федір, Грицько Попелі Романовичі; Іван Монастирський Степанович[968].

Частина шляхтичів, згаданих у позові уперше, становили близьку родину маніфестантів. Так, поряд з Павлом Літинським Олександровичем у позові з'являється його рідний брат Іван (1586 – 1615)[969], двоюрідні брати Миколай (1598 – 1615) і Лука (1590 – 1617) Літинські Михайловичі[970], та сини двоюрідного брата Андрія Петровича Адам (1595 – 1628), Василь (1595 – 1636), Самуель (1600 – 1653) Літинські[971]. Серед Копистинських бачимо Теодора (1599 – 1652) та Андрія (1600 – † між 1610/1612), синів перемишльського владики Михайла й, відповідно, племінників маніфестанта Олександра[972]; серед Блажівських – рідний брат Мартина Миговича

---

[967] Prochaska A. Władyka Krupecki w wałce z dyzunią / A. Prochaska // Przegląd powszechny. – 1918. – T. 139-140. – S. 732-733. Krochmal J. Kapłani uniccy w eparchii przemysko-samborskiej za rządów biskupa Atanazego Krupeckiego (1609 – 1652) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archiwistica. – 2014. – T. XXI. – S. 142.

[968] Іван Созанський – присутній у маніфестації 1603 р. та позові 1611 р. Однак, на нашу думку, йдеться про різних осіб. У першому випадку це, ймовірно, був Іван Созанський Фацула, у другому – Іван Созанський Ворона Сприник.

[969] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 55. – С. 475; спр. 68. – С. 1304; спр. 311. – С. 130; спр. 320. – С. 354; спр. 333. – С. 503; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 42. – С. 142; спр. 46. – С. 277, 278; спр. 48. – С. 77; спр. 72. – С. 133, 618; спр. 81. – С. 60, 63; спр. 83. – С. 1208; спр. 85. – С. 359, 1027; спр. 176. – С. 763.

[970] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 68. – С. 1234; спр. 305. – С. 7; спр. 316. – С. 1155; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 50. – С. 1279; спр. 64. – С. 775; спр. 73. – С. 346; спр. 74. – С. 552; спр. 75. – С. 28, 341-342, 1286; спр. 81. – С. 58, 60, 63, 1629; спр. 83. – С. 12, 101, 1208, 1344; спр. 87. – С. 906, 1950.

[971] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 328. – С. 462, 1050; спр. 375. – С. 1810; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 87. – С. 242, 245; спр. 94. – С. 504, 1502; спр. 171. – С. 540; спр. 175. – С. 236; спр. 178. – С. 301.

[972] Смуток І. Походження та родинне коло перемишльського владики Михайла й архімандрита Києво-Печерської лаври Захарії Копистинських / І. Смуток // Генеалогія. Збірка науковх праць / Голова редколегії В.А. Смолій; упорядник В.В. Томазов. – К., 2016. – С. 147-156.

Фарапонт (1600 – † між 1648/1651)[973]. Присутній у позові 1610-1611 рр. Теодор Винницький (1605 – † 16.X.1654) – не хто інший як син Васька Винницького Антоновича, котрий підписав маніфестацію 1603 р.[974]; Мартин Ритаровський (1554 – 1612) – рідний брат та дядько маніфестантів Іллі та Георгія Ритаровських[975]; Андрій Созанський (1566 – 1621) – рідний брат згаданого у маніфестації Романа Созанського Яменського Олександровича[976]; Петро Рогозинський (1593 – 1610) – двоюрідний брат маніфестанта Васька Рогозинського[977]; Теодор Височанський (1602 – 1617) – син маніфестанта Івана Височанського Янковича[978]. Нарешті, Габріель Копистинський з позову 1611 р. міг бути Гермогеном, сином єпископа Михайла, принаймні, жодних інших Копистинських на ім'я Габріель/Гаврило на початку XVII ст. перемишльські акти не фіксують. Таким чином, поява у позові 1611 р. більшості імен та прізвищ не випадкова.

Поряд з тими, хто повторно засвідчив свою конфесійну позицію, судові акти 1611 р. повідомляють про шляхту, незнану за маніфестацією 1603 р. Зокрема, це:

Іван і Василь Бандрівські. Першого можна ототожнити з Іваном Бартошовичем (1604 – 1636), посесором війтівства у с. Бандрові та

---

[973] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 65. – С. 1684; спр. 69. – С. 761; спр. 73. – С. 1050, 1116; спр. 74. – С. 937, 1190; спр. 77. – С. 574, 577; спр. 78. – С. 295, 299; спр. 308. – С. 1203; спр. 309. – С. 1013, 1314, 1408; спр. 311. – С. 21; спр. 312. – С. 744.

[974] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 83. – С. 1020; спр. 86. – С. 491, 829-830, 832; спр. 90. – С. 1255; спр. 91. – С. 415; спр. 375. – С. 286; спр. 377. – С. 45, 86, 393; спр. 378. – С. 1347, 1380; спр. 379. – С. 72, 686, 960, 2390; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 70. – С. 1688; спр. 75. – С. 1893; спр. 83. – С. 1027, 1105; спр. 91. – С. 1086; спр. 99. – С. 735; спр. 101. – С. 326; спр. 102. – С. 163; спр. 103. – С. 563; спр. 105. – С. 1021; спр. 108. – С. 372; спр. 109. – С. 404, 953; спр. 113. – С. 1042; спр. 116. – С. 276; спр. 121. – С. 811.

[975] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 298. – С. 923-936; спр. 299. – С. 144, 420; спр. 327. – С. 319, 442; спр. 332. – С. 733; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 803-807; спр. 24. – С. 142, 739; спр. 35. – С. 1098; спр. 36. – С. 191, 366; спр. 37. – С. 1042; спр. 39. – С. 594-595; спр. 75. – С. 1270; спр. 78. – С. 1116; спр. 85. – С. 656, 663.

[976] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 23. – С. 467; спр. 25. – С. 469; спр. 33. – С. 766, 907-908; спр. 35. – С. 289; спр. 38. – С. 159, 423, 1635-1637; спр. 39. – С. 740; спр. 42. – С. 173, 1163; спр. 52. – С. 760; спр. 55. – С. 706.

[977] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 63. – С. 278, 374, 1519; спр. 67. – С. 1500; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 56. – С. 543; спр. 63. – С. 989; спр. 71. – С. 440, 907; спр. 72. – С. 212; спр. 73. – С. 578, 838; спр. 74. – С. 445; спр. 172. – С. 211; спр. 175. – С. 96; спр. 179. – С. 1134; спр. 299. – С. 1535.

[978] AGAD. – MK. – Sygn. 147. – K. 271v.-272; sygn. 151. – K. 351v.-352; sygn. 156. – K. 239-239v. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр 83. – С. 399; спр. 326. – С. 1319; спр. 329. – С. 190, 195; спр. 331. – С. 222; спр. 332. – С. 1616; спр. 336. – С. 916; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 71. – С. 457; спр. 75. – С. 10, 407; спр. 79. – С. 94, 629; спр. 80. – С. 328; спр. 85. – С. 361, 452, 479; спр. 87. – С. 697, 830, 1524; спр. 101. – С. 845.

власником земських маєтностей у с. Топільниця[979], або з Іваном Івановичем Зелізковичем (1583 – 1631), землевласником у сс. Терло і Розсохи[980]. Другий – це Василь Іванович Зелізкович (1583 – 1615), власник земель у с. Терло і Розсохи, а також у Корналовичах, зять Павла Рогозинського[981].

Четверо Кульчицьких. На жаль, ідентифікувати їх неможливо, бо кількість представників роду на початку XVII ст. сягнула півтораста сімей, й серед них чимало Іванів та Грицьків, а також Тимків.

Грицько і Федір Коблянські. Першого, напевне, слід ототожнювати з Грицьком (1585 – 1611), сином Юська Коблянського, посесора війтівства у Коблянській Волі, крайником Дністрянської країни Самбірської економії (1599 – 1606)[982]. Натомість Федорів серед Коблянських на початку XVII ст. було кілька. Це Федаш (1592 – 1619), син Грицька Крутеня, посесор частини війтівства у с. Кобло Старе, родоначальник Коблянських Федасів[983]; Федько Рашкович (1597 – 1621), так само посесор війтівського наділу у с. Кобло Старе, родоначальник Коблянських Рашковичів[984]; Федько Миськович (1591 – 1610), землевласник з с. Созань[985].

Дмитро і Петро Гординські. Першого ідентифікувати не вдається (на початку XVII ст. серед Гординських не було Дмитрів). Другий – це Петро

---

[979] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 317. – С. 28; спр. 323. – С. 8; спр. 329. – С. 131, 388; спр. 332. – С. 1228; спр. 337. – С. 1284; спр. 349. – С. 1864, 2094; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 72. – С. 220; спр. 73. – С. 102, 1035; спр. 83. – С. 785; спр. 84. – С. 404-405; спр. 93. – С. 1668; спр. 94. – С. 549; спр. 95. – С. 579; спр. 97. – С. 22; спр. 102. – С. 1201.

[980] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 305. – С. 209; спр. 307. – С. 82; спр. 330. – С. 135; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 44. – С. 1043; спр. 48. – С. 830; спр. 51. – С. 1223; спр. 65. – С. 199; спр. 75. – С. 119; спр. 76. – С. 196, 340; спр. 80. – С. 644; спр. 83. – С. 889; спр. 102. – С. 580, 661.

[981] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 302. – С. 448; спр. 305. – С. 209; спр. 307. – С. 82; спр. 322. – С. 627; спр. 326. – С. 370; спр. 331. – С. 183; спр. 333. – С. 1061; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 44. – С. 1043, 1103; спр. 45. – С. 224; спр. 46. – С. 1019; спр. 48. – С. 830; спр. 51. – С. 1223; спр. 55. – С. 225; спр. 64. – С. 1397; спр. 65. – С. 199; спр. 73. – С. 871; спр. 77. – С. 335; спр. 80. – С. 15-18.

[982] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 56. – С. 86; спр. 304. – С. 1064; спр. 305. – С. 28; спр. 310. – С. 279; спр. 313. – С. 1692; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 177. – С. 61-62. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/ІІІ. – Арк. 5в., 22, 29, 509зв. AGAD. – MK. – Sygn. 168. – K. 111v.-112.

[983] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 60. – С. 147; спр. 61. – С. 150; спр. 62. – С. 727; спр. 93. – С. 169; спр. 310. – С. 166; спр. 326. – С. 993; спр. 337. – С. 2214; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 64. – С. 1192; спр. 69. – С. 902; спр. 75. – С. 1108; спр. 76. – С. 1015, 1064; спр. 79. – С. 1286; спр. 86. – С. 84, 191. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/ІІІ. – Арк. 22, 258-258зв., 309, 524, 656 зв.; спр. 518/ІІІ. – Арк. 115, 240 зв.

[984] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 62. – С. 1436; спр. 93. – С. 171; спр. 313. – С. 133, 609; спр. 323. – С. 221; спр. 326. – С. 993; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 66. – С. 75; спр. 67. – С. 1645; спр. 176. – С. 463. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/ІІІ. – Арк. 22, 174зв., 286, 342зв., 838зв., 851; спр. 518/ІІІ. – Арк. 107 зв., 112, 127 зв.-128, 263, 272зв.-273, 307 зв.-308.

[985] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 307. – С. 1123; спр. 317. – С. 196; спр. 322. – С. 228; спр. 325. – С. 893; спр. 326. – С. 1024; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 72. – С. 106; спр. 311. – С. 910.

(1610 – 1641), син Леся Гординського Юрчовича, землевласник у с. Гординя[986].

Мартин Ясеницький (1585 – 1637), син Івана Антоновича. Землевласник у сс. Монастирець і Тур'є. Двоюрідний брат по матері Івана та Стефана Хлопецьких[987].

Олександр Угерницький (1599 – 1644). Виходець з Галицької землі. Одружився з сестрою Мартина Ясеницького, на початку 1600-х років придбав землевласність у с. Монастирець, згодом землеласник у с. Гординя[988].

Іван Ільницький Рибчич (1596 – 1620), син Петра Рибчича, власник земель у сс. Ільник, Мельничне і Турка[989].

Васько Матківський. З кількох Матківських, знаних з таких іменем на початку XVII ст., на нашу думку, ймовірно, йдеться про Васька Петриковича (1585 – 1644), землевласника у Маткові, власника збереженого на сьогодні "Апостола" з його власноручним підписом[990].

Іван Тустанівський. Це або Іван (1607 – 1612), син Павла Тутковича, землевласник у с. Тустановичі[991]; або Іван (1597 – 1608), син Сенька Стасьовича, власник нерухомості у сс. Гординя і Созань[992].

---

[986] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 82. – С. 741; спр. 86. – С. 909; спр. 95. – С. 406; спр. 336. – С. 298; спр. 344. – С. 328-329; спр. 347. – С. 1708; спр. 348. – С. 1911; спр. 349. – С. 212, 1748; спр. 372. – С. 587; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 75. – С. 1112, 1171а; спр. 85. – С. 755-756; спр. 89. – С. 558-560; спр. 94. – С. 1518, 1523; спр. 96. – С. 576; спр. 97. – С. 15; спр. 100. – С. 175; спр. 103. – С. 1353, 1358; спр. 109. – С. 868.

[987] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 68. – С. 1302, 1433; спр. 82. – С. 852; спр. 85. – С. 100; спр. 86. – С. 1274; спр. 87. – С. 812; спр. 301. – С. 431; спр. 333. – С. 294, 796, 799, 801; спр. 342. – С. 195; спр. 347. – С. 1415; спр. 359. – С. 183; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 73. – С. 175, 926, 1147; спр. 85. – С. 1064, 1120; спр. 87. – С. 504; спр. 90. – С. 425, 889, 892; спр. 91. – С. 417; спр. 92. – С. 308, 782, 1419; спр. 93. – С. 1581; спр. 94. – С. 1633; спр. 95. – С. 255; спр. 100. – С. 40, 183; спр. 114. – С. 1029.

[988] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 328. – С. 1118; спр. 330. – С. 1155; спр. 339. – С. 982; спр. 346. – С. 2221, 2308; спр. 347. – С. 2308; спр. 348. – С. 453; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 74. – С. 362; спр. 75. – С. 253, 1429; спр. 78. – С. 51, 500, 506; спр. 83. – С. 678; спр. 87. – С. 985; спр. 90. – С. 162; спр. 92. – С. 1329; спр. 97. – С. 69; спр. 104. – С. 321; спр. 114. – С. 743; спр. 116. – С. 722.

[989] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 321. – С. 987; спр. 323. – С. 1160; спр. 324. – С. 452, 897, 1067, 1571; спр. 325. – С. 175, 184; спр. 326. – С. 548; спр. 337. – С. 1272; спр. 338. – С. 952, 968; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 71. – С. 685; спр. 73. – С. 727; спр. 74. – С. 271, 511, 532; спр. 78. – С. 583; спр. 79. – С. 195, 1327; спр. 81. – С. 1553; спр. 91. – С. 753; спр. 94. – С. 1612; спр. 111. – С. 1576.

[990] Кириличні рукописні книги у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України: Каталог. – Т. 1: XI – XVI ст. / уклад.: М.М. Колбух та ін. – Львів, 2007. – № 64 (с. 70).

[991] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 72. – С. 194; спр. 76. – С. 202; спр. 309. – С. 1474.

[992] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 323. – С. 209; спр. 324. – С. 123.

Петро і Олександр Сулятицькі. Перший згадується у 1590 р. як землевласник у с. Любенці. Збережені автографи вказують на те, що Петро володів письмом (латиницею)[993]. Другого ідентифікувати не вдається.

Кілька осіб належали до родів, згаданих у маніфестації 1603 р., однак вони були вихідцями з інших родових відгалужень.

Так, Василь Терлецький, ймовірніше за все, представляв родину Терлецьких Кардашовичів з Уніхова, серед якої на початку XVII ст. було двоє осіб з таким іменем – Василь (1598 – 1617), син Олехна Кардашовича та Василь (1580 – 1623), син Грицька Кардашовича. Обидва – землевласники у с. Терло, Любохова і Розсохи[994].

З двох Грицьків Попелів один належав до родини Романовичів й підписав маніфестацію 1603 р. Інший – це Грицько Колодруб Ластовчак (1580 – 1619), син Калина Колодруба, землевласник у сс. Попелі і Котів. Один з кількох представників Попелів, котрий володів письмом (кирилицею)[995].

Олександр Блажівський (1577 – 1618), син Івана Чеха, землевласник у сс. Блажів і Воля Блажівська[996].

Федір Корналовський Тиневич (1610 – 1633), землевласник з с. Корналовичі[997].

***

[993] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 173. – С. 371; спр. 297. – С. 332.
[994] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 64. – С. 752, 759; спр. 296. – С. 614; спр. 318. – С. 194, 277; спр. 319. – С. 731; спр. 320. – С. 1301; спр. 321. – С. 950; спр. 324. – С. 76; спр. 326. – С. 1453; спр. 327. – С. 4, 65; спр. 328. – С. 747; спр. 331. – С. 178; спр. 340. – С. 219; спр. 346. – С. 2277; спр. 353. – С. 298; спр. 355. – С. 1013; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 54. – С. 648; спр. 65. – С. 264; спр. 74. – С. 1283; спр. 81. – С. 1851; спр. 83. – С. 84; спр. 84. – С. 531; спр. 85. – С. 214, 1127; спр. 87. – С. 273; спр. 89. – С. 268-271; спр. 94. – С. 242, 1139-1147, 1629, 1632; спр. 101. – С. 81.
[995] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 44. – С. 1997; спр. 53. – С. 285; спр. 63. – С. 696; спр. 69. – С. 56; спр. 89. – С. 1151; спр. 178. – С. 210.
[996] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 49. – С. 1515; спр. 55. – С. 725-726, 859, 862, 1003, 1162; спр. 56. – С. 369, 605; спр. 57. – С. 64; спр. 62. – С. 455; спр. 68. – С. 118; спр. 299. – С. 136; спр. 301. – С. 149, 333; спр. 304. – С. 161, 1250; спр. 305. – С. 466; спр. 308. – С. 786; спр. 315. – С. 280; спр. 317. – С. 241; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 37. – С. 134, 228; спр. 41. – С. 205; спр. 42. – С. 422; спр. 44. – С. 11, 1233, 1661; спр. 46. – С. 951, 1105, 1348; спр. 47. – С. 386; спр. 50. – С. 891, 1420; спр. 53. – С. 224; спр. 57. – С. 254, 257, 429; спр. 60. – С. 1153; спр. 64. – С. 236; спр. 68. – С. 1335; спр. 69. – С. 563; спр. 74. – С. 1278; спр. 80. – С. 862; спр. 88. – С. 536.
[997] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 83. – С. 1373; спр. 97. – С. 967; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 94. – С. 950; спр. 100. – С. 394-395; спр. 101. – С. 836; спр. 102. – С. 918; спр. 104. – С. 321; спр. 105. – С. 117.

У 1630-х роках з'явилося ще кілька документів з переліком активних учасників конфесійної боротьби, яка по смерті короля Сигізмунда III Вази активізувалася. Новий монарх в особі Владислава IV, відомий своєю толерантною (чи то пак індиферентною) позицією у релігійних питаннях, пішов на поступки православним та на сеймі у лютому – березні 1633 р. спеціальним дипломом гарантував визнання церковної ієрархії, підтвердження прав на церкви, братства, школи, друкарні, не перешкоджання у відправленні служб тощо[998]. На підставі цього православні отримали змогу обрати свого єпископа у Перемишльській єпархії. Ще восени 1632 р. кандидатом на владичий престол було висунуто Івана Хлопецького, одначе він невдовзі помер. У березні 1633 р. було номіновано одночасно двох осіб. Частина шляхти обрала Івана Попеля Романовича, інша – Семена Гулевича Воютицького. Документ про обрання першого не зберігся, натомість маємо прокол вибору Гулевича Воютицького, облятований у луцьких гродських актах 31 січня 1636 р.[999]

Відомості з вищевказаного документа доповнюють судові акти 1637 – 1638 рр., які постали в результаті збройного наїзду новообраного православного владики на чолі кількатисячного загону на монастир св. Спаса під Старим Самбором. Атаназій Крупецький оскаржив напад у Петриковському трибуналі. Разом з Гулевичем на інфамію було скарано до сотні шляхтичів, імена яких уміщені в трибунальському декреті від 13 березня 1637 р.[1000]

Вказані документи дають уявлення про персональний склад очільників православного шляхетського угруповання у 1630 – 40-х роках.

У боротьбі за єпископську кафедру між Атанасієм Крупецьким та Гулевичем Воютицьким на боці останнього взяло участь близько сотні шляхтичів, представників більше трьох десятків родів.

---

[998] Dziegielewski J. O tolerancje dla zdominowanych polityka wyznaniowa Rzeczypospolitej w latach panowania Wladyslawa IV / J. Dziegielewski. – Warszawa, 1986. – S. 74.

[999] АЮЗР. – Кіевъ, 1883. – Ч. 1. – Т. VI Акты о церковно-религіозныхъ отношеніяхъ въ Юго-Западной Руси. (1322 – 1648). – С. 665-669.

п/п	роди	кількість представників	п/п	роди	кількість представників
1	Бачинські	2	18	Попелі	2
2	Блажівські	4	19	Радиловські	1
3	Винницькі	4	20	Ритаровські	1
4	Височанські	2	21	Сілецькі	2
5	Гординські	5	22	Семигинівські	1
6	Городиські	5	23	Ступницькі	1
7	Гошовські	1	24	Сулятицькі	1
8	Дубравські	1	25	Терлецькі	2
9	Кальнофойські	1	26	Турянські	5
10	Крушельницькі	1	27	Турецькі	1
11	Копистинські	1	28	Устрицькі	1
12	Кульчицькі	9	29	Хлопецькі	4
13	Літинські	6	30	Чернецькі	2
14	Луцькі	2	31	Шептицькі	5
15	Негребецькі	2	32	Яворські	8
16	Ортинські	3	33	Ясеницькі	1
17	Пацлавські	6		**разом**	**95**

Окремі з них добре знані за актами початку XVII ст. Так, вкотре натрапляємо на Фарата Блажівського, Петра Гординського Лесьовича, Івана, Василя і Самуеля Літинських, Івана Попеля Романовича, Івана Радиловського, Сенька Шептицького, Теодора Винницького Антоновича, Мартина Ясеницького.

Ще частина шляхти – це рідня та нащадки оборонців православ'я, знаних за актами 1603 – 1611 р. Зокрема:

Серед Блажівських поряд з Фаратом згадуються брат Петро (1600 – 1641), на прізвисько Дідич[1001], та Михайло (1627 – 1644)[1002], їхній племінник,

---

[1000] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 359. – С. 435-441. Голубев С. Киевский митрополить Петрь Могила / С. Голубев. – Киев, 1898. – Т. 2. – Приложения. – С. 124-134.

[1001] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 328. – С. 356, 1050; спр. 333. – С. 271; спр. 348. – С. 453, 732; спр. 349. – С. 717; спр. 356. – С. 2068; спр. 357. – С. 664; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 65. – С. 1684; спр. 69. – С. 761; спр. 74. – С. 937, 1190; спр. 75. – С. 568, 744, 780, 1294; спр. 77. – С. 577; спр. 78. – С. 1432, 1570, 1953; спр. 79. – С. 1612; спр. 84. – С. 150; спр. 90. – С. 1023; спр. 93. – С. 719; спр. 101. – С. 965; спр. 102. – С. 1408, 1432; спр. 109. – С. 648; спр. 112. – С. 1319; спр. 115. – С. 1082; спр. 118. – С. 392; спр. 121. – С. 748.

[1002] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 85. – С. 142; спр. 86. – С. 323, 560, 1924; спр. 88. – С. 1372, 1492; спр. 91. – С. 261; спр. 93. – С. 927; спр. 100. – С. 90; спр. 108. – С. 1510; спр. 347. – С. 357, 1452; спр. 349. – С. 717, 911; спр. 353. – С. 535; спр. 362. – С. 584; спр. 375. – С. 473; спр. 377. – С. 241; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 100. – С. 1089, 1106; спр. 103. – С. 1236; спр. 106. – С. 298; спр. 110. – С. 244; спр. 113. – С. 50; спр. 116. – С. 385, 641, 646, 650, 722; спр. 118. – С. 242, 1049.

син старшого брата Мартина, відомого за маніфестацією 1603 і судовими позовами 1611 рр.

Двоюрідними братами Петра Гординського Лесьовича були Михайло (1603 – 1645) і Станіслав (1603 – 1673) Антоновичі[1003].

Петро Дубравський (1606 – 1657) доводився сином Івану Дубравському, котрий фігурує у маніфестації 1603 р.[1004]

Родина Літинських традиційно репрезентована кількома особами. Поряд з Іваном, Василем і Самуелем з'являються Ксенофонт (1634 – 1648) та брати Андрій (1624 – 1643) і Стефан (1624 – 1654) Михайловичі. Перший доводився сином Павлу Олександровичу, котрий підписав маніфестацію 1603 р.; інші двоє – сини Василя Михайловича, який так само підписався проти утисків "релігії грецької" у 1603 р.[1005]

З двох Попелів Іван Романович, номінант на перемишльське єпископство, відомий ще з 1603 і 1611 р. Натомість 1630-х роках поряд з ним виступає його брат Яцько (1608 – 1647), фундатор монастиря у с. Попелях[1006].

Захарія Ритаровський (1615 – 1644), як і у випадку з Дубравськими, представляв наступне покоління роду: він доводився сином Мартину, учаснику конфесійного протистояння в 1610 – 1611 рр.[1007]

[1003] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 85. – С. 37, 116, 118, 999, 1125, 2357, 2360; спр. 86. – С. 1150, 1163; спр. 91. – С. 127; спр. 93. – С. 348; спр. 94. – С. 1134, 1139; спр. 99. – С. 981; спр. 100. – С. 1199; спр. 114. – С. 32, 1070; спр. 131. – С. 1376; спр. 319. – С. 383; спр. 320. – С. 359; спр. 332. – С. 302; спр. 336. – С. 298; спр. 344. – С. 269; спр. 362. – С. 444, 744; спр. 364. – С. 3; спр. 371. – С. 1126; спр. 372. – С. 587; спр. 375. – С. 1330; спр. 380. – С. 75; спр. 413. – С. 1213; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 76. – С. 160; спр. 97. – С. 589; спр. 100. – С. 1100; спр. 104. – С. 404; спр. 105. – С. 267, 270; спр. 109. – С. 869; спр. 114. – С. 1126; спр. 115. – С. 409, 417; спр. 118. – С. 189; спр. 119. – С. 824; спр. 120. – С. 303; спр. 122. – С. 534; спр. 126. – С. 1065.

[1004] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 90. – С. 1053; спр. 95. – С. 125, 298; спр. 107. – С. 156; спр. 113. – С. 689; спр. 329. – С. 891; спр. 337. – С. 1775, 2119; спр. 339. – С. 3590; спр. 361. – С. 402; спр. 363. – С. 1362, 1369; спр. 372. – С. 228; спр. 384. – С. 631, 881; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 71. – С. 959; спр. 73. – С. 926; спр. 75. – С. 1770; спр. 83. – С. 907; спр. 89. – С. 607; спр. 92. – С. 505, 735; спр. 95. – С. 595; спр. 104. – С. 902.

[1005] Там само. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 134. – С. 472; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 86. – С. 779; спр. 88. – С. 2020, 2081-2085; спр. 89. – С. 73, 98, 101; спр. 90. – С. 1399; спр. 92. – С. 901-904; спр. 97. – С. 437; спр. 347. – С. 2553; спр. 355. – С. 646; спр. 356. – С. 2285; спр. 361. – С. 380; спр. 367. – С. 87; спр. 373. – С. 339; спр. 375. – С. 25, 326, 419, 618, 1674, 1754; спр. 377. – С. 238; спр. 379. – С. 1865; спр. 380. – С. 75-80; спр. 381. – С. 658; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 95. – С. 248; спр. 102. – С. 72; спр. 103. – С. 655, 660; спр. 107. – С. 472, 740, 863; спр. 108. – С. 167, 613, 659, 812, 1235.

[1006] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 327. – С. 279; спр. 328. – С. 374; спр. 375. – С. 223; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 73. – С. 154, 214, 806; спр. 74. – С. 99, 175, 179, 521; спр. 81. – С. 426, 432; спр. 99. – С. 343, 367, 390; спр. 114. – С. 240-51; спр. 116. – С. 1145, 1149.

[1007] Там само. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 102. – С. 851; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 86. – С. 629; спр. 361. – С. 516; спр. 368. – С. 1051; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 83. – С. 759-760; спр. 85. – С. 1019; спр. 97. – С. 92; спр. 100. – С. 116, 1465; спр. 101. – С. 595, 704, 1417; спр. 105. – С. 163; спр. 107. – С. 505; спр. 108. – С. 354; спр. 109. – С. 727; спр. 111. – С. 234, 1038, 1053; спр. 112. – С. 863; спр. 113. – С. 135, 282, 719; спр. 114. – С. 854.

Аналогічно Павло Сулятицький (1621 – 1662) був сином Петра, знаного за актами 1611 р. По материнській лінії Павло перебував у родинних стосунках з Літинськими[1008].

Четверо Хлопецьких, що приймали участь у виборах на єпископську кафедру Семена Гулевича Воютицького, представляли дві братерські родини. Це сини єпископа-номінанта Івана Хлопецького – Адам (1623 – 1668) і Стефан (1629 – 1647)[1009] та їхні двоюрідні брати, сини Миколая, – Леонтій (1625 – 1654) і Георгій (1639 – 1674)[1010].

Шептицькі, окрім Сенька, у 1630-х роках представлені наступними поколіннями. Це син Сенька Миколай (1611 – 1670)[1011], а також племінники Павло (1617 – 1646)[1012] і Петро (1615 – 1646)[1013]. Третє покоління роду уособлював Станіслав (1629 – 1658), син Олександра і внук Теодора[1014].

Серед Турянських документи 1630-х років згадують Андрія Кіселичку, котрий був внуком Федька і племінником Грицька Турянських Бучичів,

---

[1008] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 348. – С. 192, 200; спр. 349. – С. 212, 542, 1578; спр. 350. – С. 774; спр. 360. – С. 1404, 1585; спр. 371. – С. 1126; 377. – С. 379; спр. 378. – С. 1189; спр. 380. – С. 1073; спр. 382. – С. 263; спр. 384. – С. 1958; спр. 386. – С. 363; спр. 387. – С. 645; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 92. – С. 99, 110; спр. 100. – С. 175; спр. 102. – С. 104; спр. 108. – С. 1432; спр. 109. – С. 357; спр. 110. – С. 144; 112. – С. 1559.

[1009] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 673; спр. 50. – С. 1674; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 91. – С. 141; спр. 108. – С. 1325; спр. 109. – С. 369; спр. 134. – С. 1042; спр. 344. – С. 1218; спр. 345. – С. 48; спр. 349. – С. 757; спр. 359. – С. 183; спр. 389. – С. 2516; спр. 436. – С. 1553; спр. 443. – С. 847; спр. 460. – С. 994; спр. 417. – С. 166-169; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 94. – С. 59, 61; спр. 95. – С. 252, 255, 258; спр. 99. – С. 274, 361; спр. 100. – С. 179, 181, 183; спр. 102. – С. 121, 206; спр. 107. – С. 472; спр. 108. – С. 332; спр. 111. – С. 1236; спр. 115. – С. 220; спр. 116. – С. 951; спр. 118. – С. 789; спр. 120. – С. 1238, 1928; спр. 121. – С. 1096; спр. 131. – С. 559-60, 736, 1261.

[1010] Там само. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 134. – С. 1511, 1527; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 95. – С. 146; спр. 98. – С. 597; спр. 102. – С. 303, 992; спр. 105. – С. 55; спр. 106. – С. 672, 683; спр. 107. – С. 1308; спр. 108. – С. 1325; спр. 124. – С. 2120, 2776; спр. 126. – С. 564; спр. 130. – С. 76, 130; спр. 138. – С. 1430, 1434; спр. 357. – С. 323; спр. 370. – С. 1294, 1304; спр. 373. – С. 315; спр. 375. – С. 172; спр. 394. – С. 584, 678; спр. 395. – С. 181; спр. 408. – С. 1921, 2287; спр. 426. – С. 3031; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 101. – С. 1417; спр. 103. – С. 616; спр. 107. – С. 641, 1463; спр. 108. – С. 331, 356, 409; спр. 109. – С. 431, 434; спр. 112. – С. 559, 604; спр. 115. – С. 220; спр. 120. – С. 1238, 1332, 1928; спр. 121. – С. 52; спр. 125. – С. 1204; спр. 133. – С. 1087.

[1011] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 327. – С. 267; спр. 375. – С. 420, 858; спр. 378. – С. 169; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 89. – С. 908; спр. 100. – С. 184; спр. 110. – С. 268; спр. 113. – С. 53, 58, 88, 347; спр. 115. – С. 595; спр. 118. – С. 836; спр. 121. – С. 1065; спр. 125. – С. 472, 929; спр. 129. – С. 621.

[1012] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 368. – С. 356; спр. 423. – С. 255; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 99. – С. 86, 281; спр. 112. – С. 1452; спр. 115. – С. 435, 555, 595; спр. 118. – С. 655, 734, 836; спр. 120. – С. 1691.

[1013] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 82. – С. 951; спр. 84. – С. 112, 118, 123, 1197, 1209; спр. 85. – С. 2067; спр. 332. – С. 882; спр. 340. – С. 785; спр. 344. – С. 393, 837; спр. 348. – С. 414, 544, 810; спр. 375. – С. 37-40; спр. 375. – С. 615; спр. 376. – С. 38, 1016; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 83. – С. 292; спр. 94. – С. 231; спр. 95. – С. 622; спр. 100. – С. 1034; спр. 104. – С. 130; спр. 108. – С. 354, 1269, 1271, 1275, 1473; спр. 113. – С. 58, 82, 85, 88, 282, 362, 366, 370, 378; спр. 115. – С. 560; спр. 118. – С. 498, 655, 1465; спр. 121. – С. 1863; спр. 122. – С. 45-50.

[1014] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 348. – С. 414, 810; спр. 367. – С. 996, 1020; спр. 375. – С. 165, 775, 858; спр. 377. – С. 1474; спр. 378. – С. 1127, 1154, 1386, 1541; спр. 384. – С. 783-784, 1353, 1792; ф. 14. – Оп. 1. –

маніфестантів 1603 р.[1015] Також поряд з ним виступають двоюрідні брати Миколай Федорович (1597 – 1633) і Марко Іванович (1597 – 1651), землевласники в Угерцях[1016]; Павло (1633 – 1647), син Миколая Федоровича[1017] та Йоан, напевне Каганович Стиборак (1624 – 1669)[1018].

Іван Стефанович (1631 – 1647)[1019] і Василь (1607 – 1640)[1020] Чернецькі, відповідно, були синами Стефана Стецьковича з с. Яблінка Нижня та Петра з с. Сторона, згаданих у 1603 р.

Єдиний представник родини Копистинських, задіяний у конфесійному протистоянні 1630-х років, Андрій (1612 – 1654), доводився внуком перемишльському владиці Михайлу Копистинському та був сином і племінником Андрія та Теодора, відомих за актами 1603 і 1611 рр.[1021]

Марко Височанський представляв гілку Височанських Янковичів, до яких належали Іван (1603 р.) та Теодор (1611 р.)[1022], а Павло Андрійкович – Височанських Верижичів, з якої виводилися Іван та Григорій (1611 р.)[1023].

Спр. 100. – С. 155; спр. 108. – С. 1269, 1275, 1473; спр. 110. – С. 501; спр. 113. – С. 378; спр. 114. – С. 931; спр. 115. – С. 135, 405; спр. 120. – С. 218, 299, 1449; спр. 124. – С. 225.

[1015] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 315. – С. 191; спр. 333. – С. 698, 1044, 1656; спр. 337. – С. 1957, 1999; спр. 338. – С. 1047; спр. 339. – С. 539, 360, 613; спр. 345. – С. 48, 241-242, 501; спр. 346. – С. 2364, 2493; спр. 347. – С. 120, 205, 1888, 2372; спр. 351. – С. 204, 497, 506; спр. 361. – С. 1955; спр. 365. – С. 1807; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 66. – С. 613, 793, 795, 1140; спр. 83. – С. 717, 1223, 1280, 1291; спр. 89. – С. 1183, 2101; спр. 93. – С. 1351, 2274-2299; спр. 94. – С. 304, 306, 651, 660, 664; спр. 102. – С. 158, 244, 1190, 1206, 1211; спр. 105. – С. 138, 211, 224, 623; спр. 106. – С. 48; спр. 108. – С. 989, 991, 1019, 1410, 1533; спр. 110. – С. 423; спр. 111. – С. 622.

[1016] Там само. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 134. – С. 1509; спр. 135. – С. 477; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 309. – С. 1292; спр. 313. – С. 374, 1686; спр. 314. – С. 86; спр. 316. – С. 94; спр. 317. – С. 545; спр. 318. – С. 269; спр. 326. – С. 994, 1717; спр. 328. – С. 453; спр. 334. – С. 187; спр. 335. – С. 1430; спр. 337. – С. 2220; спр. 340. – С. 468; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 63. – С. 232; спр. 64. – С. 551; спр. 65. – С. 1454; спр. 67. – С. 56; спр. 176. – С. 724.

[1017] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 103. – С. 964; спр. 107. – С. 534; спр. 111. – С. 148, 435, 501.

[1018] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 353. – С. 912; спр. 58. – С. 1686; спр. 368. – С. 244; спр. 379. – С. 1887.

[1019] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 91. – С. 394; спр. 97. – С. 613; спр. 101. – С. 101; спр. 118. – С. 1232; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 121. – С. 1398.

[1020] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 323. – С. 456; спр. 326. – С. 1147; спр. 376. – С. 120; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 74. – С. 1265; спр. 99. – С. 547, 1069; спр. 108. – С. 864; спр. 111. – С. 354.

[1021] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 59.

[1022] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 68. – С. 1556, 1690; спр. 81. – С. 882; спр. 83. – С. 1020; спр. 97. – С. 794; спр. 98. – С. 683, 688; спр. 309. – С. 1359; спр. 312. – С. 399; спр. 316. – С. 790; спр. 320. – С. 383, 1741; спр. 324. – С. 195, 337, 1397, 1427; спр. 331. – С. 161, 222; спр. 339. – С. 7, 1091; спр. 358. – С. 1150; спр. 371. – С. 204, 255, 276; спр. 378. – С. 1531; спр. 379. – С. 505, 2080; спр. 381. – С. 38, 98, 184, 869; спр. 383. – С. 483; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 59. – С. 821; спр. 66. – С. 56, 148, 151, 815, 1066; спр. 68. – С. 897; спр. 71. – С. 78, 348, 356; спр. 73. – С. 109, 483, 634, 1248; спр. 75. – С. 908, 1039, 1040, 1340, 1382, 1252, 1524; спр. 79. – С. 102, 155, 978, 982, 997, 1890; спр. 81. – С. 823, 826, 922, 1015, 1018, 1805; спр. 85. – С. 1067, 1112, 1414; спр. 91. – С. 1099; спр. 94. – С. 64-67; спр. 98. – С. 132, 503, 677-680; спр. 108. – С. 396, 401, 434; спр. 111. – С. 123, 268; спр. 115. – С. 386, 398, 402; спр. 116. – С. 151, 215, 822, 1436; спр. 119. – С. 699-703, 767; спр. 120. – С. 4; спр. 127. – С. 434, 667.

Поряд зі знайомими прізвищами документи 1630-х років містять згадки про нові роди, участь яких у вирішенні релігійних питань раніше не фіксується. Так, протокол обрання владикою Семена Гулевича Воютицького підписали четверо Городиських Чоботовичів (Павло Мацейчак (1612 – 1671), Ігнат Абрамович Шип (1616 – 1649), Давид Іванович (1614 – 1654) та його син Прокіп Давидович (1634 – 1641)[1024]), а в судових справах кінця 1630-х років фігурує п'ятий з родини Городиських Семашовичів – Ілля (1620 – 1638)[1025]. Також натрапляємо на підпис Івана Крушельницького, напевне, з с. Крушельниця. Разом з ним зі Стрийського повіту прибув Юрій Семигинівський[1026]. Лукаш Луцький репрезентував православну шляхту з с. Лука[1027], а Іван Ступницьктий Яцькович (1612 – 1639) – з Урожа[1028]. Також вибір Гулевича Воютицького схвалили шестеро Пацлавських, з яких частина, напевне, проживала у родовому селі Пацлаві, а частина – у с. Лука[1029]. З

[1023] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 84. – С. 1228; спр. 86. – С. 1037, 1267; спр. 88. – С. 2151; спр. 90. – С. 958-962; спр. 97. – С. 688, 690; спр. 111. – С. 460; спр. 119. – С. 501, 510, 1543; спр. 347. – С. 2207; спр. 358. – С. 1150; спр. 359. – С. 160; спр. 362. – С. 1027; спр. 367. – С. 118, 1079; спр. 369. – С. 1423, 2109; спр. 379. – С. 2515; спр. 388. – С. 1862; спр. 393. – С. 967; спр. 395. – С. 246, 1580; спр. 401. – С. 2338; спр. 410. – С. 539; спр. 425. – С. 191; спр. 436. – С. 97; спр. 438. – С. 3674; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 103. – С. 936; спр. 105. – С. 277, 622; спр. 111. – С. 326; спр. 112. – С. 1349; спр. 115. – С. 1140, 1333; спр. 116. – С. 385-6; спр. 131. – С. 995, 1052; спр. 133. – С. 662; спр. 140. – С. 1142.

[1024] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 88. – С. 1490; спр. 93. – С. 18, 24-25, 34; спр. 95. – С. 789; спр. 97. – С. 66, 70, 90, 499, 869; спр. 100. – С. 605, 613; спр. 101. – С. 413; спр. 106. – С. 1188, 1407; спр. 116. – С. 1469, 1473; спр. 117. – С. 630; спр. 339. – С. 497; спр. 348. – С. 200; спр. 350. – С. 899, 921; спр. 354. – С. 1367; спр. 355. – С. 508; спр. 364. – С. 265, 701; спр. 375. – С. 1330; спр. 380. – С. 75; спр. 381. – С. 442; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 76. – С. 818; спр. 80. – С. 628; спр. 85. – С. 965; спр. 92. – С. 357, 2004, 2038; спр. 96. – С. 97, 33; спр. 104. – С. 334, 429, 894; спр. 107. – С. 334, 454, 1082; спр. 108. – С. 167, 271, 275, 763, 1066, 1146, 1153, 1289, 1437, 1505; спр. 110. – С. 46, 145, 888; спр. 111. – С. 165, 341; спр. 112. – С. 1588; спр. 120. – С. 1285, 1897, 1944; спр. 139. – С. 94.

[1025] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 343. – С. 778; спр. 348. – С. 249; спр. 366. – С. 1505; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 91. – С. 176; спр. 93. – С. 249, 252; спр. 94. – С. 548, 1712; спр. 97. – С. 49, 255; спр. 100. – С. 104, 119, 121, 244; спр. 102. – С. 478, 1430; спр. 108. – С. 57, 216, 863; спр. 115. – С. 1525, 1529.

[1026] Можливо, це Юрко Кудлейчик, знаний за перемишльськими земськими актами 1610-х років (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 315. – С. 1001; спр. 319. – С. 975).

[1027] Можливо, це Лука, син Лавра Луцького Подоляника, котрий у 1640 р. квитував Гординських з материнського спадку (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 364. – С. 265-266).

[1028] ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 78. – С. 1152; спр. 85. – С. 1446; спр. 89. – С. 647; спр. 101. – С. 133, 730-732; спр. 105. – С. 131; спр. 106. – С. 431; спр. 107. – С. 896-898; спр. 109. – С. 303.

[1029] У 1620-40-х роках маємо відомості одночасно про кількох Василів, Іванів та Тимків Пацлавських, але відсутні згадки про Станіслава. Зокрема, це Васько Дмитрович (1607 – 1652), землевласник у Луці, Васько Дмитрович Потерайко (1627 – 1647), родоначальник Пацлавських з с. Бачина; Васько Щуркович (1614 – 1680); Тимко Грицькович (1630 – 1639); Тимко Пупчак (1628 – 1647); Тимко Упирович (1645); Іван Пупчак (1642 – 1647); Іван Щуркович (1619 – 1676) Пацлавські (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 89. – С. 360; спр. 90. – С. 888-891; спр. 91. – С. 555; спр. 93. – С. 477; спр. 94. – С. 1685; спр. 95. – С. 443, 446; спр. 338. – С. 805; спр. 339. – С. 1502; спр. 343. – С. 1549; спр. 345. – С. 1121, 1131; спр. 347. – С. 651; спр. 348. – С. 588; спр. 349. – С. 427; спр. 351. – С. 1071-1072; спр. 357. – С. 677, 1021; спр. 361. – С. 866; спр. 364. – С. 538-539; спр. 367. – С. 653; спр. 369. – С. 1597; спр. 370. – С. 2462; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 100. – С. 71, 159; спр. 102. – С. 724; спр. 104. – С. 393-395; спр. 105. – С. 157, 178; спр. 106. – С. 83-84; спр. 109. – С. 795, 863;

нових прізвищ також варто згадати Івана та Степана Сілецьких з с. Сілець[1030] та Іллю Гошовського, землевласника з сс. Явора і Турка[1031]; Петра і Павла Бачинських[1032]. Нарешті, уперше під час виборів Гулевича з'являється представник родини Турецьких Іван Михайлович (1583 – 1638)[1033]. Їхня присутність розвіює сумніви у тому, що конфесійні справи захопили лише частину РШ. Вочевидь, у Перемишльській землі не існувало жодного осідку РШ, що залишався б байдужим до цього дражливого питання.

Аналіз майнового та суспільного становища шляхти, згаданої у актах 1630-х років, як і в попередньому випадку, засвідчує домінування серед неї представників заможної та суспільно активної групи РШ, яка представлена практично у повному складі.

В одному з судових актів (декреті про засудження на інфамію владики Гулевича Воютицького та його співучасників за напад і захоплення Спаського монастиря 1637 р.) окремо згадуються князі-війти та попи Самбірської економії (Стефан Гвоздецький, Стефан Коблянський, Петро Тершовський, попи з Тершова Петро і Василь, Стефан і Лука Лужецькі, піп Петро і Теодор Стрільбицькі, піп Іван і Іван Сушицькі, Яньо і Ференс Липецькі, Наливайки з Смеречки). Ці відомості фокусують ще один аспект

спр. 110. – С. 268; спр. 114. – С. 707-708, 722; спр. 116. – С. 453; спр. 327. – С. 283а; спр. 343. – С. 577, 583, 1251).

[1030] Можливо, це Степан Шкребетич Кікет (1629 – 1638), родоначальник Сілецьких Кікетців та Іван Шкребетич Готич (1638 – 1643) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 94. – С. 1425; спр. 348. – С. 2103; спр. 349. – С. 263; спр. 350. – С. 1305, 1454; спр. 355. – С. 710, 713; спр. 365. – С. 1339; спр. 366. – С. 1399; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 100. – С. 104; спр. 102. – С. 234; спр. 110. – С. 218, 231-233, 967, 1012; спр. 113. – С. 133, 908).

[1031] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 339. – С. 1139; спр. 342. – С. 159; спр. 343. – С. 522; спр. 349. – С. 231; спр. 361. – С. 517-518; спр. 366. – С. 1197; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 75. – С. 449, 582, 1280, 1789; спр. 76. – С. 374; спр. 78. – С. 1180-1181; спр. 81. – С. 1882; спр. 82. – С. 10, 47-48; спр. 83. – С. 46; спр. 84. – С. 315; спр. 85. – С. 1176; спр. 94. – С. 1640; спр. 99. – С. 25; спр. 100. – С. 409; спр. 102. – С. 165; спр. 107. – С. 1497; спр. 112. – С. 1402.

[1032] Напевне, це були Петро Бачинський Лешкович Івахнович (1617 – 1649), землевласник у сс. Бачина і Созань, та Павло Бачинський Лешкович Терешкович (1636 – 1673), землевласник у с. Бачина (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 87. – С. 489, 704; спр. 90. – С. 1230; спр. 99. – С. 339; спр. 101. – С. 1022; спр. 123. – С. 204, 890; спр. 128. – С. 1162; спр. 339. – С. 324; спр. 350. – С. 299; спр. 351. – С. 701; спр. 362. – С. 485; спр. 374. – С. 1497; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 101. – С. 137, 713; спр. 103. – С. 496; спр. 113. – С. 71; спр. 116. – С. 1166; спр. 120. – С. 1174; спр. 334. – С. 120; спр. 335. – С. 331).

[1033] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 80. – С. 1247; спр. 82. – С. 172; спр. 83. – С. 117; спр. 300. – С. 1222; спр. 302. – С. 449, 458; спр. 304. – С. 1064; спр. 328. – С. 374, 382; спр. 331. – С. 178, 243, 251; спр. 339. – С. 387; спр. 340. – С. 392; спр. 343. – С. 1161, 1176, 1715; спр. 345. – С. 555; спр. 351. – С. 823; спр. 356. – С. 1329, 1847; спр. 367. – С. 193; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 42. – С. 302, 916; спр. 51. – С. 1357; спр. 55. – С. 872; спр. 67. – С. 82, 419; спр. 71. – С. 933, 937, 945; спр. 75. – С. 164; спр. 79. – С. 1274, 1325; спр. 87. – С. 394,

проблеми. Оскільки монарх, користуючись правом патронату, сам визначав конфесійну приналежність церков у своїх володіннях, шляхта, що осіла в королівщинах, опинилася в неоднозначній ситуації. Малоймовірно, що її конфесійні вподобання різнилися від решти РШ, власників земських маєтностей. Це підтверджується усіма розглянутими документами, починаючи з маніфестації 1603 р. Так, серед активних захисників православ'я подибуємо: Чернецьких, князів з сс. Сторона, Яблінка Чернецька (Нижня), Сможа; Височанських Янковичів, посесорів війтівства у сс. Бориня і Висоцьке Нижнє; Комарницьких Федьковичів, князів з сс. Риків і Багновате; Комарницьких Черленовичів, посесорів с. Климець; Староміського Івана, попа зі Старого Самбора; Устрицьких, посесорів кількох війтівств у Стрв'язькій країні Перемишльського староства; Коблянських з сс. Кобло Старе та Коблянська Воля; Татомирів, посесорів князівства у с. Підбуж. Однак уся ця шляхта виступає одночасно і серед власників земських маєтностей. Для прикладу, Комарницькі продовжували утримувати свої земельні наділи у родовому гнізді. Їхніми співвласниками були Височанські Янковичі. Частина Чернецьких і Татомири володіють нерухомістю у сс. Уріж і Монастирець, родина Іллі Чернецького виступає серед власників с. Матків т.д. Усе це до певної міри нівелює їхній статус шляхти, осілої на королівщинах. Натомість документ 1638 р. інформує про родини, котрі не мали жодної земської власності. Й це дозволяє стверджувати, що війти-князі та попи так само долучалися до конфесійної боротьби, хоча рівень їхньої репрезентативності на порядок нижчий, ніж серед зем'ян.

***

На початку 1650-х років розпочинається черговий виток конфесійного протистояння у Перемишльській єпархії. Передумовою цього стали військово-політичні пертурбації кінця 1640-х років. Підписання Зборівської

398; спр. 95. – С. 613; спр. 97. – С. 662; спр. 98. – С. 929; спр. 102. – С. 89, 300, 320, 325, 864, 1076, 1406; спр. 109. – С. 271, 273-275, 278, 1000, 1110; спр. 110. – С. 126, 318, 318.

угоди та прийняття відповідної сеймової конституції створило можливість православним обрати свого владику, якого по смерті Семена Гулевича Воютицького не було з середини 1640-х років. Ним став син Теодора Винницького Антоновича Олександр, котрий у 27 квітня 1650 р. отримав королівський привілей, а вже 11 липня 1650 р. висвятився на єпископа[1034]. Згідно королівського надання, православні отримували 4 монастирі (Спаський, Онуфріївський у с. Нанчулка, Лаврський і Смільницький). Однак до кінця 1650 р. вони залишалися в руках уніатів[1035]. Не бажаючи чекати на розв'язання цього питання легальним шляхом, Антоній Винницький на початку 1651 р. переходить до збройної боротьби за єпископські маєтності та володіння. При підтримці шляхти і міщан він захопив перемишльську кафедру і кілька владичих сіл та монастирі. Улітку 1652 р. уніати на чолі з єпископом Прокопом Хмелецьким відвоювали с. Валяву, яка стала у наступні роки резиденцією уніатських владик. З 1653 р. збройне протистояння припинилося, однак судові процеси між обома сторонами тривали й у наступні роки[1036].

По смерті Хмелецького у 1664 р. православні знову вдаються до спроб силою потіснити уніатів. Антоній Винницький Антонович, спираючись на судові вироки, видані на його користь, у березні 1664 р. захопив с. Валяву, вигнавши звідти свого супротивника Антонія Терлецького. Однак, цей успіх був нівельований черговим судовим декретом, виданим у Люблінському трибуналі. Цим рішенням Антон Винницький Антонович засуджувався на інфамію та до страти. Екзекуція вироку покладалася на перемишльського старосту. Останній, попри те, що заручився підтримкою заможної

[1034] Балик Б. Інокентій Винницький, єпископ Перемиський, самбірський, сяніцький (1680-1700) / Б. Балик. – Рим, 1978. – С. 24.

[1035] У інструкції для послів на сейм, виданій на Вишенському сеймику 7 листопада 1650 р., з-поміж іншого зазначалося: "*Iz wladyctwo przemyskie ksiedzu Antoniuemu Winnickiemu od J. kr. Mci konferowane jest, aby manastery z konstytucyey anni millessimi sexcentessimi quadragesini primi pp. Disunitom naznaczone onemu in possessionem oddane byly*" (AGZ. – T. XXI. – Nr 36 (s. 75).

[1036] Krochmal J. Unia w eparchii przemysko-samborskiej za rządów władyki Atanazego Krupeckiego (1609–1652) / J. Krochmal // Kościół, społeczeństwo, kultura: prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej. Red. J. Drob, H. Łaszkiewicz, Stasiak [et aliis]. Łublin, 2004. – s. 126-127. Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemysko-samborskiej za czasów biskupa Prokopa

католицької шляхти й мав у своєму розпорядженні півтораста озброєних вояків, так і не міг схопити православного владику. Антоній Винницький зумів мобілізувати місцеву РШ, яка й стала на перешкоді перемишльському старості Мартину Мадалинському[1037].

Як і в попередні роки, РШ була активним учасникам цих подій. Судові справи початку 1650-х років повідомляють імена двох десятків шляхтичів з оточення православного владики. До його складу входила, насамперед, найближча родина. Це були батько Теодор та брат Стефан[1038]. Окрему групу творили вихідці з с. Винники, з родового відгалуження Радевичів Лукавських. Зокрема, документи повідомляють про Дмитра Лукавського (1600 – 1652) та його сина Ігната (1645 – 1681), власників частки у с. Винники та посесорів частини війтівства у с. Лукавиця[1039]; Тому Лукавського (1637 – 1653), землевласника з с. Білина Велика; Івана Лукавського Мацейчака (1652 – † 1673), землевласника у с. Винники;[1040] Теодора Піскора (1629 – 1660), землевласника з с. Гординя[1041]. З родини Винницьких Тарасовичів Гриньовичів виводився Гарасим Коваль (1638 – 1698), землевласник у с. Винники[1042]. Ще кількох осіб з роду Винницьких – Йоана

Chmielewskiego (1652 – 1664) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2015. – T. XXII. – S. 171-179.

[1037] Ibidem.

[1038] Балик Б. Інокентій Винницький, єпископ Перемиський, самбірський, сяніцький (1680-1700) / Б. Балик. – Рим, 1978. – С. 13-43.

[1039] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 66. – С. 51; спр. 83. – С. 245; спр. 91. – С. 227, 297, 773; спр. 99. – С. 390, 393; спр. 321. – С. 713; спр. 323. – С. 236; спр. 334. – С. 719; спр. 338. – С. 648; спр. 342. – С. 299; спр. 350. – С. 1184, 1238, 1347; спр. 361. – С. 950; спр. 377. – С. 393, 1288; спр. 378. – С. 1380; спр. 424. – С. 1315; спр. 430. – С. 3636; спр. 434. – С. 484; ф. 14, оп.1. – Спр. 74. – С. 1484; спр. 89. – С. 541, 570; спр. 111. – С. 1681; спр. 117. – С. 2690; спр. 125. – С. 72; спр. 308. – С. 352; спр. 336. – С. 409; спр. 337. – С. 184; спр. 344. – С. 633.

[1040] Там само. – Спр. 111. – С. 222; спр. 118. – С. 1148; спр. 128. – С. 705, 1195; спр. 378. – С. 1380; спр. 379. – С. 73; спр. 392. – С. 759; спр. 393. – С. 712; спр. 403. – С. 1820; спр. 410. – С. 966, 1098; спр. 412. – С. 28; спр. 416. – С. 1471; спр. 418. – С. 508, 815; спр. 420. – С. 2563; спр. 432. – С. 538.

[1041] Там само. – Спр. 100. – С. 1199; спр. 107. – С. 68, 72-73; спр. 111. – С. 660; спр. 361. – С. 891; спр. 379. – С. 73; спр. 381. – С. 254; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 99. – С. 688; спр. 109. – С. 869; спр. 112. – С. 1325; спр. 125. – С. 72, 1000; спр. 126. – С. 1408.

[1042] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 104. – С. 1293; спр. 107. – С. 157; спр. 108. – С. 951; спр. 117. – С. 779; спр. 121. – С. 1643; спр. 122. – С. 1376; спр. 131. – С. 1546; спр. 137. – С. 1932; спр. 142. – С. 1235; спр. 148. – С. 1191; спр. 149. – С. 2106; спр. 150. – С. 815; спр. 361. – С. 2362; спр. 377. – С. 393; спр. 384. – С. 424; спр. 405. – С. 2385; спр. 423. – С. 664, 1014; спр. 442. – С. 1496; спр. 446. – С. 2063; спр. 449. – С. 593, 1076; спр. 459. – С. 1915, 2060, 2157; спр. 462. – С. 1401; спр. 464. – С. 1634; спр. 465. – С. 1050, 1142; спр. 486. – С. 1155; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 125. – С. 72; спр. 126. – С. 475; спр. 141. – С. 951.

Бялу та Тимка Лукавського Білічака, попа Стефана Лукавського – ідентифікувати не вдається.

Серед оточення владики Антонія вже традиційно натрапляємо на представників сімейств, знаних своєю активною позицією з початку XVII ст. Йдеться, насамперед, про рідню владики Антонія по жіночій лінії, братів Олександра Захарія (1629 – 1680) та Станіслава (1629 – 1658) Шептицьких, власників частини Шептичів і Вощанців, у 1657 р. делегатів на вибори митрополита київського[1043]. Продовжують підтримувати православ'я Копистинські в особі Андрія (1612 – 1654), внука владики Михайла Копистинського, землевласника у с. Топільниця, так само учасника виборів митрополита київського у 1657; Миколая (1643 – 1670) і Йоана (1643 – 1678), синів Романа, замешкалих у с. Коблянська Воля; Базилія (1643 – 1655), сина Яцька Лесьовича, землевласника у с. Бережниця[1044]. Созанські знову представлені родиною Гуйтинів, зокрема, Яцьком Гуйтином (1606 – 1651) та його сином Іваном (1649 – 1696), а також Василем, можливо, Вороною Спреником (1639 – 1671)[1045]. Підтримав Антонія Винницького також Григорій Комарницький Черленович (1611 – 1663), власник маєтностей у сс. Комарники, Тисарів, Жупанє, посесор с. Климець. Він доводився сином і внуком відповідно Костянтину і Андрію Черленовичам, котрі підписали маніфестацію 1603 р.[1046] Нарешті, натрапляємо на Васька Яворського Кіщака

[1043] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 348. – С. 414, 810; спр. 367. – С. 996, 1020; спр. 361. – С. 1564; спр. 363. – С. 1700; спр. 367. – С. 996, 1020; спр. 375. – С. 165, 419, 775, 858; спр. 376. – С. 39, 1001; спр. 377. – С. 1474; спр. 378. – С. 619, 1154, 1386, 1541; спр. 379. – С. 2353; спр. 384. – С. 783, 1353, 1792; спр. 412. – С. 106; спр. 417. – С. 410, 884, 1149; спр. 424. – С. 1166, 1618; спр. 432. – С. 42, 150, 539, 612; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 100. – С. 155; спр. 108. – С. 1269, 1275, 1473; спр. 110. – С. 501; спр. 113. – С. 362, 366, 378; спр. 114. – С. 931; спр. 115. – С. 135, 405, 555; спр. 120. – С. 218, 299, 1011, 1449; спр. 124. – С. 225; спр. 138. – С. 810; спр. 142. – С. 190.

[1044] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 59-61.

[1045] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 316. – С. 626; спр. 322. – С. 319, 372; спр. 335. – С. 1457; спр. 338. – С. 584; спр. 346. – С. 2512; спр. 351. – С. 102, 986; спр. 357. – С. 81; спр. 359. – С. 69-70; спр. 377. – С. 1288; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 66. – С. 1038, 1153; спр. 72. – С. 77, 80; спр. 75. – С. 597, 869; спр. 76. – С. 1193; спр. 79. – С. 703; спр. 92. – С. 1993, 1997, 2016; спр. 93. – С. 1236, 1309; спр. 97. – С. 541, 702; спр. 102. – С. 90, 111, 114, 246; спр. 108. – С. 57; спр. 113. – С. 456.

[1046] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 4. – С. 137; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 111. – С. 815; спр. 345. – С. 106; спр. 355. – С. 627; спр. 357. – С. 327; спр. 367. – С. 118; спр. 373. – С. 964; спр. 379. – С. 1567; спр. 380. – С. 1282; спр. 383. – С. 848; спр. 390. – С. 1085, 1790; спр. 394. – С. 55; спр. 400. – С. 1428; спр. 435. – С. 571-577; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 14. – Оп. 1. – Спр. 77. – С. 771; спр. 99. – С. 127, 521, 735; спр. 103. – С. 1331-1332; спр. 107. – С. 119-120, 746, 896, 899, 905, 1463; спр. 110. – С. 205-207, 423, 781, 807; спр. 111. – С. 191, 479, 482; спр. 114. – С. 627; спр. 120. – С. 97, 848, 851; спр. 121. – С. 28; спр. 128. – С. 17.

(1627 – 1685), брата Луки Кіщака (1624 – 1650), учасника конфесійного протистояння 1630-х років[1047], та на Павла Плювака (1627 – 1678) і Петра Лешковича Івахновича (1617 – 1652) Бачинських, так само задіяних у конфесійній боротьбі з 1630-х років[1048].

Незначна кількість членів православного шляхетського угруповання, виписаного у судових актах початку 1650-х років, яке обраховувалося двома десятками осіб, наводить на думку про його зменшення. Складається враження, що релігійні питання цікавили вузьке коло осіб, тісно пов'язаних з владикою Антонієм Винницьким. В дійсності, останній опирався на підтримку абсолютної більшості РШ, яка за необхідності готова була стати на захист своїх конфесійних переконань. Свідченням цього стали події середини 1664 р. На заклик Антонія Винницького не допустити екзекуції вироку Люблінського трибуналу та захистити його від перемишльського старости та його збройного почту відгукнулося кількасот осіб шляхти[1049]. Відповідні судові акти повідомляють, що православного владику підтримали цілі шляхетські осідки ледь не у повному складі[1050]. (див. таблицю)

п/п	Шляхетський осідок	Кількість шляхти	п/п	Шляхетський осідок	Кількість шляхти
1	Бачина	12	23	Лосинець	8(1)*
2	Блажів	3	24	Любенці	21
3	Блажівська Воля	5	25	Матків	28
4	Бережки	2	26	Мельничне	20
5	Білинка Мала	1	27	Монастирець	8
6	Білина Велика	60	28	Монастирик Малий	9
7	Бориня	1	29	Негрибка	4
8	Братковичі	8	30	Попелі	26

[1047] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 104. – С. 1526; спр. 108. – С. 1118; спр. 110. – С. 240; спр. 111. – С. 195; спр. 116. – С. 1592; спр. 118. – С. 1625; спр. 377. – С. 1288; спр. 379. – С. 1650; спр. 411. – С. 1682; спр. 414. – С. 1805; спр. 422 . – С. 151; спр. 432. – С. 525, 696; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 139. – С. 1880; спр. 343. – С. 1646.
[1048] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 85. – С. 2142; спр. 87. – С. 489, 704; спр. 99. – С. 339; спр. 105. – С. 317; спр. 112. – С. 918; спр. 123. – С. 204; спр. 339. – С. 324; спр. 347. – С. 100; спр. 350. – С. 299; спр. 355. – С. 223, 413, 1284; спр. 358. – С. 1872; спр. 374. – С. 1497; спр. 393. – С. 944; спр. 409. – С. 1359; спр. 413. – С. 1410; спр. 426. – С. 2162; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 101. – С. 137, 713; спр. 115. – С. 497, 767, 1012; спр. 120. – С. 1174.
[1049] Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemysko-samborskiej za czasów biskupa Prokopa Chmielewskiego (1652 – 1664) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2015. – T. XXII. – S. 192-193.
[1050] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 398. – С. 732-741.

9	Винники	11	31	Радиловичі	6
10	Висоцьке Нижнє	1	32	Ритаровичі	5
11	Висоцьке Верхнє	4	33	Розгірці	5
12	Городище	13	34	Розлуч	2
13	Гординя	25	35	Розсохи	17
14	Жукотин	8	36	Сілець	25
15	Ільник	8	37	Ступниця	22
16	Ісаї	2	38	Терло	22
17	Кавсько	2	39	Тур'є	13
18	Комарники	1	40	Турка	31
19	Корчин	28	41	Угерці і Вощанці	5
20	Крушельниця	49	42	Уличне	9
21	Кульчиці	94	43	Унятичі	22
22	Лімна	3	44	Явора	39

У вказаному списку відсутні Созань, Ортиничі, Бережниця, Борислав, Корналовичі, Котів, Криниця, Кропивник, Підгородці, Ваневичі, Топільниця, Тустановичі, Уріж, Хлопчиці. Можна лише гадати, чому їх немає серед прибічників Винницького, але, вочевидь, не через байдужість до конфесійних справ.

За родовою приналежністю РШ представлена усіма відомими на середину XVII ст. сімействами, замешкалими на території Перемишльщини. Це в однаковій мірі як місцеві роди, так і зайшла шляхта з Сяноччини (Дверницькі, Добрянські тощо), Жидачівщини (Витвицькі, Гошовські і т.д.), Львівщини (Путятицькі і т.д.) (див. таблицю)

Шляхетський рід	**Кількість осіб (місце осідку)**	**Загальна кількість осіб**	**Шляхетський рід**	**Кількість осіб (місце осідку)**	**Загальна кількість осіб**
Винницькі	1(Мельничне) 2(Тур'є) 3(Корчин) 1(Крушельниця)	26	Яворські	2(Розсохи) 1(Висоцьке Верхнє) 1(Матків) 1(Ільник)	79

	1(Братковичі) 1(Монастирець) 4(Гординя) 7(Винники) 1(Кульчиці) 3(Білина Велика) 1(Городище) 1(Ступниця)			12(Мельничне) 30(Явора) 23(Турка) 1(Тур'є) 4(Крушельниця) 2(Попелі) 1(Унятичі) 1(Кульчиці)	
Попелі	1(Явора) 1(Любенці) 2(Уличне) 17(Попелі) 2(Унятичі) 1(Монастирець) 4(Кульчиці) 3(Ступниця)	15	Монастирські	1(Попелі) 1(Унятичі) 9(Монастирик Малий) 5(Монастирець) 1(Сілець) 1(Ступниця)	18
Білинські	3(Матків) 1(Турка) 2(Гординя) 48(Білина Велика)	54	Матківські	19(Матків) 3(Лосинець) 1(Корчин) 1(Кульчиці) 2(Сілець)	26
Добрянські	3(Явора) 1(Любенці) 1(Блажівська Воля) 1(Кульчиці) 1(Ступниця)	7	Турянські	1(Явора) 6(Тур'є) 1(Попелі) 1(Угерці) 2(Кульчиці) 2(Сілець)	13
Ільницькі	1(Матків) 4(Ільник) 3(Лосинець) 2(Турка) 1(Корчин) 1(Крушельниця) 1(Братковичі)	13	Уруські	2(Корчин) 1(Попелі) 1(Унятичі) 1(Білина Велика) 3(Сілець)	8
Чайківські	1(Любенці) 1(Унятичі) 2(Гординя) 2(Кульчиці) 1(Білина Велика) 1(Городище)	8	Кропивницькі	2(Мельничне) 1(Крушельниця) 1(Унятичі) 2(Винники) 1(Кульчиці) 4(Ступниця)	11

Височанські	1(Бориня) 1(Висоцьке Нижнє) 3(Висоцьке Верхнє)	5	Городиські	1(Унятичі) 6(Гординя) 4(Кульчиці) 10(Городище) 1(Сілець)	22
Блажівські	1(Блажів) 3(Блажівська Воля) 1(Гординя)	4	Підгородецькі	1(Ільник) 1(Явора) 1(Корчин) 4(Любенці) 1(Гординя)	8
Терлецькі	12(Терло) 10(Розсохи) 1(Мельничне) 3(Попелі)	26	Кречківські	3(Терло) 1(Розсохи) 1(Матків) 2(Ільник) 2(Мельничне)	9
Бандрівські	1(Розсохи) 4(Гординя) 1(Ступниця)	6	Негребецькі	3 (Негрибка) 1(Турка) 1(Білина Велика)	5
Волошиновські	1(Кульчиці) 1(Білина Велика) 1(Радиловичі)	3	Созанські	3(Матків) 1(Кульчиці) 1(Сілець)	5
Комарницькі	1(Комарники) 1(Лосинець) 1(Мельничне)	3	Устрицькі	1(Бережки) 1(Тур'є) 1(Білинка Мала)	3
Витвицькі	1(Братковичі) 1(Любенці)	2	Баранецькі	2(Ритаровичі) 5(Кульчиці)	7
Бачинські	12(Бачина) 2 (Кульчиці)	14	Нанівські	3(Терло) 2(Розсохи)	5
Гординські	5(Гординя) 1(Ступниця)	6	Гошовські	2(Явора) 1(Братковичі) 2(Любенці)	5
Копистинські	1(Ісаї) 1(Унятичі)	2	Гурянські	1(Терло) 1(Розсохи)	2
Шептицькі	4(Угерці Вощанці)	4	Ритаровські	3(Ритаровичі) 1(Монастирець)	4
Дверницькі	1(Негрибка) 1(Бережки)	2	Ступницькі	1(Ступниця) 1(Блажів)	2
Дубравські	1(Унятичі) 1(Сілець)	2	Турецькі	4(Турка) 1(Унятичі)	5
Братківські	2(Братковичі)	2	Середницькі	1(Терло)	1
Вишотравки	1(Тур'є)	1	Сілецькі	11(Сілець)	11
Бориславські	1(Уличне)	1	Новосельські	1(Білина Велика)	1
Брошньовські	1(Тур'є)	1	Путятицькі	3(Сілець)	3

Розлуцькі	2(Розлуч)	2	Староміські	1(Корчин)	1
Голинські	2(Крушельниця)	2	Стрижовські	1(Попелі)	1
Жукотинські	8(Жукотин)	8	Топільницькі	2(Кульчиці)	2
Заплатинські	1(Любенці)	1	Тустанівські	1(Кульчиці)	1
Зробеки	1(Явора)	1	Унятицькі	5(Унятичі)	5
Сулятицькі	1(Братковичі)	1	Телешницькі	1(Крушельниця)	1
Коблянські	1(Унятичі)	1	Хлопецькі	1(Білина Велика)	1
Корчинські	19(Корчин)	19	Чоловські	1(Кульчиці)	1
Криницькі	1(Кавсько)	1	Шандровські	4(Унятичі)	4
Крушельницькі	39(Крушельниця) 2(Розгірці)	41	Кульчицькі	63(Кульчиці) 1(Городище)	64
Лісковацькі	1(Розсохи)	1	Ясеницькі	1(Тур'є)	1
Літинські	1(Білина Велика)	1	Ломницькі	3(Лімна)	3
Любенецькі	5(Любенці) 1(Унятичі)	6	Кшеменські	2(Терло)	2
			Інші роди	2(Лосинець) 1(Мельничне) 3(Розгірці) 1(Братковичі) 5(Любенці) 6(Уличне) 1(Кавсько) 9(Ступниця) 2(Білина Велика) 1(Кульчиці) 5(Радиловичі) 1(Винники) 1(Блажів) 1(Блажівська Воля) 4(Болестрашиці) 1(Блозів)	44

Джерело: ЦДІАУ м. Львів, 13. – Оп. 1. – Спр. 398. – С. 732-741.

Серед прибічників православного владики судові акти згадують також кількадесят шляхтичів, ймовірно, католицького віровизанння. Усе це, за кількома винятками, шляхта, що проживала у гніздах РШ (Осенковські,

Клодницькі, Свєховські і т.д.). Підтримуючи православних, вони керувалися, в першу чергу, становою солідарністю.

Підсумовуючи вищевказане, можемо констатувати: в ході конфесійного протистояння більшість РШ шляхти зайняла активну проправославну позицію. У цьому середовищі доволі швидко викристалізувалася група осіб, котрі очолили боротьбу, зумівши акумулювати енергію невдоволення та спрямувати її у русло конструктивного й ефективного відстоювання своїх релігійних вподобань. Кістяк цієї групи становила верхівка РШ, яка нараховувала кількадесят осіб, вихідців з таких родів як Літинські, Копистинські, Винницькі Антоновичі, Радиловські, Попелі Романовичі, Хлопецькі, Ритаровські, Шептицькі та інші.

***

Сторічне протистояння у Перемишльській єпархії між унією та православ'ям завершилося поразкою останнього. У вітчизняній та зарубіжній історіографії ця подія, закономірно, не могла залишитися поза увагою. Обставини переходу перемишльського владики Інокентія Винницького разом з кліром та мирянами на уніатство докладно вивчені[1051]. Загалом дослідники схильні розглядати їх через призму взаємодії ключових гравців: монархія в особі Яна III Собеського, верхівка православного кліру, представлена Інокентієм Винницьким, католицька церква в особі Папи та її інституцій у Речі Посполитій. Їхня діяльність, спрямована на вирішення якихось своїх завдань, на певному етапі досягнула спільного знаменника й не суперечила одна одній. Усе це на ширшому історичному тлі суспільних трансформацій призвело до успішного й безболісного переходу на унію. Власне, на вказаних суспільних змінах історики зупиняються неохоче, обмежуючись констатацією таких очевидних фактів як боротьба з козаками, вихід частини українських територій зі складу Речі Посполитої, а звідси розлам в українському суспільстві та пошук свого місця в нових реаліях, які склалися

[1051] Балик Б. Інокентій Винницький, єпископ Перемиський, самбірський, сяніцький (1680-1700) / Б. Балик. – Рим, 1978. – С. 43-325.

у Речі Посполитій в другій половині XVII ст. Історія верхівки РШ Перемишльської землі дозволяє, на нашу думку, перевести ці постулати з площини абстрактних тверджень у сферу живої історії, здатної оперувати конкретним фактажем. Саме докладний аналіз життєпису цих шляхетських родин в значній мірі містить відповіді на питання, чому православ'я у Перемишльській єпархії наприкінці XVII ст. зазнало поразки.

Завзятість, з якою більшість РШ на чолі з найбільш заможними і суспільно активними родинами виступили на захист православ'я, як це не дивно, межувала з процесом окатоличення. Дещо пригальмувавши у XVI ст., на межі XVI – XVII ст. він відновлюється. Перші такі випадки документи фіксують у Блажівських і Хлопецьких. Зокрема, син Федька Блажівського Ваньковича Мига, Андрій, тричі оружувався на католичках. Про його конфесійну приналежність нічого не повідомляється. Однак відомо напевне, що його наступники були католиками[1052]. Подібно у сім'ї Хлопецьких Єронім, брат Максиміліана Хлопецького, будучи вихований у руській традиції (зберігся його підпис, виконаний кирилицею), двічі одружувався на католичках. Його нащадки, судячи з імен та шлюбів, були католиками. А одна з його внучок – Магдалина – стала монахинею самбірського монастиря св. Бригіти (1629)[1053].

Подеколи можна спостерігати дивні ситуації, за яких у одній родині співіснували як ревність у відстоюванні традиційних вірувань, так і неофітство. Зокрема, Андрій Устрицький підписав у 1603 р. маніфестацію проти утисків руської церкви та записав для перемишльських владик свою власність Журавин у Сяноцькій землі. Натомість його сини від другого шлюбу з Анною Кавецькою були католиками. Один них – Мацей Станіслав –

[1052] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 460. – С. 263; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 27. – С. 880; спр. 52. – С. 1155.
[1053] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 326. – С. 1479; спр. 348. – С. 415-416; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 65. – С. 1311-1313; спр. 167. – С. 135; спр. 169. – С. 491; спр. 170. – С. 598.

на початку 1660-х років ініціював будівництво костелу та створення окремої римо-католицької парафії у родовому гнізді у с. Ясінь[1054].

У першій половині XVII ст. знані ще два випадки релігійної конверсії. Зокрема, у родині Височанських Янковичів католиком став Лука (похований у 1642 р. у самбірському костелі). Імена його нащадків (Станіслав, Тома, Франциск, Ядвіга тощо), їхні шлюби виключно з представниками католицьких родів, окремі прямі вказівки (заповіт Катерини, дочки Луки) не залишають жодних сумнівів у їхній приналежності до західного обряду[1055]. У родині Блажівських на початку XVII ст. Миколай Андрійкович двічі одружувався на католичках. Можливо, він ще залишався православним, але його наступники вже сповідували католицизм[1056].

У другій половині XVII ст. зміна віровизнання охоплює все нові родини. Так, серед Хлопецьких появу ще однієї сім'ї католиків слід пов'язувати з нащадками Йоана, сина Миколая. Одружився він з Єлизаветою Літинською та з початку 1640-х років мешкав у с. Кровиця, у маєтку дружини. Його спакоємцями стали двоє синів та дочка. Йоан та Миколай були одруженими на католичках. Однак чи змінили вони віровизнання чи ні, відомостей немає. Про наступне покоління відомо напевне, що вони були католиками. Про це інформує єдиний запис про дітей Йоана за 1737 р. На той час вони вже були далеко не молодими. З них Маріанна, народжена у другому шлюбі, була черницею самбірського монастиря св. Бригіти[1057].

У кінці XVII ст. аналогічні пертурбації прослідковуються у родині Копистинських з с. Топільниці. Андрій, правнук перемишльського владики

[1054] Augustyn M. Dzieje rodzin szlacheckich herbu Przestrzał od XVI do XVIII w. / M. Augustyn // Bieszczad. – Ustrzyki Dolne, 2002. – T. 9. – S. 30, 32-33, 41.

[1055] Kuczera A. Samborszczyzna. Ilustrowana monografia miasta Sambora i ekonomii Samborskiej / A. Kuczera. – Sambor, 1935. – T.1. – S. 376. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 117. – С. 704; спр. 123. – С. 137-138; спр. 141. – С. 303; спр. 377. – С. 1561; спр. 418. – С. 2107; спр. 419. – С. 1014; спр. 436. – С. 1205; спр. 444. – С. 2485; спр. 447. – С. 200; спр. 449. – С. 1614; спр. 455. – С. 1554; спр. 458. – С. 107-110; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 117. – С. 1575, 1587; спр. 120. – С. 113; спр. 130. – С. 568, 682.

[1056] Там само. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 161. – С. 1044; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 133. – С. 643; спр. 137. – С. 1846; спр. 413. – С. 1379; спр. 432. – С. 266, 576; спр. 436. – С. 535, 1216; спр. 443. – С. 220; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 79. – С. 745; спр. 143. – С. 42.

[1057] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 95. – С. 687, 691-692; спр. 97. – С. 217; спр. 118. – С. 1157; спр. 119. – С. 651; спр. 121. – С. 46-49; спр. 123. – С. 217, 228, 235, 241; спр. 124. – С. 2532; спр. 126. – С. 4-6, 659; спр.

Михайла, попри шлюб з католичкою Софією Лесьовською, залишався православним, про це є безпосередні документальні свідчення[1058]. Натомість його син Станіслав став католиком, другий син Інокентій став монахом-домініканцем. Можливо, католиком також був їхній брат Казимир[1059]. Те ж саме спостерігається у родині Копистинскьих Олександровичів з Попелів і Борислава, де останнім православним, чи то пак уніатом, був Олександр (1651 – 1708)[1060].

У цей час католики з'являються серед Монастирських Степановичів. Вочевидь цьому передувало одруження Івана Кав'яка (1637 – 1673) з Єлизаветою Бонковською та Теодора Миколайовича (1640 – 1680) з Єфросинією Бонковською, згодом – Софією Галінською. Їхні нащадки сформували католицькі відгалуження Монастирських Степановичів[1061].

Серед Ритаровських у другій половині XVII ст. найбільш знані сини Андрія та Анни Устрицької. Заповіт одного з них – сяноцького войського Стефана Матея, – та його подвійне ім'я засвідчують їхню приналежність до католицького віровизнання[1062].

У родині Попелів у другій половині XVII ст. найбільш заможною була родина Думичів. Її представник Андрій Йосиф, чернігівський хорунжий, батько відомого королівського полковника і тучапського старости Криштофа, судячи з подвійного імені, був католиком[1063].

---

130. – С. 285; спр. 241. – С. 122; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 112. – С. 604; спр. 131. – С. 505; спр. 133. – С. 1020; спр. 139. – С. 1458.

[1058] У 1684 р. він з братом Михайлом та ще кількома шляхтичами був оскаржений у перемишльському гроді римо-католицьким ксьондзом Станіславом Скавінським. У документі вказується конфесійна приналежність позваних ("…*Andream Kopystynski religinis graeca … Michaelem Kopystynski itidem graeca religionis …*"). Окрім того, зберігся заповіт Андрія (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 438. – С. 193; спр. 494. – С. 134-137).

[1059] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 483. – С. 1467; спр. 519. – С. 721.

[1060] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 58-59.

[1061] Син Теодора Базилій у 1700 р. заповів поховати себе у костелі с. Чуква (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 470. – С. 1202-1205). Сини Івана Кав'яка мали подвійні імена – Павло Станіслав та Йоан Ремігіан, а внук – хелмський ловчий Мартин – був похований в каплиці св. Анни Бернардинського монастиря у Новому Самборі. (Kuczera A. Samborszczyzna. Ilustrowana monografia miasta Sambora i ekonomii Samborskiej / A. Kuczera. – Sambor, 1935. – T.1. – S. 377).

[1062] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 487. – С. 241-243.

[1063] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 157; спр. 33. – С. 22; ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 160. – С. 1604; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 230. – С. 196; спр. 479. – С. 1857; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 148. – С. 344.

Серед Шептицьких перші католики з'явилися, судячи з шлюбів та подвійних імен, а також прямих свідчень (заповіт гостинського скарбника Казимира), у другій половині XVII ст. серед нащадків Петра[1064].

Поряд з випадками релігійної конверсії ще більшого поширення набувають міжконфесійні шлюби. Упродовж XVII ст. їхня кількість наростає й на межі XVII – XVIII ст. серед верхівки РШ вони відчутно домінують над традиційними шлюбами у своєму середовищі[1065].

[1064] Смуток І. Родовід Шептицьких за матеріалами перемишльських гродських і земських актів XVI – першої половини XVIII століття / І. Смуток // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2011. – Вип. 20. Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – С. 593-594. ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 37. – С. 157.

[1065] Серед Блажівських, окрім нащадків Андрія Миколайчика та Андрія Миговича, котрі стали католиками й, вочевидь, родичалися з сім'ями спільного з ними віровизнання, одруження з католиками наприкінці XVII ст. входить в звичку серед інших родин. Серед нащадків Мартина Миговича добре знаний мельницький мечник Петро, він двічі одружувався на шляхтянках свого кола (Анна Гошовська, Софія Винницька). Не зрадили традиції його брати і сестри, натомість серед решти внуків Мартина ситуація виглядає дещо інакше. Так, Гаврило, бидгоський войський, у першому шлюб побрався з Катериною Чолганською із Жидачівщини, а в другому – з Мариною Кшивковською. Його двоюрідний брат Павло, мозирський чашник, прожив життя з Єфросинією, дочкою Сигізмунда Лещинського. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 133. – С. 828; спр. 146. – С. 1176; спр. 153. – С. 56-58; спр. 224. – С. 436; спр. 462. – С. 1242, 1900, 2665).

У родині Івана Хлопецького дві з трьох дочок його сина Адама побралися зі шляхтичами з Львівської землі; сини Стефана Хлопецького уклали традиційні шлюби, породичавшись з Матківськими Будзовичами, Білинськими та Сулятицькими. У родині Миколая Хлопецького з трьох одружених синів Георгій взяв за дружину Барбару Оплавську, з католицької родини, що замешкала у с. Білина Велика (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 130. – С. 118, 130).

У родині Комарницьких Черленовичів стрийський войський Максиміліан прожив спільне життя з Анною Домонович з Галицької землі. У цьому шлюбі народилися троє дочок, з них старша Маріанна стала дружиною Яна Кобилецького, а згодом Яна Миколайовського (ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 13. – С. 984; спр. 30. – С. 830; ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 184. – С. 196, 198; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 462. – С. 3194; спр. 470. – С. 185, 208).

З трьох правнуків перемишльського єпископа Михайла Копистинського двоє старших – Андрій та Михайло – побралися з католичками (відповідно, Софією Лесьовською і Софією Каменською) (ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 130. – С. 864-865; спр. 152. – С. 331).

Серед дітей Івана Монастирського Степановича старший Петро, перемишльський бургграбій, одружувався двічі. Спершу з Пазею Нанівською, вдруге – з католичкою Магдалиною Краєвською. Як зазначалося, у шлюбі з католичками також перебували Іванові внуки – Іван Кав'як і Теодор Миколайович (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 106. – С. 768; спр. 119. – С. 874, 880).

Перші міжконфесійні шлюби у родині Попелів Ластовчаків фіксуються наприкінці XVII ст. Зокрема, один з синів Федора Ластовчака, Миколай, новогрудський підчаший, взяв за дружину Марію Хжостовську, з "*лядської*" частини с. Ступниця, а його брат Андрій побрався з Анною, дочкою Франциска Вишинського (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 216. – С. 331).

Добре знаний за актами другої половини XVII ст. Стефан Рогозинський, перемишльський гродський віцегерент, уклав шлюб з Маріанною Жабоклицькою. Подружжя мало трьох дочок, виданих за місцевих шляхтичів-русинів, та сина Андрія. Останній одружився з Настасією Лозинською Статевич, чиї батьки, напевне, були перемишльськими міщанами (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 130. – С. 847-848; спр. 143. – С. 1546; спр. 155. – С. 815).

Серед Ступницьких міжстанові шлюби фіксуються ще на початку XVII ст., коли Васько Кліщович Дитко взяв за дружину Софію, дочку Доброгоста Запорського, а єдина дочка Васька Ступницького Козановича вийшла заміж за Станіслава Осенковського. Наприкінці XVII ст. найбільш знаними представниками цього роду були сини Павла Яцьковича Калдуна. Усі троє вибрали собі дружин з католицьких родів. Старший Олександр, стрийський войський, побрався з Єлизаветою, дочкою Бенедикта Ліговського, Петро – у другому шлюбі з Магдаленою Камінською, Станіслав – з Єфросинією Дубравською із Сяноччини (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 139. – С. 277; спр. 378. – С. 85; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 79. – С. 999).

Міжконфесійні шлюби, окрім очевидного зближення РШ з католицькою шляхтою, засвідчують ще одну властивість – слабшає внутрішня консолідація православної шляхетської еліти, не в останню чергу спричинена такою шлюбною політикою. У XVI ст. подібно до того як РШ в цілому творила згуртовану соціокультурну групу, спаяну родинними зв'язками і господарськими справами, її еліта так само в межах цієї групи формувала окрему спільноту, що являла собою конгломерацію сімей різного ступеня родичання між собою, чиї майнові інтереси були тісно переплетені. Щоб переконатися в цьому, достатньо поглянути на родинні зв'язки між підписантами у маніфестації 1603 р., учасниками судових процесах 1610 – 1611 рр.[1066]

У родині Шептицьких серед нащадків Миколая, що мешкав у с. Терло, усі троє синів одружилися з католичками, а дочки побралися з місцевими шляхтичами з сс. Терло і Розсохи. Сини стрийського войського Олександра Захарія Шептицького так само обрали дружин з католицьких родів, окрім теребовлянського чашника Теодора, котрий породичався зі львівською сім'єю Мазаракі (Смуток І. Родовід Шептицьких за матеріалами перемишльських гродських і земських актів XVI – першої половини XVIII століття / І. Смуток // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2011. – Вип. 20. Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – С. 598-601. Żychliński T. Złota księga szlachty polskiej / T. Żychliński. – Poznań, 1883. – Rocznik V. – Tablice genealogiczne (Szeptyccy).).

Турецькі продовжували родичатися з навколишньою руською шляхтою, як то Височанськими Петрушевичами, Вишотравками, Яворськими Блажівськими тощо. Лишень Стефан, добжинський мечник, взяв за дружину Людовіку, дочку Стефана Гедзінського (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 222. – С. 579).

У Терлецьких Олехновичів перший міжконфесійний шлюб виник у середині XVII ст., коли Георгій Олехнович взяв за дружину Єфросинію П'ясецьку. Усі їхні сини так само породичалися р католицькими родами (Миколай – Сюзанна Каменська; Станіслав: перша дружина Цецилія Сельська, друга – Маріанна Ямельницька, третя – Анна Полянська; Стефан: перша дружина – Катерина Альбіновська, друга – Єфросинія Голянська, третя – Софія Чешенська (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 122. – С. 811; спр. 142. – С. 1832; спр. 150. – С. 1502; спр. 154. – С. 524; спр. 215. – С. 87).

Серед Устрицьких нащадки Дмитра Павловича, котрі залишалися вірними східному обряду, укладали шлюби зі шляхтою свого конфесійного середовища. Винятком був чховський ловчий Базилій, котрий взяв за дружину Катерину Дзєржек (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 141. – С. 1128; спр. 147. – С. 1402).

Винницькі Антоновичі з середини XVII ст. родичаються виключно з католицькими сім'ями (Балик Б. Інокентій Винницький, єпископ Перемиський, самбірський, сяніцький (1680-1700) / Б. Балик. – Рим, 1978. – С. 17-42).

З чотирьох синів перемишльського єпископа Юрія Гошовського двоє створили сім'ї: Базилій одружився з Анною Гейгонт, а Костянтин – з Маріанною Олтажевською (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 132. – С. 112; спр. 499. – С. 459)

[1066] Так, Літинські по жіночих лініях були споріднені з Копистинськими (дружина перемишльського єпископа Михайла – Анна Літинська Михайлович, відповідно вона – мати Андрія і Теодора Копистинських), Тишковськими (Дем'ян Тишковський – син Настасії Літинської Юркович), Ритаровськими (Ілля – чоловік Олесі Літинської Юркович, відповідно її син – Георгій), Рогозинськими (Васько Рогозинський – син Марухни Літинської Олександрович), Блажівськими (один з синів Мартина Блажівського Миговича одружився з Марією, дочкою Базилія Літинського, а дочка Марухна Блажівська Мигович вийшла заміж за Януша Літинського; брат Мартина Петро Мигович, званий Дідич, у першому шлюбі був одружений з Катериною, дочкою Андрія Літинського) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 33. – С. 644; спр. 39. – С. 222; спр. 64. – С. 209; спр. 68. – С. 1304; спр. 92. – С. 1937, 1944; спр. 311. – С. 130; спр. 328. – С. 1050; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 395; спр. 33. – С. 91; спр. 34. – С. 177, 548; спр. 38. – С. 320; спр. 65. – С. 1503; спр. 72. – С. 312; спр. 78. – С. 1953; спр. 79. – С. 432, 1612; спр. 85. – С. 358; спр. 95. – С. 507; спр. 100. – С. 58, 1106; спр. 101. – С. 211, 452).

Усі ці процеси поступово видозмінювали середовище, в якому жила верхівка РШ. На кінець XVII ст. її оточення – знайомі-приятелі, родинне коло, контрагенти у майнових справах, патрони і протектори, співдіячі на суспільному поприщі і т.д. – цілком різнилося від оточення їхніх дідів та прадідів.

Як це виглядало, демонструє щоденник київського митрополита Юрія Винницького. Упродовж 1706 р. він вів щоденні записи й докладно фіксував осіб, з якими йому доводилося зустрічатися, зрідка занотовував відомості

Іван і Миколай Хлопецькі по жіночих лініях були споріднені з: Ритаровськими (Мартин Ритаровський – чоловік їхньої сестри Анастасії Хлопецької); Ясеницькими (Мартин Ясеницький – син їхньої сестри Марухни Хлопецької, тобто племінник); Шептицькими (донька Миколая Хлопецького Анна побралася з сином Сенька Шептицького Миколаєм) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 827; спр. 66. – С. 704; спр. 97. – С. 196; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 39. – С. 997; спр. 48. – С. 98, 594; спр. 70. – С. 972; спр. 78. – С. 411; спр. 85. – С. 1019, 1064; спр. 89. – С. 908; спр. 92. – С. 879, 882).

Іван Дубравський з Топільниці мав кількох дочок. З них Настасія стала дружиною Мартина Ясеницького, Анна – Івана Турянського Лойовича, а в другому шлюбі – Грицька Попеля Романовича (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 73. – С. 430, 926; спр. 81. – С. 2208).

Федько Турянський Бучич мав племінника Івана Турянського Угрина, одруженого з Олюхною, сестрою Васька Винницького Антоновича. У цьому шлюбі народилися дві дочки, з них Анастасія стала дружиною Яцька Попеля Романовича, Анна – Грицька Терлецького Олехновича. Дочка останнього Олена Терлецька Олехнович, у свою чергу, побралася з Романом Попелем Романовичем. Сам Федько Бучич одружився з Настасією, сестрою Івана і Миколая Височанських Янковичів та мав трьох дочок: Анну, дружину Андрія Копистинського, єпископового сина; Марухну, дружину Івана Літинського Юрковича. Двоє внуків Федька Бучича породичалися з Рогозинськими (Васько Бучич взяв шлюб з Анною, дочкою Андрія Рогозинського) та Комарницькими Черленовичами (Андрій Кіселичка Бучич побрався з Анною, дочкою Костянтина Комарницького Черленовича) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 312. – С. 316; спр. 313. – С. 1666; спр. 327. – С. 854; спр. 348. – С. 979; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 39. – С. 260; спр. 48. – С. 983; спр. 50. – С. 449, 758; спр. 63. – С. 391; спр. 65. – С. 1480; спр. 68. – С. 723; спр. 71. – С. 665; спр. 78. – С. 444; спр. 83. – С. 1280; спр. 92. – С. 25, 215-216; спр. 104. – С. 271; спр. 107. – С. 934; спр. 110. – С. 11, 201, 210, 407, 423; спр. 111. – С. 622; спр. 118. – С. 523; спр. 312. – С. 266).

Васько Бандрівський одружувався двічі. Повторно – з Марією, дочкою Павла Рогозинського. Його старша дочка Марухна віддалася за Георгія Шептицького (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 45. – С. 224; спр. 56. – С. 543; спр. 64. – С. 1148, 1218).

Ілля та Мартин Ритаровські мали сестру Лукію, котра вийшла заміж за Грицька, брата перемишльського владики Михайла Копистинського (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 36. – С. 191; спр. 37. – С. 1050).

Сенько Шептицький у другому шлюбі побрався з Анною, дочкою Івана Монастирського Степановича. Його племінник Олександр Шептицький одружився з Фенною, дочкою Васька Винницького Антоновича (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 64. – С. 1149; спр. 83. – С. 994; спр. 87. – С. 210).

Стецько, Грицько, Богдан, Андрій, Іван Радиловські Іванковичі були синами Анни Монастирської та племінниками Івана Монастирського Степановича (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 24. – С. 662).

Стефан Чернецький Іляшович з с. Сможа взяв за дружину дочку єпископа Михайла Копистинського Марію. Його двоюрідний брат Стефан Чернецький Стецькович з с. Яблінка Нижня одружився з Настасією Попель Романович (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 321. – С. 1003; спр. 323. – С. 378; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 78. – С. 1699-1700; спр. 87. – С. 1179).

Грицько Яворський Петрашевич доводився зятем Михайлу Турецькому. Останній одружувався двічі (Олюхна, дочка Андрія Рогозинського і Олюхна Винницька Антонович). Його син – Іван Турецький Михайлович – взяв за дружину Марухну, дочку Миколая Височанського Янковича. Остання, у свою чергу, була сестрою Миколая-молодшого Височанського Янковича, одруженого з Февронією Літинською Олександрович, та тіткою Марка Височанського Янковича, одруженого з Анною Шептицькою Федорович, і Анастасії Височанської Янкович, заміжньої за Миколаєм Хлопецьким. З Височанськими Янковичами також родичався Андрій Устрицький, який був одружений з Анастасією, дочкою Івана Височанського Янковича (ЦДІАЛ України. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 19. – С. 723; спр. 24. – С. 926; спр. 29. – С. 802; спр. 36. – С. 553;

про події загальнодержавного та локального значення. На початку та в кінці щоденника уміщені записи за попередні роки. Більшість з них – це звістки про смерть родичів, знайомих та публічних осіб[1067].

Юрій Винницький не мав власної сім'ї. Його родинне коло складалося з братів, сестер, племінників. Сюди ж входили їхні чоловіки та дружини – ленчицький чашник Антон Божецький, брати Станіслав, Франциск та Йоан Нагуйовські, дві дружини брата Петра – N Оріховська та Барбара Кремпська. Усі так чи інакше згадуються у записах. Автор регулярно зустрічається з ними. Вони відвідують його в родинному маєтку в с. Уріж, подорожуючи у власних справах[1068]; приїжджають до нього на урочистості та учти, влаштовані з нагоди релігійних або родинних свят[1069]. Трапляється, вони супроводжують митрополита у його подорожах та беруть участь у вирішенні якихось справ[1070]. При нагоді автор сам відвідує котрогось з родичів[1071]. Народження, одруження, смерть тощо кожного з них для нього, природно, є значущою подією, тому він фіксує це у своїх записах, зазначаючи деталі, що її супроводжували[1072]. Оскільки серед Винницьких Антоновичів з середини

спр. 42. – С. 302, 1162; спр. 44. – С. 789, 1481; спр. 46. – С. 1329; спр. 64. – С. 589, 894; спр. 67. – С. 1998; спр. 68. – С. 306; спр. 72. – С. 568, 606; спр. 75. – С. 908, 1382).

[1067] Незважаючи на хронологічні межі, вказане джерело цілком надається для характеристики історичного періоду, який ми розглядаємо. Адже на початок XVIII ст. Юрій Винницький вже був зрілою людиною. Формування його особистості та кола знайомств, вочевидь, розпочалося ще у 1680-х роках й багатьох персонажів свого щоденника він знав не один рік.

[1068] Андрусяк М. Записник митрополита Ю.Винницького з 1706 р. / М. Андрусяк // Записки Чина св. Василія Великого. – 1932. – Т. 4, № 1-2. – С. 188 („*die 8 j. p. cześnikowa z synami et j. P. Brat z dziecki odjachali*"); с. 191 ("*die 4 Junii j. p. Jackowski pulkownik pozegnal mie; byl i j. p. cześnik leczycki*"); с. 193 ("*die 10 w Urozu obiad; j. p. Brat z dziecmi i j. p. czesznikowa starsza i mlodsza*"); с. 195 ("*die 2 Septembris ichmość p. p. Nahujoscy wszyscy trzej: j. p. podczaszy trębowelski, j. p. czesnik bracławski, j. p. chorąży czernichowski, j. p. brat byli w Urożu*")

[1069] Там само. – С. 189 ("*die 13 May po nabożeństwie z ś Spasa wyjachalem do Straszewicz na obiad, gdzie j. p. cześnikowa starsza i mlodsza zastałem, j. p-a brata, j. p. cześnika, j. p. Żeliborskiego, j. p. chorążyca, j. p. chorążego, cześnika Nahujowskego …*"); с. 190 ("*die 23 swięta Zielone oprawiłem oprocz domowych ichmościow z j. p. pułkownikiem, oberszter lejtnantem etc. dnia 25 wyjachałem z ś Spasa z j. p. bratem*").

[1070] Там само. – С. 189 ("*die 30 aprilis byłem w Starem Mieście dla reparacjej; eadem z p. cześnikiem lęczyckim*"); с. 191 ("*die 30 z Wielunic ruszyłem się dla słoty i przypadku w Starym Mieście nabożęstwa wysłuchawszy, z …dziećmi j. p. brata stanołem w ś Spasie na obiad*"); с. 193 ("*die 29 z j. p. cześnikiem byłem w Medynicach u j. pana starosty*"); с. 197 ("*die 6 z j. p. bratem, z j. p. wojskim bidgoskim, z j. p. cześnikiem lęczyckim i suma bylem w Dobrohostowie u j. pana miecznika*").

[1071] Там само. – С. 196 ("*die 23 z j. p. podczaszym trębowelskim, j. p. chorążym czerniechowskim, j. p. vicegerentem grodzkim przemyskim bawiliśmy się w Łastowkach lowieniem ryb*").

[1072] Там само. – С. 198 ("*Item die 10 Novembris j. panu cześnikowi corka się urodziła anno 1705*"); с. 192 ("*Anno 1705 w ś. Spasie niespodzianie w Zielone swięta same slub dawałem siostrzenicy mojej p. Nahujowskiej, cześnikowej bracławskiej z j. p. Swiechowskim, podstolim zytomirskim*"); с. 201 ("*item jego mość Piotr Winnicki podczaszy podolski, rodził się die 24 Junii anno 1654, okrszczony die 10 Septembris eodem anno. … zenił się z Odrzechowska 24 Novembris anno 1685; spłodzil z nią córke Justyne anno 1686*", „*Anno 1695 die 5 Februarii urodzil się j. panu bratu syn Antoni*")

XVII ст. утвердилася практика родичання з католицькими сім'ями, у родинному колі митрополита не бракувало римо-католиків. Власне, до них належали згадані брати Нагуйовські, Божецький тощо. Втім, судячи з записів, це не створювало якогось морально-психологічного дисонансу. Вони присутні на святкуванні релігійних свят східного обряду, натомість митрополит не цурається, відвідавши у кінці грудня Нагуйовських у їхній резиденції у с. Кропивник, святкувати з ними та сестрою "*święta rzymskie*"[1073].

Митрополит Юрій чудово знає верхівку шляхетського стану Речі Посполитої. У щоденнику він докладно фіксує відомості про смерть воєвод, каштелянів, коронних дигнітаріїв за 1700 – 1706 рр. З окремими особистостями він знайомий безпосередньо, йменуючи їх своїми добродіями ("*[Jerzy Albrecht] Denhoff, przedtym kanclerz koronny, a potym biskup krakowski, mój osobliwy łaskawca*"[1074], „*Stanisław Jabłonowski kasztelan krakowski, hetman wielki koronny, osobliwy mój dobrodziej*"[1075], „*Chomętowski wjewoda mazowiecki, mój osobliwy łaskawca*"[1076]). Вочевидь, на різних етапах свого життєвого шляху він звертався до них за протекцією. Так само Юрій Винницький добре знайомий з регіональною елітою Перемишльської землі. Він регулярно з ними зустрічається не тільки через якісь практичні потреби, але й для звичайного спілкування та підтримування приятельських стосунків. Його щоденник рясніє записами на зразок: "*die 11. Różni ichmościowie byli w Urożu i jejmość p. Chorążyna żytomirska [N Kossakowska] i wielu innych zacnych ichmościow …i ten dzien w dobrej kompanijej strawiliśmy*"[1077], "*die 15 z j.p. bratem i j.p. podczaszym inowrocławskim byłem w Dobromiu u j.p. wojewody płockiego, tam cały dzieńw dobrej konwersatjej straciwszy nocowałem w monasterze dobromilskim*"[1078]. "*die 16 byłem w Łące u j. Pana Zadulskiego, czesnika lidzkiego z j.p. bratem i j.p. Choteckim*"[1079], "*die 22 z*

[1073] Там само. – С. 201.
[1074] Там само. – С. 181.
[1075] Там само. – С. 182
[1076] Там само. – С. 187
[1077] Там само. – С. 192.
[1078] Там само. – С. 188.
[1079] Там само. – С. 196.

podczaszym inowrocławskim [Michałem Finkiem] w Samborze byłem; u tegoż w Zamku obiad zjadszy wizytowałem chorą j.p. wojewodziną kaliską w Babinie."[1080] Серед осіб, з якими митрополит зустрічається регулярно, були: подружжя Косаковських, лідський чашник Задульський, чернігівський стольник Туркул, полковник Яцьковський, посесор с. Мокрян в Самбірській економії Олександр Хотецький; урядовці Самбірської економії (Михайло Фінк, іноврoцлавський чашник, самбірський підстароста у 1702, 1706 – 1707 рр.; Станіслав Валькевич, самбірський підстароста у 1703 – 1705 рр.; Казимир Грушевич, провентовий писар та самбірський підстароста у 1690 – 1700-х роках; Андрій Жечицький, адміністратор Самбірської економії у 1680 – 90-х роках, державця Мединицького ключа у 1700-х роках); військові – офіцери польського та іноземного автораментів.

В оточенні митрополита Юрія Винницького РШ представлена кількома родинами, котрі, як і Винницькі Антоновичі, належали до її верхівки. Зокрема, це були: Попелі Думичі в особі чернігівського хорунжого Андрія, котрого автор зве своїм приятелем[1081], та його діти[1082]; чховський ловчий Базилій Устрицький, у якого автор, ще будучи світською особою, у 1693 р. став хрестним батьком однієї з дочок[1083]; жидачівський підстолій Костянтин Гошовський разом зі своїми синами, у якого автор зупинявся, проїжджаючи через с. Хлопчиці, і який сам неодноразово навідувався до Урожа[1084]; добжинський мечник Стефан Турецький, похорони якого автор особисто поїхав відправляти до Турки[1085]. Вочевидь, митрополит знався з ширшим колом місцевої шляхти та ангажувався до їхніх справ, як це було у випадку з з Погорецькими і Винницькими Радевичами з с. Унятичі ("*die 7 byłem w Sozani u p. Pohoreckiego z ich mściami różnemi w nteressie p. Winnickieg Marka;*

[1080] Там само. – С. 197.
[1081] Там само. – С. 182 ("*Jędrzej Popiel mój wielki przyjaciel umarł*").
[1082] Там само. – С. 185 (Старший син Андрія Олександр, сандомирський чашник, присутній на урочистостях в Урожі, під час відправлення запустів).
[1083] Там само. – С. 201.
[1084] Там само. – С. 185, 190, 194.
[1085] Там само. – С. 182.

ea die kontrakty małżeńskie stanęły i zaręczyny"[1086]), однак тримався від них на дистанції. За винятком згаданих Попелів, Гошовських, Турецьких, Устрицьких решта РШ відсутня "*W miley kompanjej*", що становила оточення автора, з якою він проводив час, відзначав церковні свята та світські події.

Будучи вищим церковним ієрархом, Юрій Винницький активно контактує й підтримує дружні стосунки з представниками римо-католицької церкви. Він регулярно зустрічається з ними[1087], присутній на відправленні церемоній у костелах та кляшторах[1088], більше того, сам бере участь у службах[1089]. Серед римо-католицького духовенства Винницький має особистих приятелів[1090].

Загалом, читаючи щоденник Юрія Винницького, виникає стійке переконання, що маємо справу не з церковним діячем, вихідцем з середовища РШ, а середньозаможним шляхтичем, цілковито інтегрованим у тогочасний шляхетський соціум, індиферентним до конфесійних конфліктів, від яких ще зовсім недавно лихоманило Перемишльську єпархію.

Таким чином, вектор еволюції еліти РШ цілком очевидний – це окатоличення, або позірне збереження традиційного віровизнання, за яким приховувався конфесійний конформізм та *долучення* до пануючих серед нобілітету Речі Посполитої культурно-релігійних домінантів/цінностей. Що характерно, попри такий колективний вибір, кожен шляхтич чи шляхетська сім'я торувала цей шлях поокремо: хтось став неофітом у першій половині XVII ст., хтось на кілька десятиліть пізніше, хтось залишався православним, в той час як його найближча рідня сповідувала католицизм.

[1086] Там само. – С. 198.

[1087] Там само. – С. 185 („*die 2 j. m. X. Niedobylski prokurator OO. Jezuitow [był]*"); с. 188 ("*Ea die ichmość p. p. kommisarze, j. m. Ks. Preor Samborski, j. m. Ks. Rytarowski Jezuita*", "*Ea die nazad na obiad z j. ks. proboszczem*"); с. 190 ("*die 15 byłem u j. pana podkomorzego lwowskiego i j. p. starosty chmielniciego, w. ks. Prowncjala Dominikanow*").

[1088] Там само. – С. 190 ("*w Rudkach mszy ś. wysluchawszy*")

[1089] Там само. – С. 182 ("*tenze stolnik [Wapowski] w kościele oo. Karmelitów bosych pochowany, gdziem i ja celebrował*"); с. 198 („*die 14 stanołem w Samborze, gdzie honestissime z j. p. wojewoda mazowieckim i innemi ich mościami w kościele nowym ich OO. Jezuitow jeszcze dopiero zaczetym celebrowalem*").

[1090] Там само. – С. 184 ("*die 16 ks. Samoel Orzechoski scholastyk chełmski proboszcz drohobycki, … wielki moj przyjaciel … cessit*").

Щодо рядового загалу РШ, то тут панували різні настрої. Хтось за прикладом заможніших сімейств займав абвівалентну позицію у релігійних питаннях. До таких вочевидь належали родини, що прагнули реалізувати себе у існуючих соціокультурних і конфесійних реаліях, і які домоглися свого у XVIII ст., посівши кращі суспільні позиції, аніж їхні батьки та діди (Ільницькі Черчовичі, Яворські Мартичі Шафраники, Винницькі Радевичі з Турйого, Новосельські з с. Білина Велика та багато інших). Одночасно серед РШ не бракувало осіб, вороже налаштованих до іновірців, які при нагоді не упускали можливості підкреслити свою культурну і релігійну окремішність. Наприклад, Ільницькі Занковичі, замешкалі на попівстві у с. Висоцьке Нижнє Самбірського староства під час однієї з сутичок з Петром Кремським, посесором височанського війтівства, провокували його на бійку, вигукуючи: "*wychoc ze teraz chutko smierci pozyc jednako sie kozaczyc na lachow*" (1685)[1091]; у конфлікті між Станіславом Вільковським та Ільницькими і Чернецькими з приводу війтівства у с. Ботелька Самбірського староства останні погрожували Вільковському: "*pierwiey swoie lasze mięso psi bendą po wsi rosposcierac anizeli się ty u nas biendziesz rosposcietał*" (1674)[1092]; вже після прийняття та утвердження унії в Перемишльській єпархії шляхта із Розсохів і Терла продовжувала залишатися православною (у позові вони звуться "*nobilibus ritus graeci schymaticis*"), зібравшись, вони побили одного зі священиків з с. Розсохи (вочевидь, він прийяв унію), промовляючи: "*a czy niechciałby popie cerkwie nam mszyc pewnie bysmy nie tylko z ciebię ale y z twoich słuchaczow zyły mszyli na co ty przez wies dzwonkiem brząkasz …. Pokazy no Popie czy taky buh łacki iako ruski*"[1093]. Вочевидь, такі настрої по гніздах РШ були досить поширеними[1094]. Однак вербалізувати свої вимоги у публічній площині прихильники православ'я не мали можливості, адже їхня верхівка на кінець XVII ст. фактично відмовилася це робити.

[1091] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 439. – С. 1281-1282.
[1092] Там само. – Спр. 418. – С. 1668.
[1093] Там само. – Спр. 466. – С. 2372-2374.
[1094] Недарма Інокентій Винницький десять років приховував своє навернення на унію, а впроваджуючи її в єпархії у 1691 – 1692 рр., провів чималу підготовчу роботу, схиляючи православну шляхту на свій бік.

РОЗДІЛ V
РУСЬКА ШЛЯХТА В ПОУНІЙНУ ДОБУ (XVIII ст.)

Суспільно-політичні, військові, господарські катаклізми початку XVIII ст. стали після Хмельниччини та Потопу черговим випробуванням для населення Перемишльської землі, в тому числі й для РШ. Вони виступили своєрідним каталізатором перетворень, що зафіксувала унія 1692 – 1693 рр., й скоригували вектор їхнього розвитку. У наступні кілька десятиліть до першого поділу Польщі та входження Руського воєводства до складу Австрійської імперії суть цих змін пройшла під спільним знаменником – реінтеграція та розмивання РШ як окремої соціокультурної групи у шляхетському загалі.

5.1.Еліта

У XVIII ст. на верхніх щаблях суспільної і майнової ієрархії серед РШ продовжували перебувати кілька родин, котрі ще в попередні десятиліття (друга половина XVII ст.) активно інтегрувалися в домінуюче католицьке середовище. Це були Устрицькі, Шептицькі, Винницькі Антоновичі, Попелі Думичі, Копистинські з Борислава і Попелів. З-поміж решти РШ вони вирізняються наступними якісними і кількісними параметрами.

Насамперед ці сім'ї у майновій ієрархії стояли на порядок вище від решти загалу РШ, замешкалого у своїх родових гніздах. Вони володіли чималими майновими масивами в межах своїх родових гнізд, що складали більшу частину поселення. Одночасно їхні майнові статки не обмежувалися землевласністю у своєму родовому гнізді. Зазвичай вони утримували ще якісь маєтності, що характерно, розміщені як в ареалі традиційного проживання РШ, так і поза її межами. Також звичним явищем для цих родин стало володіння нерухомістю в містах (Перемишлі, Львові, Сяноку), на королівщинах та утримання землевласності одночасно у кількох землях та воєводствах. Так, летичівський хорунжий Йоан Антоній Шептицький, окрім дідичного наділу у с. Угерці, тримав у пожиттєвій посесії королівську

частину с. Бикова, звану Залужжя у Самбірській економії[1095]. Його син Миколай також розпоряджався королівщиною, але у с. Винники[1096]. Гостинський скарбник, а згодом перемишльський мечник Костянтин Шептицький володів частками у сс. Угерці, Топільниця і Тур'є, одночасно він виступає власником земель у Жидачівському повіті[1097]. Нащадки Захарія Олександра, окрім часток у сс. Кальнофости, Вощанці, Шептичі, Угерці, володіли маєтностями у Львівській землі[1098].

Устрицькі розпоряджалися родовою маєтністю у Устриках Долішніх (у 1727 р. поселення отримало магдебурзьке право) та у Ясіні. Певний час (до 1715 р.) сяноцький каштелян Климентій Устрицький утримував по другій дружині Маріанні Джержек с. Лютриж, м. Прухник коло Переворська[1099]. Двоюрідний брат Климентія, ще один внук Андрія Устрицького, львівський каштелян Мацей Йосиф виступає власником с. Вороблевичі коло Дрогобича й Сіракосців і Васьковичів коло Нижанковичів, а також сс. Чишовичі і Беньова[1100]. Його син Богуслав володів сс. Снятинка і Вацовичі (також розташовані коло Дрогобича), а також половиною с. Нанів на Стрийщині[1101]. Нащадки Георгія Устрицького замешкали у с. Тур'є. У першій половині XVIII ст. його син, чховський ловчий Базилій, та його діти володіли сс. Білинка Мала, Гординя (частина) і Секерчиці (частина) у Перемишльській землі, та Дзвиняч, Стрв'яжек, Лещовате, Романова Воля і Мацкова Воля, Лютовиська у Сяноцькій землі. Поза тим син Базилія Стефан отримав від короля у пожиттєву посесію війтівство у с. Броница Самбірської економії, інші сини виступають посесорами війтівства у с. Лодиня[1102]. Другий син

[1095] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 454. – С. 699-700; спр. 461. – С. 299; спр. 463. – С. 1258-1259, 1425-1429.
[1096] Там само. – Спр. 624. – С. 909-910.
[1097] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 77, 81, 92, 115, 130, 216, 322, 415, 536; спр. 32. – С. 668, 833, 912, 1011; спр. 33. – С. 66, 68, 185, 203, 535; спр. 34. – С. 261, 417, 466, 484; спр. 92. – С. 18, 82, 1815.
[1098] Смерека Б. В. Описово-статистичні джерела про заселення та адміністративно-територіальний устрій Львівської землі Руського воєводства у XVI–XVIII ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Б. В. Смерека. – Київ, 2016. – С. 144, 181, 335.
[1099] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 216. – С. 134; спр. 489. – С. 158.
[1100] Там само. – Спр. 239. – С. 231; спр. 240. – С. 92-93.
[1101] Там само. – Спр. 244. – С. 529.
[1102] Kuraś K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuraś // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 237-251.

Георгія – Олександр, залишив для своїх нащадків маєтності у с. Челятичі та посесії на королівщинах у с. Бережок і частину війтівства у с. Лімна Самбірської економії. У першій половині XVIII ст. ця родина також розпоряджалася війтівствами у с. Риків й набула земські маєтності у Комарниках Перемишльської землі та Рудавці Сяноцької землі[1103].

У своїх майнових справах вони оперують сумами у кільканадцять, а подеколи кількадесят тисяч злотих. Так, з трьох десятків угод, де фігурують суми більше 10 000 зл., укладених упродовж 1700 – 1765 рр. за участі РШ, дві третини пов'язані з родинами Устрицьких, Шептицьких, Копистинських з Борислава і Попелів, Винницьких Антоновичів, Попелів Думичів[1104].

Не менш промовистими є реєстри рухомого майна та фінансової документації представників цих родів. Для прикладу, по смерті брацлавського підчашого Якуба Копистинського готівкових коштів як золотою, так і срібною монетою залишилося 8380 зл.; ще 13 331 зл. вдова покійного отримала невдовзі по смерті чоловіка під час львівських контрактів від боржників у якості виплачених відсотків; 2446 зл. у 1765 р. сплатили кільканадцять дрогобицьких євреїв, так само боржники Копистинського. Як засвідчують векселі, у різний час покійний випозичував кошти:

должанському старості Людовику Божецькому 20 000 зл. (1760 р.) і 4000 зл. (1762 р.);

Шанявському 1000 тинфів (1760);

польному коронному гетьману Вацлаву Жевуському 50 000 зл. (1763 р.);

Йосифу Нагуйовському 19 000 зл. (1763) і 3000 зл. (1764);

польному коронному писарю Франциску Жевуському 18 000 зл. (1757 р.);

київському мечнику Дмитру Шумлянському 3000 зл. (1763 р.);

[1103] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 234. – С. 367; спр. 236. – С. 495; спр. 237. – С. 313, 318-319; спр. 239. – С. 398, 666; спр. 244. – С. 529; спр. 254. – С. 226; спр. 439. – С. 643-644; спр. 477. – С. 1197-1198; спр. 519. – С. 718-719. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 538/ІІІ. – Арк. 35; спр. 547/ІІІ. – Арк. 266зв.-267.

[1104] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 216. – С. 134, 463-464; спр. 217. – С. 18;спр. 219. – С. 671, 636; спр. 223. – С. 9; спр. 233. – С. 39-40, 143-144, 163; спр. 237. – С. 97; спр. 239. – С. 18, 82, 369; спр. 244. – С. 437; спр. 245. – С. 217-218, 871-872; спр. 246. – С. 59-60; спр. 249. – С. 504-505; спр. 253. – С. 50, 423-424, 467; спр. 260. – С. 120-121; спр. 644. – С. 1199-1201.

львівському підстарості Домініку Блажівському 1000 зл. (1763 р.);
Катерині з Солтиків Винницькій 14 410 зл. (1764 р.);
перемишльському гродському віцегеренту Миколаю Шептицькому 3140 зл. (1764 р.);
калішському воєводичу Томі Козмінському 6000 зл. (1754 р.);
жидачівському підстоличу Домініку Дрогойовському 1000 зл. (1764 р.);
Михайлу Могильницькому 11 000 зл. (1761 р.);
Яну Копистинському (напевне брату) 7938 зл , 21 гр.

Серед згаданого майна Якуба Копистинського не бракувало речей, котрі годі шукати у маєтку нетитулованого рядового шляхтича, й котрі були атрибутом заможності. Зокрема, у реєстрі окремо перераховуються фамільне столове срібло (*które srebro wszystkie sztychowane pod herbami tak s.p. męża mego, iako y moie*) та коштовності (золоті і срібні шпильки, гудзики, табакерки). Резиденція Копистинського була облаштована на відповідному рівні (*w tych ze pokoiach znayduie się rozna apparencya, iako to obicia na płotni, malowane farbami y suknem nasypowane. Kanapy krzesła, taborety, szafy, stoły, stołki, parawan, imbryki miedziane, cukierniczki, farfury, szkło rozne etc.*), окремо згадуються чотири залізні ліжка (*łozek saskich zelaznych cztery*), два залізних параваники (*parawanikow zelaznych dwa*). Окрім звичних возів та саней покійний мав дві карети. Гардероб Якуба Копистинського нараховував по 5-7 жупанів, кунтушів, кірей, опончів, виготовлених з китайки, атласу, кармазину, оксамиту тощо, також було кілька турецьких і перських поясів. Покійний володів чималим арсеналом зброї, як вогнепальної, так і холодної, як простої так і орнаментованої. На фільварку Копистинського нараховувалося 7 пар робочих волів, 34 корови, кільканадцять ялівок та два десятки биків, табун коней (35 кляч та 11 коней)[1105].

Як правило, представники цих родин були заангажовані у суспільно-політичне життя краю й відігравали не останню роль у публічній сфері. З покоління в покоління до початку 1770-х років вони продовжують брати

[1105] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 624. – С. 1425-1451.

участь у роботі Вишенського сеймика, виконуючи найрізноманітніші обов'язки та впливаючи на перебіг його засідань.

Зокрема, вони обираються послами на сейм та до вищих коронних дигнітаріїв, духовних осіб та короля[1106]. Неодноразово котрийсь з Шептицьких, Устрицьких, Попелів Думичів та Копистинскьих делегувався до: каптурових судів[1107], фіскальних судів[1108], радомського трибуналу[1109], коронного трибуналу у Любліні[1110], тимчасових комісій, що створювалися для вирішення окремих питань[1111]. Зі згоди шляхетської братії вони обиралися: маршалками сеймику, конфедерацій, шляхетських з'їздів, господарських сеймиків та асесорами при цьому ж маршалку[1112];

[1106] Закрочимський стольник Клементій Устрицький разом з Войцехом Лосем, Антонієм Ритаровським та Антонієм Балем – посли до коронних гетьманів (1707); любачівський хорунжий Євстахій Шептицький – до шляхти Краківського воєводства (1707); Антоній Винницький – до коронних гетьманів (1713); перемишльський хорунжий Мацей Станіслав Устрицький – посол на сейм (1710); жидачівський стольник Базилій Устрицький – посол на сейм (1730); Богуслав Устрицький – посол на конвокаційний сейм (1733); Криштоф Попель Думич, Базилій Устрицький – до короля Станіслава Лещинського (1733); Станіслав Устрицький – до великого коронного гетьмана (1733); Богуслав Устрицький, Георгій Шептицький – до короля Августа III (1735); перемишльський стольник Базилій Устрицький – до примаса (перед 1739 р.); перемишльський скарбник Базилій Устрицький – від Перемишльської землі на вальний сейм (1748); львівський чашник Шимон Шептицький – до примаса (1764) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 418, 426, 550, 717; 1928. – T. XXIII. – S. 7, 50, 51, 125, 176, 265, 445).

[1107] По смерті Августа II у 1733 р. з Львівської землі – тучапський староста Криштоф Попель Думич, обухівський староста Георгій Шептицький; з Перемишльської землі – перемишльський скарбник Базилій, каштелянич львівський Богуслав, жидачівський стольник Базилій, винницький стольник Стефан, бузький чашник Станіслав Устрицькі, Адам Шептицький (AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 26-27). По смерті Августа III з Львівської землі – львівський підчаший Франциск та львівський чашник Шимон Шептицькі, тучапський староста Прокоп Попель Думич; з Перемишльської землі – перемишльський стольник Базилій Устрицький, перемишльський гродський віцегерент Миколай Шептицький (AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 446).

[1108] Любачівський хорунжий Євстахій Шептицький (1702), закрочимський стольник Клементій Устрицький і подільський підчаший Петро Винницький Антонович (1707), Миколай Копистинський від Перемишльської землі (1707), Мацей Устрицький (1710, 1716) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 378, 419, 428, 469, 689, 681).

[1109] Перемишльський хорунжий Мацей Устрицький від Перемишльської землі (1707, 1719) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 424, 433, 660, 666).

[1110] Козицький староста Шимон Шептицький від Львівської землі (1754) (AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 316).

[1111] Подільський підчаший Петро Винницький Антонович і жидачівський підстолій Костянтин Гошовський, ревізори задністрянської частини Перемишльської землі (1702) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 381); любачівський хорунжий Євстахій Шептицький від Львівської землі та гостинський скарбник Казимир Шептицький від Перемишльської землі обрані до комісії для розподілу військового провіанту (1707) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 420); любачівський хорунжий Євстахій Шептицький, комісар до ревізії королівщин у Львівській землі (1707) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 426); Мацей Устрицький, Євстахій Шептицький, Казимир Шептицький, ревізори жидачівського замку (1707) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 432); N Шептицький, ревізор у задністрянській частині Перемишльської землі (1711) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 482, 487); Георгій Шептицький, член комісії до ревізування маєтків у Львівській землі (1733) (AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 65).

[1112] Тучапський староста Криштоф Попель Думич, обухівський староста Георгій Шептицький, Базилій, Станіслав Устрицькі – асесори маршалка конфедерації Руського воєводства (1733); львівський каштелян Мацей Устрицький, маршалок каптурового суду Львівської землі (1733). Перемишльський каштелян Базилій Устрицький, маршалок господарського сеймику Перемишльської землі (1747); Миколай Шептицький,

ротмістрами смоляцької піхоти Перемишльської землі або ротмістрами і полковниками територіальних військових формувань[1113]; збирачами різноманітних податків[1114].

В окремих випадках їхня суспільна діяльність мала чималий резонанс та суттєво впливала на перебіг подій регіонального значення. До таких, зокрема, належала діяльність бузького чашника Станіслава Устрицького. Один з очільників шляхетського угруповання, прихильного до Станіслава Лещинського, в період безкоролів'я 1733 – 1736 рр. він всіляко демонстрував свої політичні уподобання. Це призвело спочатку до його ув'язнення російськими військовими, а згодом – до загибелі. Це вбивство інспірували нібито політичні супротивники Устрицького – родина Венявських. Його смерть розколола перемишльську шляхту на два ворожі табори та спричинила зірвання Вишенського сеймика, скликаного у березні 1736 р., а згодом і депутатського сеймика, зібраного у Судовій Вишні у вересні 1736 р.[1115]

За правління Августа III з 1730-х років ці роди відіграють далеко не останню роль у протистоянні між різними магнатськими угрупованнями, котрі монополізували у своїх руках суспільно-політичне життя як при дворі, так і на місцях. З їхнього середовища рекрутуються так звані "лідери" („діячі") – посередники між магнатами та їхніми клієнтами на місцях, особи, що забезпечували реалізацію політики патронів у публічній сфері на сеймиках та кулуарно. Вони також можуть входити до оточення найбільш

асесор при маршалку (1754) (AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 18, 251, 316. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 239. – С. 237-238).

[1113] Львівський каштелян Мацей Устрицький, жидачівський стольник Базилій Устрицький, бузький чашник Станіслав Устрицький – ротмістри зем'янських хоругв конфедерації Руського воєводства (1733) (AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 19)

[1114] Теребовлянський чашник Теодор Шептицький, поборця першої рати на 120 подимного у Перемишльській землі, «засянській частині» (1702). Перемишльський хорунжий Мацей Устрицький, адміністратор чопового податку (1707). Гостинський скарбник Казимир і любачівський хорунжий Євстахій Шептицькі, адміністратори шелязного у Львівській землі (1707 – 1708). Перемишльський стольник Базилій Устрицький, адміністратор шелязного податку (1758) (AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 379, 425, 432; 19128. – T. XXIII. – S. 359).

[1115] Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki». Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr 1. – S. 51-78. Lisek A. Rozwój sytuacji politycznej w województwie Ruskim w latach 1735-1736 / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2007. – T. XLIII, z. 4. Historia. – S. 61-64.

довірених клієнтів, що напряму без посередників контактують з магнатом. При цьому представники одного роду могли опинитися по різні сторони. Так, Устрицькі після гучного вбивства бузького чашника Станіслава Устрицького долучилися до «Фамілії» (угруповання на чолі з братами князями Михайлом і Августом Чарторийськими)[1116]. Натомість Шептицькі фігурують як серед активних діячів «Фамілії», так і серед її противників. Зокрема, Єронім Шептицький, луцький суфраган, належав до прибічників Чарторийських. Вони підтримали його кандидатуру від львівської капітули під час виборів депутатів до Коронного трибуналу (1746). Як постає з листування між Августом Чарторийським та гнезненським примасом (січень 1753 р.), кандидатура Єроніма залишалася для "Фамілії" найбільш оптимальною серед кандидатів на депутатство й пізніше також Чарторийські протегували йому, однак безрезультатно, у намаганнях добути номінацію на якесь біскупство (1752)[1117]. Натомість львівський суфраган Леон Шептицький у середині 1730-х років тісно співпрацював з Венявськими[1118]

Вартий уваги і той факт, що саме ці родини упродовж XVIII ст. делегували зі свого середовища кількох вищих церковних ієрархів, котрі за окремими винятками утримували Львівську і Перемишльську єпископії та обиралися київськими митрополитами[1119]. Все це порпи те, що у XVIII ст. ці родини практично повністю за окремими винятками окатоличилися.

У військовій справі перед ними, як засвідчує родинна традиція Попелів Думичів, також відкривалися значно ширші можливості. Вони не обмежувалися статусом товаришів панцирних або гусарських хоругв, а

[1116] Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki». Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr. 1. – S. 51-78. Kuras K. Troski i problemy działaczy Familii na sejmiku wiszeńskim w czasach panowania Augusta III Sasa / K. Kuras // Między barokiem a oświeceniem. Radości i troski dnia codziennego Red./oprac.: praca zbior. pod. red. Stanisława Achremczyka. – Olsztyn, 2006. – S. 208-216.

[1117] Kuras K. Współpracownicy i Klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich / K. Kuras. – Kraków, 2010. – S. 99, 294, 298.

[1118] ibidem. – S. 273

[1119] Перемишльські єпископи: Юрій Винницький Антонович (1700 – 1713 рр.), Єронім Устрицький (1715 – 1746 рр.), Атанасій Шептицький (1762 – 1779 рр.). Львівські єпископи: Варлаам Шептицький (1700 – 1715 рр.), Атанасій Шептицький (1715 – 1746 рр.), Лев Шептицький (1748 – 1749 рр.). Київські митрополити: Юрій Винницький Антонович (1710 – 1713 рр.), Атанасій Шептицький (1729 – 1746 рр.), Лев Шептицький (з

отримували офіцерські звання, очолювали хоругви та більші військові з'єднання. Зокрема, Йоан Попель Думич був хорунжим (1705) й віцеротмістром (1706 – 1710) панцирної хоругви мазовецького воєводи Станіслава Хоментовського; його брат Криштоф – так само поручник (1718) та віцеротмістр (1723 – 1724) гусарської хоругви мазовецького воєводи Станіслава Хоментовського. З 1718 р. він знаний як полковник. Йосиф, син Криштофа, був ротмістром панцирної хоругви[1120]. В родині Устрицьких Франциск Онуфрій, син перемишльського скарбника Базилія, у 1737 р. виступає як хорунжий невідомої хоругви[1121].

Помітне суспільне становище вказаних родин у місцевому шляхетському соціумі засвідчене не тільки публічною діяльністю, але й шлюбними зв'язками. Адже останні, як і в попередні століття, залишалися одним із ключових чинників формування і зміцнення регіональних еліт. Шлюб слугував інструментом для зростання матеріального благополуччя, дозволяв заручитися підтримкою та протекцією впливових осіб з метою реалізувати себе в тій чи іншій сфері (військовій, дипломатичній, суспільно-політичній, церковній), інакше кажучи – покращити свій соціальний і матеріальний капітал. Шлюб одночасно фіксував вже досягнуті здобутки.

Матримоніальні зв'язки Устрицьких, Шептицьких, Попелів Думичів, Копистинських з Бориславa і Попелів, Винницьких Антоновичів у XVIII ст. засвідчують їхнє намагання тісніше інтегруватися у місцеву шляхетську верхівку. Їхніми шлюбними партнерами стають католицькі родини, які відповідали їхньому матеріальному статусу й входили до впливової групи нобілітету-репрезентантів місцевих еліт. Наприклад, Копистинські у першій половині XVIII ст. породичалися з Нагуйовськими, Бєльськими, Зельонками[1122]. Якуб Копистинський у шлюбі з Катериною Зельонкою мав

1762 р. коадютор, з 1778 по 1779 р. – митрополит) (Wereda D. Biskupi unickiej metropolii Kijowskiej w XVIII wieku / D. Wereda. – Siedlce–Lublin, 2013. – S. 347-349).

[1120] ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 92. – С. 896, 1307; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 479. – С. 1857; спр. 481. – С. 2360; спр. 482. – С. 973; спр. 490. – С. 2248-2250; спр. 520. – С. 1434-1435; спр. 522. – С. 1542.

[1121] Там само. ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 546. – С. 443, 456.

[1122] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 59.

трьох дочок. Йоана побралася з Михайлом Венявським, Антоніна – з Домініком Дрогойовським, Маргарита – з іноврoцлавським ловчим Йосифом Лосем. Венявські неодноразово посідали уряди перемишльських і львівських гродських писарів, суддів, підстарост, земські уряди перемишльських чашника, підчашого, хорунжого тощо. У 1730-х роках вони були серед очільників просаксонського політичного угруповання. Кілька разів Венявські обиралися маршалками Вишенського сеймика та послами на вальний сейм[1123]. Подібно Дрогойовські упродовж XVIII ст. обіймали різні земські уряди й з-поміж них сенаторські (Йоан, чернігівський каштелян (1715), Йосиф, перемишльський каштелян у 1765 – 1770 рр.). Так само вони присутні серед очільників Вишенського сеймика[1124]. Лосі також у XVIII ст. входили до еліти Львівської землі[1125].

Поза цим середовищем Устрицькі, Шептицькі, Винницькі Антоновичі, Копистинські з Борислава і Попелів продовжують родичатися з шляхетськими сім'ями руського походження, але виключно з тими, котрі відповідали їхньому рівню – як то Шумлянські з Жидачівщини, Желіборські й Мазаракі з Львівської землі, Турянські з с. Корчина, Дверницькі з с. Корналовичів тощо[1126].

Одночасно вказані родини безпосередньо встановлюють кровні зв'язки між собою. Так, двоє синів чернігівського хорунжого Андрія Йосифа Попеля Думича побралися з дочками чховського ловчого Базилія Устрицького[1127].

[1123] Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki». Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr. 1. – S. 51-78. Niesiecki K. Herbarz Polski. – Lipsk, 1842. – T. IX. – S. 308.

[1124] Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1902. – T. 5: Dowiattowie - Gąsiorkowicz. – S. 21-30.

[1125] Niesiecki K. Herbarz Polski / K. Niesiecki. – Lipsk, 1841. – T. VI. – S. 269.

[1126] Терезія Винницька Антонович у першому шлюбі стала дружиною подільського підчашого Петра Желіборського, а в третьому – коломийського мечника Дмитра Шумлянського (ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 36. – С. 77, 137, 139, 156; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 484. – С. 497; спр. 496. – С. 69; спр. 497. – С. 2622; спр. 558. – С. 1524; спр. 572. – С. 2072-2073; спр. 575. – С. 1506; спр. 586. – С. 3003). Другою дружиною брацлавського підчашого Миколая Копистинського стала Магдалина, дочка львівського войського Андрія Турянського (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 515. – С. 114, 257; спр. 516. – С. 2158-2159; спр. 531. – С. 1056, 1571; спр. 539. – С. 2108). Летичівський хорунжий Йоан Антон Шептицький побрався з Анною, дочкою Олександра Брилинського (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 507. – С. 3820; спр. 509. – С. 159; спр. 510. – С. 1663; спр. 515. – С. 318; спр. 530. – С. 590). Його син Миколай Шептицький – з Анною, дочкою Степана Йосифа Дверницького (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 623. – С. 1117; спр. 627. – С. 9).

[1127] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 230. – С. 195; спр. 497. – С. 2253; спр. 506. – С. 2532; спр. 527. – С. 2869; спр. 542. – С. 615, 763-764, 1386, 1482; спр. 551. – С. 10, 50.

Хресним батьком однієї з цих дочок був київський митрополит Юрій Винницький Антонович[1128]. Також вони родичаються через треті сім'ї: Винницькі Антоновичі мали родинні зв'язки з Копистинськими через Нагуйовських[1129], Устрицькі з Копистинськими – через Зельонок[1130], Шептицькі й Устрицькі – через Туркулів[1131]; Шептицькі, Устрицькі, Копистинські – через Бєльських з Ольбрахтиць[1132].

Значні майнові статки, високі суспільні позиції як в публічній, так і в непублічній площині цієї групи маркуються прийнятою у Давній Речі Посполитій системою соціального етикету. З покоління в покоління вихідці з цих родів незмінно обіймали земські уряди хорунжих, підкоморіїв, ловчих, чашників, стольників тощо Руського воєводства або земель і повітів етнічно польських територій. Нерідко вони йменуються старостами негродових староств (тенут). В кількох випадках вихідці з вказаних родин отримують сенаторські уряди найнижчого рівня – каштелянів (див. таблицю).

Прізвище, імя	уряд	джерело
Винницький Петро Антонович	ленчицький підчаший (1689) новогродський підчаший (1691) подільський підчаший (1693 – 1707)	Urzędnicy podolscy XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1998. – S. 239. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 481. – С. 1276; спр. 484. – С. 497.

[1128] Андрусяк М. Записник митрополита Ю.Винницького з 1706 р. / М. Андрусяк // Записки Чина св. Василія Великого. – 1932. – Т. 4, № 1-2. – С. 201.

[1129] Дочка жидачівського підстолія Стефана Винницького Антоновича Катерина була заміжньою за Станіславом Нагуйовським. У цьому шлюбі народилася Анна Нагуйовська, котра у 1720-х роках вийшла заміж за брацлавського підстолія Миколая Копистинського (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 146. – С. 268; спр. 525. – С. 786; спр. 526. – С. 2074; спр. 531. – С. 2046)

[1130] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 245. – С. 871-872.

[1131] Дочка летичівського хорунжого Йоана Антона Шептицького Магдалина вийшла заміж за Юрія Туркула, натомість чи то тітка, чи то сестра останнього – Катерина Туркул – стала дружиною винницького стольника Стефана Устрицького (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 234. – С. 295-296; спр. 245. – С. 610, 616; спр. 247. – С. 160, 346, 407; спр. 248. – С. 312; спр. 596. – С. 2614; спр. 625. – С. 1549; спр. 644. – С. 95).

[1132] Львівський хорунжий Богуслав Бєльський одружився з Анною Шептицькою. У цьому шлюбі народилася Маргарита, дружина львівського каштелянича Богуслава Устрицького. З родини Бєльських також виводилася третя дружина брацлавського підчашого Миколая Копистинського Алозія Бєльська (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 719; спр. 578. – С. 852-853. Boniecki A. Herbarz Polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1899. – T. I. – S. 236).

Винницький Антон Антонович	подільський підчаший (1716 – 1720)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 497. – С. 2022; спр. 501. – С. 567-569, 1512; спр. 505. – С. 511; спр. 508. – С. 1295; спр. 521. – С. 981; спр. 523. – С. 308; спр. 526. – С. 1695.
Винницький Йосиф Антонович	перемишльський мечник (1740 – 1743) теребовлянський мечник (1744 – 1761)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 403. Urzędnicy podolscy XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1998. – S. 239. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 245. – С. 449; спр. 247. – С. 30; спр. 247. – С. 358-359; спр. 250. – С. 14; спр. 251. – С. 113; спр. 254. – С. 344; спр. 255. – С. 552; спр. 260. – С. 119; спр. 263. – С. 247; спр. 554. – С. 351-353.
Копистинський Миколай	брацлавський підчаший (1720 – 1730)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 719; спр. 227. – С. 130; спр. 229. – С. 63; спр. 234. – С. 396; спр. 236. – С. 28; спр. 514. – С. 1061.
Копистинський Якуб	брацлавський підчаший (1740 – 1764)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 243. – С. 315; спр. 247. – С. 444; спр. 256. – С. 271; спр. 263. – С. 43.
Попель Думич Олександр	новогродський чашник (1705 – 1739) сандомирський чашник (1706, 1712) нурський чашник (1713)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 230. – С. 195-196; спр. 479. – С. 1857; спр. 481. – С. 2360; спр. 482. – С. 827; спр. 484. – С. 969; спр. 493. – С. 1183; спр. 494. – С. 1823; спр. 497. – С. 2253; спр. 505. – С. 932; спр. 506. – С. 2532; спр. 510. – С. 2814; спр. 556. – С. 1898; спр. 583. – С. 1531; спр. 590. – С. 1421
Попель Думич Йоан	сандомирський ловчий (1710)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 494. – С. 1823 Urzędnicy województwa Sandomierskiego XVI – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1993. – S. 206.

Попель Думич Криштоф	тучапський староста (1721 – 1749)	Burda E. Popiel Krzysztof (zm. ok. 1750) // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1982-1983. – T. XXVII (Pniowski Jan - Potocki Ignacy). – S. 562-563. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 514. – С. 1522; спр. 579. – С. 2847, 3438.
Попель Думич Прокіп	тучапський староста (1749 – 1775)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 580. – С. 1134; спр. 581. – С. 2112; спр. 641. – С. 769.
Попель Думич Йосиф	цециновський староста (1749 – 1761) скальський староста (1769) серпський каштелян (1762 – 1764) львівський каштелян (1777 – 1786)	Burda E. Popiel Józef (ok. 1730-ok. 1800) // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław, 1982-1983. – T. XXVII (Pniowski Jan - Potocki Ignacy). – S. 557-558. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 379. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 580. – С. 1134; спр. 583. – С. 1517; спр. 607. – С. 1163; спр. 620. – С. 230; спр. 622. – С. 200.
Устрицький Климентій	закрочимський стольник (1692 – 1712) сяноцький каштелян (1714 – 1720)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 474. – С. 516; спр. 493. – С. 1316; спр. 496. – С. 309; спр. 514. – С. 1177, 1363; спр. 516. – С. 1339. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 401.
Устрицький Антон, син Климентія	олшанський староста (1719)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 508. – С. 210

Устрицький Мацей Йосиф	перемишльський хорунжий (1704 – 1719) перемишльський підкоморій (1720 – 1728) львівський кашелян (1730 – 1735)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 401. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 479. – С. 1236-1238; спр. 1802; спр. 501. – С. 564; спр. 509. – С. 614-616; спр. 532. – С. 1235; спр. 540. – С. 121, 189; спр. 543. – С. 2304.
Устрицький Богуслав Ігнатій, син Мацея Йосифа	іновроцлавський кашелян (1756 – 1780)	Augustyn M. Dzieje rodzin szlacheckich herbu Przestrzał od XVI do XVIII w. // Bieszczad. – Ustrzyki Dolne, 2002. – T. 9. – S. 42, 46 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 602. – С. 3457; 606. – С. 1639
Устрицький Базилій, син Георгія	чховський ловчий (1691 – 1732)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 456. – С. 953; спр. 532. – С. 284; спр. 539, с.1779
Устрицький Миколай, син Базилія	жидачівський підстолій (1718 – 1725)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 230. – С. 202; спр. 506. – С. 2543; спр. 524. – С. 1684.
Устрицький Олександр, син Базилія	лівський підчаший (1718 – 1724) теребовлянський підчаший (1725)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 506. – С. 2022; спр. 507. – С. 2964; спр. 521. – С. 1239; спр. 524. – С. 1511; спр. 525. – С. 181.
Устрицький Йоан, син Базилія	лівський чашник (1731)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 540. – С. 101.
Устрицький Стефан, син Базилія	винницький підчаший (1728) винницький стольник (1730 – 1741)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 244. – С. 437; спр. 532. – С. 284; спр. 535. – С. 289, 506.
Устрицький Базилій, син Базилія	вількомирський стольник (1725 – 1729) жидачівський стольник (1729 – 1735) перемишльський стольник (1735 – 1746) перемишльський кашелян (1746 – 1751)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 401. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 526. – С. 1669; спр. 527. – С. 2601; спр. 540. – С. 101; спр. 544. – С. 617, 805; спр. 571. – С. 427-428.

Устрицький Станіслав	бузький чашник (1726 – 1736)	Urzędnicy województwa Bełskiego i ziemi Chełmskiej XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1992. – S. 273. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 531. – С. 84.
Устрицький Йоан, син Олександра	лівський чашник (1705 – 1728) сохачевський чашник (1741)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 482. – С. 853; спр. 532. – С. 184; спр. 554. – С. 1740.
Устрицький Михайло, син Йоана	лівський чашник (1748 – 1775)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 584. – С. 2051; спр. 641. – С. 399.
Устрицький Базилій, син Олександра	перемишльський скарбник (1721 – 1752) перемишльський стольник (1752 – 1765) перемишльський хорунжий (1765 – 1769)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 401 ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 228. – С. 97; спр. 253. – С. 174, 178; спр. 263. – С. 403; спр. 514. – С. 1267; спр. 591. – С. 1930; спр. 625. – С. 445.
Шептицький Якуб, син Адама	бузький ловчий (1722 – 1732)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 228. – С. 175; спр. 531. – С. 567; спр. 540. – С. 952.
Шептицький Шимон, син Філіпа	львівський чашник (1747 – 1765) львівський підчаший (1765 – 1770) перемишльський каштелян (1770 – 1789) козеницький староста (1757 – 1766)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 395. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 256. – С. 38-39; спр. 575. – С. 533, 535; спр. 602. – С. 51; спр. 634. – С. 899; спр. 637. – С. 37.
Шептицький Йоан Антоній, син Олександра Войцеха	летичівський хорунжий (1712 – 1728)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 494. – С. 1869; спр. 529. – С. 1152; спр. 531. – С. 1587; спр. 548. – С. 1756.
Шептицький Миколай, син Йоана Антонія	летичівський хорунжий (1757 – 1782)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 256. – С. 163-164; спр. 257. – С. 366; спр. 263. – С. 33; спр. 268. – С. 48; спр.611. – С. 1073
Шептицький Казимир	гостинський скарбник (1692 – 1709)	ЦДІАЛ України. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 181. – С. 911; спр. 186. – С. 396.

Шептицький Костянтин, син Казимира	гостинський скарбник (1717 – 1732) перемишльський мечник (1732 – 1736)	ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 77; спр. 32. – С. 1011; спр. 33. – С. 203-204, 535; спр. 34. – С. 466, 484; ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 184. – С. 1231; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 225. – С. 34; спр. 239. – С. 121-122; спр. 505. – С. 410; спр. 540. – С. 2326; спр. 545. – С. 2789.
Шептицький Теодор	теребовлянський чашник (1694 – 1710)	ЦДІАЛ України. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 181. – С. 1370; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 432. – С. 350; спр. 433. – С. 2311; спр. 473. – С. 1480; спр. 524, с 2135.
Шептицький Адам, син Теодора	теребовлянський чашник (1726 – 1732)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 523. – С. 487; спр. 529. – С. 2203; спр. 531. – С. 567; спр. спр. 543. – С. 2115.
Шептицький Євстахій Станіслав	чернігівський підстолій (1679 – 1694) бузький ловчий (1694 –1702), любачівський хорунжий (1702 – 1709)	Urzędnicy województwa Bełskiego i ziemi Chełmskiej XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1992. – S. 268; Urzędnicy podolscy XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1998. – S. 234; Urzędnicy województw Kijowskiego i Czernihoskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 2002. – S. 326 ЦДІАЛ України. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 173. – С. 1029; спр. 181. – С. 107; спр. 182. – С. 188, 722, 734.
Шептицький Франциск, син Євстахія Станіслава	летичівський хорунжий (1721 – 1740) львівський підчаший (1742 – 1765) львівський стольник (1765 – 1782)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 395; Urzędnicy podolscy XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1998. – s. 235. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 245. – С. 246-247; спр. 550. – С. 1951; спр. 557. – С. 1110; спр. 621. – С. 395; спр. 642. – С. 85-86.

Шептицький Михайло Онуфрій, син Франциска	хрептівський староста (1782)	ЦДІАЛ України. – Ф. 165. – Оп. 3а. – Спр. 19. – С. 234.
Шептицький Каетан, син Франциска	люблінський каштелян (1782) цецьоловський староста (1773) куколовський і турадський староста (1782)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 638. – С. 884, 898; ф. 165. – Оп. 3а. – Спр. 19. – С. 234.
Шептицький Йосиф, син Франциска	станіславівський староста (1782)	ЦДІАЛ України. – Ф. 165. – Оп. 3а. – Спр. 19. – С. 234.
Шептицький Йоан, син Франциска	генерал польського коронного війська (1782)	ЦДІАЛ України. – Ф. 165. – Оп. 3а. – Спр. 19. – С. 234.
Шептицький Станіслав	чернігівський підчаший (1732 – 1745)	Urzędnicy województw Kijowskiego i Czernihoskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 2002. – S. 326. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 239. – С. 392; спр. 541. – С. 162-164; спр. 631. – С. 149.
Шептицький Михайло	добжинський скарбник (1773)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 637. – С. 749; спр. 641. – С. 153-154.
Шептицький Войцех	перемишльський скарбник (1769) перемишльський войський (1769 – 1794)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 395. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 633. – С. 1461.
Шептицький Базилій, син Олександра	тишовецький староста (1724 – 1732) львівський чашник (1721 – 1732)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 395. ЦДІАЛ України. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 180. – С. 44; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 515. – С. 1049; спр. 518. – С. 2036; спр. 523. – С. 487; спр. 525. – С. 412, 547.
Шептицький Юрій	львівський чашник (1732 – 1743)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 395.

Шептицький Теодор	летичівський войський (1700 – 1702)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 215. – С. 398; спр. 473. – С. 2647.

Основні риси, тобто суспільно-політичні вподобання, освітній рівень, повсякденні зацікавлення, оточення тощо типового представника цієї категорії шляхти можемо реконструювати на прикладі одного з них – Базилія, сина чховського ловчого Базилія Устрицького. Народився він у багатодітній родині й був наймолодшим серед семи братів. Вперше Базилій виступає у 1713 р. разом з батьком і братами у судовому процесі щодо вбивства сяноцького гродського писаря й бузького ловчого Дмитра Бандрівського. До цього ексцесу нібито були причетні Устрицькі разом з іншими співвласниками с. Гордині[1133]. На середину 1710-х років він, видається, ще був неповнолітнім. Де і як Базилій навчався, невідомо. З автобіографічних свідчень дізнаємося лише, що певну освіту він все-таки здобув ("*Ja jeszcze z bratem młodszym Stanisławem do szkół chodziłem*"[1134]). По закінченні шкільних студій у 1719 р. відправляється до Львова. Півроку Базилій провів при місцевій гродській канцелярії, поповнивши ряди місцевої палестри. Однак, не затримавшись тут, він відправляється до Любліна, де продовжує займатися правничими студіями при Коронному трибуналі, поєднуючи їх з практикою. Важко з'ясувати, наскільки вмілим казуїстом права став Базилій. З його власних свідчень, він досконало оволодів тогочасними нормами юриспруденції й упродовж кількох років успішно завершив на користь своєї сім'ї ряд судових процесів[1135].

Повернувшись до рідних теренів, Базилій у 1722 р. потрапив до посольства, відправленого у Стамбул на чолі з тучапським старостою Криштофом Попелем Думичем. Під час цієї місії він виконував обов'язки

[1133] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 495. – С. 1543-1570.
[1134] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 243.
[1135] У 1719 – 1721 рр. Базилій отримав декрети та полагодив справи з Клечинським за с. Унік, спадщину по бабі; з Остророгом щодо с. Снятинки; з Мйодушовським за спірні суми; зі спадкоємцями сяноцького гродського писаря Дмитра Бандрівського, з Петром Городиським Прокоп'яком (Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 244-245).

секретаря[1136]. Напевне, це була його перша спроба долучитися до публічного життя.

На початку 1730-х років Базилій пробував себе на військовому поприщі. Слідом за братами він стає товаришем панцирної хоругви котрогось із Жевуських[1137]. Втім, ця служба тривала недовго, оскільки, окрім єдиної згадки про це від 19 квітня 1732 р., жодних відомостей про перебування Базилія у війську немає[1138].

Як і більшість середньозаможної шляхти, він бере участь у роботі Вишенського сеймика. Статус родини, родинні зв'язки та протекції відкривають перед ним значно більші можливості на цій ниві. На відміну від решти шляхетського загалу руського походження, спроможного лише створювати видимість представництва на сеймику, Базилій опиняється серед вузького кола осіб, котрі реально впливали на роботу сеймика, реалізовуючи через нього свої (чи пак патронів) інтенції та політику.

Вперше згаданий на засіданні господарського сеймика (1727), через три роки Базилій вже обирається послом на вальний сейм від Перемишльської землі[1139]. В часи безкоролів'я він виступає серед очільників угруповання, що підтримувало претендента на польський трон Станіслава Лещинського. Разом з братом він опиняється серед керівників конфедерації Руського воєводства[1140]. Розвинувши бурхливу діяльність, він обирається від Львівської землі до посольства, висланого до короля Станіслава

[1136] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 246.

[1137] В хоругві коронного гетьмана Станіслава Мацея Жевуського у різний час відбували службу більшість братів Базилія. Зокрема, Миколай – товариш гусарської хоругви Жевуського (1721); Стефан – товариш панцирної хоругви Жевуського у 1718 – 1727 рр.; Станіслав – товариш гусарської хоругви Жевуського у 1731 – 1732 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 233. – С. 163; спр. 487. – С. 1128-1129; спр. 506. – С. 1648, 1774; спр. 513. – С. 485; спр. 523. – С. 559; спр. 538. – С. 1621-1622; спр. 541. – С. 1630). Про брата Стефана Базилій у родинній хроніці писав: „ *... [ociec] ... JM Panu Stefanowi po szkołach i dworskiej usłudze JW JM Panu Rzewuskiemu hetmanowi natenczas polnemu koronnemu, potym pod jego pancernym znakiem zostającemu, puścił królewszczyznę i wójtowstwo w Broniccy*" (Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 243). Вочевидь, у першій третині XVIII ст. Жевуські протегували синам чховського ловчого Базилія Устрицького.

[1138] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 540. – С. 1668.

[1139] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 703, 717.

[1140] Ibidem. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 18, 50

Лещинського (1733) та стає послом на сейм (1734)[1141]. Неприхована антисаксонська позиція не завадила Базилію у березні 1735 р. отримати від Августа III номінацію на земський уряд перемишльського стольника. Смерть брата Станіслава та протистояння з Венявськими змушує Базилія шукати підтримки серед впливових можновладців. Необхідного покровителя Устрицькі знайшли в особі руського воєводи князя Августа Чарторийського. Останній взяв під свій контроль справу про вбивство Станіслава та всіляко відстоював Устрицьких у Коронному Трибуналі[1142]. Як наслідок, з середини 1730-х років суспільно-політична діяльність Базилія тісно пов'язана з "Фамілією". До самої смерті він залишався серед перемишльського нобілітету одним з найближчих клієнтів Августа Чарторийського[1143].

Перебуваючи в орбіті "Фамілії", Базилій змінив свої погляди щодо правлячої Саксонської династії та зайняв якщо не прихильну, то, принаймні, нейтральну позицію. Це дало йому змогу за протекції Чарторийського отримати уряд перемишльського каштеляна (1746)[1144]. Ймовірно, він бере активну участь у роботі Вишенського сеймика, інформуючи про перебіг подій свого патрона[1145]. У 1747 – 1748, 1750 рр. Базилій обирається маршалком господарського сеймика[1146].

Активна публічна діяльність не перешкоджала Базилію чимало часу присвячувати розв'язанню різноманітних маєткових справ. За життя батька він отримав кількадесят тисяч злотих. Подібно решта братів так само отримали з батьківської маєтності нерухомість, що оцінювалася кожна по 30 тисяч злотих (Миколай – с. Дзвиняч, Олександр – с. Ліщовате, Йоан – с.

[1141] Ibidem. – S. 50, 115.
[1142] Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki». Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr 1. – S. 51-78.
[1143] Цікаво, що попервах Базилій тримався осторонь Чарторийських. На думку К. Кураса, це зумовлено сімейними конфліктами. Базилій ворогував з братом Станіславом. Останній був палким прихильником "Фамілії" й, можливо, користувався її підтримкою у сутичках з братом. Щойно по смерті Станіслава з'явилися передумови для співпраці Базилія і Чарторийських. (Kuras K. Współpracownicy i Klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich / K. Kuras. – Kraków, 2010. – S. 84, 102, 124, 128-129, 139, 144, 167, 272-274, 319. Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki». Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr 1. – S. 77).
[1144] AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 120.
[1145] Ibidem. – S. 171.
[1146] Ibidem. – S. 246, 249, 251, 263, 275, 283.

Стрв'яжик і війтівство у с. Лодиня Перемишльського староства). Базилієві сестри отримали посаги по 15 тисяч зл.[1147] Щоразу по смерті котрогось зі старших братів (Миколая, Олександра, Йоана), які не залишили прямих нащадків, відбувався сімейний перерозподіл землеволодінь. Зрештою, на початку 1730-х років перед смертю батько Базилій-старший розпорядився маєтністю, віддавши Базилію-молодшому с. Воля Мацкова та війтівство у с. Лодиня, а також Білинку Малу. Окрім того, Базилій-молодший отримав частину с. Ліщовате у Сяноцькій землі та королівську посесію Кругель на Перемишльщині[1148].

У 1727 р. Базилій скуповує власність у с. Тур'є від Яворських Косачевичів, у 1733 рр. розширює її за рахунок земель, набутих від Брошньовських[1149]. Однак більшу частину турянських маєтностей становили землі, отримані від перемишльського єпископа Єроніма Устрицького[1150]. На початку 1730-х років Базилій прибрав до рук частину с. Луки, яка становила королівську власність та викупив від спадкоємців Попелів Овсяників земську частку у тому ж селі[1151]. Втім, у Луці він не затримався й пізніше серед землевласників цього шляхетського гнізда не згадується.

По першій дружині Базилій отримав у власність м. Гусаків і с. Новосілки (початок 1730-х років)[1152]. Другий шлюб приніс йому сс. Волчишовичі, Дидятичі, Болестрашичі і кам'яницю у Перемишлі. Все це припало подружжю по смерті бездітного коронного чашника Яна Собеського, серед спадкоємців якого виявилася і Катерина Зельонка[1153].

У 1737 р. Базилій продає сяноцькі маєтки (Ліщовате і Мацова Воля) серадзському ловчому Мартину Боніфацію Країнському[1154], а через рік зрікається зі своїх прав на батьківську спадщину у с. Гординя та кам'яниці у

[1147] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 242-243.
[1148] Ibidem. – S. 239, 242-243, 247, 250.
[1149] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 233. – С. 180; спр. 238. – С. 171.
[1150] Там само. – Спр. 237. – С. 90.
[1151] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 248-249.
[1152] Ibidem. – S. 249-250.
[1153] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 544. – С. 2323-2324.

м. Самбір на користь брата Стефана[1155]. У 1740-х роках Базилій продовжує виступати в першу чергу власником частини Білинки Малої та частини Турйого, Волчишовичів, Гусакова, Новосілок. У 1742 р. він додатково викупив невеликі земельні клапті у с. Гординя[1156]. У 1747 р. Базилій придбав від синів перемишльського земського писаря Антона Олександра Ритаровського частину с. Ритаровичі[1157].

Як кожен заможний шляхтич, Базилій мав також нерухомість у місті. У Львові Устрицькі володіли кількома кам'яницями, утім, в який спосіб Базилій та брати ними розпорядилися по смерті батька й кому яка припала частка, з'ясувати важко[1158]. Поза тим брати мали нерухомість на передмісті Перемишля. Спочатку вона належала брату Станіславу, а по його смерті припала Базилію та Стефану. У 1740 р. брати продали її Войцеху Ксаверію Ламберту[1159]. Майновим справам Базилій присвячував чимало часу та енергії. На це опосередковано вказують і записи з родинної хроніки, більшу частину якої становлять оповіді про майнові оборудки автора[1160].

Оточення Базилія Устрицького формувалося, образно кажучи, з кількох орбіт. Найближча – складалася з родини. Замолоду це були батьки та брати з сестрами, згодом до них долучилися діти, племінники, дружини тощо. Будучи наймолодшим у сім'ї, Базилій, вочевидь, запам'ятав батька й матір вже зрілими. Про них обидвох він відгукується вкрай шанобливо й не упускає можливості підкреслити, що був слухняним сином ("ь*om go (ojca – I.C.) w najmniejszy nie pamiętam rzeczy, żebym miał rozgniewać*"[1161]). З братами його відносини склалися по-різному. З найстаршим Миколаєм вони були найкращими. Повернувшись з турецької місії, Базилій певний час мешкав у нього у с. Волянці. Перед смертю Миколай, як стверджує наш герой, мав

[1154] Там само. – Спр. 241. – С. 31-32.
[1155] Там само. – С. 712-713.
[1156] Там само. – Спр. 245. – С. 217, 630.
[1157] Там само. – Спр. 248. – С. 101-102; спр. 571. – С. 631.
[1158] Тас само. – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 545. – С. 1487-1489.
[1159] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 243. – С. 38-39, 88; спр. 545. – С. 868.
[1160] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 237-251.
[1161] Ibidem. – S. 249.

намір відступити йому одному увесь свій маєток та кошти[1162]. Цілком інакше виглядають його стосунки зі Станіславом. Базилій всіляко наголошує на порушенні ним фінансових зобов'язань та марнотратстві. З його опису Станіслав постає як особа безвідповідальна та крутій. Можливо, таке ставлення викликане майновими суперечками, що з'явилися одразу по смерті Станіслава між вдовою та Базилієм[1163]. В такий спосіб він намагався підкреслити правомірність свого учинку: захоплення майна покійного брата. Цікаво, що не надто приязні стосунки за життя аж ніяк не позначилися на його участі у боротьбі з ймовірними вбивцями Станіслава – Венявськими та їх слугами. Базилій активно ангажувався у судовий процес, не шкодуючи для цього часу. Важко однозначно потрактувати таку поведінку. Можливо, це прояв родової солідарності й намагання продемонструвати свою силу опонентам, домагаючись їхнього покарання. А можливо це також вияв ширших суспільно-політичних процесів, як то перегрупування та формування нових партій і груп у перемишльському шляхетському середовищі, пошук нових патронів[1164]. З іншими братами та сестрами Базилій підтримував нейтральні стосунки, принаймні, про якісь незгоди між ними на сторінках його "Пам'ятника" жодних натяків немає. Ще одним родичем, котрий чимало важив для Базилія, був дядько, перемишльський єпископ Єронім Устрицький. Зі згоди останнього він кілька років управляв єпископськими маєтностями у с. Страшевичі. Й саме Базилій з усіх племінників став спадкоємцем маєтності єпископа у с. Турйому[1165].

[1162] Миколай єдиний з-поміж братів, про якого Базилій відгукується, послуговуючись висловлюваннями на зразок: "*brata i D[o]br[o]dz[ieja] swego najukochańszego JP[ana] Mikołaja*", „ *... brat i D[o]b[ro]dz[iej] mój oobliwie, ktoóremu niech da P[an] Bóg niebo*" (Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 246).

[1163] По смерті Станіслава Базилій з братом Стефаном прибрали до своїх рук заставні маєтки у Розгірцях, Білині Великій, Клодниці, Довголуці, котрі Станіслав виорендовував від Урсули Йордан. Також вони заволоділи нерухомістю покійного у Перемишлі (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 545. – С. 985, 1095, 2583. Lisek A. Rozwój sytuacji politycznej w województwie Ruskim w latach 1735-1736 / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2007. – T. XLIII, z. 4. Historia. – S. 64).

[1164] На думку К. Кураса, Базилій не одразу долучився до судового процесу проти Венявських (Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki». Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr 1. – S. 77).

[1165] В своєму "Пам'ятнику" він шанобливо зве його: "*episkop przemyski, stryj i dobrodziej mój*" (Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 249).

Базилій двічі одружувався. Спершу з Терезією Лончинською, згодом з Катериною Зельончанкою. В обидвох випадках шлюби укладалися за сприяння львівського каштеляна Мацея Йосифа Устрицького[1166]. Попри те, що останній належав до іншої родової гілки й доводився Базилію родичем чи не в п'ятому поколінні, родова солідарність між ними не була порожнім звуком. Мацей Йосиф та його син Богуслав Ігнатій Устрицькі підтримували рідню у протистоянні з Венявськими. Зрештою, вони усі належали до клієнтів князя Августа Чарторийського й становили опору "Фамілії" серед перемишльської шляхти[1167]. Кровні зв'язки з середньозаможними католицькими родами Лончинських та Зельонків зайвий раз підкреслювало статус Базилія у місцевому шляхетському соціумі та засвідчувало родинну традицію родичання з католиками. На формування оточення Базилія ці шлюби не надто вплинули. Він жодним чином не згадує про родину своїх дружин. У перемишльських актах вони також не з'являються ні в статусі майнових контрагентів Базилія, ні в статусі його позивачів або позваних.

Через сестер наш герой породичався з Попелями Думичами, Урбанськими й Вислоцькими. Двоє останніх, судячи з усього, не відігравали у житті Базилія якоїсь помітної ролі. Урбанські з'являються щойно у 1739 р., коли Базилій намагався повернути від братів покійного Симона Урбанського, свого шваґра, деякі речі своєї сестри Маріанни. Справа розглядалася у перемишльському ґроді, вирок суду невідомий. Пізніші відомості про контакти з Урбанськими не фіксуються. Зрештою Маріанна померла бездітною[1168]. Подібно Вислоцькі – Бальтазар і Маріанна, син і дочка белзького скарбника Йосифа і Софії Устрицької – згадуються заледве кілька разів. Спочатку у справі навколо спадщини по сестрі Маріанні (1739), згодом – у суперечці з дядьком за спадок по бездітних Олександру, Миколаю,

[1166] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 249-250.
[1167] Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki". Dzieje procesu Wieniawskich / K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr 1. – S. 51-78.
[1168] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 245. – С. 217-218; спр. 551. – С. 46.

Йоану, Станіславу Устрицьких (1745 – 1747)[1169]. З Попелями Думичами Базилій перебував у більш тісних контактах. Ще замолоду він знався з полковником ЙКМ Криштофом Попелем та брав участь у посольстві останнього до Стамбулу. Пізніше ці зв'язки не ослабли. Відсудивши у 1726 р. від барона Ернеста Фриза частину с. Клодниця, Устрицький відступив її одразу згаданому полковнику. Через кілька років у 1734 р. Базилій позичає швагру 60 000 зл.[1170]

Поза родиною упродовж життя Базилій підтримував відносини з широким колом осіб. Він безпосередньо був знайомий та знався з окремими магнатами, як то Жевуські або Чарторийські. З першими його звела доля замолоду, коли він разом з братами пробував жовнірського хліба в хоругві котрогось із Жевуських. Пізніше ці контакти продовжували підтримуватися, про що, зокрема, свідчать боргові зобов'язання польного коронного гетьмана Михайла Йосифа Жевуського на 100 000 зл., позичених у Базилія (1743)[1171]. Зрештою, цьому сприяли політичні вподобання, адже обиві родини належали до прибічників "Фамілії". З Чарторийськими, зокрема, з князем Августом, Базилій тісно контактує з середини 1730-х років по смерті брата Станіслава. Регулярні особисті контакти між ними засвідчені їхнім листуванням. Зміст останнього не залишає жодних сумнівів щодо їх тісних взаємовідносин на рівні патрон-клієнт[1172].

Приналежність до "Фамілії", вочевидь, спонукала його до тісніших контактів з перемишльською та львівською шляхтою, котра також належала до цього політичного угруповання й творила коло прибічників та клієнтів Чарторийських на місцевому рівні. До таких, зокрема, належали Петро Борейко, жидачівський підстолій (1732 – 1748); Антон Боженський, перемишльський земський суддя, згодом підкоморій; Карл Харчевський,

---

[1169] Там само. – Спр. 551. – С. 9-11; спр. 567. – С. 1719; спр. 574. – С. 1401.
[1170] Там само. – Спр. 528. – С. 690; спр. 544. – С. 621. Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 245-246, 249.
[1171] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 560. – С. 1470.
[1172] Kuras K. Współpracownicy i Klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich / K. Kuras. – Kraków, 2010. – S. 74, 84, 124, 144, 171. В одному з листів Базилій про свої відносини з Чарторийським писав: "... *па*

перемишльський ловчий (1746 – 1748), згодом підкоморій (1748 – 1752) та каштелян (1752); Криштоф Крушельницький, львівський підстолій (1737 – 1744), підстароста і суддя львівського граду (1739 – 1749); Йосиф Скшетуський, перемишльський підчаший (1737 – 1752); Миколай Солтик, перемишльський каштелян (1726 – 1745); Войцех Росновський, перемишльський підстолій (1735 – 1769); Йосиф Стадницький, сяноцький хорунжий (1744 – 1750) і каштелян (1750); Базилій Туркул, чернейовський староста[1173].

Суспільно-політична діяльність, зокрема робота на Вишенському сеймику, розширювала коло знайомих Базилія до кількох десятків осіб. Вочевидь, він неодноразово особисто перетинався та добре знався з такими діячами місцевого шляхетського самоврядування як теребовлянський чашник Ян, перемишльський ловчий Йосиф, жидачівський підстолій Андрій, львівський войський Домінік Блажівські; жидачівський староста Франциск Боженський; жидачівський підстолій Ян Дудін Борковський; перемишльський хорунжий Мартин Олександр, перемишльський підчаший Миколай Венявські; гостинський чашник Петро Вислоцький; перемишльський каштелянич Ромуальд Вольський; кісляцький староста Вацлав Вонсович; перемишльський земський підсудок Ян Гумницький; жидачівський підстолій Тома, жидачівський войський Степан Йосиф Дверницькі; жидачівський хорунжий Йосиф, перемишльський ловчий Антон, львівський хорунжий Криштоф Дрогойовські; брацлавський ловчий Антон, новогрудський чашник Тобіаш Журовські; львівський чашник Єжи Корабєвський; новогрудський підстолій Антон Конопацький; серадзький ловчий Мартин, дрогичинський чашник Ян Країнські; перемишльський підвоєвода Ян Любка; чернігівський воєводич Антон Любомирський; холмський ловчий Мартин, мозирський стольник Йоан, винницький підчаший Олександр Монастирські Степановичі; перемишльський гродський

---

którego oddajemy się wolą, co każe uczyniemy …" (Kuras K. Współpracownicy i Klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich / K. Kuras. – Kraków, 2010. – S. 124).

писар Павло Недзвецький; летичівський чашник Єжи Новоселецький; перемишльський чашник (згодом хорунжий) Йосиф, перемишльський мечник Антон, добжинський хорунжий Михайло Морські; подільський ловчий Йосиф Росновський; перемишльський земський підсудок Марцелій Гвідо Седлиський; перемишльський чашник Ян Семінський; брацлавський стольник Михайло Ставський; овруцький стольник Владислав Турянський; жидачівський підчаший Михайло, велюнський скарбник Людвік Урбанські; цєшковський староста Ян Харчевський; перемишльський коморник Йосиф, житомирський підстолій Едмунд Хойнацькі; сохачевський підчаший Йосиф Юрковський; київський мечник, перемишльський гродський писар Самуель Яворський Дубик. Усі вони – середньої руки землевласники у Перемишльській та сусідніх Сяноцькій і Львівській землях, активні учасники Вишенського сеймика.

Хто з них належав до приятелів Базилія, а хто до ворогів, з'ясувати вкрай складно. Напевне, він перебував в добрих стосунках з Павлом Недзвецьким, Мартином Країнським та Марцелієм Гвідо Седлиським, з якими поза суспільною сферою провадив господарські справи[1174]. Натомість його ворогами були Венявські, можливо, також Самуель Яворський Дубик, гродський писар у перемишльському гроді за часів перебування Мартина Олександра на уряді перемишльського підстарости (1718 – 1737). Втім, у більшості випадків реконструювати міжособистісні відносини між Базилієм та вказаними особами неможливо.

Як шляхтич середнього достатку, Базилій мав власне близьке оточення, яке складалося не тільки з родини, але й клієнтів та слуг. З судових справ за участю співвласників окремих поселень та сусідніх маєтностей відомо імена адміністраторів та інших управителів його маєтностей:

[1173] Kuras K. Współpracownicy i Klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich / K. Kuras. – Kraków, 2010. – S. 313-319.

[1174] У 1731 р. Базилій віддав у субаренду Павлу Недзвецькому за 20 000 зл. с. Бойовичі; у 1737 р. продав Мартину Країнському свої сяноцькі маєтності; у 1745 р. мав якісь фінансові справи з Седлиським (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 237. – С. 97; спр. 241. – С. 31; спр. 247. – С. 474).

Йосиф Росцінський, адміністратор у с. Лука (1728)[1175];

Олександр Смульський, адміністратор у с. Лука (1732)[1176];

Георгій Ортинський, адміністратор у с. Турйому (до травня 1732)[1177];

Тома Жуковський, адміністратор у с. Турйому (1732, 1737-1738)[1178];

Антон Марцінковський, економ маєтків у с.Турйому (1749 - 1750), у Гусакові (1750), у Болестрашицях (1750)[1179];

Йон Саленевич, адміністратор Гусаківського ключа (1734 – 1735), адміністратор с. Радохоничі (1736), адміністратор усіх маєтків (1739)[1180];

Ян Чоповський, адміністратор сс. Новосілки і Радохоничі (1738)[1181];

Михайло Завадзький, адміністратор маєтку у с. Корналовичі (1742)[1182];

Покрас, адміністратор маєтку у с. Ритаровичі (1748)[1183];

Ян Вишньовський, адміністратор маєтків у с. Турйому (1750)[1184];

Станіслав Горський, адміністратор маєтків у с. Болестрашичі (1744)[1185].

Інтереси Базилія у різний час в перемишльському гроді представляли:

Адам Муканський (Мукяновський) (1732 - 1733)[1186], Йосиф Лесиковський (1733)[1187], Антон Пастерський (1734 – 1736)[1188], Петро Новицький (1736)[1189], Йосиф Шидловський (1739)[1190], Петро Матківський (1739)[1191], Олександр Білинський (1740 – 1741)[1192], Йоан Городиський (1741 – 1748)[1193], Йосиф Городиський (1742)[1194], Якуб Ільницький (1746)[1195],

---

[1175] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 532. – С. 541.
[1176] Там само. – Спр. 540. – С. 1995, 2163.
[1177] Там само. – Спр. 540. – С. 1995.
[1178] Там само. – Спр. 540. – С. 1995; спр. 546. – С. 685; спр. 548. – С. 1965.
[1179] Там само. – Спр. 579. – С. 3529; спр. 581. – С. 1750; спр. 582. – С. 3287.
[1180] Там само. – Спр. 543. – С. 1427, 1715, 1720; спр. 544. – С. 617-619, 1618; спр. 545. – С. 2486; спр. 551. – С. 309.
[1181] Там само. – Спр. 548. – С. 308.
[1182] Там само. – Спр. 558. – С. 2161.
[1183] Там само. – Спр. 576. – С. 613.
[1184] Там само. – Спр. 583. – С. 1182.
[1185] Там само. – Спр. 563. – С. 1458.
[1186] Там само. – Спр. 540. – С. 1668, 2163; спр. 542. – С. 628, 2154.
[1187] Там само. – Спр. 542. – С.1399.
[1188] Там само. – Спр. 542. – С. 2808; спр. 543. – С. 1792; спр. 544. – С. 617.
[1189] Там само. – Спр. 545. – С. 343.
[1190] Там само. – Спр. 550. – С. 1526.
[1191] Там само. – Спр. 550. – С. 1526; спр. 552. – С. 629.
[1192] Там само. – Спр. 552. – С. 1792; спр. 244. – С. 746.
[1193] Там само. – Спр. 554. – С. 1034; спр. 556. – С. 2049; спр. 563. – С. 128; спр. 569. – С. 1195; спр. 575. – С. 1197; спр. 575. – С. 2445.
[1194] Там само. – Спр. 558. – С. 2037, 2175.

Станіслав Кобилецький (1747 – 1748)[1196], Якуб Козицький (1748)[1197], Миколай Ільницький Фединич (1750 – 1751)[1198]. Частина з них йменуються слугами-пленіпотентами (aulicus et plenipotens). Вочевидь, це особи, тісно пов'язані зі своїм патроном. Кілька осіб, як то Петро Матківський, Олександр Білинський, Миколай і Якуб Ільницькі, Станіслав Кобилецький належали до місцевої палестри. Представляти інтереси Базилія Устрицького було для них нічим іншим як виконанням певних професійних обов'язків й Устрицький був далеко не єдиним їхнім роботодавцем. Тобто ця група осіб не залежала безпосередньо від Устрицького, хоча й користувалася його довірою й могла розраховувати не тільки на матеріальну винагороду, але й в разі потреби, на протекцію.

***

Верхівка РШ не становила якоїсь замкнутої групи, представленої згаданими вище родинами. До них тісно примикали ще зо два десятки сімей та осіб. За багатьма параметрами вони відповідали Устрицьким, Шептицьким або Попелям Думичам, однак у сукупності поступалися останнім, десь в чомусь трішки не дотягуючи. Окрім того, здобутий суспільний та матеріальний статус у їхньому випадку мав виразно особистісний характер. Він не завжди був зумовлений напрацюваннями попередніх поколінь, як, зрештою, не завжди ставав запорукою для закріплення і зростання у подальшому серед нащадків.

До цієї категорії РШ Перемишльської землі належали:

бузький ловчий Дмитро Бандрівський;

сини і внуки мельницького мечника Петра Блажівського Миговича;

мозирський чашник Павло Блажівський Мигович з синами Йосифом та Йоаном;

сини Луки Гординського Федьковича;

[1195] Там само. – Спр. 569. – С. 8.
[1196] Там само. – Спр. 248. – С. 816; спр. 571. – С. 521; спр. 575. – С. 1553.
[1197] Там само. – Спр. 577. – С. 1677.

сохачевський мечник, перемишльський гродський писар і підстароста Йоан Городиський Чоботович Мацейчак;

жидачівський підстолій Павло з сином Адамом, львівським скарбником і львівським гродським суддею, та венденський стольник Михайло з синами Йосифом і Миколаєм Гошовські;

перемишльський ловчий і гродський писар Степан Йосиф Дверницький та інші Дверницькі з с. Корналовичі.

стрийський войський Павло Комарницький Місюрчак;

теребовлянський підчаший Йоан Комарницький Александрович Постодольський;

жидачівський чашник Ілля та його племінник житомирський підстолій Йоан Комарницькі Александровичі Постодольські;

житомирський стольник Йоан та його брат троцький скарбник Базилій Комарницькі Друдзі;

перемишльський земський підсудок Йоан Луцький Тильчак;

брати холмський ловчий Мартин і винницький підчаший Олександр Монастирські Степановичі та сини Мартина Франциск і Михайло;

мозирський стольник Йоан та його брат велюнський скарбник Стефан Монастирські Степановичі;

перемишльський земський писар Антон Олександр Ритаровський та його сини;

гадяцький староста Йоан, овруцький стольник Владислав з сином Антоном Турянські;

київський мечник, перемишльський гродський писар Самуель та його племінник нурський підчаший Георгій Яворські Дубики;

котельницький староста Андрій Антон Яворський Бобронич.

Земельні маєтки цієї шляхти не вражали своїми розмірами, особливо на початках суспільного та матеріального піднесення. Зазвичай, це були успадковані від попередників дідичні частки у котромусь із шляхетських

[1198] Там само. – Спр. 577. – С. 1677; спр. 583. – С. 1669; спр. 584. – С. 1918, 2607.

гнізд (Блажівські Миговичі – у Блажові, Блажівській Волі, Угерцях і Радиловичах; Гординські Федьковичі – у Ролеві; Городиський Чоботович Мацейчак – у Гордині і Секерчицях; Яворські Дубики та Бобронічі – у Яворі; Комарницькі Місюрчаки і Александровичі Постодольські – частина війтівства у Багноватому; Луцький Тильчак – у Луці, Монастирські – у Монастирці Великому; Ритаровські – у Ритаровичах; Турянські – у Корчині; Гошовські – у Хлопичцях і Долобові; Дверницькі – у Корналовичах).

За час активної господарської діяльності, а вона була характерна для них усіх без винятку, - ця нерухомість зростала[1199]. Здійснювалося це за рахунок викупу земель у сусідів та розширення в такий спосіб вже існуючого маєтку[1200]. Також широко практикувалося надбання земель у найближчих шляхетських осідках[1201]. Поза межами традиційного ареалу проживання РШ набуття землевласності також трапляється. Відомо напевне, що жидачівський підстолій Андрій Блажівський Мигович володів с. Острів, викупленим у 1745 р. від Костянтина Мочульського. На початку 1750-х років цю посілість успадкував його син Домінік Лаврентій[1202]. Стрийський войський Павло Комарницький Місюрчак перед 1713 р. став власником частини Шашоровичів[1203]; теребовлянський підчаший Йоан Комарницький Александрович Постодольський згадується як власник с. Крамарівка біля

[1199] Виняток становили Гошовські, Монастирські, Ритаровські. Тогочасні джерела не фіксують якогось приросту. Втім, можливо, він існував, але мав місце за межами Перемишльської землі.

[1200] Так, Йоан Городиський Чоботович Мацейчак скупив землі у с. Гординя у Станіслава Новосельського (1750) і Городиських Ядвіщаків (1751) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 249. – С. 476; спр. 250. – С. 346-348).

Самуель Яворський Дубик викупив земельні наділи Петра Яворського Сивачка (1715), Йоана Яворського Бобронича (1715), Стефана Яворського Зубовича (1716), Марка Яворського Ігнацевича, Григорія Яворського Черваковича та ін. (1720-ті рр.) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 223. – С. 104, 348-349, 513-514; спр. 229. – С. 518-519, 645; спр. 230. – С. 306; спр. 541. – С. 1378).

[1201] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 384, 623-625, 799, 1194, 1530-1533, 1550-1553, 2130, 2170, 2375-2380; спр. 215. – С. 37, 44; спр. 224. – С. 492-493; спр. 225. – С. 132-133, 154; спр. 226. – С. 66-67; спр. 227. – С. 55, 59; спр. 228. – С. 359-360; спр. 229. – С. 421, 792; спр. 234. – С. 124-126, 269-270; спр. 236. – С. 281, 284, 514-515; спр. 237. – С. 51, 215, 416; спр. 238. – С. 215, 408; спр. 239. – С. 183-184, 346; спр. 240. – С. 182-183; спр. 241. – С. 188, 544, 641; спр. 242. – С. 313, 315; спр. 243. – С. 324-325; спр. 244. – С. 696-697, 751-752; спр. 245. – С. 214-215, 274, 277-279, 460, 527, 630, 664, 766-767, 978, 984; спр. 246. – С. 175, 215-216, 315; спр. 247. – С. 680-681; спр. 250. – С. 118-119; спр. 251. – С. 305; спр. 253. – С. 486; спр. 255. – С. 553; спр. 259. – С. 537-538; спр. 274. – С. 211-215; спр. 530. – С. 217-219, 666-671; спр. 643. – С. 633; спр. 644. – С. 357-358.

[1202] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 247. – С. 316-317, 786; спр. 251. – С. 310.

[1203] Там само. – Спр. 495. – С. 1034-1035.

Переворська[1204]; київський мечник Самуель Яворський Дубик у 1741 р. викуповує у Дрогойовських с. Букова[1205]. Трапляється, що ця шляхта також володіла маєтностями поза межами Перемишльської землі. Наприклад, гадяцький староста і полковник Йоан Турянський утримував війтівство у Теребовлі[1206]. Виняток становив лишень перемишльський ловчий Степан Йосиф Дверницький, котрий згадується як власник сіл Бахож, Ластівка, Ходорівка у Сяноцькій землі[1207]. Втім, Дверницькі мігрували до Перемишльщини саме з тих теренів, тому їхній зв'язок з Сяноччиною виглядає цілком органічним.

Частина з них, не задовольняючись земськими маєтками, утримували у пожиттєвій посесії війтівства та окремі села у Самбірській економії та, почасти, у Перемишльському старостві. Їхнє господарювання на королівщинах мало виразно підприємницький характер. Це не були традиційні посесії якихось невеликих земельних часток, де поряд співвласниками виступають ще кільканадцять сімей, які спільною рукою утримували корчму, млин тощо. Вони розпоряджаються війтівством/корчмарством/вільництвом цілком, або прибирають до своїх рук більшу його частину й організовують тут фільваркове господарство, здаючи в оренду ті ж самі корчми або млини. Нерідко одна особа утримувала одночасно кілька таких господарських комплексів у різних королівських селах[1208].

[1204] Там само. – Спр. 247. – С. 453.
[1205] Там само. – Спр. 554. – С. 1255.
[1206] Там само. – Спр. 235. – С. 886.
[1207] Там само. – Спр. 271. – С. 822-824.
[1208] Самуель Блажівський Мигович, подільський ловчий, посесор у Лінині Великій (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 503. – С. 178-179. AGAD. – MK, sigillata, sygn. 19. – S. 189). Андрій Блажівський Мигович, жидачівський підстолій, посесор с. Бурчиці (1713 – 1731 рр.) (AGAD, MK, Sigillata. – Sygn. 18. – S. 20). Йоан Блажівський Мигович, теребовлянський чашник, посесор війтівства у с. Коблі (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 238. – С. 304; спр. 239. – С. 479; спр. 240. – С. 507; спр. 241. – С. 367). Павло Гошовський, жидачівський підстолій, з сином Адамом, посесори війтівства у Туречках Вижніх і Нижніх (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 409. – С. 260; Спр. 456. – С. 1020-1021; спр. 457. – С. 2232-2233; спр. 461. – С. 913-915. Księgi Referendarii koronnej z czasów saskich. Sumariusz, wyd. Wozniakowa M. – Warszawa, 1970. – T.2. – Nr 984, 988, 1062, 1065). Павло Комарницький Місюрчак, стрийський войський, посесор війтівств у сс. Завадка (1703-1723), Мита (1698-1714), Заділське (1708-1717), Сухий Потік (1698-1710) (НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 547/ІІІ. – Арк. 235зв-236зв., 239; спр. 548/ІІІ. – Арк. 24-25зв. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 1240-43; спр. 216. – С. 582-583; спр. 222. – С. 738; спр. 224. – С. 492. – Спр. 466. – С. 2788-2789; спр. 520. – С. 275, 1846). Йоан Комарницький Александрович Постодольський, теребовлянський підчаший, Посесор війтівств у сс. Розсохач, Воля Коблянська (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 503. – С. 178;

Ця категорія РШ також вирізнялася своєю фінансовою спроможністю. Побіжний огляд майнових угод 1700 – 1770-х рр., укладених за їхньою участю, фіксує більше двох десятків трансакцій, де фігурують суми понад 10 000 зл.[1209] Вочевидь, вони володіли чималими коштами, однак не в таких розмірах як Устрицькі, Копистинські з Попелів і Борислава, Попелі Думичі або Шептицькі. Принаймні, вони не могли дозволити собі, як брацлавський підчаший Якуб Копистинський, надати тільки кредитів різним особам більше ніж на 100 000 зл., або як Базилій Устрицький позичити 60 000 зл. тучапському старості Криштофу Попелю Думичу тощо.

Матеріальні статки цієї шляхти мали різне походження. Частина з них успадкувала чималі маєтки від попередніх поколінь й, не зумівши їх суттєво примножити, тим не менше зберегла за собою статус заможної шляхти у місцевому соціумі РШ. До таких належали Блажівські Миговичі, Гошовські з с. Хлопичців, Монастирські Степановичі, Турянські з Корчина. Решта могли розраховувати лише на власні сили, тому досягнення, наприклад, Комарницьких Александровичів Постодольських, Самуеля Яворського Дубика тощо не що інше як їхні особисті заслуги й результат успішного господарювання протягом свого життя.

У XVIII ст. існували кілька шляхів швидкого формування та примноження матеріальних благ. Найбільш прибутковими заняттями у перші кілька десятиліть XVIII ст. стали кредитування населення та громад Самбірської економії і Дрогобицького староства, експлуатація та управління

спр. 504. – С. 3010; спр. 533. – С. 77; спр. 545. – С. 1894). Ілля Комарницький Александрович Постодольський, жидачівський чашник, посесор у с. Розсохач і Ольшаник (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 222. – С. 815-816; спр. 242. – С. 190; спр. 503. – С. 178-179). Базилій Комарницький Друдзь, троцький скарбник, посесор війтівства у с. Гусне Нижнє (ЦДІАЛ України. – Ф. 856. – Оп. 1. – Спр. 247). Йоан Комарницький Александрович Постодольський, житомирський підстолій, посесор війтівства у с. Розсохач (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 592. – С. 804-805, 916; спр. 594. – С. 1206-1207). Мартин Монастирський Степанович, холмський ловчий, та його сини Франциск і Михайло, посесори війтівства у с. Спринa (НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 538/III. – Арк. 22. ЦДІАЛ України. – Ф. 856. – Оп. 1. – Спр. 434 , 435, 437). Антон Олександр Ритаровський, перемишльський земський писар, та його сини, посесори війтівства у с. Лінина Велика (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 519. – С. 718-721)

[1209] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 229. – С. 273-275; спр. 236. – С. 226, 284; спр. 238. – С. 1, 377; спр. 239. – С. 383, 571-572; спр. 240. – С. 217; спр. 241. – С. 367; спр. 245. – С. 111-2; спр. 246. – С. 244-245; спр. 247. – С. 88; спр. 249. – С. 504-506; спр. 253. – С. 50; спр. 255. – С. 553; спр. 257. – С. 60-61; спр. 263. – С. 257; спр. 542. – С. 2701; спр. 543. – С. 723-725; спр. 591. – С. 1896; спр. 616. – С. 1269-1270; спр. 621. – С. 1435-1436.

королівськими маєтностями. Не дивно, що вихідців з цієї шляхти можна побачити серед замкової і жупної адміністрації, а також серед управителів ключів та країн, зокрема:

Йосиф Блажівський Мигович орендував Ваневицький ключ (1730)[1210]; Степан Йосиф Дверницький так само згадується як посесор Ваневицького ключа (1740), одночасно у 1740 р. з початком урядування Франциска Божецького він став віце адміністратором економії (1740 –1742)[1211]; жидачівський чашник Ілля Комарницький Александрович Постодольський розпочинав як орендар Ваневицького ключа (1708), згодом обіймав уряд старосільського піджупника (1713) та крайника Ільницької і Гвоздецької країн (1713), у 1715 – 1716 рр. за адміністрації жидачівського підчашого Миколая Оссолінського виконував обов'язки віце адміністратора економії, згодом – державця Дрогобицького староства (1718 – 1722) і адміністратор Мединицького ключа (1724 – 1730)[1212]; стрийський войський Павло Комарницький Місюрчак двічі у 1715 р. згадується як котівський жупник[1213]; київський мечник Самуель Яворський Дубик згадується серед урядовців економії за правління барона Гаспара Ернеста Блюменталя, орендуючи Розлуцьку та Волосянську (1716 – 1722), Либохірську (1723 – 1728), а в 1728 р. – Розлуцьку, Либохірську і Липецьку країни. У часи безкоролів'я він виконував обов'язки адмінстратора усіх семи країн економії (1733)[1214].

Для декого з них королівщини стали справжнім клондайком, як наприклад, для Іллі або Павла Комарницьких. Вони успадкували по батьках лише невеликі земельні частки на війтівстві у с. Багноватому Самбірської

[1210] НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 523/III. – Арк.137зв.-138.

[1211] Зубрицький М. Село Мшанець Старосамбірського повіта. Матеріяли до історії галицького села / М. Зубрицький М. // Записки НТШ. – 1906. – Т. LXX. – С. 141. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 521/III. – Арк. 41зв.; спр. 553/III. – С. 1478; спр. 557/III. – С. 971. AGAD. – Archiwum Kameralne. – Sygn. II/61. – S. 137.

[1212] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 485. – С. 1826, 2043; спр. 495. – С. 3174; спр. 499. – С. 324; спр. 500. – С. 2743; спр. 501. – С. 209, 359, 1035, 1303; спр. 502. – С. 1823-1826; спр. 507. – С. 3264; спр. 509. – С. 1173; спр. 516. – С. 1167; спр. 524. – С. 1512-1513; спр. 524. – С. 1779; спр. 527. – С. 2858; спр. 528. – С. 979; спр. 535. – С. 531; 527. – С. 2533-2534 НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 542/III. – Арк. 135. Księgi Referendarii Koronnej z czasów saskich, Sumariusz, wyd. Woźniakowa M. – Warszawa, 1969. – T.1. – Nr 776, 780, 808, 828, 894, 904.

[1213] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 499. – С. 1580; спр. 501. – С. 847.

економії, а під кінець життя обидва розпоряджалися чималим майном[1215]. Щойно із впорядкуванням організації управління королівськими столовими маєтностями й припиненням зловживань, з середини 1740-х років, можливості отримання значного зиску різко звузилися, хоч остаточно не зникли.

Упродовж XVIII ст. традиційно прибутковими залишалося стягнення поборів й адміністрування чопового, шелязного та інших податків у Перемишльській землі. Недарма Вишенський сеймик, постановивши сплатити добжинському мечнику Стефану Турецькому певні заборгованості, віддав в оренду останньому на 1711 р. чопове[1216]. Суми, які Турецький сподівався отримати від цієї оборудки, мали вимірюватися щонайменше кількома тисячами зл. Принаймні саме стільки, якщо не більше, становила невиплачена йому нагорода за багаторічне виконання обов'язків ротмістра смоляцької піхоти[1217]. Сучасник Турецького львівський войський Андрій Турянський за виконання функцій поборці подимного податку у Львівській землі отримав винагороду у розмірі 1000 зл.[1218], перемишльський земський писар Антон Олександр Ритаровський за аналогічну роботу у 1712 р. претендував на виплату йому 2034 зл.[1219], жидачівський підстолій Андрій

[1214] Там само. – Спр. 502. – С. 2594; спр. 514. – С. 1101, 1323; спр. 515. – С. 533; спр. 516. – С. 1228; спр. 520. – С. 1744-1749; спр. 531. – С. 6, 2099; спр. 532. – С. 1267-1268, 2044; спр. 542. – С. 662.

[1215] Павло Комарницький Місюрчак, окрім землевласності у Блажові, Блажівській Волі, Шашоровичах розпоряджався значними коштами та провадив кредитні операції. Його боржниками були міста та сільські громади Дрогобицького староства і Самбірської економії, окремі особи з селян, міщан та шляхти. Реєстр його боржників на 1730 р. нараховує десятки позицій. Тут і Старий Самбір (2600 зл.), і десятки сільських громад, зокрема, сс. Стрільбичі (1000 зл.), Білич (2480 зл.), Коблянська Воля (1850 зл.), Кобло Старе (2403 зл.), Бережниця (1000 зл.), Ільник (180 зл.), Риків (42 зл.), Багноватe (95 зл.), Потік (300 зл.), Довжки (200 зл.), Кривка (450 зл.), Гусне (50 зл.), Либохора (30 зл.), Висоцьке Нижнє (87 зл.), Ясінка (500 зл.), і квотники дрогобицьких, модрицької, нагуєвицької, солецької жуп (3900 зл.), і самбірські міщани та передміщани (4400 зл.). Разом неповернутих кредитів по смерті Павла Комарницького спадкоємці останнього оцінювали на 20 555 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 535. – С. 1591-1594). Ілля Комарницький Александрович Постодольський залишив рухомого майна на кількасот позицій. В посмертному реєстрі окремо виділені „*Kleynoty*", „*Srebro*", „*Kulbaki*", „*Futra*", „*Xięgi*", „*Cina*", „*Posciel*", „*Specyfikacya obrazow*", „*Konie*", „*Obora*", „*Militia*". Побіжний огляд лишень клейнодів свідчить про заможність власника. Зокрема, Ілля володів: 4 шнурами з перлинами; 4 сигнетами, 8 перстнями з діамантами, рубінами та іншими дорогоцінними каміннями, виконаними з золота; 5 шпильок із золота і срібла, прикрашені діамантами. Категорія "*Srebro*" нараховує до сотні позицій, де і срібна зброя, і посуд (чарки, кубки, миски, ложки), і кількасот гудзиків, і паски з ланцюгами тощо (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 560. – С. 2479-2488).

[1216] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 468.

[1217] Ibidem. – S. 433.

[1218] Ibidem. – S. 660.

[1219] Ibidem. – S. 703.

Блажівський у 1748 р., подібно як і Стефан Турецький, для отримання пенсії у розмірі 8000 зл. за ротмістерство над смоляцькою піхотою отримав в адміністрацію на один рік чопове у Перемишльській землі[1220].

До слова, не менш прибутковим було виконання певних публічних функцій. Серед них варто відзначити послування на вальному сеймі і депутатство на Люблінському Коронному Трибуналі. Зазвичай виплати за це сягали кілька тисяч злотих. Вочевидь, саме стільки отримали жидачівський підстолій Костянтин Гошовський (1704)[1221] та перемишльський ловчий Йосиф Блажівський Мигович (1735)[1222], хоча прямих вказівок про це немає. Однак відомо напевне, що львівський підстароста Домінік Лаврентій Блажівський за посольство до примаса у 1764 р. отримав винагороду у розмірі 6000 зл., стільки ж припало його брату Йосифу Антону за посольство на вальний сейм[1223] Не менш привабливим був уряд ротмістра смоляцької піхоти Перемишльської землі, який приносив у якості винагороди щорічно 4000 зл.[1224] Серед інших функцій варто згадати послування до короля, примаса, гетьманів, вищого командування саксонських і московських військ. Для прикладу, Самуель Яворський Дубик за перетрактації з московитами щодо виплати провіанту отримав від сеймика 2000 зл.[1225]

Промовистими були суспільні позиції цієї шляхетської групи. Чи то на громадсько-політичній, чи то адміністративно-судовій ниві їхні досягнення були помітними. Вони не у всьому могли зрівнятися з Устрицькими або Попелями Думичами, але виразно вивищувалися серед решти загалу РШ.

Більшість з них розпочинали свою кар'єру товаришами панцирних/гусарських хоругв, що створювало передумови для нав'язання корисних зв'язків та протекцій. Дехто не поривав з військовою службою упродовж усього життя аж до похилого віку. Наприклад, жидачівський підстолій Андрій Блажівський Мигович у 1713 – 1718 рр. згадується

[1220] Ibidem. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 277.
[1221] Ibidem. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 414.
[1222] Ibidem. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 148.
[1223] Ibidem. – S. 574, 576, 581.
[1224] Ibidem. – S. 178.

товаришем панцирної хоругви Франциска Максиміліана Осолінського; у кінці 1720-х – першій половині 1730-х років продовжив служити у гусарській хоругві мазовецького воєводи Хоментовського, а з 1737 по 1743 рр. виступає товаришем гусарської хоругви підкоморія ВКЛ Мнішка[1226]. Двадцять пять років з військовою службою був пов'язаний теребовлянський чашник Йоан Блажівський Мигович[1227]. Разом з ним в одній хоругві з 1724 по 1735 рр. перебував жидачівський чашник Ілля Комарницький Александрович Постодольський [1228]. Теребовлянський підстолій Йоан Комарницький Александрович Постодольський, здається, розпочинав кар'єру військового у панцирній хоругві підстолія ВКЛ Огінського у середині 1720-х років, а завершував у гусарській хоругві підкоморія ВКЛ Мнішка у середині 1740-х років[1229]. Ще один Комарницький – стрийський войський Павло Місюрчак – 11 років був товаришем панцирної хоругви жечицького старости Андрія Жечицького (1692 – 1703), згодом вступив до гусарської хоругви королевича Олександра Собеського (1708 – 1709)[1230]. Офіцерських посад вони не обіймали, серед них не було полковників, ротмістрів, віце ротмістрів або хорунжих. Виняток становив лише Ілля Комарницький Александрович Постодольський, котрий у 1729 р. згадується як віце ротмістр[1231].

[1225] Ibidem. – S. 181.

[1226] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 506. – С. 2016; спр. 505. – С. 564; спр. 533. – С. 462-463, 2435; спр. 543. – С. 1714; спр. 547. – С. 1906; спр. 552. – С. 1229; спр. 553. – С. 1418-1419; спр. 560. – С. 2594.

[1227] З 1718 по 1733 рр. – товариш гусарської хоругви мазовецького воєводи Станіслава Хоментовського (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 229. – С. 420-421; спр. 236. – С. 172, 226; спр. 507. – С. 4138; спр. 514. – С. 1386, 1644; спр. 521. – С. 400, 533; спр. 530. – С. 641-642, 2295; спр. 532. – С. 1274; спр. 542. – С. 115).

[1228] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 523. – С. 340; спр. 532. – С. 247; спр. 533. – С. 719-722; спр. 544. – С. 818.

[1229] Там само. – Спр. 235. – С. 627, 856; спр. 237. – С. 491-492; спр. 527. – С. 3287; спр. 531. – С. 1821; спр. 533. – С. 77; спр. 534. – С. 938-940, 1620; спр. 535. – С. 453, 1275, 1958; спр. 536. – С. 670; спр. 542. – С. 1851; спр. 544. – С. 818; спр. 546. – С. 1197; спр. 570. – С. 2321.

[1230] Там само. – Спр. 215. – С. 273; спр. 216. – С. 294, 581; спр. 457. – С. 334, 336-338, 1885-1886; спр. 460. – С. 795, 1637; спр. 462. – С. 1554; спр. 463. – С. 289; спр. 470. – С. 781-782, 1050-1052, 1659-1660; спр. 474. – С. 130; спр. 475. – С. 1424; спр. 484. – С. 522; спр. 485. – С. 1731; спр. 486. – С. 1082.

[1231] Варто зазначити, що військова справа у XVIII ст., особливо у 1730-60-х роках, зазнала суттєвих змін. Товариш панцирної/гусарської хоругви цього часу мало чим нагадував вояків аналогічних військових підрозділів другої половини XVII – початку XVIII ст. Військова служба деградувала й для декого перетворилася у значній мірі на фікцію. З'явилася катеогрія так званих "*совітих товаришів*", які замість себе виставляли до хоругви двох почтових/шерегових, натомість жодної військової повинності не виконували (див. докладніше: Kitowicz J. Opis obyczajów za panowania Augusta III / J. Kitowicz. – Warszawa, 1985. – S. 178-249). Саме до таких, судячи з усього, належали Андрій та Йоан Блажівські, Йоан Комарницький Александрович Постодольський. Адже, перебуваючи ледь не все доросле життя, аж до

В разі обрання кар'єри гродського урядовця ця шляхта розпочинала свій шлях з підписків у місцевій канцелярії й завершувала або гродськими писарями, або гродськими суддями і підстаростами (див. таблицю).

Шляхтич	Уряд	Джерело інформації
Дмитро Бандрівський	сяноцький гродський писар (1709 – 1715)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 486. – С. 338; спр. 496. – С. 450; спр. 497. – С. 2334; спр. 502. – С. 1581
Блажівський Домінік Лаврентій	львівський гродський суддя (1754 – 1755) львівський підстароста (1755 – 1775)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 253. – С. 486; спр. 254. – С. 86; спр. 257. – С. 402; спр. 259. – С. 537-538; спр. 261. – С. 330; спр. 263. – С. 393; спр. 641. – С. 802
Михайло Тадей Гординський Федькович	жидачівський гродський суддя (1760 – 1769)	Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 338.
Стефан Йосиф Гординський Федькович	львівський гродський писар (1755 – 1767) львівський гродський суддя (1758 – 1773) львівський підстароста (1775 – 1778)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 604. – С. 2769; спр. 623. – С. 958; спр. 630. – С. 1433; спр. 631. – С. 456; спр. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 338.
Йосиф Гординський Федькович	перемишльський гродський писар (1762 – 1763)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 620. – С. 448-451.
Адам Гошовський	львівський гродський суддя (1759)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 223.
Йоан Городиський Чоботович Мацейчак	перемишльський гродський писар (1763 – 1768) перемишльський підстароста (1768 – 1782)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 620. – С. 1171, 2257; спр. 623. – С. 55-58; спр. 629. – С. 1117, 11 95; спр. 643. – С. 217; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 26. – С. 362-368.
Дверницький Стефан Йосиф	перемишльський гродський писар (1744 – 1762)	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 620. – С. 448-451 Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 327-328.
Самійло	перемишльський гродський	Urzędnicy województw

похилого віку, на військовій службі, вони одночасно активно займаються господарськими та суспільними справами.

Яворський Дубик	писар (1736 – 1744)	Kijowskiego i Czernihoskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 2002. – S. 280. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 240. – С. 549; спр. 545. – С. 616-617.

Доброю ілюстрацією успішної діяльності у цій сфері є життєвий шлях Йосифа Гординського Федьковича. Замолоду він розпочинав роботу у перемишльській гродській канцелярії підписком (1733). У 1743 – 1748 рр. Йосиф виконував обов'язки судді перемишльського підвоєводи і патрона судових справ перемишльського граду (*Sądza zydowski i patron spraw grodu przemyskiego*); згодом призначався бургграбієм перемишльського замку (1745 – 1758) й одночасно згадується як перемишльський підвійт (1747 – 1748) та пленіпотент Самбірської економії (1748). Чималий стаж та досвід судової і канцелярської роботи забезпечили йому уряд перемишльського гродського віцегерента (1762 – 1773) і на короткий час – перемишльського гродського писаря (1763)[1232].

Володіння відповідними навиками та суспільний статус відкривав перед цією шляхтою також шлях до урядів писаря, судді або підсудка земського суду. При цьому якогось чіткого розмежування між кар'єрою гродського і земського урядовця не існувало. Антон Олександр Ритаровський розпочинав як перемишльський гродський віцегерент (1707 – 1719), згодом став межовим коморником (1720 – 1722), а з 1723 по 1728 рр. виступає як перемишльський земський суддя[1233]; вже згаданий Йосиф Гординський Федькович під кінець життя став перемишльським земським підсудком (1774

[1232] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 245. – С. 130; спр. 248. – С. 215; спр. 250. – С. 118-119; спр. 254. – С. 241-242; спр. 541. – С. 2704; спр. 555. – С. 1212; спр. 557. – С. 1258; спр. 560. – С. 1574, 1630; спр. 564. – С. 1633, 2425; спр. 574. – С. 2267; спр. 577. – С. 1303, 1644; спр. 582. – С. 3003; спр. 587. – С. 171, 192; спр. 591. – С. 2016, 2955; спр. 604. – С. 2263; спр. 608. – С. 1980; спр. 618. – С. 484; спр. 620. – С. 449; спр. 620. – С. 2535; спр. 624. – С. 412; спр. 637. – С. 116; спр. 639. – С. 255.

[1233] Там само. – Спр. 230. – С. 405; спр. 482. – С. 479; спр. 483. – С. 1987, 2036, 2084; спр. 484. – С. 184, 944; спр. 485. – С. 2413; спр. 493. – С. 1062, 1702; спр. 494. – С. 51, 945; спр. 496. – С. 209, 1096; спр. 497. – С. 2013, 2475; спр. 498. – С. 2723; спр. 501. – С. 424; спр. 505. – С. 335; спр. 507. – С. 3370-3371; спр. 508. – С. 862; спр. 509. – С. 482; спр. 510. – С. 1868; спр. 518. – С. 1642; спр. 523. – С. 509; спр. 529. – С. 1923; спр. 531. – С. 98, 2063; спр. 532. – С. 191-192.

– 1775) та суддею (1776 – 1777)[1234]. Лише у випадку з Йосифом Блажівським та Йоаном Луцьким Тильчаком жодних документальних згадок про роботу одночасно або почергово у двох судових інституціях немає[1235].

Активна участь у роботі Вишенського сеймика – ще одна характерна риса цієї шляхетської групи. Подібно до Устрицьких або Шептицьких, вони регулярно згадуються у сеймиковій документації в якості поборців та адміністраторів, екзекуторів різних податків, асесорів фіскальних судів та учасників господарських сеймиків, ротмістрів смоляцької піхоти Перемишльської землі та повітових військ, ревізорів, комісарів для врегулювання окремо взятих нагальних питань, послів та делегатів сеймика до короля та інших публічних осіб, депутатів до Люблінського коронного та Радомського трибуналів тощо (див. таблицю).

Особа	**Уряд/повноваження**	**Джерело нформації**
Дмитро Бандрівський, бузький ловчий	ревізор Перемишльської землі (1702) комісар від Перемишльської землі для виплати військових провіантів (1707) асесор фіскального суду Перемишльської землі (1707)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 379, 420, 426, 428
Андрій Блажівський, жидачівський підстолій	ревізор солтисівських ланів у Перемишльській землі (1737) учасник господарського сеймику Перемишльської землі (1746, 1754) ротмістр смоляцької піхоти Перемишльської землі (1747-1748) адміністратор чопового податку у Перемишльській землі (1763)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 168, 249, 251, 264, 277, 307, 436, 486
Домінік Лаврентій Блажівський	учасник господарського сеймика (1747) асесор маршалка Вишенського сеймика від Перемишльської землі (1751)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 261,

[1234] Там само. – Спр. 639. – С. 255, 890; спр. 642. – С. 163; спр. 643. – С. 453, 557, 1316.

[1235] Брат Домініка Лаврентія Блажівського Йосиф Антон знаний як львівський земський підсудок (1773 – 1774) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 637. – С. 1213. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 309). Йоан Луцький Тильчак спершу виконував обов'язки межового коморника Брацлавського воєводства (1758 – 1761), згодом – Перемишльської землі (1766 – 1773), у 1776 р. він зветься перемишльським земським писарем, а в 1782 р. перемишльським земським підсудком (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 613. – С. 538; спр. 621. – С. 632-633, 1026; спр. 622. – С. 896-898; спр. 624. – С. 696; спр. 625. – С. 426, 465; спр. 631. – С. 472, 623; спр. 633. – С. 231; спр. 637. – С. 1099; спр. 638. – С. 777, 2527; спр. 643. – С. 557, 1316; спр. 644. – С. 203-206; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 20. – С. 286-288).

	посол до примаса від Руського воєводства (1764) суддя каптурового суду Львівської землі (1764) адміністратор чопового і шелязного податків у Львівській землі (1768)	288, 445, 446, 593-594
Йосиф Антон Блажівський, жидачівський підстолій	посол на сейм від Жидачівського повіту Львівської землі (1767) консиляр і асесор конфедерації Руського воєводства (1767) адміністратор чопового податку у Львівській землі (1768)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 544, 573
Бенедикт Блажівський	консиляр і асесор конфедерації Руського воєводства (1767) асесор маршалка Вишенського сеймика від Жидачівського повіту (1768)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 570
Йосиф Блажівський, перемишльський ловчий	суддя каптурового суду Перемишльської землі (1733) депутат до Люблінського коронного трибуналу (1735) адміністратор чопового податку у Перемишльській землі (1739)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 27, 148, 181, 203
Йоан Блажівський, теребовлянський чашник	суддя каптурового суду Перемишльської землі (1733) обозний Руського воєводства під час елекції короля у Варшаві (1733) ротмістр смоляцької піхоти Перемишльської землі (1735 – 1736)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 27, 45, 159, 163, 172, 178, 186, 188, 203
Йосиф Гординський Федькович, брацлавський мечник	пленіпотент Перемишльської землі (1748-1755) учасник господарського сеймика Перемишльської землі (1755, 1761, 1762) адміністратор чопового податку у Перемишльській землі (1757, 1763) асесор маршалка Вишенського сеймика від Перемишльської землі (1761, 1765)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 278, 282, 283, 297, 305, 323-325, 352, 359, 404, 413, 420, 436, 500
Стефан Йосиф Гординський Федькович	пленіпотент Перемишльської землі у Радомському трибуналі (1751) асесор маршака Вишенського сеймика від Львівської землі (1756, 1758) суддя каптурового суду Львівської землі (1764) комісар до верифікації зем'янських кам'яниць у Львові (1764) посол на сейм від Львівської землі (1767)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 295, 303, 346, 367, 446, 487, 544, 555

Михайло Тадей Гординський Федькович	адміністратор чопового податку у Львівській землі (1758) учасник господарського сеймика Львівської землі (1759) асесор маршалка Вишенського сеймика від Львівської землі (1761)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 362, 378, 413
Йоан Городиський Чоботович Мацейчак, сохачевський мечник	пленіпотент Перемишльської землі у Радомському трибуналі (1751) учасник господарського сеймика Перемишльської землі (1755, 1757, 1759, 1761, 1762, 1763, 1764, 1765) асесор маршалка Вишенського сеймика від Перемишльської землі (1761, 1767, 1768) суддя каптурового суду Перемишльської землі (1764)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 290, 323, 347, 382, 404, 413, 420, 439, 446, 465, 489, 556, 570
Костянтин Гошовський, жидачівський підстолій	посол до коронних гетьманів (1702) депутат коронного трибуналу (1704) асесор фіскального суду Перемишльської землі (1707)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXII. – S. 384, 414, 428
Михайло Гошовський	ревізор “тарифи” у Львівській землі (1711)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 482, 487
Йосиф Гошовський	суддя каптурового суду Перемишльської землі (1733)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 27
Степан Йосиф Дверницький, перемишльський ловчий	учасник господарського сеймика Перемишльської землі (1754, 1755, 1757, 1759, 1761, 1762, 1764) депутат на Люблінський коронний трибунал (1754) асесор маршалка Вишенського сеймика від Перемишльської землі (1758) адміністратор шелязного податку у Перемишльській землі (1764) посол на сейм з Перемишльської землі (1767) консиляр і асесор конфедерації Руського воєводства (1767)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 307-308, 316, 367, 382, 404, 420, 464, 465, 466, 544
Войцех Дверницький, син Степана	пленіпотент від Перемишльської землі на Радомському трибуналі (1760) ротмістр смоляцької піхоти Перемишльської землі (1762)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 389, 425
Йоан Луцький Тильчак	учасник господарського сеймика Перемишльської землі (1764)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 464

Мартин Монастирський Степанович, холмський ловчий	комісар до розгляду скарг на ротмістра повітової хоругви Базилія Устрицького (1734) ревізор Львівської землі (1734) посол до сейму Галицької землі (1740)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 81, 96, 190, 323
Олександр Монастирський Степанович, винницький підчаший	ревізор Львівської землі (1734)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 96
Антон Олександр Ритаровський	один з чотирьох послів до коронних гетьманів (1707) асесор фіскального суду Перемишльської землі (1707) адміністратор “четвертого гроша” (1711 – 1712) асесор фіскального суду (1722)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 418, 424, 428, 467, 681-2, 703
Станіслав Ігнатій Ритаровський	адміністратор чопового податку у Перемишльській землі (1753) учасник господарського сеймика Перемишльської землі (1756, 1759)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 304, 338, 382
Войцех Ритаровський, червоногродський скарбник	адміністратор чопового податку у Перемишльській землі (1757) ротмістр смоляцької піхоти Перемишльської землі (1763 – 1766) суддя каптурового суду Перемишльської землі (1764) учасник господарського сеймика Перемишльської землі (1764, 1770, 1771, 1772) асесор маршалка Вишенського сеймика (1764)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 347, 446, 464, 471, 481, 504, 603, 615, 618
Турянський	екзактор подимного податку у Львівській землі (1707)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 422
Андрій Турянський, овруцький стольник	поборця подимного у Львівській землі (1710) асесор фіскальних судів Львівської землі (1711) екзекутор подимного у Львівській землі (1719)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 463, 496, 660
Георгій Турянський	екзактор подимного у Львівській землі (1711)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 497
Йоан	асесор суду “*bonis ordinis*” Перемишльської	AGZ. – Lwów, 1914. – T.

Турянський, гадяцький староста	землі (1731)	XXII. – S. 729
Рафал Турянський	асесор суду “*bonis ordinis*” Львівської землі (1729) ревізор у Жидачівському повіті (1733) комісар від Львівської землі до розподілу провіанту між російськими військами (1735)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 712; 1928. – T. XXIII. – S. 65-66, 126
Антон Турянський, овруцький стольник	асесор маршалка Вишенського сеймика (1764)	AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 481
Самуель Яворський Дубик	представник інтересів Перемишльської землі у трибуналі (?Радомському/Коронному?) (1713) суддя каптурового суду Перемишльської землі (1733) ротмістр смоляцької піхоти Перемишльської землі (1733 – 1734) комісар від Перемишльської землі до розподілу провіанту між російськими військами (1735)	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 525; 1928. – T. XXIII. – S. 38, 107, 126, 174, 178, 181

Згадана шляхта не стояла осторонь важливих політичних подій. Під час боротьби за польський престол між Станіславом Лещинським та Августом III у 1733 – 1736 рр. вони виступили на боці першого й входили до кола найбільш діяльних представників „станіславської партії”. Так, вони присутні у Судовій Вишні у березні 1733 р. під час проголошення конфедерації Руського воєводства і їхні підписи присутні серед кількасот підписантів-учасників зібрання. Дехто з них, як холмський ловчий Мартин Монастирський Степанович, Йосиф Блажівський Мигович, Самуель Яворський Дубик, теребовлянський чашник Йоан Блажівський Мигович разом з Устрицькими, тучапським старостою Криштофом Попелем Думичем, обухівським старостою Георгієм Шептицьким були обрані асистентами маршалка конфедерації львівського підкоморія Йоана Семенського[1236]. На елекційному сеймі у Варшаві 25 серпня 1733 р., котрий підтримав

[1236] AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 18, 21-23.

Лещинського з-поміж решти шляхти Руського воєводства, були присутні Йоан і Йосиф Блажівські Миговичі, Мартин Монастирський Степанович, Рафал Турянський, Самуель Яворський Дубик[1237], а Йоан Блажівський Мигович був обраний обозним та відповідав за організацію побуту шляхти з Руського воєводства під час елекційного сейму[1238]. По виборах була сформована делегація від Руського воєводства, що мала привітати короля. До неї, окрім Дідушицького, Криштофа Попеля Думича, Станіслава Устрицького, увійшов також Йосиф Блажівський Мигович[1239]. Ті ж самі особи фігурують серед сконфедерованої шляхти Руського воєводства, що отаборилася під Кобильницею у 1734 р. Йоан Блажівський Мигович продовжував виконувати обов'язки обозного, а винницький підчаший Олександр Монастирський Степанович був призначений писарем[1240]. Якимись чітко не окресленими справами також займалися Мартин Монастирський Степанович, Йоан і Рафал Турянські, мозирський стольник Йоан Монастирський Степанович. Принаймні, їхні „*wielkie merita prace i fatygi i znacznie expensa około dobra pospolitego*" окремо згадуються в одній з постанов, прийнятих в обозі під Кобильницею[1241].

В часи правління Августа III, для яких характерне протистояння між різними магнатськими угрупованнями, згадану шляхту можна зустріти серед прихильників різних політичних таборів. Вони не входили до вузького кола наближених до Потоцьких, Чарторийських, Єжи Августа Мнішка, Радзивилів, Яна Клеменса Браницького тощо. Однак у той чи інший спосіб змушені були декларувати свою політичну приналежність до котрогось з таборів, адже без їхньої підтримки годі було розраховувати на високе суспільне становище у місцевому шляхетському соціумі. Відомо напевне, що брати Йосиф і Йоан Блажівські Миговичі належали до прихильників

[1237] Elektorowie królow Władysława IV, Michała Korybuta, Stanisława Leszczyńskiego i spis stronikόw AugustaIII. Zestawili Jerzy hr. Dunin-Borkowski i dr. Mieczysław Dunin-Wąsowicz. – Lwów, 1910. – S. 10, 130, 238. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 542. – С. 1591-1592.
[1238] AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 45.
[1239] Ibidem. – S. 50.
[1240] Ibidem. – S. 159, 161.
[1241] Ibidem. – S. 97.

„Фамілії”. Першого – Йосифа – Катажина Курась зараховує до категорії так званих інформаторів, тобто осіб, котрі підтримували зв’язки з Августом Чарторийським й вряди-годи залучалися до вирішення певних справ. Наприклад, Йосиф Блажівський Мигович за підтримки „Фамілії” був обраний на Вишенському сеймику депутатом до Коронного трибуналу. Вочевидь, за це він зобов’язувався відстоювати інтереси Чарторийських та їхніх прихильників під час розгляду судових справ. Другий – Йоан – належав до пасивних прихильників „Фамілії”, тобто був її ситуативним союзником[1242]. З Чарторийськими також були пов’язані Йосиф Гординський Федькович, котрий за рекомендацією подільського воєводи Адама Казимира Чарторийського у 1762 р. отримав уряд перемишльського гродського писаря, та сохачівський мечник Йоан Городиський Чоботович Мацейчак, котрий так само користувався протекцією останнього[1243].

До протилежного табору входив Самуель Яворський Дубик. Виконуючи обов’язки перемишльського гродського писаря, він тісно співпрацював з Мартином Олександром Венявським, котрий у 1718 – 1737 рр. обіймав уряд перемишльського підстарости, а в 1730 – 1752 рр. перемишльського гродського судді[1244]. Під час конфлікту між Венявськими та Устрицькими з приводу вбивства бузького чашника Станіслава Устрицького, Яворський, скоріш за все, підтримав перших. Як наслідок, він потрапив до опонентів „Фамілії”, котра вирішила зробити ставку на Устрицьких.

Напевне, у сфері впливу Радзивилів і Потоцьких перебували Домінік Лаврентій Блажівський та Стефан Йосиф Гординський Федькович. Обидва після переходу Львівського староства до рук віленського воєводи Каролля Станіслава („Пане Коханку”) Радзивіла у 1754 р. отримали відповідно уряди львівського гродського судді/підстарости та гродського писаря. У 1760-х

[1242] Kuras K. Współpracownicy i Klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich / K. Kuras. – Kraków, 2010. – S. 271, 320.
[1243] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 620. – С. 450-451.

роках вони залишалися очільниками львівського граду за урядування Потоцьких[1245].

До політичного угруповання Єжи Августа Мнішка, так званої „Камарилії", належав львівський скарбник Адам Гошовський[1246].

Усі без винятку представники цієї категорії шляхти обіймали земські уряди. Більшість виступає стольниками, чашниками, ловчими, мечниками, войськими, скарбниками тощо. В останні роки перед першим поділом Речі Посполитої РШ починає окуповувати перемишльський і львівський земський суд, прибираючи до своїх рук уряди судді, підсудка і писаря. Декому вдається посісти уряд підкоморія, який у земській ієрархії розміщувався на верхніх щаблях (Андрій Блажівський Мигович, інфляндський підкоморій (з 1760)[1247]). Уряд каштеляна, котрий відкривав шлях до Сенату, ніхто з них так і не отримав. Зайве говорити, що воєводами та вищими коронними дигнитаріями вони також не обиралися.

Географія урядів була вкрай широка. Власне, уряди Перемишльської землі, вочевидь, найбільш престижні серед місцевої шляхти, зуміли посісти Антон Олександр Ритаровський (перемишльський земський писар, 1722 – 1728 рр.[1248]), Йосиф Блажівський Мигович (перемишльський ловчий, 1735 – 1740 рр.[1249]) та Степан Йосиф Дверницький (перемишльський войський, 1740; перемишльський ловчий, 1758 – 1769 рр.; перемишльський чашник, 1769 – 1775 рр.[1250]). Сини жидачівського підстолія Андрія Блажівського Миговича, котрі переселилися до Львова та більше тяжіли до львівського шляхетського соціуму, відповідно обіймали місцеві земські уряди (Домінік Лаврентій, львівський войський (1752), львівський чашник (1765 – 1768),

---

[1244] Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 402. Показово, що початок урядування Венявського співпадає з початокм виконання Яворським обов'язків субделегата перемишльського граду.
[1245] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 254. – С. 86; спр. 257. – С. 402; спр. 604. – С. 2769. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 154.
[1246] Czeppe M. Kamaryla Pana z Dukli. Kształtowanie się obozu politycznego Jerzego Augusta Mniszcha 1750–1763 / M. Czeppe. – Warszawa, 1998. – S. 130.
[1247] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 617. – С. 68-70. AGZ. – T. X. – S. 429 (nr 7265).
[1248] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 519. – С. 1430-1431; спр. 532. – С. 191.
[1249] Там само. – Спр. 544. – С. 73; спр. 552. – С. 2520.

львівський підстолій (1775 – 1776)[1251]; Йосиф Антон, львівський земський підсудок (1773)[1252]). Без сумніву, вони для них мали важливіше значення, аніж перемишльські.

Найчастіше серед цієї шляхетської групи подибуємо жидачівських урядників:

Павло Гошовський, жидачівський підстолій (1714 – 1734)[1253];

Ілля Комарницький Александрович Постодольський, жидачівський чашник (1725 – 1741)[1254];

Степан Йосиф Дверницький, жидачівський войський (1740 – 1757)[1255];

Андрій Блажівський Мигович, жидачівський підстолій (1718 – 1754);

Бенедикт Блажівський Мигович, жидачівський підчаший (1758 – 1769) та жидачівський стольник (1769)[1256];

Йосиф Антон Блажівський Мигович, жидачівський підстолій (1760 – 1769), жидачівський підчаший (1769 – 1771)[1257]);

Стефан Йосиф Гординський Федькович, жидачівський стольник (1770 – 1773)[1258];

Михайло Тадей Гординський Федькович, жидачівський войський (1760 – 1769), жидачівський ловчий (1769 – 1773)[1259].

Зустрічаються також теребовлянські (Йоан Блажівський Мигович, теребовлянський чашник (1732 – 1740)[1260]; Йоан Комарницький

[1250] Там само. – Спр. 272. – С. 442. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 327-328.

[1251] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 588. – С. 2685; спр. 627. – С. 2354, 2360; спр. 629. – С. 281; спр. 641. – С. 1500; спр. 642. – С. 475; спр. 643. – С. 1617-1618.

[1252] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 637. – С. 1213. AGZ. – Lwów, 1884. – T. X. – S. 434 (nr 7348).

[1253] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 496. – С. 911; спр. 543. – С. 1259; спр. 544. – С. 2646.

[1254] Там само. – Спр. 524. – С. 2784; спр. 555. – С. 378; спр. 557. – С. 103.

[1255] Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 327-328. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 603. – С. 755, 888, 890.

[1256] Там само. – Спр. 629. – С. 55; спр. 632. – С. 70; спр. 641. – С. 1500-1501. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 308.

[1257] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 632. – С. 70; спр. 641. – С. 1378. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 308. Czeppe M. "Tytularne" urzędy ziemskie w czasach Augusta III. Uzupełnienia do artykułu z rocznika 106, 1999, 3 / M. Czeppe // Kwartalnik Historyczny. – 2000. – R. CVII, z. 3. – S. 168. AGZ. – T. X. – S. 429 (nr 7266), 436 (nr 7395).

[1258] ЛННБ ВР. – Ф. 141. – Оп. II. – Арк. 79. AGZ. – T. X. – Nr 7410. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 338. AGZ. – T. X. – Nr 7410.

[1259] Можливо, Михайло Тадей залишався войським до 1773 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 620. – С. 10; спр. 637. – С. 929. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 338).

Александрович Постодольський, теребовлянський підчаший (1730 – 1746)[1261], Ілля Комарницький Александрович Постодольський, теребовлянський підчаший (1716 – 1725)[1262]), бузький (Дмитро Бандрівський, бузький ловчий (1703 – 1715)[1263]) і холмський (Мартин Монастирський Степанович, холмський ловчий (1724 – 1746)[1264]) урядники. В умовній ієрархії вони, напевне, слідували за перемишльськими і львівськими урядами.

Номінації з-поза меж Руського воєводства також трапляються. Зокрема це уряди, що мають стосунок до Київського, Подільського воєводств (Самуель Яворський Дубик, київський мечник (1711 – 1744)[1265]; Самуель Блажівський Мигович, подільський ловчий (1714 – 1718)[1266]; Йоан Комарницький Александрович Постодольський, житомирський підстолій (1742 – 1761)[1267]; Олександр Монастирський Степанович, винницький підчаший (1735 – 1758)[1268]; Андрій Турянський, овруцький чашник (1703)[1269]; Владислав Турянський, овруцький стольник (1718 – 1762)[1270]; Йосиф Блажівський Мигович, овруцький чашник (1728 – 1734)[1271]; Йосиф Гординський Федькович, брацлавський мечник (1763 – 1773)[1272]).

Також серед РШ трапляються земські уряди з ВКЛ (Павло Блажівський Мигович, мозирський чашник (1703 – 1712)[1273]; Йоан Монастирський Степанович, мозирський стольник (1728 - 1765)[1274]) та етнічно польських

[1260] Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. – Wrócław etc., 1987. – S. 309; ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 532. – С. 375; спр. 554. – С. 518, 575, 1143.
[1261] Там само. – Спр. 239. – С. 184; спр. 245. – С. 476; спр. 535. – С. 1171; спр. 567. – С. 19; спр. 568. – С. 1905.
[1262] Там само. – Спр. 501. – С. 209; спр. 524. – С. 1779, 2784.
[1263] Urzędnicy województwa Bełskiego i ziemi Chełmskiej XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1992. – S. 217. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 486. – С. 338.
[1264] Urzędnicy województwa Bełskiego i ziemi Chełmskiej XIV – XVIII wieku. Spisy. – Kórnik, 1992. – S. 246. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 569. – С. 529.
[1265] Там само. – Спр. 492. – С. 697; спр. 566. – С. 2181.
[1266] Там само. – Спр. 224. – С. 258; спр. 505. – С. 121, 305; спр. 08. – С. 460-462.
[1267] Там само. – Спр. 245. – С. 452-453; спр. 261. – С. 344 ; спр. 559. – С. 846, 1069; спр. 611. – С. 691; спр. 614. – С. 1695.
[1268] Там само. – Спр. 543. – С. 2213; спр. 604. – С. 1920.
[1269] AGZ. – Lwów, 1884. – T. X. – Nr 6490.
[1270] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 505. – С. 79, 82; спр. 259. – С. 408; спр. 609. – С. 1064.
[1271] Там само. – Спр. 532. – С. 673; спр. 535. – С. 2109; спр. 536. – С. 435; спр. 543. – С. 574.
[1272] Там само. – Спр. 620. – С. 2535; спр. 643. – С. 453, 557.
[1273] Там само. – Спр. 218. – С. 5; спр. – Спр. 492. – С. 4, 943.
[1274] Там само. – Спр. 532. – С. 225; спр. 623. – С. 947; спр. 631. – С. 267.

воєводств і земель (Йоан Городиський Чоботович Мацейчак, сохачевський мечник (1757 – 1782)[1275]; Георгій Яворський Дубик, нурський підчаший (1742 – 1751)[1276]; Стефан Монастирський Степанович, велюнський скарбник (1739 – 1747)[1277]; Михайло Гошовський, венденський стольник (1709 – 1714)[1278]; Йосиф Гошовський, венденський стольник (1746 – 1764)[1279]; Адам Гошовський, іноврoцлавський ловчий (1751 – 1754)[1280]; Теодор Блажівський Мигович, мельницький чашник (1745 – 1747, 1760 – 1768), мельницький ловчий (1754 – 1759)[1281]; Антон Блажівський Мигович, мельницький мечник (1732 – 1760)[1282]).

Упродовж життя кожен з них обіймав, як правило, один уряд. Це обумовлено більше суб'єктивними міркуваннями, аніж якимись закономірностями. Тобто хтось отримував уряд й цього було достатньо, щоб зафіксувати своє суспільне становище, не надто переймаючись його значимістю. Хтось прагнув при першій-ліпшій нагоді піднятися на щабель вище у земській ієрархії. Напевне, до першої категорії осіб належав Самуель Яворський Дубик. Він ще замолоду став київським мечником й залишався ним до смерті. Видається, він не надто брав до уваги, що мечники традиційно розміщувалися внизу ієрархії, а урядники Київського воєводства, як і решти українських воєводств, були далеко не найпрестижнішими. До другої категорії належав Степан Йосиф Дверницький. Його життєвий досвід демонструє цілком інакше ставлення до земських урядів. Розпочинаючи кар'єру з дзвиногродського войського (1739), він згодом встиг побувати жидачівським войським, перемишльським ловчим й під кінець життя – перемишльським чашником.

[1275] Там само. – Спр. 603. – С. 1570; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 26. – С. 362-368.
[1276] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 559. – С. 555; спр. 584. – С. 1940, 1980.
[1277] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 36. – С. 83-84; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 541. – С. 770, 1454; спр. 614. – С. 1242.
[1278] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 30. – С. 784; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 486. – С. 254, 255; спр. 496. – С. 911.
[1279] Там само. – Спр. 247. – С. 566; спр. 263. – С. 70.
[1280] Там само. – Спр. 250. – С. 266; спр. 590. – С. 1870; спр. 594. – С. 69, 1001.
[1281] Там само. – Спр. 247. – С. 182; спр. 259. – С. 194; спр. 565. – С. 487; спр. 573. – С. 497; спр. 600. – С. 2689; спр. 606. – С. 2045; спр. 628. – С. 2070; спр. 629. – С. 65; спр. 641. – С. 1378.
[1282] Там само. – Спр. 556. – С. 2117; спр. 599. – С. 298.

В окремих випадках уряди успадковувалися та передавалися від батька до сина, від брата до брата тощо. Наприклад, жидачівськими підстоліями були Костянтин Гошовський та його син Павло, а також Андрій Блажівський Мигович та його син Йосиф Антон; венденськими стольниками – Михайло Гошовський і його син Йосиф.

На завершення зупинимося докладніше на основних віхах життя одного з представників цієї шляхти. Це дозволить доповнити характеристику вказаної групи ще деякими малопомітними, однак доволі цікавими деталями. Якнайкраще для цього надається біографія Самуеля Яворського Дубика.

Самуель народився десь на межі 1680 – 90-х років у багатодітній сім'ї Георгія Дубика та Катерини Шептицької. Його батько був доволі заможним шляхтичем серед РШ, хоча й не міг зрівнятися з Устрицькими, родиною Олександра Захарія Шептицького, Височанськими Янковичами, Яворськими Петрашевичами, родиною Григорія Комарницького Черленовича тощо. Згідно ревізії Перемишльської землі 1692 р., він володів земельною часткою у с. Явора, де були осаджені 4 загородники, функціонували млин і корчма[1283]. Для порівняння у тому ж осідку ревізори виокремили частку Андрія Яворського Сивачка з чотирма загородниками; частку Миколая Яворського Петрашевича з млином і корчмою без підданих та нарахували 50 шляхетських садиб, котрі окрім власної землі більше нічим не володіли[1284]. Поза тим Георгій викупив півлану війтівства у с. Ясениця Сільна Самбірської економії й у 1672 р. отримав на цю посесію королівський привілей[1285]. Його дружиною стала Катерина Шептицька зі знаної родини, однак не надто заможного у XVII ст. відгалуження нащадків Миколая Шептицького.

Самуель, здається, був наймолодшою дитиною у сім'ї. Уперше він з'являється на сторінках перемишльських актів щойно у 1700 р., тоді як решта братів знані з середини 1680-х років, а сестри – з кінця 1670-х – 1690-х рр. У той час як старші Михайло, Яцентій, Стефан відбували військову

[1283] Там само. – Ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 33.
[1284] Там само.
[1285] Там само. – Ф.13. – Оп.1. – Спр. 128. – С. 637-641; спр. 416. – С.509-511.

службу товаришами панцирних хоругв, Самуель здобував освіту. Про це недвозначно повідомляється у скарзі батька й синів Яворських Дубиків на Себастіана Яворського Бобронича[1286]. Де саме студіював Самуель, невідомо, можемо лише стверджувати, що набуті знання не обмежувалися елементарними вміннями читати та писати польською і українською мовами. Він добре володів латиною, а отже, навчався в котрійсь зі шкіл Самбора або Перемишля, організованих під патронатом католицької церкви. У першій половині 1700-х років Самуель виступає кілька разів на сторінках перемишльських гродських актів від імені батька та решти родини. Час від часу товариство йому складає старший брат Михайло[1287]. Вочевидь, у цей час він практикувався у перемишльській гродській канцелярії, поповнивши місцеву палестру. У 1709 р. Самуель пов'язує своє майбутнє з сяноцьким гродом, де кілька років до 1715 р. виконує обов'язки субделегата[1288]. А з початку 1720-х років переорієнтовується на Перемишль й до кінця життя працює у перемишльській гродській канцелярії: спочатку субделегатом (1721 – 1729)[1289], згодом віцегерентом (1730)[1290] та писарем (з 1736)[1291].

Вже замолоду Самуель був заангажований у суспільні справи. Зокрема, у 1713 р. він, як субделегат сяноцького гроду, отримав на Вишенському сеймику завдання реєструвати збитки, завдані військовими населенню Сяноцької землі[1292]. Втім, його активна діяльність на цій ниві розпочинається щойно по смерті Августа II. Під час створення конфедерації Руського воєводства він увійшов до кола так званих „асистентів" маршалка конфедерації й став суддею каптурового суду Перемишльської землі[1293]. Разом з іншими представниками місцевого нобілітету він брав участь у виборах на польський престол Станіслава Лещинського[1294]. Під час введення

[1286] "… *Samuelis natu minimus in scholis* …" (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 473. – С. 2099).
[1287] Там само. – Спр. 474. – С. 302; спр. 479. – С. 1641, 2168; спр. 480. – С. 104-108; спр. 481. – С. 1658.
[1288] Там само. – Спр. 486. – С. 732; спр. 497. – С. 1455; спр. 500. – С. 3127.
[1289] Там само. – Спр. 512. – С. 1553; спр. 533. – С. 1539.
[1290] Там само. – Спр. 236. – С. 514; спр. 538. – С. 1471.
[1291] Там само. – Спр. 240. – С. 549.
[1292] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 525.
[1293] Ibidem. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 18, 27.
[1294] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 542. – С. 1591-1592.

на терени Перемишльщини російських військ Самуель отримав від Вишенського сеймика повноваження контролювати виплату їм провіанту[1295]. У той самий час він отримує на два роки уряд ротмістра смоляцької піхоти Перемишльської землі (1733 – 1735)[1296]. Після обрання королем Августа III Самуель, судячи з усього, продовжує брати участь у засіданнях Вишенського сеймика, однак свідомо, а може через певні обставини, особливої активності не проявляє.

Матеріальні статки нашого героя попервах не надто вражають уяву. Із записів першого десятиріччя XVIII ст. перед нами постає руський шляхтич достатку трохи вище середнього. Одружуючсь у 1709 р., він отримав від батька 5000 зл. та право записати 4500 зл. посагу дружини на війтівствах у с. Ясениця Сільна та Волосянка Мала[1297]. Окрім згаданої суми та права розпоряджатися війтівствами, Георгій не виділив для сина жодної землевласності у родовому гнізді (як зазначається у шлюбній угоді "*nie chcąc za zywota swego miec syna w sąsiedztwie*")[1298]. Молоде подружжя оселилося у с. Гродовичі, яке відійшло до Самуелевої дружини Маріанни Хойнацької від її баби Гелени Хлопіцької[1299]. По смерті батька Самуель отримав свою частку у с. Явора та продовжував володіти вищезгаданими війтівствами. У наступні кілька десятиліть він суттєво розширює свої маєтки. У першу чергу, за рахунок земель, викуплених від сусідів у с. Явора Долішня[1300]. Поза тим він набуває нерухомість у сс. Ільнику, Лосинці і Радичі, прибравши до рук

[1295] AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 174, 181.
[1296] Ibidem. – S. 38, 178.
[1297] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 489. – С. 880-882.
[1298] Там само.
[1299] Там само. – С. 882-883.
[1300] У 1715 р. Самуель придбав півчверті ріллі і двох підданих від Петра Яворського Сивачка. Наступного року викупив від брата Михайла його наділ, що складався з чверті поля в нижньому кінці та 2 частин чверті у горішньому кінці с. Явори, поза тим кілкох підданих та півчверті і третину ріллі від Івана Дубравського. У 1715 р. Йоан Яворський Бобронич продав Самуелю "*połowice trzeciey częsci łanu*" у долішньому кінці села. У 1716 р. Стефан Яворський Зубович також продав йому "*pola ornego trzeczia częsc cwierci*". У 1718 р. племінниці Самуеля, дочки покійного Стефана Яворського Дубика, продали свій батьківський спадок. У 1720-х роках Самуель викуповує землі від Марка Яворського Ігнацевича, Григорія Яворського Черваковича, Павла Яворського Дубика. У 1731 р. збільшує свою власність за рахунок маєтності Теодора Яворського Бобронича, а в 1743 р. – за рахунок Базилія Яворського Бобронича. Нарешті, у 1732 р. він уклав угоду з Яворськими Леневичами, викупивши від них «Мриглодовську» частку за 1400 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 223. – С. 104-106, 348-349, 513-514; спр. 225. – С. 91; спр. 229. – С. 518-9, 645; спр. 230. – С. 306; спр. 237. – С. 247; спр. 245. – С. 639; спр. 539. – С. 479; спр. 541. – С. 1378).

частки звані "*Тарловщизна*" і "*Салиговщизна*" (1724 – 1727) та дрібніші наділи від Кречківських (1728 – 1731, 1741 – 1742 рр.)[1301]. На початку 1730-х років Самуель з'являється серед турчанської шляхти. Спочатку він скуповує землі подружжя Маріанни Кропивницької і Войцеха Лясковського (1731)[1302] та Михайла Негребецького (1732)[1303]. Одночасно Самуель набуває землі від Яворських Петрашевичів, однак у 1734 р. він їх продає Антону Калиновському за 25 000 зл.[1304] Майнові інтереси Самуеля зосереджувалися у сс. Явора, Ільник з Лосинцем і Радичем та Турці. Однак, у 1741 р. він укладає угоду з Цецилією з Бжестянських Дрогойовською та викуповує від неї с. Букова коло Добромиля, сплачуючи кредиторам борги попередніх власників[1305]. Як кожен заможний шляхтич, Самуель володів міською нерухомістю. Так, у середині 1720-х років він виступає власником якихось будинків у Старому Самборі[1306]. У 1738 р. він придбав від Андрія Водзіцького за 2000 зл. "*Фредрівську*" кам'яницю у середмісті Перемишля[1307]. Не останню роль у зростанні матеріального добробуту Самуеля займала господарська діяльність на теренах Самбірської економії. Хоча документальних підтверджень цьому немає, однак загальний стан королівських столових маєтків та рівень їх експлуатації у першій третині XVIII ст. дозволяє стверджувати про приналежність Самуеля Яворського Дубика, як урядовця економії, до кола осіб, які отримували чималі зиски зі свого урядування в економії[1308].

Цікавими є спостереження за оточенням Самуеля Яворського Дубика. Побіжний огляд недвозначно засвідчує міцну вкоріненість його родини у місцевий руський шляхетський соціум. Усі його брати та сестри побралися з

[1301] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 229. – С. 792; спр. 236. – С. 281, 284, 514-515; спр. 237. – С. 51; спр. 244. – С. 696-697; спр. 245. – С. 277-279; спр. 530. – С. 217-219, 666-671).
[1302] Там само. – Спр. 237. – С. 215.
[1303] Там само. – Спр. 238. – С. 215.
[1304] Там само. – Спр. 543. – С. 723.
[1305] Там само. – Спр. 554. – С. 1255.
[1306] Там само. – Спр. 521. – С. 1015.
[1307] Там само. – Спр. 548. – С. 956; спр. 551. – С. 545-551.
[1308] Про організацію управління економіями й, зокрема, про зловживання та хижацьку експлуатацію цих маєтностей див. докланіше: Stańczak Ed. Kamera saska za czasów Augusta III / Ed. Stańczak. – Warszawa, 1973. – 221 s.

вихідцями зі своєї страти. Виняток становив лишень повторний шлюб сестри Анни, котра у кінці 1710-х років вийшла заміж за якогось зайду Адама Пшеворського[1309]. Географія одружень була доволі широкою. Це явище, досить звичне для XVI ст., у XVII – XVIII ст. стало властивим тільки для заможної шляхти. Яворські Дубики цьому зайве підтвердження. Самуель першим зламав усталений у родині звичай та одружився з католичкою – Катериною, дочкою Йоана Хойнацького.

Працюючи тривалий час у сяноцькому і перемишльському гродах, беручи активну участь у суспільному житті, Самуель добре знався з багатьма шляхетськими родинами. Тобто коло його знайомств не обмежувалося співвласниками Явори, Турки та навколишніх шляхетських гнізд, а охоплювало різні групи, починаючи з магнатерії і завершуючи канцелярськими підписками та зубожілою братією з указаних місцевостей. На жаль, наявний судовий і майновий документальний матеріал попри свою масивність не дозволяє з'ясувати, з ким саме Самуель підтримував приятельські відносини.

Доволі показовим є група його слуг. Усе це за одним-двома винятками – вихідці з РШ:

Теодор Ільницький (1710)[1310]

Симон Лужецький (1710-1712)[1311]

Йоан Лопушанський (1714-1733)[1312]

Йоан Ільницький (1714)[1313]

Базилій Бойковський (1714-1718)[1314]

[1309] Михайло побрався з Магдалиною Жураковською з Галицької землі, Яцентій – з Катериною Височанською Петрушевич, Стефан – з Маріанною Винницькою Радевич, Гелена – з Костянтином Погорецьким з с. Созані, Маріанна – з Базилієм Розлуцьким, Анна – у першому шлюбі з Іллею Яворським Мартичем Душаном, Настасія – з Михайлом Затварницьким, Магдалина – з Базилієм Попелем Ластовчаком зі Ступниці, а в другому шлюбі – з Йоаном Винницьким Радевичем. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 134. – С. 171, 499; спр. 143. – С. 187-188, 197; спр. 148. – С. 1645; спр. 150. – С. 55-56; спр. 220. – С. 188; спр. 221. – С. 581; спр. 518. – С. 1354; спр. 521. – С. 275, 363, 906; спр. 567. – С. 1569)

[1310] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 488. – С. 2588-2589, 2712.

[1311] Там само. – Спр. 488. – С. 2588-2589, 2712; спр. 494. – С. 1307, 1487.

[1312] Там само. – Спр. 497. – С. 1883, 2409; спр. 503. – С. 391; спр. 504. – С. 2831-2832; спр. 506. – С. 2638; спр. 507. – С. 3335, 3824; спр. 512. – С. 1553; спр. 517. – С. 985; спр. 521. – С. 1015; спр. 524. – С. 3015; спр. 531. – С. 54, 146; спр. 534. – С. 10, 1898; спр. 541. – С. 1994; спр. 542. – С. 662; спр. 552. – С. 902.

[1313] Там само. – Спр. 497. – С. 1883, 2409; спр. 501. – С. 351.

Теодор Бистрицький (1717)[1315]

N Винницький (1718)[1316]

Йоан Бачинський (1721)[1317]

Теодор Турянський з с. Явора (1721-1724)[1318]

Теодор Попель Ластовчак з с. Явора (1721-1727)[1319]

Петро Попель (1724)[1320]

Стефан Яворський Мірейович (1724)[1321]

Йоан Матківський Миклашевич (1724)[1322]

Андрій Брошньовський з с. Тур'є (1725)[1323]

Михайло Бачинський Котлович (1727-1744)[1324]

Базилій Завацький (1728)[1325]

Феліціан Салецький (1728)[1326]

Базилій Базилевич (1728)[1327]

Теодор Яворський Ігнацевич (1728)[1328]

Петро Ортинський (перед 1732)[1329]

Теодор Попель (1733)[1330]

Йоан Добрянський з с. Явора (1733)[1331]

Ілля Яворський Фаєвич (1733)[1332]

Дмитро Городиський (1734)[1333]

[1314] Там само. – Спр. 497. – С. 1883, 2409; спр. 500. – С. 3406-3407; спр. 501. – С. 351; спр. 502. – С. 2594; спр. 506. – С. 2638; спр. 507. – С. 3335, 3824.
[1315] Там само. – Спр. 504. – С. 2831-2832.
[1316] Там само. – Спр. 506. – С. 2638; спр. 507. – С. 3335.
[1317] Там само. – Спр. 512. – С. 1553.
[1318] Там само. – Спр. 512. – С. 1553; спр. 518. – С. 1555; спр. 523. – С. 565.
[1319] Там само. – Спр. 512. – С. 1553; спр. 520. – С. 618; спр. 521. – С. 1015; спр. 524. – С. 3015; спр. 528. – С. 302; спр. 530. – С. 1372, 1823; спр. 535. – С. 1301.
[1320] Там само. – Спр. 521. – С. 955.
[1321] Там само. – Спр. 521. – С. 1015.
[1322] Там само. – Спр. 522. – С. 1359.
[1323] Там само. – Спр. 526. – С. 1669.
[1324] Там само. – Спр. 530. – С. 1785; спр. 531. – С. 54; спр. 535. – С. 1301; спр. 538. – С. 2215; спр. 539. – С. 112; спр. 540. – С. 1282; спр. 542. – С. 662; спр. 547. – С. 1772; спр. 247. – С. 198.
[1325] Там само. – Спр. 531. – С. 54, 146.
[1326] Там само.
[1327] Там само.
[1328] Там само.
[1329] Там само. – Спр. 540. – С. 114.
[1330] Там само. – Спр. 542. – С. 662.
[1331] Там само. – Спр. 542. – С. 662; спр. 542. – С. 1591.
[1332] Там само. – Спр. 542. – С. 662.

Стефан Яшовський (1742-1744)[1334]

Частина з них – Попелі, Яворські, Теодор Турянський, Йоан Добрянський – були землевласниками з с. Явора. Решта – з ближніх та віддалених шляхетських гнізд РШ. Більшість виступають заледве один-два роки, однак були такі як Йоан Лопушанський або Михайло Бачинський Котлович, котрі перебували на службі майже два десятки років. Загалом упродовж 1720 – 30-х років Самуель утримував одночасно не менше двох, а подеколи акти фіксують чотирьох-пять слуг одночасно[1335].

До кінця життя Самуель Яворський Дубик залишався греко-католиком. Це засвідчують його передсмертні записи на користь монастирів[1336]. Помер він бездітним. Його майно у другій половині 1740-х років стало предметом суперечки між племінником, племінницями по братах та нащадками сестер.

Таким чином, у XVIII ст. верхівка РШ остаточно долає розмежування, що існували між РШ та католицьким середовищем та інтегрується до місцевої регіональної еліти, посідаючи щаблі заможної та середньої шляхти. За трибом життя, рівнем комунікації вона набагато тісніше пов'язана з окремими особами та родинами католицького віровизнання, котрі відповідали її соціальному і матеріальному рівню, аніж з рядовою РШ. Зрештою, частина цієї верхівки стали католиками або перебували на шляху релігійної конверсії й лише походження пов'язувало їх з рештою РШ.

5.2.Рядова шляхетська братія.

На позір рядова РШ першої половини – середини XVIII ст. мало чим різнилася від своїх предків. Типовий її представник провадив триб життя не надто заможного землевласника, заклопотаного у своїх господарських

[1333] Там само. – Спр. 543. – С. 1777.
[1334] Там само. – Спр. 247. – С. 198.
[1335] Там само. – Спр. 542. – С. 662, 711.
[1336] Згідно його волі 24 300 зл., позичених Добромильському кагалу, розподілялися наступним чином: львівському кафедральному монастиреві – 6000 зл, щеплоцькому монастиреві – 4000 зл., крехівському – 4000 зл., лішнянському – 3000 зл., топільницькому – 2000 зл., дережицькому – 2000 зл., чернельовському –

справах та змушеного власноручно виконувати більшість сільськогосподарських робіт. Як і в попередні століття, разом з сусідами та родиною такий шляхтич творив спільноту окремо взятого шляхетського гнізда-поселення.

Втім, докладне вивчення різних аспектів життя цієї шляхти дозволяє виявити суттєві соціокультурні зрушення та зміни. Їхнім безпосереднім виявом стали нові демографічні тенденції, розмивання меж між католицькою та греко-католицькою шляхтою, формування нових суспільних трендів, вподобань та інтенцій.

5.2.1. Зміни демографічного та родового/персонального складу

У XVIII ст. РШ продовжувала залишатися доволі численною групою, що заселяла всуціль свої родові гнізда. Попри негаразди початку XVIII ст., пов'язані з Північною війною, а також зі стихійним лихами і епідеміями, обрахунок цієї категорії населення Перемишльської землі вівся на сотні. Якогось зростання у вказаний період не спостерігається, що, зрештою, було цілком закономірно, адже, сягнувши певної межі ще на початку XVII ст., РШ не могла її подолати за браком достатньої кількості землі й ресурсів на своє утримання.

Основним трендом демографічних процесів у XVIII ст. стала міграція за терени Перемишльщини. Хтось переселявся у сусідні Львівську, Сяноцьку, Галицьку землі або Жидачівський повіт (Яворські Перкевичі, Кальнофойські, Шептицькі, Крушельницькі)[1337], хтось опинився на Закарпатті та Марамарощині в Угорщині (Яворські Пішковичі, Монастирські Петровичі, Созанські Гуйтиновичі, Ільницькі Телеп'яновичі)[1338]. Окремих представників РШ можна зустріти на Волині (Ільницькі Занковичі

2000 зл., добромильському – 300 зл., смольницькому жіночому монастиреві – 1000 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 562. – С. 2363).

[1337] ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 521; спр. 35. – С. 1168-1169; ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 171. – С. 6; спр. 173. – С. 319; спр. 181. – С. 1221, 1241; спр. 182. – С. 695; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 248. – С. 428, 840; спр. 540. – С. 2115; спр. 548. – С. 1757; спр. 553. – С. 110; спр. 553. – С. 841; спр. 587. – С. 342; спр. 592. – С. 203; спр. 593. – С. 1284.

[1338] Там само. – Спр. 224. – С. 337; спр. 251. – С. 436; спр. 589. – С. 3045, 3893; спр. 641. – С. 837.

Грициковичі)[1339], і навіть на територіях етнічно польських у Великопольщі (Білинські Шафрани[1340], Комарницькі[1341]). Втім, ці переселення за своїм розмахом не різнилися від аналогічних міграцій попередніх століть та не виходили за межі статистичної похибки. Дійсно вагомим фактором регулювання демографічних змін стало переселення на Поділля (території східної частини Галицької землі, насамперед Теребовлянський повіт та власне територія Подільського воєводства), та Україну (територія Правобережжя). Перемишльські акти рясніють згадками про міграцію мешканців шляхетських гнізд саме у цьому напрямку[1342], зрештою, про це недвозначно інформують легітимаційні справи шляхти Київської, Волинської і Подільської губерній початку XIX ст.[1343]

Зазвичай характер відомостей про осіб або родини переселенців доволі типовий. На певному етапі вони обриваються й відсутня будь-яка інформація про мігрантів або їхніх нащадків на сторінках перемишльських актів, лишень припадково їхні імена виринають у судових і майнових справах з вказівкою на нове місце/регіон проживання. Аналогічні ситуації, але без прямої документальної згадки про переселення, так само слід трактувати як міграцію. А таких випадків чимало. Наприклад, з трьох синів Самуеля Бережницького Куприняка молодші Олександр і Костянтин у 1730-х роках виступають у справах проти нащадків Василя Бережницького Куліша. З 1739 р. вони не згадуються. Ймовірно, брати переселилися на Поділля, де ще їхній

[1339] Там само. – Спр. 236. – С. 374; спр. 251. – С. 147-9; спр. 534. – С. 112, 556; спр. 587. – С. 558, 600.
[1340] Там само. – Спр. 635. – С. 2268, 2270, 2489; спр. 637. – С. 884, 1549, 1763.
[1341] Якийсь Стефан Комарницький опинився у Калішському воєводстві, де виступає серед землевласників с. Колодзейов (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 644. – С. 845-850).
[1342] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 1316; спр. 227. – С. 80; спр. 241. – С. 554; спр. 243. – С. 32; спр. 249. – С. 246 – 247; спр. 270. – С. 162-163; спр. 480. – С. 342; спр. 494. – С. 27; спр. 495. – С. 3273; спр. 504. – С. 2401, 2920; спр. 509. – С. 228; спр. 520. – С. 1644; спр. 529. – С. 1674-5; спр. 535. – С. 961; спр. 541. – С. 281-282; спр. 545. – С. 2948; спр. 550. – С. 2148; спр. 556. – С. 2581, 2630; спр. 558. – С. 1980; спр. 560. – С. 2560, 2179; спр. 574. – С. 1741; спр. 578. – С. 1001-1002; спр. 579. – С. 1843, 2972; спр. 581. – С. 1576; спр. 584. – С. 3101; спр. 587. – С. 374; спр. 593. – С. 2390; спр. 594. – С. 346-348; спр. 597. – С. 1612; спр. 601. – С. 652; спр. 602. – С. 2132; спр. 604. – С. 2443, 2447-2448; спр. 605. – С. 1299; спр. 608. – С. 2725; спр. 612. – С. 1975; спр. 622. – С. 133; спр. 626. – С. 1565; спр. 635. – С. 1921, 1959; спр. 638. – С. 1053; спр. 637. – С. 983-984; спр. 643. – С. 683, 1887, 1897.
[1343] Целуйко О. Кульчицькі на Волині: кілька генеалогічних сюжетів / О. Целуйко // Генеалогічні записки. – Львів, 2009. – Випуск VII (нової серії I). – С. 65 – 79. Правобережний гербівник. – Біла Церква, 2007. – Т. II. – С. 42-43, 94, 126-127; т. III. – С. 48, 103-104; т. IV. – С. 74, 80-81, 85, 117, 129; т. V. – С. 555-56, 68-70, 88-90, 93-99, 109-114.

батько Самуель набув якийсь маєток[1344]. Виходець зі священицької родини Костянтин Білинський Слотило у 1754 р. продав свої білинські маєтності інфляндському підчашому Станіславу Новосельському, а Городиські – Йоану Копистинському Лесьовичу й залишив Перемишльщину. На користь його переселення на Поділля може свідчити уряд летичівського скарбника, який він обіймав у 1746 – 1757 рр.[1345] Яцентій Винницький Івашевич залишив восьмеро дітей, вони добре знані за документами 1740 – 60-тих років. До початку 1760-х рр. вони мешкали у с. Винники. Пізніших відомостей про них немає. Своє шляхетство нащадки Яцентія у 1780-х роках не підтверджували[1346]. Численна родина Височанських Петрушевичів Циньовичів – нащадків Івана Петрушевича Циня – нараховувала на середину XVIII ст. кільканадцять осіб (дорослих чоловіків), у 1765 – 1768 рр. відомості про них раптово уриваються, попри те, що до вказаних років вони доволі регулярно виступають на сторінках перемишльських актів. Вочевидь, вони так само переселилися на Поділля, де проживав Теодор, найстарший внук Івана Циня[1347]. Подібну ситуацію спостерігаємо щодо Височанських Петрушевичів Дзьонгалів[1348], Височанських Швабовичів Сліпаків[1349], Городиських Чоботовичів Абрамовичів Катиків[1350], нащадків Андрія

[1344] Там само. – Спр. 240. – С. 129; спр. 242. – С. 145; спр. 545. – С. 1804, 1987.
[1345] Там само. – Спр. 247. – С. 583; спр. 256. – С. 148; спр. 541. – С. 1754; спр. 543. – С. 1842.
[1346] Там само. – Спр. 243. – С. 365; спр. 244. – С. 436; спр. 248. – С. 177, 923; спр. 548. – С. 259, 377; спр. 568. – С. 1952, 2785, 2949; спр. 572. – С. 1708; спр. 577. – С. 1404, 1421; спр. 583. – С. 801; спр. 585. – С. 1065; спр. 620. – С. 2268.
[1347] Там само. – Спр. 245. – С. 461; спр. 246. – С. 349; спр. 261. – С. 455; спр. 262. – С. 420, 529; спр. 556. – С. 1891; спр. 568. – С. 3046; спр. 569. – С. 625, 668, 926; спр. 571. – С. 837; спр. 574. – С. 2165; спр. 575. – С. 1604; спр. 576. – С. 81; спр. 618. – С. 874; спр. 625. – С. 811.
[1348] Останні відомості про Височанських Дзьонгалів датуються 1767 – 1773 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 242. – С. 310; спр. 256. – С. 155-158; спр. 160; спр. 265. – С. 388-389; спр. 266. – С. 508, 513; спр. 594. – С. 1241, 1244, 1700, 1850; спр. 595. – С. 424; спр. 596. – С. 1735; спр. 599. – С. 566, 1314; спр. 601. – С. 629; спр. 607. – С. 833; спр. 615. – С. 309; спр. 619. – С. 2015; спр. 626. – С. 1140; спр. 628. – С. 572, 575, 671).
[1349] Останні відомості про Петра Височанського Швабовича Сліпака датуються 1776 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 259. – С. 479-480, 595; спр. 263. – С. 394-397; спр. 597. – С. 1554; спр. 599. – С. 635; спр. 608. – С. 1690-1691; спр. 611. – С. 877-879, 909, 1066, 1139; спр. 617. – С. 660; спр. 618. – С. 265; спр. 619. – С. 2090; спр. 621. – С. 16, 434, 437, 445, 460; спр. 623. – С. 2207; спр. 637. – С. 616-618, 677; спр. 638. – С. 1900; спр. 641. – С. 1302; спр. 643. – С. 1743).
[1350] Троюрідні брати Йоани Городиські Абрамовичі Катики востаннє згадуються у 1761 і 1773 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 239. – С. 171; спр. 245. – С. 228; спр. 260. – С. 30; спр. 270. – С. 365; спр. 525. – С. 684; спр. 613. – С. 1118; спр. 626. – С. 29, 1429; спр. 637. – С. 1038).

Яворського Черваковича з с. Корналовичі[1351], Созанських Ворон Романішаків[1352], Яворських Горошковичів Мацейовських[1353], Яворських Мартичів Полотняників з с. Івашківці[1354] і т.д.

Вочевидь, міграція на східні терени включає також згадки про переселення без зазначення місця проживання. В тогочасних документах про таких осіб мовиться: "*nescitur commorantis*", „*ab annis ... non commanentis et nescitur ubinam commorantis*", „*nescitur quibus in oris prns commorantis*", "*in oris alienis degentis*", „*nescitur ubinam commorantis*"[1355].

Масштабна міграція на схід послабила демографічний тиск у регіоні традиційного проживання РШ – Самбірщині, Дрогобиччині і Стрийщині. Хоча окремі роди зуміли покращити свої показники. Наприклад, кількість Гординських зросла й на середину 1760-х років становила чотири десятки дорослого чоловічого населення проти 24 на початку 1700-х років; кількість Городиських за цей самий період збільшилася з 59 до 82 осіб дорослого чоловічого населення. Більшість родів демонструє відсутність демографічного росту (Турянські, Бачинські, Бережницькі, Унятицькі тощо) й навіть зменшення. В окремих випадках падіння було двократним. Так, Ступницьких на 1760-ті роки нараховувалося 11 шляхтичів (у 1690-ті – 21)[1356], кількість Кропивницьких за вказаний період зменшилася з 37 до

[1351] Востаннє сини і внуки Андрія Черваковича згадуються у 1774 р. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 634. – С. 797; спр. 639. – С. 676, 1618).

[1352] Андрій, Михайло, Миколай Созанські Романішаки востаннє згадуються у 1761 р. Сини Михайла у 1782 р. підтвердили шляхетство, вказавши своє місце проживання с. Копичинці у Заліщицькому циркулі (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 539. – С. 1533; спр. 544. – С. 690; спр. 587. – С. 911; спр. 589. – С. 3674; спр. 596. – С. 2652, 2940; спр. 602. – С. 3229; спр. 611. – С. 474; спр. 612. – С. 2581; спр. 613. – С. 252; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 35. – С. 8-9).

[1353] Брати Стефан, Михайло Яцентій, Йоан, Олександр, Григорій востаннє згадуються у 1758 – 1759 рр. Внуки Стефана у 1782 р. підтвердили шляхетство, вказавши місце проживання Заліщицький циркул (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 605. – С. 594; спр. 606. – С. 1834; спр. 607. – С. 172; спр. 608. – С. 1560; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 34. – С. 364-366).

[1354] Брати Йоан, Павло, Михайло востаннє згадуються у 1750 – 60-х роках. У 1782 р., ймовірно, сини Павла підтвердили своє шляхетство як землевласники у Галицькому циркулі (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 259. – С. 431; спр. 591. – С. 1727; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 34. – С. 24).

[1355] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 246. – С. 330; спр. 254. – С. 341; спр. 256. – С. 478; спр. 260. – С. 374-375; спр. 262. – С. 559; спр. 270. – С. 154.

[1356] На 1765 – 1767 рр. Ступницькі представлені такими особами: Базилій з с. Наньова; брати Яцентій, Данило, Дмитро, Григорій, Михайло Миськовичі з с. Городища; Казимир і Станіслав, сини Костянтина; Михайло Сатурник; Ілля; Олександр (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 266. – С. 635-636; спр. 627. – С. 557, 1914; спр. 628. – С. 128; спр. 632. – С. 149).

17[1357], Луцьких – з 36 до 15[1358], Уруських – з 20 до 6 осіб дорослого чоловічого населення[1359] тощо.

Ще одним наслідком міграції став вкрай нерівномірний демографічний розвиток у межах окремо взятого роду. Тобто деякі відгалуження цілком зникають або маргіналізуються, інші навпаки – зростають, перетворюючись на основні, й охоплюють понад половину носіїв певного родового прізвища. Наприклад, серед Комарницьких Павликовичів на 1760 – 70-ті роки найбільш численним представництвом могли похвалитися Павликовичі Ядчишаки, яких нараховувалося три десятки й виводилися вони від десятьох внуків Яцька Павликовича, знаних на 1680 – 1700-ті роки[1360]. Серед Бачинських варто виокремити відгалуження Пукшинів, яких у 1760 – 70-х роках було майже два десятки й вони доводилися внуками і правнуками братам Михайлу (1662 – 1678) і Андрію (1662 – 1698)[1361].

***

Паралельно з демографічними змінами спостерігається розмивання меж між руською і католицькою шляхтою: зростає кількість міжконфесійних шлюбів, посилюється релігійна конверсія. При цьому остання має виразно двосторонній характер. Окремі руські родини окатоличуються й таких

[1357] На 1765 – 1767 рр. Кропивницькі представлені такими особами: Базилій Чолижич з с. Ільника; брати Йоан, Домінік і Петро Чолижичі Павучки зі Старого Кропивника; Стефан і Йоан Храпльовичі; Георгій, Йосиф, Антон Храпльовичі; Григорій Храпльович з синами Стефаном і Михайлом і племінником Григорієм; Григорій і Базилій, священики з Ластівки; Михайло і Базилій, війти з с. Задільське (APP ABGK. – Sygn. supl. 16. – S. 130-131; sygn. supl. 17. – S. 702; ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 263. – С. 200; спр. 265. – С. 220-111, 294-297; спр. 267. – С. 457-458; спр. 268. – С. 68; спр. 621. – С. 377; спр. 625. – С. 1778; спр. 626. – С. 922; спр. 627. – С. 1172-1173, 2276, 2280; спр. 628. – С. 1125, 1695, 2143, 2150, 2204; спр. 629. – С. 1187; спр. 630. – С. 275; спр. 631. – С. 79).

[1358] На 1765 – 1767 рр. Луцькі представлені такими особами: Шимон, Йоан, Яцентій Дашкевичі Щерб'яки; Базилій Одинак, брати Йоан і Станіслав Одинаки Ярошики та син Йоана Теодор; брати Йоан, Адам, Михайло, Дмитро Тильчаки, Тома Тильчак; брати Стефан Станіслав, Михайло Вадяки (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 620. – С. 2494-2495; спр. 627. – С. 358, 540, 683, 730, 914, 1005, 1433, 1779, 1858, 1933, 2195, 2221, 2426-2427; спр. 628. – С. 987, 1449, 1866; спр. 629. – С. 895, 909; спр. 635. – С. 1567).

[1359] На 1765 – 1767 рр. Уруські представлені такими особами: Базилій, син Георгія; Йоан, син Йоана; Тома і Войцех, сини Йоана; Йоан, син Йоана; Феліціан (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 264. – С. 104; спр. 265. – С. 552; спр. 621. – С. 326, 958; спр. 626. – С. 1956, 2364; спр. 628. – С. 651).

[1360] ЦДІАЛ України. – Ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 20. – С. 19; спр. 27. – С. 32-35; спр. 34. – С. 128; спр. 38. – С. 316-317.

[1361] Ф. 165, оп. 6а, спр. 24, с. 164 -165, 358-361; спр. 25. – С. 144-147; спр. 33. – С. 358-359.

випадків у порівнянні з XVI – XVII ст. на порядок більше, одночасно частина римо-католицьких родів, замешкалих серед РШ, стають уніатами.

Чудовою ілюстрацією цих процесів є історія польських шляхетських родів, котрі тривалий час проживали серед РШ. Упродовж XVI – XVII ст. їхні контакти з іновірцями були мінімальними, а родинні стосунки з РШ скоріш були винятком. Маємо заледве кілька випадків міжконфесійних шлюбів, де шляхтич католик, одружившись з православною шляхтянкою, осідав у її родинному гнізді, і його нащадки вже належали до східного обряду (Лоневські у сс. Ільник і Лосинець[1362], Зробки у с. Явора[1363], Кшемінські у с. Терло[1364]). Ще одна родина Лясковських, проживаючи серед православних, родичалися з ними, однак залишалися католиками[1365]. Решта відомих за актами перемишльського городу і земського суду католицьких родин, замешкалих на теренах традиційного проживання РШ, трималися осторонь від руського оточення й до кінця XVII ст. їхні шляхи з РШ не перетиналися.

Типовими представниками цієї шляхти були, наприклад, Збієвські, вихідці з Брест-Куявського воєводства з с. Мале Збійово. Наприкінці 1560-х років Лаврентій Збієвський, городоцький войський, одружився з єдиною

[1362] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 379. – С. 43; спр. 422. – С. 1634, 2527, 2564; спр. 429. – С. 189; спр. 430. – С. 2383; спр. 433. – С. 1827; спр. 476. – С. 900; спр. 482. – С. 581, 621, 924; спр. 494. – С. 144; спр. 505. – С. 959; спр. 508. – С. 903; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 139. – С. 1812-1818; спр. 142. – С. 317.

[1363] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 109. – С. 988; спр. 112. – С. 419; спр. 125. – С. 134; спр. 142. – С. 1630-1631; спр. 410. – С. 511; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 73. – С. 400; спр. 107. – С. 584-586; спр. 111. – С. 1541-1542; спр. 114. – С. 327; спр. 170. – С. 735.

[1364] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 142. – С. 1537; спр. 382. – С. 1078; спр. 383. – С. 41; спр. 436. – С. 1540; спр. 441. – С. 2859, 2929; спр. 449. – С. 888-889; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 137. – С. 399.

[1365] Лясковські з'являються на Самбірщині у 1580-х років. Це був Петро, одружений з Оленою Угерницькою, їхня дочка Катерина побралася з Степаном Монастирським. Сучасником Петра був Войцех Лясковський, котрий залишив дочку, заміжню за Грицьком Ритаровським, та сина Прокопа, самбірського підстарости у 1602 – 1609 рр. Відомо напевне, що дочкою Прокопа була Дорота, заміжня за Андрієм Блажівським Миколайчиком, а сином міг бути Станіслав, землевласник у с. Радиловичі у 1620-30-х рр. Станіслав уклав шлюб з католичкою Олександрою Островською, а його дочка Софія виходила двічі заміж також за католиків – Станіслава Дрогоцького та Криштофа Яблонського. У другій половині XVII ст. Лясковські представлені Марком, у шлюбі з католичкою Маріанною Дидинською він мав двох синів, з яких Якуб став зятем Андрія Копистинського з Топільниці. Їхніми сучасниками були Йоан, одружений із Доротою Терлецькою Олехнович, та його дочки: Барбара, заміжня за Олександром Лісковацьким з с. Терла та Магдалина, дружина Йоана Рогозинського. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 94. – С. 1275; спр. 121. – С. 271, 684-685; спр. 140. – С. 1081; спр. 143. – С. 1540; спр. 146. – С. 856-857; спр. 153. – С. 224; спр. 155. – С. 371; спр. 323. – С. 364; спр. 324. – С. 1537; спр. 348. – С. 659; спр. 370. – С. 2243; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 680; спр. 42. – С. 1192-1194; спр. 78. – С. 345-348, 498; спр. 79. – С. 224; спр. 81. – С. 1584; спр. 85. – С. 568; спр. 89. – С. 485; спр. 107. – С. 248; спр. 108. – С. 164-166; спр. 109. – С. 648; спр. 113. – С. 490;

дочкою і спадкоємницею Миколая Шкоди та перебрався до її маєтку[1366]. Кілька поколінь його нащадків проживали у с. Ваневичі. Якихось близьких стосунків з навколишньою РШ вони не підтримували Принаймні, перемишльські акти таких контактів майже не фіксують[1367]. В цей час шлюбними партнерами Збієвських виступають Жабокрицькі, Лясковські, Будки, Бжуські, Пшилуські, Лесьовські. Все це – малозаможні католицькі роди, котрі за своїм суспільним статусом та матеріальним становищем не надто різнилися від Збієвських та наколишньої РШ[1368]. Ситуація змінюється на початку XVIII ст. Михайло Станіслав, правнук Лаврентія, у шлюбі з Маріанною Лесьовською мав шестеро дітей. З них четверо добре знані за перемишльськими актами першої половини XVIII ст. Дочка Констанція на початку 1700-х років стала дружиною Георгія Семаша Дриневича[1369]. Таким чином, щойно через півтора століття спільного проживання у одному селі Збієвські поріднилися з Семашами. Її брати побралися, відповідно: Станіслав – з Маріанною Терлецькою Олехнович[1370], Матей – з Софією Блажівською Мигович, а згодом з Катериною Погорецькою з с. Созані[1371], Домінік – з Антоніною Мальчевською[1372]. Таким чином, лише останній з них одружився з католичкою. Наступні покоління роду продовжують практикувати міжконфесійні шлюби. Так, з дев'яти дітей Матея і Катерини Погорецької семеро створили сім'ї. З них Антон одружився з Геленою Братківською, Магдалина – з Дмитром Несторовичем, Аполонія – з Павлом Криницьким,

---

спр. 118. – С. 242; спр. 125. – С. 401, 497. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 517/III. – Арк. 186, 192, 210, 275-275зв., 292зв.-293, 378, 397, 430-430зв., 468, 523-523зв., 583-483зв., 626-626зв., 628-628зв., 731-731зв.)

[1366] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 66. – С. 854; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 20. – С. 660; спр. 24. – С. 751.

[1367] Маємо лише одну майнову угоду, датовану 1638 р., згідно якої Станіслав, внук Лаврентія, заставив за 150 зл. чверть лану Стефану Семашу (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 92. – С. 1052-1053). У середині 1650-х років між Семашами і Збієвськими виник конфлікт, що засвідчено двома протестаціями з перемишльського гроду (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 382. – С. 2078-2080; спр. 383. – С. 402-404).

[1368] Наприклад, посаг Єлизавети Збієвської, одруженої з Миколаєм Пшилуським, становив 350 зл. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 154. – С. 498-499).

[1369] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 216. – С. 281.

[1370] Там само.

[1371] Там само. – Спр. 251. – С. 455; спр. 497. – С. 2625.

[1372] Там само. – Спр. 248. – С. 794.

Маріанна – з Томою Подобінським, а в другому шлюбі з Олександром Семашем[1373]. Тобто половина шлюбів виявилися змішаними.

Подібною є історія родини Клодницьких. Вони виводилися від перших відомих власників Тустановичів й були спільного походження з Тустанівськими та Бориславськими. Однак їхній родоначальник Пилип Лацко, на відміну від решти родини, став католиком, прийнявши ім'я Владислав (скорочене – Лацко)[1374]. Цей вчинок не тільки визначив приналежність його нащадків до католицьких родів, а й зумовив у подальшому географію їхнього проживання, шлюбні зв'язки тощо. Тривалий час упродовж XVI – XVII ст. Клодницькі родичаються виключно зі своїми одновірцями. Їхні майнові інтереси та життєві стратегії визначаються взаємовідносинами із землевласниками Довголуки, Монастирця, Ленного, котрі також були католиками та іншими польськими родами, замешкалими на Стрийщині і Жидачівщині. У першій половині XVIII ст. Клодницькі набувають землевласність у с. Хромогорбі коло Любенців. Як наслідок, вони родичаються з Крушельницькими Ставниковичами[1375] та Винницькими Радевичами[1376]. Поза тим ще кілька родин Клодницьких входять у кровні зв'язки з РШ. Зокрема, дочки якогось Йоана у 1720-х роках побралися з Кречківським і Терлецьким Прокоповичем[1377]; інший Йоан Клодницький одружився на Анні Созанській Гуйтин[1378]; дочка смоленського ловчого Олександра стала дружиною Франциска Дністрянського[1379]; якась Маріанна Клодницька вийшла заміж за Самуеля Бачинського Лешковича[1380].

[1373] Там само. – Спр. 259. – С. 170; спр. 587. – С. 837, 883.
[1374] Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – S. 63. Пашин С. Стрийська шляхта XV – початку XVI століття / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2012. – Вип. XVI. – С. 410.
[1375] ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 32. – С. 41-42.
[1376] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 601. – С. 591; спр. 611. – С. 515-516; спр. 621. – С. 1386-1395, 1652.
[1377] Там само. – Спр. 540. – С. 2314; спр. 548. – С. 165, 183, 332, 951, 1765, 2085; спр. 571. – С. 1235.
[1378] Там само. – Спр. 241. – С. 151.
[1379] Там само. – Спр. 234. – С. 223; спр. 237. – С. 193.
[1380] Там само. – Спр. 246. – С. 372-373.

Окрім Збієвських та Клодницьких до цієї категорії шляхти також належали Бжозовські з с. Білича[1381], Кшивковські з Радиловичів[1382], Михайловські з Михайловичів[1383], Вітославські з Блажова[1384]. Усі вони з'являються на території традиційного проживання РШ ще на початку XVII ст. Тривалий час володіють землевласністю в котромусь із родових гнізд РШ, однак тримаються від неї осторонь й щойно на межі XVII – XVIII ст. починають контактувати.

У кінці XVII – XVIII ст. кількість католицьких шляхетських родин, пов'язаних з РШ, зростає, сягаючи кількох десятків. До вищезгаданих Збієвських, Клодницьких і т.д. долучаються Бжостовські[1385], Борковські[1386],

---

[1381] Бжозовські у 1620-х роках осіли у с. Біличі, де утримували частину війтівства. На початку XVIII ст. фіксуються їхні шлюби з Комарницькими, Терлецькими, Волошиновськими (AGAD. – MK. – Sygn. 166. – K. 272. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 571/III. – Арк. 171зв.-172; Спр. 518/III. – Арк. 259-259зв.; спр. 520/III. – Арк. 387-387зв., 465-465зв.; спр. 536/III. – Арк. 160зв.-161; спр. 542/III. – Арк. 64зв.-65; спр. 544/III. – Арк. 112зв., 155, 173зв.; спр. 553/III. – Арк. 22, 146, 230. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 1844; спр. 227. – С. 550; спр. 240. – С. 209; спр. 244. – С. 606, 609; спр. 245. – С. 689; спр. 407. – С. 1007; спр. 419. – С. 620; спр. 440. – С. 1465; спр. 447. – С. 419; спр. 456. – С. 1055; спр. 457. – С. 970; спр. 462. – С. 1213; спр. 466. – С. 2292; спр. 487. – С. 8114; спр. 490. – С. 2387; спр. 491. – С. 326; спр. 527. – С. 2431, 2593; спр. 528. – С. 537; спр. 558. – С. 1772).

[1382] Кшивковські з'являються у 1600-х роках в Унятичах. На середину XVII ст. утримують якусь землевласність у Корналовичах, а згодом – у Радиловичах. У 1710 – 1720-х роках починають родичатися з Блажівськими, Погорецькими (Boniecki A. Herbarz polski / A. Boniecki. – Warszawa, 1909. – T. 13: Krzemieniowscy - Lasoccy. – S. 40. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 66. – С. 16; спр. 73. – С. 856; спр. 74. – С. 262; спр. 81. – С. 1029; спр. 111. – С. 392; спр. 112. – С. 1564; спр. 116. – С. 1329; спр. 118. – С. 322; спр. 119. – С. 751; спр. 120. – С. 1387; спр. 122. – С. 597; спр. 216. – С. 233, 452; спр. 224. – С. 436, 519; спр. 248. – С. 147; спр. 249. – С. 243-244; спр. 320. – С. 890; спр. 328. – С. 1898; спр. 331. – С. 202; спр. 433. – С. 1553; спр. 436. – С. 527-528; спр. 440. – С. 1543; спр. 441. – С. 3289; спр. 444. – С. 2081-2082; спр. 449. – С. 1383; спр. 450. – С. 1380; спр. 456. – С. 657; спр. 457. – С. 1432; спр. 458. – С. 461; спр. 459. – С. 1550; спр. 462. – С. 1656; спр. 540. – С. 2232-2233; спр. 542. – С. 582; спр. 572. – С. 1883; спр. 576. – С. 803; спр. 583. – С. 1447, 1549; спр. 602. – С. 2190; спр. 1024. – С. 431, 917).

[1383] Михайловські у р 1640х років ст. володіли землями у сс. Кропивник, Довголука, Любенці. У 1740-х роках родичаються з Винницькими Клізевичами, Бачинськими Пукшинами (ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 349-350; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 113. – С. 524-526; спр. 115. – С. 92, 641, 646; спр. 116. – С. 52; спр. 245. – С. 412; спр. 247. – С. 620; спр. 248. – С. 390, 392; спр. 249. – С. 490; спр. 255. – С. 745, 750; спр. 260. – С. 67; спр. 268. – С. 115; спр. 417. – С. 1680, 2032; спр. 418. – С. 242; спр. 419. – С. 232; спр. 423. – С. 854, 862; спр. 516. – С. 2048; спр. 580. – С. 1325; спр. 583. – С. 1321; спр. 586. – С. 1895; спр. 590. – С. 1607, 1612; спр. 591. – С. 1990; спр. 592. – С. 63; спр. 593. – С. 1290, 1417; спр. 593. – С. 1290, 1417; спр. 599. – С. 774-775; спр. 603. – С. 1155; спр. 616. – С. 1651; спр. 627. – С. 345).

[1384] Вітославські проживали у с. Блажові з 1670-х років. З 1700-х років родичаються з Семашами, Монастирськими Степновичами, Кульчицькими, Підгородецькими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 89; спр. 268. – С. 66-67, 263; спр. 412. – С. 2556-2557; спр. 426. – С. 1888, 3036; спр. 432. – С. 266, 576; спр. 433. – С. 2045; спр. 517. – С. 895; спр. 526. – С. 1704-1705, 2023; спр. 531. – С. 253, 1581, 1672; спр. 536. – С. 653; спр. 540. – С. 993, 987, 1384; спр. 548. – С. 1993; спр. 549. – С. 639; спр. 554. – С. 2438; спр. 555. – С. 167; спр. 557. – С. 178; спр. 571. – С. 1135; спр. 589. – С. 3890; спр. 598. – С. 997; спр. 599. – С. 559; спр. 603. – С. 1327, 1639; спр. 609. – С. 164; спр. 632. – С. 210; спр. 638. – С. 305; спр. 644. – С. 822; спр. 1020. – С. 235-236, 238).

[1385] Відомі з середини XVII ст. На початку XVIII ст. Бжостовські володіли нерухомістю в Унятичах. У першій половині XVIII ст. родичалися з Монастирськими, Копистинськими, Дверницькими, Білинськими Мельковичами (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 106. – С. 1415-1417; спр. 120. – С. 1038; спр. 214. – С. 19-20; спр. 215. – С. 12; спр. 216. – С. 233; спр. 219. – С. 667-668; спр. 223. – С. 22-24; спр. 224. – С. 297; спр. 228. – С. 364; спр. 237. – С. 410; спр. 238. – С. 320; спр. 239. – С. 132, 691-692; спр. 247. – С. 285, 541;

Вахновичі[1387], Венгльовські[1388], Вішновські[1389], Глінки[1390], Годлевські[1391], Голковські[1392], Гроховичі[1393], Гриневецькі[1394], Дембські[1395], Желеховські[1396],

спр. 248. – С. 690, 775; спр. 250. – С. 238; спр. 254. – С. 239; спр. 255. – С. 526-527; спр. 420. – С. 212; спр. 437. – С. 414, 1461, 1493; спр. 444. – С. 1705, 2081; спр. 471. – С. 1857; спр. 488. – С. 2163; спр. 490. – С. 1580; спр. 503. – С. 816-817; спр. 530. – С. 1749, 1904; спр. 553. – С. 1222; спр. 594. – С. 244, 2311; спр. 596. – С. 1915).

[1386] Кілька родин Борковських осіли у сс. Розсохи, Лопушанка, Кульчиці. Вони родичалися з Бачинськими, Турянськими, Созанськими, Терлецькими Прокоповичами, Кречківськими з с. Терла (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 223. – С. 403; спр. 239. – С. 270; спр. 244. – С. 606-607; спр. 241. – С. 673-674, 695, 702; спр. 247. – С. 585; спр. 250. – С. 516-517; спр. 257. – С. 144-147, 385-386; спр. 258. – С. 234-235, 599; спр. 259. – С. 586-588; спр. 260. – С. 257; спр. 265. – С. 63, 206-208; спр. 531. – С. 315; спр. 579. – С. 1897; спр. 591. – С. 1954; спр. 596. – С. 2130; спр. 600. – С. 2287-2288; спр. 605. – С. 1062, 1290; спр. 625. – С. 1047, 1344-1345; спр. 627. – С. 935, 1125, 1139, 1141, 1882; спр. 628. – С. 1609; спр. 629. – С. 918, 1047; спр. 635. – С. 2069; спр. 637. – С. 624).

[1387] Вахновичі упродовж перщої половини XVIII ст. були землевласниками у Блажівській Волі. Родичалися з Винницькими Радевичами (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 233. – С. 140; спр. 234. – С. 128; спр. 245. – С. 202; спр. 250. – С. 501; спр. 461. – С. 2206; спр. 468. – С. 255-2556; спр. 525. – С. 874; спр. 526. – С. 1705, 1721; спр. 531. – С. 1396; спр. 541. – С. 819; спр. 549. – С. 378).

[1388] Венгльовські, здається, з початку XVIII ст. володіли землями у с. Терло або Розсохи, можливо, утримували у посесії війтівства у Самбірській економії або Перемишльському старостві. Вони родичалися з Терлецькими Прокоповичами і Петриловичами, Яворськими, Дверницькими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 233. – С. 156-157; спр. 266. – С. 510; спр. 269. – С. 196; спр. 467. – С. 1802, 1852-1853; спр. 614. – С. 1320; спр. 615. – С. 1130; спр. 616. – С. 1195-1196; спр. 617. – С. 883; спр. 623. – С. 1044; спр. 625. – С. 23, 1490, 2025; спр. 626. – С. 604, 1837; спр. 627. – С. 1248; спр. 628. – С. 1899, 1929, 1932; спр. 629. – С. 1042, 1059, 1321, 1505, 1563; спр. 630. – С. 1476, 1564; спр. 631. – С. 37, 101-102, 364, 441, 865; спр. 637. – С. 553).

[1389] Родина чернігівського войського Самуеля у першій половині XVIII ст. осіла у Топільниці та породичалася з Ортинськими, Попелями, Копистинськими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 235. – С. 543; спр. 245. – С. 654; спр. 247. – С. 168; спр. 248. – С. 317, 775-776; спр. 249. – С. 384; спр. 256. – С. 463-464; спр. 578. – С. 236-237, 435-436).

[1390] Глінки знані у першій половині XVIII ст. як землевласники у Ступниці і Тустановичах. Вони родичалися з Тустанівськими, Чернецькими, Кульчицькими, Луцькими Одинаками, Терлецькими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 227. – С. 341; спр. 237. – С. 146; спр. 239. – С. 668; спр. 246. – С. 292; спр. 248. – С. 390; спр. 249. – С. 599, 672; спр. 250. – С. 1; спр. 260. – С. 67; спр. 263. – С. 183-184; спр. 529. – С. 1331; спр. 541. – С. 1394, 2070; спр. 553. – С. 546, 2160, 2204; спр. 554. – С. 1275; спр. 561. – С. 429; спр. 564. – С. 2370; спр. 567. – С. 1584; спр. 568. – С. 2879; спр. 575. – С. 541; спр. 577. – С. 1784; спр. 583. – С. 1830; спр. 593. – С. 2400; спр. 600. – С. 2452-2423; спр. 618. – С. 1027; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 39. – С. 358-359).

[1391] Годлевські спорадично згадуються у другій половині XVII ст. Якийсь Олександр Годлевський навіть одружився з Марією Винницькою Радевич. Втім, більш систематичні відомості про цей рід з'являються з 1690-х років. У першій половині XVIII ст. Годлевські з'являються у Розсохах. Вони родичаються з Нанівськими, Яворськими Ігнацевичами, Терлецькими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 113. – С. 346-348, 350-354; спр. 114. – С. 1125; спр. 164. – С. 354; спр. 222. – С. 102; спр. 225. – С. 354; спр. 227. – С. 506; спр. 229. – С. 260; спр. 245. – С. 802-803; спр. 252. – С. 426; спр. 268. – С. 215; спр. 392. – С. 759; спр. 393. – С. 1462; спр. 450. – С. 2422; спр. 453. – С. 1526; спр. 456. – С. 236-242; спр. 459. – С. 2103; спр. 495. – С. 1610, 2267; спр. 499. – С. 430; спр. 500. – С. 3076; спр. 503. – С. 1415, 1423).

[1392] Голковські з'являються серед РШ у 1700-х роках. У першій половині XVIII ст. вони володіли землевласністю у с. Кульчиці. Їхніми шлюбними партнерами були Копистинські з с. Топільниці, Попелі Ластовчаки, Турянські (ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 33. – С. 71; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 216. – С. 17; спр. 226. – С. 154; спр. 229. – С. 697; спр. 237. – С. 329; спр. 240. – С. 20, 299-300; спр. 241. – С. 296, 362, 373-374, 551, 554-555; спр. 243. – С. 30; спр. 244. – С. 446, 737, 757-758; спр. 246. – С. 378-379; спр. 247. – С. 691; спр. 249. – С. 268; спр. 250. – С. 242; спр. 257. – С. 225, 230-231; спр. 259. – С. 637-640; спр. 260. – С. 302; спр. 579. – С. 2675; спр. 583. – С. 268-269, 714; спр. 585. – С. 475-476; спр. 586. – С. 2506; спр. 594. – С. 983; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 25. – С. 106-108).

[1393] Гроховичі осіли у с. Созані щойно у 1770-х роках. Вони родичалися з Созанськими Гуйтиновичами і Попелями Степаняками (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 637. – С. 1369; спр. 642. – С. 962).

[1394] Гриневецькі на межі XVII – XVIII ст. стали власниками частини Негрибки. Упродовж XVIII ст. вони родичалися з Топільницькими, Криницькими, Яворськими Мартичами, Вишотравками (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 154. – С. 511, 626, 815-816; спр. 230. – С. 356, 460-461; спр. 248. – С. 126; спр. 249. – С. 411, 461; спр. 255. – С. 538; спр. 256. – С. 123; спр. 573. – С. 161, 641; спр. 580. – С. 79; спр. 583. – С. 269,

Заборські[1397], Змієвські[1398], Каковські[1399], Камінські[1400], Котовські[1401], Лущинські[1402], Метельські[1403], Осовські[1404], Пабировські[1405], Павловські[1406],

368-369; спр. 602. – С. 2115, 2318, 2354; спр. 609. – С. 598; спр. 621. – С. 878; спр. 622. – С. 944; спр. 623. – С. 1668, 2022; спр. 625. – С. 1152; спр. 639. – С. 414; спр. 1024. – С. 249).

[1395] Йоан Дембський у першому шлюбі одружився з Марією Яворською Кривцун. Четверо його дочок побралися з РШ з Комарників і Висоцького Верхнього (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 261. – С. 71; спр. 267. – С. 197; спр. 545. – С. 1666; спр. 576. – С. 95; спр. 595. – С. 824; спр. 599. – С. 636; спр. 601. – С. 322; спр. 606. – С. 1389; спр. 611. – С. 638; спр. 617. – С. 645; спр. 618. – С. 265; спр. 619. – С. 2090, 2307; спр. 621. – С. 16; спр. 622. – С. 311; спр. 623. – С. 2596; спр. 624. – С. 796; спр. 625. – С. 1341; спр. 629. – С. 490; спр. 637. – С. 616).

[1396] Желеховські знані з 1720-х років. У першій половині XVIII ст. вони побралися з Созанськими Воронами, Височанськими Петрушевичами, Блажівськими, Катинськими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 227. – С. 471; спр. 240. – С. 158; спр. 241. – С. 617, 627-628; спр. 243. – С. 357; спр. 247. – С. 391; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 31. – С. 115-116).

[1397] Георгій Заборський одружився з Анастасією Комарницькою Друдзь та осів у Висоцькому Верхньому. Його дочки також побралися з шляхтою з сс. Комарників і Маткова (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 260. – С. 53; спр. 481. – С. 1295; спр. 482. – С. 865; спр. 547. – С. 2345, 2463; спр. 551. – С. 1338; спр. 553. – С. 1376-1377; спр. 559. – С. 841; спр. 576. – С. 130; спр. 594. – С. 1318; спр. 613. – С. 219; спр. 626. – С. 1140; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 33. – С. 98).

[1398] Змієвські, спершу ніж осісти у с. Гусному Нижньому, у середині XVIII ст. з'являються серед шляхти с. Комарники, де родичаються з Нанівськими, Ільницькими Телеп'яновичами, Созанськими Гуйтиновичами, Комарницькими Ядчишичами (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 258. – С. 163; спр. 604. – С. 3198, 3204; спр. 637. – С. 1715; спр. 638. – С. 94, 153; спр. 642. – С. 1181, 1339; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 34. – С. 313-314).

[1399] Родина Марцела Каковського на середину XVIII ст. мала якусь нерухомість у Білині Великій і Ваневичах. Вони родичалися з Созанськими Воронами, Бачинськими Тироняками. Цікаво, що внучки Марцела, Людовіка і Маріанна, були поховані за східним обрядом (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 247. – С. 358-359; спр. 253. – С. 176; спр. 254. – С. 341; спр. 596. – С. 2614; спр. 617. – С. 624-625; спр. 618. – С. 299; спр. 622. – С. 1692; спр. 629. – С. 894; спр. 638. – С. 696).

[1400] Камінські осіли у с. Терло наприкінці XVII ст. Упродовж трьох поколінь вони одружуються з місцевою шляхтою – Нанівськими, Терлецькими, Рудавськими. Якась родина Камінських у 1701 – 20-х роках осіла у с. Бачина (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 149. – С. 1726-1728, 2159; спр. 217. – С. 2; спр. 224. – С. 446; спр. 225. – С. 81; спр. 264. – С. 298; спр. 604. – С. 1847; спр. 608. – С. 1795; спр. 613. – С. 393; спр. 615. – С. 1133; спр. 616. – С. 1227; спр. 617. – С. 236, 1432, 1737, 1811; спр. 620. – С. 108, 116, 1184, 1405, 1648; спр. 622. – С. 891; спр. 624. – С. 671, 808, 840; спр. 625. – С. 157, 1345; спр. 626. – С. 2232; спр. 627. – С. 1994; спр. 629. – С. 978; спр. 632. – С. 144, 147; спр. 637. – С. 145, 973, 2049; спр. 638. – С. 533, 2049, 2181; спр. 643. – С. 567, 661; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 140. – С. 636; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 25. – С. 257-259).

[1401] Котовські замешкали у Ступниці у 1660-х роках. Родичатися з РШ вони починають у першій половині XVII ст. (ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 6. – С. 513; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 129. – С. 834, 839; спр. 154. – С. 559; спр. 216. – С. 515; спр. 225. – С. 296; спр. 248. – С. 302, 303, 802-804; спр. 252. – С. 138; спр. 260. – С. 420-422; спр. 572. – С. 1730; спр. 574. – С. 1831; спр. 575. – С. 837; спр. 594. – С. 404; спр. 603. – С. 1568).

[1402] Лущинські осіли у с. Терло. У першій половині XVIII ст. вони родичалися з Яворськими Острашевичами, Бачинськими Пукшинами, Терлецькими, Волошиновськими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 164. – С. 1327; спр. 241. – С. 695; спр. 242. – С. 131; спр. 248. – С. 149, 731-732; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 35. – С. 164-166).

[1403] Метельські у першій половині XVIII ст. мешкали у с. Тустановичі. Вони родичалися з Винницькими Клізевичами, Тустанівськими, Кропивницькими, Височанськими Петрушевичами, Кульчицькими Ручками (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 238. – С. 139; спр. 244. – С. 751; спр. 245. – С. 202, 617; спр. 248. – С. 704; спр. 249. – С. 679; спр. 260. – С. 46-47; спр. 467. – С. 342-346; спр. 530. – С. 2147; спр. 538. – С. 200; спр. 578. – С. 162-165).

[1404] Костянтин Осовський наприкінці XVII ст. оселився в Гусному Нижньому. Його сини і внуки родичалися з околичною шляхтою з Маткова, Комарників тощо (APP ABGK. – Sygn. supl. 4. – S. 101. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 245. – С. 374, 596; спр. 251. – С. 306; спр. 476. – С. 298, 1016; спр. 479. – С. 1440; спр. 502. – С. 2243, 2288; спр. 508. – С. 738, 769; спр. 509. – С. 256; спр. 514. – С. 1825; спр. 539. – С. 380; спр. 543. – С. 278; спр. 553. – С. 1061; спр. 556. – С. 2506; спр. 558. – С. 2354; спр. 567. – С. 761-762, 1142; спр. 569. – С. 1052; спр. 589. – С. 3044; спр. 600. – С. 2510; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 33. – С. 329-330).

[1405] Пабировські у 1760 – 70-х роках з'являються у Терлі. Їхні шлюбні партнери – Терлецькі, Катинські, Лопушанські (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 624. – С. 308; спр. 637. – С. 556; спр. 638. – С. 2181-2182; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 23. – С. 404-406.).

Пйорковські[1407], Приборовські[1408], П'ясецькі[1409], Сколімовські[1410], Топоровські[1411], Чечерські[1412], Яблонські[1413], Якубовські[1414], Яшовські[1415].

Якщо поглянути на це явище з протилежного боку, тобто через призму історії окремих родів РШ, й спробувати окреслити його масштаби, то також неозброєним оком помітне зростання кількості шлюбів РШ за участю зайшлих католицьких сімейств. Практично в кожному з них існує одна й більше родин та цілі відгалуження, котрі шукають шлюбних партнерів поза межами звичного кола РШ. Співвідношення традиційних та міжконфесійних

[1406] Павловські у XVIII ст. представлені двома сім'ями. Одна з них осіла у Монастирику Малому, інша – у Наклі. Обидві родичалися з Монастирськими Ватущаками, Попелями Ластовчаками, Білинськими Тарасовичами, Височанськими Петрушевичами, Братківськими (APP ABGK. – Sygn. supl. 15. – S. 12. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 236. – С. 266; спр. 240. – С. 21-23; спр. 243. – С. 178; спр. 249. – С. 79; спр. 250. – С. 523; спр. 252. – С. 3; спр. 263. – С. 382; спр. 265. – С. 19; спр. 459. – С. 2070; спр. 523. – С. 63; спр. 538. – С. 2131; спр. 542. – С. 286, 727, 942, 1815; спр. 548. – С. 1677; спр. 549. – С. 231; спр. 551. – С. 1498; спр. 552. – С. 612; спр. 553. – С. 1279, 1750; спр. 554. – С. 2056; спр. 575. – С. 2433; спр. 585. – С. 1044, 1067, 1149, 1169; спр. 586. – С. 2934; спр. 591. – С. 2595; спр. 594. – С. 788; спр. 604. – С. 3177; спр. 614. – С. 1233; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 25. – С. 241-243; спр. 28. – С. 485-486)

[1407] Пйорковські з 1690-х років виступають посесорами війтівств у Тисовиці, Волошиновій, Мшанці та володіють земельними наділами у сс. Топільниця і Сілець. Їхніми шлюбними партнерами були Лопушанські, Винницькі Радевичі, Топільницькі, Сілецькі, Созанські Гуйтиновичі (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 137. – С. 2339; спр. 147. – С. 1504; спр. 149. – С. 2667; спр. 226. – С. 187; спр. 242. – С. 294; спр. 245. – С. 577; спр. 246. – С. 310; спр. 517. – С. 505; спр. 523. – С. 1100; спр. 524. – С. 1670; спр. 552. – С. 1828; спр. 560. – С. 2195; спр. 618. – С. 1286; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 29. – С. 438-439).

[1408] Йоан Приборовський у середині XVIII ст. осів серед созанської шляхти. Його родичами стали Созанські Ворони і Гуйтиновичі та Попелі Олешковичі (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 239. – С. 764; спр. 258. – С. 603; спр. 260. – С. 92; спр. 261. – С. 289; спр. 262. – С. 332; спр. 572. – С. 1507; спр. 576. – С. 293-294; спр. 581. – С. 1948; спр. 586. – С. 2220; спр. 611. – С. 400, 503-504; спр. 617. – С. 1775).

[1409] Йосиф П'ясецький осів у Висоцькому Верхньому, одружившись з Катериною Созанською Вороною (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 256. – С. 453-456; спр. 257. – С. 55; спр. 263. – С. 8-10).

[1410] Сколімовські у 1730-х роках з'являються серед шляхти с. Комарники. Дочки Андрія Антона Сколімовського побралися з Йоаном Попелем Ластовчаком та Станіславом Дверницьким (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 262. – С. 280; спр. 594. – С. 2410).

[1411] Топоровські у середині XVIII ст. осіли у с. Тустановичі. Їхнми шлюбними партнерами були Тустанівські, Крушельницькі Зеневичі, Ортинські (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 255. – С. 671; спр. 257. – С. 22; спр. 594. – С. 2587).

[1412] Чечерські у 1690-х роках переселилися до Маткова, а звідти – до Гусного Нижнього. Вони родичалися з Матківськими і Ільницькими Телеп'яновичами (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 508. – С. 769; спр. 509. – С. 256; спр. 604. – С. 3198, 3204; спр. 637. – С. 1715; спр. 638. – С. 94, 153; спр. 642. – С. 1181, 1339).

[1413] Яблонські відомі з 1670-х років. Напевне, вони проживали у с. Блажів. У XVIII ст. їхніми шлюбними партнерами були Блажівські Леськовичі, Грабовські, Созанські Ворони, Бачинські Пукшини, Попелі Степаняки (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 216. – С. 110; спр. 219. – С. 663; спр. 221. – С. 697; спр. 223. – С. 43, 45-46; спр. 224. – С. 492; спр. 228. – С. 359; спр. 245. – С. 766-767; спр. 526. – С. 145, 2082; спр. 528. – С. 931).

[1414] У першій половині XVIII ст. родина Якубовських проживала у Криниці. Вони родичалися з Криницькими, Білинськими Мельковичами, Кульчицькими, Винницькими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 16. – С. 733-734; спр. 30. – С. 628, 900; спр. 38. – С. 333; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 19. – С. 486).

[1415] Яшовські з'являються у середині XVII ст. як землевласники у с. Корналовичі. У XVIII ст. окремі з них родичаються з Височанськими Петрушевичами, Ступницькими, Розлуцькими (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 111. – С. 416-418; спр. 116. – С. 555; спр. 119. – С. 24, 28, 68; спр. 121. – С. 1184, 3157; спр. 223. – С. 61-62; спр. 226. – С. 262-263; спр. 227. – С. 508; спр. 233. – С. 123; спр. 234. – С. 339; спр. 237. – С. 192, 365; спр. 239. – С. 256; спр. 261. – С. 423; спр. 450. – С. 617, 2067; спр. 460. – С. 148-151; спр. 491. – С. 1119; спр. 495. – С. 165, 1654, 2796, 3063; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 35. – С. 339-340).

шлюбів в межах окремого роду могли коливатися й при цьому доволі відчутно. Наприклад, у Баранецьких воно становило 2 змішаних на 57 традиційних[1416]; у Копистинських – 28 на 32[1417]; у Ступницьких – 9 на 20[1418] і т.д. Якоїсь закономірності в цьому не проглядається. Втім, деякі тенденції вдається відслідкувати й вони зумовлені географічним та соціальним чинниками. Зокрема, відсоток змішаних шлюбів вищий у тих осідках, де зуміли укорінитися одна або кілька католицьких родин, або принаймні вони проживали по сусідству. Наприклад, Созанські у XVIII ст. розпалися на кілька гілок, які замешкали у родовому гнізді, а поза тим – у Маткові і Мохнатому, Комарниках і Висоцькому, Сільці та Кульчицях. У Маткові і Мохнатому вони розрослися й у XVIII ст. становили один з найчисельніших відламів роду. Серед них задокументовано 32 шлюби, з яких лише один можна віднести до категорії змішаного (Самуель, син Базилія Ворони, одружився з Анною Мислінською з с. Любенців[1419]). У Комарниках та Висоцькому проживала родина Андрія Созанського Ворони та сини і внуки Іллі Ворони Точиранди. Серед них так само перемишльські акти фіксують лише один змішаний шлюб з 24 задокументованих (Катерина, дочка Андрія Ворони, у другому шлюбі побралася з Йосифом П'ясецьким[1420]). У Сільці спостерігаємо подібну картину (на три десятки шлюбів Созанських Гуйтиновичів – 24 традиційні та два чи три – змішані[1421]). У Кульчицях Созанські Гуйтиновичі родичалися виключно з місцевою РШ. Натомість цілком інакше склалася ситуація у родовому гнізді Созанських. Тут з 67

[1416] Смуток І. Баранецькі у Перемишльській землі в XV–XVIII ст.: генеалогія роду / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (ової серії VII). – С. 67-94.
[1417] Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 52-68.
[1418] Смуток І. Ступницькі в контексті історії руської шляхти Перемишльської землі XIV – XVIII ст. (походження, генеалогія, демографічний і соціальний розвиток) / І. Смуток // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Генеалогія та геральдика. Збірка наукових праць. – К., 2014. – Число 24. – С. 88-108.
[1419] ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 35. – С. 1257; спр. 38. – С. 384.
[1420] Там само. – Спр. 256. – С. 453; спр. 257. – С. 55, 180; спр. 264. – С. 401.
[1421] Дочка Йоана Гуйтиновича Фенна побралася з Дмитром Пйорковським. Її двоюрідна сестра Софія стала дружиною якогось Павла Богданського, Маріанна – Ігнатія Бжостовського. Можливо, згаданий Богданський – виходець з роду Богданів, замешкалих у Перемишльщині у XVIII ст., походження яких та приналежність до шляхти залишаються нез'ясованими. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 245. – С. 577; спр. 246. – С. 310; спр. 594. – С. 668, 670; спр. 622. – С. 2028).

шлюбів 27 були змішаними, а їхніми шлюбними партнерами поряд з Грабовськими, Кульчицькими, Бачинськими, Яворськими тощо виступають Ликовські, Приборовські, Желеховські та інші католицькі родини. Подібна ситуація характерна не тільки для Созанських. Серед шляхти сс. Матків, Мохнате, Івашківці, Ільник, Лосинець, Кульчиці відсоток змішаних шлюбів був мінімальним. Натомість їхня частка була значною у сс. Криниця, Любенці, Хлопчиці, Долобів, Блажів і Блажівська Воля, Терло, Либохова, Розсохи.

Одночасно відсоток таких шлюбів чітко корелюється із заможністю родини. Так, Копистинські з с. Топільниці, які до кінця XVII ст. належали до верхів РШ, однак згодом підупали, шукають шлюбних партнерів серед католицької шляхти, а Копистинські зі Старої Солі, які уособлюють рядовий незаможний шляхетський загал, родичаються виключно у своєму руському середовищі[1422].

Родичання з іновірцями цілком закономірно створювало прецеденти переходу з однієї конфесії до іншої. Католицькі роди, укорінившись серед РШ, могли змінити римо-католицьке віровизнання на греко-католицьке й такі випадки документи XVIII ст. справді фіксують. Відомо напевне, що Осовські, Чечерські та Змієвські, що проживали на війтівстві у с. Гусному Нижньому, були парафіянами місцевої церкви[1423]; Камінські і Лущинські – церкви у с. Терло[1424]; Заборські – церкви у с. Висоцьке Верхнє[1425].

[1422] Казимир, який продовжив рід, одружився з Барбарою Білецькою, згодом з Анною Голковською. З його чотирьох синів, котрі мали сім'ї, Андрій взяв шлюб з Антоніною Шибінською, Йоан – з Євою Зельонкою, Шимон – з Маріанною Бжостовською, дочка Юстина побралася з Фабіаном Яновським, згодом з Костянтином Мочульським. У третьому поколінні: Ігнатій одружився з Маріанною Капусцінською, Войцех – з Маріанною Млинською; Казимир – з Юстиною Козловською; Франциска вийшла заміж за Йоана Вішневського, Барбара – за Матея Мощинського, Терезія – за Йоана Абдарамані. Інші чотири шлюби укладені за участю вихідців з РШ. (Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 60. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 244. – С. 741; спр. 247. – С. 168, 536; спр. 248. – С. 173, 179, 445, 775; спр. 265. – С. 307; спр. 637. – С. 559, 907; спр. 644. – С. 79, 662, 1324).

[1423] Див. Метрична книга сс. Гусне Верхнє і Нижнє (ЦДІАЛ України. – Ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 1445. – Арк. 1-23)

[1424] Див. Метрична книга с. Терло (ЦДІАЛ України. – Ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 5557. – Арк. 3зв., 5зв., 6зв., 44зв., 46-46зв.)

[1425] Див. Метрична книга с. Висоцьке Верхнє (ЦДІАЛ України. – Ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 786. – Арк. 3зв., 4зв., 5зв., 6зв., 7)

Одночасно окремі родини та особи РШ ставали католиками. До таких, зокрема, належали Копистинські з Топільниці. Вони відсутні в метричних записах місцевої цекрви за 1780 – 90-ті роки, натомість зустрічаються серед вірних римо-католицької парафії Старого Самбора наприкінці XVIII ст.[1426] Судячи з того, що овруцький чашник Станіслав Копистинський вже на кінець 1720-х років був римо-католиком, а його племінники та їхні нащадки активно родичаються з польськими родами, ця конверсія відбулася ще у першій половині XVIII ст.[1427] Змінили віровизнання також сини і внуки Дмитра Дриньовича Семаша та Маріанни Вітославської, на це вказують і шлюби з католицькою шляхтою, і заповіт Андрія Семаша[1428].

Розглядаючи подібні випадки, неможливо оминути історію подвійної конверсії родини Височанських Янковичів. Іван Янкович залишався православним й разом з кількома десятками руської шляхти у 1603 р. підписався проти утисків православної віри. Його син Лука став римо-католиком та був похований у 1642 р. у самбірському костелі, перед смертю записавши якусь суму для самбірських бернардинів. Діти і внуки Луки, судячи з імен, шлюбів, заповітів та записів на римо-католицькі святині, залишалися католиками. Напевне, з середини XVIII ст. за життя добжинського стольника Йоана (1712 – 1767) або його синів Височанські Янковичі повертаються до східного обряду. Вони стають парафіянами комарницької церкви, що засвідчують записи метричних книг с. Комарників 1780 – 1800-х років[1429].

[1426] AGAD. – Dział 437 (księgi metrykalne paraii wyznania rzymskokatolickiego z diecezji przemyskiej). – Sygn. 50. – K. 6.
[1427] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 519. – С. 721.
[1428] Там само. – Спр. 236. – С. 18; спр. 260. – С. 179; спр. 571. – С. 1133-1136.
[1429] AGZ. – Lwów, 1909. – T. XX. – S. 105-106. Kuczera A. Samborszczyzna. Ilustrowana monografia miasta Sambora i ekonomii Samborskiej / A. Kuczera. – Sambor, 1935. – T.1. – S. 376. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 107. – С. 795, 939, 942, 1177-1178; спр. 108. – С. 553; спр. 117. – С. 704; спр. 121. – С. 487; спр. 123. – С. 137; спр. 376. – С. 110, 115, 714; спр. 377. – С. 1561; спр. 382. – С. 874; спр. 383. – С. 461; спр. 384. – С. 475; спр. 393. – С. 1333; спр. 395. – С. 801; спр. 401. – С. 698, 1193; спр. 410. – С. 429; спр. 418. – С. 2107; спр. 419. – С. 1014; спр. 447. – С. 200; спр. 449. – С. 1614; спр. 510. – С. 1666; спр. 515. – С. 818, 930, 942, 994; спр. 523. – С. 694; спр. 579. – С. 2623; спр. 608. – С. 2122; ф. 14. – Оп. 1. – Спр. 130. – С. 568-569, 572, 682-684; ф. 165. – Оп. 6а. – Спр. 28. – С. 169-171; ф. 201. – Оп. 4а. – Спр. 2586. – Арк. 76-99. ЛННБ ВР. – Ф. 141. – Оп. ІІ. – Спр. 812. – Арк. 59-59зв., 73.

Часткове нівелювання міжконфесійного бар'єру проявлялося не тільки в шлюбній політиці. Почасти воно набирало доволі дивних та химерних форм. Так, лівський чашник Стефан Попель Овсяник, помираючи, заповів поховати його або у дублянському костелі, або, з дозволу дублянського пробоща, у луцькій церкві коло батьків[1430]. Реєстр витрат на похорон Григорія Волчанського засвідчує залучення духовних осіб обидвох конфесій ("*...za swice koło trumny w domu y cerkwi 39 zł.; ...oycom Franciszkanom na wiliie y trzy msze zł. 39; ...oycom Karmelitom na msze 6 zł.; ... oycom Bazylianom za msze ...; oycom Dominikanom y Farnym 2 zł. 3 gr.; ... na Ruskie msze 14 zł. 6 gr.; ... na parastasy przychodnim duchownym Ruskim 3 zł.; za dzwonienie do Ruskiey katedry 18 zł.; Franciszkanom od dzwonienia 18 zł. ...*"[1431]). Те саме спостерігаємо у випадку з Франциском Топільницьким, котрий заповів поховати його у перемишльській кафедральній церкві св. Івана Хрестителя, одночасно записавши 100 зл. на поминання для перемишльських оо. Реформатів[1432].

Загалом масштаби релігійної конверсіїі серед рядового шляхетського загалу оцінити важко. З впевненістю можна стверджувати, що у XVIII ст. у порівнянні з попередніми століттями вони активізувалися й стали одним з факторів розмивання меж соціокультурної групи, яку творила довгий час РШ Перемишльської землі.

5.2.2.Суспільно-професійні інтенції руської шляхти: можливості та реалізація

XVIII ст. також позначено подальшою інтеграцією та засвоєнням рядовим загалом РШ суспільних, соціальних, культурно-освітніх, господарських практик/трендів, що панували/характеризували тогочасний шляхетський соціум. Проявами цих процесів були: залученість до військової

[1430] "*... Naprzod aby ciało moie było pochowane w kościele Dublanskm albo przy rodzicach moich w erkwi łuckiey, jednak za dyspozycyą Jgci Xiędza dublanskego ...*" (ЦДІАЛ України, ф.13. – Оп. 1. – Спр. 527. – С. 2879).
[1431] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 576. – С. 734-735.
[1432] Там само. – Спр. 613. – С. 559.

справи; діяльність на адміністративно-судовому поприщі та опанування урядів місцевого граду; двірська служба тощо.

***

Жовнірська служба продовжувала у XVIII ст. користуватися попитом серед РШ. Це засвідчують півтори сотні згадок про товаришів панцирних і гусарських хоругв, які були вихідцями з цієї групи перемишльського нобілітету. Дві третини цих відомостей датуються першими двома десятиліттями XVIII ст. Таким чином, військова служба, посівши помітне місце у житті РШ у кінці XVII ст., не втратила своєї привабливості й у наступні два десятиліття. Зрештою, цьому сприяли активні військові дії на теренах Речі Посполитої в ході Північної війни, а звідси зростання чисельності коронного війська[1433].

Реформи Німого Сейму 1717 р. поклали край цій тенденції та призвели до поступових змін у суспільному ставленні до військових. Сейм скоротив чисельність військового контингенту у Короні до 18 тисяч. З них 6 тисяч становила кіннота, об'єднана у 16 гусарських, 77 панцирних, 14 легких хоругв. Оскільки чималу частку так званих порцій на утримання армії становили "сліпі почти", фактична чисельність вояків була ще меншою й не перевищувала 5 з половиною тисяч[1434]. Відносно мирне правління Августа III прискорило та поглибило деградацію у цій сфері[1435]. Військова служба втрачає свій зміст та початкове покликання й все більше набуває

[1433] Я. Віммер обраховує кількість коронного війська у 37-39 тисяч (Wimmer J. Wojsko Rzeczypospolitej w dobie wojny północnej. (1700 – 1717) / J. Wimmer. – Warszawa 1956. – S. 420).

[1434] Ciesielski T. Potencjał militarny Rzeczypospolitej Obojga Narodow w okresie polskiej wojny sukcesyjnej 1733–1735. Wybrane aspekty / T. Ciesielski // Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym. – 2013. – T. 25 (2). – s. 86

[1435] З опису Анджея Кітовича, історика, сучасника Августа III, дізнаємося докладніше про невідрадний стан у "*żołnierskim stanie*". Армія не брала участі у військових кампаніях, якщо такими не вважати боротьбу з гайдамаками та розбійництвом на Правобережжі. Військова дисципліна впала. Лишень частина товаришів ("*притомні*") безпосередньо перебували у лавах хоругви, інші, звані "*совітими*", з'являлися на місце розквартирування хоругви час від часу, виставляючи замість себе почет з 2 шерегових. Раз у рік товариство збиралося на коло для розподілу коштів, зібраних на утримання хоругви. Поза тим упродовж року хоругва була представлена намісником та кількома товаришами, що проживали у місці розташування свого підрозділу. Нерідко хоругва залучалася до виконання представницьких функцій, як то супроводжувала гетьмана, брала участь в урочистостях під час приїзду монарха або магнатів, у похоронах котрогось з них, у

представницьких функцій. Для більшості шляхти отримання місця товариша у панцирній або гусарській хоругві стає засобом маркування свого статусу, подібно як отримання земських урядів, не пов'язаних з набуттям владних повноважень і з виконанням якихось конкретних обов'язків. Одночасно упродовж XVIII ст. військова служба залишається інструментом набуття корисних протекцій, нав'язування клієнтарних зв'язків[1436].

Аналіз кількох десятків згадок про перебування РШ на військовій службі у 1720 – 1760-х роках почасти підтверджує вищевказані твердження та дозволяє поза тим висловити ще деякі міркування.

Вихідці з Білини Великої, Гордині, Корналовичів, Комарників, Братковичів та інших осідків РШ продовжували поповнювати лави панцирних хоругв. Найбільшою популярністю користувалася хоругва сяноцьких старост Мнішків, котра резидувала у м. Сянок. Її товаришами у різний час (1720 – 60-ті рр.) були Андрій Блажівський Мигович та його син Йосиф Антон[1437], Базилій Дверницький з с. Тур'є[1438], Миколай Комарницький Черленович Фагараш[1439], Павло Попель Ластовчак зі Ступниці[1440], Йоан Стебницький[1441], Йоан Хлопецький[1442], Георгій Яворський Дубик[1443], Олександр Яворський Ігнацевич[1444], Антон Яворський Перкевич[1445]. Поза тим РШ поповнювала лави когорти Калиновських, власників м. Турка (Тома Флоріан Дверницький з с. Корналовичі[1446], Йоан Комарницький Лежаник[1447],

---

коронації чудотворних ікон тощо (Kitowicz J. Opis obyczajów za panowania Augusta III / J. Kitowicz. – Warszawa, 1985. – S. 178-249).

[1436] На цьому, зокрема, наголошував Йоан Копистинський Лесьович з с. Городище у своєму заповіті (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 591. – С. 2431).

[1437] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 547. – С. 1906; спр. 552. – С. 1229; спр. 553. – С. 1418; спр. 560. – С. 2594; спр. 614. – С. 1173.

[1438] Там само. – Спр. 261. – С. 84-86; спр. 620. – С. 2413.

[1439] Там само. – Спр. 628. – С. 273.

[1440] Там само. – Спр. 559. – С. 289; спр. 560. – С. 1497; спр. 571. – С. 1371.

[1441] Там само. – Спр. 534. – С. 1013-1014.

[1442] Там само. – Спр. 574. – С. 1781-1782; спр. 248. – С. 795-796; спр. 579. – С. 1862; спр. 591. – С. 3001.

[1443] Там само. – Спр. 243. – С. 333; спр. 244. – С. 648.

[1444] Там само. – Спр. 244. – С. 815, 849; спр. 245. – С. 584-585; спр. 545. – С. 1012; спр. 554. – С. 882-883; спр. 560. – С. 1561.

[1445] Там само. – Спр. 548. – С. 1937; спр. 549. – С. 14; спр. 558. – С. 2353.

[1446] Там само. – Спр. 550. – С. 1217.

[1447] Там само. – Спр. 241. – С. 579; спр. 242. – С. 22-23; спр. 541. – С. 1708; спр. 542. – С. 120; спр. 543. – С. 248, 2060.

Ігнатій Дверницький[1448], Станіслав Новосельський[1449]); перемишльських старост Радзивілів (Себастіан, Петро і Павло Терлецькі з Уніхова[1450]) та пов'язаних із Жидачівщиною Дідушицьких (Дем'ян і Станіслав Баранецькі[1451], Йоан Височанський Янкович[1452], Франциск Венцеслав Татомир[1453], Ігнатій Дверницький[1454]). У першій третині XVIII ст. чимало РШ перебувало у хоругві дрогобицьких старост Хоментовських (Тома Флоріан Дверницький[1455], Петро Кропивницький[1456], Йоан Погорецький[1457], Базилій Попель[1458], Стефан Попель Овсяник[1459], а також Попелі Думичі, Блажівські Миговичі).

Не бракувало й таких, хто перебував далеко від домівки. Чи різнилася їхня військова повинність на пограниччі поряд із Запорізькою Січею і татарами, під постійною зарозою гайдамацького нападу від аналогічної служби, наприклад, у панцирній хоругві сяноцьких старост, що резидувала у Сяноку? Очевидно, що так. Вона не зводилася до церемоніальних заходів і вимагала особистої присутності. Характер відомостей про осіб, що перебували у коронному війську на Правобережжі, опосередковано підтверджує стале перебування у своїй хоругві. Більшість вояків на службі у підрозділах, розквартированих у Руському воєводстві, успішно поєднують військову повинність з господарюванням у своїх маєтностях та ангажуванням у суспільні справи. Вони регулярно з'являються на сторінках перемишльських актів й ніщо не вказує на те, що вони більшу частину часу

[1448] Там само. – Спр. 556. – С. 1871.
[1449] Там само. – Спр. 241. – С. 427, 579; спр. 242. – С. 22-23; спр. 553. – С. 932-933; спр. 541. – С. 2254; спр. 542. – С. 222; спр. 551. – С. 1563; спр. 553. – С. 932; спр. 561. – С. 1602.
[1450] Там само. – Спр. 235. – С. 819; спр. 236. – С. 279; спр. 494. – С. 762; спр. 498. – С. 3278; спр. 499. – С. 26-27; спр. 532. – С. 1349; спр. 538. – С. 758-759; спр. 561. – С. 1603; спр. 532. – С. 1349.
[1451] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 308; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 520. – С. 353; спр. 533. – С. 391, 466-467; спр. 1024. – С. 629.
[1452] Там само. – Спр. 234. – С. 53-54, 60; спр. 236. – С. 523; спр. 237. – С. 45; спр. 521. – С. 546; спр. 523. – С. 860, 952; спр. 525. – С. 345; спр. 529. – С. 1659; спр. 535. – С. 1258; спр. 536. – С. 241.
[1453] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 102, 1220, 1532; спр. 84. – С. 2034; спр. 92. – С. 1202; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 525. – С. 816.
[1454] Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 617. – С. 541-542.
[1455] Там само. – Спр. 233. – С. 328; спр. 234. – С. 188; спр. 529. – С. 1135; спр. 530. – С. 1174-1175; спр. 533. – С. 213-214, 366; спр. 531. – С. 134.
[1456] Там само. – Спр. 236. – С. 435.
[1457] Там само. – Спр. 523. – С. 1016; спр. 524. – С. 3072; спр. 527. – С. 2544; спр. 528. – С. 264.
[1458] Там само. – Спр. 501. – С. 1124; спр. 509. – С. 262; спр. 510. – С. 1757, 2966.
[1459] Там само. – Спр. 491. – С. 1364.

присвячують жовнірській справі. Натомість інформація про шляхту, що служила на сході, вкрай скупа та епізодична. Все вказує на те, що у родинному гнізді вони з'являлися вкрай рідко. Так, Станіслав Ільницький Колганович знаний лише з протестації його брата Теодора проти Ільницьких Рибчичів, котрі захопили спадщину протестантів у с. Ільнику. З документа, датованого 1761 р., дізнаємося про перебування Станіслава на службі "*in oris Ukrainae*" і його смерть там у 1759 р.[1460] У жодних інших документах перемишльського гроду цього часу серед землевласників Ільника він не згадується. Це дає підстави стверджувати про його тривалу відсутність у родинному гнізді, вочевидь, пов'язану з військовою службою. Так само троє синів Луки Матківського Миклашевича – Ілля, Максиміліан і Базилій, у кінці 1720-х – першій половині 1730-х років були товаришами панцирної хоругви брацлавського стольника Цінського та кілька років перебували на Поділлі[1461]. Данило Городиський Братко "*na usługach Rzeczypospolitey będącego*" не проживав у Городищі, від його імені виступає батько Яцентій (1736). Після 1737 р. зістки про нього відсутні, хоча його брати Михайло і Яцентій-молодший регулярно ледь не щороку виступають на сторінках перемишльських гродських актів до середини XVIII ст.[1462]

На жаль, сукупість джерельного матеріалу не дає змоги оцінити розмах цього явища та унеможливлює з'ясування реальних масштабів залучення рядового загалу РШ до коронної армії у 1720 – 1760-х роках.

Абсолютна більшість РШ виступають товаришами. Жоден з них не обіймав офіцерських і підофіцерських урядів. Одночасно, як засвідчує випадок з Йоаном Яворським Острашевичем Дибаліком, РШ могла вступати до війська у якості почтових чи то пак шегових[1463]. Одна-єдина згадка не дозволяє говорити наскільки широко це практикувалася. Однак вона до певної міри ілюструє соціальну складову цього явища. Йоан Яворський був

[1460] Там само. – Спр. 615. – С. 1143.
[1461] Там само. – Спр. 541. – С. 913-914.
[1462] Там само. – Спр. 545. – С. 7.
[1463] Йоан у 1743 р. йменується шеговим, який служив замість Михайла Клодницького у гусарській хоругві Радзивілів (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 561. – С. 517-518).

типовим малозаможним шляхтичем з с. Розсохи, які становили більшість по шляхетських гніздах. Сотні таких господарювало на своїх клаптях землі, не маючи підданих й власноручно обробляючи землю. Натомість товаришами були особи, котрі хоча й не належали до еліти РШ, однак належали до верхніх щаблів руського шляхетського загалу.

У XVIII ст. представників РШ можна зустріти не тільки у кавалерії польського авторамету. Окремі шляхтичі потрапляли до інших видів військових формувань, як це сталося, наприклад, з Стефаном Волчанським Андрійковичем, котрий упродовж тридцяти років служив у саксонській армії, зокрема, гвардії курфюрста (1740–1770-ті роки)[1464], або Стефаном Комарницьким Лежаном, який був хорунжим у королівській артилерії[1465]. Втім, такі випадки скоріш були винятком й не відбивають якихось загальних тенденцій.

***

З усіх сфер життєдіяльності, в яких намагалася реалізувати себе РШ, судово-адміністративна діяльність вирізняється найбільш очевидним поступом. Вона набільше з-поміж інших увиразнює зміни, які відбулися серед РШ у XVIII ст.

Як зазначалося у попередніх розділах, у XV – XVII ст. представництво РШ серед урядників гродів і земських судів було вкрай незначним. До 1530-х років православний шляхтич міг стати гродським суддею у Самборі, Стрию, Дрогобичі. З ліквідацією цих локальних центрів управління у Перемишльській землі РШ витісняється на периферію адміністративно-судового життя. У другій половині XVI – XVII ст. поодинокі представники РШ призначаються або обираються возними та віцегерентами, земськими коморниками, вони час від часу з'являються серед підписків гродської канцелярії. Втім, це скоріше було винятком. Абсолютною більшістю РШ

[1464] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 644. – С. 239.
[1465] Там само. – Спр. 499. – С. 1086; спр. 535. – С. 10; спр. 543. – С. 249.

палестра гродських і земських судів не розглядалася як засіб для реалізації на суспільній ниві.

На початку XVIII ст. РШ, нарешті, звертає свій погляд на перемишльський град та земський суд. Розпочинається поступова, але невпинна експансія РШ в адміністрацію і канцелярії цих установ. Динаміку та масштаби цього явища можемо докладно відстежити на основі актових книг перемишльського гродського суду, відомих як книги повноважень (*prothocolica plenipotentiarum*). Вони виокремилися як окрема серія у середині XVII ст. й велися до початку 1780-х років[1466]. Основний різновид уміщеної тут документації – це пленіпотенції, тобто акти про призначення сторонами судового процесу пленіпотентів (уповноважених вести справи у гродських і земських судах. Використовуючи сучасну термінологію – адвокатів). Обиралися вони, зазвичай, з місцевої палестри. Як правило, повноваження до ведення справ делегувалися ледь не усім канцеляристам та урядовцям, відповідно, їхній перелік подавався у пленіпотенції. Доповнюють цю документацію акти про призначення гродських урядовців (субделегатів, віцегерентів, бургграбіїв, писарів) та їхні присяги, уміщені в книгах реляцій перемишльського гродського суду.

У перші роки XVIII ст. серед двох десятків палестрантів РШ була представлена заледве кількома особами. Незмінно майже у всіх пленіпотенціях присутній Дмитро Бандрівський, майбутній бузький ловчий (з 1703 р.) та сяноцький гродський писар (з 1709 р.). У 1704 – 1706 рр. він йменується субделегатом перемишльського граду[1467]. Поряд з ним значно рідше, зазвичай у справах РШ, виступають Стефан Кропивницький і Стефан Попель[1468].

У 1720-х роках чисельність палестри коливалася в межах 30-35 осіб. Представництво РШ у ній становило до третини від усіх палестрантів. Найбільш відомими серед них були брати Йоан, Базилій і Георгій

[1466] Там само. – Спр. 1016-1035.
[1467] Там само. – Спр. 217. – С. 84; спр. 219. – С. 1; спр. 476. – С. 6, 897; спр. 486. – С. 338; спр. 1020. – С. 125, 127, 130, 134, 138 і.т.д.

Вовчанські. Вони присутні у абсолютній більшості пленіпотенцій[1469]. Знані вони й за іншими записами перемишльського граду 1710 – 30-х років[1470]. Йоан, вочевидь, старший серед братів, розпочав кар'єру в другій половині 1710-х років[1471]. У 1720 – 30-х років він неодноразово йменується сусцептантом перемишльської гродської канцелярії.[1472] Молодші Базилій і Григорій долучилися до нього щойно у середині 1720-х років, принаймні раніших відомостей, перед 1725 р., про них немає. Брати Вовчанські в однаковій мірі виступають ледь не у всіх пленіпотенціях без винятку, чи то йдеться про католицьку, чи то уніатську шляхту.

Поряд з Вовчанськими неодноразово згадуються Теодор Винницький, Олександр Білинський, Михайло та Георгій Попелі, Михайло Хлопецький, Стефан Дверницький, Йоан Городиський, Йоан Яворський[1473]. Усі вони так само регулярно залучаються в якості пленіпотентів до провадження судових процесів. Ідентифікувати більшість з них неважко. Їхні життєписи недвозначно засвідчують приналежність до урядників місцевого граду та канцелярії. Так, Олександр Білинський – це не хто інший як Олександр Білинський Слотило Царик, майбутній субделегат львівського граду (1746 – 1752) та коморник Перемишльської землі (1753 – 1771)[1474]; Михайло Попель Ластовчак відомий з інших записів перемишльського граду як підписок (*vicenotarius*) (1725) і субделегат (1730)[1475]; Михайло Хлопецький, майбутній овруцький чашник, багаторічний субделегат перемишльського граду у 1730 – 40-х роках[1476]; Стефан Дверницький – майбутній перемишльський гродський

[1468] Там само. – Спр. 1024. – С. 127, 130, 133-134, 138, 144, 164, 173, 178, 191, 197, 221, 225, 226.
[1469] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 1024. – С. 1-988.
[1470] Там само. – Спр. 233. – С. 166, 295, 381; спр. 234. – С. 306, 319; спр. 235. – С. 667, 756, 782, 913; спр. 237. – С. 102, 161, 165, 409, 410, 493; спр. 238. – С. 334; спр. 239. – С. 126, 201, 232, 466, 568, 692; спр. 240. – С. 204, 408; спр. 241. – С. 729.
[1471] Там само. – Спр. 223. – С. 554; спр. 224. – С. 466; спр. 225. – С. 332, 371.
[1472] Там само. – Спр. 239. – С. 568, 692; спр. 243. – С. 338; спр. 505. – С. 1110; спр. 506. – С. 1512; спр. 507. – С. 2977, 3770; спр. 520. – С. 1705; спр. 542. – С. 2418; спр. 553. – С. 1951.
[1473] Там само. – Спр. 1024. – С. 1-988.
[1474] Там само. – Спр. 247. – С. 440; спр. 250. – С. 183; спр. 254. – С. 283; спр. 267. – С. 64; спр. 579. – С. 2859; спр. 638. – С. 2292.
[1475] Там само. – Спр. 524. – С. 2835; спр. 528. – С. 929; спр. 536. – С. 361.
[1476] Там само. – Спр. 239. – С. 577; спр. 247. – С. 554.

писар (1744 – 1762), а перед тим віцегерент (1741 – 1744)[1477]; Йоана Городиського, ймовірно, слід ототожнювати з Йоаном Братком, підписком місцевої канцелярії (1739)[1478]; Йоан Яворський також в одному із записів 1730 р. йменується підписком[1479]. Що цікаво, абсолютна більшість їхньої клієнтури – РШ. З-поза меж цієї групи вони вкрай рідко набирають клієнтів.

Значно рідше, заледве кілька разів, в актах фігурують Петро Матківський, брати Мартин та Йоан Монастирські Степановичі, Данило Блажівський, Георгій Білинський, Георгій Семигинівський, Станіслав Новосельський, Франциск Попель, Стефан Путятицький, Георгій Ортинський, Олександр Блажівський, Антон Негребецький, Михайло Городиський, Яцентій Баранецький, Йосиф Гошовський, Михайло і Рафал Турянські, Андрій Кульчицький Волчко, Хома Лопушанський, Йоан Ритаровський, Андрій Винницький, Йоан Уруський, Йосиф Терлецький, Владислав Кульчицький[1480]. Вочевидь, ця група об'єднувала різних осіб. Частина з них – місцеві канцеляристи та урядовці, котрі з певних міркувань відмовлялися підробляти пленіпотентами. До таких належав Данило Блажівський, згаданий одного разу серед уповноважених Терезії Ставської, вдови подільського чашника Деміана Ставського[1481]. З інших джерел він добре знаний як багаторічний підписок гродської канцелярії (1718 – 1725)[1482]. Частина належала до урядовців судово-адміністративних установ сусідніх Сяноцької, Львівської земель[1483]. Видається, з жидачівським гродом були пов'язані Мартин Монастирський Степанович, Георгій Семигинівський та Рафал Турянський[1484]. Ще частина – шляхетська молодь, котра не

[1477] Там само. – Спр. 559. – С. 189-190; спр. 620. – С. 448-451; Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – S. 327-328.
[1478] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 550. – С. 1465.
[1479] Там само. – Спр. 536. – С. 451.
[1480] Там само. – Спр. 1024. – С. 10, 31, 59, 99, 151, 350, 407, 605, 609, 619, 620, 621, 629, 631, 642, 732, 734, 743, 746, 809, 826, 901,
[1481] Там само. – С. 11.
[1482] Там само. – Спр. 506. – С. 1910; спр. 507. – С. 3796; спр. 524. – С. 2814.
[1483] Чіткої територіальної прив'язки не існувало й шляхтич/нешляхтич міг обирати за пленіпотентів урядовців з різних гродів.
[1484] Мартин Монастирський Степанович та Рафал Турянський знані як віцегеренти жидачівського гроду у 1720 – 30-х роках (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 540. – С. 2329; спр. 541. – С. 1618; спр. 544. – С. 1311; спр. 545. – С. 10; спр. 548. – С. 980; спр. 554. – С. 1117).

пов'язувала своє майбутнє з гродом та канцелярією й прагнула лише поповнити свої знання з права[1485]. Як правило, вони не затримувалися надовго (згадаймо хоча б перемишльського каштеляна Базилія Устрицького, котрий у своїй родинній хроніці з-поміж іншого писав: "*ze szkół byłem dysponowany na pół roku do kancelaryjej lwowskiej*"[1486]). Перебуваючи на таких "*студіях*", вони могли інколи залучатися до судових процесів представляти зацікавлені сторони, будучи з ними у приязних або родинних стосунках. Так, Стефан Путятицький виступає пленіпотентом братів Йоана і Базилія Яворських Масниковичів, котрі були його сусідами з с. Сілець[1487], а Йоан Уруський представляє братів Стефана і Йона Уруських[1488], Станіслав Новосельський – дядьків Стефана, Андрія, Теодора, Яцентія Новосельських та сусідів Георгія і Андрія Білинських Мельковичів[1489] тощо.

До середини XVIII ст. представництво РШ у судово-адміністративній сфері продовжувало розростатися й у 1740 – 60-х роках вони становили очевидну більшість. Це добре засвідчують, з-поміж іншого, акти присяги субделегатів, віцегерентів, що виконувалися у присутності палестри (*palestritarum cancellaria premisliensis*), решти урядовців і канцеляристів. Наприклад, свідками складення присяги Павлом Кульчицьким Тулюком, призначеним віцегерентом у 1754 р., було два десятки осіб. Серед них – писар Стефан Дверницький, віцегеренти Йоан Городиський, Миколай Шептицький, субделегати Йосиф Гординський Федькович, Мартин Дверницький і Миколай Ільницький, а також Теодор Криницький, Йоан Височанський, Георгій та Йоан Ільницькі, Стефан Сілецький, Георгій Городиський, Теодор Волчанський, Теодор Білинський[1490]. Складення присяги субделегатом Базилієм Бандрівським у 1759 р. відбувалося у

[1485] Див. докладніше Dądkowski Prz. Palestra i księgi sądowe ziemskie i grodzkie w Dawnej Polsce / Prz. Dądkowski. – Lwów, 1926. – S. 117-118.
[1486] Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 244.
[1487] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 1024. – С. 607.
[1488] Там само. – С. 743
[1489] Там само. – С. 605, 609.
[1490] Там само. – Спр. 593. – С. 1810.

присутності щонайменше трьох десятків осіб. Більшість з них так само становили вихідці з РШ[1491].

Кількісне зростання закономірно актуалізувало питання якісного складу урядницького представництва РШ. Упродовж другої чверті XVIII ст. у палестрі поступово викристалізовується група палестрантів руського походження, для яких канцелярська служба стала змістом їхнього життя та інструментом для підвищення свого суспільного і матеріального статусу. Розпочинаючи кар'єру підписками, вони поступово опановують нові щаблі кар'єрного зростання, стаючи субделегатами, віцегерентами, сусцептантами, бургграбіями. Більшість з них залишається задіяними у цій сфері до кінця життя. (див. таблицю).

Субделегати		
Йоан Кульчицький	1720 – 1725	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 227. – С. 168, 394; спр. 228. – С. 256; спр. 509. – С. 1561; спр. 514. – С. 1336; спр. 518. – С. 2173; спр. 521. – С. 228, 657; спр. 524. – С. 1506. AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 691, 697.
Михайло Попель Ластовчак	1725	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 524. – С. 2835.
Михайло Хлопецький	1732 – 1746	Там само. – Спр. 239. – С. 577; спр. 247. – С. 554.
Станіслав Новосельський	1743 – 1752	Там само. – Спр. 561. – С. 138; спр. 253. – С. 232.
Йоан Городиський Прокопяк	1753 – 1761	Там само. – Спр. 252. – С. 196-197; спр. 591. – С. 1915-1916, 2955; спр. 618. – С. 281.
Миколай Ільницький Фединич	1753 – 1765	Там само. – Спр. 253. – С. 114; спр. 590. – С. 1275; спр. 623. – С. 2120.
Мартин Дверницький	1753 – 1764	Там само. – Спр. 590. – С. 1258; спр. 608. – С. 1907; спр. 622. – С. 141.
Павло Кульчицький Тулюк	1754 – 1765	Там само. – Спр. 253. – С. 232-233; спр. 624. – С. 238.
Базилій Білинський Мелешевич Волчак	1759 – 1769	Там само. – Спр. 258. – С. 823; спр. 265. – С. 59; спр. 605. – С. 675, 764; спр. 631. – С. 188, 273.
Георгій Городиський Мацейчак	1759 – 1774	Там само. – Спр. 258. – С. 822-824; спр. 633. – С. 480; спр. 639. – С. 513.
Базилій Бандрівський	1759 – 1769	Там само. – Спр. 258. – С. 413; спр. 262. – С. 334; спр. 605. – С. 521; спр. 623. – С. 2789-2790; спр. 633. – С. 153

[1491] Войцех Дверницький, Йосиф Гординський, Мартин Дверницький, Павло Кульчицький, Миколай Ільницький, Йоан Ільницький, Йоан Височанський, Базилій, Теодор, Якуб, Григорій, Олександр Білинські, Домінік Вишотравка, Ігнатій Монастирський, Стефан Сілецький, Михайло Луцький, Базилій і Петро Кульчицькі, Стефан Ортинський (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 605. – С. 521).

Андрій Городиський Мацейчак	1766 –1782	Там само. – Спр. 265. – С. 466; ф. 165. – Оп. 3. – Спр. 26. – С. 362-368.
Костянтин Дверницький	1765 – 1775	Там само. – Спр. 625. – С. 128; спр. 641. – С. 576.
Якуб Білинський Тарасович Долобів	1765 – 1776	Там само. – Спр. 624. – С. 1108; спр. 625. – С. 752; спр. 644. – С. 483.
Петро Блажівський	1765 – 1773	Там само. – Спр. 623. – С. 2045; спр. 628. – С. 2069; спр. 637. – С. 370.
Теодор Білинський Мелькович	1767	Там само. – Спр. 627. – С. 1216.
Йоан Бандрівський	1767 – 1782	Там само. – Спр. 627. – С. 1245; ф. 165. – Оп. 3. – Спр. 20. – С. 124-126.
Григорій Городиський Прокопяк	1768 – 1774	Там само. – Спр. 630. – С. 487; спр. 642. – С. 333.
Базилій Матківський	1768 – 1774	Там само. – Спр. 629. – С. 1119; спр. 631. – С. 796; спр. 637. – С. 134; спр. 638. – С. 1426; спр. 639. – С. 2129.
Адам Білинський Слотило Царик	1775 – 1782	Там само. – Спр. 612. – С. 2477; спр. 643. – С. 758, 776; ф. 165. – Оп. 3. – Спр. 21. – С. 140-141.
Самуель Білинський	1775	Там само. – Спр. 642. – С. 501.
Віцегеренти		
Павло Кульчицький Тулюк	1765 – 1774	Там само. – Спр. 623. – С. 895; спр. 639. – С. 204.
Йоан Городиський Прокопяк	1762 – 1768	Там само. – Спр. 618. – С. 281; спр. 629. – С. 721, 896; спр. 630. – С. 216; спр. 632. – С. 74.
Антон Турянський	1767 – 1775	Там само. – Спр. 628. – С. 2062; спр. 642. – С. 178.
Базилій Бандрівський	1767 – 1782	Там само. – Спр. 275. – С. 47; спр. 628. – С. 2209-2210; спр. 629. – С. 229-230; спр. 633. – С. 20.
Михайло Дверницький	1769 – 1773	Там само. – Спр. 633. – С. 153.
Тома Уруський	1770 – 1773	Там само. – Спр. 633. – С. 415; спр. 634. – С. 130; спр. 638. – С. 59.
Павло Гординський	1773 – 1776	Там само. – Спр. 641. – С. 481-482; спр. 643. – С. 117.
Симеон Коростенський	1774	Там само. – Спр. 639. – С. 395.
Сусцептанти перемишльської гродської канцелярії		
Йоан Вовчанський	1718 – 1735	Там само. – Спр. 505. – С. 1110; спр. 506. – С. 1512; спр. 507. – С. 2977, 3770; спр. 542. – С. 1088, 2202.
Георгій Кульчицький	1743	Там само. – Спр. 561. – С. 678.
Мартин Дверницький	Перед 1753	Там само. – Спр. 592. – С. 360-361.
Павло Кульчицький Тулюк	1753 – 1754	Там само. – Спр. 252. – С. 247; спр. 253. – С. 207.
Стефан Яворський	1757	Там само. – Спр. 256. – С. 387.
Андрій Городиський Мацейчак	1763 – 1767	Там само. – Спр. 263. – С. 115; спр. 266. – С. 266; спр. 620. – С. 1411-1412.
Самуель Білинський	1767 – 1768	Там само. – Спр. 627. – С. 1245; спр. 628. – С. 994, 1120; спр. 629. – С. 979.
Йоан Бандрівський	1773 – 1776	Там само. – Спр. 639. – С. 174; спр. 644. – С. 243.
Архівісти перемишльської гродської канцелярії		
Йоан Височанський	1753	Там само. – Спр. 591. – С. 2247-2249.

Симеон Коростенський	1766	Там само. – Спр. 626. – С. 557.
Інстигатори перемишльського граду		
Йоан Ільницький Черчович Грицькович	1738 – 1741	Там само. – Спр. 548. – С. 1611; спр. 553. – С. 1112; спр. 556. – С. 1970, 2298, 2501.
Петро Матківський Гагуйлович	1750 – 1757	Там само. – Спр. 251. – С. 113; спр. 256. – С. 8; спр. 260. – С. 563.
Ілля Гординський Юхнович	1770 – 1776	Там само. – Спр. 633. – С. 194, 322; спр. 641. – С. 436, 1441; спр. 643. – С. 917.
Йоан Ільницький	1775	Там само. – Спр. 642. – С. 155.
Георгій Комарницький	1775	Там само. – Спр. 641. – С. 1441; спр. 642. – С. 26, 65, 934, 1181.
Бургграбії перемишльського замку		
Йоан Городиський	1741	Там само. – Спр. 555. – С. 39.
Йоан Вовчанський	1742	Там само. – Спр. 559. – С. 189-191.
Йоан Бандрівський	1759 – 1764	Там само. – Спр. 605. – С. 763; спр. 628. – С. 2249.
Олександр Білинський	1766	Там само. – Спр. 633. – С. 1533-1534.
Павло Гординський	1765 – 1776	Там само. – Спр. 264. – С. 356; спр. 623. – С. 2789-2790; спр. 626. – С. 1435, 1635, 2608; спр. 632. – С. 744; спр. 641. – С. 234, 482; спр. 643. – С. 117.

Доповнивши цей перелік відомостями про Гординських, Городиських, Шептицьких, Дверницьких тощо, згаданих у попередньому параграфі про еліту РШ, отримуємо картину цілковитого домінування РШ серед урядовців перемишльського граду та канцелярії[1492]. Недивно, що під час перепризначення урядового персоналу перемишльского граду у 1765 р. з семи субделегатів п’ятеро були обрані з РШ (Базилій Білинський, Миколай Ільницький, Григорій Городиський, Петро Блажівський) й лише двоє з католицької шляхти (Адам Хілинський і Йоан Тадей Жолчинський), уряд регента отримав якийсь Карвовський, натомість усі четверо віцегерентів обрані з РШ (Йоан Городиський, Георгій Городиський, Йосиф Гординський, Миколай Шептицький); уряди сусцептанта, бургграбія і писаря також зберегла за собою РШ [1493].

Місцева палестра формувала кадри не тільки для перемишльського граду. Актуальні і колишні канцеляристи залучалися до роботи інших установ та інституцій для виконання судово-адміністративних та діловодчих

[1492] Це засвідчують не тільки дані з таблиці, але й протоколи господарського сеймика Перемишльської землі 1760-х років (AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 382, 404 etc).

функцій. Йдеться про підвоєвод, підвоєводинських суддів, урядовців перемишльського земського суду і канцелярії тощо (див. таблицю).

Підвоєводи Перемишльської землі		
Йоан Кульчицький Костик	1728 – 1730	ЦДІАЛ України. – Спр. 532. – С. 417; спр. 535. – С. 447, 1430; спр. 583. – С. 1329 – 1330.
Підвоєводинський суддя (“*sędzia żydowski*”)		
N Кульчицький	1725	AGZ. – T. XXII. – S. 691
Йоан Вовчанський	1737 – 1740	Krochmal J. Podwojewodziowie przemyscy (od końca XVI do XVIII wieku) / J. Krochmal // Rocznik Historyczno-Archiwalny. – Przemyśl, 1995. – T. IX. – S. 49. ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 553. – С. 1951.
Георгій Кульчицький	1745	Там само. – Спр. 567. – С. 1250; спр. 570. – С. 2515.
Базилій Білинський Мелешевич Волчак	1756 – 1757	Там само. – Спр. 256. – С. 382.
Коморники		
Олександр Білинський Слотило Царик	1753 – 1772	Там само. – Спр. 254. – С. 283-284; спр. 638. – С. 2292; спр. 643. – С. 775.
Георгій Городиський Мацейчак	1765 – 1782	Там само. – Спр. 265. – С. 101; спр. 624. – С. 826; спр. 626. – С. 374; спр. 628. – С. 2043; спр. 629. – С. 259; спр. 630. – С. 1533; спр. 635. – С. 2047; спр. 637. – С. 1181; спр. 639. – С. 775; ф. 165. – Оп. 3. – Спр. 26. – С. 362-368
Миколай Ільницький Фединич	1766 – 1771	Там само. – Спр. 625. – С. 2035; спр. 634. – С. 59, 106; спр. 638. – С. 951.
Білинський Базилій Мелешевич Волчак	1771 – 1775	Там само. – Спр. 634. – С. 98, 407; спр. 641. – С. 518, 1081.
Регенти канцелярії перемишльського земського суду		
Станіслав Копистинський	1722	Там само. – Спр. 228. – С. 364; спр. 229. – С. 63-64.
Олександр Яворський Пішкович	1774	Там само. – Спр. 639. – С. 1971
Сусцептанти канцелярії перемишльського земського суду		
Самуель Білинський	1766 – 1773	Там само. – Спр. 265. – С. 270; спр. 266. – С. 36, 329; спр. 268. – С. 378; спр. 626. – С. 1393; спр. 628. – С. 1120; спр. 638. – С. 2100.
Інстигатори перемишльського земського суду		
Симеон Новосельський	1734 – 1742	AGZ. – Lwów, 1914. – T. XXII. – S. 116, 165, 214.
Миколай Тустанівський	1752	ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 587. – С. 1016.
Якуб Ільницький	перед 1761	Там само. – Спр. 613. – С. 629.
Казимир Височанський	1767	Там само. – Спр. 627. – С. 1245.

[1493] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 623. – С. 1 – 38.

Палестранти й урядовці перемишльського гроду також долучаються до справ, ініційованих Вишенським сеймиком. Зазвичай вони обираються пленіпотентами від Перемишльської землі до Радомського трибуналу (Михайло Попель (1737), Станіслав Новосельський (1738 – 1740)[1494], Тома Дверницький (1744 – 1745)[1495], Домінік Вишотравка (1758)[1496]); писарями каптурових судів (Олександр Білинський (1764)[1497]) та виконують окремі доручення (субделегат Йоан Кульчицький у 1725 р. отримав повноваження перевіряти і контролювати уживані по містах міри ваги, об'єму тощо[1498], сусцептант Йоан Вовчанський виконував обов'язки писаря в обозі під час конфедерації Руського воєводства у 1733 – 1735 рр.[1499], палестранти Йоан Уруський і Йоан Яворський у 1737 р. отримали доручення ревізувати акти каптурових судів[1500], а Мартин Дверницький і Олександр Білинський – відібрати у 1758 р. земські акти від колишнього сусцептанта земського суду Себастіана Кендзерського[1501]). Окремі з них навіть отримували право орендувати чоповий податок у Перемишльській землі (Олександр Білинський Слотило Царик (1756 – 1757)[1502], Мартин Дверницький (1760)[1503], Базилій Білинський (1762)[1504], Йоан Городиський Прокопяк (1765)[1505])

Упродовж XVIII ст. з палестрантів перемишльського гроду також комплектуються канцелярії міських судів Перемишля та замкової адміністрації Самбірської економії[1506].

[1494] AGZ. – Lwów, 1928. – T. XXIII. – S. 174, 179, 186.
[1495] Ibidem. – S. 218, 245.
[1496] Ibidem. – S. 361.
[1497] Ibidem. – S. 458.
[1498] Ibidem. – S. 691.
[1499] Ibidem. – S. 162.
[1500] Ibidem. – S. 169, 179.
[1501] Ibidem. – S. 361.
[1502] Ibidem. – S. 351.
[1503] Ibidem. – S. 384-385.
[1504] Ibidem. – S. 424.
[1505] Ibidem. – S. 489.
[1506] Теодор Вовчанський, писар перемишльського війтівського суду (1755) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 596. – С. 1656). Актові писарі Самбірської економії: Йоан Вовчанський (1723 – 1726), Базилій Вовчанський (1736 – 1751), Йоан Уруський (1760 – 1763), Якуб Ільницький Черчович (1766 – 1774) (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 272. – С. 339; спр. 612. – С. 2426; спр. 620. – С. 2242; спр. 639. – С. 209; ф. 43, оп. 1. – Спр. 198. – С. 1; спр. 200. – С.1, 19. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 521/III. – Арк. 17зв.; спр. 531/III. – Арк. 358-358зв.; спр. 544/III. – С. 1655; спр. 579/III. – С. 257. AGAD. – Archwum Kameralne. – Sygn. II/61. – S. 137).

Перемишльський град та канцелярія стали місцем праці для більшості представників РШ, котрі намагалися реалізувати себе на судово-адміністративній ниві. Однак поза ними РШ Перемишльської землі працювала у аналогічних установах сусідніх Львівської, Сяноцької земель та Жидачівського повіту. Цікаво, що канцеляристи/урядовці могли з легкістю міняти місце праці, жодних територіальних обмежень не існувало. Так, Олександр Білинський Слотило Царик розпочинав палестрантом у Перемишлі, згодом у 1746 – 1752 рр. виступає субделегатом львівського граду, а з 1753 р. до смерті виконував обов'язки коморника Перемишльської землі[1507]; подібно Дмитро Бандрівський, спершу ніж стати сяноцьким градським писарем, кілька років працював у перемишльській палестрі[1508]. У двох градах також працювали Турянські з с. Корчин (перемишльський і жидачівський)[1509]; Дверницькі (перемишльський і львівський)[1510].

***

Двірська служба. Неодноразово цитований дослідниками Є. Кітович з-поміж іншого писав: "*Szlachta i pospólstwo, służące różnym panom i pankom, słusznie mogło się nazywać stanem od innych stanów odzielnym, albowiem wielka liczba takowych sług znajdowała się za panowania Augusta; nie było szlachcica o jednej wiosce, żeby nie miał chować jakiego dworskiego*"[1511]. Ці слова очевидця підтверджують джерела XVIII ст. Тогочасне шляхетське суспільство не цуралося двірської служби й розглядало її як засіб облаштувати своє життя, або принаймні частково покращити матеріальні та соціальні позиції. Масштаб цього явища у середовищі РШ був чималим. Перемишльські

[1507] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 247. – С. 440, 649; спр. 250. – С. 183-186; спр. 254. – С. 283-284; спр. 267. – С. 64; спр. 1024. – С. 16, 25, 29, 60, 82, 95, 97-100, 125.
[1508] Там само. – Спр. 476. – С. 6, 897; спр. 477. – С. 2101; спр. 486. – С. 338; спр. 496. – С. 967; спр. 497. – С. 2334; спр. 1020. – С. 125, 127, 130, 134, 138, 144, 164, 191, 197.
[1509] В той час як Антон Турянський на межі 1760 – 70-х роках виконував обов'язки віцегерента перемишльського граду, його батько Владислав та дядько Рафал займали у 1730-х роках аналогічний уряд у Жидачеві (ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 31. – С. 155; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 547. – С. 1414).
[1510] Цеханівський підстолій Михайло Дверницький розпочинав службу у перемишльській канцелярії, у 1768 – 1769 рр. виконував обов'язки львівського градського віцегерента, а в 1770 р. він обіймав такий самий уряд у Перемишлі (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 624. – С. 811; спр. 630. – С. 1059; спр. 631. – С. 121, 977; спр. 633. – С. 153).
[1511] Kitowicz J. Opis obyczajów za panowania Augusta III / J. Kitowicz. – Warszawa, 1985. – S. 250.

гродські акти за період 1700 – 1770-х років містять близько трьох сотень прямих свідчень про того чи іншого шляхтича, який "*dworsko sługiwał*".

Компетенція та обов'язки шляхтича-слуги могли бути надзвичайно різноманітними. Не в останню чергу це залежало від пана. При магнатах та заможній шляхті двори складалися з десятків і навіть сотень слуг. Тут існувала певна ієрархія, де кожен займав свою чітко окреслену нішу. Типова структура магнатського двору була наступною: уся двірська служба підпорядковувалася маршалку двору; поряд з ним до найвищого грона слуг-офіціалістів належали секретар, конюший і підскарбій; також могли існувати окремі уряди підчаших та ловчих, крайчий тощо. Доволі численну групу творили так звані дворяни, які поділялися на гонорових і платних. Нижчий щабель формувався з покойових та служок (так звана "*barwa*"), пажів, хлопців, козачків тощо. Окремою ланкою була господарська адміністрація. Її очолював генеральний економ, якому підлягали управителі окремих ключів або більших маєткових комплексів (найчастіше йменованих комісаріатами). Останнім підпорядковувалися управителі окремих фільварків та господарських дворів. В документах господарські слуги звуться, зазвичай, суперінтендантами, губернаторами, адміністраторами, економами тощо. Допомагали їм господарювати провентові писарі, лісничі, гуменні тощо. Контроль над цими урядовцями здійснювали комісари чи то пак ревізори. Господарська адміністрація формувалася з платних дворян та вищих офіціалістів[1512].

Вочевидь структура дворів менш заможної шляхти не була такою громіздкою та розгалуженою, а серед РШ за окремими винятками (до таких, напевне, слід зарахувати окремі родини Устрицьких та Шептицьких) дворів як таких взагалі не існувало. Вона послуговувалася працею нобілітованих осіб, втім, без особливих претензій до кваліфікації, залучаючи своїх слуг для

[1512] Tygielski A., Pośpiech A. W. Społeczna rola dworu magnackiego XVII–XVIII wieku / A. Tygielski, A. W. Pośpiech // Przegląd Historyczny. – 1978. – T. 69, z. 2. – S. 215-216. Kulesza–Woroniecka I. Pozycja służby w strukturze i organizacji dworu magnackiego w XVIII wieku / I. Kulesza–Woroniecka // Rodzina i gospodarstwo domowe na ziemiach polskich w XV-XX wieku. Struktury demograficzne, społeczne i gospodarcze. – Warszawa, 2008. – S. 329-340.

виконання найрізноманітнішої роботи. Різниця полягала лише у кількості: більш заможний шляхтич утримував більше осіб, рядова шляхта задовільнялася одним-двома слугами.

На сторінках тогочасних документів шляхтич-слуга, виходець з руського середовища, постає в різних іпостасях. Його можна побачити серед вищих офіціалістів, наприклад, маршалків (Петро Дністрянський, маршалок (“*majordomus”*) двору перемишльського підкоморія Антона Божецького (1740)[1513]; Йоан Бориславський Канюк, маршалок двору подільського воєводи Адама Чарторийського (1768)[1514]; Йоан Городиський, маршалок двору коронного підкоморія Казимира Понятовського (1770 – 1772)[1515]).

Значно частіше РШ постає у якості господарських слуг, тобто управителів маєтків, лісничих, економів фільварків, провентових писарів тощо. У першу чергу, вони наймалися до більш заможної шляхти, землі якої розташовувалися поряд, або принаймні не надто далеко. Найчастіше в документах фігурують маєтності Калиновських (м. Турка та війтівства у Висоцькому Нижньому, Ботельці)[1516]; перемишльського скарбника Базилія Устрицького (частина Комарників)[1517]; Копистинських (частина сс. Борислав, Мражниця, Попелі, Східниця, Кропивник)[1518]; Попелів Думичів (частина сс. Попелі, Котів, Долголука)[1519]; Туркулів (с. Унятичі та війтівство у Нагуєвичах)[1520]; Коритків (Волоща з навколишніми селами)[1521]; Бєльських (Гаї Верхні й Нижні, Далява тощо)[1522]; Винницьких Антоновичів (Уріж і Монастирець)[1523]. Значно рідше РШ виступає урядовцями маєтностей в

[1513] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 553. – С. 221; спр. 554. – С. 591.
[1514] Там само. – Спр. 629. – С. 1380-1381.
[1515] Там само. – Спр. 270. – С. 365; спр. 633. – С. 752.
[1516] Там само. – Спр. 531. – С. 6; спр. 553. – С. 855, 1296; спр. 635. – С. 699, 865; спр. 641. – С. 798.
[1517] Там само. – Спр. 553. – С. 1296; спр. 554. – С. 513; спр. 557. – С. 615; спр. 558. – С. 1399; спр. 586. – С. 1829; спр. 595. – С. 372; спр. 602. – С. 3025.
[1518] Там само. – Спр. 532. – С. 2008; спр. 529. – С. 2130; спр. 626. – С. 1452.
[1519] Там само. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 92. – С. 1170; ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 488. – С. 2970; спр. 504. – С. 3350; спр. 531. – С. 1690; спр. 560. – С. 1263-1264; спр. 583. – С. 1517; спр. 620. – С. 312.
[1520] Там само. – Спр. 570. – С. 1968; спр. 573. – С. 391; спр. 575. – С. 1202.
[1521] Там само. – Спр. 601. – С. 1022-1023; спр. 602. – С. 2011.
[1522] Там само. – Спр. 539. – С. 1804; спр. 540. – С. 729; спр. 620. – С. 662; спр. 643. – С. 578-579.
[1523] Там само. – Спр. 527. – С. 2787; спр. 540. – С. 1421, 2230, 2237; спр. 542. – С. 57; спр. 544. – С. 1162; спр. 552. – С. 684.

інших куточках Перемишльської землі[1524]. Господарська служба РШ не обмежувалася лише шляхетськими володіннями. У цей час її можна побачити серед економів та урядовців королівщин, як то Перемишльського[1525], Дрогобицького[1526] і Стрийського[1527] староств, а також Самбірської економії[1528].

Професійний рівень цієї категорії офіціалістів оцінити вкрай складно. Вочевидь, керування господарством, об'єднаним в один або кілька фільварків, якими власне були більшість вищезгаданих маєтностей, не потребувало бозна якої кваліфікації. Наявність певних вроджених якостей (практичність, заощадливість, вміння отримати вигоду) та набутих навиків і досвіду (володіння грамотою, знання основ ведення господарства) дозволяли шляхтичу пробувати себе на цьому поприщі. Двірська служба для такої категорії офіціалістів тривала, як правило, недовго. Звідси й така мала кількість звісток (одне-два) в межах року або двох. З кількох десятків осіб заледве кілька згадуються частіше й виступають урядовцями упродовж тривалого часу[1529]. Управління більшими маєтковими комплексами, якими були староства, вимагало кращої професійної підготовки, тому до цієї справи залучалися фахівці. Для них така діяльність не була припадковим заробітком, а справою життя. Прикладом такого офіціаліста може слугувати Тома Уруський. Свою кар'єру, як і батько, він розпочинав пленіпотентом Самбірської економії (1767). За адміністрації барона Петра Миколая Гартенберга Садогурського виконував обов'язки віце адміністартора

[1524] Там само. – Спр. 532. – С. 398; спр. 549. – С. 1770 – 1771; спр. 618. – С. 1073-1074, 1104; спр. 619. – С. 2315 – 2317; спр. 642. – С. 289.
[1525] Там само. – Спр. 542. – С. 1533; спр. 543. – С. 1215, 1359-1360; спр. 586. – С. 3190-3191; спр. 587. – С. 19; спр. 587. – С. 124; спр. 591. – С. 2197.
[1526] Там само. – Спр. 584. – С. 2454; спр. 593. – С. 1492-1493; спр. 633. – С. 498.
[1527] Там само. – Спр. 637. – С. 435.
[1528] Там само. – Спр. 253. – С. 219; спр. 509. – С. 1074, 1571; спр. 523. – С. 1047; спр. 524. – С. 2016, 2094; спр. 543. – С. 348; спр. 544. – С. 1524; спр. 552. – С. 2280; спр. 555. – С. 413; спр. 560. – С. 1295; спр. 570. – С. 2671; спр. 571. – С. 1073; спр. 575. – С. 482, 2667; спр. 577. – С. 2130; спр. 585. – С. 385; спр. 593. – С. 1792; спр. 594. – С. 1700; спр. 597. – С. 1683; спр. 606. – С. 1816; спр. 612. – С. 2426; спр. 621. – С. 1016; спр. 622. – С. 797, 1176, 1385; спр. 624. – С. 873; спр. 626. – С. 376.
[1529] До таких, наприклад, належав Самуель Созанський Ворона, адміністратор маєтностей Копистинських у Бориславі, Мражниці, Котові і Східниці у 1720 – 1728 рр. (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 510. – С. 1991; спр. 518. – С. 1943; спр. 523. – С. 674-675; спр. 524. – С. 2457-2458; спр. 531. – С. 1690; спр. 532. – С. 2008).

економії (1768 – 1773). Одразу після припинення служби в економії Тома Уруський отримує в управління кілька сіл (Поляни, Голохвости, Немиринці) від згаданого Гартенберга, можливо, власність останнього. На початку 1780-х років Тома отримує призначення на уряд адміністратора королівських столових маєтків у Литві. Тут він надовго не затримався. Можливо, вже на початку 1780-х років він одночасно став генеральним адміністратором маєтків коронного надвірного маршалка Франциска Жевуського. Ці обов'язки Тома Уруський виконував упродовж десяти років до 1792 р.[1530]

Абсолютна більшість РШ, котра шукала щастя у двірській службі, постає перед нами як звичайні слуги без будь-якої спеціалізації. Зазвичай вони наймалися до більш заможних осіб, які проживали в одному з ними шляхетському гнізді, або неподалік у сусідньому селі[1531]. Часом пан і слуга навіть доводилися один одному родичами[1532]. Таких слуг використовували для різних послуг: вони залучалися до господарських робіт[1533], їздили з дорученнями, доставляючи кореспонденцію, кошти, речі, худобу[1534]; займалися торгівлею, продаючи панські худобу та урожай[1535]; представляли свого господаря у судових установах[1536]; дбали про охорону панського маєтку та особисто свого патрона[1537].

[1530] ЦДІАЛ України. – Ф. 181. – Оп. 2. – Спр. 453-460, 537-542, 554, 564-570, 572-593, 596, 1461-1462, 1764, 1852.

[1531] Наприклад, Йоан Кульчицький Шумило був слугою Андрія Кульчицького Дашинича (1729), Базилій Кульчицький Шумило – Андрія Кульчицького Хапка (1743), Григорій Кульчицький Чопик – Йоана Кульчицького Костика (1742 – 1746). Усі вони проживали у с. Кульчиці (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 533. – С. 2168-2169; спр. 558. – С. 2307; спр. 561. – С. 1808; спр. 568. – С. 2061). Слугами чернігівського хорунжого Франциска Нагуйовського були: Йоан Винницький (1710), Костянтин Винницький (1726), Яцентій Винницький (1726), Стефан Винницький (1725 – 1726). Усі троє – з с. Винники, де Нагуйовські володіли частиною земель (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 487. – С. 1031; спр. 528. – С. 805; спр. 525. – С. 605; спр. 528. – С. 805; спр. 529. – С. 1267, 1390, 1406, 2130). Слугами Яцентія Яворського Горошковича, землевласника у с. Созань, були: Йоан Грабовський (1725), Стефан Созанський Місічек (1727), вихідці з Созані (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 526. – С. 1986; спр. 530. – С. 511) і т.д.

[1532] Наприклад, Антон Яворський Перкевич доводився своєму пану, закрочимському підстолію Йоану Яворському Перкевичу, троюрідним братом (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 549. – С. 261). Лука Лоневський був не тільки слугою, але й племінником по матері Базилія Кречківського (ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 529. – С. 1564).

[1533] ЦДІАЛ України. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 527. – С. 2747.

[1534] Там само. – Спр. 596. – С. 2596-2597.

[1535] Там само. – Спр. 534. – С. 2310; спр. 541. – С. 432.

[1536] Там само. – Спр. 535. – С. 635; спр. 542. – С. 187; спр. 549. – С. 261; спр. 553. – С. 1120, 1201; спр. 555. – С. 157; спр. 621. – С. 906.

[1537] Там само. – Спр. 578. – С. 559; спр. 591. – С. 2717-2721.

Мотиви, що спонукали до двірської служби, були різними. Нечисленні свідчення вказують на те, що домінували міркування матеріального характеру. Різниця полягала лише у розмірах очікуваної винагороди. Згаданий Тома Уруський, відслуживши у Жевуських, зміг в кінцевому результаті за їх сприяння придбати значні маєтності у кількох села (Гораї, Лучинці, Лучинчик, Млинівці, Плиски)[1538]; натомість Григорій Комарницький Івашечкович Стулиписек заробив у Теодора Комарницького-Либохірського за три квартали аж одного вола[1539].

Підсумовуючи, варто наголосити, що така широка палітра двірських кар'єр доволі промовиста. Вона з-поміж іншого засвідчує, наскільки глибокими були майнова і соціальна диференціація серед РШ у XVIII ст.

***

У XVIII ст. РШ продовжувала залишатися одним з джерел поповнення парафіяльного духовенства. Ситуація в цій сфері у порівнянні з попередніми століттями суттєвих змін не зазнала. Кількадесят шляхетських родин з діда-прадіда утримують попівства як у королівських селах Самбірської економії, Дрогобицького, Стрийського, Перемишльського, Мостиського староств, так і у земських маєностях[1540].

[1538] Там само. – Ф. 181. – Оп. 2. – Спр. 1764.

[1539] Там само. – Спр. 556. – С. 2239-2240.

[1540] ЦДІАЛ України. – Ф. 7. – Оп. 1. – Спр. 34. – С. 659; спр. 37. – С. 660; спр. 38. – С. 33; Там само. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 128. – С. 1158; спр. 149. – С. 2856; спр. 147. – С. 441-442; спр. 154. – С. 430; спр. 164. – С. 1224; спр. 214. – С. 134, 186, 346; спр. 216. – С. 444-445; спр. 219. – С. 286; спр. 220. – С. 408-409; спр. 222. – С. 77; спр. 226. – С. 206; спр. 230. – С. 339; спр. 233. – С. 166; спр. 234. – С. 288; спр. 237. – С. 199, 279, 492; спр. 241. – С. 608-609; спр. 245. – С. 121-122, 340-343; спр. 247. – С. 185; спр. 248. – С. 798; спр. 249. – С. 131; спр. 250. – С. 76; спр. 251. – С. 385, 425-426; спр. 253. – С. 368-369; спр. 254. – С. 63; спр. 256. – С. 439; спр. 257. – С. 390; спр. 258. – С. 783-785; спр. 259. – С. 499, 589; спр. 267. – С. 379; спр. 269. – С. 140-142; спр. 426. – С. 2932; спр. 463. – С. 1256; спр. 467. – С. 1082; спр. 477. – С. 1478; спр. 478. – С. 473; спр. 481. – С. 1771; спр. 483. – С. 1604; спр. 484. – С. 452, 603, 1076; спр. 485. – С. 1466; спр. 490. – С. 1862-1866; спр. 494. – С. 192, 1769; спр. 498. – С. 2900; спр. 500. – С. 2813; спр. спр. 502. – С. 1686, 2041; спр. 506. – С. 2132, 2420, 2747; спр. 508. – С. 1497; спр. 509. – С. 1155-1157; спр. 510. – С. 1880; спр. 514. – С. 1826; спр. 517. – С. 891; спр. 518. – С. 1295, 2333; спр. 520. – С. 2786; спр. 522. – С. 1571; спр. 523. – С. 1142; спр. 524. – С. 1401; спр. 526. – С. 1351; спр. 529. – С. 1682; спр. 530. – С. 2479; спр. 531. – С. 1699, 2059; спр. 535. – С. 298; спр. 536. – С. 93, 693; спр. 541. – С. 2799; спр. 543. – С. 1739, 2518; спр. 544. – С. 780; спр. 549. – С. 114; спр. 551. – С. 1330, 1631; спр. 552. – С. 239, 875-876; спр. 553. – С. 524, 1456, 1988-1989; спр. 554. – С. 509-513; спр. 566. – С. 1708; спр. 560. – С. 1560, 2466; спр. 565. – С. 715; спр. 569. – С. 1470; спр. 577. – С. 2123; спр. 582. – С. 2722; спр. 588. – С. 2081; спр. 596. – С. 2907; спр. 602. – С. 2013, 2385, 3049; спр. 603. – С. 1015; спр. 604. – С. 1881; спр. 614. – С. 2087; спр. 615. – С. 44-51, 257; спр. 617. – С. 362, 581; спр. 618. – С. 631, 1001; спр. 621. – С. 585; спр. 622. – С. 691, 1715; спр. 623. – С. 1059, 1061; спр. 624. – С. 697; спр. 629. – С. 1022, 1707; спр. 630. – С. 275-278, 2058; спр. 633. – С. 12; спр. 634. – С. 1047; спр. 637. – С. 596-597; спр. 639. – С. 676-

Більшість вищезгаданих священослужителів шляхетського походження представлені родинами, які з покоління в покоління призначаються парохами, а також делегують зі свого середовища дяка та бакаляра. Нерідко вони обіймають уряди намісників/деканів. Окремі сім'ї прибирають до своїх рук одночасно кілька парафій (Копистинські у Старій Солі і Бачині; Созанські у Івашківцях, Кривці, Гусному Верхньому і Нижньому). Втім, такий порядок, освячений багатовіковою традицією, у XVIII ст. зазнає певних змін. Реформи в уніатській церкві, запущені Замойським собором, торкнулися й парафіяльного духовенства. Одним з видимих наслідків таких змін стало порушення монополії на володіння парафіями у шляхетських гніздах місцевими вихідцями. У XVI – XVIII ст. годі знайти попа, котрий отримав би парафію у Кульчицях, Білині Великій, Яворі, Винниках, Ступниці і т. д., не будучи шляхтичем або не маючи родинних зв'язків з місцевим шляхетським осередком. Якщо такі випадки траплялися, то це були призначення на парафії осіб, котрі трактувалися як піддані котрогось із більш заможних коляторів. У XVIII ст., особливо з 1740 – 50-х років, ця практика порушується. В шляхетських гніздах починають з'являтися парохи, жодним чином не пов'язані з місцевими землевласниками. Так, у 1740-х роках до таких шляхетських осідків належали Сілець[1541], Унятичі[1542], Монастирець[1543], Гординя[1544], Явора[1545] тощо.

677, 1011, 1933; спр. 643. – С. 1245; спр. 1024. – С. 716; ф. 165. – Оп. 3. – Спр. 23. – С. 300-302; спр. 25. – С. 33, 45; спр. 31. – С. 441-442. НБ ЛНУ ВРСРК. – Спр. 547/III. – Арк. 185зв., 201зв.; спр. 630/IV. – Арк. 75зв., 76, 61зв., 79, 80, 82зв. APP. – ABGK. – Sygn. 53. – S. 20, 28; sygn. 55. – S. 13, 15, 19, 21; sygn. 220. – S. 94, 96; sygn. supl. 2. – S. 108, 122, 165, 212, 214, 239, 267, 329, 337-339, 356; sygn. supl. 3. – S. 24, 104, 108, 181, 247, 325, 349, 383; sygn. supl. 4. – S. 104, 108, 125-127, 137, 142; sygn. supl. 5. – S. 45, 48, 51, 198, 216; sygn. supl. 6. – S. 23, 52, 100, 202, 302, 331; sygn. supl. 7. – S. 95; sygn. supl. 9. – S. 185, 220; sygn. supl. 8. – S. 89, 137, 145; sygn. supl. 9. – S. 8, 15, 167; sygn. supl. 11. – S. 48-49, 60, 63, 67, 100, 138, 146, 165, 184, 189, 202, 270; sygn. supl. 13. – S. 62-63; sygn. supl. 14. – S. 152, 222, 461, 591, 755; sygn. supl. 15. – S. 6, 42, 52, 59, 583; sygn. supl. 16. – S. 19, 22, 130-131; sygn. supl. 17. – S. 376, 464, 702. Biblioteka Narodowa, Warszawa. Rękopisy. – Biblioteka Kapituły Grecko-Katolickiej w Przemyślu, sygn. akc. 2936. 2936 "Księga parafii we wsi Winniki za lata 1721-1764". – S. 12 – 35

[1541] Bodzioch-Kaznowska B. Funkcjonowanie unickiej parafii patronatu drobnoszlacheckiego w XVIII w. (na przykładzie parafii w Sielcu okolic Drohobycza i Sanoka) / B. Bodzioch-Kaznowska // Fasciculi musei regionalis brzozoviensis. – 2007. – Nr 2. – S. 87-102.

[1542] APP ABGK. – Sygn. 220. – S. 88, 108.

[1543] Ibidem. – S. 94.

[1544] Ibidem. – S. 107.

[1545] Ibidem. – S. 97.

Охарактеризовані можливості суспільної реалізації свідчать про руйнування замкнутості РШ. Втім, варто зауважити, що основна маса РШ не намагалася реалізувати себе у жодній з цих царин. Більшість шляхти зосереджувалося на збільшенні своїх маєтків, що, між іншим, також слід розглядати як складову суспільної мобільності. Це дозволяло їй ще певний час по інерції зберігати свою соціокультурну окремішність.

ВИСНОВКИ

Утворення шляхетського стану Перемишльської землі розпочалося у другій половині XIV ст. З метою закріпитися на новонабутих територіях польська монархія вже у перші десятиліття формує лояльну соціальну базу серед вищих щаблів місцевого суспільства. Якогось цілеспрямованого відбору влада не проводила, для оборони і управління краю добирався різний люд. Як наслідок, нобілітет Перемишльської землі на середину XV ст. був представлений 200-250 родами, котрі за матеріальними, суспільними, культурними, конфесійними ознаками творили вкрай неоднорідне середовище. Один з ключових бар'єрів базувався на конфесійній приналежності. Привілейований стан Перемишльської землі уже з перших років польського панування поділявся на католицьку, православну і змішану католицько-православну групи. Останні поповнювалися за рахунок місцевого населення. Це були вихідці з різних верств давньоруського суспільства: боярства, князівських слуг, простолюду, а також мігранти. В основному – русько-волоське населення з Марамарощини та межиріччя Дністра і Пруту і в меншій мірі переселенці з Волині та інших руських земель. В тогочасному елітному соціумі вони розмістилися на різних щаблях. Їх можна побачити і серед регіональної знаті, і серед рядового шляхетства. Зокрема, такі роди як Сенновські-Кшечовські, Бибельські, Прохницькі, Боратинські тощо після введення У Галичині у 1434 р. польської судово-адміністративної системи посідають до половини усіх земських урядів, їхні маєткові комплекси включають не менше 6-8 сіл, розміри сплачених ними посагів за своїми дочками становлять не менше 100 гривен. Руська шляхта також представлена серед шляхти середнього статку та суспільного значення та серед рядового шляхетства. Втім, така ситуація не була незмінною. XV ст. позначене поступовим окатоличенням окремих шляхетських родів. Найбільш інтенсивно це процес протікав серед заможних родин, котрі на межі XV – XVI ст. остаточно влилися до католицького середовища. Як наслідок, православне угруповання перемишльського нобілітету перестає бути

рівноправним компонентом поряд з католицьким, його суспільні позиції маргіналізуються.

XVI ст. позначене поступовим виокремленням РШ не тільки за конфесійною ознакою. Зміни, що відбулися в її середовищі, надали їй виразних рис соціокультурної окремішності. В цей час РШ переживає період стрімкого демографічного росту. За три-чотири покоління її кількість зросла в 9-10 разів (на 1508 р. вона представлена 250 дорослими чоловіками, на 1605 р. – близько 2000 дорослих чоловіків). Як наслідок, їхні маєтки перетворилися на шляхетські осідки, де мешкало від кільканадцяти до двох сотень сімей. За своєю структурою таке шляхетське господарство відрізнялося від класичного шляхетського маєтку з дворами-резиденціями, фільварками, підданими тощо. Одночасно змінюється географія проживання РШ. Вона витісняється з Перемишльського повіту й зосереджується у південних Самбірському, Дрогобицькому, Стрийському повітах Перемишльської землі.

Зменшення розміру землеволодіннь позначилося на майновому становищі РШ. Вона практично не скористала зі сприятливої господарської кон'юнктури. Більшість її родів були малозаможними. На другу половину XVI ст. увиразнюється процес майнової диференціації. Частина родин та осіб провадить активну господарську діяльність, оперуючи коштами у кілька тисяч злотих, винаймаючи і орендуючи маєтності, позичаючи певні суми і т.д. Одночасно частина РШ розпоряджається вкрай скромними статками, котрі в грошовому еквіваленті становлять кількадесят, заледве кількасот злотих. Все це позначилося на соціальній та суспільній мобільності руської шляхти. Вона відсутня серед земських урядників, її немає серед урядовців гродських і земських канцелярій. РШ займає соціальні ніші, невластиві римо-католицькій шляхті і навпаки, там, де намагалися реалізуватися останні, немає РШ. Зокрема, практично нічого не відомо, за окремими винятками, про військову службу РШ в регулярних військових частинах коронного війська. Не зустрічаємо її й серед слуг, економів, урядників місцевої заможної

шляхти. Аналіз постанов Вишенського сеймика засвідчує, що РШ практично не представлена в цьому органі шляхетського самоуправління, відповідно вона не впливала на перебіг його роботи та формування рішень. Не в останню чергу це пов'язано з культурним рівнем. Як засвідчують чорнові записи земських актів, що містять особисті підписи заявників, більшість руської шляхти залишалася неписьменною. Як наслідок, РШ упродовж XVI ст. творила окремий світ, котрий не надто перетинався з католицьким середовищем. Опосередковано на це вказує шлюбна політика: серед двох тисяч зафіксованих в перемишльських актах XVI ст. шлюбів РШ лише 1-2 % належали до мішаних православно-католицьких. В абсолютній більшості випадків шлюбними партнерами руських шляхетських родів виступають ті ж самі місцеві православні роди Перемишльської землі.

Внутрішня ізоляція руської шляхти була перервана двома чинниками: конфесійним протистоянням в Перемишльській єпархії та суспільними катаклізмами. Вони виступили каталізатором розмивання бар'єру, що витворився в попередньому столітті між православною та римо-католицькою шляхтою. Берестейська унія була викликом, на який РШ не могла не зреагувати. Починаючи з 1596 р., в Перемишльській землі розгоряється конфлікт, який тривав ціле століття. Боротьба велася як збройно, так і через суди. Провідну роль у цьому протистоянні відігравала верхівка РШ, що спиралася на активну підтримку рядового православного шляхетського загалу. Будучи достатньо інтегрованими у суспільно-політичне життя краю, добре володіючи інструментарієм правового та силового врегулювання конфліктів, а головне, можливостями його використання, еліта РШ очолила цю боротьбу та тривалий час перешкоджала утвердженню уніатства. Однак ця міжконфесійна боротьба в кінцевому результаті закінчилася поразкою православ'я. Це зумовлено суспільно-політичними та господарськими потрясіннями, що охопили Річ Посполиту та Перемишльську землю зокрема, з середини XVII ст. Вони підточували замкнутість РШ, маргіналізували рядову братію та дезорієнтували світоглядні позиції верхівки. Ключову роль

в цьому відіграла військова справа. Починаючи з московської кампанії 1605 р., а особливо після 1648 р. РШ Перемишльської землі стає невичерпним джерелом поповнення панцерних і козацьких хоругв коронного війська. Армія у всі часи була суспільним інститутом, котрий радикально переформатовував світогляд та цінності тих, хто до неї потрапляв. Армія Давньої Речі Посполитої не була винятком. Після 1648 р. ветерани-вихідці з Перемишльщини, втративши можливість отримувати вислуги на Наддніпрянщині, повертаються в рідні домівки. Набуті ними новий досвід, персональні зв'язки, нові погляди на конфесійні справи в кінцевому результаті призводять до наростання серед руської шляхти компромісних поглядів у релігійних справах та забезпечують перехід перемишльської єпархії з православ'я на унію. Ця подія ознаменувала кінець руської шляхти як певного суспільного і соціального проекту.

Упродовж XVIII ст. відбувається зближення РШ з рештою "шляхетської братії". Інтенсивність цього явища протікала по-різному й в значній мірі залежала від матеріальних і суспільних позицій окремих родин та осіб. Еліта РШ поступово розчиняється серед католицького загалу. За своєю поведінкою, соціальними і суспільними стереотипами, інтенціями вона мали чим різниться від решти. Фактично маємо справу з польською шляхтою в усіх сенсах. Її представники обіймають земські уряди, прибирають до рук управління у перемишльському і львівському гродах, беруть активну участь в роботі Вишенського сеймика, активно заявляють про свої політичні уподобання. Частина з них змінює віросповідання та стає римо-католиками. Більшість з них поповнюють ряди середньозаможної шляхти й входять до кола місцевої регіональної еліти. Абсорбація рядового шляхетського загалу відбувалася, вочевидь, не так інтенсивно та успішно. Не в останню чергу це зумовлено їхньою пасивністю та незалученістю до суспільних справ, дотриманням традиційного укладу, що сформувався упродовж XVI ст. Життя нетитулованого уніатського шляхтича цього часу концентрувалося навколо власного маєтку. Він цілом був поглинутий

господарськими справами та взаємовідносинами з сусідами й рештою шляхетської громади. Його життєві горизонти були вкрай вузькими й практично не виходили за межі повсякденних клопотів. Ця обставина в кінцевому результаті й стала перешкодою до повного розчинення РШ та зникнення як окремого соціокультурного феномену.

Генеалогія РШ реконструюється через певні труднощі (багаточисельність, міграції за межі Перемишльської землі тощо) не завжди доклано й повно. Для частини родів, які уособлюють для прикладу Гординські. Більш-менш систематичні відомості зявляються щойно на межі XV – XVI ст. Заледве, кілька родів як то Ступницькі, Тустанівські, Яворські, Блажівські, Корчинські тощо мають давнішу історії й їхнє коріння простежується з першої половини або середини XV ст. Для шляхти, осілої на королівщинах, представників князівсько-війтівських родин, напаки історія розпочинається родинна історія розпочинається, щойно з середини – другої половини XVI ст. Упродовж XVI ст. під час стрімкого демографічного зростання відбувається формування основних родових відламів. У багаточисельних родах (Кульчицькі, Винницькі, Попелі) їхня кількість сягала двох-трьох десятків. Менш чисельні роди, як засвідчує приклад Гординських або Братківських нараховували 5 – 6 родових гілок. Цілковита реконструкція родоводу неможлива. Так чин інакше залишається певний відсоток осіб, котрих невдається поєднати з основним родовим деревом або окремим родовим відламом. Доволі складно надається до генеалогічних студій історія родин, замешкалих у Стрийському повіті (Братківських, а також Корчинських, Підгородецьких, Заплатинських), оскільки вони послуговувалися канцелярією Жидачівського гроду і земського суду. Як відомо, документація вказаних установ збереглась лишень частково. Так само, вкрай складно відновити родовід шляхти, замешкалої на королівщинах. Тут співідношення осіб, яких вдалося долучити до родового дерева й осіб, які неідентифіковані сягає від третини до половини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

АРХІВНІ ДЖЕРЕЛА

Центральний державний історичний архів України,

м. Львів.

Ф. 7 (Жидачівський гродський суд), оп. 1,

1. Спр. 1 Чистова книга вписів угод, 1649 – 1654 рр., 1208 с.
2. Спр. 2 Чистова книга вписів угод, 1652 – 1654 рр., 1060 с.
3. Спр. 3 Чистова книга вписів угод, 1655 – 1659 рр., 1202 с.
4. Спр. 4 Чистова книга вписів угод, 1660 – 1663 рр., 1030 с.
5. Спр. 5 Чистова книга вписів угод, 1663 – 1665 рр., 1472 с.
6. Спр. 6 Чистова книга вписів угод, 1666 – 1667 рр. 962 с.
7. Спр. 7 Чистова книга вписів угод,1668 – 1669 рр., 1028 с.
8. Спр. 8 Чистова книга вписів угод, 1670 – 1671 рр., 1130 с.
9. Спр. 9 Чистова книга вписів угод, 1672 – 1673 рр., 930 с.
10. Спр. 10 Чистова книга вписів угод, 1674 – 1676 рр., 1020 с.
11. Спр. 11 Чистова книга вписів угод, 1677 – 1678 рр., 910 с.
12. Спр. 12 Чистова книга вписів угод, 1679 – 1683 рр., 1938 с.
13. Спр. 13 Чистова книга вписів угод, 1684 – 1686 рр., 1074 с.
14. Спр. 14 Чистова книга вписів угод, 1687 – 1688 рр., 960 с.
15. Спр. 15 Чистова книга вписів угод, 1689 – 1692 рр., 1616 с.
16. Спр. 16 Чистова книга вписів угод, 1693 – 1699 рр., 1594 с.
17. Спр. 17 Чистова книга вписів угод, 1700 – 1705 рр., 1336 с.
18. Спр. 18 Чистова книга вписів угод, 1706 – 1710 рр., 760 с.
19. Спр. 19 Чистова книга вписів угод, 1712 – 1715 рр., 602 с.
20. Спр. 20 Чистова книга вписів угод, 1723, 1728, 1731 – 1732 рр., 720 с.
21. Спр. 21 Чистова книга вписів угод, 1738 – 1743 рр., 536 с.
22. Спр. 29 Чорнова книга вписів угод, 1700 – 1706 рр., 470 с.
23. Спр. 30 Чорнова книга вписів угод, 1707 – 1715 рр., 508 с.
24. Спр. 31 Чорнова книга вписів угод, 1716 – 1721 рр., 606 с.
25. Спр. 32 Чорнова книга вписів угод, 1722 – 1726 рр., 476 с.
26. Спр. 33 Чорнова книга вписів угод, 1726 – 1731 рр., 666 с.
27. Спр. 34 Чорнова книга вписів угод, 1731 – 1737 рр., 670 с.
28. Спр. 35 Чорнова книга вписів угод, 1738 – 1743 рр., 640 с.
29. Спр. 36 Чорнова книга вписів угод, 1745 – 1752 рр., 554 с.
30. Спр. 37 Чорнова книга вписів угод, 1752 – 1759 рр., 679 с.
31. Спр. 38 Чорнова книга вписів угод, 1759 – 1764 рр., 451 с.
32. Спр. 39 Чорнова книга вписів угод, 1765 – 1779 рр., 816 с.
33. Спр. 40 Чистова книга донесень, 1649 – 1650 рр., 592 с.
34. Спр. 41 Чистова книга донесень, 1650 1651 рр., 1486 с.

35. Спр. 42 Чистова книга донесень,1652 – 1654 рр., 1400 с.
36. Спр. 43 Чистова книга донесень, 1654 р., 449 с.
37. Спр. 44 Чистова книга донесень, 1655 р., 586 с.
38. Спр. 45 Чистова книга донесень, 1656 р. 370 с.
39. Спр. 46 Чистова книга донесень, 1657 – 1658 рр., 900 с.
40. Спр. 62 Чистова книга донесень, 1679 р. 1252 с.
41. Спр. 71 Чистова книга донесень, 1687, 1716, 1741, 1764, 1765 рр., 676 с.
42. Спр. 72 Чистова книга донесень, 1688 р., 1052 с.
43. Спр. 73 Чистова книга донесень, 1689 р., 1286 с.
44. Спр. 74 Чистова книга донесень, 1690 р., 1080 с.
45. Спр. 82 Чистова книга донесень, 1702 – 1704 рр., 1914 с.
46. Спр. 89 Чистова книга донесень, 1715 р., 1176 с.
47. Спр. 90 Чистова книга донесень, 1716 р., 1120 с.
48. Спр. 91 Чистова книга донесень, 1717 р., 1514 с.
49. Спр. 109 Чистова книга донесень, 1748 – 1749, 1756 рр., 1000 с.
50. Спр. 110 Чистова книга донесень, 1750 – 1768 рр., 1990 с.

Ф. 8 (Жидачівський земський суд), оп. 1,

51. Спр. 1 Чистова книга вписів угод і донесень, 1557 – 1560 рр., 684 с.
52. Спр. 2 Чорнова книга вписів угод, 1764 – 1783 рр., 436 с.
53. Спр. 3 Чистова книга вписів угод, донесель і декретів, 1645 – 1660 рр., 274 с.
54. Спр. 4 Чистова книга вписів угод, донесель і декретів, 1680 – 1692 рр., 960 с.
55. Спр. 5 Чорнова книга вписів угод, донесень і повноважень, 1645 – 1647 рр., 1653, 1658 – 1662, 1665 рр., 126 с.
56. Спр. 6 Чорнова книга донесень, 1683 – 1771 рр., 816 с.
57. Спр. 7 Чорнова книга донесень, 1771 – 1774 рр., 262 с.
58. Спр. 8 Чорнова книга донесень, 1774 – 1784 рр., 368 с.
59. Спр. 9 Чорнова книга донесень, заяв і протестів, 1771 – 1773 рр., 234 с.
60. Спр. 10 Чорнова книга заяв, 1773 – 1784 рр., 896 с.
61. Спр. 11 Чорнова книга облят, 1771 – 1774 рр., 234 с.
62. Спр. 12 Чорнова книга облят, 1774 – 1784 рр., 760 с.
63. Спр. 13 Чорнова книга декретів, 1680, 1682 – 1684, 1686 – 1687, 1692 рр., 86 с.

Ф. 9 (Львівський гродський суд), оп. 1,

64. Спр. 92 Чистова книга вписів угод, 1604 – 1605 рр., 2482 с.
65. Спр. 94 Чистова книга вписів угод, 1607 р., 886 с.
66. Спр. 101 Чистова книга вписів угод, 1614 р., 1238 с.
67. Спр. 102 Чистова книга вписів угод, 1615 – 1616 рр., 1368 с.
68. Спр. 103 Чистова книга вписів угод, 1616 – 1617 рр., 1524 с.
69. Спр. 128 Чистова книга вписів угод, 1638 р., 1057 с.
70. Спр. 133 Чистова книга вписів угод, 1642 – 1643 рр., 2596 с.
71. Спр. 134 Чистова книга вписів угод, 1643 – 1644 рр., 2514 с.

72. Спр. 135 Чистова книга вписів угод, 1645 – 1646 рр., 1048 с.
73. Спр. 137 Чистова книга вписів угод, 1647 – 1648 рр., 2529 с.
74. Спр. 138 Чистова книга вписів угод, 1649 – 1650 рр., 818 с.
75. Спр. 139 Чистова книга вписів угод, 1650 – 1651 рр., 1398 с.
76. Спр. 142 Чистова книга вписів угод, 1655 – 1657 рр., 1204 с.
77. Спр. 146 Чистова книга вписів угод, 1661 р. 1270 с.
78. Спр. 147 Чистова книга вписів угод, 1662 р., 163 с.
79. Спр. 152 Чистова книга вписів угод, 1666 р., 638 с.
80. Спр. 159 Чистова книга вписів угод, 1675 – 1676 рр., 1248 с.
81. Спр. 160 Чистова книга вписів угод, 1676 – 1677 рр., 2064 с.
82. Спр. 161 Чистова книга вписів угод, 1678 р., 1512 с.
83. Спр. 170 Чистова книга вписів угод, 1687 р., 2134 с.
84. Спр. 171 Чистова книга вписів угод, 1688 р., 1782 с.
85. Спр. 172 Чистова книга вписів угод, 1689 р., 1704 с.
86. Спр. 173 Чистова книга вписів угод, 1690 р., 1504 с.
87. Спр. 180 Чистова книга вписів угод, 1697 р., 1448 с.
88. Спр. 181 Чистова книга вписів угод, 1698 р., 1666 с.
89. Спр. 182 Чистова книга вписів угод, 1699 – 1700 рр., 1494 с.
90. Спр. 183 Чистова книга вписів угод, 1701 р., 1874 с.
91. Спр. 184 Чистова книга вписів угод, 1703 – 1705 рр., 2248 с.
92. Спр. 383 Чистова книга донесень, 1631 р., 1345 с.
93. Спр. 400 Чистова книга донесень, 1650 р., 1716 с.
94. Спр. 433 Чистова книга донесень, 1676 р., 1474 с.
95. Спр. 961/І Книига Самбірського гродського суду, 1530 – 1537 рр., 326 с.

Ф. 10 (Львівський земський суд), оп. 1,

96. Спр. 15 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1551 – 1553 рр., 810 с.
97. Спр. 16 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1566 – 1567 рр., 653 с.
98. Спр. 18 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1565 – 1566 рр., 624 с.
99. Спр. 20 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1575 р., 916 с.
100. Спр. 63 Чистова книга вписів угод, 1631 – 1632 рр., 1960 с.
101. Спр. 64 Чистова книга вписів угод, донесень, 1633 – 1651 рр., 868 с.
102. Спр. 65 Чистова книга вписів угод, донесень, 1637 – 1641 рр., 1054 с.
103. 612 с.
104. Спр. 69 Чистова книга вписів угод, донесень і деркретів, 1640 – 1643 рр., 633 с.
105. Срп. 70 Чистова книга вписів угод, донесень і деркретів, 1643 – 1645 рр., 2108 с.
106. Спр. 71 Чистова книга вписів угод, донесень і деркретів, 1645 – 1663 рр., 606 с.

Ф. 13 (Перемишльський гродський суд), оп. 1,

107. Спр. 4 Чистова книга вписів угод, 1505 – 1513 рр., 538 с.
108. Спр. 5 Чистова книга вписів угод, 1513 – 1517 рр., 1221 с.
109. Спр. 6 Чистова книга вписів угод, 1518 – 1530 рр., 285 с.
110. Спр. 7 Чистова книга вписів угод, 1524 – 1537 рр., 215 с.
111. Спр. 8 Чистова книга вписів угод, 1545 – 1549 рр., 684 с.
112. Спр. 9 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, а актож фрагменти фінансових справ, 1529 – 1776 рр., 840 с.
113. Спр. 12 Чистова книга вписів угод, 1694 – 1750 рр., 630 с.
114. Спр. 13 Чистова книга вписів угод, 1585 – 1722 рр., 608 с.
115. Спр. 14 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1519 – 1520 рр., 478 с.
116. Спр. 15 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1522 – 1526 рр., 641 с.
117. Спр. 16 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1526 – 1529 рр., 680 с.
118. Спр. 17 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1529 – 1532 рр., 574 с.
119. Спр. 18 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1532 – 1536 рр., 1334 с.
120. Спр. 19 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1536 – 1537 рр., 390 с.
121. Спр. 20 Чистова книга вписів угод і декретів, 1537 – 1539 рр., 887 с.
122. Спр. 21 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1539 – 1542 рр., 888 с.
123. Спр. 22 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1542 – 15446 рр., 942 с.
124. Спр. 23 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1542, 1544 – 1548 рр., 916 с.
125. Спр. 24 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1546 – 1550 рр., 933 с.
126. Спр. 25 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1547 – 1552 рр., 1658 с.
127. Спр. 26 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1552 – 1558 рр., 1876 с.
128. Спр. 27 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1553 – 1554 рр., 470 с.
129. Спр. 28 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1554 – 1556 рр., 492 с.
130. Спр. 29 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1558 – 1561 рр., 942 с.
131. Спр. 30 Чистова книга вписів угод, 1556 – 1563 рр., 1385 с.
132. Спр. 31 Чистова книга вписів угод, 1563 – 1564 рр., 948 с.
133. Спр. 32 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1564 – 1565 рр., 570 с.
134. Спр. 33 Чистова книга вписів угод, донесень, 1564 – 1566 рр., 800 с.

135. Спр. 34 Чистова книга вписів угод, донесень, 1565 – 1567 рр., 572 с.
136. Спр. 35 Чистова книга вписів угод, донесень, 1566 – 1568 рр., 954 с.
137. Спр. 36 Чистова книга вписів угод, 1568 – 1570 рр., 745 с.
138. Спр. 37 Чистова книга вписів угод, 1570 – 1571 рр., 744 с.
139. Спр. 38 Чистова книга вписів угод, 1571 – 1572 рр., 792 с.
140. Спр. 39 Чистова книга вписів угод, 1572 – 1574 рр., 985 с.
141. Спр. 40 Чистова книга вписів угод, 1574 – 1575 рр., 802 с.
142. Спр. 41 Чистова книга вписів угод, 1574 – 1575 рр., 985 с.
143. Спр. 42 Чистова книга вписів угод, 1575 – 1577 рр., 1344 с.
144. Спр. 43 Чистова книга вписів угод, 1577 р., 326 с.
145. Спр. 44 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1577 – 1578 рр., 300 с.
146. Спр. 45 Чистова книга вписів угод, 1578 – 1579 рр., 1636 с.
147. Спр. 46 Чистова книга вписів угод, 1580 р., 1474 с.
148. Спр. 47 Чистова книга вписів угод, 1581 р., 1284 с.
149. Спр. 48 Чистова книга вписів угод, 1581 – 1582 рр., 882 с.
150. Спр. 49 Чистова книга вписів угод, 1582 – 1583 рр., 2190 с.
151. Спр. 50 Чистова книга вписів угод, 1584 – 1586 рр., 2804 с.
152. Спр. 51 Чистова книга вписів угод, 1585 – 1586 рр., 1226 с.
153. Спр. 52 Чистова книга вписів угод, 1586 р., 910 с.
154. Спр. 53 Чистова книга вписів угод, 1587 р., 1822 с.
155. Спр. 54 Чистова книга вписів угод, 1588 р., 1963 с.
156. Спр. 55 Чистова книга вписів угод, 1589 р., 2576 с.
157. Спр. 56 Чистова книга вписів угод, 1590 р., 1084 с.
158. Спр. 57 Чистова книга вписів угод, 1258 с.
159. Спр. 58 Чистова книга вписів угод, 1592 р., 1183 с.
160. Спр. 59 Чистова книга вписів угод, 1593 р., 1303 с.
161. Спр. 60 Чистова книга вписів угод, 1594 р., 1158 с.
162. Спр. 61 Чистова книга вписів угод, 1595 р., 1268 с.
163. Спр. 62 Чистова книга вписів угод, 1596 р., 2210 с.
164. Спр. 63 Чистова книга вписів угод, 1597 р., 1288 с.
165. Спр. 64 Чистова книга вписів угод, 1598 р., 1178 с.
166. Спр. 65 Чистова книга вписів угод, 1599 р., 1308 с.
167. Спр. 66 Чистова книга вписів угод, 1600 р., 1314 с.
168. Спр. 67 Чистова книга вписів угод, 1601 – 1602 рр., 2194 с.
169. Спр. 68 Чистова книга вписів угод, 1603 – 1604 рр., 2822 с.
170. Спр. 69 Чистова книга вписів угод, 1605 р., 905 с.
171. Спр. 70 Чистова книга вписів угод, донесень і декретів, 1605 – 1642 рр., 424 с.
172. Спр. 71 Чистова книга вписів угод, 1606 – 1608 рр., 1777 с.
173. Спр. 72 Чистова книга вписів угод, 1609 – 1610 рр., 1521 с.
174. Спр. 73 Чистова книга вписів угод, 1611 р., 1525 с.
175. Спр. 74 Чистова книга вписів угод, 1612 р., 1888 с.
176. Спр. 75 Чистова книга вписів угод, 1613 – 1614 рр., 1591 с.
177. Спр. 76 Чистова книга вписів угод, 1615 р., 657 с.

178. Спр. 77 Чистова книга вписів угод, 1615 – 1617 рр., 1268 с.
179. Спр. 78 Чистова книга вписів угод, 1618 р., 776 с.
180. Спр. 79 Чистова книга вписів угод, 1619 р., 1203 с.
181. Спр. 80 Чистова книга вписів угод, 1620 р., 825 с.
182. Спр. 81 Чистова книга вписів угод, 1621 р., 1125 с.
183. Спр. 82 Чистова книга вписів угод, 1622 р., 1273 с.
184. Спр. 83 Чистова книга вписів угод, 1623 – 1625 рр., 1795 с.
185. Спр. 84 Чистова книга вписів угод, 1626 – 1627 рр., 1524 с.
186. Спр. 85 Чистова книга вписів угод, 1627 – 1629 рр., 2558 с.
187. Спр. 86 Чистова книга вписів угод, 1630 – 1631 рр., 1978 с.
188. Спр. 87 Чистова книга вписів угод, 1633 – 1634 рр., 1331 с.
189. Спр. 88 Чистова книга вписів угод, 1633, 1635 рр., 1011 с.
190. Спр. 89 Чистова книга вписів угод, 1636 р., 806 с.
191. Спр. 90 Чистова книга вписів угод, 1636 р., 664 с.
192. Спр. 91 Чистова книга вписів угод, 1637 р., 866 с.
193. Спр. 92 Чистова книга вписів угод, 1638 р., 1222 с.
194. Спр. 93 Чистова книга вписів угод, 1639 р., 1070 с.
195. Спр. 94 Чистова книга вписів угод, 1639, 1640 рр., 1076 с.
196. Спр. 95 Чистова книга вписів угод, 1641 р., 1174 с.
197. Спр. 96 Чистова книга вписів угод, 1641, 1642 рр., 552 с.
198. Спр. 97 Чистова книга вписів угод, 1643 р., 1006 с.
199. Спр. 98 Чистова книга вписів угод, 1644 р., 1126 с.
200. Спр. 99 Чистова книга вписів угод, 1645 р., 1170 с.
201. Спр. 100 Чистова книга вписів угод, 1646 р., 1322 с.
202. Спр. 101 Чистова книга вписів угод, 1647 р., 1790 с.
203. Спр. 102 Чистова книга вписів угод, 1648 р., 1040 с.
204. Спр. 103 Чистова книга вписів угод. Фрагменти, 1618 – 1646, 1651, 1654, 1656, 1658, 1662, 1668 рр., 906 с.
205. Спр. 104 Чистова книга вписів угод, 1651 – 1652 рр., 2068 с.
206. Спр. 105 Чистова книга вписів угод, 1653 р., 1036 с.
207. Спр. 106 Чистова книга вписів угод, 1654 р., 1528 с.
208. Спр. 107 Чистова книга вписів угод, 1655 р., 1546 с.
209. Спр. 108 Чистова книга вписів угод, 1656, 1657 рр., 1564 р.
210. Спр. 109 Чистова книга вписів угод, 1658 р., 1120 с.
211. Спр. 110 Чистова книга вписів угод, 1659 р., 1175 с.
212. Спр. 111 Чистова книга вписів угод, 1660 р., 1144 с.
213. Спр. 112 Чистова книга вписів угод, 1661 р., 1400 с.
214. Спр. 113 Чистова книга вписів угод, 1662 р., 1198 с.
215. Спр. 114 Чистова книга вписів угод, 1633, 1663 рр., 1434 с.
216. Спр. 115 Чистова книга вписів угод, 1664 р., 1607 с.
217. Спр. 116 Чистова книга вписів угод, 1665 р., 2042 с.
218. Спр. 117 Чистова книга вписів угод, 1666 р., 1122 с.
219. Спр. 118 Чистова книга вписів угод, 1648, 1666 – 1667 рр., 344 с.
220. Спр. 119 Чистова книга вписів угод, 1666, 1667 рр., 892 с.
221. Спр. 120 Чистова книга вписів угод, 1667, 1668 рр., 810 с.

222. Спр. 121 Чистова книга вписів угод, 1668 – 1669 рр., 1308 с.
223. Спр. 122 Чистова книга вписів угод, 1669 р., 1385 с.
224. Спр. 123 Чистова книга вписів угод, 1670 р., 1574 с.
225. Спр. 124 Чистова книга вписів угод, 1670 р., 1586 с.
226. Спр. 125 Чистова книга вписів угод, 1671 р., 2570 с.
227. Спр. 126 Чистова книга вписів угод, 1672 р., 1672 с.
228. Спр. 127 Чистова книга вписів угод, 1672 р., 1088 с.
229. Спр. 128 Чистова книга вписів угод, 1673 р., 1982 с.
230. Спр. 129 Чистова книга вписів угод, 1674 р., 1531 с.
231. Спр. 130 Чистова книга вписів угод, 1675 р., 1540 с.
232. Спр. 131 Чистова книга вписів угод, 1676 р., 2546 с.
233. Спр. 132 Чистова книга вписів угод, 1677 р., 2858 с.
234. Спр. 133 Чистова книга вписів угод, 1678 р., 1774 с.
235. Спр. 134 Чистова книга вписів угод, 1679 р., 1780 с.
236. Спр. 135 Чистова книга вписів угод, 1680 р., 2247 с.
237. Спр. 136 Чистова книга вписів угод, 1681 – 1682 рр., 1448 с.
238. Спр. 137 Чистова книга вписів угод, 1682 – 1683 рр., 954 с.
239. Спр. 138 Чистова книга вписів угод, 1684 р., 968 с.
240. Спр. 139 Чистова книга вписів угод, 1685 р., 982 с.
241. Спр. 140 Чистова книга вписів угод, 1685 р., 396 с.
242. Спр. 141 Чистова книга вписів угод, 1686 р., 1154 с.
243. Спр. 142 Чистова книга вписів угод, 168 р., 1120 с.
244. Спр. 143 Чистова книга вписів угод, 1687 р., 1698 с.
245. Спр. 144 Чистова книга вписів угод, 1688 р., 508 с.
246. Спр. 145 Чистова книга вписів угод, 1689 р., 828 с.
247. Спр. 146 Чистова книга вписів угод, 1690 р., 1714 с.
248. Спр. 147 Чистова книга вписів угод, 1691 р., 2002 с.
249. Спр. 148 Чистова книга вписів угод, 1692 р., 1660 с.
250. Спр. 149 Чистова книга вписів угод, 1693 р., 1474 с.
251. Спр. 150 Чистова книга вписів угод, 1694 р., 1592 с.
252. Спр. 151 Чистова книга вписів угод, 1695 р., 1461 с.
253. Спр. 152 Чистова книга вписів угод, 1696 р., 1263 с.
254. Спр. 153 Чистова книга вписів угод, 1697 р., 913 с.
255. Спр. 154 Чистова книга вписів угод, 1698 р., 976 с.
256. Спр. 155 Чистова книга вписів угод, 1699 р., 1500 с.
257. Спр. 156 Чистова книга вписів угод, 1700, 1713, 1717 рр., 969 с.
258. Спр. 157 Чистова книга вписів угод, 1701 рр., 1214 с.
259. Спр. 158 Чистова книга вписів угод, 1702 р., 1242 с.
260. Спр. 159 Чистова книга вписів угод, 1703, 1704, 1710 рр., 1372 с.
261. Спр. 160 Чистова книга вписів угод, 1705 – 1706 рр., 1346 с.
262. Спр. 161 Чистова книга вписів угод, 1707 – 1708 рр., 1292 с.
263. Спр. 162 Чистова книга вписів угод, 1709 – 1710 рр., 1036 с.
264. Спр. 163 Чистова книга вписів угод, 1721 – 1723, 1731 – 1733, 1735 – 1747 рр., 1178 с.
265. Спр. 164 Чистова книга вписів угод, 1724 – 1726 рр., 2728 с.

266. Спр. 214 Чорнова книга вписів угод, 1700 – 1701 рр., 456 с.
267. Спр. 215 Чорнова книга вписів угод, 1701 – 1702 рр., 408 с.
268. Спр. 216 Чорнова книга вписів угод, 1702 – 1704 рр., 600 с.
269. Спр. 217 Чорнова книга вписів угод, 1704 р., 312 с.
270. Спр. 218 Чорнова книга вписів угод, 1705 – 1706 рр., 286 с.
271. Спр. 219 Чорнова книга вписів угод, 1706 – 1708 рр., 732 с.
272. Спр. 220 Чорнова книга вписів угод, 1709 – 1711 рр., 506 с.
273. Спр. 221 Чорнова книга вписів угод, 1711 – 1712 рр., 542 с.
274. Спр. 222 Чорнова книга вписів угод, 1712 – 1715 рр., 974 с.
275. Спр. 223 Чорнова книга вписів угод, 1715 – 1716 рр., 620 с.
276. Спр. 224 Чорнова книга вписів угод, 1716 – 1718 рр., 526 с.
277. Спр. 225 Чорнова книга вписів угод, 1718 – 1719 рр., 408 с.
278. Спр. 226 Чорнова книга вписів угод, 1719 – 1720 рр., 288 с.
279. Спр. 227 Чорнова книга вписів угод, 1720 – 1721 рр., 329 с.
280. Спр. 228 Чорнова книга вписів угод, 1721 – 1722 рр., 458 с.
281. Спр. 229 Чорнова книга вписів угод, 1722 – 1723 рр., 816 с.
282. Спр. 230 Чорнова книга вписів угод, 1724 р., 490 с.
283. Спр. 231 Чорнова книга вписів угод, 1724 – 1725 рр., 654 с.
284. Спр. 232 Чорнова книга вписів угод, 1722, 1726 рр., 540 с.
285. Спр. 233 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1727 р., 464 с.
286. Спр. 234 Чорнова книга вписів угод, 1728 428 с.
287. Спр. 235 Чорнова книга вписів угод, 1729 р., 499 с.
288. Спр. 236 Чорнова книга вписів угод, 1730 р., 532 с.
289. Спр. 237 Чорнова книга вписів угод, 1731 р. 560 с.
290. Спр. 238 Чорнова книга вписів угод, 1732 – 1733 рр., 504 с.
291. Спр. 239 Чорнова книга вписів угод, 1733 – 1735 рр., 793 с.
292. Спр. 240 Чорнова книга вписів угод, 1735 – 1736 рр., 572 с.
293. Спр. 241 Чорнова книга вписів угод, 1737, 1738, 1749 рр., 740 с.
294. Спр. 242 Чорнова книга вписів угод, 1739 р., 417 с.
295. Спр. 243 Чорнова книга вписів угод, 1740 р., 368 с.
296. Спр. 244 Чорнова книга вписів угод, 1741 р., 490 с.
297. Спр. 245 Чорнова книга вписів угод, 1742 – 1743 рр., 988 с.
298. Спр. 246 Чорнова книга вписів угод, 1744 р., 413 с.
299. Спр. 247 Чорнова книга вписів угод, 1745 – 1746 рр., 875 с.
300. Спр. 248 Чорнова книга вписів угод, 1747 – 1748 рр., 935 с.
301. Спр. 249 Чорнова книга вписів угод,1749 – 1750 рр., 684 с.
302. Спр. 250 Чорнова книга вписів угод, 1750 – 1751 рр., 566 с.
303. Спр. 251 Чорнова книга вписів угод, 1751 – 1752 рр.,460 с.
304. Спр. 252 Чорнова книга вписів угод, 1753 р., 461 с.
305. Спр. 253 Чорнова книга вписів угод, 1754 р. 600 с.
306. Спр. 254 Чорнова книга вписів угод, 1755 р., 513 с
307. Спр. 255 Чорнова книга вписів угод, 1756 р., 429 с.
308. Спр. 256 Чорнова книга вписів угод, 1757 р., 531 с.
309. Спр. 257 Чорнова книга вписів угод, 1758 р., 629 с.
310. Спр. 258 Чорнова книга вписів угод, 1759 р., 856 с.

311. Спр. 259 Чорнова книга вписів угод, 1760 р., 675 с.
312. Спр. 260 Чорнова книга вписів угод, 1761 р., 634 с.
313. Спр. 261 Чорнова книга вписів угод, 1762 р., 548 с.
314. Спр. 262 Чорнова книга вписів угод, 1763 р., 596 с.
315. Спр. 263 Чорнова книга вписів угод, 1764 0 1765 рр., 508 с.
316. Спр. 264 Чорнова книга вписів угод, 1765 р., 476 с.
317. Спр. 265 Чорнова книга вписів угод, 1766 р., 619 с.
318. Спр. 266 Чорнова книга вписів угод, 1767 р. 676 с.
319. Спр. 267 Чорнова книга вписів угод, 1768 р. 603 с.
320. Спр. 268 Чорнова книга вписів угод, 1769 р., 386 с.
321. Спр. 269 Чорнова книга вписів угод, 1770 – 1771 рр., 423 с.
322. Спр. 270 Чорнова книга вписів угод, 1772 р., 366 с.
323. Спр. 271 Чорнова книга вписів угод, 1773 р., 732 с.
324. Спр. 272 Чорнова книга вписів угод, 1774 р., 452 с.
325. Спр. 273 Чорнова книга вписів угод, 1776 р., 382 с.
326. Спр. 274 Чорнова книга вписів угод, 1776 р., 430 с.
327. Спр. 275 Чорнова книга вписів угод, 1777 р., 496 с.
328. Спр. 276 Чорнова книга вписів угод, 1778 р., 371 с.
329. Спр. 277 Чорнова книга вписів угод, 1779 р., 302 с.
330. Спр. 278 Чорнова книга вписів угод, 1780 – 1783 рр., 173 с.
331. Спр. 279 Чистова книга донесень, 1532 – 1780 рр., 772 с.
332. Спр. 280 Чистова книга донесень, 1601 – 1752 рр., 832 с.
333. Спр. 281 Чистова книга донесень і вписів угод, 1550 – 1553 рр., 1143 с.
334. Спр. 282 Чистова книга донесень і вписів угод, 1553 р., 172 с.
335. Спр. 283 Чистова книга донесень і вписів угод. Судова книга для сіл волоського права, 1554 – 1557 рр., 752 с.
336. Спр. 284 Чистова книга декретів і вписів угод, 1556 – 1558 рр., 386 с.
337. Спр. 285 Чистова книга донесень, вписів угод і декретів, 1561 – 1564 рр., 1130 с.
338. Спр. 286 Чистова книга донесень і декретів, 1564 – 1565, 1567 – 1571, 1578 рр., 362 с.
339. Спр. 287 Чистова книга донесень і декретів, 1567 – 1569 рр., 762 с.
340. Спр. 288 Чистова книга донесень, вписів угод і декретів, 1569 р., 566 с.
341. Спр. 289 Чистова книга донесень, вписів угод і декретів, 1570 – 1571 рр., 786 с.
342. Спр. 290 Чистова книга донесень, вписів угод і декретів, 1571 – 1573 рр., 744 с.
343. Спр. 291 Чистова книга донесень, вписів угод і декретів, 1573 – 1575 рр., 967 с.
344. Спр. 292 Чистова книга донесень, вписів угод і декретів, 1575 – 1577 рр., 1412 с.
345. Спр. 293 Чистова книга донесень, 1577 р., 412 с.
346. Спр. 294 Чистова книга донесень, 1577 – 1578 рр., 212 с.
347. Спр. 295 Чистова книга донесень, 1578 – 1579 рр., 1680 с.
348. Спр. 296 Чистова книга донесень, 1577 – 1578 рр., 1283 с.

349. Спр. 297 Чистова книга донесень, 1581 р., 1274 с.
350. Спр. 298 Чистова книга донесень, 1581 – 1582 рр., 106 с.
351. Спр. 299 Чистова книга донесень, 1582 – 1583 рр., 2778 с.
352. Спр. 300 Чистова книга донесень, 1584 – 1585 рр., 2274 с.
353. Спр. 301 Чистова книга донесень, 1585 – 1586 рр., 915 с.
354. Спр. 302 Чистова книга донесень, 1586 р., 797 с.
355. Спр. 303 Чистова книга донесень, 1587 р., 587 с.
356. Спр. 304 Чистова книга донесень, 1588 р., 1726 с.
357. Спр. 305 Чистова книга донесень, 1589 р., 1880 с.
358. Спр. 306 Чистова книга донесень, 1590 р., 1521 с.
359. Спр. 307 Чистова книга донесень, 1591 р., 1590 с.
360. Спр. 308 Чистова книга донесень, 1592 р., 1728 с.
361. Спр. 309 Чистова книга донесень, 1593 р., 2121 с.
362. Спр. 310 Чистова книга донесень, 1594 р., 1429 с.
363. Спр. 311 Чистова книга донесень, 1595 р., 1691 с.
364. Спр. 312 Чистова книга донесень, 1596 р., 1803 с.
365. Спр. 313 Чистова книга донесень, 1597 р., 1764 с.
366. Спр. 314 Чистова книга донесень, 1598 р., 1573 с.
367. Спр. 315 Чистова книга донесень, 1599 р., 1541 с.
368. Спр. 316 Чистова книга донесень, 1600 р., 1577 с.
369. Спр. 317 Чистова книга донесень, 1601 р., 1542 с.
370. Спр. 318 Чистова книга донесень, 1602 р., 1194 с.
371. Спр. 319 Чистова книга донесень, 1603 р., 2053 с.
372. Спр. 320 Чистова книга донесень, 1604 р., 1847 с.
373. Спр. 321 Чистова книга донесень, 1605 р., 1580 с. с
374. Спр. 322 Чистова книга донесень, 1606 р., 863 с.
375. Спр. 323 Чистова книга донесень, 1607 р., 1720 с.
376. Спр. 324 Чистова книга донесень, 1608 р., 1812 с.
377. Спр. 325 Чистова книга донесень, 1609 р., 1804 с.
378. Спр. 326 Чистова книга донесень, 1610 р., 1858 с.
379. Спр. 327 Чистова книга донесень, 1611 р., 1700 с.
380. Спр. 328 Чистова книга донесень, 1612 р., 2064 с.
381. Спр. 329 Чистова книга донесень, 1613 р., 1582 с.
382. Спр. 330 Чистова книга донесень, 1614 р., 1934 с.
383. Спр. 331 Чистова книга донесень, 1615 р., 1366 с.
384. Спр. 332 Чистова книга донесень, 1615 – 1616 рр., 1905 с.
385. Спр. 333 Чистова книга донесень, 1617 р., 2330 с.
386. Спр. 334 Чистова книга донесень, 1618 р., 1072 с.
387. Спр. 335 Чистова книга донесень, 1618 р., 1328 с.
388. Спр. 336 Чистова книга донесень, 1619 р., 1226 с.
389. Спр. 337 Чистова книга донесень, 1619 р., 1156 с.
390. Спр. 338 Чистова книга донесень, 1620 р., 1586 с.
391. Спр. 339 Чистова книга донесень, 1621 р., 1797 с.
392. Спр. 340 Чистова книга донесень, 1622 р., 888 с.
393. Спр. 341 Чистова книга донесень, 1622 р., 822 с.

394. Спр. 342 Чистова книга донесень, 1623 р., 742 с.
395. Спр. 343 Чистова книга донесень, 1624 р., 1724 с.
396. Спр. 344 Чистова книга донесень, 1625 р., 1326 с.
397. Спр. 345 Чистова книга донесень, 1626 р., 1436 с.
398. Спр. 346 Чистова книга донесень, 1627 р., 1262 с.
399. Спр. 347 Чистова книга донесень, 1627 – 1628 рр., 3350 с.
400. Спр. 348 Чистова книга донесень, 1629 р., 2209 с.
401. Спр. 349 Чистова книга донесень, 1630 р., 2200 с.
402. Спр. 350 Чистова книга донесень, 1631 р., 1637 с.
403. Спр. 351 Чистова книга донесень, 1633 р., 1090 с.
404. Спр. 352 Чистова книга донесень, 1633 р., 1924 с.
405. Спр. 353 Чистова книга донесень, 1634 р., 1003 с.
406. Спр. 354 Чистова книга донесень, 1634 р. 976 с.
407. Спр. 355 Чистова книга донесень, 1635 р., 1296 с.
408. Спр. 356 Чистова книга донесень, 1635 р., 1033 с.
409. Спр. 357 Чистова книга донесень, 1636 р., 1088 с.
410. Спр. 358 Чистова книга донесень, 1636 р., 1020 с.
411. Спр. 359 Чистова книга донесень, 1637 р., 1060 с.
412. Спр. 360 Чистова книга донесень, 1637 р., 924 с.
413. Спр. 361 Чистова книга донесень, 1638 р., 2648 с.
414. Спр. 362 Чистова книга донесень, 1639 р., 1050 с.
415. Спр. 363 Чистова книга донесень, 1639 р., 998 с.
416. Спр. 364 Чистова книга донесень, 1640 р., 1045 с.
417. Спр. 365 Чистова книга донесень, 1640 р., 1035 с.
418. Спр. 366 Чистова книга донесень, 1641 р., 1702 с.
419. Спр. 367 Чистова книга донесень, 1642 р., 1432 с.
420. Спр. 368 Чистова книга донесень, 1643 р., 1222 с.
421. Спр. 369 Чистова книга донесень, 1643 р., 1172 с.
422. Спр. 370 Чистова книга донесень, 1644 р., 3155 с.
423. Спр. 371 Чистова книга донесень, 1645 р., 2482 с.
424. Спр. 372 Чистова книга донесень, 1646 р., 2987 с.
425. Спр. 373 Чистова книга донесень, 1647 р., 1266 с.
426. Спр. 374 Чистова книга донесень, 1647 р., 1224 с.
427. Спр. 375 Чистова книга донесень, 1648 р., 1884 с.
428. Спр. 376 Чистова книга донесень, 1649 – 1650 рр., 1718 с.
429. Спр. 377 Чистова книга донесень, 1651 р., 1782 с.
430. Спр. 378 Чистова книга донесень, 1652 р., 1666 с.
431. Спр. 379 Чистова книга донесень, 1653 р., 2956 с.
432. Спр. 380 Чистова книга донесень, 1654 р., 1716 с.
433. Спр. 381 Чистова книга донесень, 1654 р., 1544 с.
434. Спр. 382 Чистова книга донесень, 1655 р., 2304 с.
435. Спр. 383 Чистова книга донесень, 1656 р., 1076 с.
436. Спр. 384 Чистова книга донесень, 1657 р., 2030 с.
437. Спр. 385 Чистова книга донесень, 1658 р., 1624 с.
438. Спр. 386 Чистова книга донесень, 1658 р., 1293 с.

439. Спр. 387 Чистова книга донесень, 1659 р., 994 с.
440. Спр. 388 Чистова книга донесень, 1659 р., 1007 с.
441. Спр. 389 Чистова книга донесень, 1659 р., 995 с.
442. Спр. 390 Чистова книга донесень, 1660 р., 2790 с.
443. Спр. 391 Чистова книга донесень, 1661 р., 1582 с.
444. Спр. 392 Чистова книга донесень, 1659 – 1662 рр., 1414 с.
445. Спр. 393 Чистова книга донесень, 1662, 1672 рр., 1594 с.
446. Спр. 394 Чистова книга донесень, 1662 р., 1232 с.
447. Спр. 395 Чистова книга донесень, 1663 р., 1588 с.
448. Спр. 396 Чистова книга донесень, 1663 р., 657 с.
449. Спр. 397 Чистова книга донесень, 1664 р., 1654 с.
450. Спр. 398 Чистова книга донесень, 1664 с. 1183 с.
451. Спр. 399 Чистова книга донесень,1665 р., 1798 с.
452. Спр. 400 Чистова книга донесень, 1665 р., 1600 с.
453. Спр. 401 Чистова книга донесень, 1666 р., 3374 с.
454. Спр. 402 Чистова книга донесень, 1667 р., 1494 с.
455. Спр. 403 Чистова книга донесень, 1667 – 1668 рр., 2850 с.
456. Спр. 404 Чистова книга донесень, 1668 р., 3011 с.
457. Спр. 405 Чистова книга донесень, 1669 р., 2013 с.
458. Спр. 406 Чистова книга донесень, 1669 р., 1298 с.
459. Спр. 407 Чистова книга донесень, 1670 р., 1430 с.
460. Спр. 408 Чистова книга донесень, 1670 р., 1392 с.
461. Спр. 409 Чистова книга донесень, 1670 р., 2153 с.
462. Спр. 410 Чистова книга донесень, 1671 р., 1592 с.
463. Спр. 411 Чистова книга донесень, 1671 р., 1412 с.
464. Спр. 412 Чистова книга донесень, 1671 р., 3248 с.
465. Спр. 413 Чистова книга донесень, 1672 р., 2440 с.
466. Спр. 414 Чистова книга донесень, 1672 – 1673 рр., 2614 с.
467. Спр. 415 Чистова книга донесень, 1673 р., 3350 с.
468. Спр. 416 Чистова книга донесень, 1673 р., 2860 с.
469. Спр. 417 Чистова книга донесень, 1674 р., 2130 с.
470. Спр. 418 Чистова книга донесень, 1674 – 1675 рр., 2432 с.
471. Спр. 419 Чистова книга донесень, 1675 р., 3246 с.
472. Спр. 420 Чистова книга донесень, 1676 р., 3428 с.
473. Спр. 421 Чистова книга донесень, 1676 р., 3220 с.
474. Спр. 422 Чистова книга донесень, 1677 р., 2694 с.
475. Спр. 423 Чистова книга донесень, 1677 р., 1146 с.
476. Спр. 424 Чистова книга донесень, 1677 р., 1146 с.
477. Спр. 425 Чистова книга донесень, 1678 р., 1780 с.
478. Спр. 426 Чистова книга донесень, 1678 р., 1548 с.
479. Спр. 427 Чистова книга донесень, 1678 р., 1428 с.
480. Спр. 428 Чистова книга донесень, 1679 р., 1160 с.
481. Спр. 429 Чистова книга донесень, 1679 р., 1838 с.
482. Спр. 430 Чистова книга донесень, 1679 р., 1873 с.
483. Спр. 431 Чистова книга донесень, 1680 р., 2818 с.

484. Спр. 432 Чистова книга донесень, 1680 р., 1352 с.
485. Спр. 433 Чистова книга донесень, 1680 р., 1356 с.
486. Спр. 434 Чистова книга донесень, 1681 – 1682 рр., 1596 с.
487. Спр. 435 Чистова книга донесень, 1678, 1681 – 1682 рр., 1792 с.
488. Спр. 436 Чистова книга донесень, 1682 р., 2790 с.
489. Спр. 437 Чистова книга донесень, 1683 р., 1961 р.
490. Спр. 438 Чистова книга донесень, 1684 р., 3752 с.
491. Спр. 439 Чистова книга донесень, 1685 р., 1380 с.
492. Спр. 440 Чистова книга донесень, 1685 р., 1312 с.
493. Спр. 441 Чистова книга донесень, 1685 р., 2214 с.
494. Спр. 442 Чистова книга донесень,1685 – 1686 рр., 2508 с.
495. Спр. 443 Чистова книга донесень, 1686 р., 1272 р.
496. Спр. 444 Чистова книга донесень, 1686 р., 1286 с.
497. Спр. 445 Чистова книга донесень, 1687 р., 2404 с.
498. Спр. 446 Чистова книга донесень, 1687 р., 2690 с.
499. Спр. 447 Чистова книга донесень, 1688 р., 1752 с
500. Спр. 448 Чистова книга донесень, 1688 р., 1522 с.
501. Спр. 449 Чистова книга донесень, 1688 р., 2162 с.
502. Спр. 450 Чистова книга донесень, 1689 р., 2444 с.
503. Спр. 451 Чистова книга донесень, 1689 – 1690 рр., 2160 с.
504. Спр. 452 Чистова книга донесень, 1690 р., 1496 с.
505. Спр. 453 Чистова книга донесень, 1690 р., 1324 с.
506. Спр. 454 Чистова книга донесень, 1691 р., 1442 с.
507. Спр. 455 Чистова книга донесень, 1691 р., 1598 с.
508. Спр. 456 Чистова книга донесень, 1691 – 1692 рр., 2050 с.
509. Спр. 457 Чистова книга донесень, 1692 р., 2864 с.
510. Спр. 458 Чистова книга донесень, 1693 р., 1366 с.
511. Спр. 459 Чистова книга донесень, 1693 р., 1280 с.
512. Спр. 460 Чистова книга донесень, 1693 – 1694 рр., 1914 с.
513. Спр. 461 Чистова книга донесень, 1694 р., 2342 с.
514. Спр. 462 Чистова книга донесень, 1695 р., 3450 с.
515. Спр. 463 Чистова книга донесень, 1696 р., 3559 с.
516. Спр. 464 Чистова книга донесень, 1697 р., 2181 с.
517. Спр. 465 Чистова книга донесень, 1698 р., 1536 с.
518. Спр. 466 Чистова книга донесень, 1698 р., 1436 с.
519. Спр. 467 Чистова книга донесень, 1699 р., 2982 с.
520. Спр. 468 Чистова книга донесень, 1700 р., 1341 с.
521. Спр. 469 Чистова книга донесень, 1700 р., 1362 с.
522. Спр. 470 Чистова книга донесень, 1701 р., 1767 с.
523. Спр. 471 Чистова книга донесень, 1701 р., 1756 с.
524. Спр. 472 Чистова книга донесень, 1702 р., 1375 с.
525. Спр. 473 Чистова книга донесень, 1702 р., 1298 с.
526. Спр. 474 Чистова книга донесень, 1703 р., 1336 с.
527. Спр. 475 Чистова книга донесень, 1703 р., 1279 с.
528. Спр. 476 Чистова книга донесень, 1704 р., 1150 с.

529. Спр. 477 Чистова книга донесень, 1704 р., 1093 с.
530. Спр. 478 Чистова книга донесень, 1705 р., 1110 с.
531. Спр. 479 Чистова книга донесень, 1705 р., 1179 с.
532. Спр. 480 Чистова книга донесень, 1706 р., 1166 с.
533. Спр. 481 Чистова книга донесень, 1706 р., 1200 с.
534. Спр. 482 Чистова книга донесень, 1707 р., 1094 с.
535. Спр. 483 Чистова книга донесень, 1707 р., 1042 с.
536. Спр. 484 Чистова книга донесень, 1708 р., 1308 с.
537. Спр. 485 Чистова книга донесень, 1708 р., 1234 с.
538. Спр. 486 Чистова книга донесень, 1709 р., 1242 с.
539. Спр. 487 Чистова книга донесень, 1710 р., 1618 с.
540. Спр. 488 Чистова книга донесень, 1710 р., 1604 с.
541. Спр. 489 Чистова книга донесень, 1711 р., 1366 с.
542. Спр. 490 Чистова книга донесень, 1711 р., 1202 с.
543. Спр. 491 Чистова книга донесень, 1711 р., 1624 с.
544. Спр. 492 Чистова книга донесень, 1712 р., 1044 с.
545. Спр. 493 Чистова книга донесень, 1712 р., 964 с.
546. Спр. 494 Чистова книга донесень, 1712 р., 2098 с.
547. Спр. 495 Чистова книга донесень, 1713 р., 3834 с.
548. Спр. 496 Чистова книга донесень, 1714 р., 1332 с.
549. Спр. 497 Чистова книга донесень, 1714 р., 1362 с.
550. Спр. 498 Чистова книга донесень, 1714 р., 2715 с.
551. Спр. 499 Чистова книга донесень, 1715 р., 1884 с.
552. Спр. 500 Чистова книга донесень, 1715 р., 1681 с.
553. Спр. 501 Чистова книга донесень, 1716 р., 1524 с. с
554. Спр. 502 Чистова книга донесень, 1716 р., 1205 с.
555. Спр. 503 Чистова книга донесень, 1717 р., 1738 с.
556. Спр. 504 Чистова книга донесень, 1717 р., 1861 с.
557. Спр. 505 Чистова книга донесень, 1718 р., 1502 с.
558. Спр. 506 Чистова книга донесень, 1718 р., 1364 с.
559. Спр. 507 Чистова книга донесень, 1718 р., 1562 с.
560. Спр. 508 Чистова книга донесень, 1719 р., 1696 с.
561. Спр. 509 Чистова книга донесень, 1720 р., 1594 с.
562. Спр. 510 Чистова книга донесень, 1720 р., 1528 с.
563. Спр. 511 Чистова книга донесень, 1721 р., 1284 с.
564. Спр. 512 Чистова книга донесень, 1721 р., 1242 с.
565. Спр. 513 Чистова книга донесень, 1721 р., 1012 с.
566. Спр. 514 Чистова книга донесень, 1721 р., 1049 с.
567. Спр. 515 Чистова книга донесень, 1722 р., 1146 с.
568. Спр. 516 Чистова книга донесень, 1722 р., 1168 с.
569. Спр. 517 Чистова книга донесень, 1722 р., 1254 с.
570. Спр. 518 Чистова книга донесень, 1722 р., 1260 с.
571. Спр. 519 Чистова книга донесень, 1723 р., 2262 с.
572. Спр. 520 Чистова книга донесень, 1723 р., 2166 с.
573. Спр. 521 Чистова книга донесень, 1724 р., 1300 с.

574. Спр. 522 Чистова книга донесень, 1724 р., 1306 с.
575. Спр. 523 Чистова книга донесень, 1724 р., 1187 с.
576. Спр. 524 Чистова книга донесень, 1725 р., 1882 с.
577. Спр. 525 Чистова книга донесень, 1725 р., 1110 с.
578. Спр. 526 Чистова книга донесень, 1725 р., 1160 с.
579. Спр. 527 Чистова книга донесень, 1726 р., 1206 с.
580. Спр. 528 Чистова книга донесень, 1726 р., 1102 с.
581. Спр. 529 Чистова книга донесень, 1726 р., 1105 с.
582. Спр. 530 Чистова книга донесень, 1727 р., 3162 с.
583. Спр. 531 Чистова книга донесень, 1728 р., 2214 с.
584. Спр. 532 Чистова книга донесень, 1728 р., 2122 с.
585. Спр. 533 Чистова книга донесень, 1729 р., 2468 с.
586. Спр. 534 Чистова книга донесень, 1729 р., 2324 с.
587. Спр. 535 Чистова книга донесень, 1730 р., 2270 с.
588. Спр. 536 Чистова книга донесень, 1730 р., 1228 с.
589. Спр. 538 Чистова книга донесень, 1731 р. 2688 с.
590. Спр. 539 Чистова книга донесень, 1731 р., 2346 с.
591. Спр. 540 Чистова книга донесень, 1732 р., 2380 с.
592. Спр. 541 Чистова книга донесень, 1732 – 1733 р., 2916 с.
593. Спр. 542 Чистова книга донесень, 1733 – 1734 рр., 2922 с.
594. Спр. 543 Чистова книга донесень, 1734 – 1735 рр., 2700 с.
595. Спр. 544 Чистова книга донесень, 1735 – 1736 рр., 2814 с.
596. Спр. 545 Чистова книга донесень, 1736 р., 3126 с.
597. Спр. 546 Чистова книга донесень, 1737 р., 1364 с.
598. Спр. 547 Чистова книга донесень, 1737 р., 1424 с.
599. Спр. 548 Чистова книга донесень, 1738 р., 2190 с.
600. Спр. 549 Чистова книга донесень, 1738 р., 1182 с.
601. Спр. 550 Чистова книга донесень, 1739 р., 1054 с.
602. Спр. 551 Чистова книга донесень, 1739 р., 2228 с.
603. Спр. 552 Чистова книга донесень, 1739 – 1740 рр., 2694 с.
604. Спр. 553 Чистова книга донесень, 1740 р., 2372 с.
605. Спр. 554 Чистова книга донесень, 1740 – 1741 рр., 2550 с.
606. Спр. 555 Чистова книга донесень, 1741 р., 1372 с.
607. Спр. 556 Чистова книга донесень, 1741 р., 1340 с.
608. Спр. 557 Чистова книга донесень, 1742 р., 1324 с.
609. Спр. 558 Чистова книга донесень, 1742 р., 1294 с.
610. Спр. 559 Чистова книга донесень, 1742 р., 1098 с.
611. Спр. 560 Чистова книга донесень, 1743 р., 1600 с.
612. Спр. 561 Чистова книга донесень, 1743 р., 2184 с.
613. Спр. 562 Чистова книга донесень, 1744 р., 2988 с.
614. Спр. 563 Чистова книга донесень, 1744 р., 1514 с.
615. Спр. 564 Чистова книга донесень, 1745 р., 1252 с.
616. Спр. 565 Чистова книга донесень, 1745 р., 1304 с.
617. Спр. 566 Чистова книга донесень, 1745 р. 1242 с.
618. Спр. 567 Чистова книга донесень, 1745 р., 1786 с.

619. Спр. 568 Чистова книга донесень, 1746 р., 1546 с.
620. Спр. 569 Чистова книга донесень, 1746 р., 1554 с.
621. Спр. 570 Чистова книга донесень, 1746 р., 1590 с.
622. Спр. 571 Чистова книга донесень, 1747 р., 1442 с.
623. Спр. 572 Чистова книга донесень, 1747 р., 1890 с.
624. Спр. 573 Чистова книга донесень, 1747 р., 1258 с.
625. Спр. 574 Чистова книга донесень, 1747 р., 1261 с.
626. Спр. 575 Чистова книга донесень, 1748 р., 2823 с.
627. Спр. 576 Чистова книга донесень, 1748 р., 1260 с.
628. Спр. 577 Чистова книга донесень, 1748 р., 1164 с.
629. Спр. 578 Чистова книга донесень, 1749 р., 1838 с.
630. Спр. 579 Чистова книга донесень, 1749 р., 1770 с.
631. Спр. 580 Чистова книга донесень, 1749 р., 1412 с.
632. Спр. 581 Чистова книга донесень, 1750 р., 1124 с.
633. Спр. 582 Чистова книга донесень, 1750 р., 974 с.
634. Спр. 583 Чистова книга донесень, 1750 р., 1840 с.
635. Спр. 584 Чистова книга донесень, 1751 р., 1163 с.
636. Спр. 585 Чистова книга донесень, 1751 р., 1712 с.
637. Спр. 586 Чистова книга донесень, 1751 р., 1634 с.
638. Спр. 587 Чистова книга донесень, 1752 р., 1336 с.
639. Спр. 588 Чистова книга донесень, 1752 р., 1474 с.
640. Спр. 589 Чистова книга донесень, 1752 р., 1394 с.
641. Спр. 590 Чистова книга донесень, 1753 р., 1618 с.
642. Спр. 591 Чистова книга донесень, 1753 р., 1412 с.
643. Спр. 592 Чистова книга донесень, 1753 р., 1036 с.
644. Спр. 593 Чистова книга донесень, 1754 р., 1728 с.
645. Спр. 594 Чистова книга донесень, 1754 р., 2779 с.
646. Спр. 595 Чистова книга донесень, 1755 р., 1654 с.
647. Спр. 596 Чистова книга донесень, 1755 р., 1716 с.
648. Спр. 597 Чистова книга донесень, 1755 р., 1785 с.
649. Спр. 598 Чистова книга донесень, 1756 р., 1532 с.
650. Спр. 599 Чистова книга донесень, 1756 р., 1532 с.
651. Спр. 600 Чистова книга донесень, 1756 р., 1477 с.
652. Спр. 601 Чистова книга донесень, 1757 р., 1858 с.
653. Спр. 602 Чистова книга донесень, 1757 р., 1722 с.
654. Спр. 603 Чистова книга донесень, 1758 р., 1786 с.
655. Спр. 604 Чистова книга донесень, 1758 р., 1808 с.
656. Спр. 605 Чистова книга донесень, 1759 р., 1388 с.
657. Спр. 606 Чистова книга донесень, 1759 р., 1252 с.
658. Спр. 607 Чистова книга донесень, 1759 р., 1492 с.
659. Спр. 608 Чистова книга донесень, 1759 р., 1432 с.
660. Спр. 609 Чистова книга донесень, 1760 р., 1164 с.
661. Спр. 610 Чистова книга донесень, 1760 р., 1146 с. с
662. Спр. 611 Чистова книга донесень, 1760 р., 1284 с. с
663. Спр. 612 Чистова книга донесень, 1760 р., 1304 с. с

664. Спр. 613 Чистова книга донесень, 1761 р., 1147 с.
665. Спр. 614 Чистова книга донесень, 1761 р., 1124 с.
666. Спр. 615 Чистова книга донесень, 1761 р., 1174 с.
667. Спр. 616 Чистова книга донесень, 1761 р., 1012 с.
668. Спр. 617 Чистова книга донесень, 1762 р., 2138 с.
669. Спр. 618 Чистова книга донесень, 1762 р., 1328 с.
670. Спр. 619 Чистова книга донесень, 1762 р., 1066 с.
671. Спр. 620 Чистова книга донесень, 1763 р., 2595 с.
672. Спр. 621 Чистова книга донесень, 1763 р., 2804 с.
673. Спр. 622 Чистова книга донесень, 1764 – 1765 рр., 2374 с.
674. Спр. 623 Чистова книга донесень, 1765 р., 2868 с.
675. Спр. 624 Чистова книга донесень, 1765 р., 1589 с.
676. Спр. 625 Чистова книга донесень, 1766 р., 2102 с.
677. Спр. 626 Чистова книга донесень, 1766 р., 2654 с.
678. Спр. 627 Чистова книга донесень, 1767 р., 2432 с.
679. Спр. 628 Чистова книга донесень, 1767 р., 2320 с.
680. Спр. 629 Чистова книга донесень, 1768 р., 1784 с.
681. Спр. 630 Чистова книга донесень, 1768 р., 2065 с.
682. Спр. 631 Чистова книга донесень, 1769 р., 1268 с.
683. Спр. 632 Чистова книга донесень, 1769 р., 1204 с.
684. Спр. 633 Чистова книга донесень, 1770 р., 2118 с.
685. Спр. 634 Чистова книга донесень, 1771 р., 1260 с.
686. Спр. 635 Чистова книга донесень, 1771 р., 1266 с.
687. Спр. 636 Чистова книга донесень, 1772 р., 328 с.
688. Спр. 637 Чистова книга донесень, 1773 р., 2288 с.
689. Спр. 638 Чистова книга донесень, 1773 р., 2698 с.
690. Спр. 639 Чистова книга донесень, 1774 р., 2194 с.
691. Спр. 640 Чистова книга донесень, 1774 р., 1692 с.
692. Спр. 641 Чистова книга донесень, 1775 р., 1556 с.
693. Спр. 642 Чистова книга донесень, 1775 р., 1470 с.
694. Спр. 643 Чистова книга донесень, 1776 р., 1926 с.
695. Спр. 644 Чистова книга донесень, 1776 р., 1732 с.
696. Спр. 645 Чистова книга донесень, 1777 р., 2029 с.
697. Спр. 646 Чистова книга донесень, 1777 р., 1530 с.
698. Спр. 647 Чистова книга донесень, 1778 р., 1934 с.
699. Спр. 648 Чистова книга донесень, 1778 р., 1352 с.
700. Спр. 649 Чистова книга донесень, 1779 р., 1518 с.
701. Спр. 650 Чистова книга донесень, 1779 р., 1188 с.
702. Спр. 651 Чистова книга донесень, 1780 р., 1820 с.
703. Спр. 652 Чистова книга донесень, 1780 р., 1438 с.
704. Спр. 653 Чистова книга донесень, 1781 р., 1101 с.
705. Спр. 654 Чистова книга донесень, 1782 р., 520 с.
706. Спр. 1016 Чорнова книга повноважень, 1652 – 1668 рр., 822 с.
707. Спр. 1017 Чорнова книга повноважень, 1668 – 1684 рр., 1116 с.
708. Спр. 1018 Чорнова книга повноважень, 1683 – 1692 рр., 1042 с.

709. Спр. 1019 Чорнова книга повноважень, 1692 – 1698 ppp., 714 с.
710. Спр. 1020 Чорнова книга повноважень, 1699 – 1706 рр., 700 с.
711. Спр. 1021 Чорнова книга повноважень, 1706 – 1715 рр., 1058 с.
712. Спр. 1022 Чорнова книга повноважень, 1715 – 1719 рр., 708 с.
713. Спр. 1023 Чорнова книга повноважень, 1720 – 1725 рр., 1252 с.
714. Спр. 1024 Чорнова книга повноважень, 1726 – 1731 рр., 1033 с.
715. Спр. 1025 Чорнова книга повноважень, 1731 – 1736 рр., 914 с.
716. Спр. 1026 Чорнова книга повноважень, 1736 – 1741 рр., 925 с.
717. Спр. 1027 Чорнова книга повноважень, 1742 – 1748 рр., 956 с.
718. Спр. 1028 Чорнова книга повноважень, 1747 – 1752 рр., 1056 с.
719. Спр. 1029 Чорнова книга повноважень, 1753 – 1756 рр., 872 с.
720. Спр. 1030 Чорнова книга повноважень, 1757 – 1760 рр., 1068 с.
721. Спр. 1031 Чорнова книга повноважень, 1761 – 1765 рр., 991 с.
722. Спр. 1032 Чорнова книга повноважень, 1765 – 1766 рр., 860 с.
723. Спр. 1033 Чорнова книга повноважень, 1767 – 1769 рр., 508 с.
724. Спр. 1034 Чорнова книга повноважень, 1770 – 1774 рр., 859 с.
725. Спр. 1035 Чорнова книга повноважень, 1775 – 1778, 1783, 1784 рр., 771 с.
726. Спр. 1036 Чорнова книга повноважень, 1779 – 1783 рр., 832 с.
727. Спр. 1070 Чорнова книга присяг, 1648 – 1670 рр., 630 с.
728. Спр. 1071 Книга присяг, 1661 – 1669 рр., 726 с.
729. Спр. 1072 Чорнова книга присяг, 1628, 1630 – 1631 рр., 578 с.
730. Спр. 1075 Книга поборових реєстрів, 1633 – 1726 рр., 1900 с.
731. Спр. 1078 Чорнова книга присяг, 1628 – 1629, 1662 – 1678, 1711 рр., 1864 с.

Ф. 14 (Перемишльський земський суд), .оп. 1,

732. Спр. 6 Чистова книга вписів угод і донесень, 1500 – 1512 рр., 974 с.
733. Спр. 7 Чистова книга вписів угод і донесень, 1513 – 1529 рр., 794 с.
734. Спр. 8 Чистова книга вписів угод і донесень, 1513 – 15329 рр., 854 с.
735. Спр. 9 Чистова книга вписів угод і донесень, 1513 – 1533 рр., 1138 с
736. Спр. 10 Чистова книга вписів угод і донесень, 1518 – 1584 рр., 902 с.
737. Спр. 11 Чистова книга вписів угод і донесень, 1531 – 1537 рр., 680 с.
738. Спр. 12 Чистова книга вписів угод і донесень, 1534 – 1539 рр., 564 с.
739. Спр. 13 Чистова книга вписів угод і донесень, 1536 – 1547 рр., 1704 с.
740. Спр. 14 Чистова книга вписів угод і донесень, 1539 – 1551 рр., 1224 с.
741. Спр. 15 Чистова книга вписів угод і донесень, 1545 – 1577 рр., 566 с.
742. Спр. 16 Чистова книга вписів угод і донесень, 1548 – 1559 рр., 1534 с.
743. Спр. 17 Чистова книга вписів угод і донесень, 1552 – 1559 рр., 1041 с.
744. Спр. 18 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1552 – 1565 рр., 1050 с.
745. Спр. 19 Чистова книга вписів угод і донесень, 1557 – 1564 рр., 930 с.
746. Спр. 20 Чистова книга вписів угод і донесень, 1560 – 1564 рр., 776 с.
747. Спр. 21 Чистова книга вписів угод і донесень, 1560 – 1563 рр., 784 с.
748. Спр. 22 Чистова книга вписів угод і донесень, 1561 р., 450 с.
749. Спр. 23 Чистова книга вписів угод і донесень, 1564 – 1569 рр., 958 с.

750. Спр. 24 Чистова книга вписів угод і донесень, 1564 – 1572 рр., 1158 с.
751. Спр. 25 Чистова книга вписів угод і донесень, 1565 – 1569 рр., 954 с.
752. Спр. 27 Чистова книга вписів угод і донесень, 1569 – 1582 рр., 1138 с.
753. Спр. 28 Чистова книга вписів угод і донесень, 1570 – 1575 рр., 778 с.
754. Спр. 29 Чистова книга вписів угод і донесень, 1570 – 1577 рр., 908 с.
755. Спр. 31 Чистова книга вписів угод і донесень, 1574 – 1583 рр., 735 с.
756. Спр. 32 Чистова книга вписів угод і донесень, 1574 – 1583 рр., 970 с.
757. Спр. 33 Чистова книга вписів угод і донесень, 1575 – 1576 рр., 1686 с.
758. Спр. 34 Чистова книга вписів угод і донесень, 1577 р., 1076 с.
759. Спр. 35 Чистова книга вписів угод і донесень, 1577 – 1578 рр., 1350 с.
760. Спр. 36 Чистова книга вписів угод і донесень, 1579 р., 1204 с.
761. Спр. 37 Чистова книга вписів угод і донесень, 1579 – 1580 рр., 1300 с.
762. Спр. 38 Чистова книга вписів угод і донесень, 1580 – 1581 рр., 1888 с.
763. Спр. 39 Чистова книга вписів угод і донесень, 1581 – 1583 рр., 1635 с.
764. Спр. 40 Чистова книга вписів угод і донесень, 1582 р., 1635 с.
765. Спр. 41 Чистова книга вписів угод і донесень, 1583 р., 512 с.
766. Спр. 42 Чистова книга вписів угод і донесень, 1583 р., 1714 с.
767. Спр. 43 Чистова книга вписів угод і донесень, 1584 р., 1970 с.
768. Спр. 44 Чистова книга вписів угод і донесень, 1584 – 1585 рр., 2123 с.
769. Спр. 45 Чистова книга вписів угод і донесень, 1585 р., 772 с.
770. Спр. 46 Чистова книга вписів угод і донесень, 1586 р., 1664 с.
771. Спр. 47 Чистова книга вписів угод і донесень, 1578 (1588) р., 534 с.
772. Спр. 48 Чистова книга вписів угод і донесень, 1589 р., 1020 с.
773. Спр. 49 Чистова книга вписів угод і донесень, 1590 р., 1404 с.
774. Спр. 50 Чистова книга вписів угод і донесень, 1590 р., 1580 с.
775. Спр. 51 Чистова книга вписів угод і донесень, 1590 – 1591 рр., 1486 с.
776. Спр. 52 Чистова книга вписів угод і донесень, 1591 р., 1300 с.
777. Спр. 53 Чистова книга вписів угод і донесень, 1591 р., 824 с.
778. Спр. 54 Чистова книга вписів угод і донесень, 1592 р., 1310 с.
779. Спр. 55 Чистова книга вписів угод і донесень, 1592 р., 1206 с.
780. Спр. 56 Чистова книга вписів угод і донесень, 1592 – 1598 рр., 1358 с.
781. Спр. 57 Чистова книга вписів угод і донесень, 1593 р., 1418 с.
782. Спр. 58 Чистова книга вписів угод і донесень, 1593 р., 662 с.
783. Спр. 59 Чистова книга вписів угод і донесень, 1594 р., 1196 с.
784. Спр. 60 Чистова книга вписів угод і донесень, 1594 р., 1450 с.
785. Спр. 61 Чистова книга вписів угод і донесень, 1595 р. 1306 с.
786. Спр. 62 Чистова книга вписів угод і донесень, 1596 – 1597 рр.. 1662 с.
787. Спр. 63 Чистова книга вписів угод і донесень, 1597 – 1598 рр., 1674 с.
788. Спр. 64 Чистова книга вписів угод і донесень, 1599 р., 1828 с.
789. Спр. 65 Чистова книга вписів угод і донесень, 1599 р., 1686 с.
790. Спр. 66 Чистова книга вписів угод і донесень, 1600 р., 1258 с.
791. Спр. 67 Чистова книга вписів угод і донесень, 1601 – 1602 рр., 2528 с.
792. Спр. 68 Чистова книга вписів угод і донесень, 1603 р., 1394 с.
793. Спр. 69 Чистова книга вписів угод і донесень, 1603 – 1604 рр., 1348 с.
794. Спр. 70 Чистова книга вписів угод і донесень, 1605 р., 1844 с.

795. Спр. 71 Чистова книга вписів угод і донесень, 1606 р., 1022 с.
796. Спр. 72 Чистова книга вписів угод і донесень, 1607 р., 1028 с.
797. Спр. 73 Чистова книга вписів угод і донесень, 1608 р., 1412 с.
798. Спр. 74 Чистова книга вписів угод і донесень, 1609 р., 1540 с.
799. Спр. 75 Чистова книга вписів угод і донесень, 1610 р., 1934 с.
800. Спр. 76 Чистова книга вписів угод і донесень, 1612 р., 1324 с.
801. Спр. 77 Чистова книга вписів угод і донесень, 1613 р., 929 с.
802. Спр. 78 Чистова книга вписів угод і донесень, 1613 р., 2282 с.
803. Спр. 79 Чистова книга вписів угод і донесень, 1614 р., 2156 с.
804. Спр. 80 Чистова книга вписів угод і донесень, 1614 р., 889 с.
805. Спр. 81 Чистова книга вписів угод і донесень, 1615 р., 2468 с.
806. Спр. 82 Чистова книга вписів угод і донесень, 1615 р., 694 с.
807. Спр. 83 Чистова книга вписів угод і донесень, 1616 р., 1862 с.
808. Спр. 84 Чистова книга вписів угод і донесень, 1616 р., 838 р.
809. Спр. 85 Чистова книга вписів угод і донесень, 1617 р., 1916 с.
810. Спр. 86 Чистова книга вписів угод і донесень, 1617 р., 750 с.
811. Спр. 87 Чистова книга вписів угод і донесень, 1618 р., 2008 с.
812. Спр. 88 Чистова книга вписів угод і донесень, 1618 р., 604 с.
813. Спр. 89 Чистова книга вписів угод і донесень, 1619 р., 2367 с.
814. Спр. 90 Чистова книга вписів угод і донесень, 1620 р., 2106 с.
815. Спр. 91 Чистова книга вписів угод і донесень, 1620 р., 1560 с.
816. Спр. 92 Чистова книга вписів угод і донесень, 1621 р., 2068 с.
817. Спр. 93 Чистова книга вписів угод і донесень, 1622 р., 2292 с.
818. Спр. 94 Чистова книга вписів угод і донесень, 1624 р., 2156 с.
819. Спр. 95 Чистова книга вписів угод і донесень, 1624 р., 2090 с.
820. Спр. 96 Чистова книга вписів угод і донесень, 1624 р., 648 с.
821. Спр. 97 Чистова книга вписів угод і донесень, 1625 р., 1058 с.
822. Спр. 98 Чистова книга вписів угод і донесень, 1628 р., 974 с.
823. Спр. 99 Чистова книга вписів угод і донесень, 1629 р., 1190 с.
824. Спр. 100 Чистова книга вписів угод і донесень, 1630 р., 1546 с.
825. Спр. 101 Чистова книга вписів угод і донесень, 1631 р., 1694 с.
826. Спр. 102 Чистова книга вписів угод і донесень, 1631 р., 1650 с.
827. Спр. 103 Чистова книга вписів угод і донесень, 1632 р., 1454 с.
828. Спр. 104 Чистова книга вписів угод і донесень, 1632 р., 1234 с.
829. Спр 105 Чистова книга вписів угод і донесень, 1633 р., 1806 с.
830. Спр. 106 Чистова книга вписів угод і донесень, 1633 р., 914 с.
831. Спр. 107 Чистова книга вписів угод і донесень, 1634 р., 1520 с.
832. Спр. 108 Чистова книга вписів угод і донесень, 1635 – 1636 рр., 1800 с.
833. Спр. 109 Чистова книга вписів угод і донесень, 1637 – 1638 рр., 1470 с.
834. Спр. 110 Чистова книга вписів угод і донесень, 1639 р., 1076 с.
835. Спр. 111 Чистова книга вписів угод і донесень, 1640 р., 1770 с.
836. Спр. 112 Чистова книга вписів угод і донесень, 1641 р., 1600 с.
837. Спр. 113 Чистова книга вписів угод і донесень, 1642 р., 1554 с.
838. Спр. 114 Чистова книга вписів угод і донесень, 1642, 1643 рр., 1354 с.
839. Спр. 115 Чистова книга вписів угод і донесень, 1643 р., 1560 с.

840. Спр. 116 Чистова книга вписів угод і донесень, 1644 р., 1454 с.
841. Спр. 117 Чистова книга вписів угод і донесень, 1644 р., 2724 с.
842. Спр. 118 Чистова книга вписів угод і донесень, 1645 р., 1588 с.
843. Спр. 119 Чистова книга вписів угод і донесень, 1645 р., 936 с.
844. Спр. 120 Чистова книга вписів угод і донесень, 1646 р., 2210 с.
845. Спр. 121 Чистова книга вписів угод і донесень, 1647 р., 2478 с.
846. Спр. 122 Чистова книга вписів угод і донесень, 1648 р., 1346 с.
847. Спр. 123 Чистова книга вписів угод і донесень, 1649 р., 1340 с.
848. Спр. 124 Чистова книга вписів угод і донесень, 1650 р., 1001 с.
849. Спр. 125 Чистова книга вписів угод і донесень, 1651 р., 1237 с.
850. Спр. 126 Чистова книга вписів угод і донесень, 1653 р., 1528 с.
851. Спр. 127 Чистова книга вписів угод і донесень, 1658 – 1660 рр., 1428 с.
852. Спр. 128 Чистова книга вписів угод і донесень, 1661 – 1662 рр., 1622 с.
853. Спр. 129 Чистова книга вписів угод і донесень, 1663 – 1664 рр., 802 с.
854. Спр. 130 Чистова книга вписів угод і донесень, 1665 – 1667 рр., 1274 с.
855. Спр. 131 Чистова книга вписів угод і донесень, 1668 р., 1784 с.
856. Спр. 132 Чистова книга вписів угод і донесень, 1668 – 1669 рр., 1408 с.
857. Спр. 133 Чистова книга вписів угод і донесень, 1671 р., 1626 с.
858. Спр. 134 Чистова книга вписів угод і донесень, 1672 р., 862 с.
859. Спр. 135 Чистова книга вписів угод і донесень, 1673 р., 968 с.
860. Спр. 136 Чистова книга вписів угод і донесень, 1673 р., 1554 с.
861. Спр. 137 Чистова книга вписів угод і донесень, 1674 р., 1690 с.
862. Спр. 138 Чистова книга вписів угод і донесень, 1674 р., 1714 с.
863. Спр. 139 Чистова книга вписів угод і донесень, 1675 р., 2338 с.
864. Спр. 140 Чистова книга вписів угод і донесень, 1676 – 1678 рр., 1308 с.
865. Спр. 141 Чистова книга вписів угод і донесень, 1679 р., 1348 с.
866. Спр. 142 Чистова книга вписів угод і донесень, 1680 р., 894 с.
867. Спр. 143 Чистова книга вписів угод і донесень, 1681 р., 1610 с.
868. Спр. 144 Чистова книга вписів угод і донесень, 1681 р., 1424 с.
869. Спр. 145 Чистова книга вписів угод і донесень, 1686 р., 938 с.
870. Спр. 146 Чистова книга вписів угод і донесень, 1687 р., 1088 с.
871. Спр. 147 Чистова книга вписів угод і донесень, 1688 р., 950 с.
872. Спр. 148 Чистова книга вписів угод і донесень, 1689 – 1690 рр., 1363 с.
873. Спр. 149 Чистова книга вписів угод і донесень, 1696 – 1697 рр., 952 с.
874. Спр. 150 Чистова книга вписів угод і донесень, 1538 – 1594 рр., 1162 с.
875. Спр. 151 Чистова книга вписів угод і донесень, 1623 – 1652 рр., 380 с.
876. Спр. 152 Чистова книга вписів угод і донесень, 1510 – 1632 рр., 987 с.
877. Спр. 153 Чистова книга вписів угод і донесень, 1594 – 1627 рр., 1074 с.
878. Спр. 154 Чистова книга вписів угод і донесень, 1546 – 1630 рр., 868 с.
879. Спр. 155 Чистова книга вписів угод і донесень, 1585 – 1686 рр., 1422 с.
880. Спр. 156 Чистова книга вписів угод і донесень, 1600 – 1630 рр., 1188 с.
881. Спр. 157 Чистова книга вписів угод і донесень, 1636 – 1734 рр., 853 с.
882. Спр. 158 Чистова книга вписів угод і донесень, 1598 – 1647 рр., 614 с.
883. Спр. 159 Книга перенесених документів, 1591 – 1676 рр., 933 с.
884. Спр. 160 Книга перенесених документів, 1575 – 1591 рр., 1234 с.

885. Спр. 161 Книга перенесених документів, 1591 – 1698 рр., 715 с.
886. Спр. 162 Книга перенесених документів, 1561 – 1599 (1590 – 1592) рр., 866 с.
887. Спр. 163 Книга перенесених документів, 1588 – 1695 (1590 – 1647) рр., 1340 с.
888. Спр. 164 Чистова книга вписів угод і донесень, 1511 – 1738 рр., 2040 с.
889. Спр. 165 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1583 – 1584 рр., 296 с.
890. Спр. 166 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1585 – 1586 рр., 508 с.
891. Спр. 167 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1590 р., 538 с.
892. Спр. 168 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1591 р., 573 с.
893. Спр. 169 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1592 р., 524 с.
894. Спр. 170 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1593 р., 696 с.
895. Спр. 171 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1594 – 1595 рр., 804 с.
896. Спр. 172 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1596 – 1597 рр., 320 с.
897. Спр. 173 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1598 р., 282 с.
898. Спр. 174 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1598 – 1599 рр., 380 с.
899. Спр. 175 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1600 р., 380 с.
900. Спр. 176 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1601 р., 444 с.
901. Спр. 177 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1602 – 1603 рр., 460 с.
902. Спр. 178 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1603 – 1605 рр., 626 с.
903. Спр. 179 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1606 – 1607 рр., 510 с.
904. Спр. 180 Чорнова книга вписів угод і донесень, 1608 – 1609 рр., 724 с.
905. Спр. 219 Чистова книга вписів угод, 1721 – 1734 рр., 992 с.
906. Спр. 220 Чистова книга вписів угод, 1749 – 1750 рр., 370 с.
907. Спр. 221 Чистова книга вписів угод, 1749 – 1758 рр., 880 с.
908. Спр. 255 Книга актів підкоморського суду Перемишльської землі, 1583 – 1597 рр., 576 с.
909. Спр. 256 Книга актів підкоморського суду Перемишльської землі, 1603 – 1644 рр., 834 с.
910. Спр. 257 Книга актів підкоморського суду Перемишльської землі, 1644 – 1695 рр., 370 с.
911. Спр. 258 Книга перевірки населених пунктів, 1692 р., 256 с.
912. Спр. 259 Книга перевірки населених пунктів, 1711 р., 498 с.
913. Спр. 260 Книга Розпоряджень, 1737 – 1771 рр., 280 с.
914. Спр. 261 Чистова книга декретів, 1529 – 1534 рр., 924 с.
915. Спр. 262 Чистова книга декретів, 1535 – 1539 рр., 1726 с.
916. Спр. 263 Чистова книга декретів, 1539 – 1540 рр., 624 с.
917. Спр. 264 Чистова книга декретів, 1541 – 1544 рр., 810 с.
918. Спр. 265 Чистова книга декретів, 1541 – 1552 рр., 1538 с.
919. Спр. 266 Чистова книга декретів, 1544 – 1547 рр., 1252 с.
920. Спр. 267 Чистова книга декретів, 1551 – 1561 рр., 1048 с.
921. Спр. 268 Чистова книга декретів, 1553 – 1556 рр., 1294 с.
922. Спр. 269 Чистова книга декретів, 1556 – 1561 рр., 1426 с.
923. Спр. 270 Чистова книга декретів, 1557 – 1559 рр., 1194 с.
924. Спр. 271 Чистова книга декретів, 1559 – 1560 рр., 1388 с.

925. Спр. 272 Чистова книга декретів, 1564 р., 442 с.
926. Спр. 273 Чистова книга декретів, 1565 – 1566 рр., 1464 с.
927. Спр. 274 Чистова книга декретів, 1567, 1568 рр., 2056 с.
928. Спр. 275 Чистова книга декретів, 1570 1571 рр., 1576 с.
929. Спр. 276 Чистова книга декретів, 1571 – 1575 рр., 1294 с.
930. Спр. 277 Чистова книга декретів, 1576 – 1577 рр., 1410 с.
931. Спр. 278 Чистова книга декретів, 1578 – 1580 рр., 1475 с.
932. Спр. 279 Чистова книга декретів, 1580 р., 1220 с.
933. Спр. 280 Чистова книга декретів, 1581 – 1582 рр., 2126 с.
934. Спр. 281 Чистова книга декретів, 1583 р., 1330 с.
935. Спр. 282 Чистова книга декретів, 1583 р., 1706 с.
936. Спр. 283 Чистова книга декретів, 1584 р., 1222 с.
937. Спр. 284 Чистова книга декретів, 1584 р., 1160 с.
938. Спр. 285 Чистова книга декретів, 1585 р., 960 с.
939. Спр. 286 Чистова книга декретів, 1585 р., 1132 с.
940. Спр. 287 Чистова книга декретів, 1586 р., 1482 с.
941. Спр. 288 Чистова книга декретів, 1589 р., 1448 с.
942. Спр. 289 Чистова книга декретів, 1590 р., 1292 с.
943. Спр. 290 Чистова книга декретів, 1590 – 1591 рр., 1410 с.
944. Спр. 291 Чистова книга декретів, 1591 р., 1840 с.
945. Спр. 292 Чистова книга декретів, 1592 р., 1822 с.
946. Спр. 293 Чистова книга декретів, 1592 р., 1284 с.
947. Спр. 294 Чистова книга декретів, 1593 р., 1480 с.
948. Спр. 295 Чистова книга декретів, 1593 р., 1120 с.
949. Спр. 296 Чистова книга декретів, 1593 р., 1884 с.
950. Спр. 297 Чистова книга декретів, 1594 р., 1772 с.
951. Спр. 298 Чистова книга декретів, 1594 р., 658 с.
952. Спр. 299 Чистова книга декретів, 1596 – 1597 рр., 1936 с.
953. Спр. 300 Чистова книга декретів, 1598 р., 1346 с.
954. Спр. 301 Чистова книга декретів, 1599 р., 1744 с.
955. Спр. 302 Чистова книга декретів, 1599 р., 850 с.
956. Спр. 303 Чистова книга декретів, 1600 – 1601 рр., 1506 с.
957. Спр. 304 Чистова книга декретів, 1601 – 1603 рр., 2380 с.
958. Спр. 305 Чистова книга декретів, 1603 р., 1474 с.
959. Спр. 306 Чистова книга декретів, 1604 р., 1626 с.
960. Спр. 307 Чистова книга декретів, 1605 – 1607 рр., 1412 с.
961. Спр. 308 Чистова книга декретів, 1608 р., 1456 с.
962. Спр. 309 Чистова книга декретів,1608 – 1609 рр., 1670 с.
963. Спр. 310 Чистова книга декретів, 1609 р., 1109 с.
964. Спр. 311 Чистова книга декретів, 1610 р., 1134 с.
965. Спр. 312 Чистова книга декретів, 1612 р., 1918 с.
966. Спр. 313 Чистова книга декретів, 1613 р., 1804 с.
967. Спр. 314 Чистова книга декретів, 1614 р., 729 с.
968. Спр. 315 Чистова книга декретів, 1614 р., 1248 с.
969. Спр. 316 Чистова книга декретів, 1615 р., 2316 с.

970. Спр. 317 Чистова книга декретів, 1616 р., 2106 с.
971. Спр. 318 Чистова книга декретів, 1617 р., 1504 с.
972. Спр. 319 Чистова книга декретів, 1617 р., 1070 с.
973. Спр. 320 Чистова книга декретів,1618 р., 1164 с.
974. Спр. 321 Чистова книга декретів, 1619 р., 842 с.
975. Спр. 322 Чистова книга декретів, 1620 – 1621 рр., 1856 с.
976. Спр. 323 Чистова книга декретів, 1622 р., 1442 с.
977. Спр. 324 Чистова книга декретів, 1623 – 1624 рр., 2044 с.
978. Спр. 325 Чистова книга декретів, 1625 – 1626 рр., 1182 с.
979. Спр. 326 Чистова книга декретів, 1627 р., 1262 с.
980. Спр. 327 Чистова книга декретів, 1628 – 1629 рр., 1360 с.
981. Спр. 328 Чистова книга декретів, 1631 р.,1330 с.
982. Спр. 329 Чистова книга декретів, 1631 – 1632 рр., 2684 с.
983. Спр. 330 Чистова книга декретів, 1632 р., 1360 с.
984. Спр. 331 Чистова книга декретів, 1633, 832 с.
985. Спр. 332 Чистова книга декретів, 1633 – 1634 рр., 1804 с.
986. Спр. 333 Чистова книга декретів, 1635 – 1636 рр., 2134 с.
987. Спр. 334 Чистова книга декретів, 1636 – 1638 рр., 2306 с.
988. Спр. 335 Чистова книга декретів, 1639 р., 944 с.
989. Спр. 336 Чистова книга декретів, 1640 р., 2074 с.
990. Спр. 337 Чистова книга декретів, 1641 р., 1308 с.
991. Спр. 338 Чистова книга декретів, 1642 р., 1385 с.
992. Спр. 339 Чистова книга декретів, 1642 р., 1304 с.
993. Спр. 340 Чистова книга декретів, 1643 – 1644 рр., 1574 с.
994. Спр. 341 Чистова книга декретів, 1644 р., 1632 с.
995. Спр. 342 Чистова книга декретів, 1645 р., 1504 с.
996. Спр. 343 Чистова книга декретів, 1647 р., 1724 с.
997. Спр. 344 Чистова книга декретів, 1648 р., 1056 с.
998. Спр. 345 Чистова книга декретів, 1648 – 1649 рр., 1218 с.
999. Спр. 346 Чистова книга декретів, 1650 р., 1589 с.

Ф. 43 (Магістрат м. Самбора), оп. 1,

1000. Спр. 152 Книга індуктів уряду ради, 1659 – 1660 рр., 458 с.
1001. Спр. 153 Книга індуктів уряду ради, 1660 – 1661 рр., 420 с.
1002. Спр. 156 Книга індуктів уряду ради, 1669 – 1679 рр., 851 с.
1003. Спр. 157 Книга індуктів уряду ради, 1680 – 1692 рр., 880 с.
1004. Спр. 158 Книга індуктів уряду ради, 1712 – 1717 рр., 312 с.
1005. Спр. 197 Книга протоколів уряду ради, 1718 – 1720 рр., 1123 с.
1006. Спр. 198 Книга протоколів уряду ради, 1719 – 1723 рр., 998 с.
1007. Спр. 199 Книга протоколів уряду ради, 1723 – 1725 рр., 577 с.
1008. Спр. 200 Книга протоколів уряду ради, 1725 – 1727 рр., 520 с.
1009. Спр. 201 Книга протоколів уряду ради, 1727 – 1729 рр., 450 с.
1010. Спр. 202 Книга протоколів уряду ради, 1729 – 1732 рр., 600 с.
1011. Спр. 203 Книга протоколів уряду ради, 132 – 1737 рр., 648 с.

Ф. 134 (Колекція документів про шляхетські маєтки на території Руського, Волинського, Подільського та інших воєводств, 1374, 1428 – 1934 рр.), Оп. 1,

1012. Спр. 13 Перелік контрибуцій і подимного податку власників і орендарів війтівств Перемишльської землі, укладений Нагуйовським Франциском Антонієм (1703), 28 арк.
1013. Спр. 94 Акт розмежування королівських маєтків сс. Кульчиці Шляхетські, Бабина, Пиняни, Дубляи та Оимина 1753 р., 33 арк.
1014. Спр. 207 Судові рішенні у справі майнової суперечки ляхтичів Березовського Теодора та Комарницької Катерини, 1671 р., 6 арк.
1015. Спр. 223 Судові рішення, донесення, угоди, дарчі та ін. документи про обгрунтування юридичних прав на володіння маєтками шляхтичів Блажовських, Блонських та їх спадкоємців, 1590, 1770-1798 рр., 15 арк.
1016. Спр. 235 Судові рішення, донесення, угоди, дарчі та ін. документи про обгрунтування юридичних прав на володіння маєтками шляхтичів Бобецьких, Богдановичів, Богуславських, Богуськиз, Богушевських, Божиславськиз, Бознанських, Бокийовськиз, Боруховських, Бонковських, Бореків, Бориславськиз, Бохинськиз, Бочарських, Боярських та їх спадкоємців, 1601-1846 рр., 71 арк.
1017. Спр. 508 Судові рішення, донесення, угоди, дарчі та ін. документи про обгрунтування юридичних прав на володіння маєтками шляхтичів Івашкевичів, Ільницьких та їх спадкоємців, 1719-1805 рр., 113 арк.
1018. Спр. 509 Судові рішення та ін. Документи про розслідування скарги Ільницького Даніеля на службовів Самбірської економії: Добровольського, ОЛівенського та ін. Звинувачених у незаконній конфіскації його рухомого майна за несплату боргів, 1775-1777 рр., 51 арк.
1019. Спр. 556 Судові рішення, донесення, угоди, дарчі та ін. документи про обгрунтування юридичних прав на володіння маєтками шляхтичів Комарницьких, Коморницьких та їх спадкоємців, 1731-1768 рр., 36 арк.
1020. Спр. 635 Привілей короля Августа II Либохірському Яну на війтівство у с. Либохора Самбірської економії, 1701 р., 1 арк.
1021. Спр. 1102 Судові рішення, донесення, угоди, дарчі та ін. документи про обгрунтування юридичних прав на володіння маєтками шляхтичів Страдомських, Стрибитовських, Стрільбицьких, Сронських за 1690-1759 рр., 30 арк.
1022. Спр. 1243 Акт розмежування королівськиз матєктів у сс. Угерсько, Вівня та маєтків шляхтичів Тустановськиз Василя і Михайла у с. Пукеничі Стрийського повіту Руського воєвоства за 1525 р., 6 арк.
1023. Спр. 1252 Акт розмежуваняня королівських маєтків у сс. Махнівці, Медвежа Воля, Ясениця та маєктів шляхтичів Унятицьких у м-ку Дрогобич, сс. Дережичі, Лісна за 1601 р., 6 арк.
1024. Спр. 1286 Зізнання свідків у справі нападу шляхтичів Чернецьких на маєтки шляхтичів Бандровських та Ортинських, 1767 р., 2 арк.

1025. Спр. 1304 Судові рішення, донесення, угоди, дарчі та ін. документи про обгрунтування юридичних прав на володіння маєтками шляхтичів Шептицьких та їх спадкоємців, 1723-1934 рр. 17 арк.
1026. Спр. 1328 Судові рішення, донесення, угоди, дарчі та ін. документи про обгрунтування юридичних прав на володіння маєтками шляхтичів Яворських та їх спадкоємців за 1690-1819 рр., 32 арк.

Ф. 142 (Громадський уряд с. Чукви), оп. 1,

1027. Спр. 1 Книга запису декретів і рішень сільського суду, 1529 – 1721 рр., 460 с.
1028. Спр. 2 Книга запису декретів і рішень сільського суду, 1638 – 1680 рр., 602 с.
1029. Спр. 3 Книга запису декретів і рішень сільського суду, 1677 – 1836 рр., 1146 с.

Ф. 165 (Крайовий комітет, м. Львів, 1757 – 1924, 1930?, 1934 рр.), оп. 6а,

1030. Спр. 19 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 1), 1780 – 1785 рр., 568 с.
1031. Спр. 20 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis novus Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 2), 1782 – 1785 рр., 515 с.
1032. Спр. 21 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 3), 1782 – 1785 рр., 529 с.
1033. Спр. 22 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 4), 1782 – 1784 рр., 444 с.
1034. Спр. 23 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 5), 1784 – 1785 рр., 443 с.
1035. Спр. 24 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 6), 1784 – 1785 рр., 440 с.
1036. Спр. 25 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 7), 1784 – 1785 рр., 438 с.
1037. Спр. 26 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 8), 1784 – 1785 рр., 491 с.
1038. Спр. 27 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 9), 1784 – 1785 рр., 459 с.

1039. Спр. 28 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 10), 1784 – 1785 pp., 545 с.
1040. Спр. 29 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 11), 1784 – 1785 pp., 478 с.
1041. Спр. 30 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 12), 1784 – 1787 pp., 456 с.
1042. Спр. 31 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 13), 1784 – 1787 pp., 464 с.
1043. Спр. 32 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 14), 1786 – 1789 pp., 466 с.
1044. Спр. 33 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 15), 1788 – 1794 pp., 394 с.
1045. Спр. 34 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 16), 1789 – 1792 pp., 463 с.
1046. Спр. 35 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 17), 1790 – 1795 pp., 365 с.
1047. Спр. 36 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 18), 1793 – 1832 pp., 347 с.
1048. Спр. 37 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 19), 1795 – 1858 pp., 444 с.
1049. Спр. 38 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 20), 1795 – 1823 pp., 374 с.
1050. Спр. 39 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Liber generalis Mayestatis, sive diplomatum nobilitationum cujuscumque status nec non rescriptorum et decretorum aulicoru, t. 21), 1798 – 1861 pp., 361 с.
1051. Спр. 40 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Księga Majestatyczna Generalna, t. 22), 1819 – 1834 pp., 378 с.
1052. Спр. 41 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Księga Majestatyczna Generalna, t. 23), 1834 – 1858, 1861 pp., 506 с.
1053. Спр. 42 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Księga Majestatyczna Generalna, t. 24), 1846 – 1860 pp., 530 с.
1054. Спр. 43 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Księga Majestatyczna Generalna, t. 25), 1859 – 1871 pp., 424 с.

1055. Спр. 44 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Księga Majestatyczna Generalna, t. 26), 1871 – 1889 рр., 944 с.
1056. Спр. 45 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Księga Majestatyczna Generalna, t. 27), 1889 – 1901 рр., 953 с.
1057. Спр. 46 Книга копій грамот, які підтверджують шляхетство (Księga Majestatyczna Generalna, t. 28), 1901 – 1921 рр., 915 с.

1058. Ф. 181 (Лянцкоронські), Оп. 2. Жевуські,

1059. Спр. 453 Листи колишнього надворного маршала коронного Франциска Жевуського з Львова, Варшави, Пізи, Болонії та інших місцевостей до адміністратора маєтків Луки Уруського в Новокостянтинові й Лучинці про господарські справи, 1793 – 1799 рр., 60 арк.
1060. Спр. 454 Листи надворного маршала коронного Франциска Жевуського з Варшави до адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського у ЛЬвові й Перегінську про господарські справи. т. І. 1776 – 1777 рр., 43 арк.
1061. Спр. 455 Листи надворного маршала коронного Франциска Жевуського з Варшави та ЛЬвов ідо адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського про господарські справи. т. ІІ. 1778 – 1783 рр., 143 арк.
1062. Спр. 456 Листи польового писаря коронного Казмира Жевуського з Варшави до адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського про господарські справи. т. ІІІ. 1783 р., 5 арк.
1063. Спр. 457 Листи надворного маршала коронного Франциска Жевуського з Львова, Бохні, Карлобаду, Парижа та інших місцевостей до адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського про господарсьі справи. т. IV. 1784 р., 57 арк.
1064. Спр. 458 Листи надворного маршала коронного Франциска Жевуського з Парижа до адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського у Варшаві, Костянтинові та Львові про господарські справи, 1786 р., 29 арк.
1065. Спр. 459 Листи надворного маршала коронного Франциска Жевуського з Париж ата Ніцци до адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського у ЛЬвові й Варшаві про господарські справи з згадкою про виїзд Франциска Жевуського з Парижа в зв'язку з революційними подіями. 1787 – 1789 рр., 76 арк.
1066. Спр. 460 Листи колишнього надворного маршала коронного Франциска Жевуського з Ніцци та невідомих місцевостей до адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського у Варшаві й ЛЬвові про господарські справи та визначення фонду на утримання кстьолу в Новокостянтинові, 1790 – 1792 рр., 55 арк.
1067. Спр. 511 Листи управителя маєтків Луки Уруського з Варшави, Лучинця, БІтків, Могилева та інших місцевостей до колишнього польвого пиаря коронного Казимира Жевуського про господарські справи, 1793 – 1803 рр., 65 арк.
1068. Спр. 537 Листи адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського з Варшави, Львова, Новокостянтинова та Костянтинова до надворного

маршала коронного Франциска Жевуського в Парижі про господарські справи, 1784 – 1785 рр., 57 арк.

1069. Спр. 538 Листи адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського з Варшави, Львова, Новокостянтинова та Костянтинова до надворного маршала коронного Франциска Жевуського в Парижі про господарські справи, 1786 р., 30 арк.
1070. Спр. 539 Листи адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського з Львова, Варшави, БОгуслава, Лучинця та інших місцевостей до надворного маршала коронного Франциска Жевуського у Парижі про господарські справи, 1787 р., 27 арк.
1071. Спр. 540 Листи адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського з Варшави, Львова, Костянтинова та Лучинця до надворного коронного маршала Франциска Жевуського в Парижі про господарські справи, 1788 р., 33 арк.
1072. Спр. 541 Листи адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського з Варшави, ЛЬвова та Костянтинова до надворного коронного маршала Франциска Жевуського в Парижі та Ніцці про господарські справи, 1789 – 1790 рр., 43 арк.
1073. Спр. 542 Листи адміністратора маєтків Хоми-Адама Уруського з Варшави, Костянтинова та Лучинця до надворного коронного маршала Франциска Жевуського у Ніцці про господарські справи, а також про вступ російських військ на Правобережну Україну, 1791 – 1792 рр., 41 арк.
1074. Спр. 547 Листи адміністратора маєтків Франциска-Ксаверія Уруського з Любліна та Львова до Франциски з Цетнерів Жевуської, вдови польового коронного писаря Жевуського, про підтердження прав власності на землю перед австрійською владою та господарські справи, 1775 р., 5 арк.
1075. Спр. 554 Листи віце-адміністратора Самбірської економії Уруського Фоми до адміністратора де Гартенберга-Садогурського про господарські справи економії: неполадки щодо виготовлення горілки й продажу її в м. Новий Самбір, необхідність скликати Скарбову комісію для зрівняння мід і т.п., 1768, 1769 рр., 2 арк.
1076. Спр. 564 Листи Шавельсього економа Бандовського до адміністратора королівських маєтків у литовськогму князівстрв Уруського Хоми про майново-господарські, фінансові, особисті і ін. Справи, 1782 р., 7 арк.
1077. Спр. 565 Листи гродненського пастсора до директора мануфактури Беку Людовика до адміністратора столових маєтків у Ливтві УРуського (Адама ?) про торговельні справи, 1781 – 1783 рр., 39 арк.
1078. Спр. 566 Листи полковника Войни, орендаря Кобринського, ЛИнівського та інших ключів у Брестській та ПРужанській губерніях до адміністратора столових литовських маєтків шамбелана УРуського про господарські та майнові справи, наказ полковника про права військовослужбовців, 1780 – 1786 рр., 63 арк.

1079. Спр. 567. Листи касира Самбірської економії Блюма Йогана-Готліба до віце-регента економії Уруського Хоми про фінансово-господарські справи і про політичні події /російсько-турецький договір, конфедерацію і ін., 1771-1772 рр., 7 с.
1080. Спр. 568. Листи адміністратора маєтків Самбірської економії барона де Гартенберг-Садогурського та його уповноважених до віце-адміністратора Уруського Хоми про господарські справи, Т. 1. 1768 – 1770 рр., 112 с.
1081. Спр. 569. Листи адміністратора маєтків Самбірської економії барона де Гартенберг-Садогурського та його уповноважених до віце-адміністратора Уруського Хоми про господарські справи, Т.2. 1771 – 1776 рр., 150 с.
1082. Спр. 570. Лист полковника Гілерського до віце-адміністратора Самбірської економії Уруського Хоми та звіт (уповноваженого) Уруським про виконання останньої волі полковника, 1769 р., 4 с.
1083. Спр. 571. Листи скарбника Гродненського повіту Занкевича з Варшави, Чехова, Гродна, Котри до адміністратора маєтків Жевуських Хоми-Адама Уруського про судові справи, пов’язані з захистом маєткових прав надворного коронного маршала Франциска Жевуського (з додатком листів різних осіб до Занкевича), 1789 – 1795 рр., 61 с.
1084. Спр. 572. Листи Дзєконського Антона до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські, фінансові, особисті і ін. питання, 1782 – 1783 рр., 82 с.
1085. Спр. 573. Листи Довнаровича адміністратору королівських маєтків Свислоцького ключа, Уруському Томашу, про особисті та господарські справи, 1780 – 1783 рр., 39 с.
1086. Спр. 574. Листи гроднівського підкоморія Кліманського до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про господарсько-майнові питання, 1780 – 1783 рр., 224 с.
1087. Спр. 575. Листи єпіскопа Косаковського Йосипа до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські, фінансові, особисті та ін. питання, 1781 – 1783 рр., 34 с.
1088. Спр. 576. Листи Косаковського Михайла адміністратору королівських маєтків Свислоцького ключа Уруському Томашу про особисті та господарські справи, 1780 – 1780 рр. 34 с.
1089. Спр. 577. Листи Мокровського до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські питання, 1781 – 1782 рр., 4 с.
1090. Спр. 578. Листи Мокровського до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські питання, 1783 р., 4 с.

1091. Спр. 579. Листи Матчеко Сильвестра до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруському Хомі особистого характеру, 1781 – 1782 рр., 2 с.
1092. Спр. 580. Листи Матушевича Вацлава до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські і фінансові питання, 1781 – 1782 рр., 9 с.
1093. Спр. 581. Листи віце-адміністратора маєтків Шавельської економії Мікшевича до адміністратора маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські та фінансові питання, 1781 – 1783 рр., 111 с.
1094. Спр. 582. Листи майора Міхневича Івана до латичівського войського Уруського /…/ про особисті справи, 1780 – 1783 рр., 3 с.
1095. Спр. 583. Листи графа де Медем до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські, фінансові, особисті і ін. питання, 1781 – 1783 рр., 35 с.
1096. Спр. 584. Листи Міхлера до віце-адміністратора Самбірської економії Уруського Хоми про оренду Самбірської економії, 1771 – 1772 рр., 6 с.
1097. Спр. 585. Листи крайника Оженцького Антона до віце-адміністратора Самбірської економії Уруського Хоми про наявність у лісах конфедератів, постій російських військ, продаж шкіри та ін. господарські справи, 1768 р., 3 с.
1098. Спр. 586. Листи Осецького до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські і фінансові питання, 1781 – 1782 рр., 7 с.
1099. Спр. 587. Листи Полховського Михайла до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського про майново-господарські і фінансові питання, 1781 – 1782 рр., 13 с.
1100. Спр. 588. Листи князя Радзівілла до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські питання, 1781 – 1783 рр., 5 с.
1101. Спр. 589. Листи майора Рора до адміністратора королівських маєтків у Граднівській економії Уруського Хоми про майново-господарські, фінансові, особисті і ін. питання, 1781 – 1783 рр., 35 с.
1102. Спр. 590. Листи Сильвестровича до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські, фінансові, особисті і ін. питання, 1781 – 1783 рр., 106 с.
1103. Спр. 591. Листи адміністратора маєтків Гроднівської економії Студзинського до Уруського Хоми у фінансово-господарських і особистих питаннях, 1780 – 1785 рр., 333 с.
1104. Спр. 592. Листи підстолія Суходольця до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські, фінансові, особисті і ін. питання, 1780 – 1783 рр., 185 с.
1105. Спр. 593. Листи Уруських Луки та (Фелікса), і Борковської М. до перемиського віце-регента Уруського Фоми про сімейні справи, 1776 р., 14 с.

1106. Спр. 594. Листи підполковника Фреліха Франциска до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про фінансово- господарські та особисті питання, 1780 – 1783 рр., 62 с.
1107. Спр. 595. Листи Яглина Тадеуша адміністратору королівських маєтків Свислоцького ключа Уруському Томашу про господарські справи, 1780 – 1783 рр., 86 с.
1108. Спр. 596. Листи від службових і приватних осіб до адміністратора королівських маєтків у Литовському князівстві Уруського Хоми про майново-господарські питання, фінансові, особисті і ін. питання, 1776 – 1782 рр., 233 с.
1109. Спр. 1460. Листи комісара Віліша та Громана до адміністратора маєтків Самбірської економії, барона де Гартенберг-Садогурського про господарський стан економії у зв'язку з діяльністю Скарбової комісії, 1768 – 1769 рр., 21 с.
1110. Спр. 1461. Повідомлення Гермсона І. Е. про призначення його секретарем Самбірської економії та розпорядником щодо збуту солі, листи Гермсона до адміністратора де Гартенберг-Садогурського і віце-адміністратора Уруського Фоми та ін. документи про про господарську діяльність Гермсона, 1768 – 1771 рр., 31 с.
1111. Спр. 1462. Листи поручника Маєвського М., Крокера Гавриїла-Рената, Костки та ін. до віце-адміністратора Самбірської економії Уруського Фоми про господарські справи, контрибуцію і її фальшивого збирача, продажу солі і т.п., квити, 1769 – 1776 рр., 17 с.
1112. Спр. 1852. Документи про віддання бароном де Гартенберг-Садогурським шляхтичам Уруському Фомі та Слонімському Теодорові маєтків сіл Поляни, Голохвасти й Немиринці (угода, господарські звіти, рахунки та ін.), 1773 – 1776 рр., 115 с.
1113. Спр. 1864. Матеріали про оренду Самбірської економії та Дрогобицького повіту (інвентарні описи соляних жуп, листи, рахунки та ін. Документи) т. І, 1761 – 1768 рр., 98 с.
1114. Спр. 1865. Матеріали про оренду Самбірської економії та Дрогобицького повіту (рахунки, баланс, постанови фінансової комісії та ін. документи) т. ІІ, 1769 – 1772 рр., 89 с.
1115. Спр. 1866. Матеріали про оренду Самбірської економії та Дрогобицького повіту (інвентарні описи соляних жуп, фабрик заліза й поташу, реєстр документів, звіти про господарську діяльність адміністраторів та ін. документи) т. ІІІ, 1772 – 1773 рр., 81 с.
1116. Спр. 1922. Огляд справи про розподіл між спадкоємцями графом Жевуським Казимиром і колишнім старостою Котлівського повіту Уруським Лукою – частин спадщини по землевласниках Чурилах, XVIII ст., 17 с.
1117. Спр. 2031. Скарги, судові ухвали, розписки та ін. документи судового процесу між Уруськими (Фомою – Адамом і Лукою) і Жевуським Франциском у справі сплати грошей Уруським Лукою, 1783 – 1811 рр., 70 с.

1118. Спр. 2178. Матеріали про управління віце-адміністратором Уруським Фомою королівськими маєтками Самбірської економії і орендування соляних жуп, торгівлю і т.п. (угоди, листи, рахунки та ін. документи), 1754 – 1774 рр., 61 с.
1119. Спр. 2179. Матеріали про оренду Самбірської економії з її соляними жупами (постанови Скарбової комісії, відповіді на них, угода, лист та ін. документи про адміністрацію жуп щодо задовільнення вимог комісії), 1768 – 1774 рр., 22 с.

Ф. 201 (Греко-католицька митрополича консисторія), оп. 4а,

1120. Спр. 107 Метрична книга с. Попелі за 1784 – 1810 рр., 91 арк.
1121. Спр. 198 Метрична книга с. Попелі за 1784 – 1845 рр., 71 арк.
1122. Спр. 340 Метричні книги сс. Блажів, Монастирець за 1784 – 1830 рр. , 136 арк.
1123. Спр. 341 Метрична книга с. Блажів за 1784 – 17843 рр., 102 арк.
1124. Спр. 440 Метрична книга м. Борислав за 1784 – 1839 рр., 116 арк.
1125. Спр. 739 Метрична книга с. Винники за 1787 – 1893 рр., 175 арк.
1126. Спр. 746 Метрична книга с. Винники за 1784 – 1851 рр., 127 арк.
1127. Спр. 951 Метрична книга с. Волошинова за 1785 – 1846 рр., 104 арк.
1128.
1129. спр. 786 Метрична книга с. Висоцько Вижнє за 1785 – 1845 рр., 184 арк.
1130. Спр. 1087 Метрична книга с. Гвоздець за 1785 – 1845 рр., 114 арк.
1131. Спр. 1277 Метрична книга сс. Гординя, Корналовичі, Кружики, Секирчиці за 1785 – 1800 рр., 81 арк.
1132. Спр. 1278 Метрична книга про народження парафіян с. Гординя (1785 – 1817 рр.), 80 арк.
1133. Спр. 1294 Метрична книга про смерть парафіян с. Городище за 1785 – 1825 рр., 51 арк.
1134. Спр. 1445 Метрична книга сс. Гусне Вижнє, Гусне Нижнє за 1785 – 1850 рр., 106 арк.
1135. Спр. 1446 Метрична книга с. Гусне Вижнє за 1785 – 1850 рр., 137 арк.
1136. Спр. 2307 Метрични книги про смерть парафіян сс. Івашковець, Матків за 1785 – 1843 рр., 38 арк.
1137. Спр. 2586 Метрична книга с. Комарники за 1785 – 1839 рр., 109 арк.
1138. Спр. 2775 Метрична книга с. Кропивник Новий і Старий за 1784 – 1835 рр., 229 арк.
1139. Спр. 3082 Метрична книга с. ЛОпушанка Хомина за 1785 – 1842 рр., 93 арк.
1140. Спр. 3088 Метрична книга про народження парафіян с. Лосинець (1784 – 1821 рр.), 52 арк.
1141. Спр. 3089 Метрична книга про одруження парафіян с. ЛОсинець (1784 – 1864 рр.), 50 арк.
1142. Спр. 3098 Метрична книга с. Лука за 1785 – 1836 рр., 101 арк.
1143. Спр. 3767 Метрична книга запису хрещень церкви с. Матків (1777 – 1783 рр.), 5 арк.

1144. Спр. 4906 Метрична книга с. РОзсохи за 1784 – 1852 рр., 121 арк.
1145. Спр. 4907 Метрична книга с. РОзсохи (1784 – 1885 рр.), 144 арк.
1146. Спр. 5197 Метрична книга сс. Созань, Страшевичі за 1784 – 1848 рр., 72 арк.
1147. Спр. 5458 Метрична книга про народження парафіян с. Ступниця за 1784 – 1841 рр., 101 арк.
1148. Спр. 5459 Метрична книга про одруження і смерть парафіян с. Ступниця за 1786 – 1841 рр., 60 арк.
1149. Спр. 5557 Метрична книга с. Терло (1784 – 1837 рр.), 135 арк.
1150. Спр. 5680 Метрична книга с. Тустановичі за 1784 – 1820 рр., 99 арк.
1151. Спр. 5743 Метрична книга с. Улично за 1784 – 1887 рр., 119 арк.
1152. Спр. 5744 Метрична книга аро смерть парафіян с. Улично за 1786 – 1866 рр., 144 арк.
1153. Спр. 5760 Метрична книга с. Унятичі за 1786 – 1841 рр., 74 арк.
1154. Спр. 6143 Метрична книга про одруження смерть парафіян с. Ясениці Сільна за 1785 – 1851 рр., 108 арк.
1155. Спр. 6144 Метрична книга про одруження парафіян с. Ясениця Сільна за 1785 – 1855 рр., 80 арк.

Ф. 856 (Самбірська економія), оп. 1,

1156. Спр. 1. Привілей короля Сигізмунда І на передання Самбірського повіту під юрисдикцію перемишльського гродського і земського судів (облятований у перемишльські земські акти у 1555 році). 1530 р., 2 с.
1157. Спр. 66. Маніфестація Доброцьких і Куликів проти порушення контракту на купівлю-продаж фільварку в м. Самбір Новий продавцем Волчанським Василем. Оригінал. 1766 р., 1 с.
1158. Спр. 102. Привілеї, декрети, маніфестації та інші документи про спір між економією та власниками і посесорами сіл Ступниця, Рогізно, Бісковичі та ін. за незаконне стягенння мита від перевозу королівської солі через їх села до складів солі в селах Сосниця і Торки. 1635 – 1763 рр., 134 с.
1159. Спр. 107. Угода між посесором Дрогобицького староства Устрицьким Василем та адміністрацією економії про право використання черінних вікон у Дрогобицькій жупі. 1749 р., 2 с.
1160. Спр. 113. Перелік документів, які відносяться до війтівств, солтисівств, корчм і парафій в Розлуцькій і Липецькій країнах. 1508 – 1578 рр., 9 с.
1161. Спр. 126. Привілей і декрети, позови та інші документи про майнові спори між власниками земського села Корналовичі та співвласниками королівського села Кульчиці Кульчицькими і громадами сіл Бабинського та Дублянського ключів. 1532 – 1766 рр., 132 с.
1162. Спр. 128. Протестація підданих села Кульчиці прти нічного нападу, ув’язнення і пограбування співвласниками села Попелями. 1674 р., 2 с.
1163. Спр. 133. Акти допиту свідків у справі побиття підданими села Кульчиці Попелів Івана і Теодора. 1764 р., 4 с.

1164. Спр. 137. Протестація підданих сіл Маньовичі і Морозовичі проти безпідставних переслідувань, зневажань, ув'язнення та інших знущань співвласниками села Ваньовичі Семашами. 1764 – 1768 рр., 3 с.
1165. Спр. 143. Акти допиту свідків в справі спору між власниками села Бачина Бачинським Пукшином Іваном та підданим села Торчиновичі Кархутом Степаном за рій бджіл. 1762 р., 5 с.
1166. Спр. 144. Акти допиту свідків села Торчиновичі про причину падіння рогатої худоби Бачинського Павла. 1762 р., 2 с.
1167. Спр. 145. Декрет у справі загарбання Бачинськими волів, саней і жита у підданих села Торчиновичі. 1763 р., 2 с.
1168. Спр. 146. Інвентарний опис Гвоздецької країни, складений на основі люстрації від 1749 та 1768 рр. 1815 р., 118 с.
1169. Спр. 151. Декрет в справі скарги підданих села Білич на співвласників села Любохова Терлецьких за побиття і пограбування. 1760 р., 4 с.
1170. Спр. 153. Привілей короля Августа II, наданий Вицовським Григорію та Івану на три війтівські лани в селі Виців. 1722 р., 3 с.
1171. Спр. 155. Маніфестація підданих села Волошинова проти загарбання співвласником села Унятичі Добрянським Миколаєм за куплених волів. 1723 р., 2 с.
1172. Спр. 157. Декрет у справі скарги підданих села Волошинова на співвласників і посесорів сіл Любохова і Розсохи Терлецьких, Лісковацьких, Кропивницьких та інших за випас посівів, побиття, поранення та інше. 1760 р., 4 с.
1173. Спр. 159. Акти допиту свідків у справі бійки між священиком Ластовецьким Андрієм та Гвоздецьким в селі Гвіздець. 1760 р., 3 с.
1174. Спр. 180. Дозвіл короля Августа III Турянським Івану і Теодору на відступ вільного лану синам Андрію та Івану в селі Недільна. 1761 р., 4 с.
1175. Спр. 181. Дозвіл короля Августа III Турянським Івану і Андрію на відступ пів вільного лану в селі Недільна Пухеровим Михайлу і Олександру. 1762 р., 4 с.
1176. Спр. 183. Скарга співвласника села Топільниця Топільницького Андрія економії на громаду села Стрілки за несплату боргу. 1766 р., 1 с.
1177. Спр. 189. Привілей короля Августа III, наданий Уруському Хомі Адаму на вільний лан та чверть корчмарського лану в селі Ясениця Замкова. 1763 р., 2 с.
1178. Спр. 190. Привілей короля Станіслава, наданий Уруському Хомі Адаму на два війтівські лани у селі Ясениця Замкова, земельну ділянку у селі Лужок Горішній і частину млинарського лану у селі Сілець. 1771 р., 2 с.
1179. Спр. 200. Деркет у справі скарги співвласників села Сілець Сілецьких на Монастирських і Яворських за побиття і поранення. 1754 р., 8 с.
1180. Спр. 207. Привілей короля Сигізмунда III на наданий Комарницьким Гнату і Івану на додатковий четвертний війтівський лан в с. Багновате. 1595 р., 2 с.

1181. Спр. 211. Акт продажу Ільницьким Футро Василем своїх частин у селах Ільник, Мельничне королеві Боні за 432 злотих. 1543 р., 2 с.
1182. Спр. 212. Заставний запис Ільницького Сухиновича Андрія Жиловичу Прокопу на 4 лани в селі Ільник за 50 злотих. 1608 р., 2 с.
1183. Спр. 214. Позов перемишльського старости посесором села Ільник Земський Кречковським у справі кривди і матеріальних шкод, наданих підданим села. 1713 р., 1 с.
1184. Спр. 216. Позов у справі скарги Ільницьких Фединичів на економію за порушення прав власності на земельні ділянки у селі Ільник і Лосинець. 1760 р., 2 с.
1185. Спр. 217. Контракт мідж братами Ільницькими Черчевичами Іваном і Йосипом на продаж Іваном своєї спадкової частини маєтків у селі Ільник братові Йосипу. 1765 р., 1 с.
1186. Спр. 223. Дозвіл короля Августа III Дверницькому Альберту на відступ війтівства в селі Мита подружжю Бандрівським. 1762 р., 6 с.
1187. Спр. 226. Привілей короля Августа III наданий священикам шляхтичам Ільницьким на довічну посесію двох війтівських ланів в селі Сухий Потік. 1763 р., 6 с.
1188. Спр. 245. Акт введення Комарницького Івана у володіння війтівством у селі Гнила. 1741 р., 1 с.
1189. Спр. 246. Протестація підданих села Гусне Шутрів проти Ільницького Дмитра за убивство їхнього брата Михайла. 1756 р., 2 с.
1190. Спр. 247. Протестація посесора війтівства в селі Гусне Нижнє Комарницького Василя проти посесорів і адміністраторів Либохірської та Липецької країн за нанесення матеріальних шкод. 1758 – 1759 рр., 7 с.
1191. Спр. 250. Протестація економії проти претензій Комарницьких Блажкевичів до війтівства в селі Либохора. 1755 р., 1 с.
1192. Спр. 256. Інвентарний опис Липецької країни. 1749 р., 25 с.
1193. Спр. 258. Інвентарний опис Липецької країни. 1768 р., 21 с.
1194. Спр. 264. Привілей короля Августа III, наданий Боберським на довічне користування війтівством у селі Лопушанка Лехнова. 1759 р., 6 с.
1195. Спр. 283. Інвентарний опис Розлуцької країни. 1749 р., 36 с.
1196. Спр. 285. Інвентарний опис Розлуцької країни. 1768 р., 27 с.
1197. Спр. 291. Дозвіл короля Августа II Дністрянським на відступ війтівства у селі Дністрик Дубовий Дверницьким Івану і Катерині. 1702 р., 8 с.
1198. Спр. 293. Привілей короля Августа III, наданий Дністрянським і Мшанецьким на три війтівські лани у селі Дністрик Дубовий. 1758 р., 8 с.
1199. Спр. 294. Дозвіл короля Августа III Блажовському Юрію на відступ війтівства у селі Жукотин Мілевським Мартину і Домініці. 1763 р., 6 с.
1200. Спр. 295. Привілей короля Августа III, наданий Волчанському Франциску на війтівство у селі Розлуч після смерті його брата Антона. 1761 р., 8 с.

1201. Спр. 304. Дозвіл короля Августа II Чернецькому Олександру на відступ війтівства в селі Яблінка Вижня синові Олександру. 1712 р., 4 с.
1202. Спр. 320. Інвентарний опис Волосянської країни. 1749 р., 29 с.
1203. Спр. 321. Інвентарний опис Волосянської країни. 1768 р., 23 с.
1204. Спр. 322. Привілей короля Августа III, наданий Паславським, Волосянським та Яворському Степану на три війтівських лани в селі Волосянка Велика. 1758 р., 4 с.
1205. Спр. 326. Підтвердження короля Михайла привілею, наданого Кропивницьким на війтівство і попівство у селі Ластівки. 1673 р., 2 с.
1206. Спр. 328. Акт продажу Кропивницьким Андрієм земельної ділянки в селі Ластівки. 1776 р., 2 с.
1207. Спр. 338. Угода між громадою села Биків та Ільницьким Іваном в справі спірних земельних ділянок. 1747 р., 2 с.
1208. Спр. 341. Протестація священиків села Білина Велика Білинських проти невірного розподілу контрибуції громадою села. 1735 р., 1 с.
1209. Спр. 344. Акт допиту свідків у справі самовільного забрання Білинським Григорієм трьох вуликів у підданих села Білина Велика Сюкалів за несплату боргу. 1761 р., 4 с.
1210. Спр. 361. Декрет про вирішення майнового спору між співвласниками села Лука Луцькими та підданими села Дорожів. 1698 – 1758 рр., 7 с.
1211. Спр. 362. Протестація економії проти Попелів за грабіжницькі напади, знущання, лихварські відсотки та інші зловживання супроти підданих села Дорожів. 1710 р., 4 с.
1212. Спр. 365. Посвідчення громади села Дорожів про складення у адміністрації економії заборгованості Попелю Степану в сумі 600 злотих в зв'язку з його неявкою. 1754 р., 2 с.
1213. Спр. 367. Декрет в справі несплати позики підданими сіл Дорожів, Дубляни, Грушова та Татари співвласникам села Луки Луцьким. 1757 р., 6 с.
1214. Спр. 373. Акти допиту свідків в справі зайняття коней підданих села Дорожів співвласником села Лука Винницьким Степаном. 1767 р., 3 с.
1215. Спр. 379. Угода між Городиським Антоном та громадою села Дубляни в зв'язку з спійманням його у громадському лісі. 1760 р., 1 с.
1216. Спр. 381. Акт допиту свідків та позови в справі претензій Созанського Антона до підданих села Літиня за несплату боргу. 1754 – 1755 р., 6 с.
1217. Спр. 385. Декрети, позови, донесення та інші документи про претензії спадкоємців Попеля Степана Хилинських, Підгородецьких та Уруських до громади і посесорів села Лужок Долішній за несплату заборгованості. 1746 - 1762 рр., 29 с.
1218. Спр. 395. Маніфестація громади села Татари проти співвласників села Лука Луцьких за вимагання сплаченої позики. 1755 р., 2 с.
1219. Спр. 414. Інвентарний опис Підбузької країни. 1749 р., 22 с.
1220. Спр. 415. Інвентарний опис Підбузької країни. 1768 р., 14 с.

1221. Спр. 419. Підтвердження короля Августа ІІІ привілею, наданого Татомирам, Гідзанському та Халупчакові на солтисівство в селі Бистриця. 1754 р., 6 с.
1222. Спр. 431. Привілей та декрети в справі спору між підданими села Підбуж та посесорами війтівства Татомирами за вимагання незаконних панщизняних повинностей. 1598 – 1760 рр., 8 с.

Львівська національна наукова бібліотека ім. В. Стефаника,

відділ рукописів.

Ф. 2 (Народний дім), оп. 1,

1223. спр. 142 “Метрика церкви Преображення с. Тустановичі, 1730 – 1776 рр.”, 83 арк.

Ф. 3. (Бібліотека та Центральний архів монастирів оо. Василіан у м. Львові),

1224. Спр. 88 Поминальник Добромильського монастиря (1711 – 1781 рр.), 34 арк.
1225. Спр. 1261 Пом’яник василіанського монастиря Св. Онуфрія в Добромилі (1665 – 1714 рр.), 220 арк.

Ф. 5 (Оссолінських), оп. 1,

1226. Спр. 426/ІІ Збірка угод або документів пп. Ритаровських, 84 с.
1227. Спр. 2026/І Записник Юрія Винницького, перемишльського єпископа, 1654 – 1706 рр., 60 с.
1228. Спр. 2837/ІІІ “Summarium documentorum videlicet limitum, decretorum ac aliorum privilegiorum ad bona oeconomiarum Samboriensis, Niepolomicensis ac aliarum tenutarum servientium, regestratura guberniali per extensum reperibilium, anno 1787 confectum”, 194 с.
1229. Спр. 2901/ІІ Акти дрогобицького замкового суду (1753 – 1769), 589 с.
1230. Спр. 3862/ІІІ Акти перемишльської грекокатолицької капітули (1579 – 1669), 101 арк.
1231. Спр. 3863/ІІІ Акти перемишльської грекокатолицької капітули (1586 – 1779), 101 арк.
1232. Спр. 4538/І “Causa generosorum Tatomirów cum generosis Nahuiowski et nobilibus Tatomiry ac aliis” (XVIII ст.), 24 арк.

Ф. 141 (Колекція Олександра Чоловського),
оп. І.

1233. Спр. 37 Маєткові справи шляхти с. Кульчиць. Записки 1589 –1703 рр., 158 с.

Оп. ІІ.

1234. Спр. 74 Родинно-маєткові документи Єжи Блажівського (1724 – 1818), 81 арк.

1235. Спр. 78 Родинно-маєткові документи Йосифа Братківського (1704 – 1707, 1800 – 1812), 76 арк.
1236. Спр. 138 Родинно-маєткові документи Яна Дверницького (1759 – 1840), 115 арк.
1237. Спр. 222 Родинно-маєткові документи Лазаря Гординського (1756 – 1840), 118 арк.
1238. Спр. 223 Родинно-маєткові документи Лева Городиського (1770 – 1852), 156 арк.
1239. Спр. 255 Родинно-маєткові документи Петра Яворського (1770 – 1869), 180 арк.
1240. Спр. 319 Родинно-маєткові документи Луки Комарницького (1745 – 1829), 116 арк.
1241. Спр. 328 Родинно-маєткові документи Вінцентія Копистинського (1776 – 1848), 56 арк.
1242. Спр. 352 Родинно-маєткові документи Григорія Кропивницького (1794 – 1822), 23 арк.
1243. Спр. 366 Родинно-маєткові документи Петра Криницького (1727 – 1842), 72 арк.
1244. Спр. 417 Родинно-маєткові документи Стефана Луцького Одинака (1810 – 1848), 47 арк.
1245. Спр. 441 Родинно-маєткові документи Лукаша Матківського (1782 – 1848), 43 арк.
1246. Спр. 492 Родинно-маєткові документи Стефана Нанівського (1792 – 1824), 14 арк.
1247. Спр. 526 Родинно-маєткові документи Базилія Ортинського (1763 – 1810), 7 арк.
1248. Спр. 667 Родинно-маєткові документи Тадея Стрільбицького (1700 – 1824), 54 арк.
1249. Спр. 695 Родинно-маєткові документи Яна Созанського (1773 – 1848), 78 арк.
1250. Спр. 724 Родинно-маєткові документи Василя Татомира (1757 – 1814), 27 арк.
1251. Спр. 763 Родинно-маєткові документи Станіслава УРуського (1734 – 1804), 47 арк.
1252. Спр. 764 Родинно-маєткові документи Матея Устрицького (1741 – 1772), 25 арк.

Оп. III.

1253. Спр. 14 Родинно-маєткові документи Бачинських (1796 – 1847), 72 арк.
1254. Спр. 62 Родинно-маєткові документи Винницьких (XVIII – XIX), 76 арк.
1255. Спр. 63 Родинно-маєткові документи Височанських (XVIII – XIX), 14 арк.
1256. Спр. 110 Родинно-маєткові документи Гординських (XVIII – XIX), 18 арк.

1257. Спр. 112 Родинно-маєткові документи Городиських (XVIII – XIX), 34 арк.
1258. Спр. 136 Родинно-маєткові документи Дверницьких (XVII – XIX), 86 арк.
1259. Спр. 205 Родинно-маєткові документи Ільницьких (XVIII – XIX), 18 арк.
1260. Спр. 229 Родинно-маєткові документи Комарницьких (XVII – XIX), 27 арк.
1261. Спр. 235 Родинно-маєткові документи Корчинських (XVII – XIX), 19 арк.
1262. Спр. 252 Родинно-маєткові документи Кульчицьких (XVII – XIX), 47 арк.
1263. Спр. 314 Родинно-маєткові документи Монастирських (XVII – XIX), 37 арк.
1264. Спр. 323 Родинно-маєткові документи Матківських (XVIII – XIX), 34 арк.
1265. Спр. 403 Родинно-маєткові документи Попелів (XVIII – XIX), 19 арк.
1266. Спр. 424 Родинно-маєткові документи Рогозинських (XVIII – XIX), 29 арк.
1267. Спр. 441 Родинно-маєткові документи Сілецьких (XVIII – XIX), 22 арк.
1268. Спр. 465 Родинно-маєткові документи Стрільбицьких (1700 – 1908), 125 арк.
1269. Спр. 489 Родинно-маєткові документи Турянських (XVIII – XIX), 89 арк.
1270. Спр. 501 Родинно-маєткові документи Устрицьких (XVIII – XIX), 22 арк.
1271. Спр. 572 Родинно-маєткові документи Яворських (XVIII – XIX), 50 арк.

Львівська центральна провінційна бібліотека Отців Василіян при Свято-Онуфріївському монастирі.

1272. Ф. 12.2 “Рукописи бібліотеки Крехівського монастиря”, Оп. 1, Спр. 14 “Пом’янник Лаврівського Свято-Онуфріївськго монастиря”, 208 арк.

Наукова бібліотека Львівського національного університету ім. Івана Франка. Відділ рукописних, стародрукованих та рідкісних книг імені Ф.П. Максименка.

Ф. Самбірська економія.

1273. Спр. 514/III “Winny poddanych wsi ekonomii Samborskiey, 1658 – 1665”, 276 арк.
1274. Спр. 515/III “Winny poddanych wsi ekonomii Samborskiey, 1667 – 1670”, 141 арк.

1275. Спр. 517/III “Liber inscripciorum, contractus resignationis tam intra quam extra conventuum celebrationem, idque inter colonos samboriensis, 1598 – 1612”, 910 арк.
1276. Спр. 518/III “Liber inscripciorum, contractus resignationis tam intra quam extra conventuum celebrationem, id que inter colonos samboriensis, 1614 – 1632”, 625 арк.
1277. Спр. 519/III “Liber inscripciorum, contractus resignationis curiae Oeconomiae Samboriensis, 1642 – 1649”, 251 арк.
1278. Спр.520/III “Liber inscripciorum, contractus resignationis tam intra quam extra conventuum celebrationem, idque inter colonos samboriensis, 1650 – 1669”, 577 арк.
1279. Спр.521/III “Liber oblatarum officii curiae arcis JKM Samboriensis, 1734 – 1757”, 449 арк.
1280. Спр. 522/III “Indukta manifestacyi, protestacyi… do akt zamku ekonomii JKM Samborskiey … podanych, 1740 – 1756”, 615 арк.
1281. Спр. 524/III “Liber decretorum curiae Regali Samboriensis sub agitacione commissionis JKM prolatorum, 1746 – 1752”, 135 арк.
1282. Спр. 525/III “Liber decretorum iudicii viceadministratorialis Oeconomiae Samboriensis, 1757 – 1763”, 415 арк.
1283. Спр. 526/III “Instrumentum commissionis JKM Oeconomiae Samboriensis, 1696”, 39 арк.
1284. Спр. 528/III “Prothocollon recognicionum coram actis Curiae Regalis Samboriensis, 1726 – 1757 ”, 146 арк.
1285. Спр. 529/III “Dekreta sądu viceadministratorskiego ekonomii Samborskiey, 1715-1720”, 154 арк.
1286. Спр. 531/III “Acta iudicii Curiae Regalis Samboriensis, 1764 – 1767”, 400 арк.
1287. Спр. 534/IV „Lustracye krain Rozłuckiey i Lipeckiey, 1749, 1768”, 99 арк.
1288. Спр. 536/III “Acta iudicialia curiae JKM Samboriensis oeconomiae, 1673 – 1679”, 271 арк.
1289. Спр. 537/III „Akta iudicii viceadministratorialis JKM oeconomiae Samboriensis ex anno 1699-1715”, 290 арк.
1290. Спр. 538/III Sumariusz prowentów w ekonomii Samborskiej, 1765 – 1766. Inwentarz krainy Lubochorskiej, 1767. Protokoły sądów zborowych, 1766 – 1768”, 244 арк.
1291. Спр. 540/III „Acta iudicii curiae JKM oeconomiae Samboriensis, 1710 – 1713”, 300 арк.
1292. Спр. 542/III “Akta sądu viceadministratorskiego oeconomii Samborskiej, 1713 – 1719”, 244 арк.
1293. Спр. 544/ III „Protokollon decretorum Curiae Regalis Zuppae Salensis, 1647 – 1656”, 229 арк.
1294. Спр. 546/III “Acta iudicii Curiae Regali Samboriensis, 1757 – 1771”, 349 арк.
1295. Спр.547/III „Ksiąga dekretów sądu wiceadministratorskiego ekonomii Samborskiej, 1732 – 1746”, 760 арк.

1296. Спр. 548/III “Selectio variarum transactionem Curiae Regalis Samboriensis sub variis actibus annorum variorum, 1633 – 1720”, 594 арк.
1297. Спр.551/III “Liber actorum zuppae Salensis (Stara Sól), 1605 – 1617”, 499 арк.
1298. Спр. 552/III “Liber actorum Curiae JKM zuppae (Stara Sól) Salensis, 1679 – 1685”, 294 арк.
1299. Спр. 553/III “Liber variarum transactorum Curiae JKM Zuppae salensis, 1660 – 1687”, 499 арк.
1300. Спр. 554/III „Liber actorum curiae JKM Zuppae Salensis, 1737 – 1738”, 76 арк.
1301. Спр. 555/III „Księga dekretów sądu krajniczego krainy Gwozdeckiej, 1758 – 1771”, 279 арк.
1302. Спр. 557/III “Wpisy transakcyj Zupy Starosolskiey, 1626 – 1642”, 434 арк.
1303. Спр.558/III „Liber actorum Curiae Regalis Samboriensis, 1764 – 1771”, 459 арк.
1304. Спр. 564/III „Reskrypta stante functione viceadministratoriali oeconomiae Samboriensis 1757-1760 do administracyj Samborskiey expediowane”, 269 арк.
1305. Спр. 565/III „Akta Komisyi JKM Skarbowej ekonomii Samborskiej, 1760 – 1762 ”, 172 арк.
1306. Спр. 566/III „Liber oblatarum Curiae arcis Samboriensis ex a. 1731 – 1734”, 269 арк.
1307. Спр. 568/III „Manualia dekretów sądów wiceadministratorsich ekonomii Samborskiej, 1748 – 1757”, 658 арк.
1308. Спр. 569/III „Reskrypta od Komisyi JKM Skarbowej do administracyi ekonomii Samborskiej, 1739 – 1757”, 628 арк.
1309. Спр. 570/III “Protokollon Curiae JKM Zuppae Salensis, 1691-1704”, 779 арк.
1310. Спр. 571/III „Liber actorum Zupae salensis, 1646 – 1661”, 255 арк.
1311. Спр. 572/III „Akta krainy Ilnik ekonomii Samborskiej, 1763 – 1779”, 89 арк.
1312. Спр. 573/IV „Akta sądu krajniczego w Jaworowie, 1777 – 1779”, 11 арк.
1313. Спр. 630/IV „Inwentarz krain Ilnickiej i Lubochorskiej w ekonomii Samborskiej,1749, 1768”, 93 арк.

ARCHIWUM GŁÓWNY AKT DAWNYCH W WARSZAWIE

Archiwum Skarbu Koronnego,

Dział 85 Rejestry Popisowe Wojska Roronnego,

1314. Sygn. 68 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1651 – 1658, k. 222.
1315. Sygn. 69 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1653 – 1658, k. 240.
1316. Sygn. 70 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1654, k. 198.

1317. Sygn. 82 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1651 – 1659, k. 278.
1318. Sygn. 95 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1663 – 1664, k. 210.
1319. Sygn. 96 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1663 – 1667, k. 286.
1320. Sygn. 97 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1663 – 1667, k. 248.
1321. Sygn. 98 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1663 – 1667, k. 251.
1322. Sygn. 99 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1663 – 1667, k. 171.
1323. Sygn. 100 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1663 – 1672, k. 111.
1324. Sygn. 101 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1673, k. 188.
1325. Sygn. 102 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1673, k. 219.
1326. Sygn. 103 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1673, k. 154.
1327. Sygn. 113 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1677 – 1679, k. 192.
1328. Sygn. 114 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1677 – 1679, k. 195.
1329. Sygn. 115 Regestra popisowe oraz indemnizacje za szkody, 1677 – 1679, k. 202.

Archiwum Kameralne, II (Panowanie Augusta III),

1330. Sygn. II/32 [Decyzje Kamery, raporty jej do króla, korespondencja, prośby. Od nr 501 do nr 600], 9.04.1738 – 23.07.1738, 281 s.
1331. Sygn. II/33 [Decyzje Kamery, raporty jej do króla, korespondencja, prośby. Od nr 601 do nr 700], 7.09.1738 – 22.09.1738, 486 s.
1332. Sygn. II/61 Roj 1743. Dyspozycje Kamery JKMci No 36, 37, 38, 39, 40 [Decyzje Kamery, raporty jej do króla, korespondencja, prośy. Od nr 3401 do nr 3500], 14.09.1742 – 14.01.1743, 357 s.
1333. Sygn. II/71 Od r. 1744 do 1745. Dyspozycje Kamery JKMci No 46, 47, 48, 49, 50 [Decyzje Kamery, raporty jej do króla, korespondencja, prośy. Od nr 4401 do nr 4500], 27.08.1744 – 18.09.1744, 357 s.
1334. Sygn. II/72 [Decyzje Kamery, raporty jej do króla, korespondencja, prośy. Od nr 4401 do nr 4600], 7.09.1744 – 23.12.1744, 331 s.

Archiwum Zamoyskich.

1335. Sygn. 2977 Privilegia super scultetas, poponatus et locationes in capitanei Samboriensi. Przywileje z lat 1292 – 1566. K. 149.
1336. Sygn. 2978 Inwentarz albo spisanie wszytkich i wszelakich dochodów pozytków starostwa Samborskego etc., r. 1585, k. 316.

Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z archidiecezji lwowskiej.

1337. Sygn. 1228 Par. Skole, dek. Stryj; Kięga metrykalna chrztów 1732 – 1826, ślubów 1733 – 1825 i zgonów/pogrzebów 1744 – 1824 dla całej parafii, r. 1732 – 1826, 230 s.

Księgi metrykalne parafii wyznania rzymskokatolickiego z diecezji Przemyskiej.

1338. Sygn. 3 Par. Drohobycz, dek. Drohobycz. Księga metrykalna urodzeń 1784 – 1791 i zgonów 1784 – 1791 tylko dla miasta Drohobycz, r. 1784 – 1812, 412 s.
1339. Sygn. 14 Par. Dublany, dek Drohobycz. Księga metrykalna urodzeń 1784 – 1861, ślubóów 1784 – 1861 i zgonów 1784 – 1872 tylko dla wsi Kranzberg, r. 1784 – 1884, 365 s.
1340. Sygn. 50 Par. Stary Sambor, dek. Sambor. Księga metrykalna urodzeń dla całej parafii, T. I. R. 1786 – 1809, 105 s.
1341. Sygn. 70. Par. Laszki Murowane, dek. Sambor. Księga metrykalna urodzeń 1782 – 1848, ślubów 1786 – 1910 o zgonów 1786 – 1910 dla całej parafii 1782 – 1910. R. 1782 – 1910, 266 s.

Metryka Koronna,

1342. Sygn. 122 "Inscriptiones variae sub eodem Stephano rege, vicecancellario rn-do Joanne Borukowski, annorum", 1566, 1578 – 1580, k. 549.
1343. Sygn. 131 „Regestrum primum privilegiorum et recognitionum etc. cancellariae minoris -- ad relationem -- Alberti Baranowski nominati Praemisliensis-ac R.P. vincecancellarii ...", 1585, k. 387
1344. Sygn. 132 „Regestrum secundum cancellariae minoris -- privilegiorum et recognitionum etc. ad relationem ... Alberti Baranowski ... vicecancellarii ...", 1586, k. 235.
1345. Sygn. 147 „Regestrum quartum cancellariae minoris -- privilegiorum ad relationem ... Petri Tylicki ... vicecancellari ...", 1601 – 1602, k. 280.
1346. Sygn. 151 „Regestrum primum privilegiorum ad relationem -- Mathiae Pstrokonski de Buzenin ... R.P. supremi cancellarii ...", 1606 – 1609, k. 352.
1347. Sygn. 156 „Regestrum I-um cancellariae maioris ... privilegiorum et inscriptionum ad relationem ... Faelicis Kryski in Drobnin R.P. supremi cancellarii ...", 1613 – 1615, k. 524.
1348. Sygn. 166 „Regestrum tertium privilegiorum ... ad relationem ... Andreae Lipski a Lipe ... R.P. vicecancellarii ", 1620 – 1622, k. 605.
1349. Sygn. 168 „Regestrum tertium privilegiorum ... ad relationem ... Venceslai a Leszno Lesczinski R.P. vicecancellarii ...", 1622, k. 319.
1350. Sygn. S 1 „1658 – 1660", s. 358.
1351. Sygn. S 2 „1659 – 1660", k. 89.
1352. Sygn. S 3 „Regestrum privilegiorum, mandatorum, rescriptorum et aliarum quarumvis literarum S. R. M-tis ex cancellaria Regni maiori extraditarum et receptarum cancellariatu ... Nicolai ... Prazmowsky ... supremi Regni

cancellarii per nobilem Stephanum Hankiewic metricantem sigillatarum ...", 1659 – 1662, k. 304.

1353. Sygn. S 7 „Regestrum privilegiorum, mandatorum, rescriptorum aliarumque literarum regiarum extraditarum ...", 1663, k. 107.
1354. Sygn. S 12 „Metrices sigillatorum vicecancellariatu ... Andreae Olszowski ... ". "Regestrum privilegiorum, rescriptorum et aliarum quarumvis literarum regiarum in cancellaria Regni maiori sigillatarum et extraditarum ... cancellariatu ... Joannis ... Leszczyński ... ", 1671 – 1673, 1669, k. 140.

tzw. Metryka Litewska.

1355. Dział I. B. Księgi wpisów koronnych. –Sygn. 22 "Inwentarz pożytkow starostwa Samborskiego, które się pokazały roku 1568 po zescziu starosty mieisca tego Starzechowskiego woiewody podolskiego, spisany przez pana Iana Zamoiskiego Secr. I. K. Mei; Regestrum privilegiorum capitaneus samboriensis; Inwentarz starostwa Drohobiczkiego cześci thei, kthora byla pusczona Krol. iego Mczi po zescziu p. Starzewskiego; Privilegia capitaneatus Drohobicensis". R. 1568, 1017 s.
1356. Dział IV B. Księgi rewizji i opisów, w tym księgi Komisji Boni Ordinis (lubelskiej). – Sygn. 9 Kopie przywilejów na dobra w województwach ruskich, przedłożone w czasie lustracji w 1564 roku. 915 s.

Zbiór Alexandra Czołowskiego.

1357. Sygn. 133 "Nobilitas", r. 1782 – 1845, 180 s.
1358. Sygn. 134 "Drobna szlachta", r. 1679, 1774, 1810 – 1864, 415 s.
1359. Sygn. 474 Ludwik Zieliński, XIX w., 73 s.
1360. Sygn. 475 Ludwik Zieliński, XIX w., 53 s.
1361. Sygn. 587 Siemiginowscy, h. Sas, r. 1842, 52 s.
1362. Sygn. 598 Szeptyccy [h. własnego], r. 1781- 1862, 72 s.
1363. Sygn. 613 Genealogie i poświadczenia szlacheckiego pochodzenia, XVIII - XX w., 72 s.

Zbiór dokumentów pergamentowych,

1364. Sygn. 1395 August II, król polski, ozwala małżąnkom Dołżańskim uczynić wlewek dotyczący dwóch łanów we wsi Łużku na rzecz Uruskich, 23.X.1698, k. 2.
1365. Sygn. 1452 Stanisław Odrowąż, starosta samborski, przedaje tymanoi Daszku ze Strzyłek sołectwo w tey że wsi okreslaiąć prawa y powinności, 15.XI.1530, k. 1.
1366. Sygn. 4698 Władysław IV, król polski, zapisuje braciom Iwankowi zw. Szirecz, i Klimaszkowi 200 grn na sołectwie czyli kniatwie we wsi Wołoskie Wysockie w powiecie samborskim, 21.III.1430, k. 2.
1367. Sygn. 4777 sąd ziemski przemyski stwierdza, że Jacko Tustanowski odstąpił swą część wsi Ułyczno królowi Zygmundowi, 12.XI.1539, k. 1.

1368. Sygn. 4782 Bona, królowa polska, nadaje Waiskowi Tatomirowi prawo zasadzenia wsi na prawie wołoskim pod nazwą Smolna Wola, 10.X:1553, k.1 .
1369. Sygn. 6049 August II, król poski, zatwierdza nadanie komisarzy królewskich z 25.VIII.1695 łanu sołtyskiego dla Teodora popowicza Wołczańskiego z synami Janem y Stephanem, 3.VIII.1713, k. 2.

Zbiór dokumentów papierowych,

1370. Sygn. 1714 Jan III, król polski, aprobuje nadanie Janowi z Dobrej i Annie Zadzielskiej, małżąkom, sługom zamku samborskiego, 2 pustych łanów we wsi Łużku klucza dublańskiego przez Ottona Felkierzamba, komisarza królewskiego, 30.VI.1693, k. 2.
1371. Sygn. 1777 August II, król polski, nadaje Andrzejowi Broszniowskiemu, towaryszowi chorągwi pancernej 1 i ¼ łanu wójtostwa we wsi Niedzielnej, 3.IX:1702, k. 2.
1372. Sygn. 1818 August III, król polski, zezwala Stefanowi Dwernickiemu, pisarzowi ziemskiemu przemyskiemu na ustążienie wójtostwa we wsi Myta synowi Faustynowi Wojciechowi, 14.VII.1758, k. 2.
1373. Sygn. 3227 August II, król polski, zachowuje Teodorę Terlecką, Onufriego y Stephana Terleckich, Tymka Bezruczka, Teodora Merdycza, Bazylego Wazurycza, Michała Prokopowego Tychowskich y Sienka Wyzurycza przy wójtostwie e wsi Tychej, ekonomii samborskiej, 20.III.1726, k. 2.
1374. Sygn. 3388 Jan Kazimierz, król polski, nadaje Wojciechowi Wolskiemu, stanowniczemu, wójtostwo we wsi Strynia wskujące po śmierci Jana Kczeryca, Henryka Spryńskiego i Jana, Iwana, Suchyna, Ryca, 15.IV.1667, k. 2.
1375. Sygn. 3395 Jan III, król polski, zachowuje Iwana Stephana Hrycia Senkowego, Iwana Pawłowego popowiczów Ilniczańskich przy popostwie Ilnickim albo zakopańskim, 31.III.1676, k. 2.
1376. Sygn. 3403 Jan III, król polski, zezwala nabożnemu Mikołajowie Sycańskiemu i Iwanowi Strzeleckiemu na cesje popostwa Krzywczańskiego w ekonomii samborskiej na rzecz Stephana Sycańskiego, Piotra i Iwana Woroniczów, Fedora Paluniczaka, Pawła Hołowanicza i Lesia Leszniakowego, 6.V.1682, k. 1.
1377. Sygn. 3414 Jan III, król polski, zachowuje prawo Bazylego Strzelbickiego, popa wanowskiego, do gruntu przy cerkwie św. Mikołaja w Waniowicach, 20.II.1693, k. 2.

ARCHIWUM PAŃSTWOWE W PRZEMYŚLU

Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego w Przemyślu,

1378. Sygn. 22 Wizyty cerkwi dekanatu drohobyckiego, r. 1764, 30 s.
1379. Sygn. 23 Wizytacje dekanatu drohobyckiego, r. 1743, 1760, 1761, 72 s.
1380. Sygn. 36 Wizytacje dekanatu mokrzańskiego, r. 1744, 20 s.
1381. Sygn. 52 Rewizja dekanatu starosamborskiego, r. 1765, 80 s.

1382. Sygn. 53 Wizytacje dekanatu starosolskiego, r. 1744, 1761, 40 s.
1383. Sygn. 55 Wizytacje dekanatu Wysoczańskiego, r. 1743, 1761, 52 s.
1384. Sygn. 66 (Spisy dusz), r. 1767, 467 s.
1385. Sygn. 67 (Spisy dusz), r. 1773 – 1784, 306 s.
1386. Sygn. 84 Akta sądu cerkiewnego, r. 1709 – 1729, 98 s.
1387. Sygn. 220 Wykazy duchownych nowo wyswięconch, r. 1731 – 1740, 170 s.
1388. Sygn. 7270 Kopie ksiąg metrykalnych parafii Bilina Wielka z filią Bilinka, 1784 – 1851, 584 s.
1389. Sygn. 7274 Kopie ksiąg metrykalnych parafii Byków z filiami Glinne, Ortynice, 1784 – 1851, 484 s.
1390. Sygn. 7278 Kopie ksiąg metrykalnych parafii Horodyszcze z filią Szade, 1784 – 1851, 492 s.
1391. Sygn. 7313 Kopie ksiąg metrykalnych parafii Krynice, 1783 – 1836, 366 s.
1392. Sygn. 7480 Kopie ksiąg metrykalnych parafii Zwór z filią Wola Błażowa, 1786 – 1892, 68 s.
1393. Sygn. 7656 Kopie ksiąg metrykalnych parafii Hołowsko z filią Zubrzyca, 1786 – 1870, 274 s.
1394. Sygn. 7665 Kopie ksiąg metrykalnych parafii Jawora Górna z filią Jawora Dolna, 1784 – 1862, 592 s.
1395. Sygn. Suplement 1 Protokoły sądów cerkownych, r. 1661-1688, 886 s.
1396. Sygn. Suplement 2: Protokoły czynności sądu biskupiego obrządku greckokatoliskiego, r. 1698 – 1702, 460 s.
1397. Sygn. Suplement 3 Protokoły czynności sądu biskupiego obrządku greckokatolickiego, r. 1702 – 1705, 396 s.
1398. Sygn. Suplement 4 Protokollum causarum / Protokoły czynności sądu biskupiego r. 1705 – 1709, 322 s.
1399. Sygn. Suplement 5 Protocollon causarum / Protokoły czynności sądu biskupiego metropolitańskiego obrządku greckokatolickiego, r. 1710 – 1712, 239 s.
1400. Sygn. Suplement 6 Protocollum causarum / Protokoły sądu biskupiego i metropolitańskiego obrządku greckokatolickiego, r. 1710 – 1716, 340 s.
1401. Sygn. Suplement 7 Protocollum causarum / Protokoły sądu biskupiego i metropolitańskiego obrządku greckokatolickiego, r. 1717, 173 s.
1402. Sygn. Suplement 8 Protokoły dekretów ferowanych presente I. Hieronimo Ustrycki episcopo Premisliensi, Sanocensi, Samboriensi, r. 1716 – 1720, 175 s.
1403. Sygn. Suplement 9 Protocollum causarum / Protokoły czynności sądu biskupiego obrządku greckokatolickiego, r. 1724. – 1727, 174 s.
1404. Sygn. Suplement 10 Protocoły czynności sądu duchownego obrządku greckokatolickiego, r. 1728 – 1732, 367 s.
1405. Sygn. Suplement 11 Protocollon decretorum suspiciis JuetvRev. Domini Hieronimi Ustrycki. Protokoły czynności sądu duchownego greckokatolickiego, r. 1732 – 1740, 324 s.
1406. Sygn. Suplement 12 Protocollon decretorum documentorum, r. 1736 – 1741, 141 s.

1407. Sygn. Suplement 13 Acta Curie Episkopalis Premisliensis annorum 1740-1741. Ad mensem 8-brem exolusive stante notariatu generesi olim Pauli Lewczynski connotante, 176 s.
1408. Sygn. Suplement 14 Acta consistorij premisliensis, r. 1741 – 1752, 952 s.
1409. Sygn. Suplement 15 Protocollum causarum, Acta Consistorii Generalis, r. 1753 – 1758, 669 s.
1410. Sygn. Suplement 16 Protocollum causarum, Acta Consistorii Generalis, r. 1759 – 1761, 203 s.
1411. Sygn. Suplement 17 Prothocollon actorum curiae episcopatlis ... Athanasii Szeptycki etc. r. 1762 – 1765, 715 s.
1412. Sygn. Suplement 18 Prothocollum actorum, r. 1765 1767, 649 s.

Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławie.
Rękopisy,

1413. Sygn. 9662/I Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r., Pol. XVIII w., 40 s.

Biblioteka Narodowa, Warszawa.
Rękopisy,

1414. Biblioteka Kapituły Grecko-Katolickiej w Przemyślu, sygn. akc. 2936 “Księga parafii we wsi Winniki za lata 1721-1764”. – 75 k.

ОПУБЛІКОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА МАТЕРІАЛИ

1415. Андрусяк М. Записник митрополита Ю.Винницького з 1706 р. / М. Андрусяк // Записки Чина св. Василія Великого. – 1932. – Т. 4, № 1 – 2. – С. 180 – 204.
1416. Архив Юго-Западной России, издаваемый Временною коммиссіею для разбора древнихъ актовъ, высочайше учрежденною при Кіевскомъ, Подольскомъ и Волынскомъ генералъ-губернаторѣ. Кіевъ: Типографія Г.Т. Корчакъ-Новицкаго, 1883. – Ч. 1. – Т. VI Акты о церковно-религіозныхъ отношеніяхъ въ Юго-Западной Руси. (1322 – 1648). – 182+938 с.
1417. Грамоти XIV ст. / Упоряд., вступ.ст., комент. і словники-покажчики М.М. Пещак. – К.: Наукова думка, 1974. – 255 с.
1418. Грушевський М. Матеріали до історії суспільно-політичних і економічних відносин Західної України. Серія перша (ч. 1-80) (1361 – 1530), серія друга (ч. 81 – 132) (1531 – 1574) / М. Грушевський // Грушевський М.С. Твори: У 50 т. – Львів: Світ, 2005. – Т. 7: Серія „Історичні студії та розвідки (1900 – 1906)”. – С. 140 – 299.
1419. Грушевський М. Описі Перемиського староства 1495 – 1497 рр. / М. Грушевський // Грушевський М. Твори: У 50 т. – Львів: Світ, 2003. – Т. 5: Серія “Історичні студії та розвідки (1888 – 1896)”. – С. 84 – 105.
1420. Грушевський М. Сторінка з історії українсько-руського сільського духовенства (по самбірським актам XVI в.) / М. Грушевський //

Грушевський М.С. Твори: У 50 т. – Львів: Світ, 2005. – Т. 7: Серія „Історичні студії та розвідки (1900 – 1906)". – С. 3 – 75.
1421. Жерела до історії України-Руси / Археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. 1: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 1. Люстрації земель Галицької і Перемиської / Під ред. М. Грушевського. – Львів: Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1895. – 312 с.
1422. Жерела до історії України-Руси / Археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. 2: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 2. Люстрації земель Перемиської і Сяноцької / Під ред. М. Грушевського. – Львів: Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1897. – 315 с.
1423. Жерела до історії України-Руси / Археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. 3: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 3. Люстрації земель Холмської, Белзької й Львівської / Під ред. М. Грушевського. – Львів: Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1900. – 584 с.
1424. Жерела до історії України-Руси / Археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. 4: Матеріяли до історії Галичини. Т. 1. Акти з р. 1648 – 1649 / Під ред. С. Томашівського. – Львів: Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1898. – 411 с.
1425. Жерела до історії України-Руси / Археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. 5: Матеріяли до історії Галичини. Т. 2. Акти з р. 1649 – 1651 / Під ред. С. Томашівського. – Львів: Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1901. – 356 с.
1426. Жерела до історії України-Руси / Археографічна комісія Наукового товариства імені Шевченка. – Т. 7: Описи королівщин в землях руських XVI віку. Т. 4. Люстрація 1570 р. / Під ред. М. Грушевського. – Львів: Накладом Наукового товариства імені Шевченка, 1903. – 367 с.
1427. Зубрицький М. Село Кіндратів (турецького пов.). Засновок, минуле і теперішнє житє / М. Зубрицький // Житє і слово, вістник літератури, історії і фольклору. – Львів, 1895. – Т. IV. Рік II, книга IV за Іюль і Август. – С. 104 – 112.
1428. Зубрицький М. Село Мшанець Старосамбірського повіта. Матеріяли до історії галицького села / М. Зубрицький // Записки НТШ. – 1906. – Т. LXX. – С. 114 – 167.
1429. Корені та парості: український генеалогікон / Упоряд. тексту та іл., авт. вступ ст. та приміт. В. Шевчук. – К.: Либідь, 2008. – 472 с.: іл.
1430. Купчинський О. Акти та документи Галицько-Волинського князівства XIII – першої половини XIV століть. Дослідження. Тексти / О. Купчинський. – Львів: НТШ, 2004. – 1283 с.
1431. Купчинський О. Забуті та невідомі староукраїнські грамоти XIV – першої половини XV ст. / О. Купчинський // Записки НТШ. – Львів, 1997. – Т. CCXXXIII Праці Історично-філософської секції. – С. 333 – 359.

1432. Розов В. Українські грамоти. – Київ: Друкарня Української Академії Наук, 1928. – Т. 1 XIV і перша половина XV в. – 176+75+IX с.
1433. Петрушевичъ А.С. Сводная галицко-русская лѣтописъ съ 1600 по 1700 годъ / А.С. Петрушевичъ. – Львовъ: изъ типографіи ставропигійского института, 1874. – С. 98 – 99.
1434. Смуток І., Тимошенко Л. Дрогобицьке староство в актах люстрації Руського воєводства 1765 року / І. Смуток, Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2002. – Вип.6. – С. 473 – 512.
1435. Смуток І., Тимошенко Л. Інвентар Дрогобицького староства 1568 р. / І. Смуток, Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. X. – С. 519 – 570.
1436. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1873. – T. IV. – VI+303 s.
1437. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1876. – T. VI. – VI+302 s.
1438. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1878. – T. VII. – VI+326 s.
1439. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1880. – T. VIII. – VI+351 s.
1440. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1884. – T. X. Spis oblat zawartycz w aktach grosu i ziemstwa lwowskiego. – VI + 542 s.
1441. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1888. – T. XIII. Najdawniejsze zapiski sądów przemyskich i przeworskiego 1436 – 1468. – XIV + 729 s.

1442. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1901. – T. XVII. Najdawniejsze zapiski sądów grodzkich przemyskich i lwowskich 1469 – 1506. – LVIII + 660 s.
1443. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1903. – T. XVIII. Najdawniejsze zapiski sądu ziemskiego przemyskiego 1469 – 1506. – XLIII + 701 s.
1444. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1906. – T. XIX. – XXXIV + 855 s.
1445. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1909. – T. XX. Lauda Sejmikowie, t. I. Lauda wiszeńskie 1572 – 1648 r. – L + 639 s.
1446. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1911. – T. XXI. Lauda Sejmikowie, t. II. Lauda wiszeńskie 1648 – 1673 r. – T.XXI. – s. XXXI + 753 s.
1447. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1914. – T. XXII. Lauda Sejmikowie, t. III. Lauda wiszeńskie 1673 – 1732 r. – XXI + 848 s.
1448. Akta Grodzkie i Ziemskie z czasów Rzeczypospolitej z Archiwum t.zw. Bernardyńskiego we Lwowie, w skutek fundacyi śp. Alexandra hr. Stadnickiego, wydane staraniem Galicijskiego Wydziału krajowego. – Lwów: Główny skład w księgarni Seyfartha i Czaykowskiego. Z I. Zwięzkowej drukarni we Lwowie, 1928. – T. XXIII. Lauda Sejmikowie wiszeńskie, lwowskie, przemyskie i sanockie 1731 – 1772. – XXI + 682 s.
1449. Aleksandrovyč Volodymyr. The Will and Testament of Afanasij Kal'nofojs'kyj / Volodymyr Aleksandrovyč // Harvard Ukrainian Stuadies. – 1991, December. – Vol. XV, nr 3/4. – P. 415 – 428.

1450. Dokumenta dotyczące dawnej ekonomii Samborskiej // Dodatek miesięczny do „Gazety Lwowskiej” poswięcony historyi, statystyce i ekonomii krajowej. – Lwów: Nakładem wydawnictwa „Gazety Lwowskiej”. – 1872. – R. 1. – T. I. – S. 44-57, 102 – 121, 163 – 172, 237 – 246; t. II. – S. 57 – 64.
1451. Halecki O. Z Jana Zamoyskiego inwentarza Archiwum Koronnego. Materiały do dziejów Rusi i Litwy w XV wieku / O. Halecki // Archiwum Komisji Historycznej. – Kraków, 1919. – T. XIII, cz. 1. – S. 146 – 218.
1452. Jabłonowski A. Polska XVI wielu pod względem geograficzno-statystycznym. Tom. VII: Ziemie Ruskie, część 1: Ruś Czerwona. (Źródła dziejowe, tom XVIII, cz. 1) / A. Jabłonowski. – 1902. – 251+XLVII+XVIII+72 s.
1453. Kodeks dyplomatyczny Małopolski. / Wyd. F. Piekosiński. – Kraków, 1876. – T. I: 1178 – 1386; 1887. – T. III: 1333 – 1386.
1454. Księgi Referendarii Koronnej z drugiej połowy XVIII wieku, wyd. A. Keckowa i W. Pałucki. – Warszawa 1955. – T. 1: 1768 – 1780. – 663 s.
1455. Księgi Referendarii Koronnej z czasów saskich, Sumariusz, wyd. Woźniakowa M. – Warszawa, 1969. – T. 1 (1698 – 1732). – 279 s.;
1456. Księgi Referendarii Koronnej z czasów saskich, Sumariusz, wyd. Woźniakowa M. – Warszawa, 1970. – T. 2 (1735 – 1763). – 479 s.
1457. Kuras K. Pamiętnik rodziny Ustrzyckich z 1735 r. / K. Kuras // Rocznik Przemyski. – 2008. – T. XLIV, z. 4, Historia. – S. 237 – 251.
1458. Lustracja województwa Ruskiego 1661 – 1665. wyd. K. Arłamowski i w. Kaput. – Wrocław–Warszawa–Kraków-Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, Wydawnictwo PAN,1970. – Cz. II: Ziemia przemyska i sanocka. – LII+308 s.
1459. Lustracja województwa ruskiego, podolskiego i bełskiego, 1564-1565. Oprac. Helena Żytkowicz, Krzysztof Chłapowski. – Warszawa: DIG, 1992. – Cz. 1. 284+ XLVII ss.; 2001. – Cz. 2. – 289 s.
1460. Materiały archiwalne wyjęte głównie z Metryki Litewskiej (1348 – 1607), wyd. A. Prochaska. – L wów, 1890. – VIII+210 s.
1461. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservatntur / ad. Th. Wierzbowski. – Varsoviae, 1910. - Pars IV: Sigismundi I regis tempora complectens (1507 – 1548).Vol. 1 Acta cancellariorum 1507 – 1548. – VII + 478 p.
1462. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservatntur / ad. Th. Wierzbowski. – Varsoviae, 1912. – Pars IV: Sigismundi I regis tempora complectens (1507 – 1548). Vol.2: Acta vicecancellariorum 1507 – 1535. – 477 p.
1463. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservatntur / ad. Th. Wierzbowski. – Varsoviae, 1915. – Pars IV: Sigismundi I regis tempora complectens (1507 – 1548). Vol.3: Acta vicecancellariorum 1533 – 1548. – 440 p.
1464. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservatntur / ad. Th. Wierzbowski. –

Varsoviae, 1919. – Pars V: Sigismundi Augusti regis tempora complectens (1548 – 1572). Vol. 1: Acta cancellariorum 1548 – 1572. – VIII + 253 p.

1465. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservatntur / ad. Th. Wierzbowski. – Varsoviae, 1961. – Pars V: Sigismundi Augusti regis tempora complectens (1548 – 1572). Vol. 2: Acta vicecancellariorum 1548 – 1572. – XV + 1573 p.
1466. Matricularum Regni Poloniae Summaria, excussis codicibus, qui in Chartophylacio Maximo Varsoviensi asservatntur / ad. Th. Wierzbowski. – Varsoviae, 1999. – Pars VI. Henrici Valesii regis tempora complectens (1573–1574).
1467. Monumenta medii aevi historica res gestas Poloniae illustrantia. – Kraków, 1891. – T. III Codex epistolaris saeculi decimi quinti. – T. II (1382 – 1445) / Collectus opera A. Lewicki. – LXX, 158, 368 s.
1468. Pasek Jan. Pamiętnik. Wstępem i objaśnieniami opatrzył Władysław Czapliński / Jan Pasek. – Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich, 1979. – Wydanie piąte zmienione i uzupełnione. – 637 s.
1469. Piekosiński F. Jana Zamojskiego notaty heraldyczno-sfragistyczne / F. Piekosiński // Studya, rozprawy i materiały z dziedziny historyi polskiej i prawa polskiego. – Kraków, 1907. – T. VII.
1470. Poczet szlachty galicyjskiej i bukowińskiej. – Lwów: W drukarni Instytutu stauropigiańskiego, pod zarządem Michała Dzikowskiego, 1857. – 337 s.
1471. Prochaska A. Ze źródeł do genealogii szlachty województwa ruskiego / A. Prochaska // Mesięcznik heraldyczny. – 1913. – R. VI. – Nr 7-8. – S. 97 – 101; nr 9 – 10. – S. 137 – 142.
1472. Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1628 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów: Wydawnictwo WSP, 1997. – 274 s. [Polska południowo-wschodnia w epoce nowożytnej. Źródła dziejowe, t. 1, cz. 1]
1473. Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1651 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów: Wydawnictwo WSP, 1997. – 282 s. [Polska południowo-wschodnia w epoce nowożytnej. Źródła dziejowe, t. I, cz. 2].
1474. Rejestr poborowy ziemi przemyskiej z 1658 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów: Wydawnictwo WSP, 2000. – 282 s. [Polska południowo-wschodnia w epoce nowożytnej. Źródła dziejowe, t. I, cz. 3].
1475. Rejestr pogłównego ziemi przemyskiej 1674 roku / wydali Zd. Budzyński i Kazimierz Przyboś. – Rzeszów: Wydawnictwo WSP, 2000. – 289 s. [Polska południowo-wschodnia w epoce nowożytnej. Źródła dziejowe, t. I, cz. 4].
1476. Rewizya Praw, Przywilejów, Miastam, Wsiom służących, oraz na woytostwa, Kniastwa, Sołectwa, Wolnictwa, Mielnictwa, Sołtystwa. Przez Nayjasnieyszych Monarchów Krolów Polskich Nadanych, w Ekonomij Samborskiej Dobrach Stołu J.Kr.Mci Pana Miłło, znayjduiących się ex Praescripto Instrumentu Przeżwietney Kommissyi J.Kr.Mci Skarbwej w Warszawie Dnia Cztartego Lutego Roku ninieyszego 1766 wydanego, przeze mnie niżey wyrażonego Odprawiona // Dodatek miesięczny do

„Gazety Lwowskiej” poswięcony historyi, statystyce i ekonomii krajowej, - Lwów: Nakładem wydawnictwa „Gazety Lwowskiej”. – 1872. – R. I. – T. I. – S. 153 – 163, 231 – 236; t. II. – S. 51 – 56, 114, 123, 183 – 194, 242 – 257; t. III. – S. 51 – 64.

1477. Semkowicz Wł. Iscriptiones clenodiales. 4. Wywod szlachectwa Słociłów z r.1449 / Wł. Semkowicz // Miesięcznik Heraldyczny. – Lwów, 1909. – Nr 4. – S. 49 – 50.
1478. Semkowicz Wł. Wywody szlachectwa w Polsce XIV – XVII w. / Wł. Semkowicz. – Lwów. Nakładem Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie, 1913. – 355 s. [Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie. T. 3. Rok 1911 – 1912)].
1479. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Kraków: towarzystwo wydawnicze „Historica Iagellonica”, 1999. – Seria nowa T.I: Księga wpisów kancelarii koronnej podkanclerzego Tomasza Zamoyskiego z lat 1628 – 1635 ze zbiorów sztokholmskiego Riksarkivet sygnatura Skokloster E(nskilda) 8636. – 133 s.
1480. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Kraków: towarzystwo wydawnicze „Historica Iagellonica”, 2001. – Seria nowa T.II: księga wpisów kanclerza Jana Zamojskiego MK 133 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie lata 1587 – 1595 – 224 s.
1481. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Kraków: towarzystwo wydawnicze „Historica Iagellonica”, 2004. – Seria nowa T.III: Księga wpisów podkanclerzego Wojciecha Baranowskiego MK 134 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1587 – 1588. – 204 s.
1482. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Warszawa: DIG, 2010. – Seria nowa T.IV: Księga wpisów podkanclerzego Wojciecha Baranowskiego MK 135 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1588 – 1590. – 482 s.
1483. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Warszawa: DIG, 2009. – Seria nowa T.V: Księga wpisów podkanclerza Jana Tarnowskiego MK 136 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1591. – 279 s.
1484. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Warszawa: DIG, 2012. – Seria nowa T. VI: Księga wpisów podkanclerzego Jana Tarnowskiego MK 137 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie lata 1592. – 310 s.
1485. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Warszawa: DIG, 2014. – Seria nowa T. VII: Księga wpisów podkanclerzego Jana Tarnowskiego. MK 138 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1593–1594. – 352 s.
1486. Sumariusz Metryky Koronnej / Pod red. W. Krawczuka. – Warszawa: DIG, 2016. – Seria nowa T. VIII: Księga wpisów podkanclerzego Jana Tarnowskiego. MK 139 z Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie 1595. – 248 s.
1487. Ulanowski B. Komisya Samborska z r.1698 / B. Ulanowski // Archiwum komisii prawniczej. – Kraków, 1895. – T.V. – S. 311 – 365.

1488. Zbiór dokumentów małopolskich. Wydał St. Kuraś. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich, Wydawnictwo PAN, 1963. – Cz. II. Dokumenty z lat 1421 – 1441.
1489. Zbiór dokumentów małopolskich. Wydał St. Kuraś. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich, Wydawnictwo PAN, 1969. – Cz. III. Dokumenty z lat 1442 – 1450. – XXXIV+371 s.
1490. Zbiór dokumentów małopolskich. Wydał St. Kuraś. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich, Wydawnictwo PAN, 1969. – Cz. IV. Dokumenty z lat 1211 – 1400. – XXXII+332 s.
1491. Zbiór dokumentów małopolskich. Wydał St. Kuraś. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich, Wydawnictwo PAN, 1970. – Cz. V. Dokumenty z lat 1401 – 1440. – XXXVI+450 s.
1492. Zbiór dokumentów małopolskich. Wydał St. Kuraś. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich, Wydawnictwo PAN, 1974. – Cz. VI. Dokumenty z lat 1386 – 1417. – XXXIV+496 s.
1493. Zbiór dokumentów małopolskich. Wydał St. Kuraś. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich, Wydawnictwo PAN, 1975. – Cz. VII. Dokumenty z lat 1418 – 1434. – XXXI+438 s.
1494. Zbiór dokumentów małopolskich. Wydał St. Kuraś. – Wrocław-Warszawa-Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolinskich, Wydawnictwo PAN, 1975. – Cz. VIII. Dokumenty z lat 1445 – 1450. Uzupełnenie: Dokumenty z lat 1286 – 1442. – XL+400 s.
1495. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII, cz. 1: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 1: Ziemei ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – 252+48+XVIII+72 s.

ЛІТЕРАТУРА
Монографії і статті

1496. Александрович-Павличко Я. Рукописна метрика 1730-1776 рр., церкви Преображення Господнє с. Тустановичі / Я. Александрович-Павличко // Борислав: минуле і сучасне. Збірник статтей, повідомлень та доповідей першої наукової історико-краєзнавчої конференції до 610-ї річниці першої писемної згадки про Борислав (м. Борислав, 25 вересня 1997 року). – Дрогобич: Видавнича фірма „Відродження”, 1998. – С. 3 – 6.
1497. Андрусяк Ф. Іван Хлопецький, перемиський православний епископ-номінат в 1632 – 1633 рр. / Ф. Андрусяк // Записки НТШ. – 1927. – Т. CXLVII Праці історично-фільософічної секції. – С. 131 – 140.
1498. Балик Б. Інокентій Винницький, єпископ Перемиський, самбірський, сяніцький (1680 – 1700) / Б. Балик. – Рим: Видавництво ОО.Василіян, 1978. – XXIII+382 с. [Записки Чина Св. Василія Великого. Серія II. Секція I. Том XXXVIII].
1499. Барвінський Б. Конашевичі в перемиській землі в XV і XVI ст. Генеалогічно-історична монографія / Б. Барвінський // Записки НТШ. –

Львів, 1930. – т. С: Ювілейний збірник на пошану Акад. Кирила Студинського. Ч.2: Праці історичні. – С. 19 – 177.

1500. Боднарчук Д. В. ““Русины”, “люди руские”, “люди литовские”, московиты, “москва”: проблема национальной идентичности в историографии / Д. В. Боднарчук // Древняя Русь. Вопросы медиевистики. – 2011. – № 3 (45). – С. 23 – 24.
1501. Боднарчук Д. В. Нарративный и актовый материал как источники для изучения идентичности “руського населения” Руського воеводства Речи Посполитой в XVI – первой половине XVII в. / Д. В. Боднарчук // Вестник Санкт-Петербургского государственного университета. Серия 2: История. – 2012. – Вып. 2. – С. 130 – 133.
1502. Вілямовський М. Надвірна familia Пьотра та Анджея Одровонжів зі Спрови, воєвод та старост руських / М. Вілямовський // Молода нація. Альманах. – Київ: Смолоскип, 2001. – № 3. Україна і Польща: сторінки спільної історії (XIV – XVIII ст.). – С. 85 – 148.
1503. Вінниченко О. Побожні записи і порятунок душі в ментальності ранньомодерної людини на матеріялах шляхетських заповітів першої половини XVIII ст. / О. Вінниченко // Наукові записки Українського католицького університету. – Львів: Видавництво УКУ, 2010. – Число II. (серія „Історія”, вип. 1). – С. 51–65.
1504. Вінниченко О. Шляхетські тестаменти в канцелярії (На матеріалах львівських та перемишльських ґродських актів першої половини XVIII століття) / О. Вінниченко // Urzędy państwowe, organy samorządowe i kościelne oraz ich kancelarie na polsko-ruskim pograniczu kulturowym i etnicznym w okresie od XV do XIX wieku. Materiały polsko-ukraińskiej konferencji naukowej w Okunince koło Włodawy 10–12 września 2007 roku / Pod redakcją Henryka Gmiterka i Janusza Łosowskiego. – Kraków, 2010. – S. 635–655.
1505. Вінниченко О. Спадкування за заповітом в українських землях: генеза і правова регламентація у шляхетському середовищі Речі Посполитої / О. Вінниченко // Записки НТШ. – 2010. – Т. CCLX: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін). – С. 74–87.
1506. Вінниченко О. Життєві стратегії та ризики шляхтича Речі Посполитої в XVI – XVIII ст. / О. Вінниченко // Записки НТШ. – ЛЬвів, 2015. – Т. CCLXVIII. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 238 – 264.
1507. Вінниченко О. З історії діяльності депутатських сеймиків Руського воєводства в першій чверті XVII ст. / О. Вінниченко // Вісник Львіського університету. Серія Історична. – 2000. – Вип. 35 – 36. – С. 511 – 520.
1508. Вінниченко О. Доведення шляхетства на сеймиках Руського воєводства у Вишні (XVII – середина XVIII ст.): правова регламентація і повсякденна практика / О. Вінниченко // Повсякдення ранньомодерної України. Історичні студії в 2-х томах. – Т. 1: Практики, казуси та

девіації повсякдення / Гол. ред. В. Смолій. – К.: Інститут історії України, 2012. – С. 13 – 40.
1509. Вінниченко О. Пани “релігії грецької” і Вишенський сеймик (перша третина XVII ст.) / О. Вінниченко // Наукові записки Українського католицького університету. – Львів: Видавництво УКУ, 2010. – Число II (серія „Історія”, вип. 1). – С. 285 – 298.
1510. Вінниченко О. Функціонування післясеймових сеймиків у світлі податкових актів сеймів Речі Посполитої (1633 – 1647) / О. Вінниченко // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2005. – Вип. 39 – 40. – С. 37 – 68.
1511. Вінниченко О. Чиншова шлята на Поділлі і південній Волині у 1740 – 1770-х роках. І. Кількість і персональний склад (На документальних матеріалах з маєтків Жевуських) / О. Вінниченко // Записки НТШ. – 2006. – Т. CCLI: Праці історично-філософської секції. – С. 499 – 563.
1512. Вінниченко О. Чиншова шляхта на Поділлі і Південній Волині у 1740 – 1770-х роках. ІІ. Соціально-економічне становище і спосіб життя / О. Вінниченко // Записки НТШ. – 12008. – Т. CCLVI: Праці історично-філософської секції. – С. 647 – 684.
1513. Волчко-Кульчицький І. Про наше Лицарство на Бойківщині / І. Волчко-Кульчицький // Бойківщина. Монографічний Збірник Матеріялів про Бойківщину з Географії, Історії, Етнографії і Побуту. Редактор і голова Ред. Колегії мгр. Мирон Утриско. – Філядельфія – Ню Йорк: Головна Управа Т-ва “Бойківщина”, 1980. – С. 339 – 394.
1514. Ворончук І. О. Населення Волині в XVI – першій половині XVII ст.: родина, домогосподарство, демографічні чинники / І. О. Ворончук. – К., 2012. – 712 с.: іл.
1515. Ворончук І. О. Родоводи волинської шляхти XVI – першої половини XVII ст. (реконструкція родинних структур: методологія, методика, джерела): Наук.-метод. вид. / І. О. Ворончук. – К.: Вища школа, 2009. – 511 с.: іл.
1516. Ворончук І. О. Шляхетський двір, його слуги та челядь / І. О. Ворончук // Соціум: Альманах соціальної історії. – Вип. 4. – К., 2004. – С. 117 – 133.
1517. Врадий Н.Ф. Источниковедческий анализ актовых книг ЦГИА УССР в городе Львове / Н.Ф. Врадий // Вопросы архивоведения. – 1963. – № 4. – С. 58 – 60.
1518. Галів М. Літинські герба Сас у XV – середині XVI ст. / М. Галів // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Випуск XIII (нової серії VII). – С. 10 – 23.
1519. Гарасимчук М. Замкові книги Самбірської економії першої половини XVII ст. як джерело до шляхетської й селянської генеалогії / М. Гарасимчук // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Випуск XII (нової серії VII). – С. 17 – 26.
1520. Голубев С. Киевский митрополить Петрь Могила и его сподвіжники (опыть церковно-историческаго изследованія) / С. Голубев. – Кіевь:

Типография С.В.Куліженко, 1898. – Т. 2. – Приложения. – VII+VI+524+12+4+498 с.
1521. Гошко Ю. Г. Населення українських Карпат XV – XVIII ст: заселення, міграції, побут / Ю. Г.Гошко. – Київ: Наукова думка, 1976. – 203 с.
1522. Грушевський М. С. Історія України-Руси: В 11 т., 12 кн. / Редкол. П.С. Сохань (голова) та ін. / М.С. Грушевський. – К.: Наукова думка, 1994. – Т. 5. – 704 с.; 1995. – Т. 6. – 680 с.
1523. Грушевський М. Про деякі форми шляхетського землеволодіння в Південно-Західній Русі / М. Грушевський // Грушевський М.С. Твори у 50-и томах. – Львів: Світ, 2003. – Т. 5. – С. 363.
1524. Грушевський М. Чи маємо автентичні грамоти кн. Льва? / М. Грушевський // Грушевський М. С. Твори: У 50 т. – Львів: Світ, 2005. – Т. 7: Серія „Історичні студії та розвідки (1900 - 1906)". – С. 442 – 460.
1525. Дашкевич Я. Р. Адміністративні, судові й фінансові книги на Україні в XIII–XVIII ст. : проблематика, стан і методика дослідження / Я. Р. Дашкевич // Історичні джерела та їх використання. – К.: Наук. думка, 1969. – Вип. 4. – С. 129 – 171.
1526. Добрянскій А. Історія епископовъ трехъ соединенныхъ епархій, Перемишльской, Самборской и Саноцкой, отъ найдавнійшихъ временъ до 1797 г. По источникамъ сочиненная / А. Добрянскій. – Львовъ, 1893. – 300 с.
1527. Довбищенко М. В. Волинська шляхта у релігійних рухах кінця XVI – першої половини XVII ст. / М. В. Довбищенко. – К.: ПП Сергійчук М.І., 2008. – 882 с.
1528. Зазуляк Ю. Rebaptizatio ruthenorum: подвійні імен та конфесійно-культурна ідентичність шляхти руського походження в Галичині XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – Т. 6. – 2007. – С. 276 – 298.
1529. Зазуляк Ю. Veri et perpetui terrarum Russie heredes: шляхи легітимації прав на земельну власність серед руської шляхти в середині XV ст. / Ю. Зазуляк // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1999. – Вип. 34. – С. 95 – 107.
1530. Зазуляк Ю. Взаємовідносини старост і шляхи в Галицькій Русі пізнього середньовіччя / Ю. Зазуляк // Центральна і Східна Європа в XV – XVIII століттях: питання соціально-економічної та політичної історії. До 100-річчя від дня народження професора Дмитра Похилевича / За редакцією Л. Зашкільняка і М.Крикуна. – Львів: Львіський державний університет ім. І. Франка, 1998. – С. 75 – 86.
1531. Зазуляк Ю. До історії генеалогічної свідомості перемишльського руського можновладства у XV–XVI століттях / Ю. Зазуляк // Confraternitas. Ювілейний збірник на пошану Ярослава Ісаєвича / Відп. редактор Микола Крикун. – Львів, 2006 – 2007. – С. 125 – 133. [Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. Збірник наукових праць. Вип. 15 / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України].

1532. Зазуляк Ю. Застави як елемент роздавничої політики Ягеллонів у Галицькій Русі в XV ст. / Ю. Зазуляк // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 2000. – Вип. 35 – 36. – С. 43 – 57.
1533. Зазуляк Ю. Кримінальне судочинство та міжстанові відносини в Руському воєводстві XV століття / Ю. Зазуляк // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – Львів: НАН України, Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича, 2013. – Вип. 23. – С. 114 – 128.
1534. Зазуляк Ю. Навколо полеміки про феодалізм на Галичині XIV – XV ст. / Ю. Зазуляк // Ruthenica. – 2006. – Вип. 5. – С. 170 – 193.
1535. Инкин В.Ф. Волость (краина) и вече (сбор) на Галиции в XVI – XVIII вв. / В.Ф. Инкин // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. 1970г. – Рига: Зинатне, 1977. – С.72 – 79.
1536. Инкин В. Ф. К вопросу о происхождении и эволюции волошского института „князя" (кнеза) в галицкой деревне в XV – XVIII вв. / В.Ф. Инкин // Славяно-волошские связи. Сборник статей. – Кишинёв: Штиинца, 1978. – С. 116 – 141.
1537. Инкин В. Ф. К вопросу о социально-политической организации галицких сёл на волошском праве (о сборах-вечах) / В.Ф. Инкин // Карпато-Дунайские земли в средние века. – Кишинёв: Штиинца, 1975. – С. 299 – 330.
1538. Инкин В. Ф. Крестьянское право "дедичности" и "ближести" на землю в коронных имениях Галичины XVI – XVIII вв. / В.Ф. Инкин // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. 1969 г. – Киев: Наукова думка, 1979. – С. 38 – 49.
1539. Инкин В. Ф. Особенности социальной борьбы королевских крестьян в Галичине XVIII в. / В.Ф. Инкин // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы.1961 г. – Рига: Издательство АН Латвийской ССР, 1963. – С. 345 – 356.
1540. Инкин В.Ф. Фольварок и рынок в Галицком Прикарпатье XVI в. / В.Ф. Инкин // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. 1964 г. – Кишинёв: Картя молдовеняскэ, 1966. – С.121 – 129.
1541. Исаевич Я. Д. Гродские и земские акты – важнейший источник по истории аграрных отношений в Речи Посполитой в XVI – XVIII вв. / Я. Д. Исаевич // Ежегодник по аграрной истории Восточной Европы. 1961 г. – Рига: Изд-во Акад. наук Латв. ССР, 1963. – С. 90 – 99.
1542. Інкін В. Архів Самбірської економії / В. Інкін // Записки НТШ. – Львів, 1996. – Т. CCXXXI: Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 109 – 146.
1543. Інкін В. Сільське суспільство Галицького Прикарпаття у XVI – XVIII століттях: історичні нариси / Упорядкування та наукова редакція Миколи Крикуна / / В. Інкін. – Львів, 2004. – I-XX + 1-420+ XXI-CII с.
1544. Інкін В.Ф. Пережитки волосної альменди і їх значення в боротьбі королівських селян Галичини проти шляхти в XVI – XVIII ст. / В. Ф.

Інкін // Вісник Львівського державного університету. Серія історична. – 1974. – Вип. 10. – С. 101 – 115.
1545. Інкін В.Ф. Чи є історична основа в фальсифікатах грамот князя Льва Даниловича ? / В. Інкін // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1988. – Вип. 24: З історії стародавності і середньовіччя. – С. 55 – 63.
1546. Капраль М. М Національні громади Львова XVI – XVIII ст. (соціально-правові взаємини) /М. М. Капраль. – Л.: ЛА «Піраміда», 2003. – 440 с.
1547. Кіку І. О. Актові книги як джерело історико-географічних досліджень / І. О. Кіку // Історико-географічні дослідження на Україні. – К., 1992. – С. 25 – 35.
1548. Кіку І. О. Значення актових книг як джерела з історії України 16 – 18 ст. / І. О. Кіку // Український історичний журнал. – 1983. – № 11. – С. 140 –145.
1549. Кіцелюк В. Правові і майнові взаємини дрібношляхетського середовища Прикарпаття XVIII ст. (на прикладі роду Березовських) / В. Кіцелюк // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. – 2014. – Випуск 15. – С. 27 – 42.
1550. Комар В. Політика Польщі щодо українців Галичини (1919 – 1930): основні напрямки та етапи / В. Комар // Галичина.– 2001.– № 5 – 6. – С. 67 – 80.
1551. Комар В. Українське питання в політиці Польщі (1935 – 1939) / В. Комар // Галичина. – 1998. – № 2. – С. 99 – 105.
1552. Королевський К. Митрополит Андрей Шептицький (1865 – 1944 рр.) / К. Королевський. – Львів: Свічадо, 2014. – 490 с.
1553. Крикун М. Земські уряди на українських землях у XV – XVIII століттях / М. Крикун // Записки НТШ. – Львів, 1994. – Т. CCXXVIII. Праці історико-філософської секції. – С. 65 – 122.
1554. Купчинський О. А. З історії створення науково-довідкового апарату до фондів судово-адміністративних установ України XV – XVIII ст. / О. А. Купчинський // Архіви України. – 1976. – № 1. – С. 27 – 35.
1555. Купчинський О. Земські та гродські судово-адміністративні документальні фонди Львова / О. Купчинський. – Київ: Інститут української археографії та джерелознавства ім. М. С. Грушевського, 1998. – 98 с.
1556. Купчинський О. А. Про підготовку каталога судово-адміністративних установ України XV – XVIII ст. / О. А. Купчинський // Архіви України. – 1976. – № 5. – С. 14 – 21.
1557. Лелекач М. М. Руська шляхта на Підкарпатській Русі: шляхта Ужанської крайни / М. М. Лелекач // Підкарпатська Русь. – 1936. – № 12-13. – С. 6 – 13.
1558. Линниченко И. А. Черты изь исторіи сословій в Юго-Западной Галицкой (Руси) XIV – XV вв. / И. А. Линниченко. – М.: Типография Э. Лисснера и Ю.Романа, 1894. – VI+240 с.

1559. Линниченко И. А. Юридические формы шляхетского землевладения и судьба древнерусского боярства в юго-западной Руси XIV – XV вв. [Текст] / И. А. Линниченко // Юридический вестник. – 1892. – Год двадцать четвертый (третьего десятилетия). Том XI. Книга третья и четвертая. № 7 – 8, Июль - Август. – С. 275 – 313.
1560. Лисейко Я. Міграція руських шляхетських родин із Сяноцької землі у першій половині XV ст. / Я. Лисейко // Княжа доба: історія і культура. – 2013. – Вип. 7. – С. 229 – 238.
1561. Лисейко Я. Стосунки шляхти Сяноцької та Перемишльської земель у XV – першій половині XVI ст. / Я. Лисейко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2011. – Вип. XIV – XV. – С. 73 – 80.
1562. Михайловський В. Еластична спільнота. Подільська шляхта у другій половині XIV – 70-х роках XVI ст. / В. Михайловський. – К.: Темпора, 2012. – xxii + 450 с.
1563. Мицюк О. Нариси з соціяльно-господарської історії б. Угорської нині Підкарпатської Руси / О. Мицюк. – Ужгород: Друкарня “Новіна”, 1936. – Т. I: до другої чверти XVI в. – 246 с.
1564. Мицько І. Генеалогія та геральдика шляхетських родів Кульчицьких та Доброславичів / І. Мицько // Статті, написані після вигнання з Інституту українознавства НАН України. – Львів, 2000. – С. 52 – 60.
1565. Мицько І. до історії родів Негребецьких та Гарабачів / І. Мицько // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Біла Церква: Видавництво ТОСК, 2000. – Випуск І. – С. 40 – 41.
1566. Мицько І. Про нащадків воєводи Богдана, засновника молдовського князівства / І. Мицько // Статті, написані після вигнання з Інституту українознавства НАН України. - Львів, 2000. – С. 47 – 49.
1567. Мицько І. Старосамбірщина. Історичні етюди / І. Мицько // Старосамбірщина. Альманах. – Львів: Місіонер, 2002. – С. 7 – 195.
1568. Нариси історії Східниці / ДДПУ ім. І. Франка, істор. факультет / Наук. ред. Л. Тимошенко. – Дрогобич: Коло, 2013. – 404 с.
1569. Одноroженко О. Родова геральдика Руського королівства та Руських земель Корони Польської XIV – XVI ст. / О. Одноroженко. – Харків, 2009. – 312 с.
1570. Пашин С. С. Генеалогический комментарий к копиям грамот князя Льва Даниловича / С. С. Пашин // Исследования по русской истории: Сб. ст. к 65-летию проф. И. Я. Фроянова. – СПб.; Ижевск: Изд-во Удмуртского ун-та, 2001. – С. 125 – 140.
1571. Пашин С. С. Гербурты в Перемышльской земле XIV – XV веков / С. С. Пашин // Вестник Тюменского государственного университета. – 1999. – № 2. – С. 158 – 162.
1572. Пашин С. С. Два крупнейших перемышльских рода XV века / С. С. Пашин // Европа. Международный альманах. – Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 2001. – Вып. I. – С. 46 – 52.

1573. Пашин С. Дрогобицька шляхта (XV – початок XVI ст.) / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2011. – Вип. XIV–XV. – С. 435 – 445.
1574. Пашин С. С. Еще раз о грамотах кн. Льва Даниловича Галицкого / С. С. Пашин // Россия в X – XVIII вв. Проблемы истории и источниковедения: Тез. докл. и сообщ. Вторых чтений, посвящ. памяти А. А. Зимина. – М.: РГГУ, 1995. – С. 415 – 418.
1575. Пашин С. С. Земельные владения перемышльских владык в XIII – XV вв. / С. С. Пашин // Религия и церковь в Сибири: Тез. докл. и сообщ. – Тюмень: ТюмГУ, 1990. – С. 92 – 94.
1576. Пашин С. С. К затянувшейся дискуссии о грамотах князя Льва Даниловича / С. С. Пашин // Актуальные проблемы историографии дореволюционной России: Межвуз. сб. науч. трудов. – Ижевск: Изд-во Удмуртского ун-та, 1992. – С. 95 – 112.
1577. Пашин С. С. Каланные и ордынцы в Червоной Руси XV в. (к вопросу о происхождении королевских слуг) / С. С. Пашин // Вестник Ленинградского университета. Серия 2: История, языкознание, литературоведение. – 1986. – Вып. 2. – С. 90 – 93.
1578. Пашин С. С. Перемышльская шляхта второй половины XIV – начала XVI века: Историко-генеалогическое исследование / С. С. Пашин. – Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 2001. – 172 с.
1579. Пашин С. С. Перемышльский род Рыботицких в XIV – XV веках / С. С. Пашин // Проблемы экономической и социально-политической истории дореволюционной России. – Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 2001. – С. 7 – 14.
1580. Пашин С. С. Перемышльский шляхетский род Прохницких-Розбожских в XV веке / С. С. Пашин // Нобили и парии средневекового общества: Межвуз. сб. ст. – Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 1997. – С. 41 – 55.
1581. Пашин С. С. Перемышльский род Сенновских-Кшечовских в XV веке / С. С. Пашин // Тюменский исторический сборник. – Тюмень: ТюмГУ, 1998. – Вып. II. – С. 16 – 25.
1582. Пашин С. С. Род Быбельских в XIV – XV веках / С. С. Пашин // Тюменский исторический сборник. – Тюмень: ТюмГУ, 1999. – Вып. III. – С. 21 – 28.
1583. Пашин С. С. Самборские шляхтичи волошского происхождения во второй половине XIV − начале XVI века / С. С. Пашин // Материалы научной конференции, посвященной 100-летию со дня рождения проф. П. И. Рощевского. – Тюмень: Вектор Бук, 2003. – С. 23 – 32.
1584. Пашин С. Стрийська шляхта XV – початку XVI століття / С. Пашин // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2012. – Вип. XVI. – С. 407 – 417.
1585. Пашин С. С. Холопы в Галицкой (Червоной) Руси XI – XV вв. / С. С. Пашин // Спорные вопросы отечественной истории XI-XVIII веков: Тез. докл. и сообщ. Первых чтений, посвящ. памяти А. А. Зимина. – М.: Институт истории СССР АН СССР, 1990. – С. 215 – 218.
1586. Пашин С. С. Червонорусская шляхта XIV – XV вв. (потомки галицких бояр в общественной структуре Польского королевства) / С. С. Пашин

// Общественно-политическая жизнь дореволюционной России: Сб. науч. трудов. – Тюмень: ТюмГУ, 1990. – С. 21 – 32.
1587. Пашин С. С. Червонорусские акты XIV – XV вв. и грамоты князя Льва Даниловича: Учебное пособие / С. С. Пашин. – Тюмень: Изд-во ТюмГУ, 1996. – 118 с.
1588. Пашин С. С. Шляхетство позднесредневековой Польши: сословные критерии и пути нобилитации (на примере перемышльских конюхов XV – XVI вв.) / С. С. Пашин // Европа на этапе от классического средневековья к новому времени: Сб. науч. трудов. – Тюмень: ТюмГУ, 1991. – С. 40 – 47.
1589. Пашин С. С. Шляхтичи из перемышльского села Замостье в XV веке / С. С. Пашин // Вестник Тюменского государственного университета. – 1998. – № 1. – С. 118 – 122.
1590. Пірко В.О. Галицьке село наприкінці XVII – в першій половині XVIII ст. (історико-економічний нарис за матеріалами Перемишльської землі) / В. О. Пірко. – Донецьк: Український культурологічний центр. Донецьке відділення НТШ, 2006. – 192 с.
1591. Скочиляс І. Атанасій (Шептицький, 1723 – 1779), канівський архімандрит і перемишльський унійний єпископ / І. Скочиляс // Генеалогічні записки. – Львів, 2012. – Випуск X (нової серії IV). – С. 29 – 35.
1592. Скочиляс І. Галицька (Львівська) єпархія XII–XVIII століть: організаційна структура та правовий статус / І. Скочиляс. – Львів: Вид-во УКУ, 2010. – XXIV, 832 с.
1593. Скочиляс І. Запровадження метричних книг у Київській митрополії (середина XVII – XVIII ст.) / І. Скочиляс // Генеалогічні записки. – Львів, 2009. – Випуск VII (нової серії I). – С. 26 – 57.
1594. Скочиляс І. Унівський архімандрит і львівський єпископ Варлаам Шептицький / І. Скочиляс // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Випуск XII (нової серії VI). – С. 27 – 48.
1595. Служинська З. Рід Білинських / З. Служинська. – Львів: Арсенал, 1998. – 262 с.
1596. Смуток І. Адміністративно-територіальний устрій королівських маєтків у Галичині XVI – XVIII ст. (Самбірська економія) / І. Смуток // Київська старовина. – 2000. - № 6. – С. 34 – 41.
1597. Смуток І. Адміністратори Самбірської економії кінця XVI – XVIII ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Вимір, 2000. – Вип. 4. – С. 351 – 383.
1598. Смуток І. Архівна колекція О. Чоловського як джерело до історії та генеалогії руської шляхти Перемишльської землі XV – XVIII ст. / І. Смуток // Проблеми гуманітарних наук: збірник наукових праць Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – Дрогобич: РВВ ДДПУ ім.. Івана Франка, 2011. – Вип. 28. Історія. – С. 176 – 185.

1599. Смуток І. Баранецькі у Перемишльській землі в XV–XVIII ст.: генеалогія роду / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2015. – Вип. XIII (ової серії VII). – С. 67 – 94.
1600. Смуток І. Бачинські гербу Сас у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2010. – Вип. VIII (нової серії II). – С. 62 – 70.
1601. Смуток І. Виникнення та використання прізвиськ серед шляхти Турківщини у XVI – XVIII ст. (на прикладі родів Ільницьких, Комарницьких, Височанських Матківських тощо) / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2004. – Вип. 4. – С. 23 – 32.
1602. Смуток І. Вступ до генеалогії шляхти Самбірського повіту XVI – початку XVII ст. (шляхетські прізвиська) / І. Смуток. – Львів: Камула, 2008. – 336 с.
1603. Смуток І. Гродські і земські акти як джерело до генеалогії шляхетських родів православного (греко-католицького) віровизнання Перемишльської землі (XVI – XVIII ст.) / І. Смуток // Мандрівець. Всеукраїнський науковий журнал. – 2011. – № 2(92). – С. 64 – 68.
1604. Смуток І. До історії роду Ільницьких-Телеп'яновичів із с. Гусного: історична пам'ять та історична дійсність / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич., 2009. – Вип. XIII. – С. 78 – 86.
1605. Смуток І. До питання про походження Петра Конашевича Сагайдачного / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Вип. XII (нової серії VI). – С. 11 – 16.
1606. Смуток І. Достовірність даних історико-генеалогічних матеріалів легітимізації галицької шляхти кінця XVIII – XIX ст. / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2007. – Вип. VI. – С. 87 – 93.
1607. Смуток І. Дрібношляхетські роди Жидачівського повіту на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові зошити історичного факультету Львівського університету. Збірник наукових праць. – 2011. – Вип. 11. – С. 117 – 128.
1608. Смуток І. Дрібношляхетські роди Львівської землі на Перемишльщині у XVI – початку XVII ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2008. – Вип. XI – XII. – С. 87 – 96.
1609. Смуток І. Дрібношляхетські роди Сяноцької землі на Перемишльщині у XVI – на початку XVII ст. / І. Смуток // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozów: Wydawnictwo Muzeum regionalnego im. Adama Fastnachta w Brzozowie, 2007. – Nr 2. – S. 45 – 54.
1610. Смуток І. Замойські герба Сас з Перемишльської землі (XV – XVII ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2016. – Вип. XIV (нової серії VIII). – С. 72 – 77.
1611. Смуток І. З історії виникнення прізвиськ шляхетських родів Перемишльської землі у XV – XVIII ст. / І. Смуток // Записки НТШ. –

Львів, 2010. – Т. CCLX, книга 1. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 190 – 233.

1612. Смуток І. Комарницькі-Татариновичі і Яворські-Цибовичі у XVI – XVIII ст. (Епізод до історії формування шляхетських родів Прикарпаття) / І. Смуток // Літопис Бойківщини. – 2011. – Ч. 2/81(92). – С. 89 – 94.
1613. Смуток І. Копистенські у Перемишльській землі в XVI – XVIII ст.: генеалогічне дослідження / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2011. – Вип. IX (нової серії III). – С. 52 – 68.
1614. Смуток І. Походження Брилинських (у справі шляхетства Арсенія Брилинського, перемишльського владики, 1586 – 1591 рр.) / І. Смуток // Генеалогічні записки. – Львів, 2012. – Вип. X (нової серії IV). – С. 1 – 4.
1615. Смуток І. Походження та родинне коло перемишльського владики Михайла й архімандрита Києво-Печерської лаври Захарії Копистинських / І. Смуток // Генеалогія. Збірка наукових праць / Голова редколегії В.А. Смолій; упорядник В.В. Томазов. – К.: Видавничий дім "Антиквар", 2016. – С. 147 – 156.
1616. Смуток І. Початки роду Яворських, Турецьких, Ільницьких (XV – XVI ст.) / І. Смуток // Генеалогічні записки Українського геральдичного товариства. – Львів, 2006. – Вип. V. – С. 55 – 64.
1617. Смуток І. Рід Блажівських гербу Сас у XIV – на початку XVII ст. / І. Смуток // Наукові зошити історичного факультету Львівського національного університету. Збірник наукових праць. – 2006. – Вип. 8, ч. 1. – С. 109 – 121.
1618. Смуток І. Рід Комарницьких наприкінці XV – на початку XVII ст.: спроба генеалогічної реконструкції / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2004. – Вип.8. – С. 127 – 145.
1619. Смуток І. Родовід Шептицьких за матеріалами перемишльських гродських і земських актів XVI – першої половини XVIII століття / І. Смуток // Україна: культурна спадщина, національна свідомість, державність. – 2011. – Вип. 20. Actes testantibus. Ювілейний збірник на пошану Леонтія Войтовича. – С. 592 – 602.
1620. Смуток. І. Руська шляхта у Перемишльському повіті (XV – XVII ст.): географія землеволодіння / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2012. – Вип. XVI. – С. 88 – 102.
1621. Смуток І. Станова замкнутість / не замкнутість дрібношляхетських родів Самбірського повіту XVI ст. / І. Смуток // Записки НТШ. – Львів, 2006. – Т. CCLII Праці комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 477 – 490.
1622. Смуток І. Стрийські войські (кінець XVII – перша половина XVIII ст.) / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2011. – Вип. XIV – XV. – С. 465 – 473.
1623. Смуток І. Структура шляхетського засцянку Самбірщини у XVI ст. / І. Смуток // Fasciculi Musei Regionalis Brzozoviensis. – Brzozów:

Wydawnictwo Muzeum regionalnego im. Adama Fastnachta w Brzozowie, 2009. – Nr 4. – S. 11 – 22.

1624. Смуток І. Ступницькі в контексті історії руської шляхти Перемишльської землі XIV – XVIII ст. (походження, генеалогія, демографічний і соціальний розвиток) / І. Смуток // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Генеалогія та геральдика. Збірка наукових праць / Відп. ред. Г.В. Боряк; Упорядник: В.В. Томазов. – К: НАН України, Інститут історії України, 2014. – Число 24. – С. 88 – 108.
1625. Смуток І. Шлюби дрібношляхетських родів Самбірського повіту у XVI ст.: шлюбні партнери / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич: Коло, 2006. – Вип. X. – С. 166 – 185.
1626. Смуток І. Шляхетська землевласність у Дрогобицькому повіті Перемишльської землі в XVI ст. / І. Смуток // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2014. – Вип. XVII – XVIII. – С. 79 – 89.
1627. Смуток І., Смуток Л. Матеріали до генеалогії шляхти Галичини / І. Смуток. – Біла Церква: Яніна, 2016. – Т. 1. Легітимації 1776 – 1817 рр. – 600 с.
1628. Собчук В. Від коріння до крони. Дослідження з історії князівських і шляхетських родів Волині XV – першої половини XVII ст. / В. Собчук. – Кременець: Кременецько-Почаївський державний історико-архітектурний заповідник, 2014. – 508 с.
1629. Собчук В. Дениско Мукусійович і Денисковичі на півдні Волині в XV – другій третині XVI ст. / В. Собчук // Четверта наукова геральдична конференція (Львів, 10–12 листопада 1994 року). Збірник тез повідомлень та доповідей. – Львів, 1994. – С. 69 – 71.
1630. Соневицький Л. Український Єпископат Перемиської і Холмської Єпархій в XV – XVI ст. / Л. Соневицький. – Рим: ОО.Василяни – Piazza Madonna dei Monti 3, 1955. – 105 с.
1631. Старченко Н. Честь, кров і риторика: Конфлікт у шляхетському середовищі Волині (друга половина XVI – початок XVII століття) / Н. Старченко. – К.: Laurus, 2014. – 512 с.: іл.
1632. Стецик Ю. Василіанське чернецтво Перемишльської єпархії (друга половина XVIII ст.): словник біограм / Ю. Стецик. – Жовква: Місіонер, 2015. – 312 с.
1633. Стецик Ю. О. Василіанські монастирі Перемишльської єпархії (кінець XVII – XVIII ст.): монографія / Ю.О. Стецик. – Дрогобич: Видавничий відділ ДДПУ імені І. Франка, 2014. – 388 с.
1634. Татьяніна Ю. Словесна репрезентація гербів у латиномовному панегірику 1747 р. на честь Атанасія Шептицького / Ю. Татьяніна // Генеалогічні записки. – Львів, 2014. – Випуск XII (нової серії VI). – С. 65 – 70.
1635. Тенговський Я. Обставини вступу князя Болеслава-Юрія Тройденовича на галицько-волинський престіл (Невідомі руські документи з XIV

століття) / Я. Тенговський // Записки НТШ. – Львів, 2010. – Т. CCLX. Книга 1. Праці Комісії спеціальних (допоміжних) історичних дисциплін. – С. 45 – 56.

1636. Тесленко І. Хто є хто в імперії "старого" князя. "Острозька шляха" / І. Тесленко // Соціум. Альманах соціальної історії. – 2008. – Випуск. 8. – С. 119 – 133.
1637. Тимошенко Л. Духовенство дрогобицьких церков в XV – XVIII ст.: особовий склад, династії, душпастирська та мистецька діяльність / Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – Дрогобич, 2006. – Вип. X. – С. 221 – 240.
1638. Тимошенко Л. Перемишльський єпископ Михайло Копистенський (життя та діяльність) / Л. Тимошенко // Дрогобицький краєзнавчй збірник. – 2002. – Вип. VI. – С. 175 – 196.
1639. Целуйко О. Кульчицькі на Волині: кілька генеалогічних сюжетів / О. Целуйко // Генеалогічні записки. – Львів, 2009. – Випуск VII (нової серії І). – С. 65 – 79.
1640. Циквас О. Книги протоколів духовного суду Перемишльської єпархії кінця XVII – першої половини XVIII ст. як джерело до генеалогії парафіяльного духовенства / О. Циквас // Генеалогічні записки. – 2016. – Вип. XIV (Нової серії VIII). – С. 84 – 102.
1641. Циквас О. Попаді, поповичі, попівни як учасники судових процесів (за матеріалами книг духовного суду Перемишльської єпархії кінця XVII – першої половини XVIII ст.) / О. Циквас // Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Історичні науки. – 2016. – Вип. 25. – С. 35 – 41.
1642. Юсяк П. Оточення князя Владислава Опольчика в період його правління на Русі (1372 – 1379) / П. Юсяк // Вісник Львівського університету. Серія історична. – 1999. – Вип. 34. – С. 81 – 93.
1643. Яковенко Н. Нариси історії середньовічної і ранньомодерної України / Н. Яковенко. – 2-ге вид., перероблене та розширене. – Київ: Критика, 2005.– 584 с.
1644. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII століття. Волинь і Центральна Україна / Н. Яковенко. – Видання друге, переглянуте і виправлене. – К.: Критика, 2008. – 472 с.

1645. Abrahamowicz Z. Kulczycki Jerzy Franciszek (ok. 1640-1694) // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich-Wydawnictwo PAN, 1971. – T. XVI (Kubacz Franciszek-Legatowicz Ignacy). – S. 128 – 129.
1646. Arłamowski K. Zapatrywania i dążenia gspodarcze szlachty czerwono-ruskiej w XVII wieku / K. Arłamowski. – Lwów: Nakładem towarz. Przyjaciół nauk w Przemyślu, 1927. – 127+V s.
1647. Augustyn M. Dzieje rodzin szlacheckich herbu Przestrzał od XVI do XVIII w. / M. Augustyn // Bieszczad. – Ustrzyki Dolne, 2002. – T. 9. – S. 9 – 51; 2003. – T. 10. – S. 9 – 74.

1648. Bańkowski P. Archiwum Kameralne i jego łosy / P. Bańkowski // Archejon. – 1948. – T. XVII. – S. 114 – 143.
1649. Bańkowski P. Najstarszy, nieznany, inwentarz Archiwum Koronnego z roku 1740 / P. Bańkowski // Archejon. – 1948. – T. XVII. – S. 147 – 150.
1650. Baranowski B. Organizacja wojska polskiego w latach trzydziestych i czterdziestych XVII wieku / B. Baranowski. – Warszawa: Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, 1957. – 283 s.
1651. Bednaruk W. Trybunał Koronny: szlachecki sąd najwyższy w latach 1578–1794 / W. Bednaruk. – Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2008. – 330 s.
1652. Bendza M. Prawosławna diecezja przemyska w latach 1596 – 1681. Studium historyczno-kanoniczne / M. Bendza. – Warszawa: Chrześcijańska Akademia Teologiczna, 1982. – 267 s.
1653. Bodzioch-Kaznowska B. Funkcjonowanie unickiej parafii patronatu drobnoszlacheckiego w XVIII w. (na przykładzie parafii w Sielcu okolic Drohobycza i Sanoka) / B. Bodzioch-Kaznowska // Fasciculi musei regionalis brzozoviensis. – 2007. – Nr 2. – S. 87 – 102.
1654. Bogucka M. Między obyczajem a prawem. Kultura Sarmatyzmu w Polsce XVI-XVIII wieku / M. Bogucka. – Warszawa: Wydawnictwo Neriton, 2016. – 302 s.
1655. Bondyra W. Reprezentacja sejmowa Rusi Czerwonej w czasach saskich / W. Bondyra. – Lublin: UMCS, 2005. – 229 s.
1656. Borcz A. Działania wojenne na terenie ziemi przemyskiej i sanockiej w latach "Potopu" 1655 – 1657 / A. Borcz. – Przemyśl: PWIN, 1999. – 144 s.
1657. Budzyński Z. Ludność pogranicza polsko-ruskiego w drugiej połowie XVIII wieku / Z. Budzyński. – Przemyśl: Tow. Przyjaciół Nauk; Rzeszów: Wyższa Szkoła Pedagogiczna, 1993. – T. 1: Stan, rozmieszczenie, struktura wyznaniowa i etniczna. – 442 s.; t. 2: Dokumentacja statystyczna i kartograficzna. – 519 s., [1] k. map.
1658. Burda E. Popiel Józef (ok. 1730 – ok. 1800) / E. Burda // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1982-1983. – T. XXVII (Pniowski Jan – Potocki Ignacy). – S.557 – 558.
1659. Burda E. Popiel Krzysztof (zm. ok. 1750) / E. Burda // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1982 – 1983. – T. XXVII (Pniowski Jan – Potocki Ignacy). – S. 562 – 563.
1660. Ciesielski T. Armia koronna w czasach Augusta III / T. Ciesielski. – Warszawa: DiG, 2009. – 631 s.
1661. Ciesielski T. Potencjał militarny Rzeczypospolitej Obojga Narodow w okresie polskiej wojny sukcesyjnej 1733–1735 Wybrane aspekty / T. Ciesielski // Klio. Czasopismo poświęcone dziejom Polski i powszechnym. – 2013. – T. 25 (2). – S. 81–117
1662. Czeppe M. Budowanie wpływów dworu na prowincji w ostatnich latach panowania Augusta III / M. Czeppe // Dwór a kraj między centrum a peryferiami władzy. Materiały konferencji naukowej zorganizowanej przez

Zamek Królewski na Wawelu, Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytut Historii Akademii Pedagogicznej w Krakowie w dniach 2-5 kwietnia 2001, red. R. Skowron. – Kraków: ZK na Wawelu, 2003. – S. 547–558.

1663. Czeppe M. Kamaryla Pana z Dukli. Kształtowanie się obozu politycznego Jerzego Augusta Mniszcha 1750–1763 / M. Czeppe. – Warszawa: Neriton; Inst. Hist. PAN, 1998. – 300 s.
1664. Czeppe M. „Tytularne" urzędy ziemskie w czasach Augusta III / M. Czeppe // Kwartalnik Historyczny. – 1999. – R. CVI, z. 3. – S. 77 – 88.
1665. Czeppe M. "Tytularne" urzędy ziemskie w czasach Augusta III. Uzupełnienia do artykułu z rocznika 106, 1999, 3 / M. Czeppe // Kwartalnik Historyczny. – 2000. – R. CVII, z. 3. – S.167 – 169.
1666. Czeppe M. Szeptycki Ludwik Leon (1714 – 1779) / M. Czeppe // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Krakow: Societas Vistulana, 2012-2013. – T. XLVIII (Szeliga Jan - Szpilman Władysław). – S. 243 – 249.
1667. Dąbkowski P. Katalog dawnych aktów sądowych polskich województwa Ruskiego i Bełskiego, przechowywanych w Archiwum Państwowem we Lwowie / P. Dąbkowski. – Lwów: Nakladem Towarzystwa Naukowego, 1937. – Cz.1. – 220 s. [Studia nad Historią Prawa Polskiego im. Oswald Balzera; t. 17, zesz. 1].
1668. Dąbkowski P. Księgi sądowe lwowskie w dawnej Polsce / P. Dąbkowski. – Lwów: nakł. Tow. Nauk. we Lwowie, 1937. – 157 s. [Studia nad Historią Prawa Polskiego im. Oswald Balzera; t. 16, zesz. 1].
1669. Dąbkowski P. Księgi sądowe przemyskie i przeworskie w Dawniej Polsce / P. Dąbkowski. – Przemyśl: Drukarnia Nowoczesna, 1936. – 86 s.
1670. Dąbkowski P. Palestra i księgi sądowe ziemskie i grodzkie w Dawniej Polsce / P. Dąbkowski. – Lwów: Redakcja i Administracja, 1926. – 111 s.
1671. Dąbkowski P. Palestra i księgi sądowe sanockie w dawniej Polsce / P. Dąbkowski. – Lwów: Nakładem redakcji, 1925. – 54 s. [Pamiętnik historyczno-prawny. T. I, zesz, 6].
1672. Dąbkowski P. Prawo prywatne polskie / P. Dąbkowski. – Lwów: Nakładem Towarzystwa dla popierania nauki polskiej, 1910. – T. I. – XXI + 601 s.; 1911. – T. II. – 730 s.
1673. Dąbkowski P. Szlachta zaściankowa w Korczynie i Kruszelnicy / P. Dąbkowski. – Lwów: Wschód, wydawnictwo do dziejów i kultury ziem wschodnich RP, 1936. – 122 s.
1674. Dąbkowski P. Z przeszlości ksiąg grodzkich i ziemskich żydaczowskich / P. Dąbkowski // Księga pamiętnikowa ku czci B. Orzechowicza. – Lwów: Nakładem Towarzystwa Naukowego, 1916. – T. 1. – S. 234 – 256.
1675. Dąbkowski P. Zaginione księgi sądowe województwa ruskiego i bełskiego / P. Dąbkowski. – Lwów: Nakładem Towarzystwa Naukowego, 1921. – 112 s. [Studya nad historią prawa polskiego. T. 8, zeszyt 1]
1676. Demkowicz-Dobrzański B. Szlachta zagrodowa Ziemi Czerwieńskiej, jej pochodzenie i przeszłość / B. Demkowicz-Dobrzański. – Stanisławów: nakł. Rożniatowskiego Kazimierza, 1938. – 40 s.

1677. Dworzaczek Wł. Genealogia / Wł. Dworzaczek. – Warszawa: PWN, 1959. – 182 s.
1678. Dzięgielewski J. O tolerancję dla zdominowanych polityka wyznaniowa Rzeczypospolitej w latach panowania Władysława IV / J. O. Dzięgielewski. – Warszawa: Państwowe wydawnictwo naukowe, 1986. – 227 s.
1679. Galas Ł. Szeptycki Hieronim Antoni (1700 – 1773) / Ł. Galas // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Krakow: Societas Vistulana, 2012-2013. – T. XLVIII (Szeliga Jan - Szpilman Władysław). – S. 232 – 236.
1680. Gawęza M. Wysiłek zbrojny ziemi przemyskiej i sanockiej w latach 1648 – 1649 / M. Gawęza // Rocznik Przemyski. – 2005. – T. XLI, z. 1. Historia wojskowości. – S. 81 – 104.
1681. Gierowski J. A., Korespondencja urzędników latyfundialnych jako źródło do historii gospodarczej i społecznej / J. A. Gierowski // Kraków−Małopolska w Europie środka. Studia ku czci profesora Jana M. Małeckiego w siedemdziesiątą rocznicę urodzin, red. K. Broński, J. Purchla, J. Szpak. – Kraków, 1996. – S. 93 – 98.
1682. Gil A. Szeptycki Antoni Atanazy (1686 – 1746) / A. Gil // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Krakow: Societas Vistulana, 2012 – 2013. – T. XLVIII (Szeliga Jan - Szpilman Władysław). – S. 224 – 226.
1683. Gilewicz A. Stanowisko i działalność gospodarcza Władysława Opolczyka na Rusi w latach 1372 – 1378 / A. Gilewicz // Prace historyczne wydane ku uczczieniu 50-lecia Akademickiego Koła Historyków Uniw. Jana Kazimierza we Lwowie. – Lwów, 1929. – 35 s.
1684. Ginter K. Udział szlachty polskiej w pospolitym ruszeniu w XIV i XV wieku – Aspekty prawne i stan faktyczny / K. Ginter. – Kraków: Avalon, 2008. – 428 s.
1685. Gliwa A. Kraina upartych niepogód. Zniszczenia wojenne na obszarze ziemi przemyskiej w XVII wieku / A. Gliwa. – Przemyśl: Wydawnictwo Naukowe Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyslu, 2013. – 1104 s.
1686. Hahn K. Pospolite ruszenie wedle uchwał sejmikowych ruskich od XVI do XVIII wieku / K. Hahn. – Lwow: b.w., 1928. – 87 s.
1687. Haratym A. Szeptycki Kajetan (zm. 1792) / A. Haratym // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Krakow: Societas Vistulana, 2012 – 2013. – T. XLVIII (Szeliga Jan - Szpilman Władysław). – S. 239 – 241.
1688. Haratym A. Szeptycki Szymon (1715 – 1789) / A. Haratym // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Krakow: Societas Vistulana, 2012 – 2013. – T. XLVIII (Szeliga Jan - Szpilman Władysław). – S. 255 – 256.
1689. Historia państwa i prawa Polski. T. 2. Od połowy XV wieku do r. 1795 / Zdzisław Kaczmarczyk, Bogusław Leśnodorski; pod red. Juliusza Bardacha. – Wyd. 2 popr. i uzup. – Warszawa, 1966. – 673 s.
1690. Horn M. Chronologia i zasieg najazdów tatarskich na ziemie Rzeczypospolitej Polskiej w latach 1600 – 1647 / H. Horn // Studia i Materiały do Historii Wojskowości. – 1962. – T. VIII, cz. 1. – S. 3 – 71.

1691. Horn M. Handel wołami na Rusi Czerwonej w pierwszej połowie XVII w. / M. Horn // Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych. – 1962. – T. 24. – S. 73 – 88.
1692. Horoszkiewicz R. Szlachta zaściankowa na ziemiach wschodnich / R. Horoszkiewicz. – Warszawa: skł. gł. P.T.T.K., 1936. – 40 s.
1693. Hoszowski St. Ceny we Lwowie w XVI i XVII wieku / St. Hoszowski. – Lwów: Kasa im. Rektora J. Mianowskiego, Instytut popierania polskiej twórczości naukowej, 1928. – S. 329. [Badania z dziejów społecznych i gospodarczych. Zeszyt 4]
1694. Hundert Zb. Chorągiew husarska Jana Sobieskiego w latach 1673 – 1676: Aspekty organizacyjne, społeczne i finansowe / Zb. Hundert // Spes in virtute salus in victoria. Materiały z „IX ogólnopolskiej Konferencji Studentów Historyków Wojskowości", Lublin 8-10 grudnia 2011 / Zb. Hundert. – Lublin-Zabrze, 2013. – S. 115 – 136.
1695. Hundert Zb. Husaria koronna w wojnie polsko-tureckiej 1672 – 1676 / Zb. Hundert. – Oświęcim: Napoleon, 2012. – 468 s.
1696. Hundert Zb. Wykaz koronnych chorągwi i regimentów w okresie od 1 V 1679 do 30 IV 1683. Przyczynek do organizacji wojska koronnego w dobie pokoju 1677 – 1683 / Zb. Hundert // Studia historyczno-wojskowe. – Zabrze – Tarnowskie Góry, 2015. – T. V. – S. 274 – 287.
1697. Janas E., Wasilewski L. Społeczne aspekty rozwoju husarii w latach 1648 – 1667 na przykładzie chorągwi hetmana wielkiego koronnego Stanisława Potockiego i wojewody sandomierskiego Władysława Myszkowskiego / E. Janas, L. Wasilewski // Studia i Materiały do Historii Wojskowości. – 1981. – T. XXIII. – S. 65 – 112.
1698. Janeczek A. Udział szlachty w kolonizacji Rusi Koronnej: migracje rodów i ich nowa własność (XIV–XV w.). Próba ujęcia syntetycznego / A. Janeczek // Rody na Śląsku, Rusi Czerwonej i w Małopolsce: średniowiecze i czasy nowożytne. Stan badań, metodologia, nowe ustalenia. pod redakcją: Wioletty Zawitkowskiej; Anny Pobóg-Lenartowicz. – Rzeszów, 2010. – S. 59 – 91.
1699. Jastrzębski St. Kim jesteśmy? O szlachcie zagrodowej w Małopolsce Wschodniej / St. Jastrzębski. – Przemyśl: wydawnictwo „Pobudki" 1939. – 34 s.
1700. Jawor G. Osady prawa wołoskiego i ich mieszkańcy na Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu / G. Jawor. – Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2000. – 223 s.
1701. Jop R. Środowisko urzędnicze kancelarii grodzkich w Chełmie, Lublinie i Krasnymstawie w drugiej połowie XVII wieku / R. Jop. – Lublin: UMCS, 2003. – 217 s.
1702. Kamler A. Edukacja w rodzinie szlacheckiej w XVI wieku / A. Kamler // Rodzina i gospodarstwo domowe na ziemiach polskich w XV-XX wieku. Struktury demograficzne, społeczne i gospodarcze. – Warszawa: DiG, 2008. – S. 49 – 58.

1703. Kaznowski M. Beneficjanci w parafiach dekanatu starosolskiego unickiej diecezji przemyskiej w 1761 r. / M. Kaznowski // Дрогобицький краєзнавчий збірник. – 2002. – Вип. VI. – С. 240 – 258.
1704. Kitowicz J. Opis obyczajów za panowania Augusta III / J. Kitowicz. – Warszawa, 1985. – 382 s.
1705. Konopczyński W. Dwernicki Faustyn (1745 – 1803?) / W. Konopczyński // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1948. – T. VI (Dunin Rodryg - Firlej Henryk). – S. 19.
1706. Kovács Z. Najazd Jerzego II Rakoczego na Polskę w 1657 r. w świetle opracowań węgierskich / Z. Kovács // Rocznik Przemyski. – 2010. – T. XLVI, z. 1. Historia woskowości. – S. 3 – 8.
1707. Koscioly i klasztory rzymskokatolickie dawnego wojewodztwa ruskiego. Praca zbiorowa, Jan K. Ostrowski (red. Nauk.) – Krakow, 1998. – T. 5. – 367 s.
1708. Koscioly i klasztory rzymskokatolickie dawnego wojewodztwa ruskiego. Praca zbiorowa, Jan K. Ostrowski (red. Nauk.) – Krakow, 1998. – T. 6. – 422 s.
1709. Kowalska H. Krupecki Aleksander Oleksowicz (ok. 1570 – 1652) / H. Kowalska // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1970. – T. XV. – S. 406 – 407.
1710. Kozyrski R. Duchowieństwo, kościoły i religia w dokumentach sejmików województwa ruskiego w epoce konfesjonalizacji Rzeczypospolitej Obojga Narodów 1648-1768 / R. Kozyrski. – Lubln: TNKUL, 2013. – 512 s.
1711. Kriegseisen W. Sejmiki Rzeczypospolitej szlacheckiej w XVII i XVIII wieku / W. Kriegseisen. – Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 1991. – 294 s.
1712. Krochmal J. Duchowieństwo unickie eparchii przemysko-samborskiej w latach 1596–1609 v// Miscellanea Historico-Archiwistica. – 2013. – T. XX. – S. 135 – 168.
1713. Krochmal J. Kapłani uniccy w eparchii przemysko-samborskiej za rządów biskupa Atanazego Krupeckiego (1609 – 1652) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archiwistica. – 2014. – T. XXI. – S. 137 – 170
1714. Krochmal J. Podwojewodziowie przemyscy (od końca XVI do XVIII wieku) / J. Krochmal // Rocznik Historyczno-Archiwalny. – Przemyśl, 1995. – T. IX. – S. 45 – 54.
1715. Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemyskiej w latach 1596 – 1679 / J. Krochmal // Premislia chtistiana. – 1997. – T. 7. – S. 75 – 102.
1716. Krochmal J. Unia kościelna w eparchii przemysko-samborskiej za czasów biskupa Prokopa Chmielewskiego (1652 – 1664) / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2015. – T. XXII. – S. 169 – 202.
1717. Krochmal J. Unia w eparchii przemysko-samborskiej w latach 1664–1670 / J. Krochmal // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2016. – T. XXIII. – S. 179 – 206.
1718. Krochmal J. Unia w eparchii przemysko-samborskiej za rządów władyki Atanazego Krupeckiego (1609–1652) / J. Krochmal // Kościół,

społeczeństwo, kultura: prace ofiarowane Profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej. Red. J. Drob, H. Łaszkiewicz, A. Stasiak [et aliis]. – Łublin: Werset, 2004. – S. 117 – 131.

1719. Kuczera A. Samborszczyzna. Ilustrowana monografia miasta Sambora i ekonomii Samborskiej / A. Kuczera. – Sambor: Nakł. Księgarni nauczycielskiej, 1935. – T. I. – 493 s.
1720. Kukło C. Demografia Rzeczypospolitej przerozbiorowej / C. Kukło. – Warszawa: wydanictwo DiG, 2009. – 526 s.
1721. Kulesza-Woroniecka I. Obraz dworu magnackiego w pamiętnikach i wspomnieniach osiemnastowiecznych / I. Kulesza–Woroniecka // Patron i dwór. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku. pod red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 231 – 241.
1722. Kulesza–Woroniecka I. Pozycja służby w strukturze i organizacji dworu magnackiego w XVIII wieku / I. Kulesza–Woroniecka // Rodzina i gospodarstwo domowe na ziemiach polskich w XV-XX wieku. Struktury demograficzne, społeczne i gospodarcze. – Warszawa: DiG, 2008. – S. 329 – 340.
1723. Kupisz D. Wojska powiatowe samorządów Małopolski i Rusi Czerwonej w latach 1572-1717 / D. Kupisz. – Lublin: Wydawnictwo UMCS, 2008. – 468 s.
1724. Kuras K. Partie i fakcje w schyłkowym okresie rządow Augusta III Sasa / K. v// Przegląd Nauk Historycznych. – 2013. – R. XII, nr 1. – S. 61 – 90.
1725. Kuras K. „Sprawiedliwość trojakie miała pobudki". Dzieje procesu Wieniawskich K. Kuras // Limes. Studia i materiały z dziejow Europy Środkowo-Wschodniej. – Rzeszow, 2008. – Nr 1. – S. 51 – 78.
1726. Kuras K. Troski i problemy działaczy Familii na sejmiku wiszeńskim w czasach panowania Augusta III Sasa / K. Kuras // Między barokiem a oświeceniem. Radości i troski dnia codziennego Red./oprac.: praca zbior. pod. red. Stanisława Achremczyka. – Olsztyn: Ośr. Badań Nauk. im. Wojciecha Kętrzyńskiego, 2006. – S. 208 – 216.
1727. Kuras K. Współpracownicy i Klienci Augusta A. Czartoryskiego w czasach saskich / K. Kuras. – Kraków: Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica", 2010. – 365 s.
1728. Kurtyka J. Osadnictwo sredniowieczne. Poczatki osady i miasta / J. Kurtyka // Dzieje Rzeszowa, F. Kiryk (red.). – Rzeszów, 1994. – T. I. – S. 97–166.
1729. Kurtyka J. Z dziejów walki szlachty ruskiej o równouprawnienie: represje lat 1426 – 1427 i sejmiki roku 1439 / J. Kurtyka // Kurtyka J. Podole w czasach jagiellońskich Studia i materiały. – Kraków: Societas Vistulana, 2011. – S. 25 – 65.
1730. Kutrzeba St. Przywilej jedlneński z r. 1430 i nadanie prawa polskiego Rusi / St. Kutrzeba. – Kraków: Druk. UJ, 1911. – 33 s.
1731. Łaszczyńska O. Ród Herburtów w wiekach średnich / O. Łaszczyńska. – Poznań: Nakł. Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, 1948. – 338 s.

[Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk. Komisja Historyczna: Prace Komisji Historycznej. Том 14]

1732. Link-Lenczowski A. K. W kręgu dworu Sieniawskich w XVIII wieku / A. K. Link-Lenczowski // Patron i dwór. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku. pod red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 201 – 208.
1733. Lisek A. Obóz stanisławowski w województwie ruskim w okresie bezkrólewia i wojny o tron Polski w latach 1733-1736 / A. Lisek. – Warszawa: Universitas, 2014. – 218 s.
1734. Lisek A. Obóz stanisławowski w województwie ruskim w okresie bezkrólewia / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2000. – T. XXXVI. – S. 3 – 15.
1735. Lisek A. Postawa szlachty województwa rukiego na sejmie pacyfikacyjnym w 1735 r. / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2001. – T. XXXVII., z. 3. Historia. – S. 33 – 43.
1736. Lisek A. Rozwój sytuacji politycznej w województwie Rukim w latach 1735 – 1736 / A. Lisek // Rocznik Przemyski. – 2007. – T. XLIII, z. 4. Historia. – S. 51 – 66.
1737. Lisek A. Wokół postawy szlachty województwa ruskiego na sejmikach przedsejmowych, relacyjnych i sejmach okresu bezkrólewia oraz w okresie wojny domowej w latach 1733–1736 / A. Lisek // Nad spoleczeństwem staropolskim. – Białystok, 2007. – T.1. Kultura – Instytucje – Gospodarka w XVI–XVIII stuleciu, red. K. Lopatecki, W. Walczak. – S. 107 – 122.
1738. Lityński A. Szlachecki samorząd gospodarczy w Małopolsce, 1606 – 1717 / A. Lityński. – Katowice: Uniwersytet Śląski, 1974. – 132 s.
1739. Lorens B. Bractwa cerkiewne w eparchii przemyskiej w XVII – XVIII wieku / B. Lorens. – Rzeszów: Wydaw. Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2005. – 336 s.
1740. Lorens B. Problematyka unicka na forum sejmiku w Sądowej Wiszni w latach 1700 – 1772: w świetle laudów sejmikowych i instrukcji poselskich / B. Lorens // Limes : studia i materiały z dziejów Europy Środkowo-Wschodniej. – 2008. – Nr 1. – S. 35 – 50.
1741. Lorens B., Pelczar R. Cerkiewne szkoły brackie w eparchii przemyskiej w XVI – XVIII wieku / B. Lorens, R. Pelczar // Rocznik Komisji Nauk Pedagogicznych. – 2004. – T. 57. – S. 5 – 21.
1742. Łosowski J. Kancelaria grodzka chełmska od XV do XVIII wieku. Studium o urzędzie, dokumentacji, jej formach i roli w życiu społeczeństwa staropolskiego / J. Łosowski. – Lublin: Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, 2004. – 445 s.
1743. Łoziński Wł. Prawem i lewem. Obyczaje na Czerwonej Rusi w pierwszej połowie XVII wieku / Wł. Łoziński. – Wydania drugie. – Lwów: Nakładem księgarni H. Altenberga, 1904. – T.1. Czasy i Ludzie. – 411 s.; t. 2. Wojny prywante. – 560 s.
1744. Makowska A. Pracownicy najemni wielkiej własności ziemskiej na przykładzie dóbr sandomierskich Czartoryskich w XVIII wieku / A.

Makowska // Społeczeństwo staropolskie. – Warszawa, 1979. – T. 2. – S. 315−337.
1745. Mączak A. Pieniądz i społeczeństwo w Rzeczypospolitej XVI-XVII w. / A. Mączak // Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych. – 1976. – T. 37. – S. 63 – 85.
1746. Makiłła D. "Dwór" i "patronat". Dwa historyczno-socjologiczne pojęcia w historyczno-prawnym naświetleniu / D. Makiłła // Patron i dwór. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku. pod red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 179 – 186.
1747. Michalski J. Od wrogości do przyjaźni. Czartoryscy wobec Karola Radziwiłła "Panie Kochanku" / J. Michalski // Miscellanea Historico-Archivistica. – 2000. – T. 11. – S. 145 – 158.
1748. Nabywaniec St. Diecezja przemyska obrządku wschodniego w okresie sporów prawosławno-unickich / St. Nabywaniec // Polska-Ukraina 1000 lat sąsiedztwa. – Przemyśl, 1996. – T. 3. Studia z dziejów grekokatolickiej diecezji przemyskiej. Pod red. Stanisława Stępnia. – S. 39 – 50.
1749. Nagielski M. Jerzy Lubomirski i jego wpływy w armii koronnej jako przykład patronatu wojskowego w XVII wieku / M. Nagielski // Patron i dwór. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku. pod red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 37 – 56.
1750. Natoński Br. Popiel Stanisław (1688 – 1760) / Br. Natoński // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1982 – 1983. – T. XXVII (Pniowski Jan - Potocki Ignacy). – S. 575 – 578.
1751. Nowak L. Błażewski Marcin (pocz. XVII w.) / L. Nowak // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1936. – T. II (Beyzym Jan - Brownsford Maria). – S. 132.
1752. Nycz M. Geneza reform skarbowych Sejmu Niemego. Studium z dziejów skarbowo-wojskowych z lat 1697 – 1717 / M. Nycz. – Oświęcim: Napoleon V, 2016. – 266 s.
1753. Orzechowski J. Okcydentalizacja Rusi Koronnej w XIV, XV i XVI w. / J. Orzechowski // Panstwo, naród stany w swiadomosci wieków srednich / [red. naukowa: Aleksander Gieysztor etc.]. – Warszawa: Panstwowe Wydawnictwo Naukowe 1990. – S. 215 – 242.
1754. Papee Fr. Skole i Tucholszczyzna / Fr. Papee // Przewodnik naukowy i literacki. – Lwów, 1890. – R. 18, nr 6. – S. 542 – 558; nr 7. – S. 633 – 642, nr 8. – S. 741 – 747; nr 9. – S. 820 – 838; nr 10. – S. 921 – 937; nr 11. – S. 1016 – 1027; nr 12. – S. 1140 – 1164.
1755. Palkij H. Polityka rozdawnicza Augusta II z perspektywy kancelarii Jana Szembeka / H. Palkij // Dwór a kraj między centrum a peryferiami władzy. Materiały konferencji naukowej zorganizowanej przez Zamek Królewski na Wawelu, Instytut Historii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Instytut Historii Akademii Pedagogicznej w Krakowie w dniach 2-5 kwietnia 2001, red. R. Skowron. – Kraków: ZK na Wawelu, 2003. – S. 531–545.

1756. Piotrowski St. Uchwały podatkowe Sejmiku Generalnego wiszeńskiego, 1572 – 1772 / St. Piotrowski. – Warszawa, Nakł. Tow. Naukowego, 1932 – 108 s. [Studia nad historią prawa polskiego, t. 13, z. 4]
1757. Plewczyński M. Liczebność wojska polskiego za ostatnich Jagiellonów (1506 – 1572) / M. Plewczyński // Studia i materiały do historii wojskowości. – 1988. – T. XXXI. – S. 27 – 60.
1758. Półćwiartek J. Ziemie czerwonoruskie czasów wielkiej wojny północnej – charakter rozkładu gospodarczego i głębokich zmian społecznych / J. Półćwiartek // Rzeczpospolita w dobie wielkiej wojny północnej. Pod red. Jadwigi Muszyńskiej. Kielce: Wydawnictwo AŚ, 2001. – S. 263 – 277 [Seria: Prace Instytutu Historii Akademii Swiątokrzyskiej w Kielcach Nr 27].
1759. Poniat R. Strategie karier urzędników podlaskich w XVIII wieku / R. Poniat // Nad społeczeństwem staropolskim. Red./oprac.: Pod red. Karola Łopateckiego i Wojciecha Walczaka. – Białystok: Ośr. Badań Europy Środkowo-Wschodniej; Zakł. Historii Nowożytnej. Inst. Historii Uniw. w Białymstoku, 2007. – T. 1: Kultura, instytucje, gospodarka w XVI-XVIII stuleciu. Mater. z konferencji, Białystok, 12-13 X 2005 r. – S. 169 – 192.
1760. Popiołek B. „Manelek dwie i pereł sznurów cztery". O szlacheckich inwentarzach posagowch i posmiertnych z XVIII w. / B. Popiołek // Annales Academiae Paedagogogicae Cracoviensis. – 2005. – Folia 28: Studia Historica. – T. IV. – S. 166 – 173.
1761. Prochaska A. Lenna i maństwa na Rusi i Podolu / A. Prochaska. – Kraków: nakł. Akademii Umiejętności, 1901. – 30 s.
1762. Prochaska A. Samorząd województwa ruskiego w walce z opryszkami / A. Prochaska // Rozprawy Akademii Umiejętności. Wydział Historyczno-Fiłosoficzny. – Kraków, 1907. – Seria II. Tom XXIV. – S. 269 – 336.
1763. Prochaska A. Władyka Krupecki w wałce z dyzunią / A. Prochaska // Przegląd powszechny. – 1918. – T. 139 – 140. – S. 731 – 752; 1919. – T. 141 – 142. – S. 38 – 47, 283 – 294, 359 – 365.
1764. Prochaska A. Z wałki o tron władyczy przemyski / A. Prochaska // Przegląd Powszechny. – 1920. – R. 37. – T. 147 – 148. – S. 20 – 28.
1765. Prokop Sas (= Macej Prószyński). Szlachta zagrodowa / Prokop Sas. – Lwów b.r.w. – 32 s.
1766. Przyboś K. Fredrowie herbu Bończa domus antiqui moris virtutisque cultrix / K. Przyboś // Rocznik Polskiego towarzystwa heraldycznego. – Warszawa, 1997. – T. III (XIV). – S. 75 – 107.
1767. Przyboś K. Reprezentacja sejmowa ziemi przemyskiej w latach 1573 – 1695 / K. Przyboś // Rocznik Przemyski. – Przemyśl, 1998. – T. XXXIV, zesz. 4. Historia. – S. 3 – 36.
1768. Pulnarowicz Wł. Rycerstwo polskie Podkarpacia (Dawne dzieje i obecne obowiązki szlachty zagrodowej na Podkarpaciu) / Wł. Pulnarowicz. – Przemyśl: Wydawnictwo „Pobudki", 1937. – 78 s.

1769. Pulnarowicz Wł. U źródeł Sanu, Stryja i Dniestrzu: (historja powiatu turczańskiego) / Wł. Pulnarowicz. – Turka: wydawnictwo Związku Strzeleckiego, 1929. – 144 s.
1770. Rafacz J. Dawny proces polski / J. Rafacz. – Warszawa: Skład Główny w księgarniach Gebethnera i Wolffa, 1925. – 131 s.
1771. Rafacz J. Sąd referendarski Koronny. Z dziejów obrony prawnej chłopów w Dawnej Polsce / J. Rafacz. – Poznań: Nakładem Poznańskiego Towarzystwa przyjacół nauk, Skład Główny, Państwowe zakłady wydawnictw szkolnych, 1948. – 124 s.
1772. Rechowicz M. Hulewicz-Wojutyński Sylwester (zm. przed 1650) / M. Rechowicz // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1964 – 1964. – T. X (Horoch Mieczysław – Jarosiński Paweł). – S. 97.
1773. Rechowicz M. Kopystyński Mateusz (zm. 1610) / M. Rechowicz // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1968 – 1969. – T. XIV (Kopernicki Izydor – Kozłowska Maria). – S. 26 – 27.
1774. Ronikier J. Hetman Adam Sieniawski i jego regimentarze: Studium z historii mentalności szlachty polskiej 1706-1725 / J. Ronikier. – Kraków: Universitas, 1992. – 231 s.
1775. Rostworowski E. Popiel Paweł (1733 – 1809) / E. Rostworowski // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1982 – 1983. – T. XXVII (Pniowski Jan – Potocki Ignacy). – S. 565 – 568.
1776. Rybarski R. Kredyt i lichwa w ekonomii Samborskiej w XVIII w. / R. Rybarski. – Lwów: Nakł. Tow-wa nauk., 1936. – 130 s.
1777. Rybarski R. Skarb i pieniądz za Jana Kazimierza, Michala Korybuta i Jana III / R. Rybarski. – Wyd.2. – Warszawa: Tow-wo nauk. warszawskie, 1939. – 540 s.
1778. Skoczylas I. Szeptycki Andrzej Atanazy (1723 – 1779) / I. Skoczylas // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Krakow: Societas Vistulana, 2012 – 2013. – T. XLVIII (Szeliga Jan – Szpilman Władysław). – S. 226 – 230.
1779. Skoczylas I. Szeptycki Bazyli Barlaam (1647 – 1715) / I. Skoczylas // Polski Słownik Biograficzny. – Warszawa, Krakow: Societas Vistulana, 2012 – 2013. – T. XLVIII (Szeliga Jan – Szpilman Władysław). – S. 230 – 232.
1780. Skruteń J. Biliński Jerzy (1704 – 1771) / J. Skruteń // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1936. – Tom II (Beyzym Jan – Brownsford Maria). – S. 96.
1781. Skruteń J. Bratkowski Jerzy Onufry (1722 – 1790) / J. Skruteń // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1936. – T. II (Beyzym Jan – Brownsford Maria). – S. 414 – 415.
1782. Skruteń J. Chmielewski Prokop (zm. 1664) / J. Skruteń // Polski Słownik Biograficzny. – Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 1937. – T. III (Brożek Jan – Chwalczewski Franciszek). – S. 326 – 327.

1783. Ślusarek Krz. Drobna szlachta w Galicji 1772 – 1848 / Krz. Ślusarek. – Kraków: Księgarnia Akademicka, 1994. – 294 s.
1784. Smutok I. Родовий склад шляхти Перемишльськоï землі у XV – початку XVII ст. / I. Smutok // Rocznik Lubelskiego Towarzystwa Genealogicznego. – Lublin, 2014. – T. 5. – S. 110 – 148.
1785. Sperka J. Otoczenie Władysława Opolczyka w latach 1379 – 1401. Studium o elicie władzy w relacjach z monarchą / J. Sperka. – Katowice: wydanictwo Uniwersytetu Sląskiego, 2006. – 478 s.
1786. Sperka J. Początki osadnictwa rycerstwa śląskiego na Rusi Czerwonej / J. Sperka // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2010. – Вип. 3. – С. 278–301.
1787. Sperka J. Zarys migracji rycerstwa śląskiego na ziemie Rusi Koronnej w okresie hanowania Władysława Jagiełły / J. Sperka // Княжа доба: історія і культура. – Львів, 2011. – Вип. 5. – С. 225 – 226.
1788. Srogosz T. Żołnierz swawolny. Z dziejów obyczajów armii koronnej w XVII wieku / T. Srogosz. – Warszawa: DiG, 2010. – 264 s.
1789. Stadnicki A. O wsiach tak zwanych wołoskich na północnym stoku Karpat / A. Stadnicki. – Lwów: Druk Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, 1848 – 92 s.
1790. Stańczak Ed. Kamera saska za czasów Augusta III / Ed. Stańczak. – Warszawa: PWN, 1973. – 221s.
1791. Straty archiwów i bibliotek warszawskich w zakresie rękopismiennych źródeł historycznych. – Warszawa: Państwowe Wydawn. Naukowe, 1957. – T. 1: Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. – 396 s.
1792. Sulkowska-Kurasiowa I. Ksiegi Sigillat Metryki Koronnej (1658-1794) / I. Sulkowska-Kurasiowa // Archeion. – 1970. – T. 54. – S. 41 – 57.
1793. Sulkowska-Kurasiowa I. Ksiegi wpisow Metryki Koronnej (1447 – 1794) w Archium Glownym Akt Dawnych w Warszawie / I. Sulkowska-Kurasiowa // Archeion. – 1966. – T. 44. – S. 73 – 91.
1794. Szczygielski W. Ortyński Stanisław Kostka (ok. 1708 – 1779) / W. Szczygielski // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1979. – T. XXIV (Olszamowski Bolesław – Padlewski Zygmunt). – S. 270 – 271.
1795. Szyposz J. Odzież szlachty w świetle inwentarzy ruchomości zawartych w aktach grodzkich i ziemskich województwa krakowskiego z lat 1645 – 1670 / J. Szyposz // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. – 1981. – Nr 3. – S. 349 – 363.
1796. Tazbir J. Kultura szlachecka w Polsce. Rozkwit – upadek – relikty / J. Tazbir. – Warszawa: Wiedza Powszechna, 1983. – Wydanie 3, zmienione. – 247 s.
1797. Trawka R. „Communitas terrae Russiae". Z XIX- i XX-wiecznych badań nad szlachtą Rusi Koronnej w późnym średniowieczu / R. Trawka // Historia – mentalność – tożsamość: miejsce i rola historii i historyków w życie narodu polskeigo i ukraińskiego w XIX i XX wieku: praca zbiorowa / pod

red. Joanny Pisulińskiej, Pawła Sierżęgi, Leonida Zaszkilniaka. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2008. – S. 99 – 123.

1798. Trawka R. Z dziejów migracji na Wschód: stan i kierunki badań nad szlachtą Rusi Czerwonej w późnym średniowieczu i wczesnej epoce nowożytnej / R. Trawka // Rody na Śląsku, Rusi Czerwonej i w Małopolsce: średniowiecze i czasy nowożytne: stan badań, metodologia, nowe ustalenia / pod red. Wioletty Zawitkowskiej, Anny Pobóg-Lenartowicz. – Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010. – S. 92 – 130.
1799. Turska Kr. Garderoba jako przejaw gustu, stanu majątkowego i statusu społecznego w XVI wieku / Kr. Turska // Kwartalnik Historii Kultury Materialnej. – 2004. – T. 52, z. 2. – S. 207 – 216.
1800. Tygielski A. Pośpiech A. W. Społeczna rola dworu magnackiego XVII–XVIII wieku / A. Tygielski, A. Pośpiech // Przegląd Historyczny". – 1978. – T. 69, z. 2. – S. 215 – 237.
1801. Ujma M. Latyfundium Jana Sobieskiego 1652 – 1696 / M. Ujma. – Opole: Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, 2005. – 455 s.
1802. Ujma M., Między Janem III a jego potomkami. Klienci rodziny Sobieskich / M. Ujma // Patron i dwór. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI–XVIII wieku, red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz. – Warszawa: DiG, 2006. – S. 119 – 132.
1803. Urban W. Umiejętność pisania w Małoposce wdrugiej połowie XVI wieku / W. Urban // Przegląd historyczny. – 1977. – T. LXVIII, zeszyt 2. – S. 231 – 256.
1804. Wac E. Kilka uwag o dzialalności gospodarczej panów z Pilicy w XIV–XVI wieku / E. Wac // Annales Academiae Paedagogicae Cracoviensis. – Krakow, 2004. – Studia Historica III. – S. 475 – 484.
1805. Wagner M. Dwór wojskowy i klientela hetmańska Stanisława Jabłonowskiego w końcu XVII wieku / M. Wagner // Patron i dwór. Magnateria Rzeczypospolitej w XVI-XVIII wieku. pod red. E. Dubas-Urwanowicz, J. Urwanowicz. – Warszawa: DiG, 2007. – S. 57 – 66.
1806. Wagner M. Podoficerowie armii koronnej w drugiej połowie XVII w. / M. Wagner // Studia i materiały do historii wojskowości. – 1992. – T. 34. – S. 67 – 99.
1807. Wereda D. Biskupi unickiej metropolii Kijowskiej w XVIII wieku / D. Wereda. – Siedlce–Lublin: Wydawnictwo Werset, 2013. – 375 s.
1808. Wierzbicki L. A. Pospolite ruszenie w Polsce w drugiej połowie XVII wieku. Ostatnie wyprawy z lat 1670 – 1672 / L. A. Wierzbicki. – Lublin: UMCS, 2011. – 378 s.
1809. Wilamowski M. Rejestr skarg ziemian samborskich na starostę Jana Odrowąża. Nieznane źródło do dziejów konfliktów społecznych na Rusi Czerwonej w drugiej połowie XV wieku / M. Wilamowski // Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych, wyd. Waldemar Bukowski i Tomasz Jurek. – Kraków: Societas Vistulana, 2012. – T. II. – S. 1365 – 1409.

1810. Wilamowski M. Powstanie i początki hierarchii urzędów ziemskich województwa ruskiego i Podola. Z dziejów elity politycznej Polski pierwszej połowy XV wieku / M. Wilamowski // Roczniki historyczne. – 1998. – R. LXIV. – S. 25 – 65.
1811. Wimmer J. Materiał do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1648 – 1655 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1960. – T. V. – S. 477 – 459.
1812. Wimmer J. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1655 – 1660 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1958. – T. IV. – S. 490 – 522.
1813. Wimmer J. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1660 – 1667 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1960. – T. VI, cz. 1. – S. 213 – 249.
1814. Wimmer J. Materiały do zagadnienia organizacji i liczebności armii koronnej w latach 1673 – 1679 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1961. – T. VII, cz. 2. – S. 394 – 437.
1815. Wimmer J. Materiały do zagadnienia liczebności i organizacji armii koronnej w latach 1683-1689 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1962. – T. VIII. – S. 243 – 279.
1816. Wimmer J. Materiały do zagadnienia liczebności i organizacji armii koronnej w latach 1690-1696 / J. Wimmer // Studia i materiały do hitorii wojskowości. – Warszawa, 1963. – T. IX, cz. 1. – S. 237 – 275.
1817. Wimmer J. Wojsko polskie w drugiej połowie XVII wieku / J. Wimmer. – Warszawa, wydawnictwo ministerstwa obrony narodowej, 1965. – 384 s.
1818. Wimmer J. Wojsko Rzeczypospolitej w dobie wojny północnej. (1700 – 1717) / J. Wimmer. – Warszawa 1956. – 610 s. [Komisja Wojskowo-Historyczna MON, Seria A, nr 6]
1819. Wójcik Zb. Hulanicki Hrehory (XVII w.) / Zb. Wójcik // Polski Słownik Biograficzny. – Wrocław: Zakład Narodowy im. Ossolińskich - Wydawnictwo PAN, 1962 – 1964. – T. X (Horoch Mieczysław – Jarosiński Paweł). – S. 88 – 89.
1820. Wyczański A. Oświata a pozycja społeczna w Polsce XVI stulecia. Próba oceny umiejętności pisania szlachty województwa Krakowskiego w drugiej połowie XVI w. / A. Wyczański // Spoleczeństwo staropolskie. – Warszwa, 1976. – S. 27 – 53.
1821. Wyczański A. Szlacta polska XVI wieku / A: Wyczański. – Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN, 2001. – 256 s.
1822. Wyczański A. Wieś polskiego odrodzenia / A. Wyczański. – Warszawa: Książka i Wiedza, 1969. – 190 s.
1823. Wyrostek L. Ród Dragów-Sasów na Węgrzech i Rusi halickiej / L. Wyrostek. – Kraków, 1932. – 192 s. [Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego. – T. XI (R. 1931/2)]
1824. Wyszomirska M. Edukacja trybunalska – czyli „Punkta ImcPanu Szwykowskiemu susceptantowi pro memoria dane” 22 IV 1745 / M.

Wyszomirska // Między barokiem a oświeceniem. Edukacja, wykształcenie, wiedza, red. S. Achremczyk. – Olsztyn, 2005. – S. 280–287.
1825. Zielińska T. Magnateria polska epoki saskiej. Funkcje urzędów i królewszczyzn w procesie przeobrażeń warstwy społecznej / T. Zielińska. – Warszawa: Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1977. – 233 s.
1826. Zielińska T. Oficjaliści w dobrach magnackich w XVIII wieku jako urzędnicy ziemscy / T. Zielińska // Świat pogranicza, red. M. Nagielski, A. Rachuba, S. Górzyński. – Warszawa, 2003. - S. 267– 281.
1827. Zielińska Z. Mechanizm sejmikowy i klientela radziwiłłowska za Sasów / Z. Zielińska // Przegląd Historyczny. – 1971. – T. LXII, z. 3. – S. 397 – 419.
1828. Źródła dziejowe. – Warszawa, 1902. – T. XVIII, cz. 2: Polska XVI wieku pod względem geograficzno-statystycznym. T. VII. Cz. 2: Ziemei ruskie. Ruś Czerwona / Opisana przez A. Jabłonowskiego. – 491+36 s.

Довідкові видання, енциклопедії, каталоги

1829. Каталог пергаментних документів Центрального державного історичного архіву УРСР у Львові 1233 – 1799 / Склали і підгот. до друку О.А.Купчинський, Е.Й.Ружицький. – Київ: Наукова думка, 1972. – 675 с.
1830. Кириличні рукописні книги у фондах Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України: Каталог. – Т. 1: XI – XVI ст. / Уклад.: М.М.Кольбух (голов.ред.) та ін.; передм. М.М.Кольбух; уклад. наук.-довідк. апарату М.М.Кольбух, Я.П. Сеник; НАН України. ЛНБ ім. В.Стефаника. – Львів, 2007. – XLVI s., 522 с. 24 кол.іл.
1831. Правобережний Гербівник / Уклав Є. Чернецький (Т. V. Уклали А. Кобилянський і Є. Чернецький). – Біла Церква: Видавець Олександр Пшонківський,
1832. 2007. – Т. II: Нотатки про легітимовану шляхту Київської губернії (1801 – 1804 рр.). – 204 с.
1833. 2007. – Т. III: Нотатки про легітимовану шляхту Київської губернії (1802 – 1810 рр.). – 192 с.
1834. 2008. – Т. IV: Нотатки про легітимовану шляхту Київської губернії (1803 – 1816 рр). – 192 с.
1835. 2012. – Т. V: Легітимовані 1801 – 1803 рр. по Київській губернії роди герба Драго-Сас. – 132 с.
1836. Центральний державний історичний архів України, м. Львів. Путівник. Автори-упорядники: О. Гнєвшева, У. Єдлінська, Д. Пельц, Г. Сварник, І. Сварник, Н. Франко. – Львів-Київ, 2001. – 387 с.
1837. Akta miasta Przemyśla (1356 – 1389) 1402 – 1944 (1945 – 1983), oprac. Jacek Krochmal. – Przemyśl: Archiwum Państwowe w Przemyślu, 2000. – T. II. – 648 s.
1838. Atłas historyczny Rzeczypospolitej Polskiej. Epoka przełomu z wieku XVI-go na XVII-sty. Dział II-gi „Ziemie Ruskie" Rzeczypospolitej. Opracował i wydał Alexander Jabłonowski. – Warszawa – Wiedeń, 1899-1904. – K. 17.

1839. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie. Informator zasobie archiwalnym. Oprac. Pod red. Doroty Lewandowskiej. – Warszawa: AGAD, 2008. – 864 s.
1840. Elektorowie królow Władysława IV, Michała Korybuta, Stanisława Leszczyńskiego i spis stroników AugustaIII. Zestawili Jerzy hr. Dunin-Borkowski i dr. Mieczysław Dunin-Wąsowicz. – Lwów: czcionkami I związkowej drukarni we Lwowie, 1910. – 280 s. [Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie. – T.I. – Rok. 1908/9]
1841. Fastnacht A. Katalog dokumentów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich / A. Fastnacht. – Wrocław 1953. – Cz. 1: Dokumenty z lat 1507 – 1700; 1969. – Cz. 2: Dokumenty z lat 1701 – 1939 oraz dodatek z lat 1282 – 1909. - VI, 308 S.
1842. Inwentarz Metryki Koronnej. Ksiegi wpisow i dekretow polskiej kancelarii krolewskiej z lat 1447–1795. oprac. I. Sulkowska-Kurasiowa, M. Wozniakowa. – Warszawa; Lodz: Państwowe Wydawn. Naukowe, 1975. – 312 s.
1843. Katalog rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie. Zeztawił Czubek J. – Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1906. – 313 s.
1844. Katalog rękopisów Akademii Umiejętności w Krakowie. Dodatek 1. J. Czubek. - Kraków: Nakładem Akademii Umiejętności, 1912. – 168 s.
1845. Katalog dokumentów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Oprac. Lipiński I. – Wrocław: Towarzystwo Przyjaciół Ossolineum, 1999. – 156 s.
1846. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1899. – T. 1: Aaron - Boniccy. – 385 s.
1847. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1900. – T. 2: Bonieccy h. Bończa - Chmieleńscy. – 396 s.
1848. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1900. – T. 3: Chmielewscy - Czetowscy. – 388 s.
1849. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1901. – T. 4: Czetwertyńscy - Dowiakowscy. – 400, IV s.
1850. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1902. – T. 5: Dowiattowie - Gąsiorkowicz. – 400, IV s.
1851. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1903. – T. 6: Gąsiorowscy - Grabowniccy. – 396, IV s.
1852. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1904. – T. 7: Grabowscy - Hulkiewiczowie. – 408, IV s.

1853. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1905. – T. 8: Humańscy - Jelonek. – 396, IV s.
1854. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1906. – T. 9: Jelowscy - Kęstowiczowie. – 400, IV s.
1855. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1907. – T. 10: Kęstowscy - Komorowscy. – 391, IV s.
1856. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1907. – T. 11: Komorowscy - Kotowski. – 397, IV s.
1857. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1908. – T. 12: Korty - Krzemieniewscy. – 400, IV s.
1858. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1909. – T. 13: Krzemieniowscy - Lasoccy. – 400, IV s.
1859. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1911. – T. 14: Lasoccy - Liwiński. – 396, IV s.
1860. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1912. – T. 15: Liwscy - Łopuscy. – 396, IV s.
1861. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1911. – T. 16: Łopuszańscy - Madalińscy. – 240 s.
1862. Boniecki A. Herbarz polski. Cz.1. Wiadomości historyczno-genealogiczne o rodach szlacheckich / A. Boniecki. – Warszawa, 1901. – T: Użupełnienia i sprostowania do Części I. – 256 s.
1863. Czarniecki-Łodzia K. Herbarz Polski podług Niesieckiego treściwie ułożony i wypisami z późniejszych autorów, różnych akt grodzkich i ziemskich, z ksiąg i akt kościelnych oraz z dokumentów familijnych owiększony i wydany / K. Czarniecki-Łodzia. – Gniezno: nakładem autora, drukiem J.B. Langiego, 1875-1881. – T. I. – 858 s.; 1881 – 1882. – T. II. – 272 s.
1864. Duńczewski S. J. Herbarz wielu domow Korony Polskiej i W. X. Litewskiego, dla niezupełnego opisania albo opuszczenia, y wielu odmiennosci nieprzyzwoitych, za dawnych i poznieyszych autorow herby z rodowitoscią wyrazających, niemało dotąd ukrzywdzonych, zebraniem wielu familii we dwa tomy, częściami rzeczone / S. J. Duńczewski. – Kraków: z Drukarni B. Jana Kantego w Akademii Krakowskiej, 1757. – Część II. – 483 s.
1865. Herbarz Polski Kaspra Niesieckiego S.J. powiększony dodatkami z poźniejszych autorów, rękopisów, dowodów urzędowych i wydany przez Jana Nep. Bobrowicza. – Lipsk, 1839-1843. – T. I. – 580 s.; T. II. – 390 s.;

T. III. – 476 s.; t. IV. – 518 s.; t. V. – 476 s.; t. VI. – 588 s.; t. VII. – 582 s.; t. VIII. – 652 s.; t. IX. – 468 s.; t. X. – 202 s.; t. X: dodatek. – 508 s.

1866. Kosiński A. A. Przewodnik heraldyczny. Monografie kilkudziesięciu znakomitych rodzin, spis rodzin senatorskich i tytuły honorowe posiadających / A. A. Kosiński. – Kraków: Wł. L. Anczyc i sp., 1877. – T. 1. – 332 s.
1867. Niesiecki K. Korona polska przy złotey wolnosci starożytnemi Rycerstwa Polskiego y Wielkiego Xięstwa Litewskiego kleynotami Naywyższymi Honorami Heroicznym, Męstwem y odwagą Wytworzoną Nauką a naypierwey Cnotą, nauką, Pobożnością y Swiątobliwością ozdobiona. Potomnym zaś wiekom na zaszczyt y niesmiertelna sławe Pamietnych w tey Oyczyznie Synow, podana / K. Niesiecki. – Lwów: w drukarni Collegium Lwowskiego Societatis Jesu, 1728. – T. 1. – 284+406 ss.; 1738. – T. 2. – 761 ss.; 1740. - t. 3. – 937 s.; 1743. – t. 4. – s. 820 s.
1868. [Okolski Szymon]. Orbis Poloni splendoribus coeli, triumphis mundi, pulchritudine animantium condecoratus, in quo antiqua Sarmatarum gentilitia & Arma quaecumque a litera S. Usque ad finem Alphabeti suam incipiunt & recensent denominatonem, continentur & dilucidantur / Szymon Okolski. – Kraków: In Officina Typographica Francisci Caesarii, 1643. – t. 3. – 360 s.
1869. [Paprocki B.] Herby rycerztwa polskiego. Na pięcioro Xiąg rozdzielone. Przez Bartosza Paprockiego zebrane y wydane Roku Panskiego, 1584 w Krakowie / Wydanie Kazimierza Józefa Turowskiego / Paprocki B.. – Kraków: Nakładem Wydawnictwa Biblioteki Polskiej, 1858. – 964+CLXII+13 s.
1870. Stupnicki H. Herbarz Polski i imionopos zasluzonych w Polsce ludzi wszystkich stanow i czasów; lozony porzadkiem alfabetycznym na podstawie Herbarza Niesieckiego i manuskryptow / H. Stupnicki. – Lwow: Drukiem Korneka Pillera, 1885. – T. I. – 245 s.; 1859. – T. II. – 280 s.; 1862. – T. III. – 236 s.
1871. Swięcicki. T. Historyczne pamiątki znamienitych rodzin i osób dawnej Polski. Przejrzał w rękopiśmie, objaśnił i uzupełnił przypisami Julin Bartoszewicz / T. Swięcicki. – Warszawa: nakładem S. H. Merzbacha Księgarza, 1858. – Tom. I – II. – 580 s.
1872. Tarnawski A. Szlachta zagrodowa w Polsce południowo-wschodnej. Materiały do bibliografii / A. Tarnawski. – Lwów: Wydawnictwo Komisii naukowej sekretariatu porozumiewawczego polskich organizacyj spolecznych, 1938. – 89 s.
1873. Urzędnicy województwa Ruskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / Oprac. Kazimierz Przyboś. – Wrócław etc., 1987. – 415 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. III. Ziemie Ruskie. Zeszyt 1.]
1874. Urzędnicy województwa Bełskiego i ziemi Chełmskiej XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Henryk Gmiterek i Ryszard Szczygieł. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1992. – 281 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. III. Ziemie Ruskie. Zeszyt 2.]

1875. Urzędnicy podolscy XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Eugeniusz Janas, Witold Kłaczewski, Janusz Kurtyka, Anna Sochacka. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1998. – 243 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. III. Ziemie Ruskie. Zeszyt 3.]
1876. Urzędnicy województw Kijowskiego i Czernihoskiego XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Eugeniusz Janas, Witold Kłaczewski. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 2002. – 344 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. III. Ziemie Ruskie. Zeszyt 4.]
1877. Urzędnicy Wołyńscy XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Marian Wolski. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 2007. – 189 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. III. Ziemie Ruskie. Zeszyt 5.]
1878. Urzędnicy województwa Krakowskiego XVI – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Stanisław Cynarski i Alicja Falnioska-Grabowska. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1990. – 277 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. IV. Małopolska. Zeszyt 2.]
1879. Urzędnicy województwa Sandomierskiego XVI – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Krzysztof Chłapowski i Alicja Falnioska-Grabowska. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1993. – 226 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. IV. Małopolska. Zeszyt 3.]
1880. Urzędnicy województwa Lubelskiego XVI – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Witold Kłaczewski i Wacław Urban. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1991. – 135 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. IV. Małopolska. Zeszyt 4.]
1881. Urzędnicy Kujawscy i Dobrzyńscy XVI – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Krzysztof Mikulski i Wojciech Stanek. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1990. – 284 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. VI. Kujawy i Ziemia Dobrzyńska. Zeszyt 2.]
1882. Urzędnicy Podlascy XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Ewa Dubas-Urwanowicz, Włodzimierz Jarmolnik, Michał Kulecki, Jerzy Urwanowicz. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1994. – 200 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. VIII. Podlasie.]
1883. Urzędnicy centralni i nadworni Polski XIV – XVIII wieku. Spisy. / oprac. Krzysztof Chłapowski i in. – Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1992. – 220 s. [Urzędnicy Dawnej Rzeczypospolitej XII – XVIII wieku. T. X.]
1884. Wielądko W. W. Heraldyka, czyli opisanie herbów, w jakim który jest kształcie, oraz familie rodowitey szlachty polskiey i W.X. Litewskiego, z ich herbami. Przytym: Wsławieni męstwem i odwagą, wytworną nauką, cnotą, gorliwością i innemi zasługami w oyczyźnie, dawniejszego i terazniejszego wieku Polacy / W. W. Wielądko. – Warszawa: w drukarni Piotra Zawadzkiego 1792. t. 1, cz. 1-2. – 344 s.; 1794. – T. 2. – 475 s.; 1795. – T. 3. – 410 s.; 1796. – T. 4. – 401 s.; 1798. – T. 5. – 452 s.
1885. Żychlinski T. Złota księga szlachty polskiej / T. Żychlinski. – Poznań, 1883. – Rocznik V. – Tablice genealogiczne (Szeptyccy).

Автореферети дисертацій та дисертації

1886. Боднарчук Д. В. Этнокультурная идентичность населения Руского воеводства Речи Посполитой в конце XVI – первой половине XVII в. Автореферат диссератции … кандидата исторических наук, специальность 07.00.03 – Всеобщая история (Новое и новейшее время) / Д. В. Боднарчук. – Санкт-Петербург, 2012. – 25 с.
1887. Вінниченко О.В. Шляхетські заповіти в реляційних книгах Львівского та Перемишльського гродських судів першої половини XVIII століття як історичне джерело. Автореферат … дисертації кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.06 – історіографії, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни / О. В. Вінниченко. – Львів, 2009. – 19 с.
1888. Вінниченко О. О. Шляхетські сеймики Руського і Белзького воєводств Речі Посполитої в останній чверті XVI – першій половині XVII століття. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.02 – Всесвітня історія / О. О. Вінниченко. – Львів, 2001. – 21 с.
1889. Довбищенко М. В. Українська шляхта Волині у релігійних рухах кінця XVI - першої половини XVII ст.: автореф. дис ... доктора історичних наук, спеціальність 09.00.12 – Українознавство / М. В. Довбищенко. – К., 2010. – 32 с.
1890. Задорожна О. Ф. Рід Немиричів у щляхетській корпорації Київського воєводства: майновий статус і політична діяльність (XVI – середина XVII ст.). Автореферат дисертації … кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.01 – Історія України / О. Ф. Задорожна. – К., 2010. – 23 с.
1891. Зазуляк Ю.П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.01 – Історія України / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – 22 с.
1892. Зазуляк Ю. П. Шляхта Руського воєводства у XV ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Ю. П. Зазуляк. – Львів, 2004. – 197 с.
1893. Инкин В. Ф. Крестьянский общинный строй в Галицком Прикарпатье в XIV – XVIIIвв. (сравнительный анализ поземельных союзов): Автореферат диссертации … доктора исторических наук 07.00.02 / В. Ф. Инкин. – Львов, 1978. – 33 с.
1894. Лисейко Я. Б. Військово-службове населення Сяноцької землі у другій половині XIV – XVII ст. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук: спеціальність 07.00.01 – Історія України / Я. Б. Лисейко. – Львів, 2012. – 20 с.
1895. Лисейко Я. Б. Військово-службове населення Сяноцької землі у другій половині XIV – XVII ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Я. Б. Лисейко. – Львів, 2012. – 252 с.

1896. Смерека Б. В. Описово-статистичні джерела про заселення та адміністративно-територіальний устрій Львівської землі Руського воєводства у XVI–XVIII ст. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / Б. В. Смерека. – Київ, 2016. – 345 с.
1897. Собчук В. Д. Знать Південної Волині на схилі середніх віків. Історико-генеалогічне та історико-географічне дослідження. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.01 – Історія України / В. Д. Собчук. – Львів, 2002. – 18 с.
1898. Старченко Н. П. Становище жінки-шляхтянки на Волині другої половини XVI – початку XVII ст.: майновий та правовий аспекти. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.01 – Історія України / Н. П. Старченко. – Львів, 2002. – 21 с.
1899. Тесленко І. А. Острозька волость у 1565 – 1608 роках: формування території, структура землеволодінь та механізм управління. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.01 – Історія України / І. А. Тесленко. – К., 2006. – 21 с.
1900. Целуйко О. П. Рід Даниловичів у кінці XVI – на початку XVIII ст.: історико-генеалогічне дослідження. Автореферат дисертації … кандидата історичних наук, спеціальність 07.00.06 – історіографія, джерелознавство та спеціальні історичні дисципліни / О. П. Целуйко. – Львів, 2003. – 20 с.
1901. Целуйко О. П. Рід Даниловичів у кінці XVI – на початку XVIII ст.: історико-генеалогічне дослідження. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук. Рукопис / О. П. Целуйко. – Львів, 2003. – 220 с.

ДОДАТКИ

РОДОВІДНА СХЕМА № 1
БАНДРІВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 22, 23, 283, 289, 291, 296–298, 302, 305, 307–309, 314, 315, 320, 321; ф. 14, оп. 1, спр. 33, 35, 38, 39, 41–46, 48, 51, 55, 56, 58, 63–67, 69, 71–81

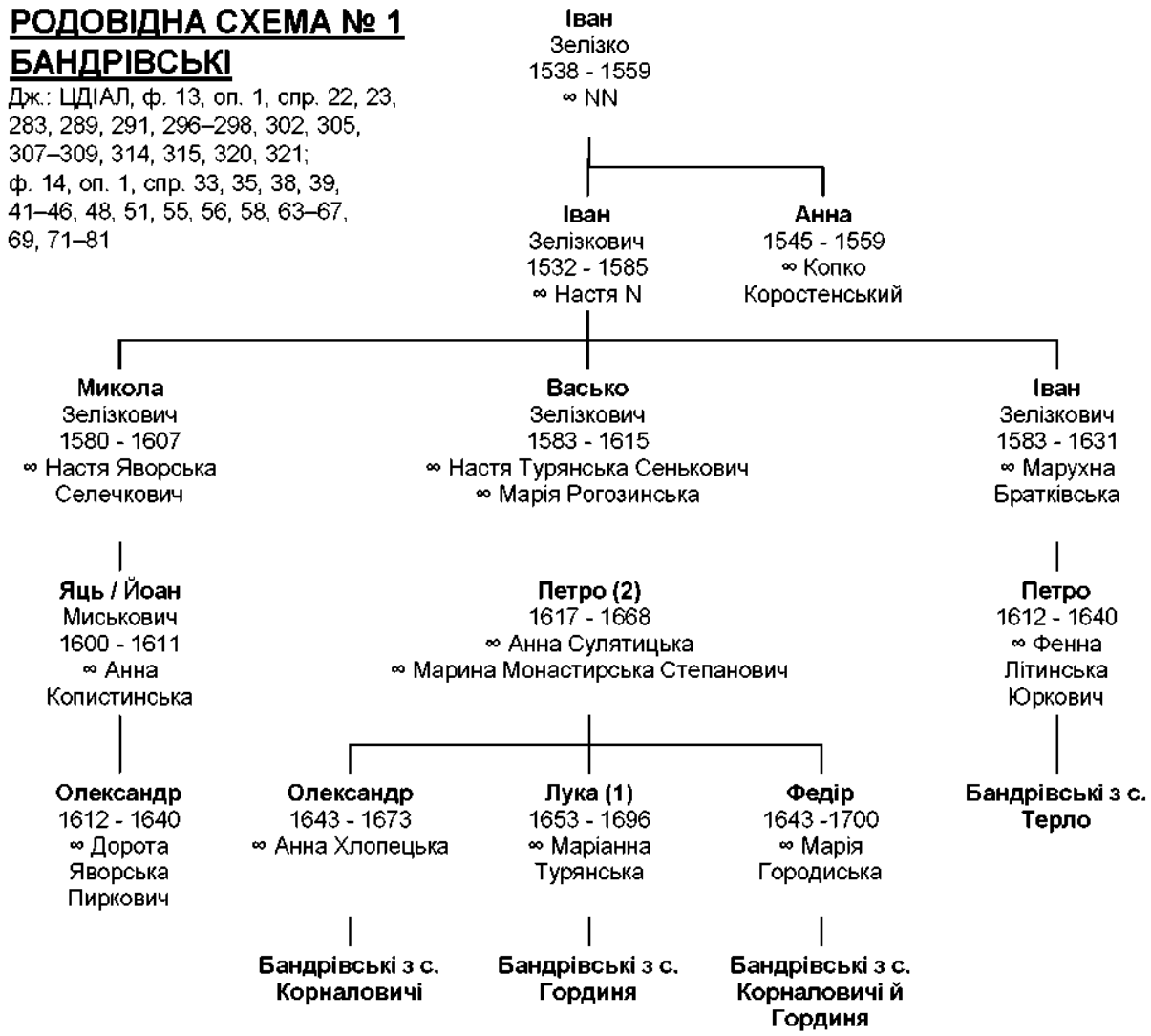

РОДОВІДНА СХЕМА № 2
БАРАНЕЦЬКІ

ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–321;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–70, 261–310.

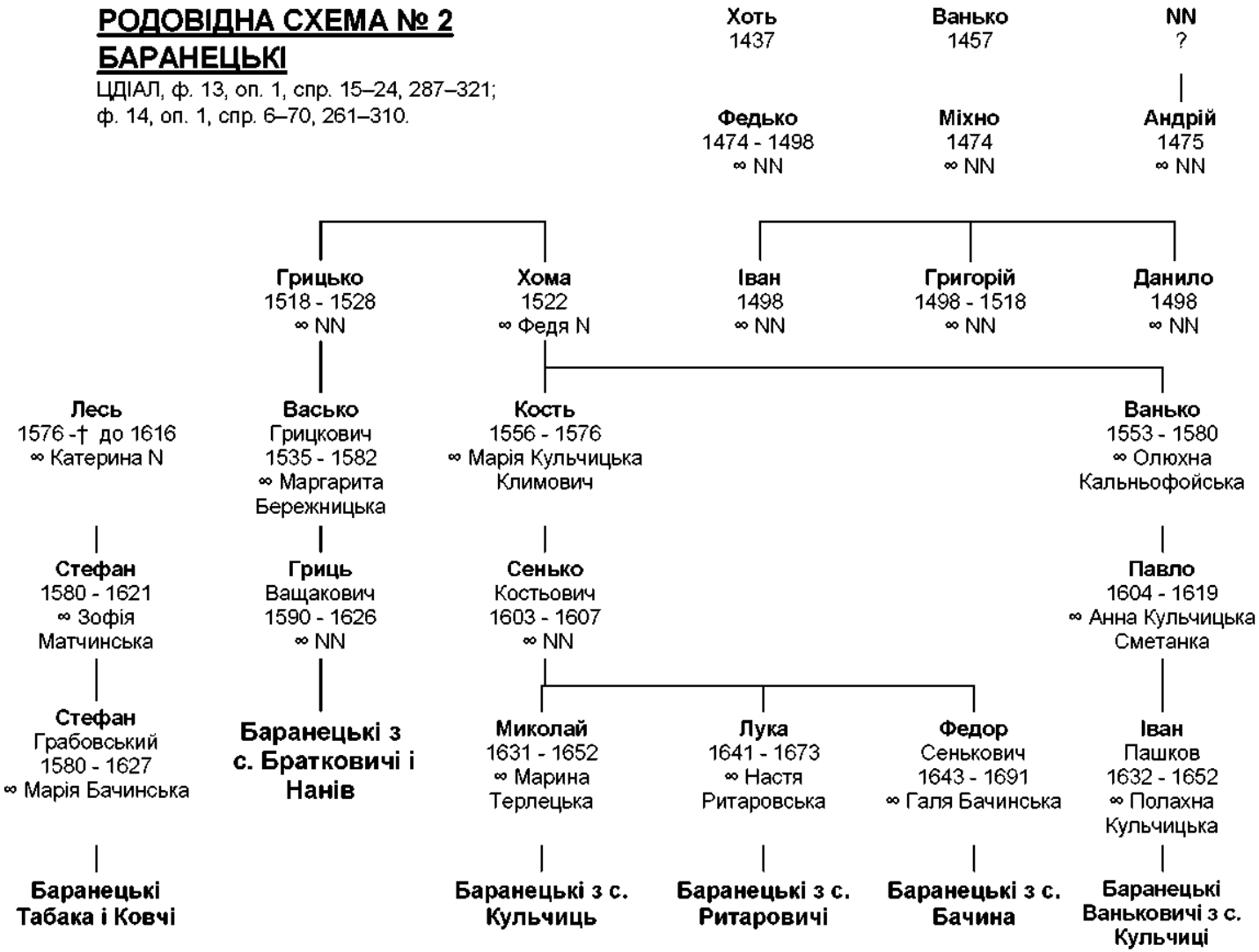

РОДОВІДНА СХЕМА № 3а
БАЧИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–321;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–70, 261–310.

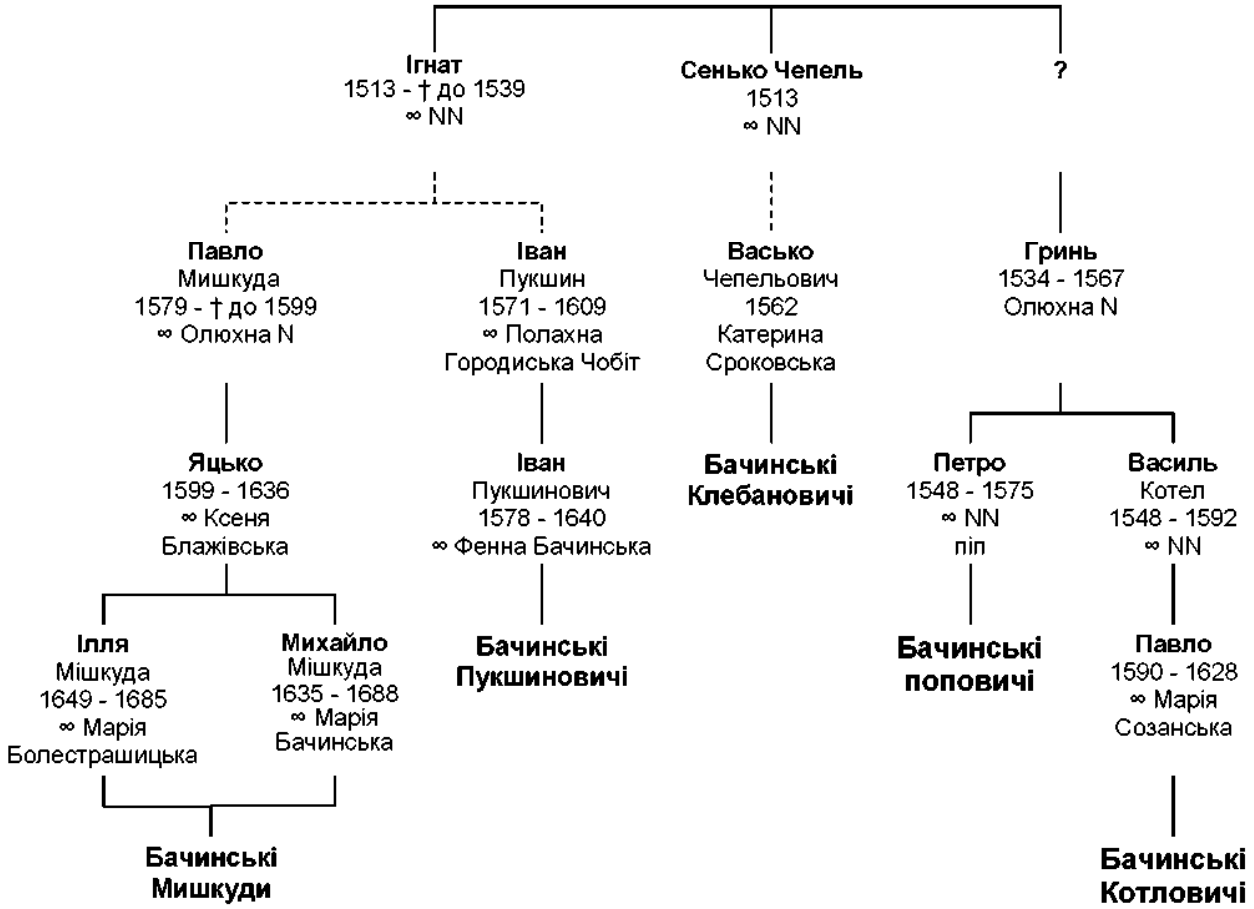

РОДОВІДНА СХЕМА № 3б
БАЧИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–321;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–70, 261–310.

Ілля
1511
∞ NN

Данило
1526
∞ NN

Хома
† до 1540
∞ NN

Олехно
1537 - 1561
∞ Фенна Чайківська Солонка

Лука
1537 - 1540
∞ NN

Іван
1542 - 1544
∞ NN

Андрій Угрин
1561 - 1570
∞ Анастасія N

Петро
1544 - 1591
∞ Марухна Комарницька

Федір
1577 - 1590
∞ Полахна Топільницька

Лука
1562 - 1585
∞ NN

Юрко
1562 - 1592
∞ NN

Іван
Угринович
1570 - 1623
∞ Анна Страшівська

Тимко
Угринович
1570 - 1612
∞ NN

Іван
Петрович, Терешко
1614

Василь
Петрович
1573 - 1604
∞ Марухна Бачинська

Іван
Гайдучок
1590 - 1623
∞ Анна Бачинська

Іван
Лукачович
1584 - 1621
∞ Анна N

Іван
Білик
1596 - 1617
∞ Настя Созанська

Демко
Угринович
1618 - 1634
∞ Пазя Созанська

Василь
Тироняк
1612 - 1643
∞ Катерина Добрянська

Бачинські Лешковичі Терешки

Прокоп
Петрович
1639 - 1662
∞ Фенна, Виницька Скалич

Бачинські Гайдучки

Федько
Тютюк
1651 - 1662
∞ Феся Топільницька

Бачинські Лешковичі Білики

Бачинські Угриновичі

Бачинські Тироняки

Бачинські Лешковичі Процаки

Бачинські Лешковичі Тютюки

РОДОВІДНА СХЕМА № 4

БЕРЕЖНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–321;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–70, 261– 310.

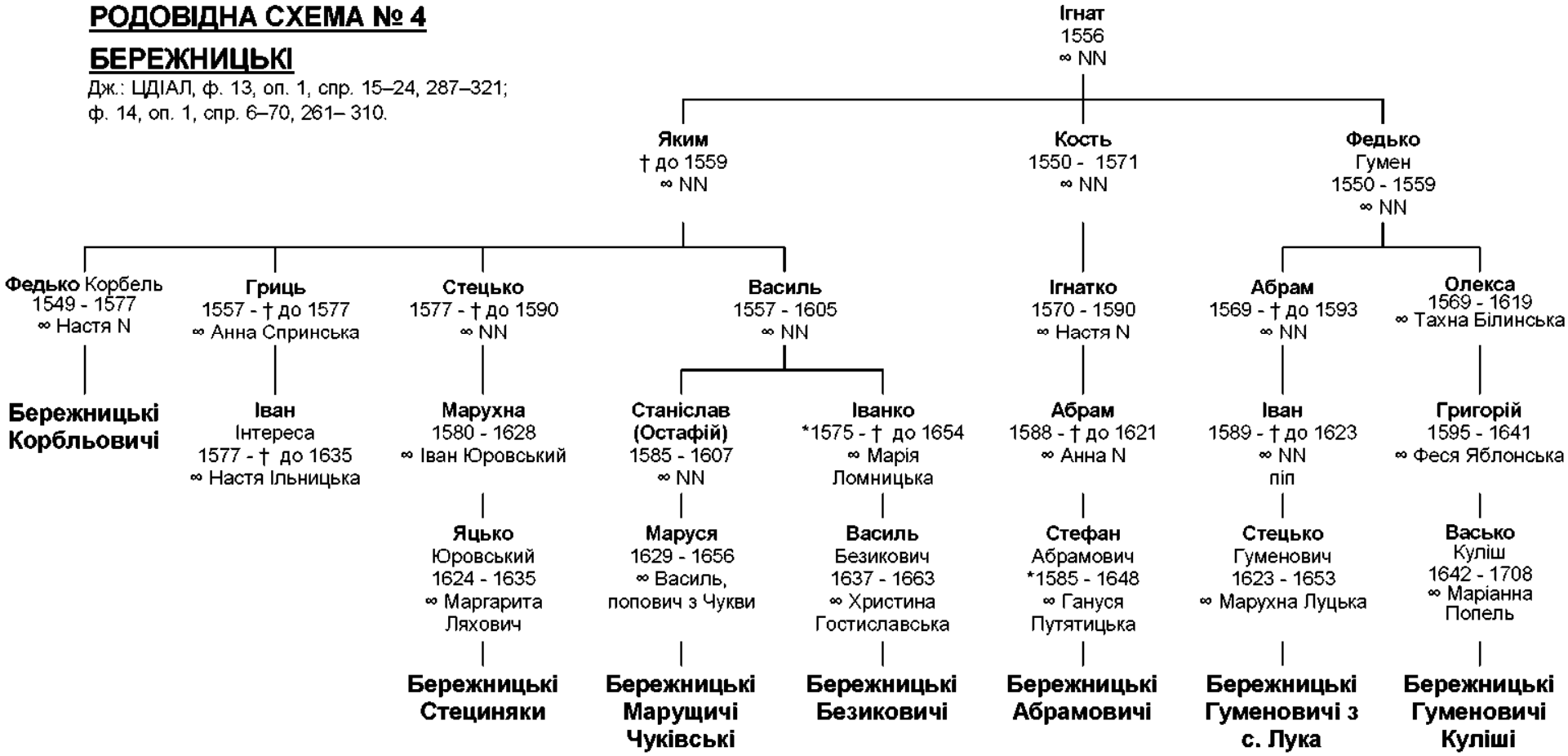

РОДОВІДНА СХЕМА № 5а
БІЛИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

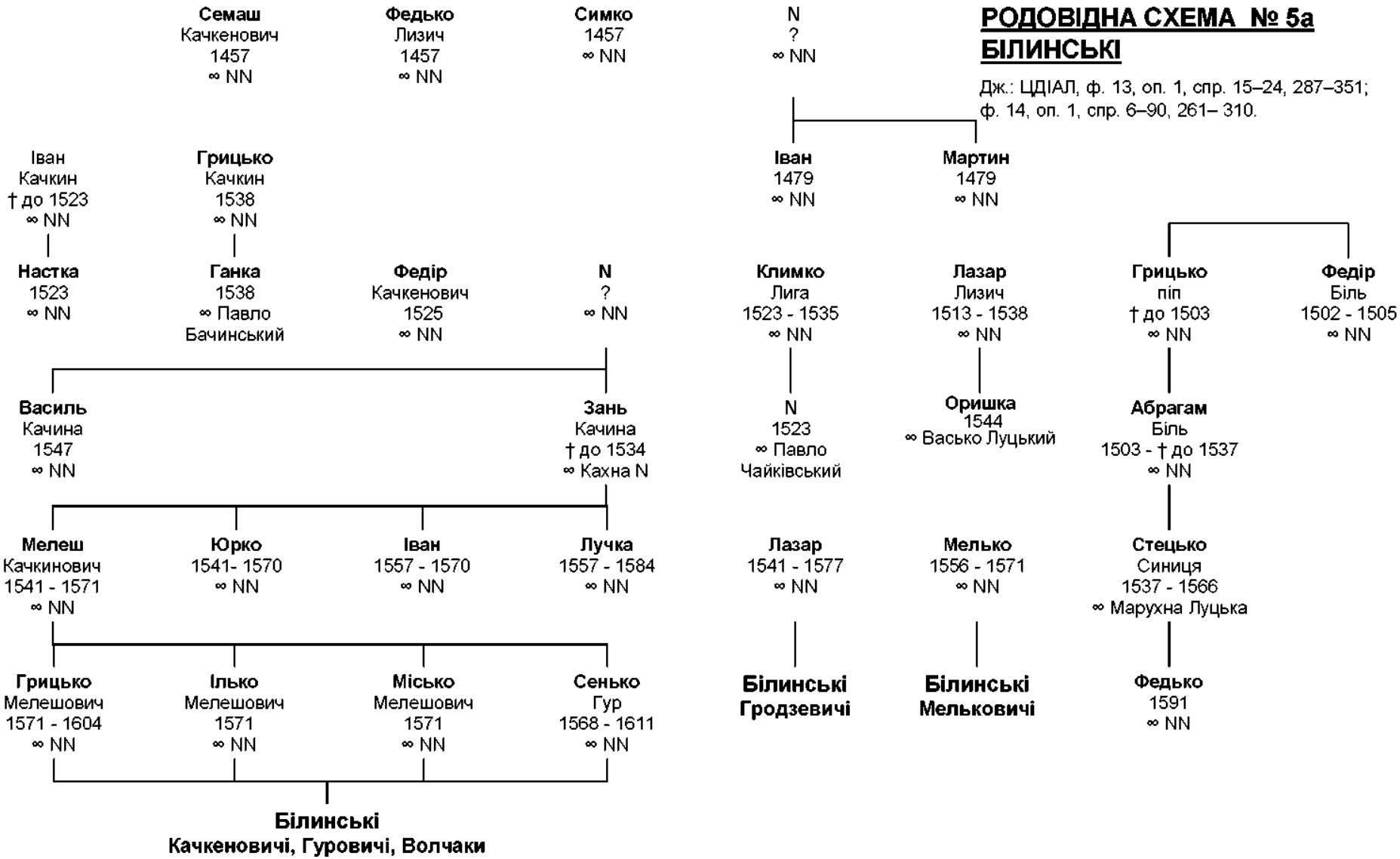

РОДОВІДНА СХЕМА № 5а
БІЛИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

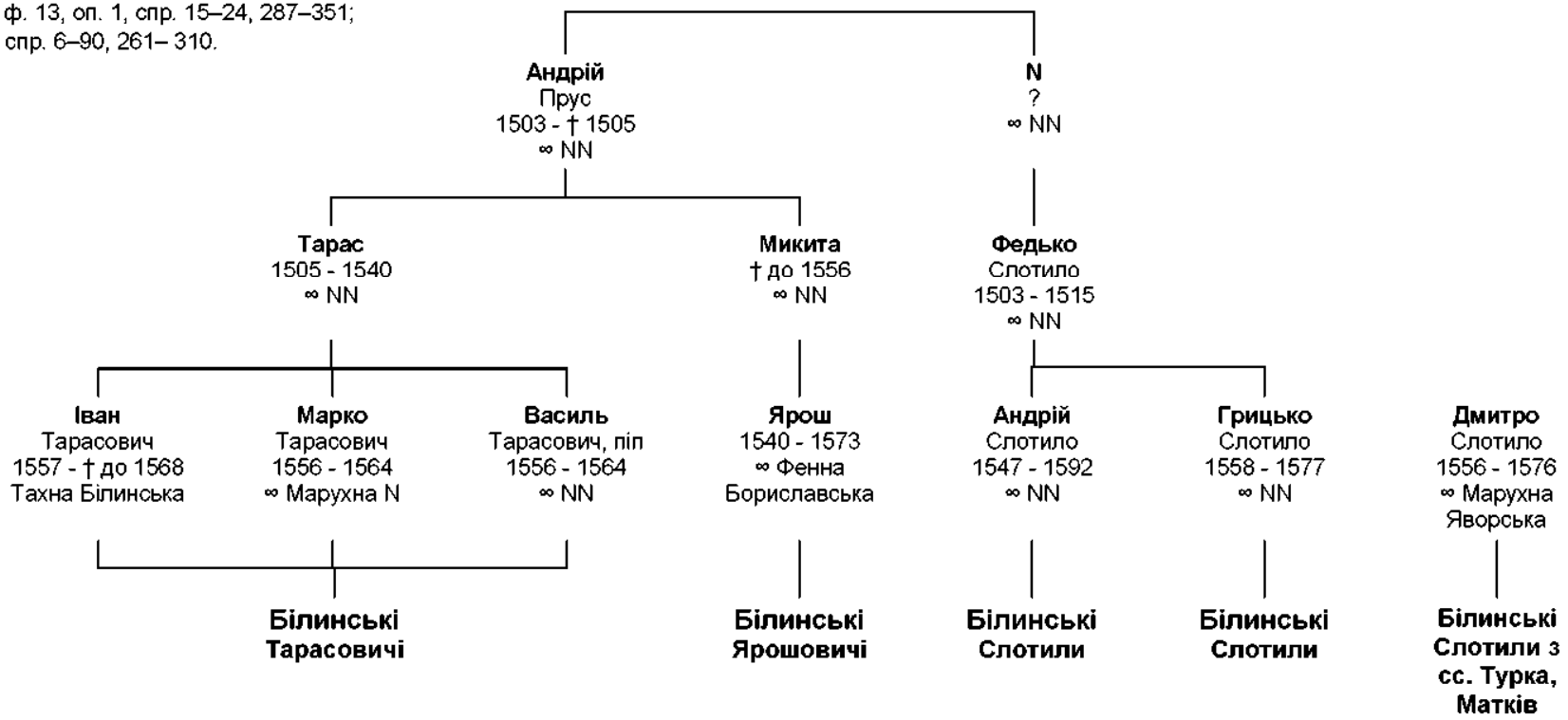

РОДОВІДНА СХЕМА № 6
БЛАЖІВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

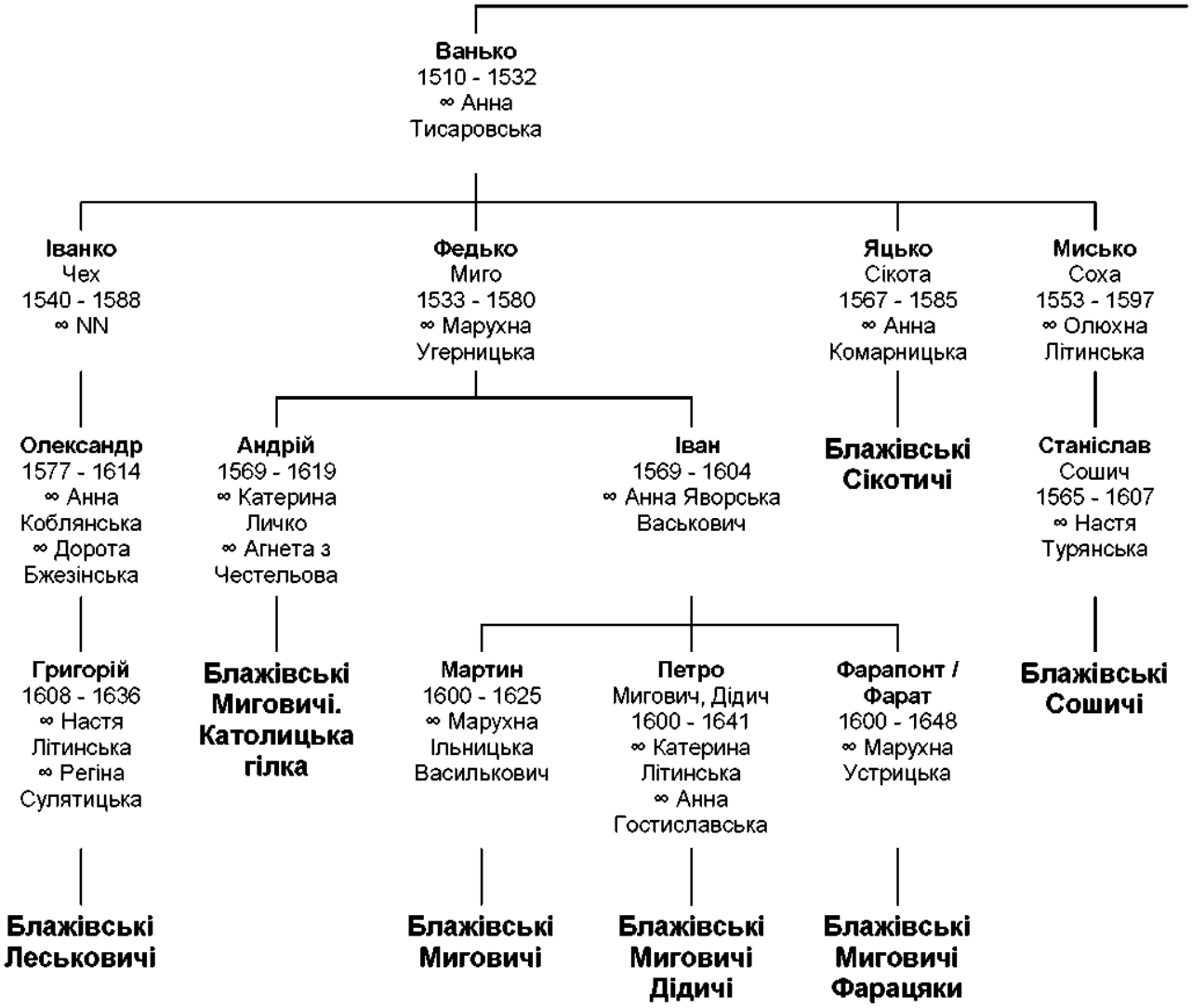

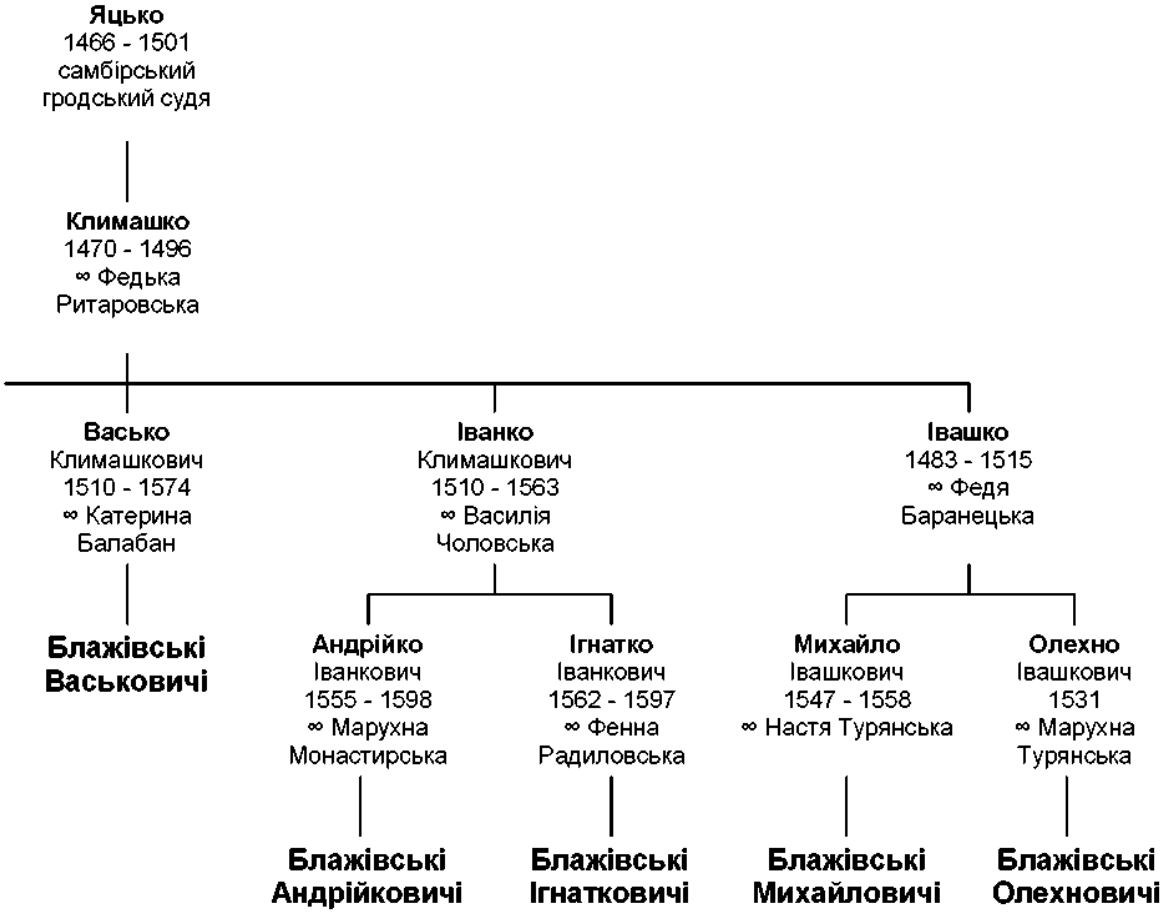
Яцько
1466 - 1501
самбірський
гродський судя
Климашко
1470 - 1496
∞ Федька
Ритаровська
Васько
Климашкович
1510 - 1574
∞ Катерина
Балабан
Блажівські
Васьковичі
Іванко
Климашкович
1510 - 1563
∞ Василія
Чоловська
Андрійко
Іванкович
1555 - 1598
∞ Марухна
Монастирська
Блажівські
Андрійковичі
Ігнатко
Іванкович
1562 - 1597
∞ Фенна
Радиловська
Блажівські
Ігнатковичі
Івашко
1483 - 1515
∞ Федя
Баранецька
Михайло
Івашкович
1547 - 1558
∞ Настя Турянська
Блажівські
Михайловичі
Олехно
Івашкович
1531
∞ Марухна
Турянська
Блажівські
Олехновичі

РОДОВІДНА СХЕМА № 7
БОРИСЛАВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

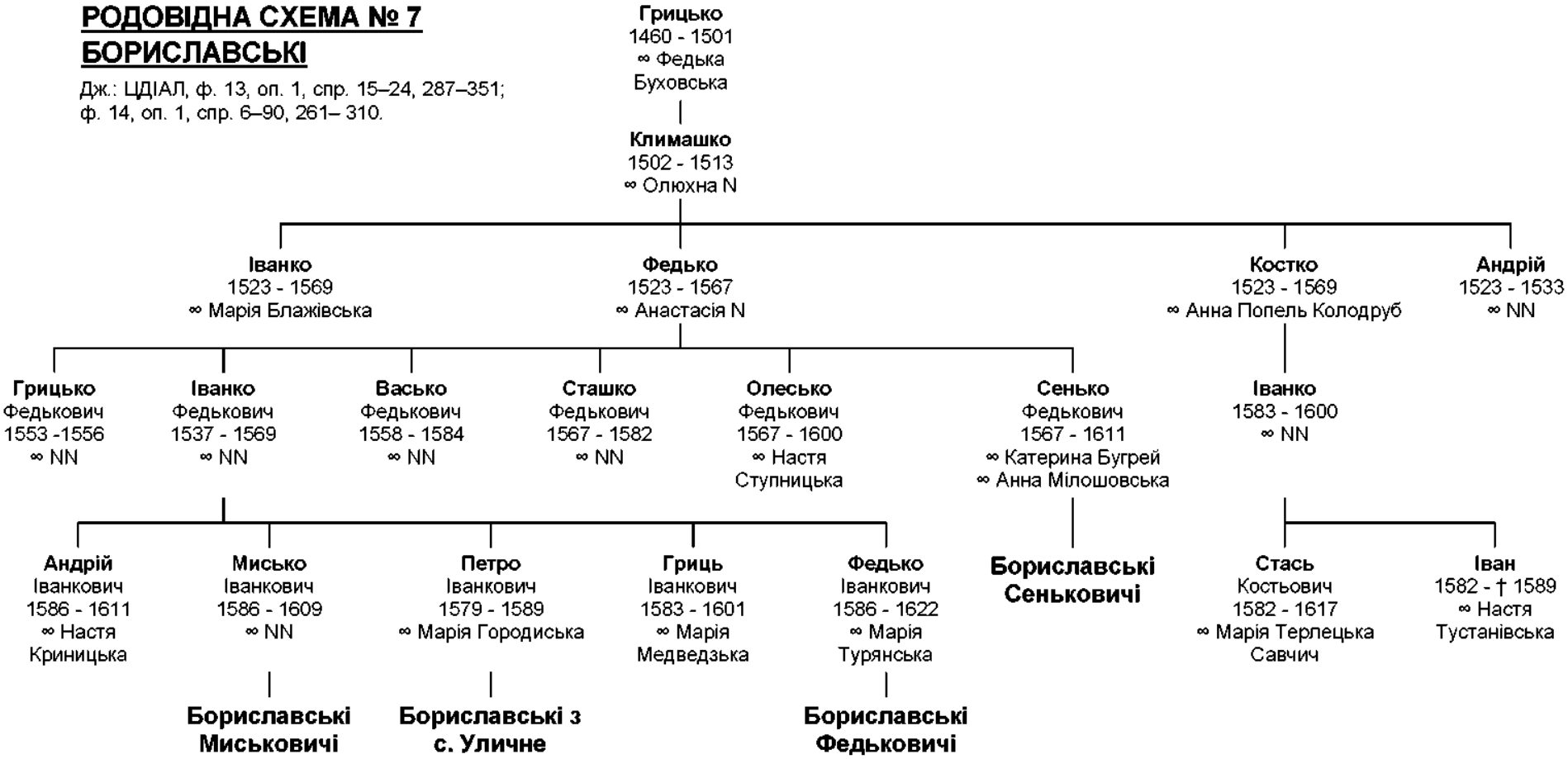

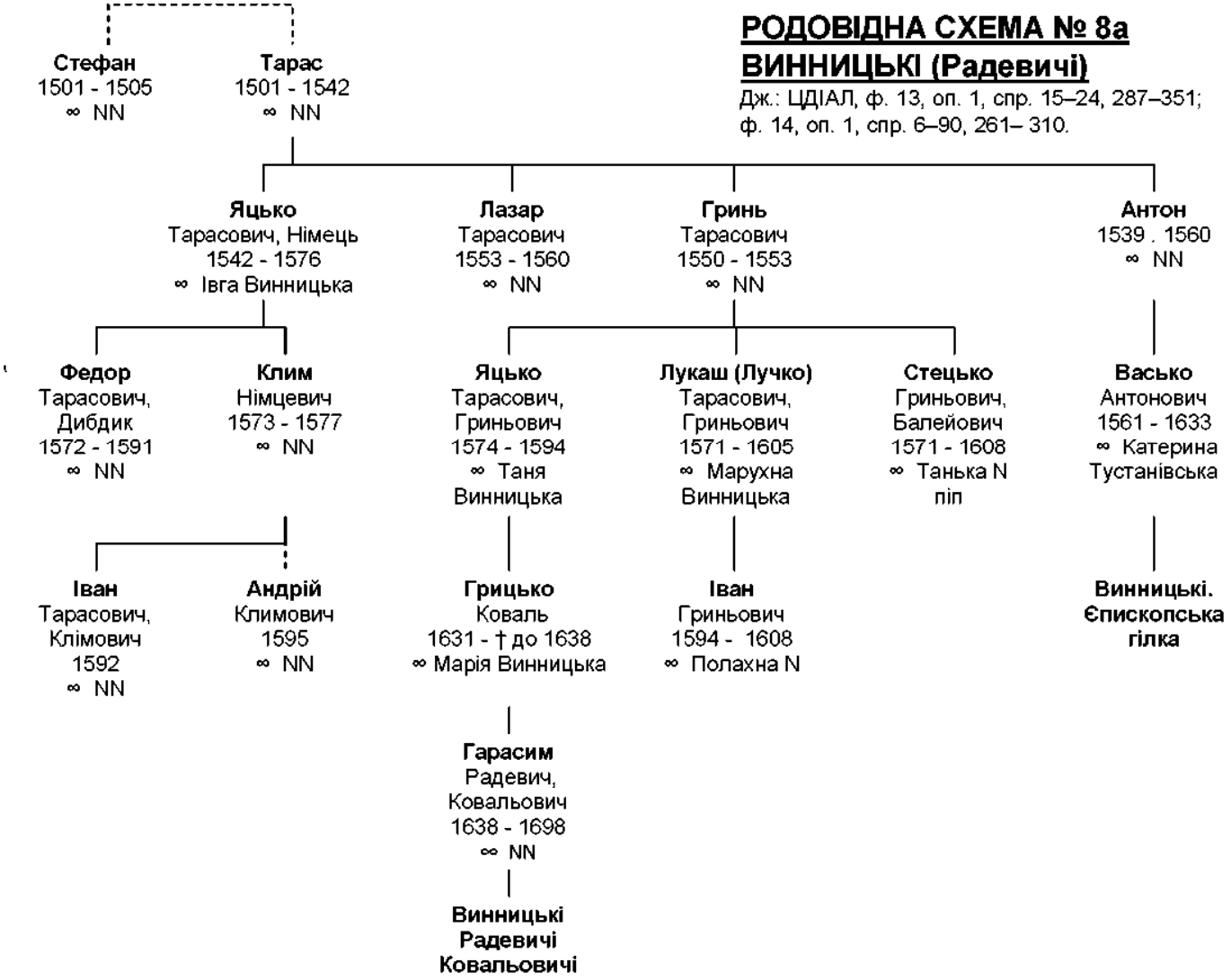

РОДОВІДНА СХЕМА № 8а
ВИННИЦЬКІ (Радевичі)

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

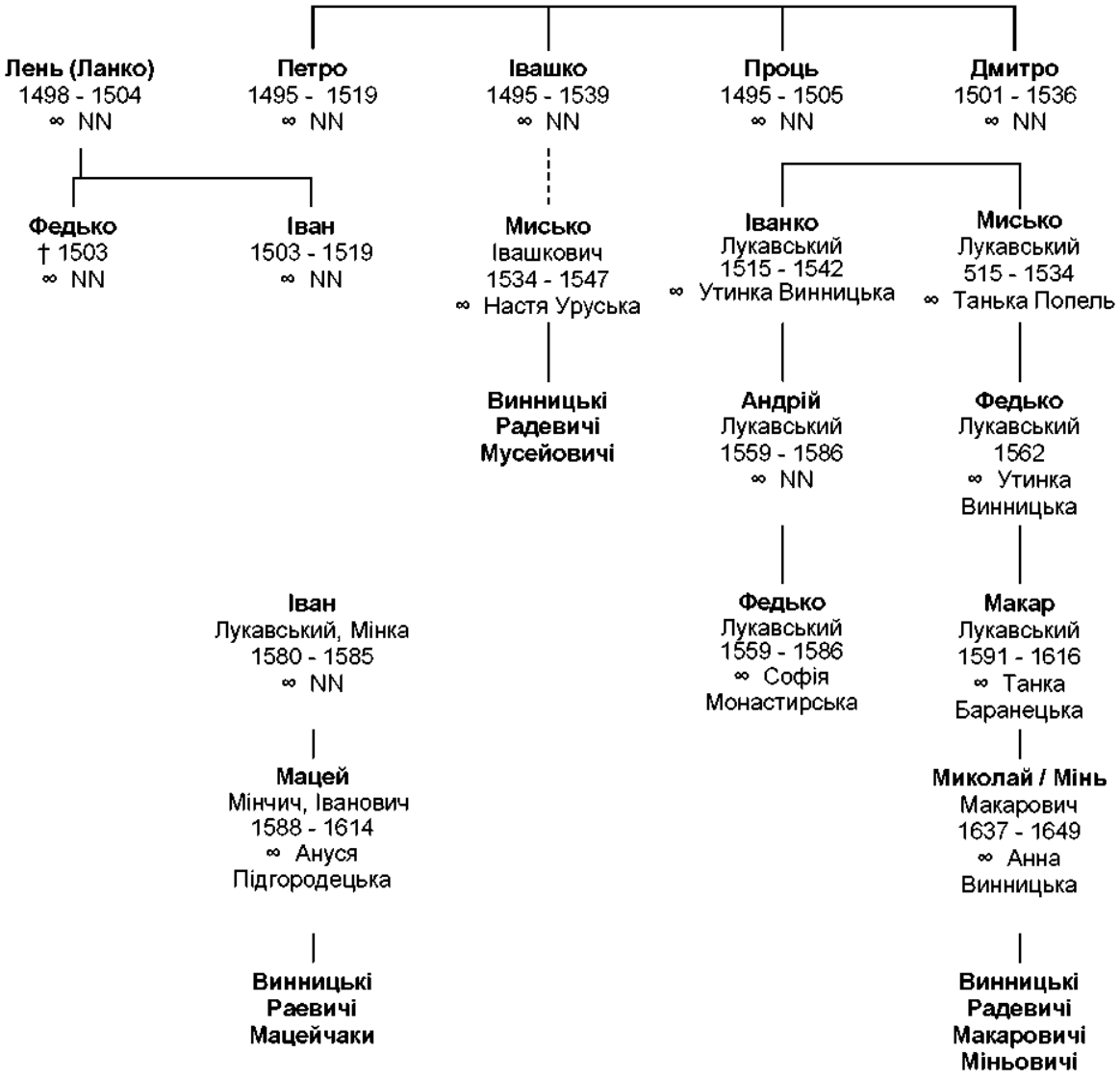

РОДОВІДНА СХЕМА № 8б
ВИННИЦЬКІ (Радевичі)

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 287–351
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

РОДОВІДНА СХЕМА № 8в
ВИННИЦЬКІ (Радевичі)

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

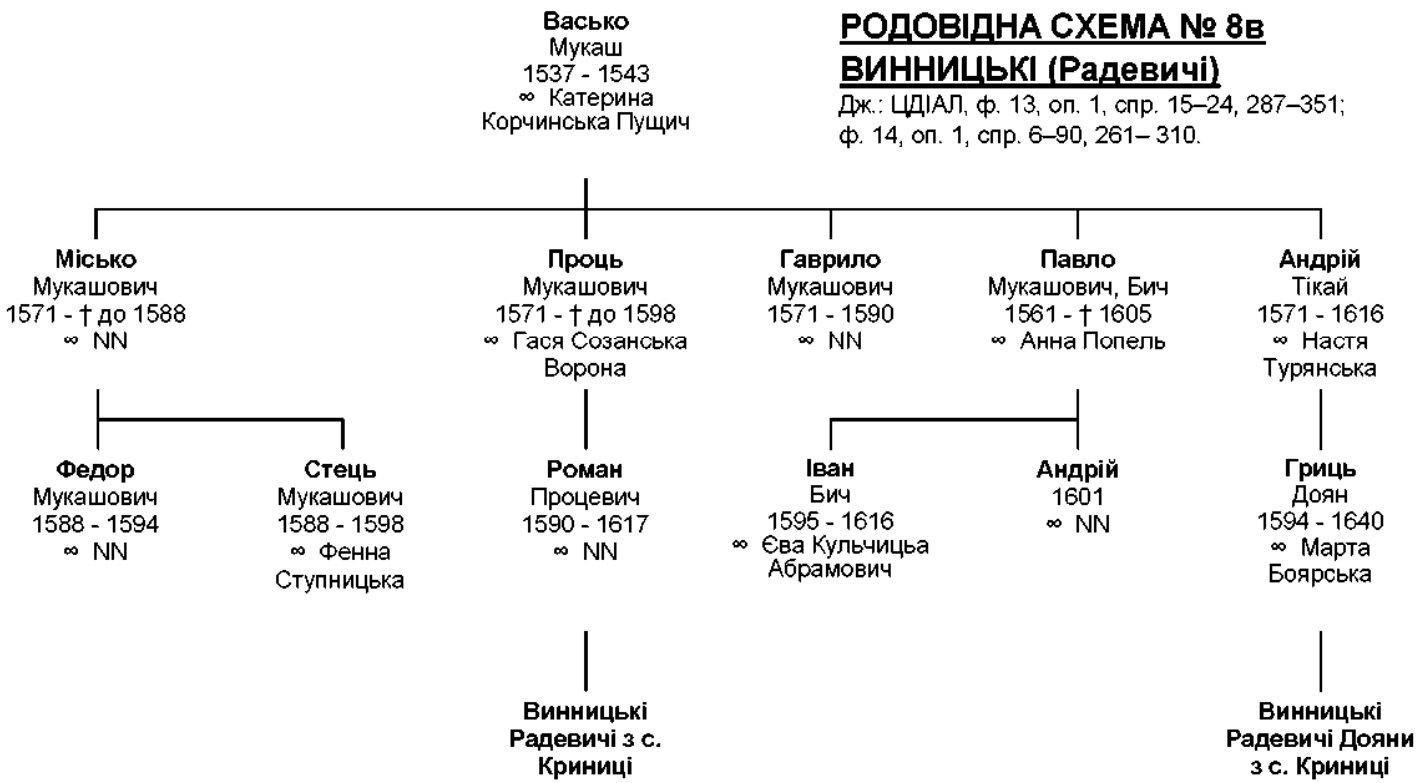

РОДОВІДНА СХЕМА № 8г
ВИННИЦЬКІ (Лучники)

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

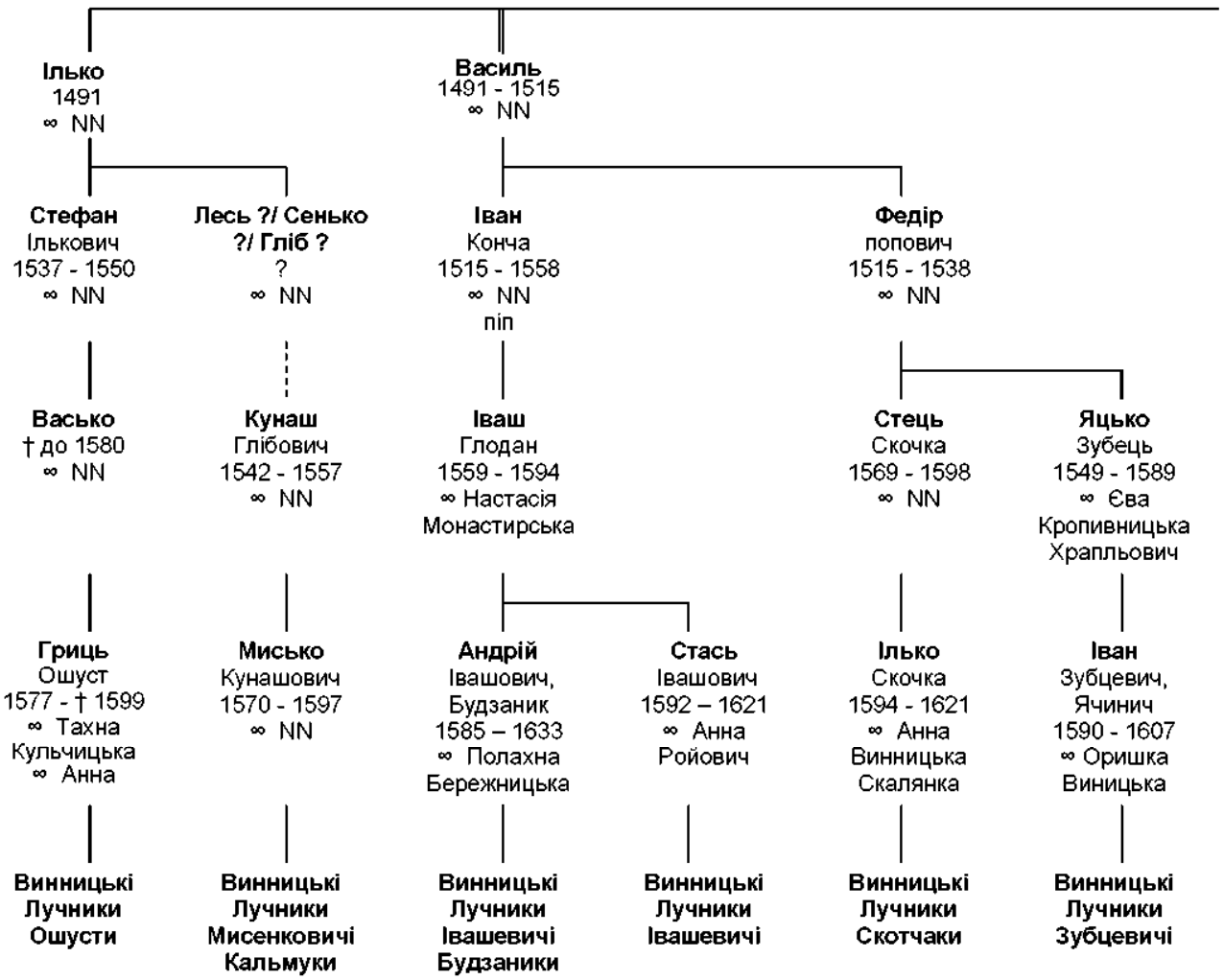

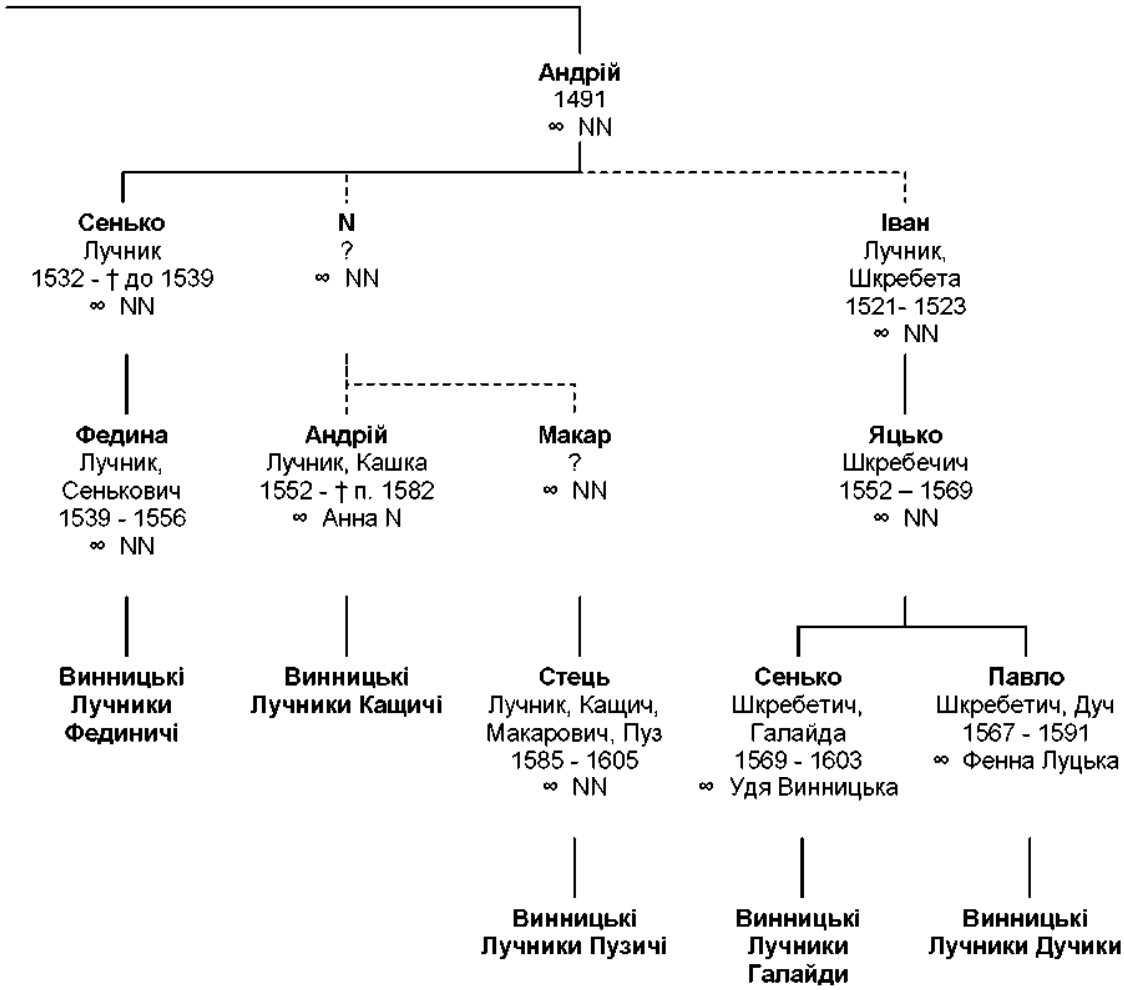
Андрій
1491
∞ NN
Сенько
Лучник
1532 - † до 1539
∞ NN
N
?
∞ NN
Іван
Лучник,
Шкребета
1521- 1523
∞ NN
Федина
Лучник,
Сенькович
1539 - 1556
∞ NN
Андрій
Лучник, Кашка
1552 - † п. 1582
∞ Анна N
Макар
?
∞ NN
Яцько
Шкребечич
1552 – 1569
∞ NN
Винницькі Лучники Фединичі
Винницькі Лучники Кащичі
Стець
Лучник, Кащич, Макарович, Пуз
1585 - 1605
∞ NN
Сенько
Шкребетич, Галайда
1569 - 1603
∞ Удя Винницька
Павло
Шкребетич, Дуч
1567 - 1591
∞ Фенна Луцька
Винницькі Лучники Пузичі
Винницькі Лучники Галайди
Винницькі Лучники Дучики

РОДОВІДНА СХЕМА № 8д
ВИННИЦЬКІ (Клізевичі)

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–100, 261– 310.

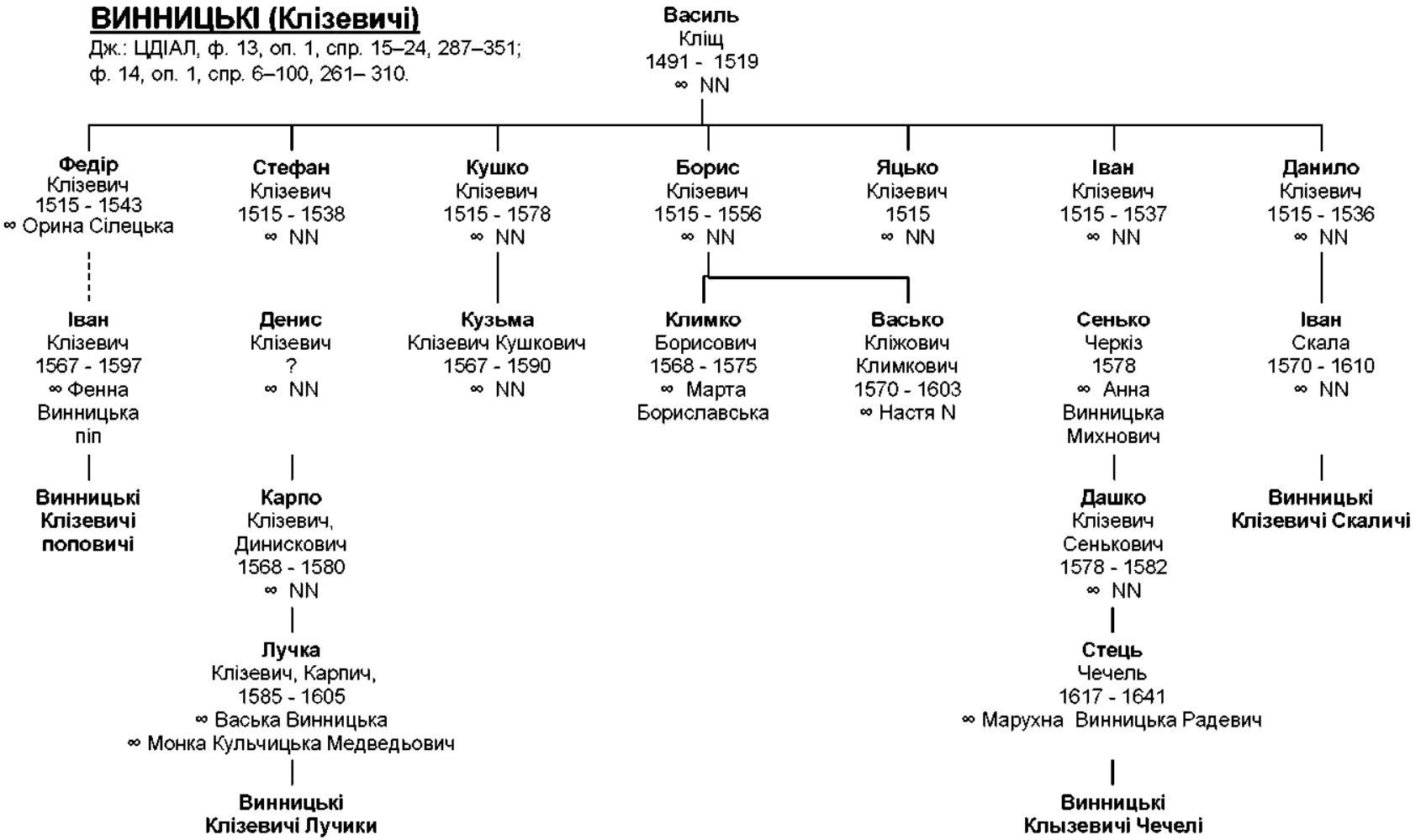

РОДОВІДНА СХЕМА № 8д
ВИННИЦЬКІ (Михновичі)

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–100, 261– 310.

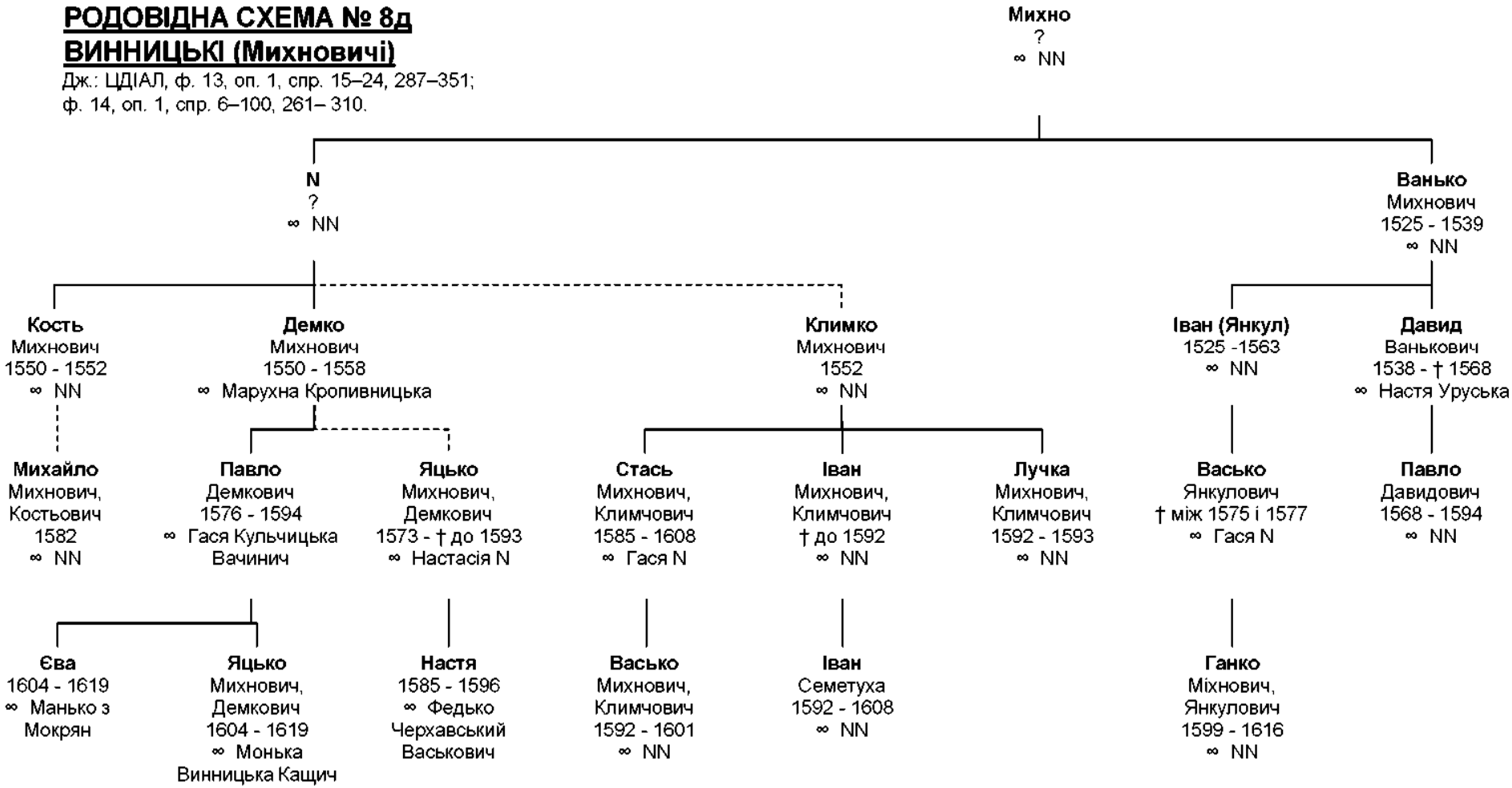

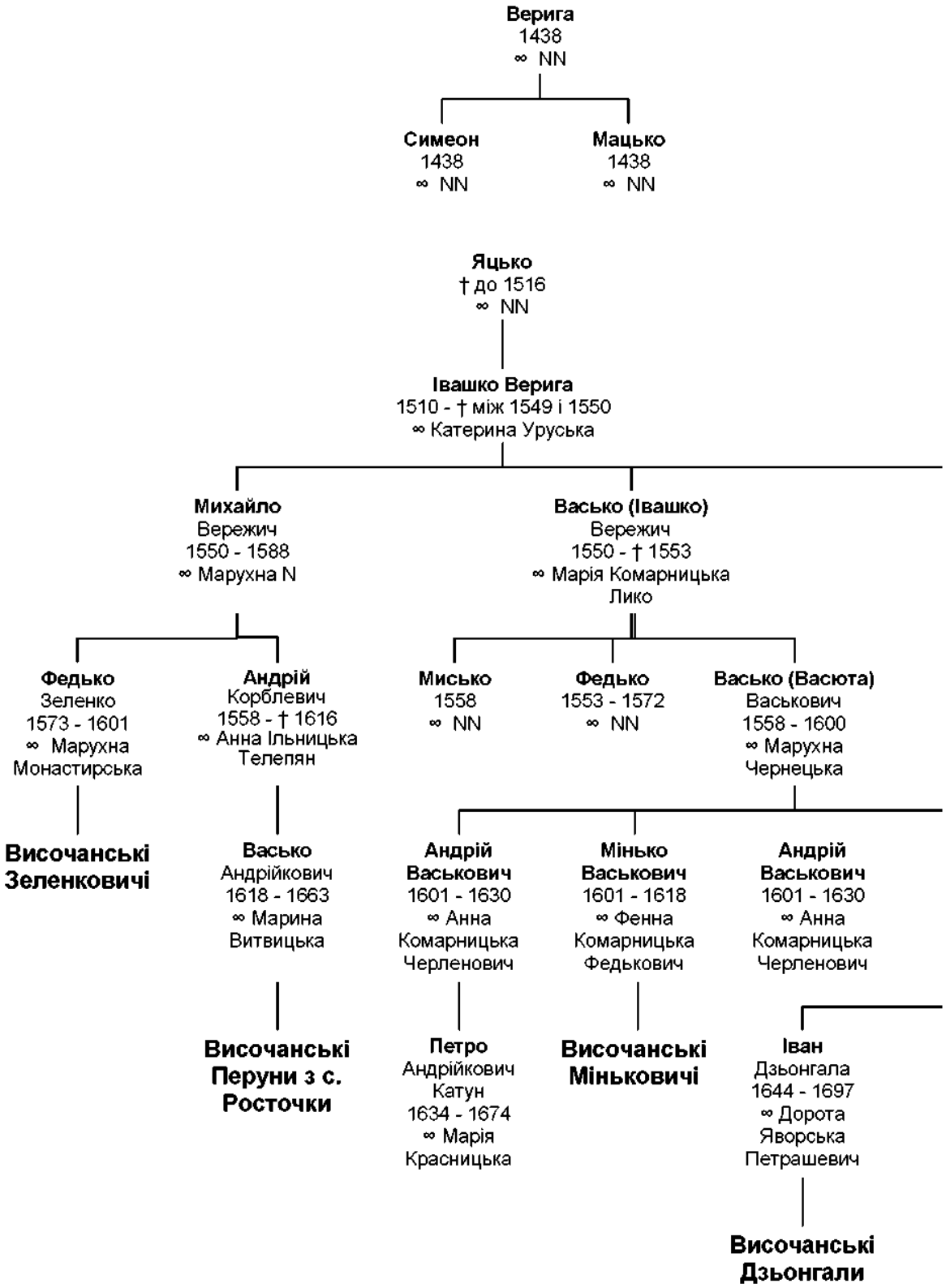
Верига
1438
∞ NN
Симеон
1438
∞ NN
Мацько
1438
∞ NN
Яцько
† до 1516
∞ NN
Івашко Верига
1510 - † між 1549 і 1550
∞ Катерина Уруська
Михайло
Вережич
1550 - 1588
∞ Марухна N
Васько (Івашко)
Вережич
1550 - † 1553
∞ Марія Комарницька
Лико
Федько
Зеленко
1573 - 1601
∞ Марухна
Монастирська
Андрій
Корблевич
1558 - † 1616
∞ Анна Ільницька
Телепян
Мисько
1558
∞ NN
Федько
1553 - 1572
∞ NN
Васько (Васюта)
Васьокович
1558 - 1600
∞ Марухна
Чернецька
Височанські
Зеленковичі
Васько
Андрійкович
1618 - 1663
∞ Марина
Витвицька
Андрій
Васьокович
1601 - 1630
∞ Анна
Комарницька
Черленович
Мінько
Васьокович
1601 - 1618
∞ Фенна
Комарницька
Федькович
Андрій
Васьокович
1601 - 1630
∞ Анна
Комарницька
Черленович
Височанські
Перуни з с.
Росточки
Петро
Андрійкович
Катун
1634 - 1674
∞ Марія
Красницька
Височанські
Міньковичі
Іван
Дзьонгала
1644 - 1697
∞ Дорота
Яворська
Петрашевич
Височанські
Дзьонгали

РОДОВІДНА СХЕМА № 9

ВИСОЧАНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

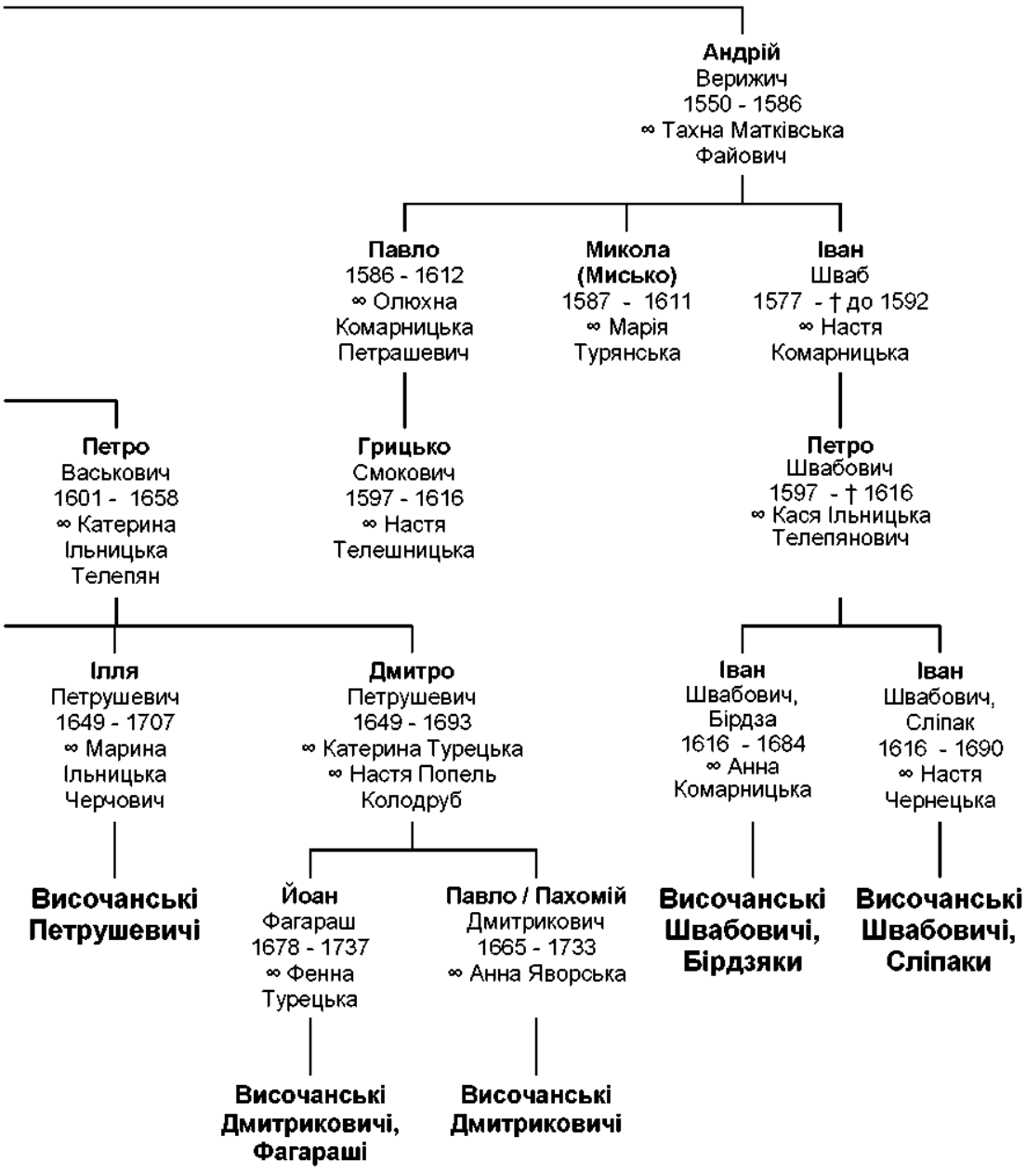

РОДОВІДНА СХЕМА № 10
ГОРДИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

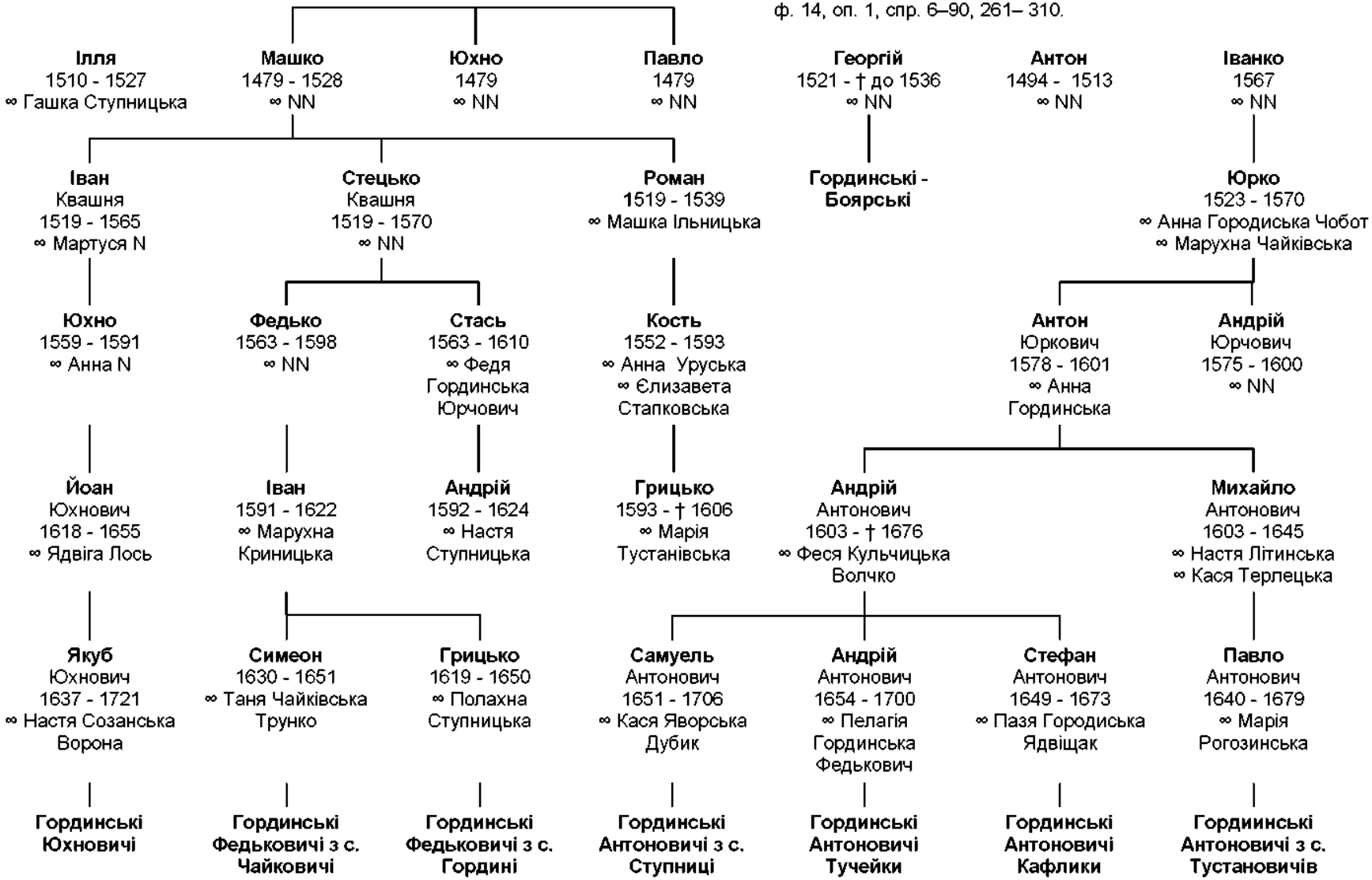

РОДОВІДНА СХЕМА № 11
ГОРОДИСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

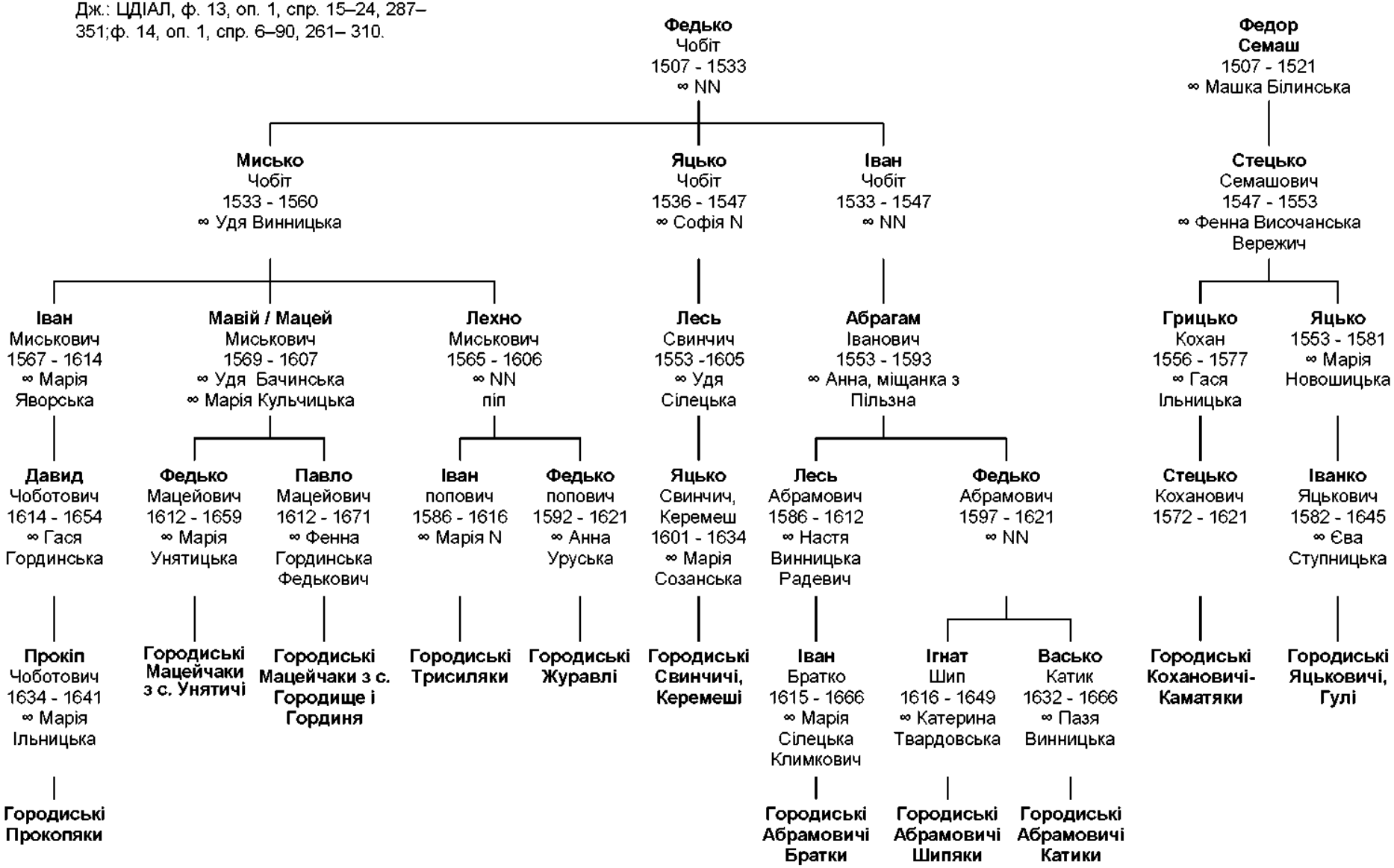

РОДОВІДНА СХЕМА № 12
ГОСТИСЛАВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

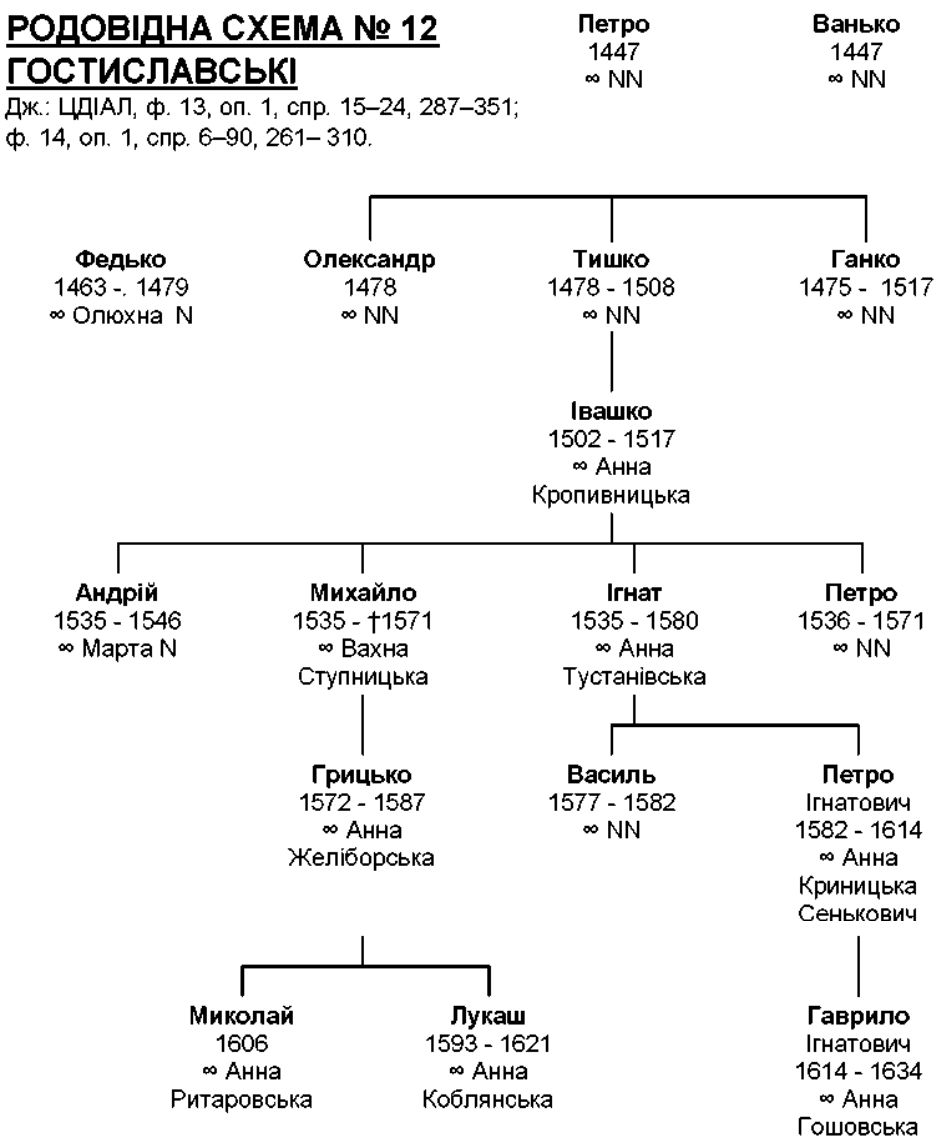

РОДОВІДНА СХЕМА № 13
ЗАБЛОЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

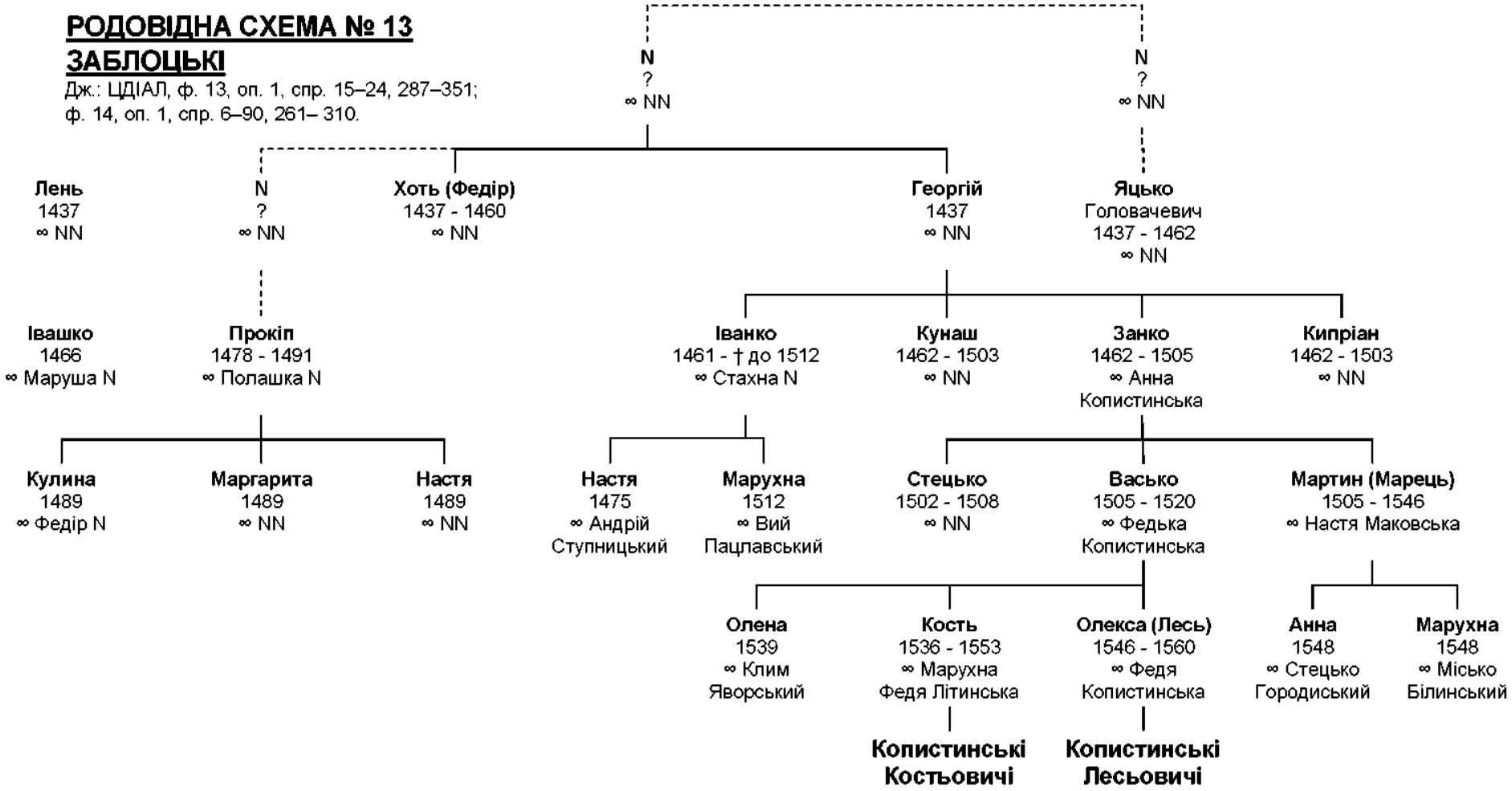

РОДОВІДНА СХЕМА № 14а
ІЛЬНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

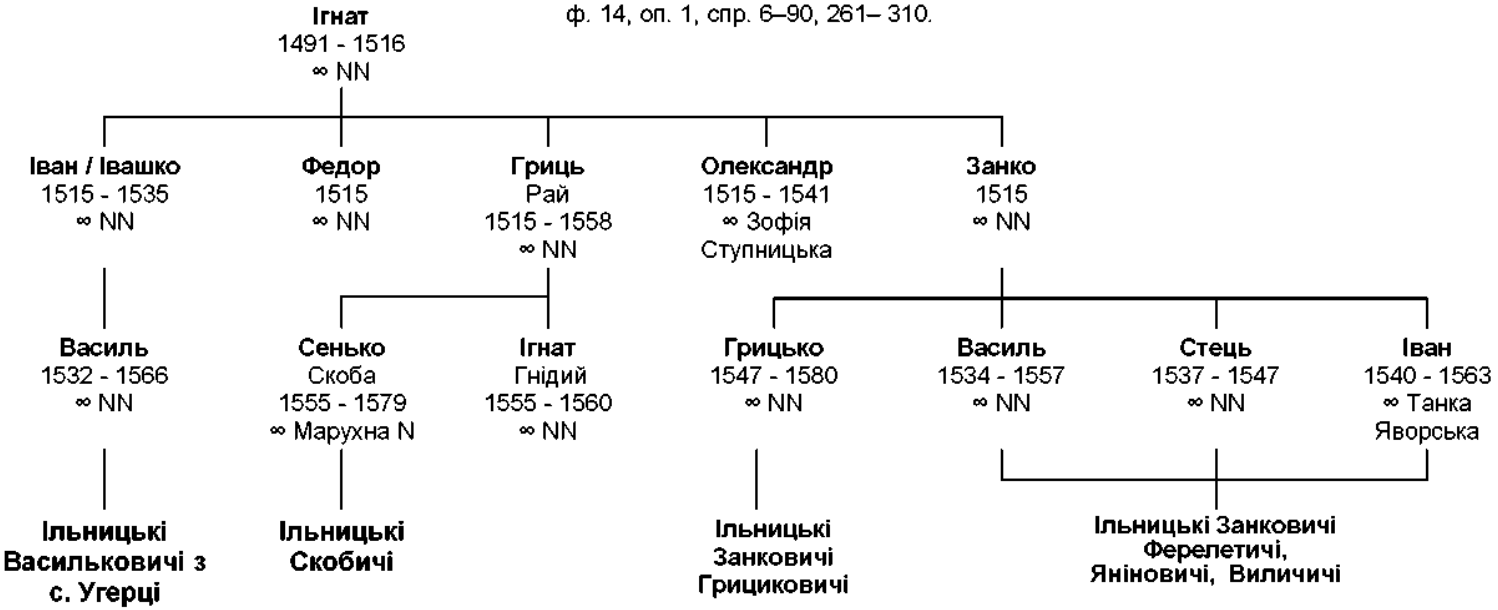

РОДОВІДНА СХЕМА № 14б
ІЛЬНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

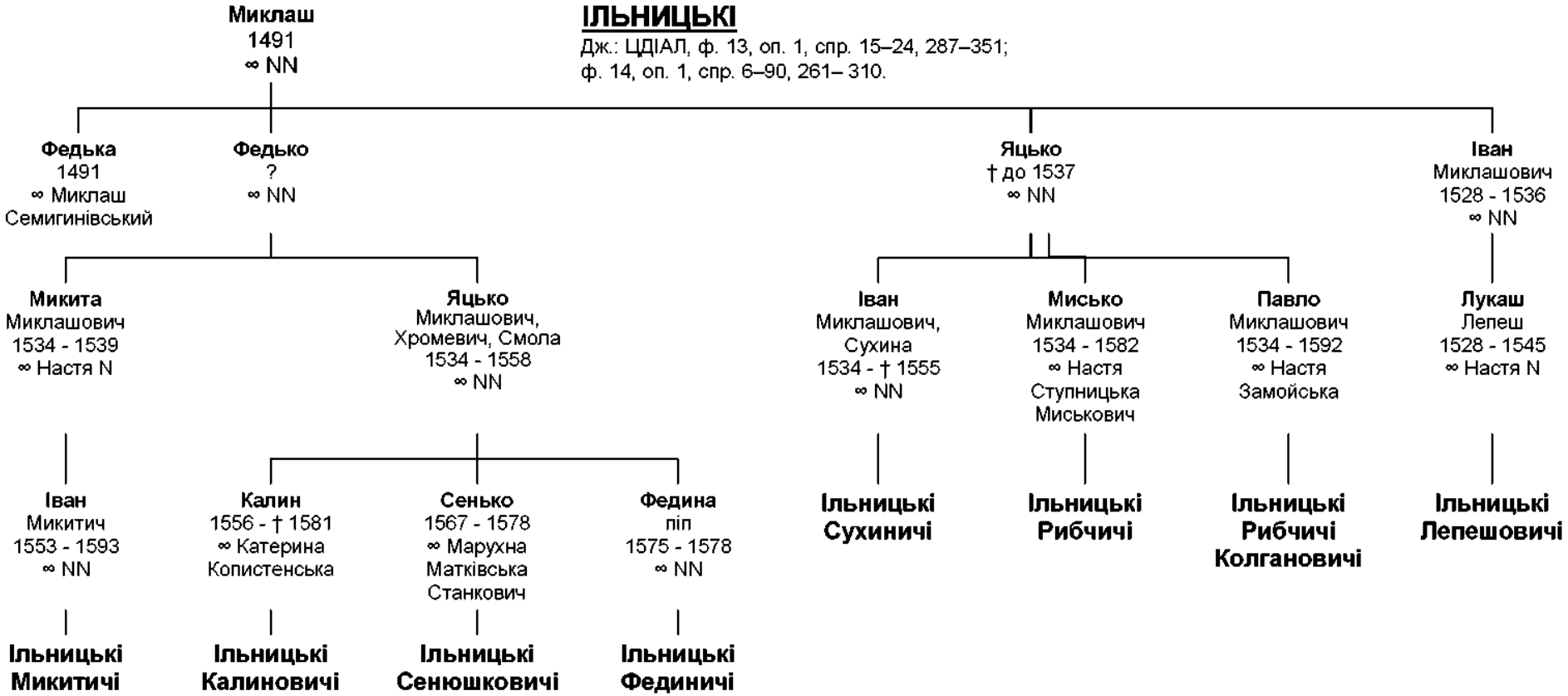

РОДОВІДНА СХЕМА № 14в
ІЛЬНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

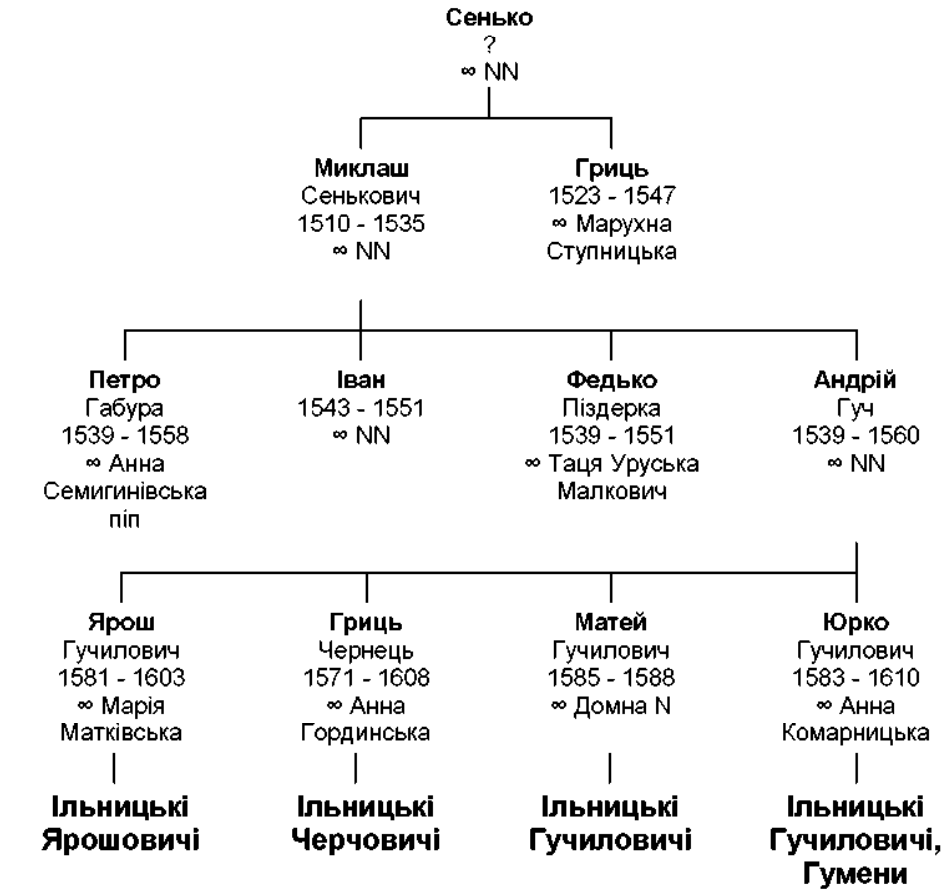

РОДОВІДНА СХЕМА № 15а
КОМАРНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

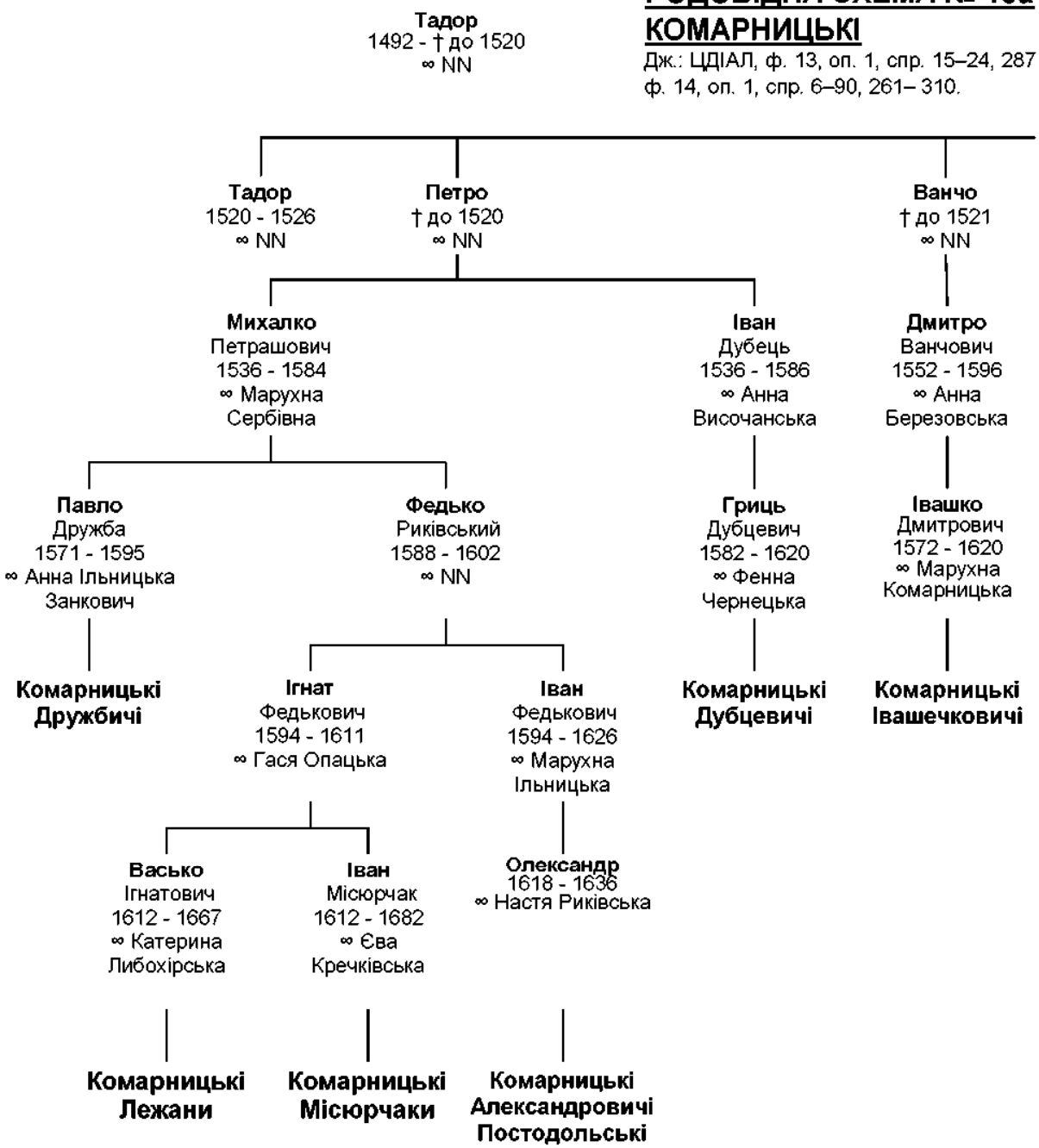

–351;

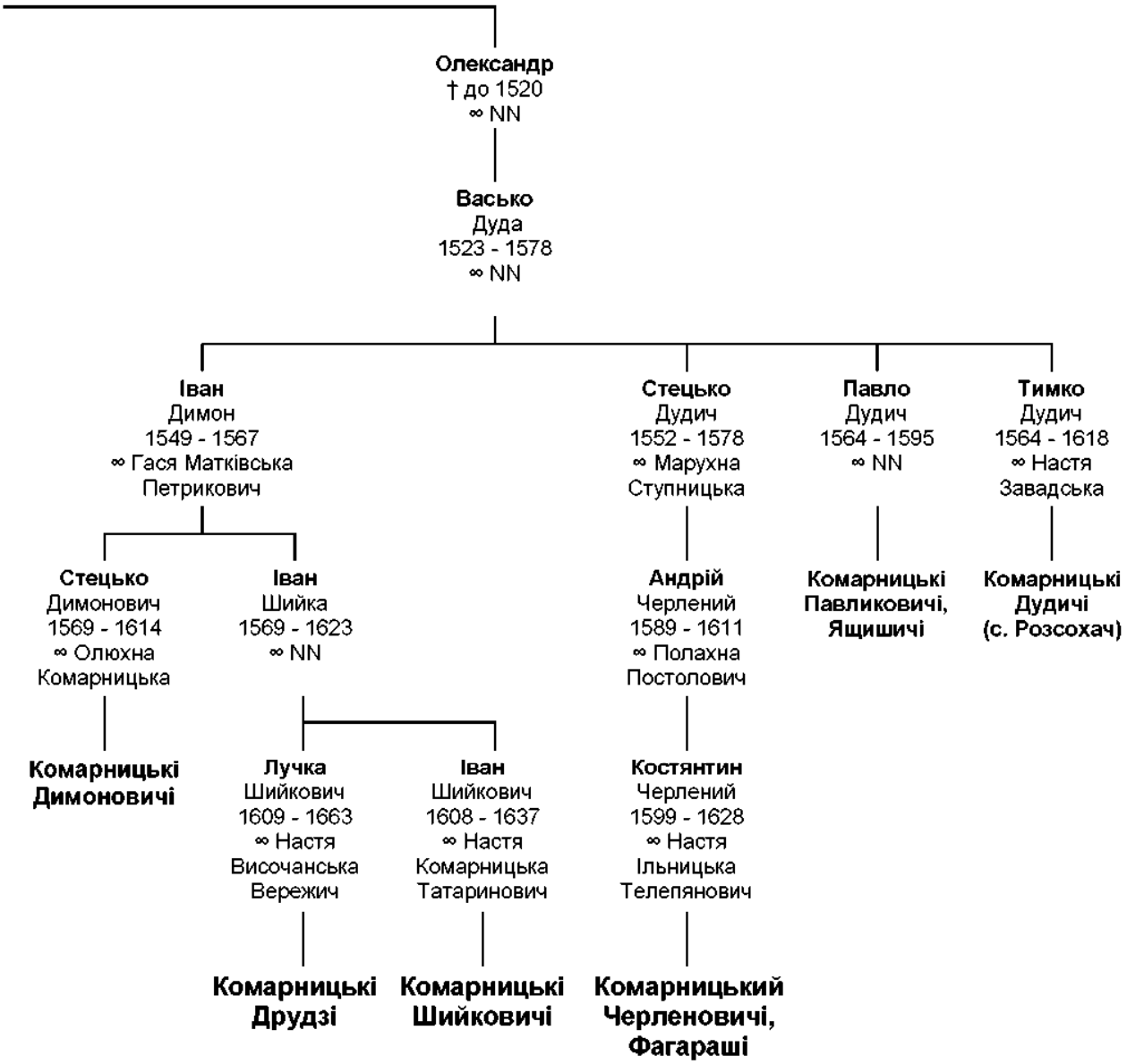
Олександр
† до 1520
∞ NN
Васько
Дуда
1523 - 1578
∞ NN
Іван
Димон
1549 - 1567
∞ Гася Матківська
Петрикович
Стецько
Дудич
1552 - 1578
∞ Марухна
Ступницька
Павло
Дудич
1564 - 1595
∞ NN
Тимко
Дудич
1564 - 1618
∞ Настя
Завадська
Стецько
Димонович
1569 - 1614
∞ Олюхна
Комарницька
Іван
Шийка
1569 - 1623
∞ NN
Андрій
Черлений
1589 - 1611
∞ Полахна
Постолович
Комарницькі
Павликовичі,
Ящишичі
Комарницькі
Дудичі
(с. Розсохач)
Комарницькі
Димоновичі
Лучка
Шийкович
1609 - 1663
∞ Настя
Височанська
Вережич
Іван
Шийкович
1608 - 1637
∞ Настя
Комарницька
Татаринович
Костянтин
Черлений
1599 - 1628
∞ Настя
Ільницька
Телепянович
Комарницькі
Друдзі
Комарницькі
Шийковичі
Комарницький
Черленовичі,
Фагараші

РОДОВІДНА СХЕМА № 15б
КОМАРНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

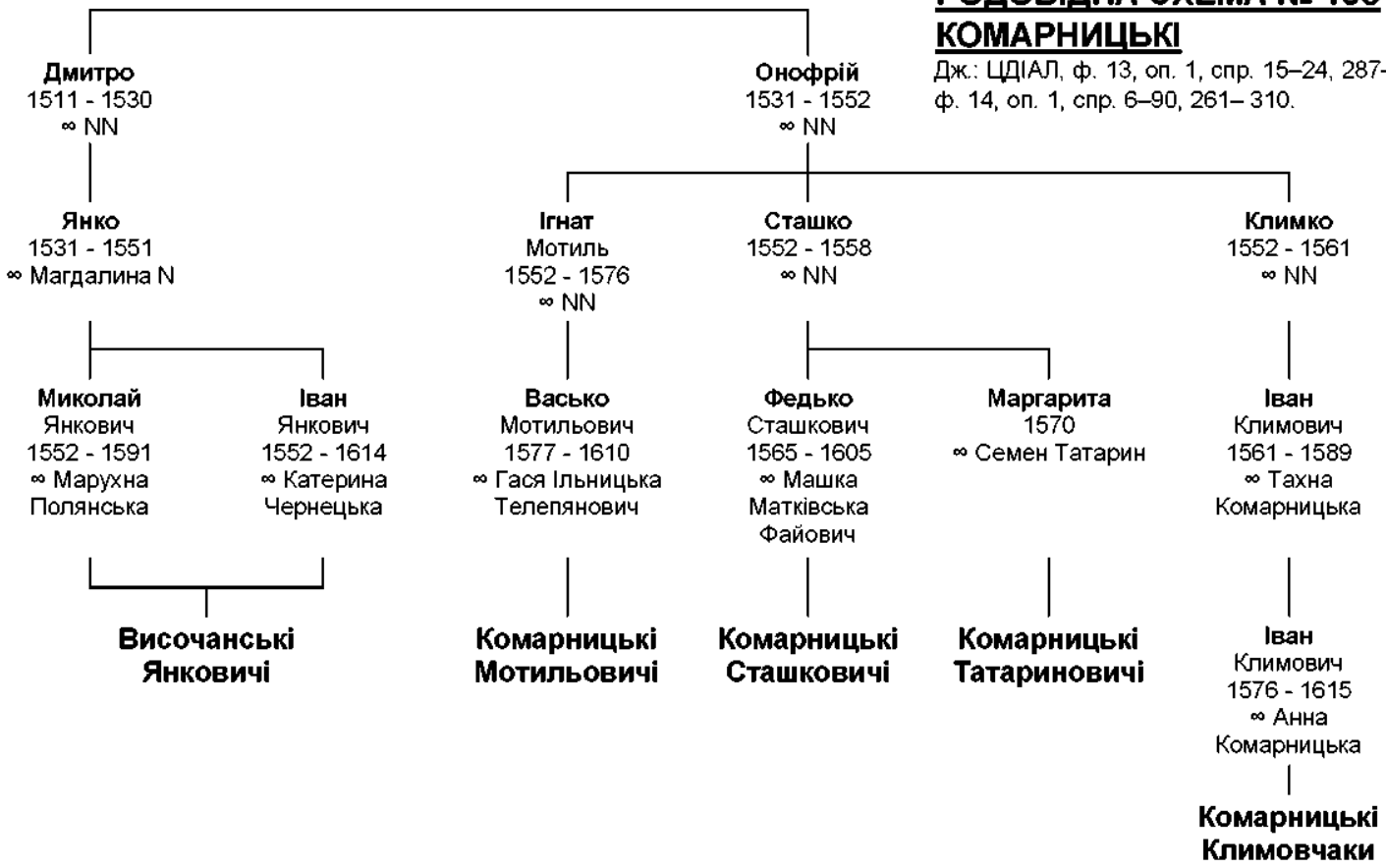

РОДОВІДНА СХЕМА № 16
КОПИСТИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

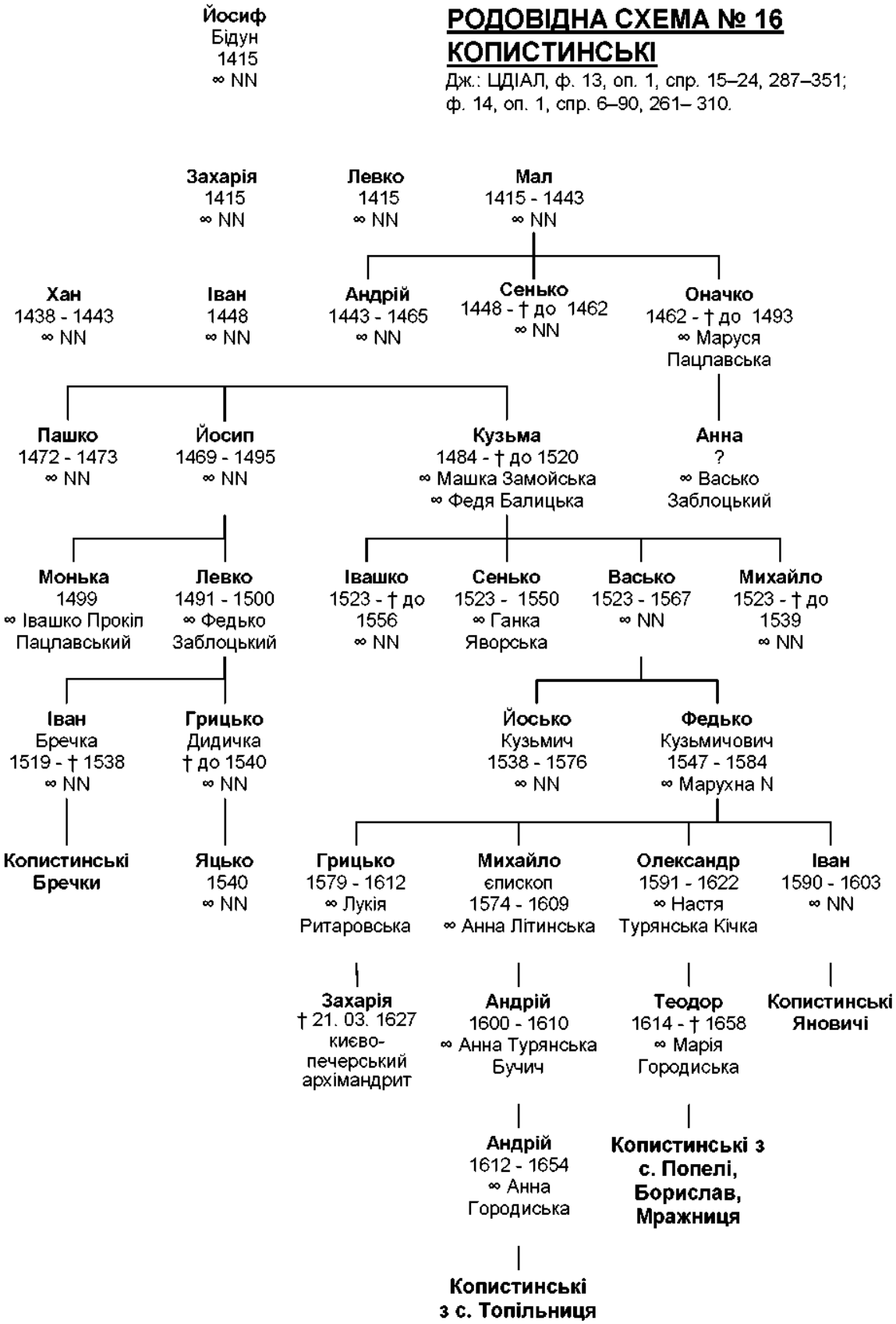

РОДОВІДНА СХЕМА № 17
КОРЧИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

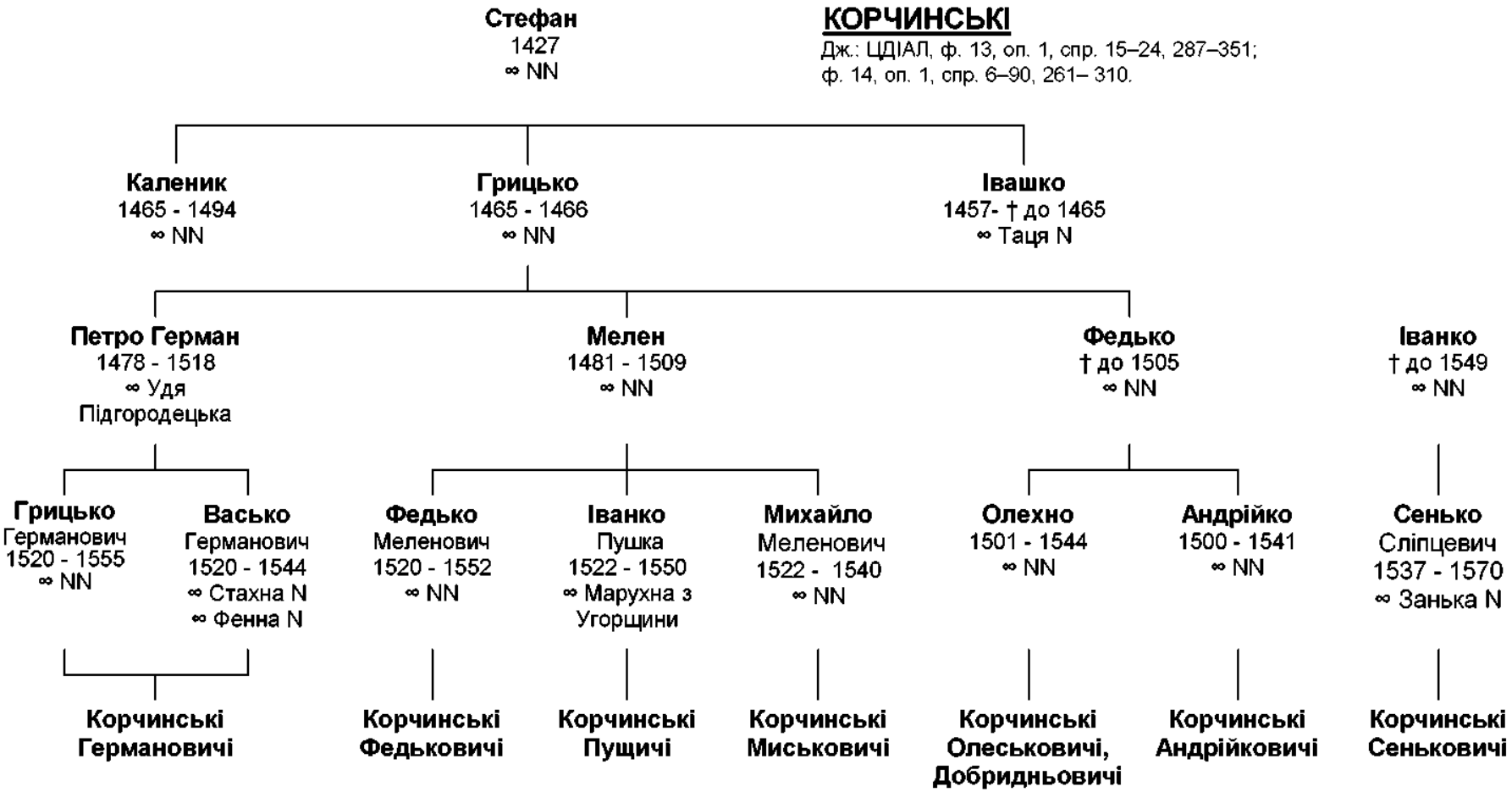

РОДОВІДНА СХЕМА № 18
КРИНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

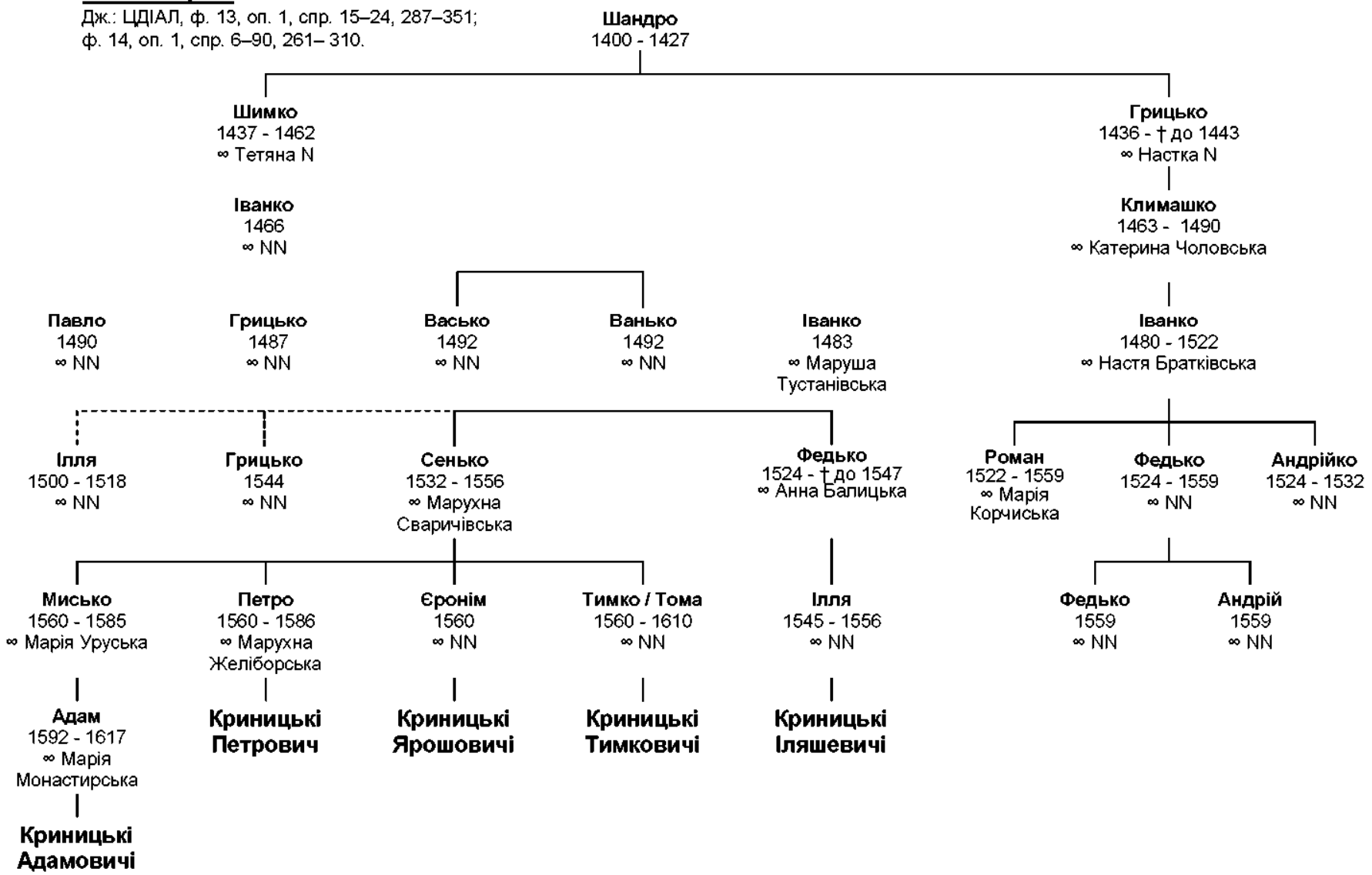

РОДОВІДНА СХЕМА № 19
КРОПИВНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

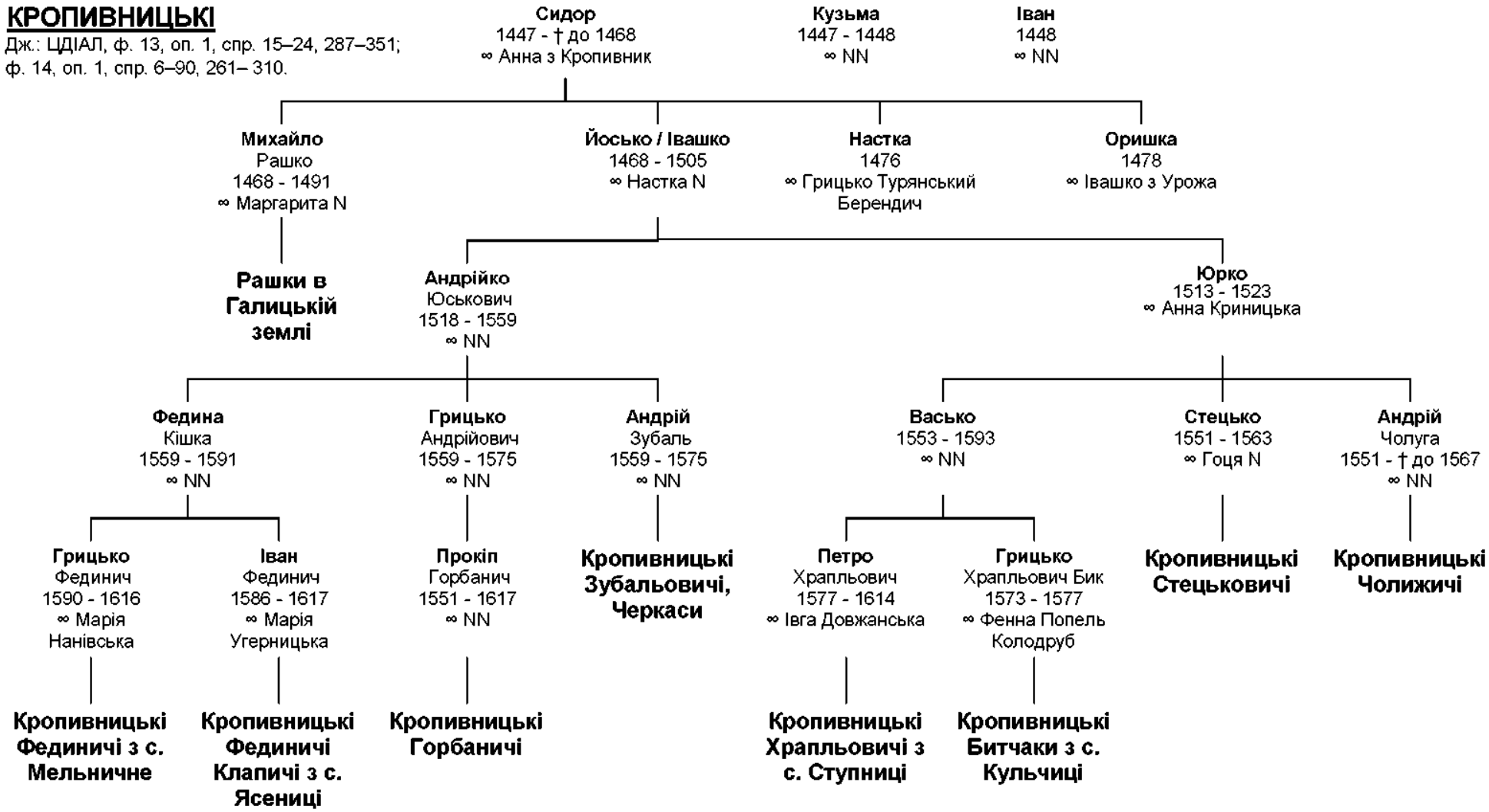

РОДОВІДНА СХЕМА № 20а
КУЛЬЧИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

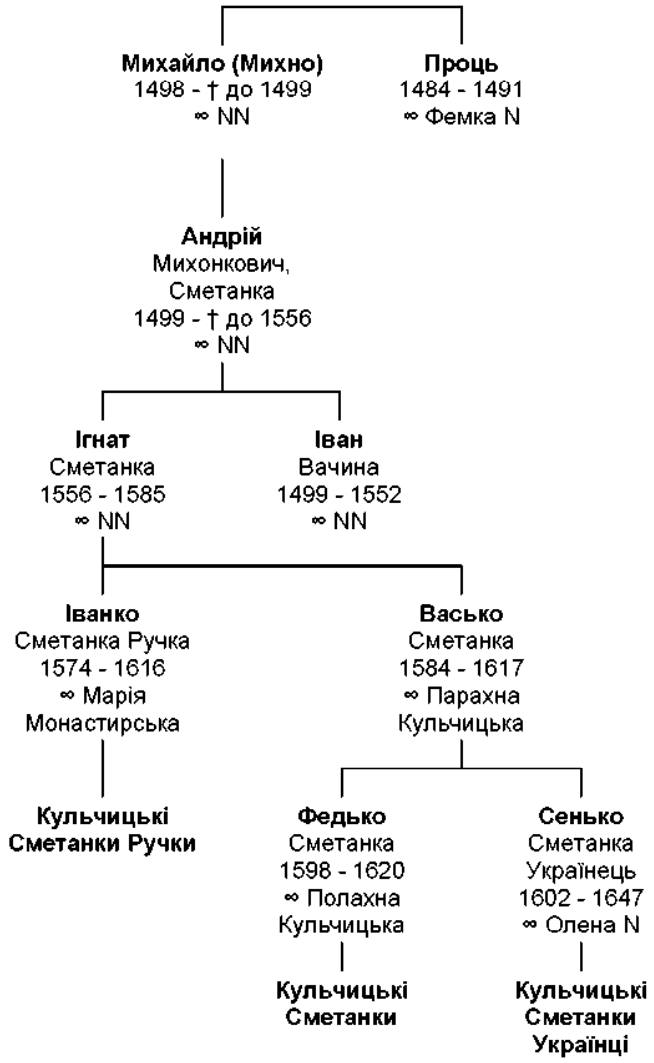

РОДОВІДНА СХЕМА № 20б
КУЛЬЧИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–35
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

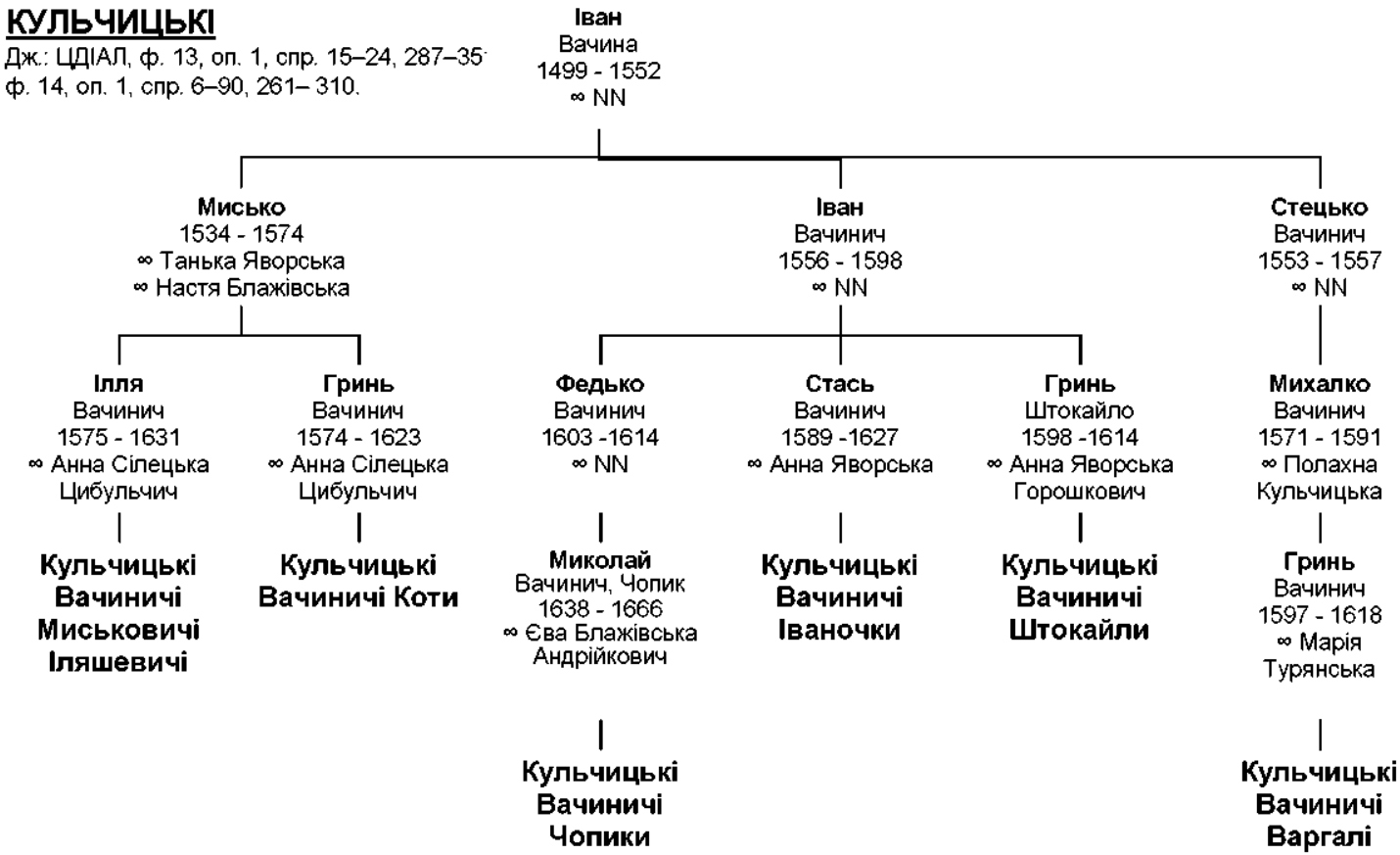

РОДОВІДНА СХЕМА № 20в
КУЛЬЧИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

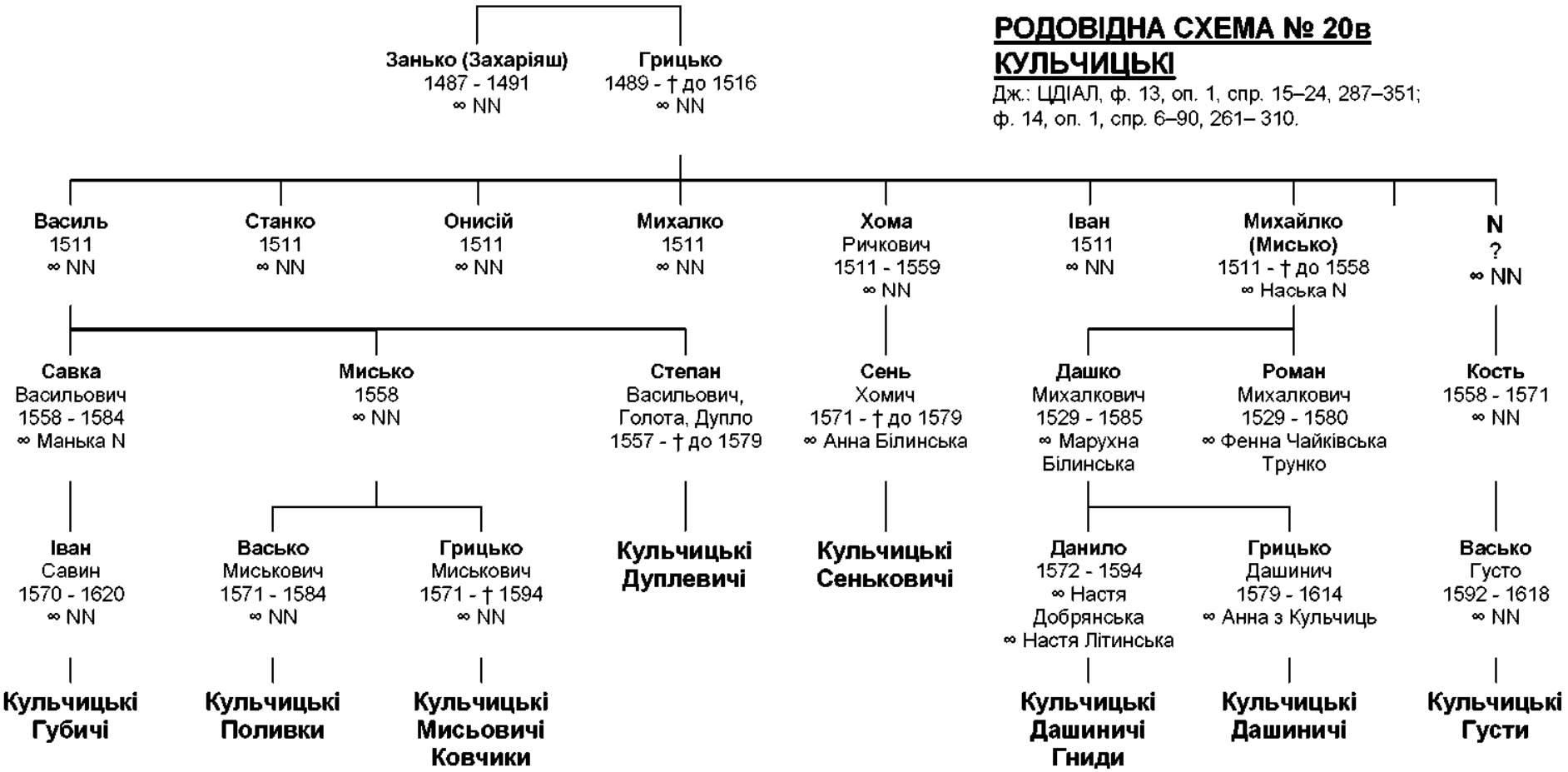

РОДОВІДНА СХЕМА № 20г
КУЛЬЧИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

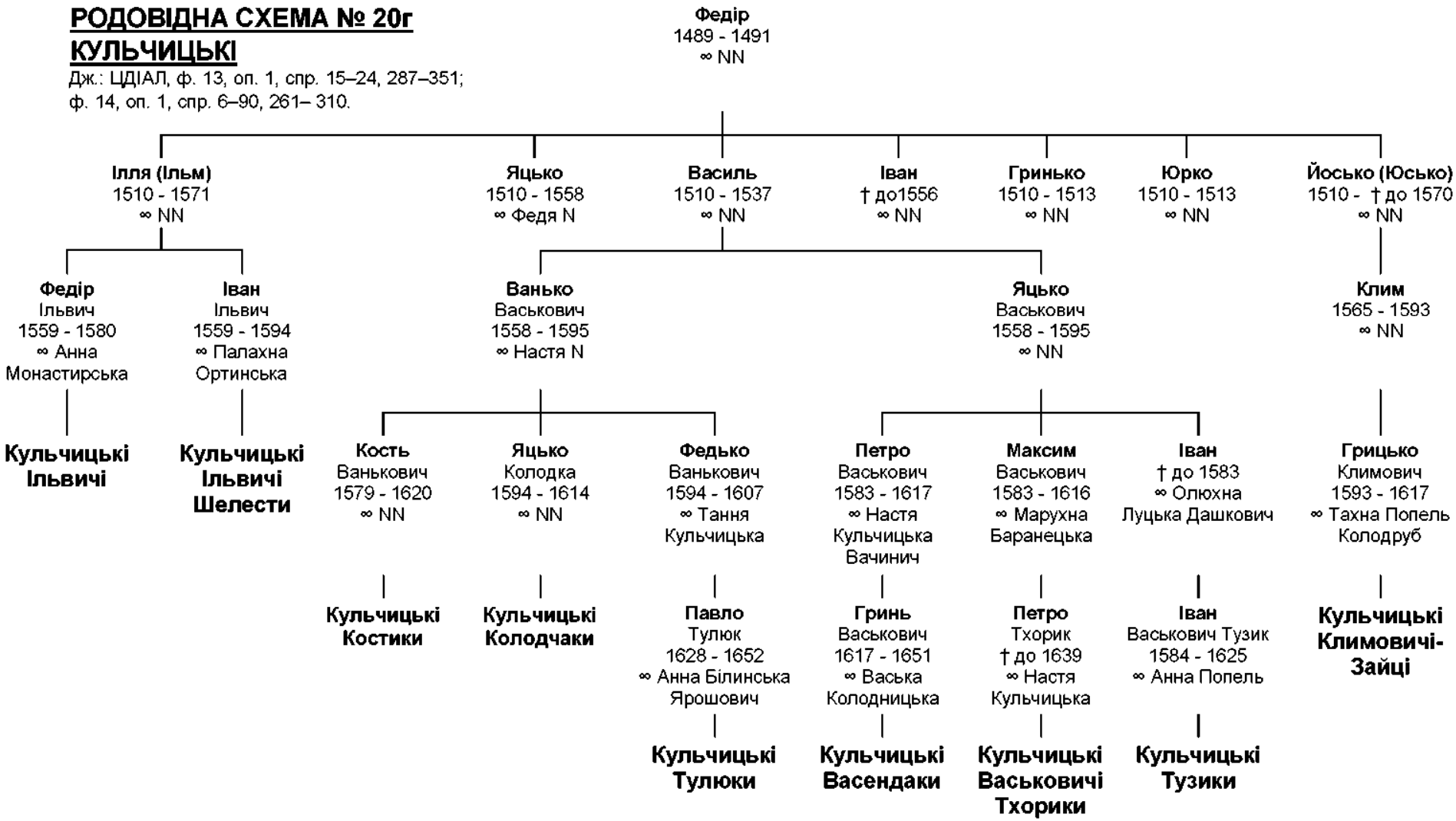

РОДОВІДНА СХЕМА № 20д
КУЛЬЧИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

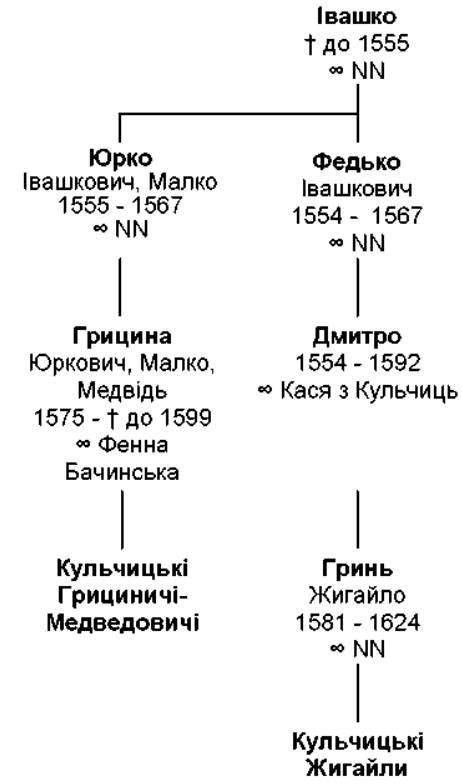

РОДОВІДНА СХЕМА № 20е
КУЛЬЧИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

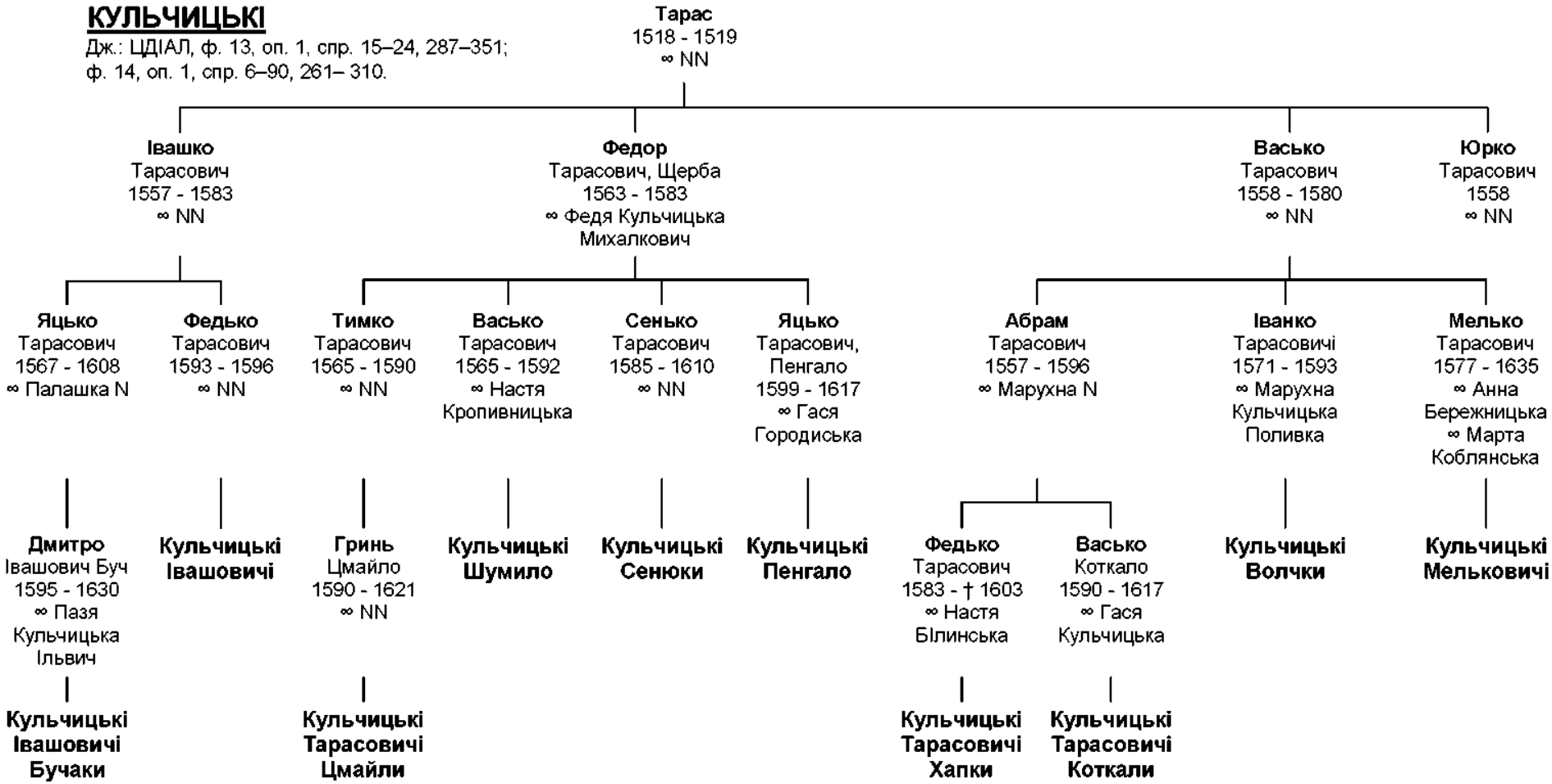

РОДОВІДНА СХЕМА № 21
ЛІТИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351; ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

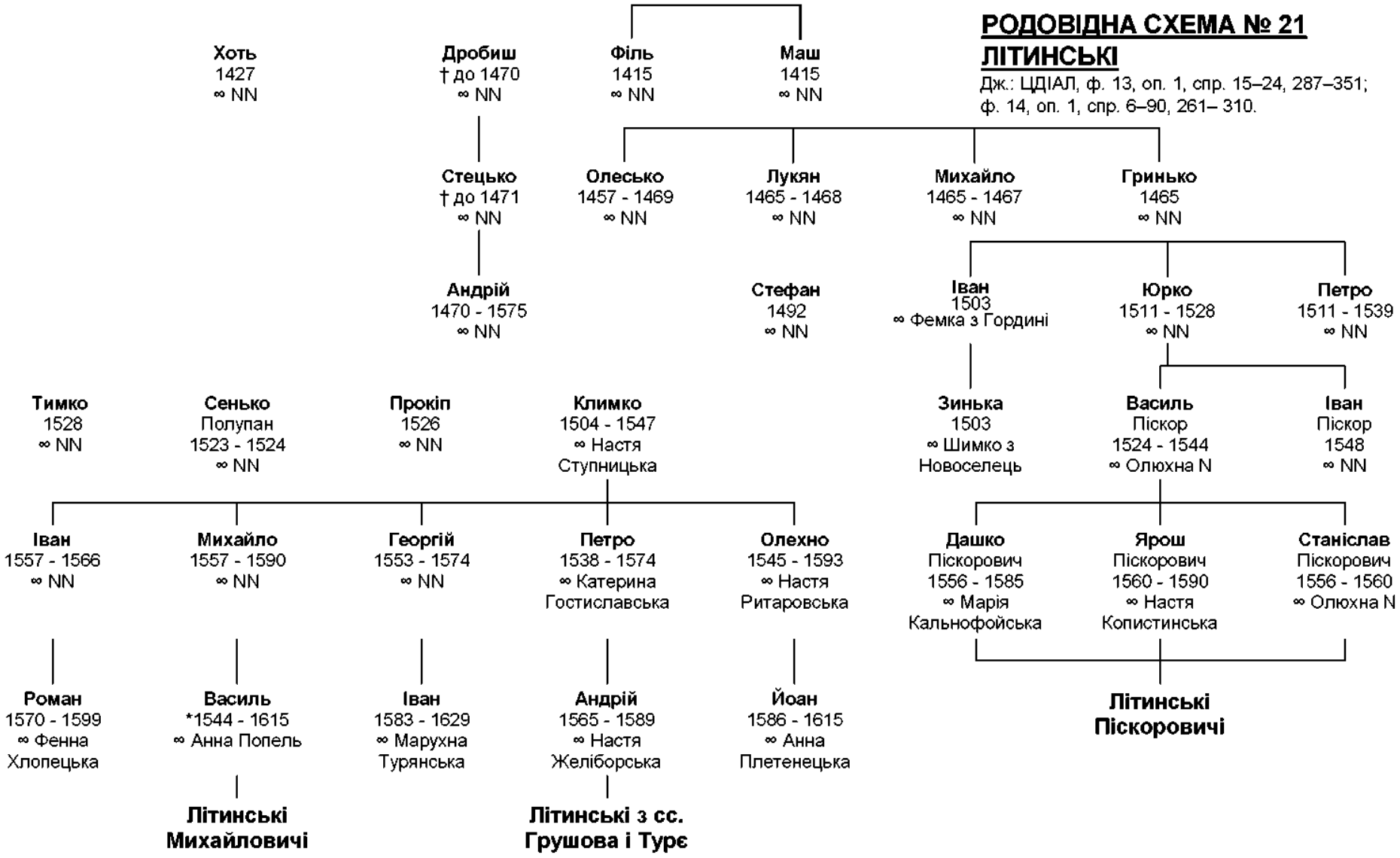

РОДОВІДНА СХЕМА № 22а

ЛУЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

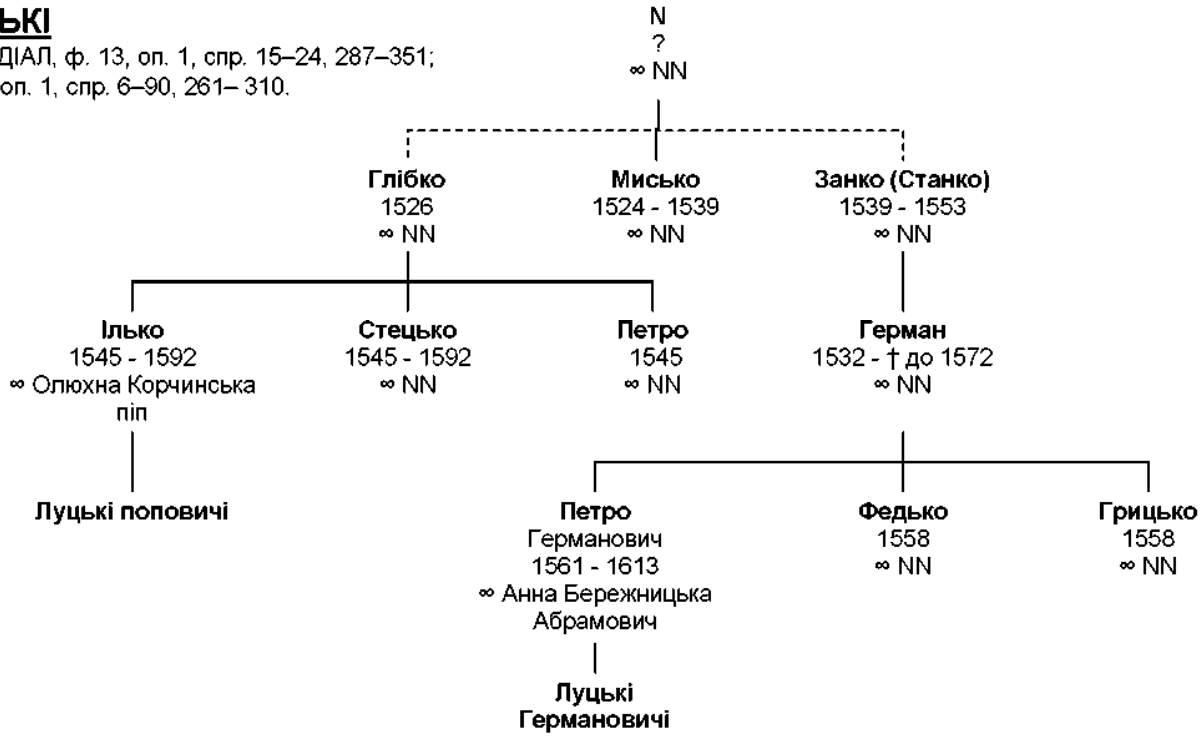

РОДОВІДНА СХЕМА № 22б
ЛУЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

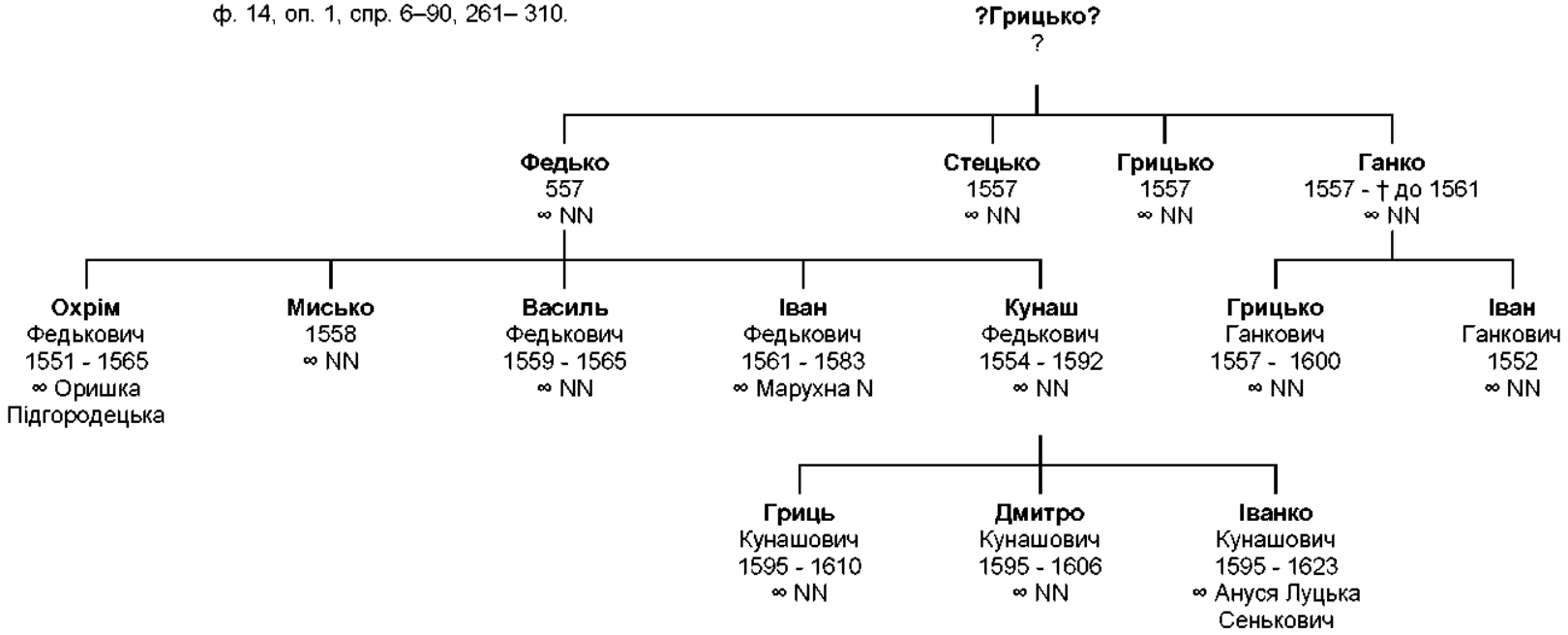

РОДОВІДНА СХЕМА № 22в
ЛУЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

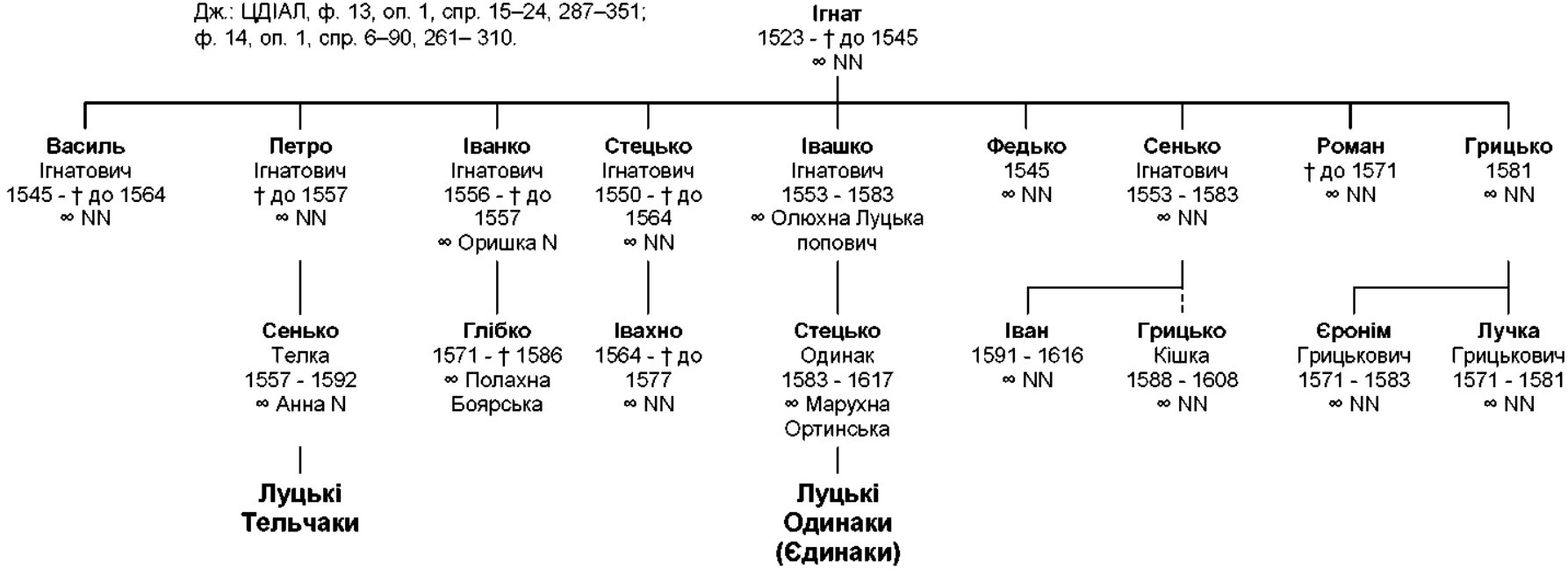

РОДОВІДНА СХЕМА № 22г
ЛУЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

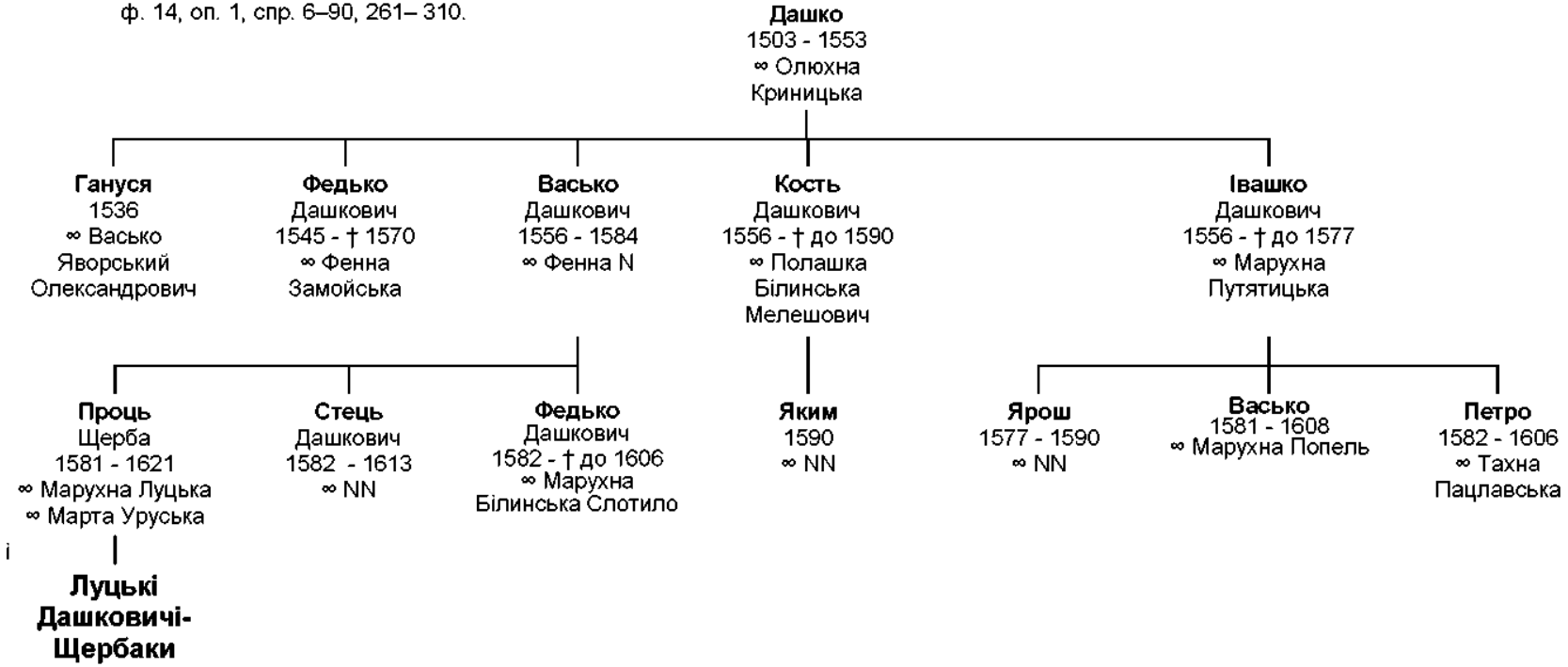

РОДОВІДНА СХЕМА № 23а
МАТКІВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

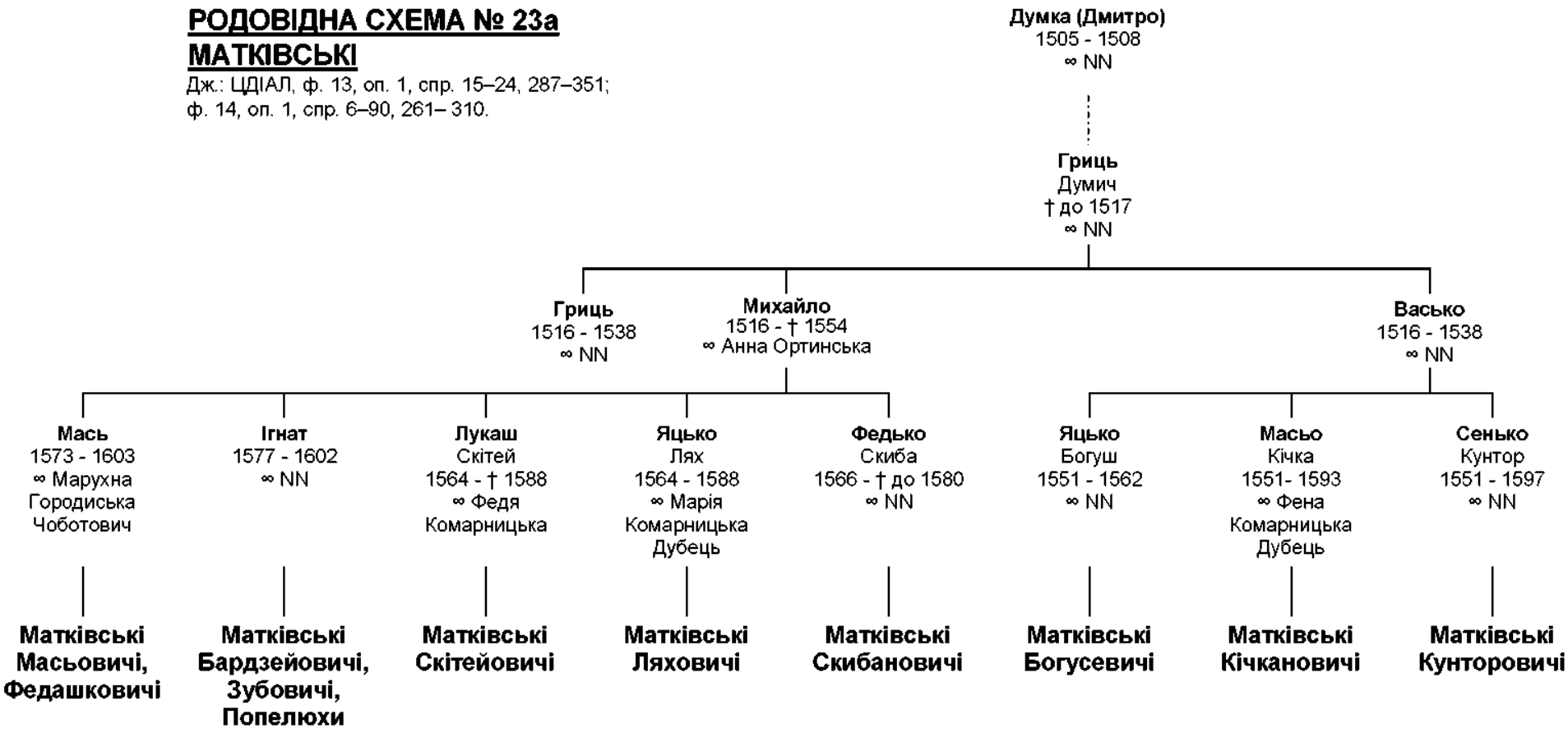

РОДОВІДНА СХЕМА № 23б
МАТКІВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

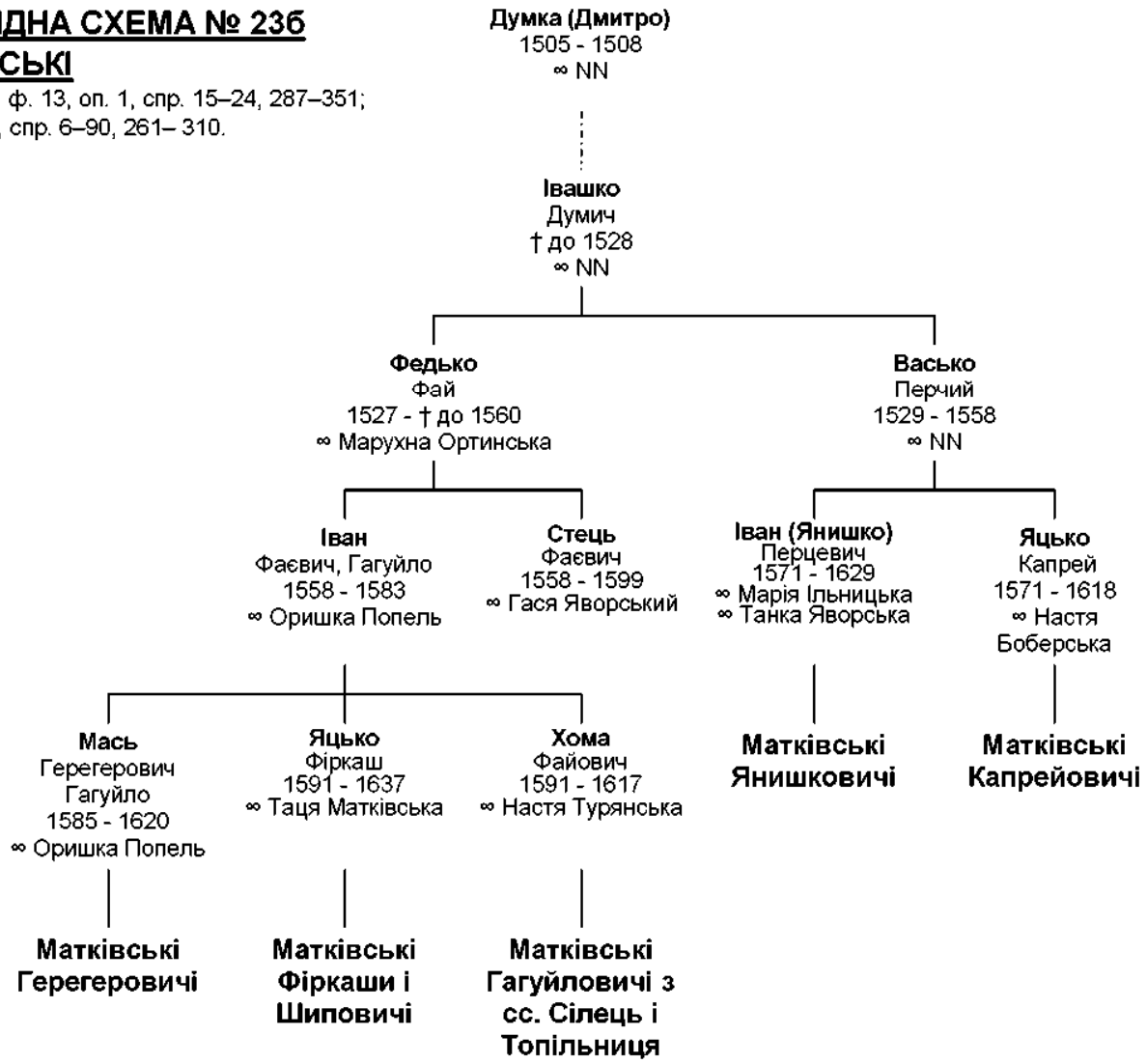

РОДОВІДНА СХЕМА № 23в
МАТКІВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

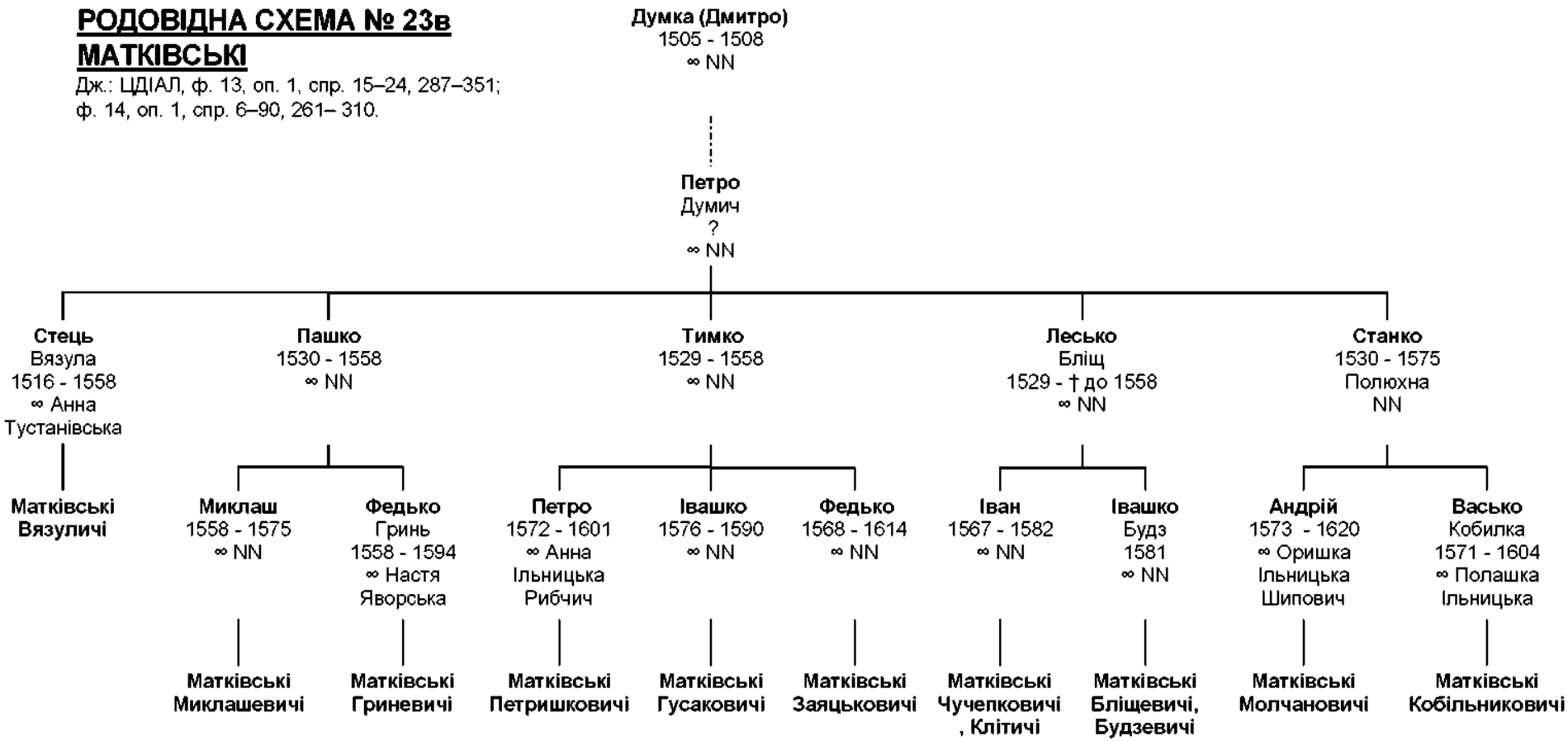

РОДОВІДНА СХЕМА № 24
МОНАСТИРСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

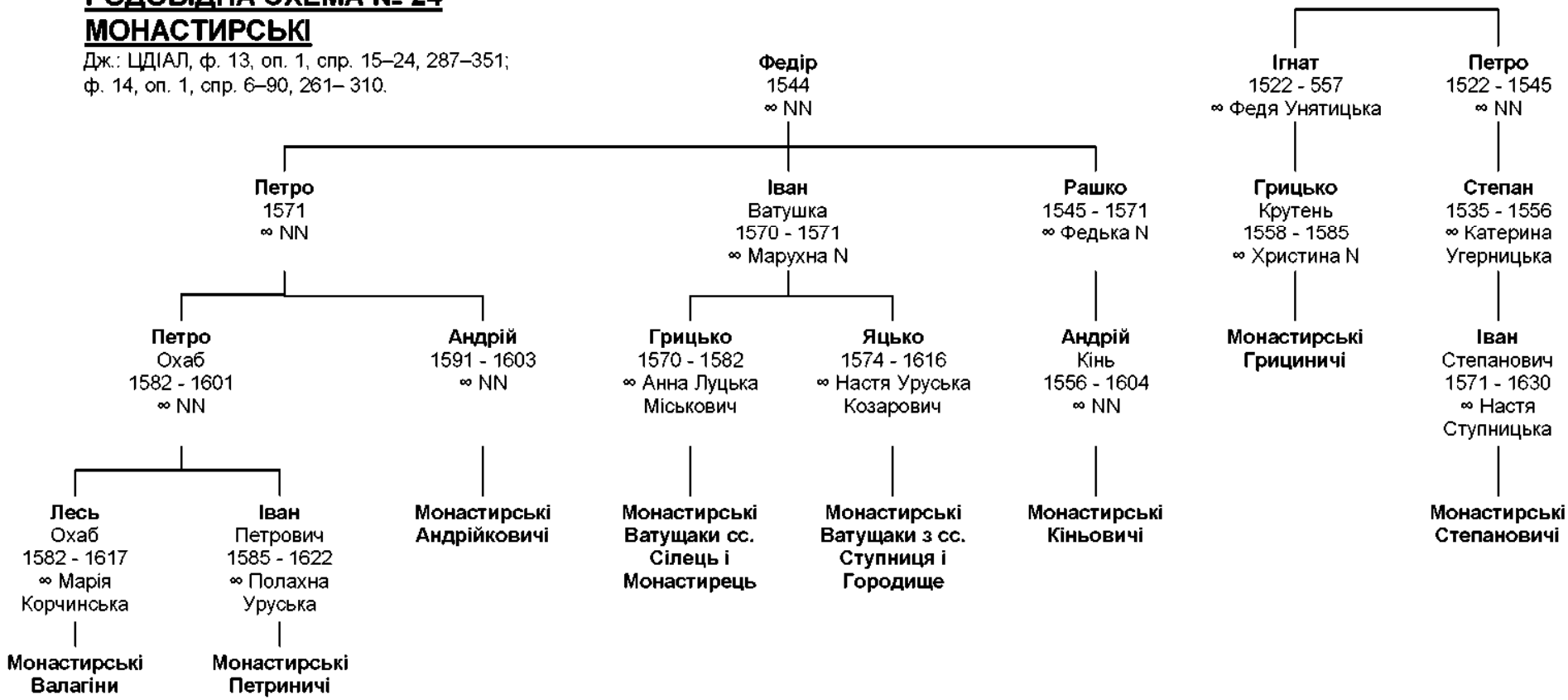

РОДОВІДНА СХЕМА № 25

НЕГРЕБЕЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

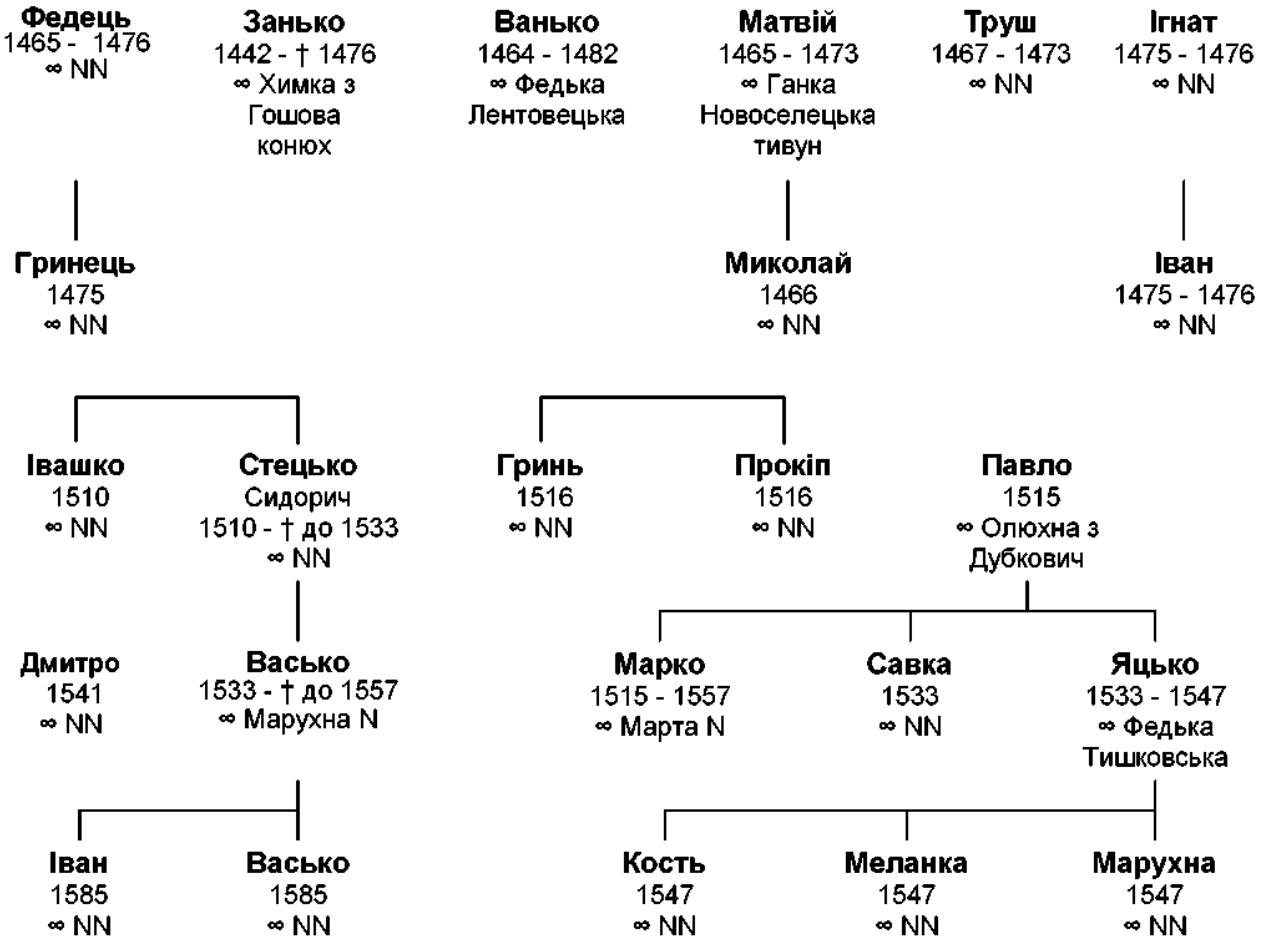

РОДОВІДНА СХЕМА № 26
ОРТИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

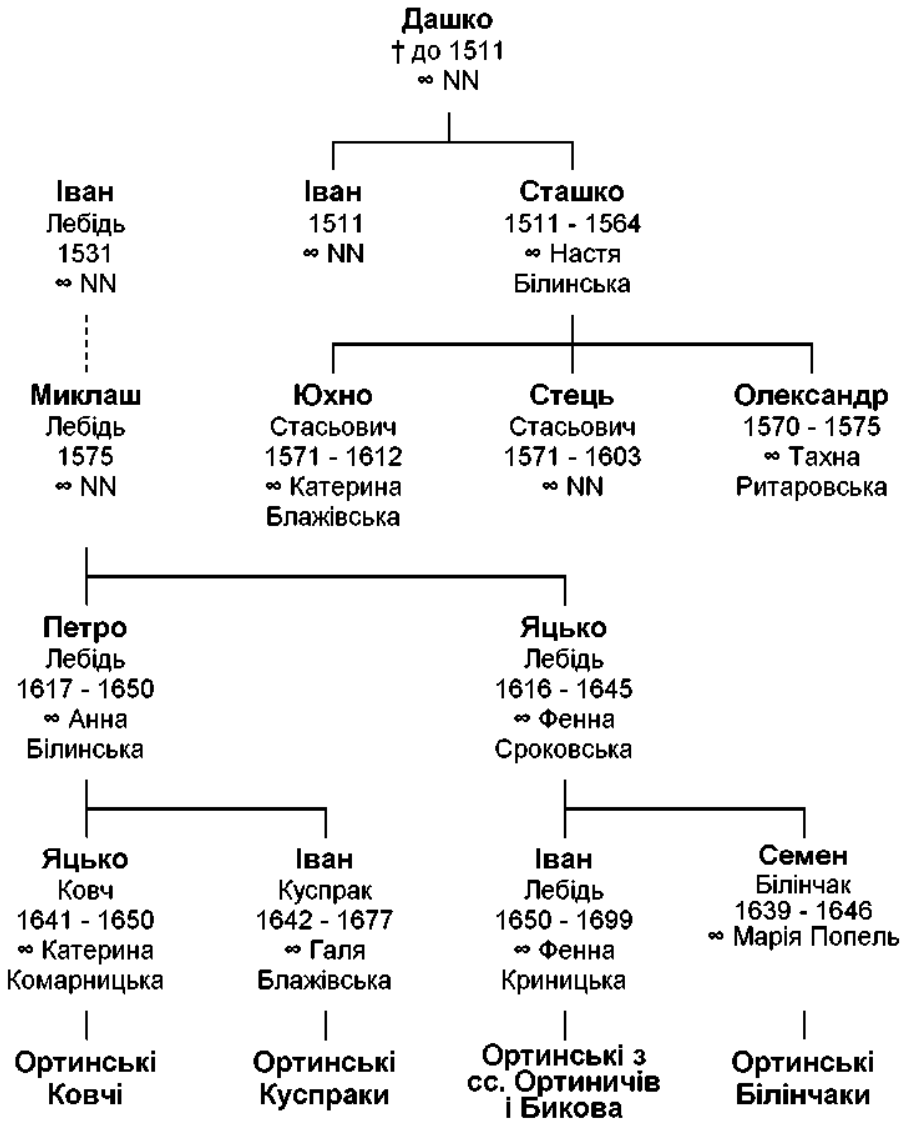

РОДОВІДНА СХЕМА № 27а
ПОПЕЛІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

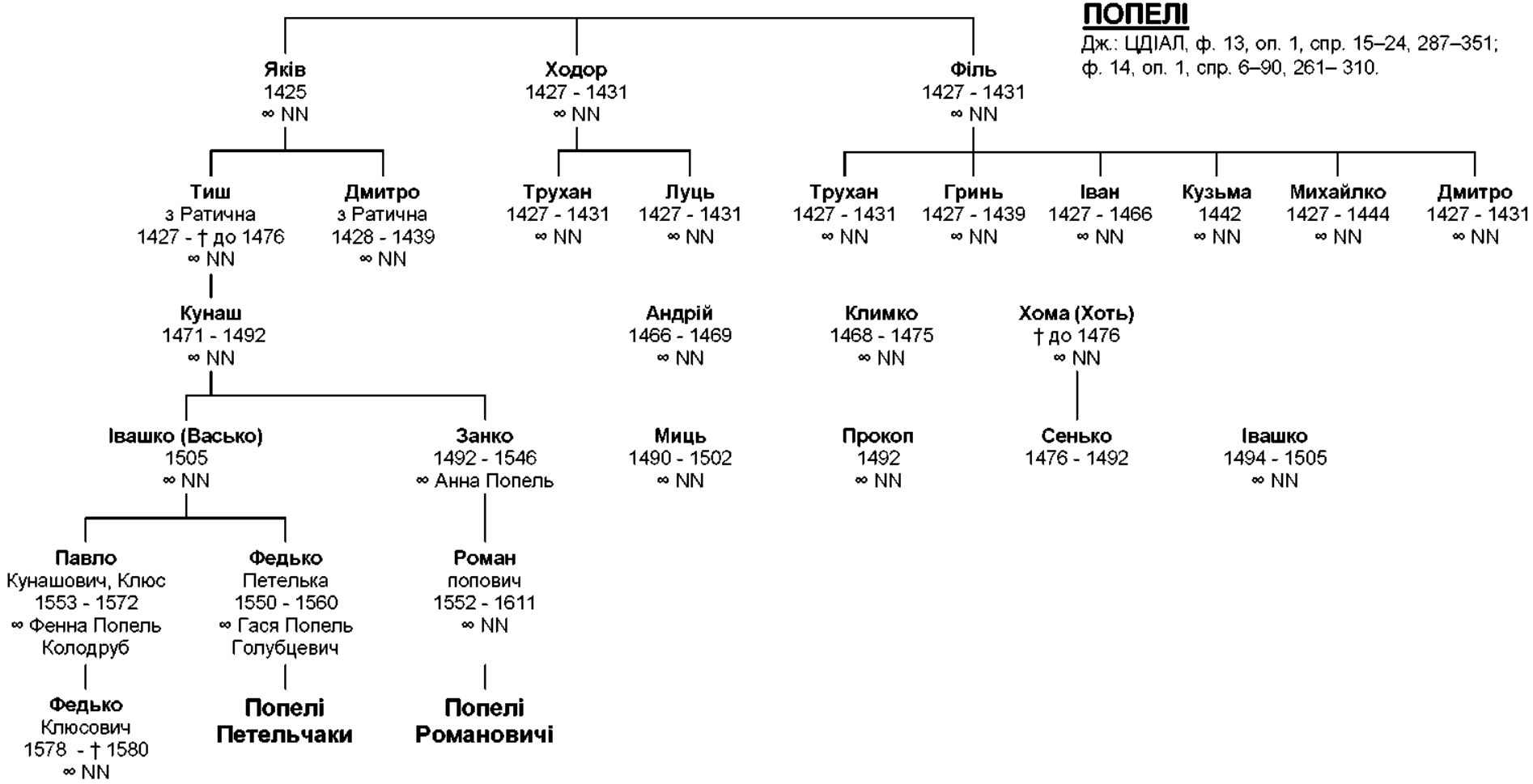

РОДОВІДНА СХЕМА № 27б
ПОПЕЛІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

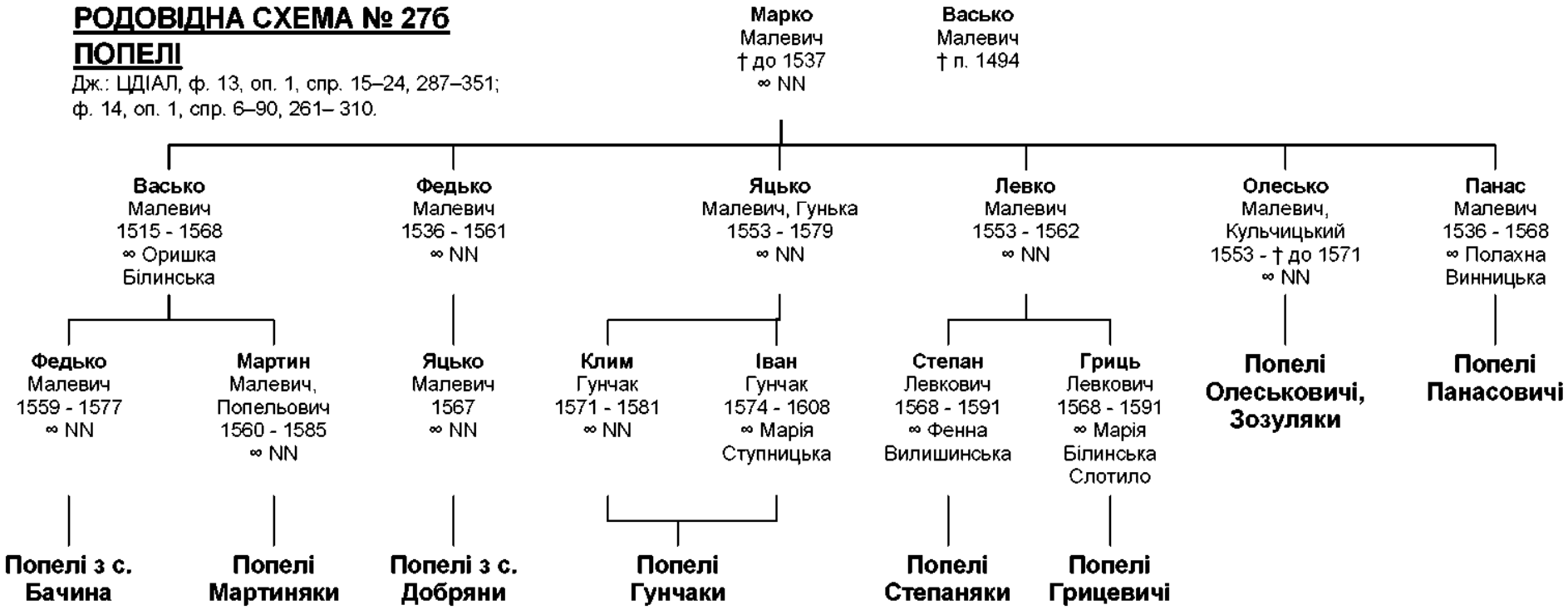

РОДОВІДНА СХЕМА №27в
ПОПЕЛІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

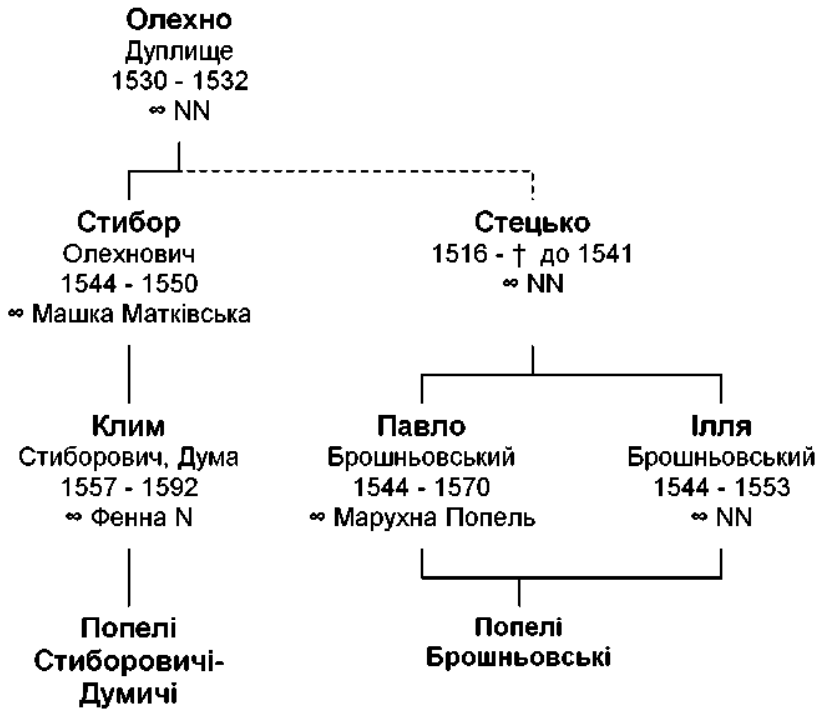

РОДОВІДНА СХЕМА № 27г
ПОПЕЛІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

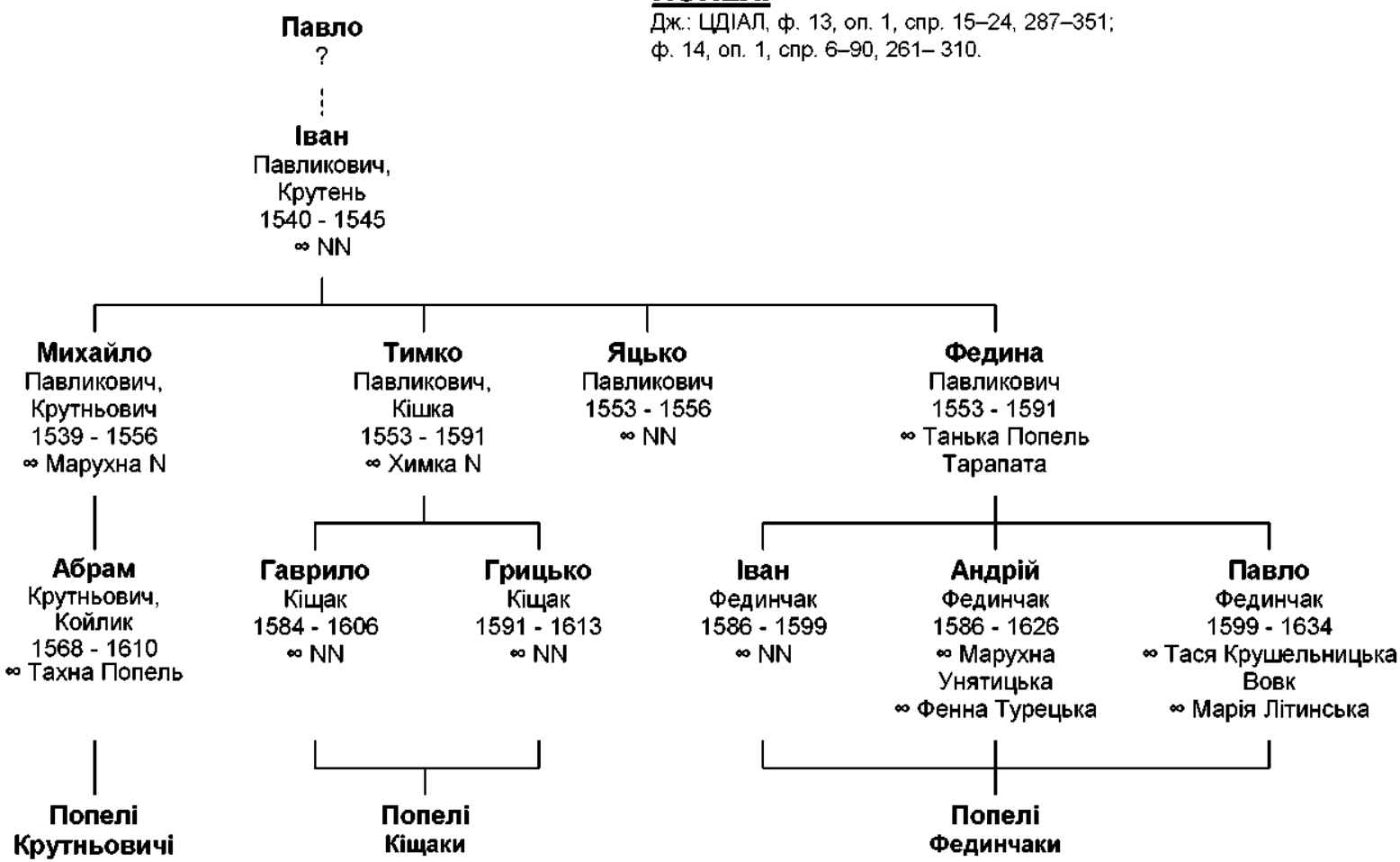

РОДОВІДНА СХЕМА № 27д
ПОПЕЛІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

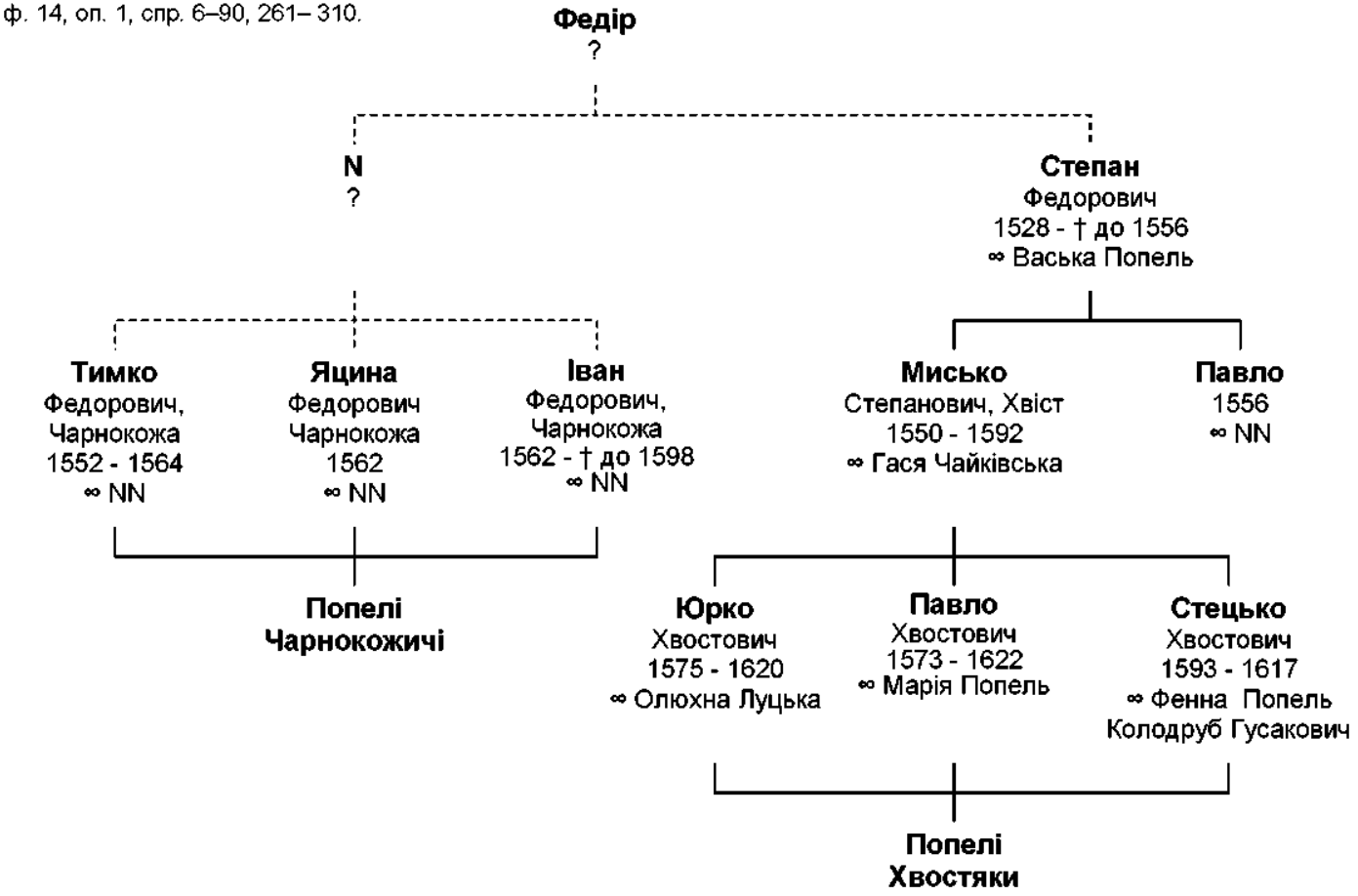

РОДОВІДНА СХЕМА № 27е
ПОПЕЛІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

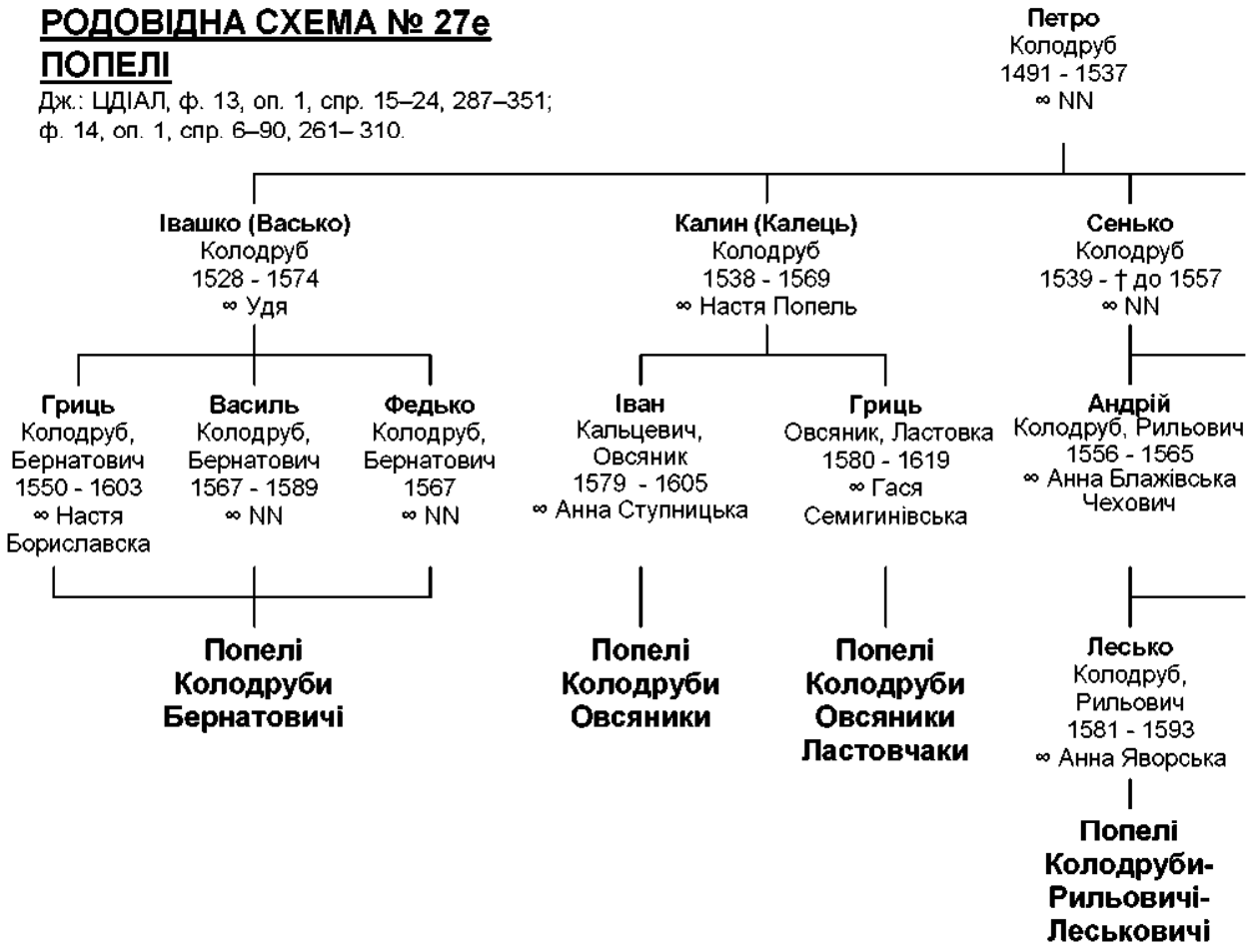

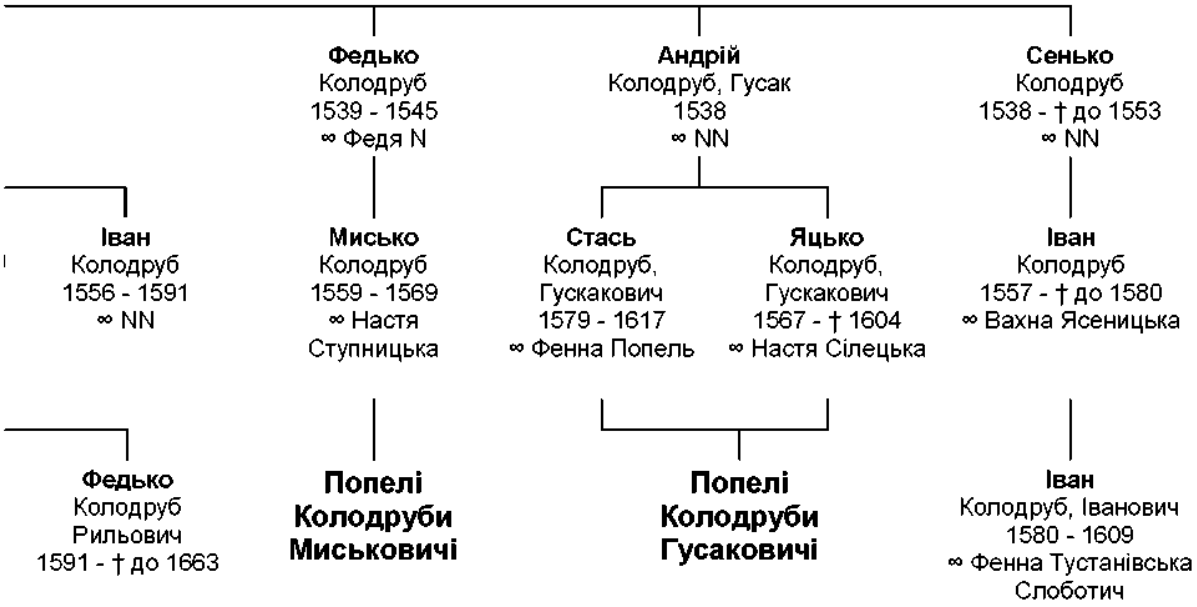
Федько
Колодруб
1539 - 1545
∞ Федя N
Андрій
Колодруб, Гусак
1538
∞ NN
Сенько
Колодруб
1538 - † до 1553
∞ NN
Іван
Колодруб
1556 - 1591
∞ NN
Мисько
Колодруб
1559 - 1569
∞ Настя
Ступницька
Стась
Колодруб,
Гускакович
1579 - 1617
∞ Фенна Попель
Яцько
Колодруб,
Гускакович
1567 - † 1604
∞ Настя Сілецька
Іван
Колодруб
1557 - † до 1580
∞ Вахна Ясеницька
Федько
Колодруб
Рильович
1591 - † до 1663
Попелі
Колодруби
Миськовичі
Попелі
Колодруби
Гусаковичі
Іван
Колодруб, Іванович
1580 - 1609
∞ Фенна Тустанівська
Слоботич

РОДОВІДНА СХЕМА № 28
РАДИЛОВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

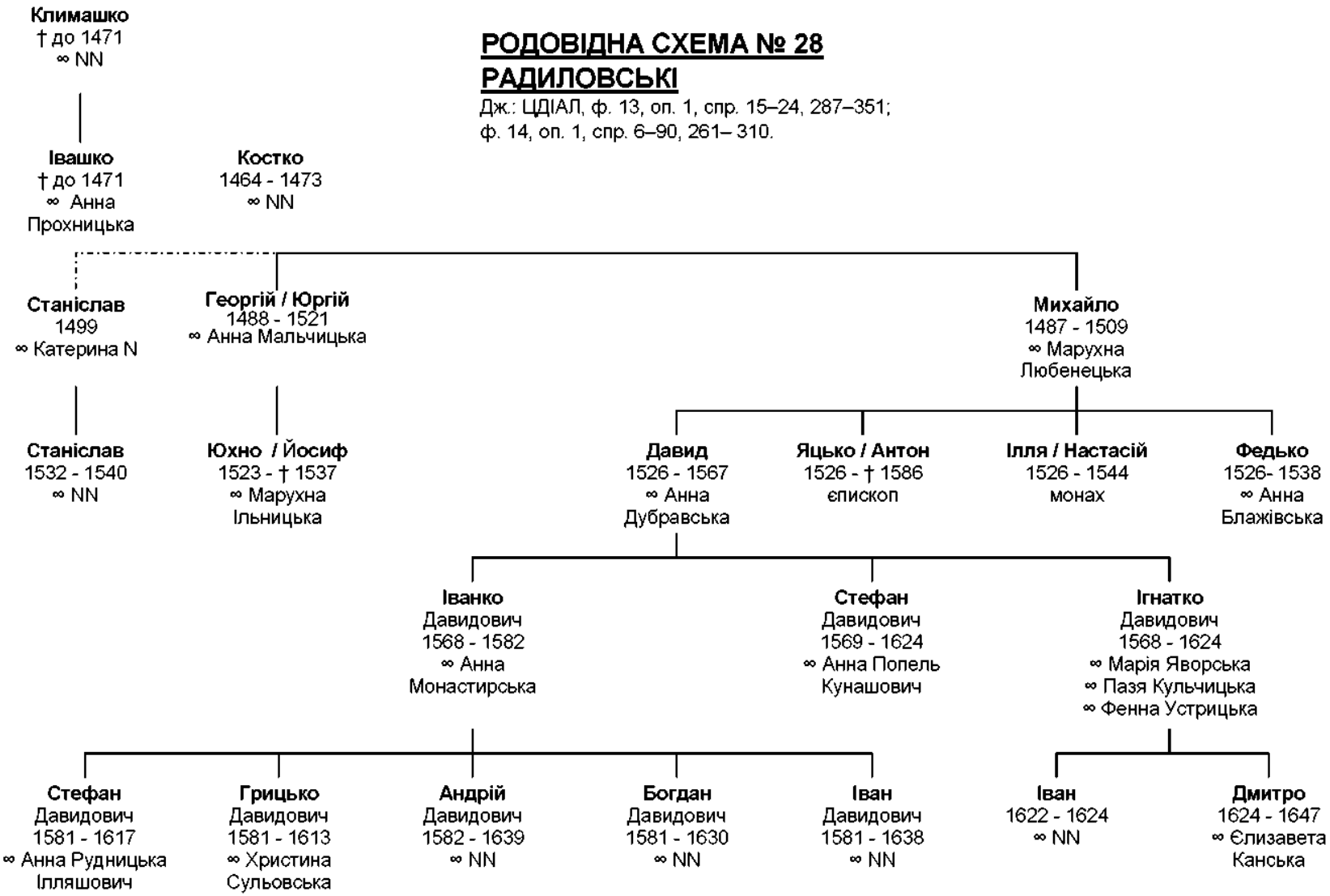

РОДОВІДНА СХЕМА № 29
РИТАРОВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

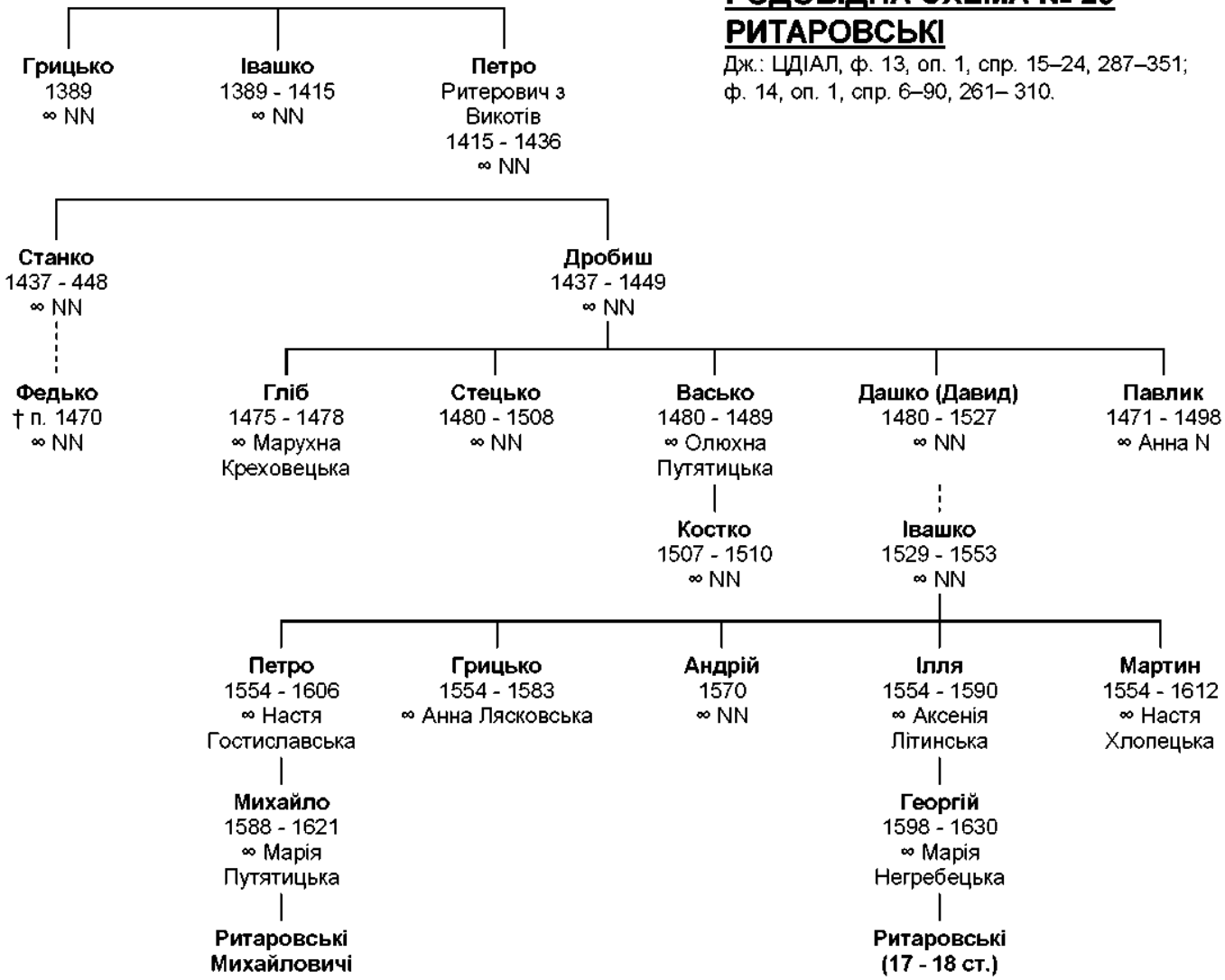

РОДОВІДНА СХЕМА № 30
РОГОЗИНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

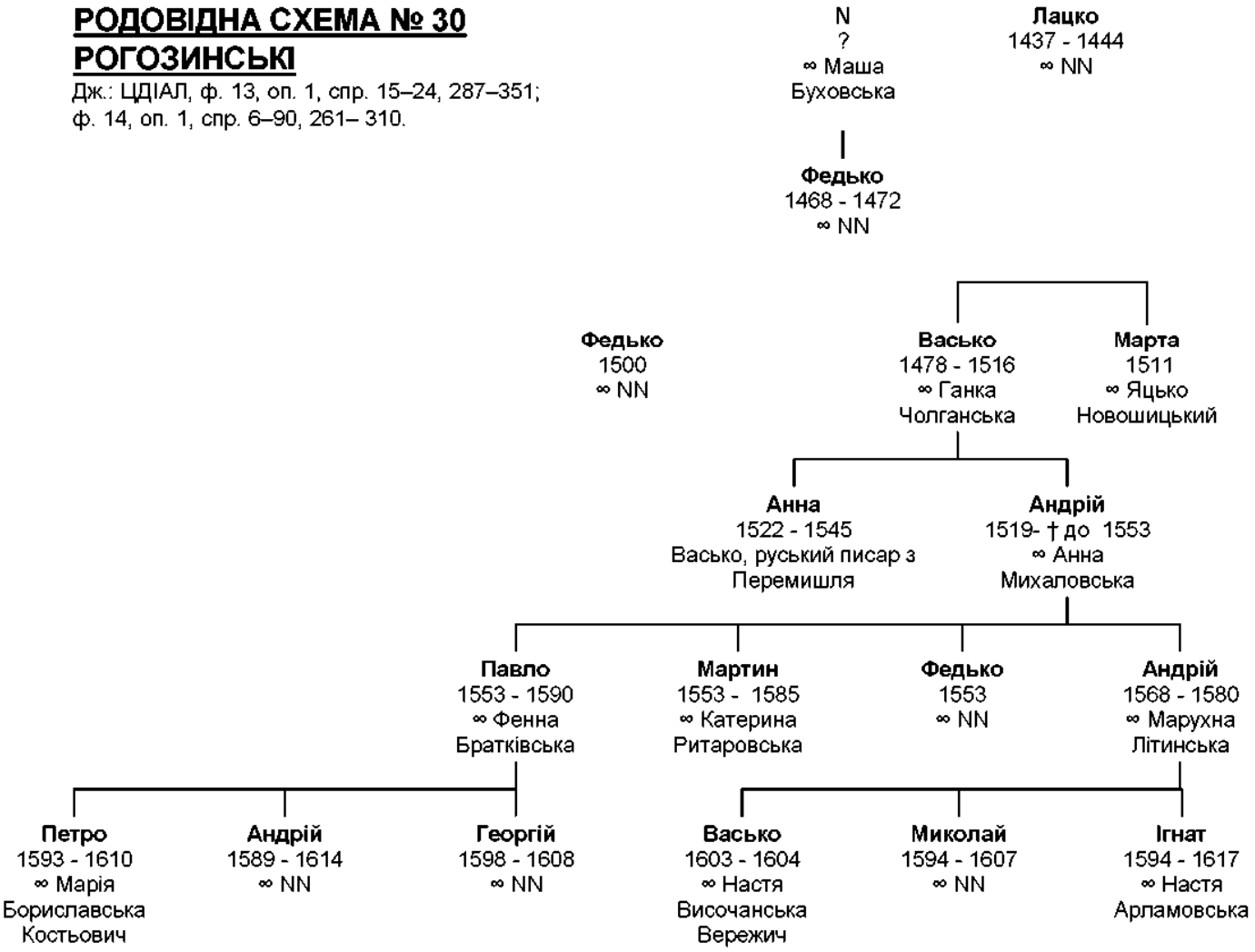

РОДОВІДНА СХЕМА № 31
СЕМАШІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351; ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

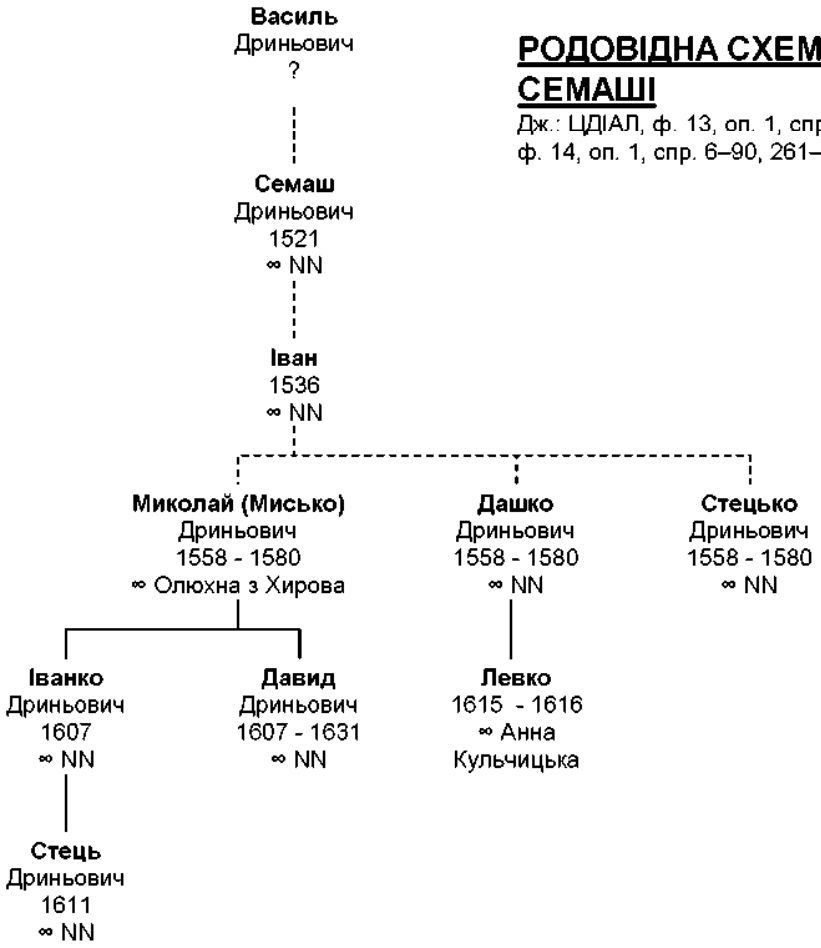

РОДОВІДНА СХЕМА № 32а
СІЛЕЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

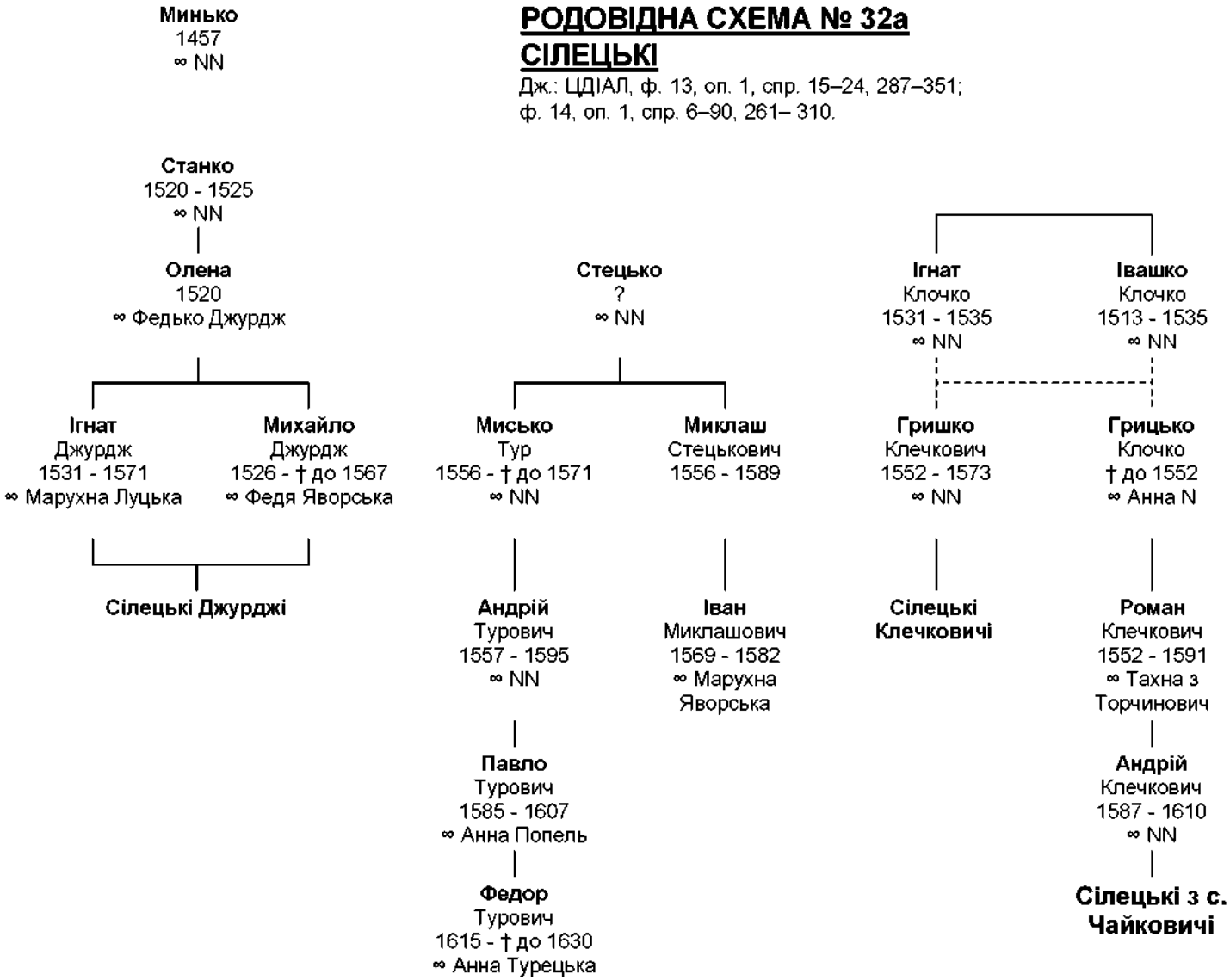

РОДОВІДНА СХЕМА № 32б
СІЛЕЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

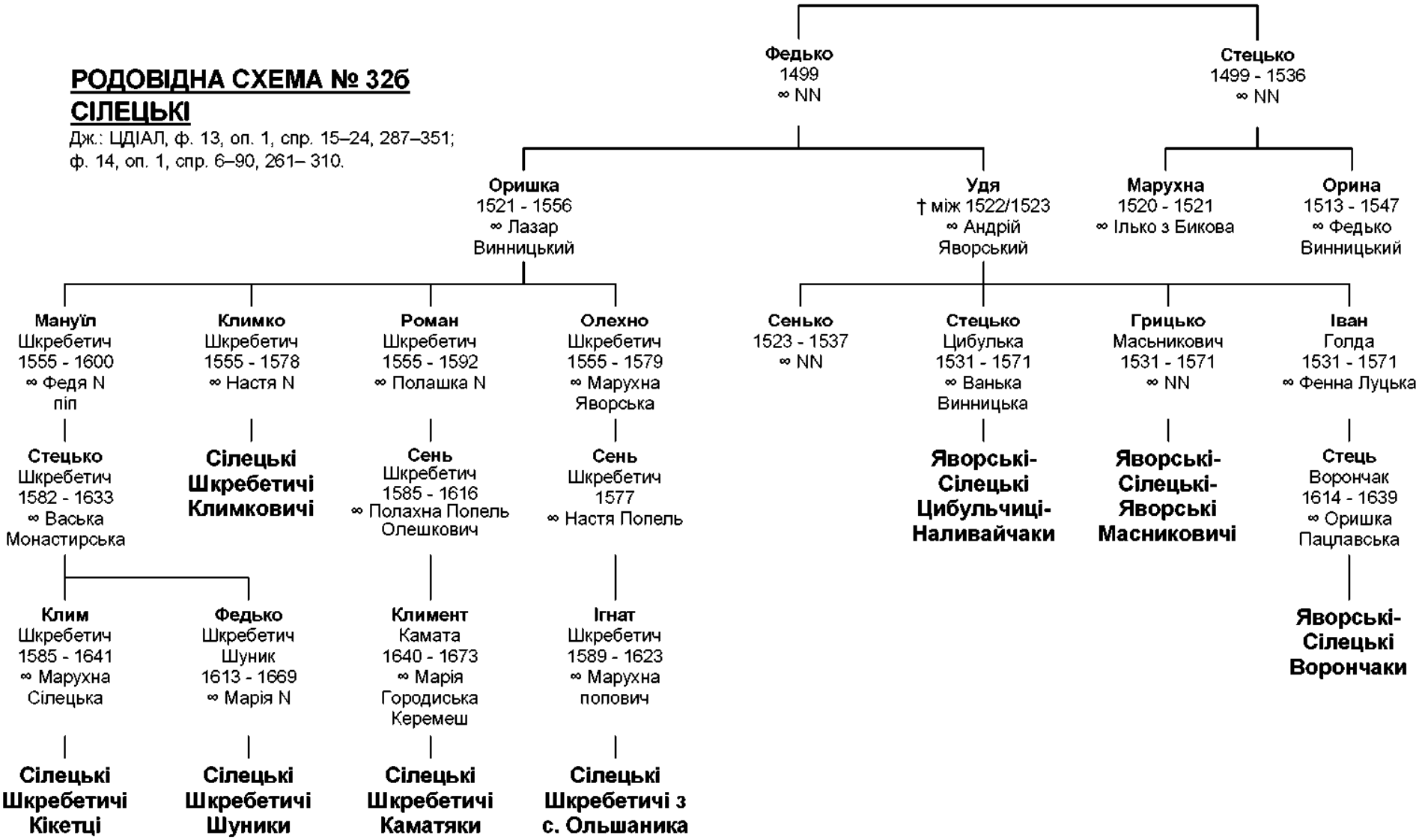

РОДОВІДНА СХЕМА № 33а
СОЗАНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

Сенько
дяк
1392 - 1422
∞ NN

Іван
1427
∞ NN

Федько
† до 1481
∞ NN

Дмитро
1481
∞ Настка з Тукри

Петро
1481 - 1496
∞ NN

Станко
1478 - 1506
∞ Фемка N

Петро
1500 - 1532
∞ N Сілецька

Мисько
1508
∞ NN

Федько
1508
∞ NN

Павло
Ворона
1527 - 1573
∞ Анна Уруська

Ігнат
1533
∞ NN

Проць
1552 - † до 1571
∞ NN

Петро
Воронич
1555 - 1606
∞ Настя
Тустанівська

Васько
Воронич, Кішка
1556 - 1591
∞ Настя
Височанська
Вережич

Васина
Ворона, Спрень
1565 - 1582
∞ Настя
Блажівська
Сошич
∞ Марухна
Гординська

Созанські Ворони

РОДОВІДНА СХЕМА № 33б
СОЗАНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351; ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

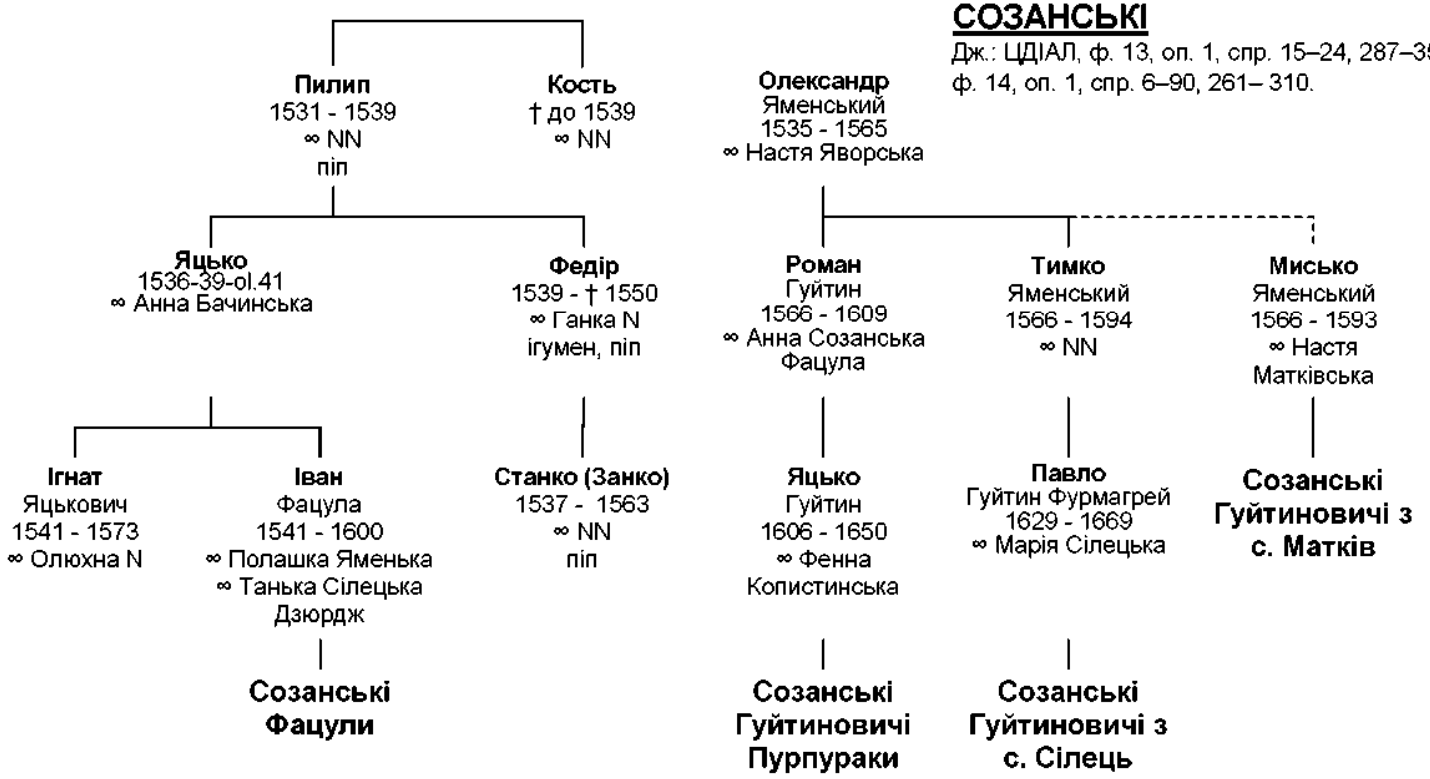

РОДОВІДНА СХЕМА № 34
СТУПНИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

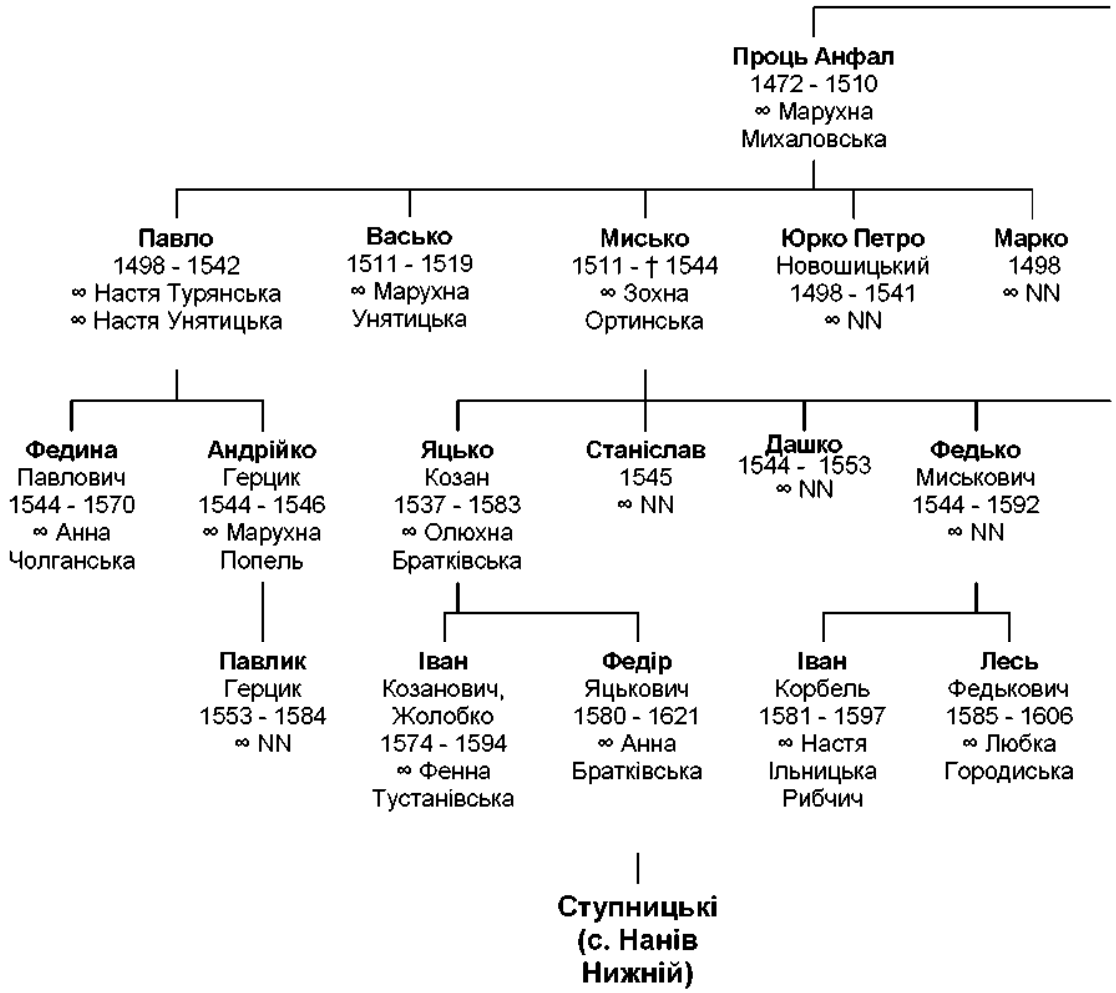

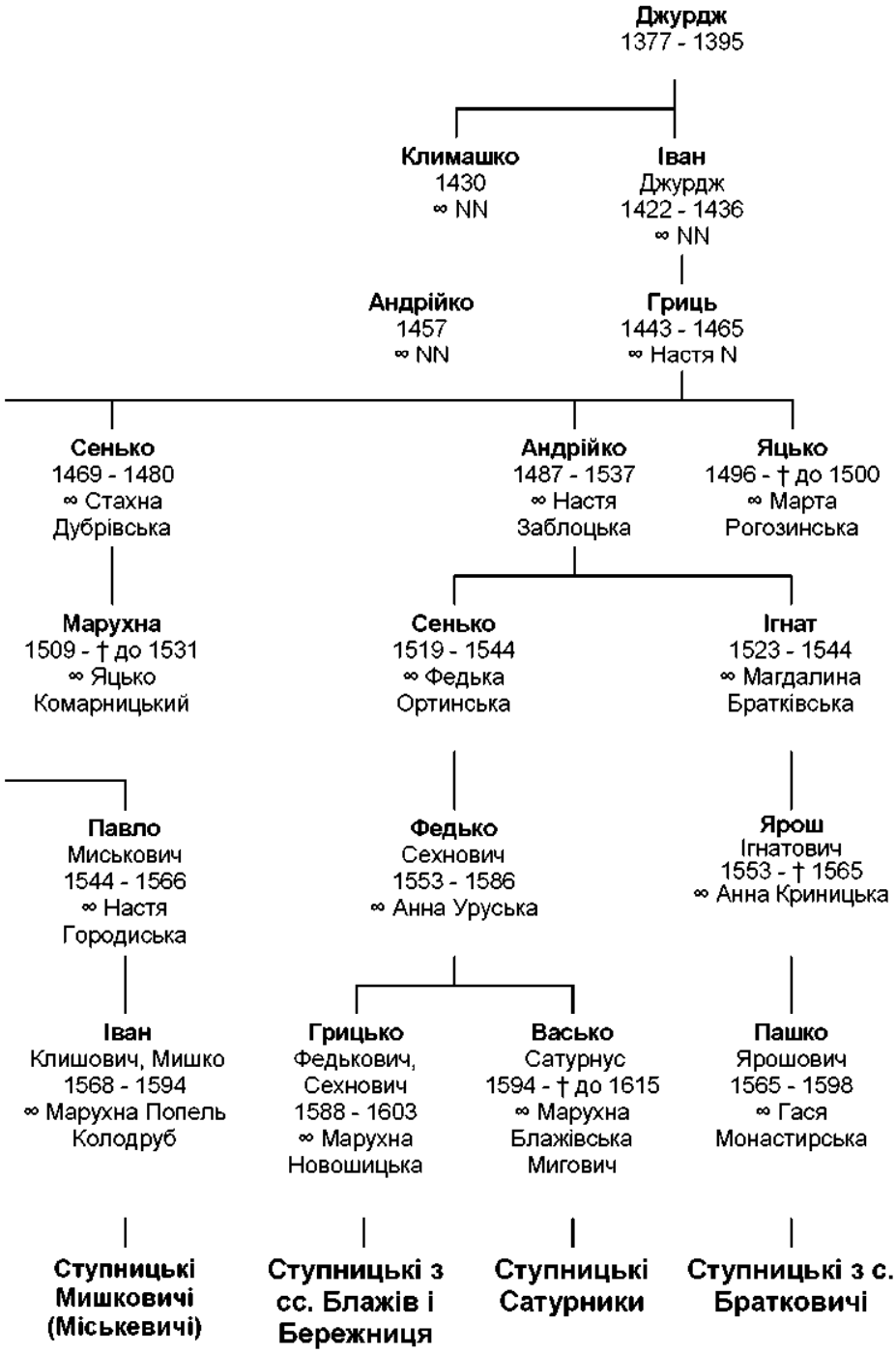
Джурдж
1377 - 1395
Климашко
1430
∞ NN
Іван
Джурдж
1422 - 1436
∞ NN
Андрійко
1457
∞ NN
Гриць
1443 - 1465
∞ Настя N
Сенько
1469 - 1480
∞ Стахна
Дубрівська
Андрійко
1487 - 1537
∞ Настя
Заблоцька
Яцько
1496 - † до 1500
∞ Марта
Рогозинська
Марухна
1509 - † до 1531
∞ Яцько
Комарницький
Сенько
1519 - 1544
∞ Федька
Ортинська
Ігнат
1523 - 1544
∞ Магдалина
Братківська
Павло
Миськович
1544 - 1566
∞ Настя
Городиська
Федько
Сехнович
1553 - 1586
∞ Анна Уруська
Ярош
Ігнатович
1553 - † 1565
∞ Анна Криницька
Іван
Клишович, Мишко
1568 - 1594
∞ Марухна Попель
Колодруб
Грицько
Федькович,
Сехнович
1588 - 1603
∞ Марухна
Новошицька
Васько
Сатурнус
1594 - † до 1615
∞ Марухна
Блажівська
Мигович
Пашко
Ярошович
1565 - 1598
∞ Гася
Монастирська
Ступницькі Мишковичі (Міськевичі)
Ступницькі з сс. Блажів і Бережниця
Ступницькі Сатурники
Ступницькі з с. Братковичі

РОДОВІДНА СХЕМА №35
ТАТОМИРИ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

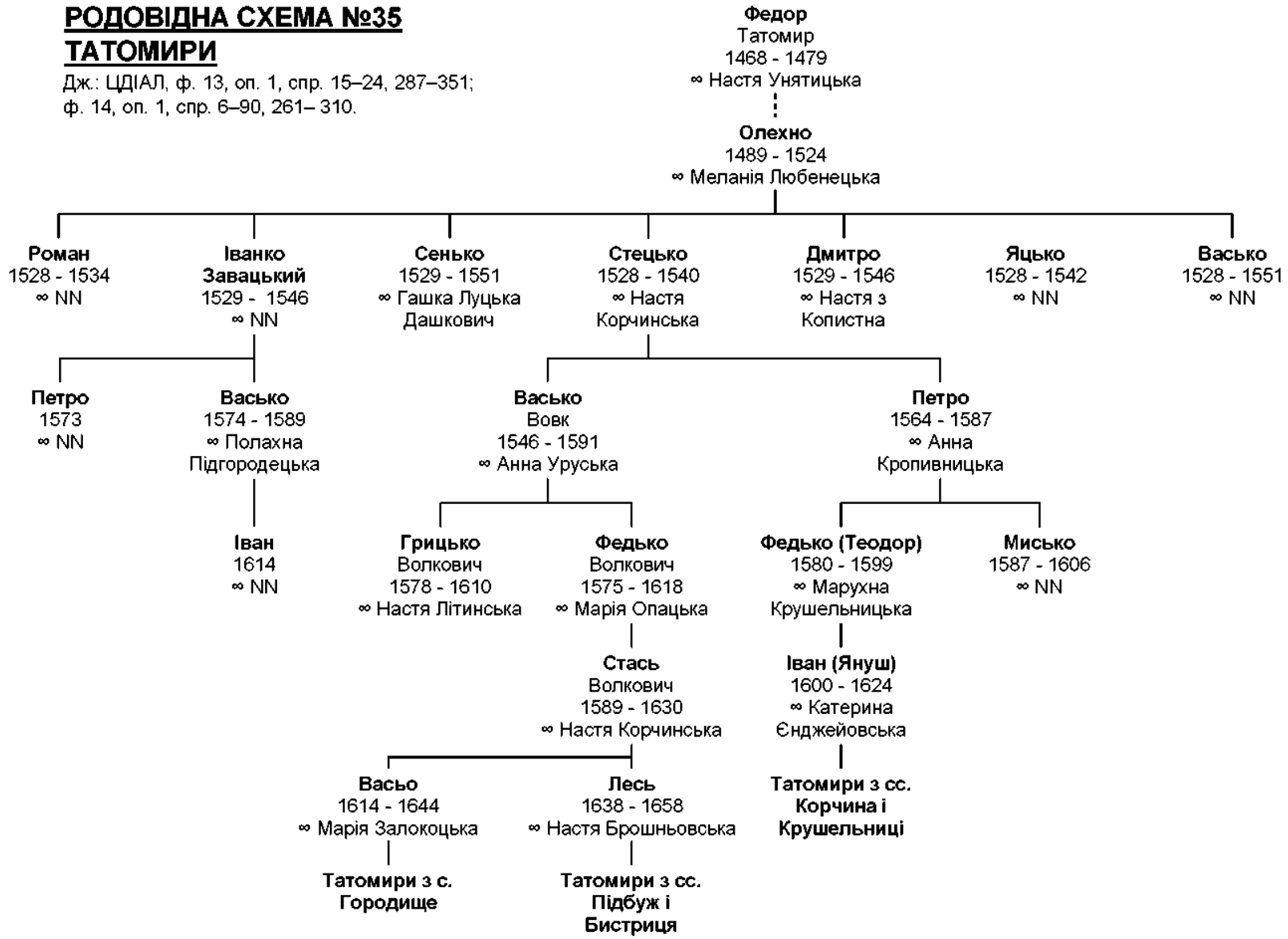

РОДОВІДНА СХЕМА № 36а
ТЕРЛЕЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

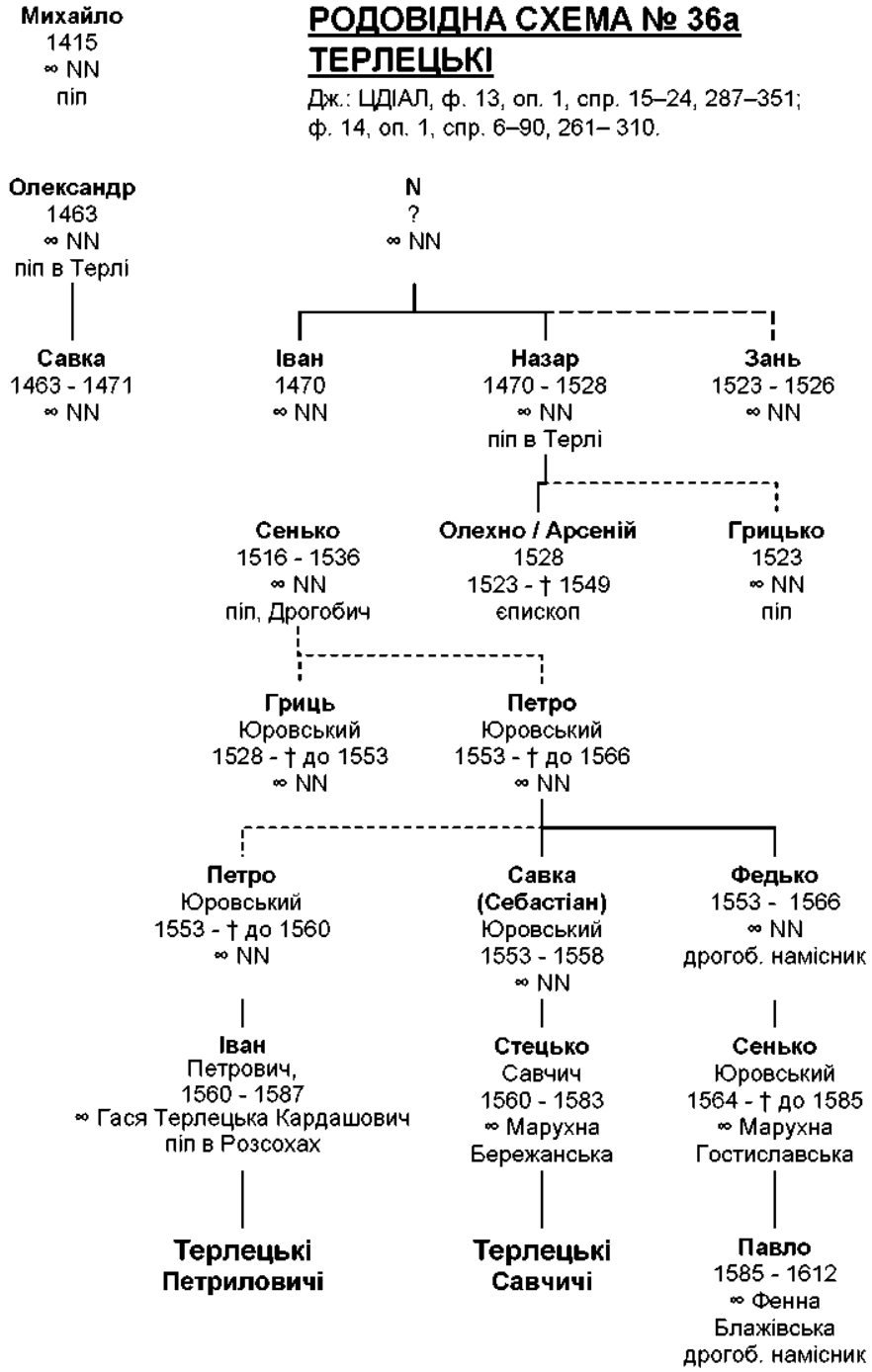

РОДОВІДНА СХЕМА № 36б
ТЕРЛЕЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

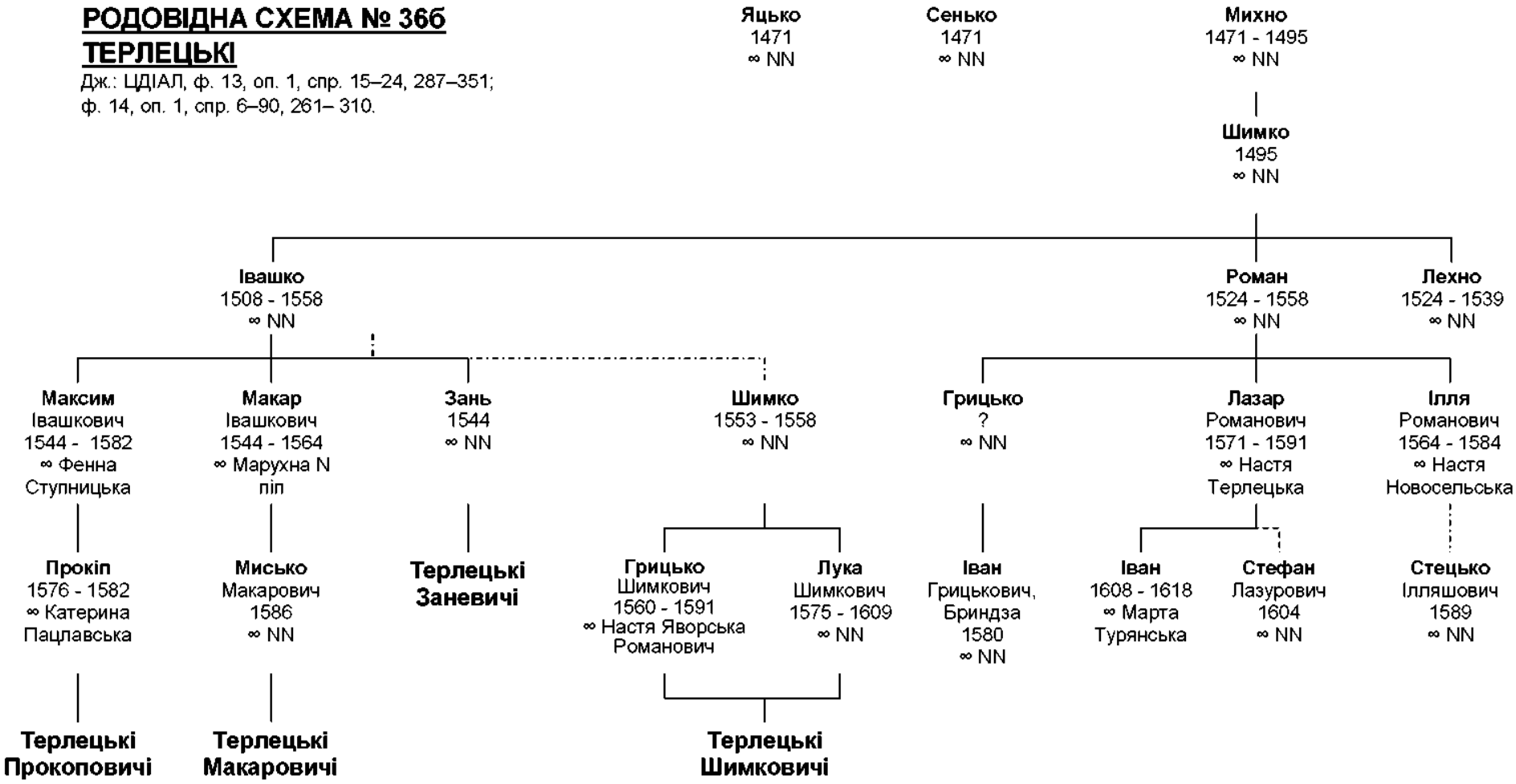

РОДОВІДНА СХЕМА № 37 ТУРЕЦЬКИХ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

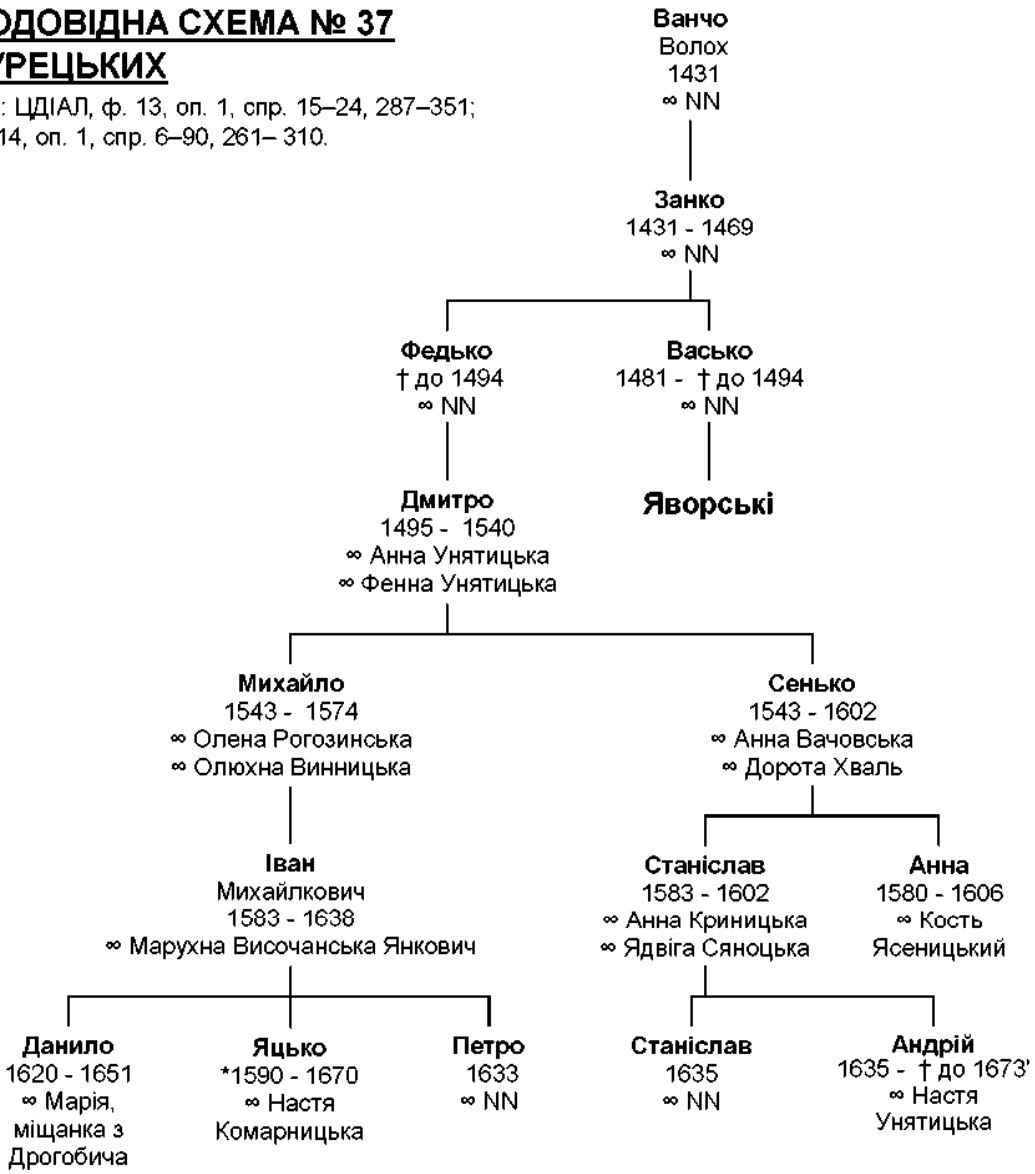

РОДОВІДНА СХЕМА № 38а
ТУРЯНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

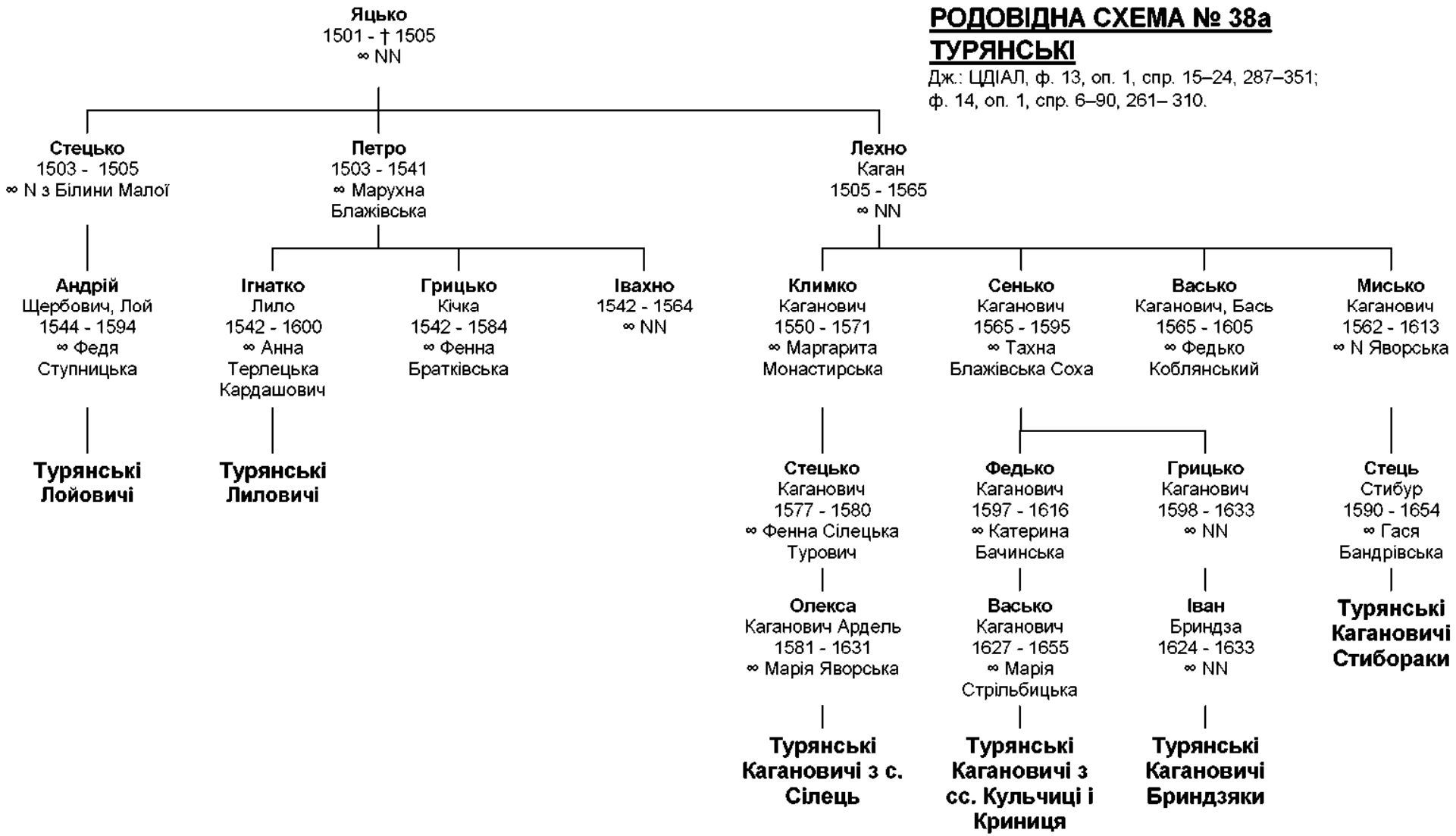

РОДОВІДНА СХЕМА № 38б
ТУРЯНСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

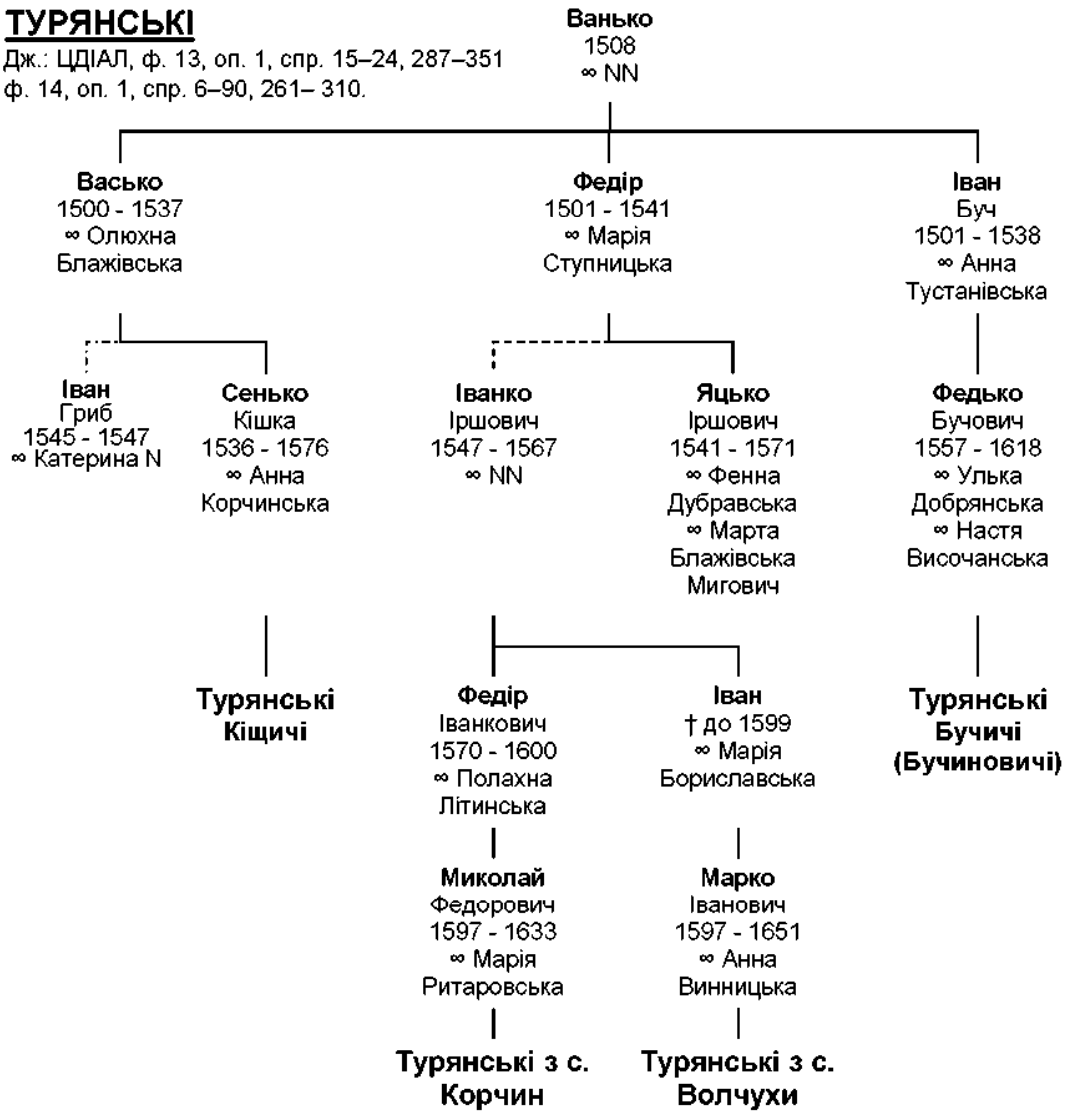

РОДОВІДНА СХЕМА № 39
ТУСТАНІВСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

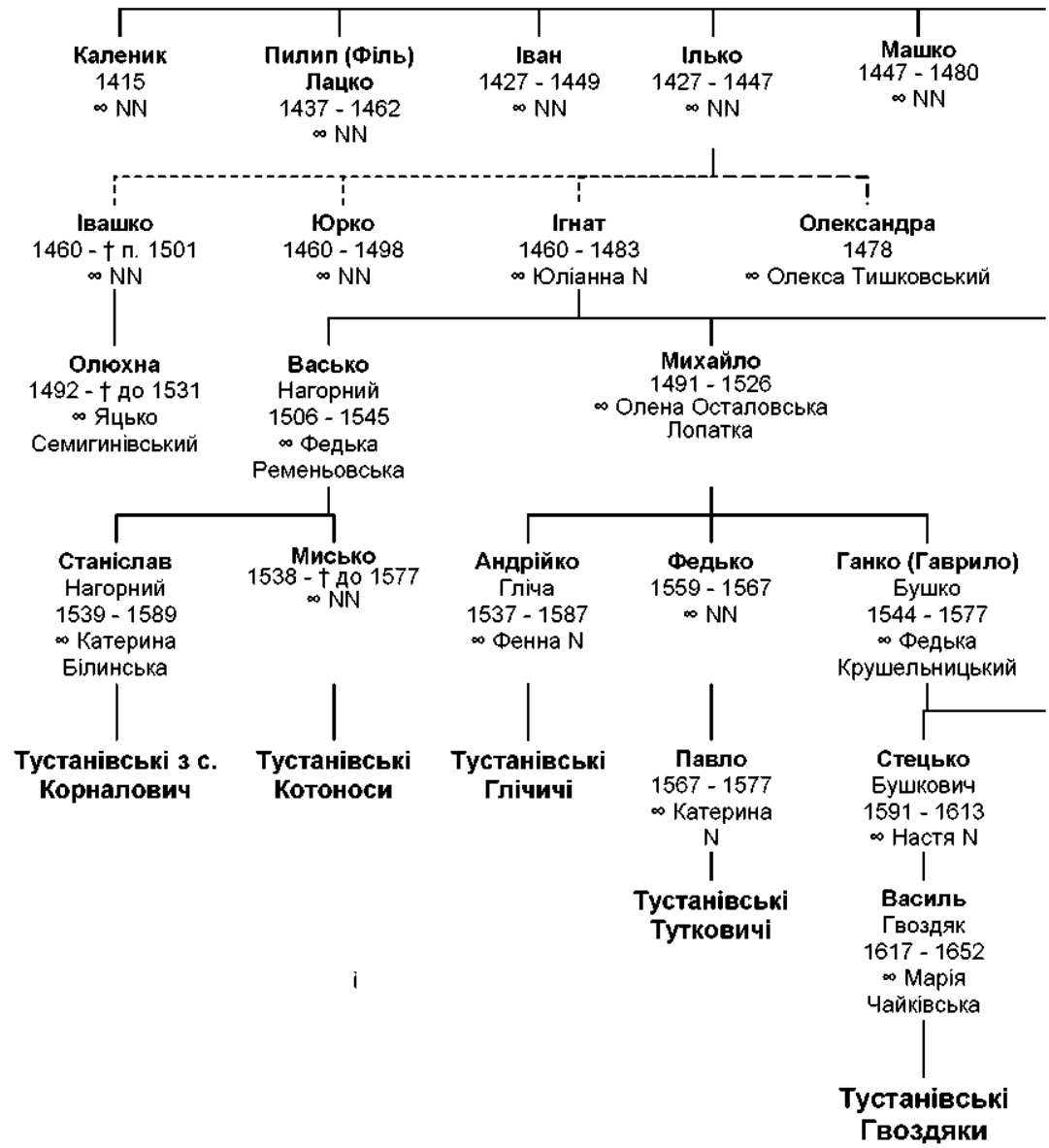

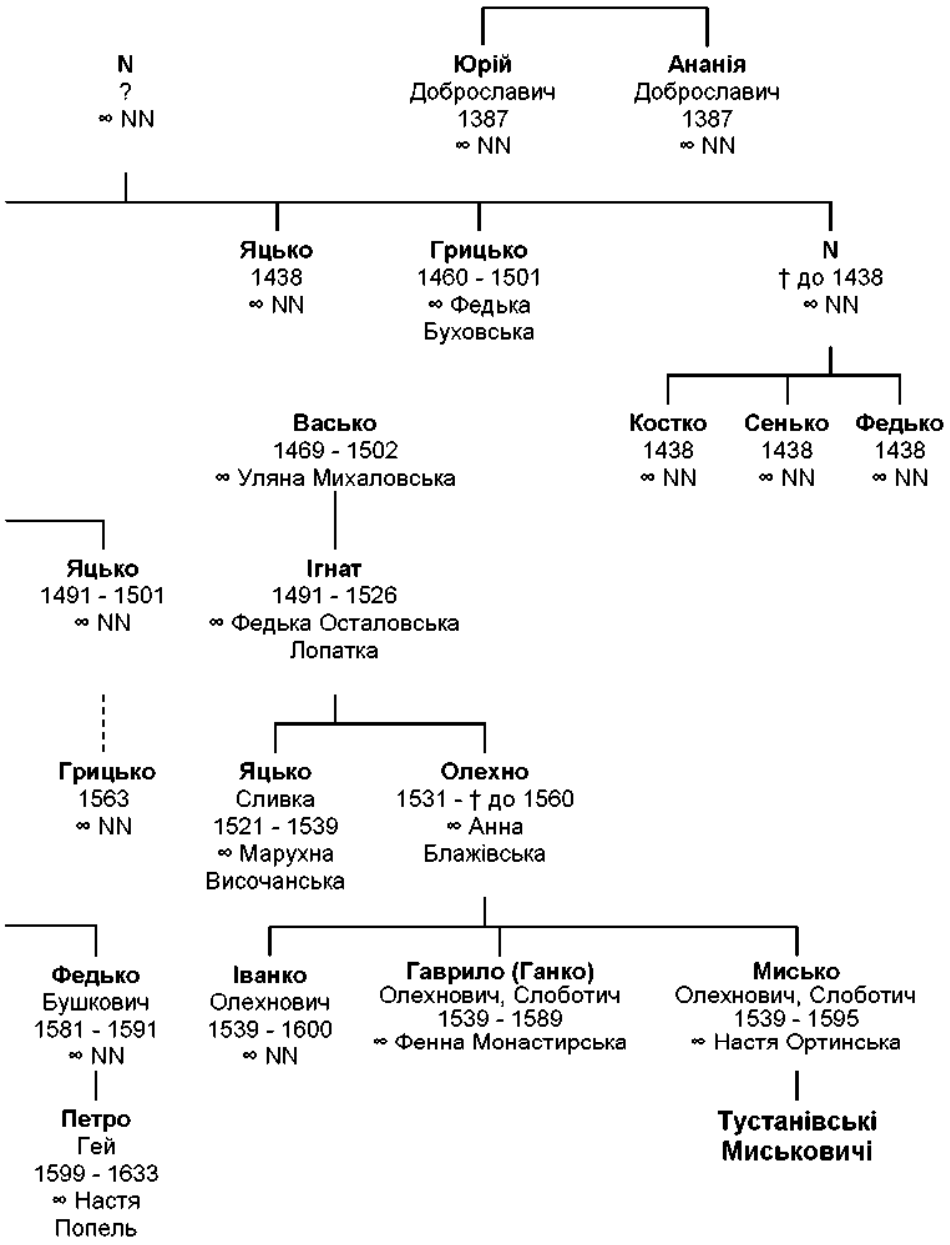
N
?
∞ NN
Юрій
Доброславич
1387
∞ NN
Ананія
Доброславич
1387
∞ NN
Яцько
1438
∞ NN
Грицько
1460 - 1501
∞ Федька
Буховська
N
† до 1438
∞ NN
Костко
1438
∞ NN
Сенько
1438
∞ NN
Федько
1438
∞ NN
Васько
1469 - 1502
∞ Уляна Михаловська
Яцько
1491 - 1501
∞ NN
Ігнат
1491 - 1526
∞ Федька Осталовська
Лопатка
Грицько
1563
∞ NN
Яцько
Сливка
1521 - 1539
∞ Марухна
Височанська
Олехно
1531 - † до 1560
∞ Анна
Блажівська
Федько
Бушкович
1581 - 1591
∞ NN
Петро
Гей
1599 - 1633
∞ Настя
Попель
Іванко
Олехнович
1539 - 1600
∞ NN
Гаврило (Ганко)
Олехнович, Слоботич
1539 - 1589
∞ Фенна Монастирська
Мисько
Олехнович, Слоботич
1539 - 1595
∞ Настя Ортинська
Тустанівські Миськовичі

РОДОВІДНА СХЕМА № 40а
УНЯТИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

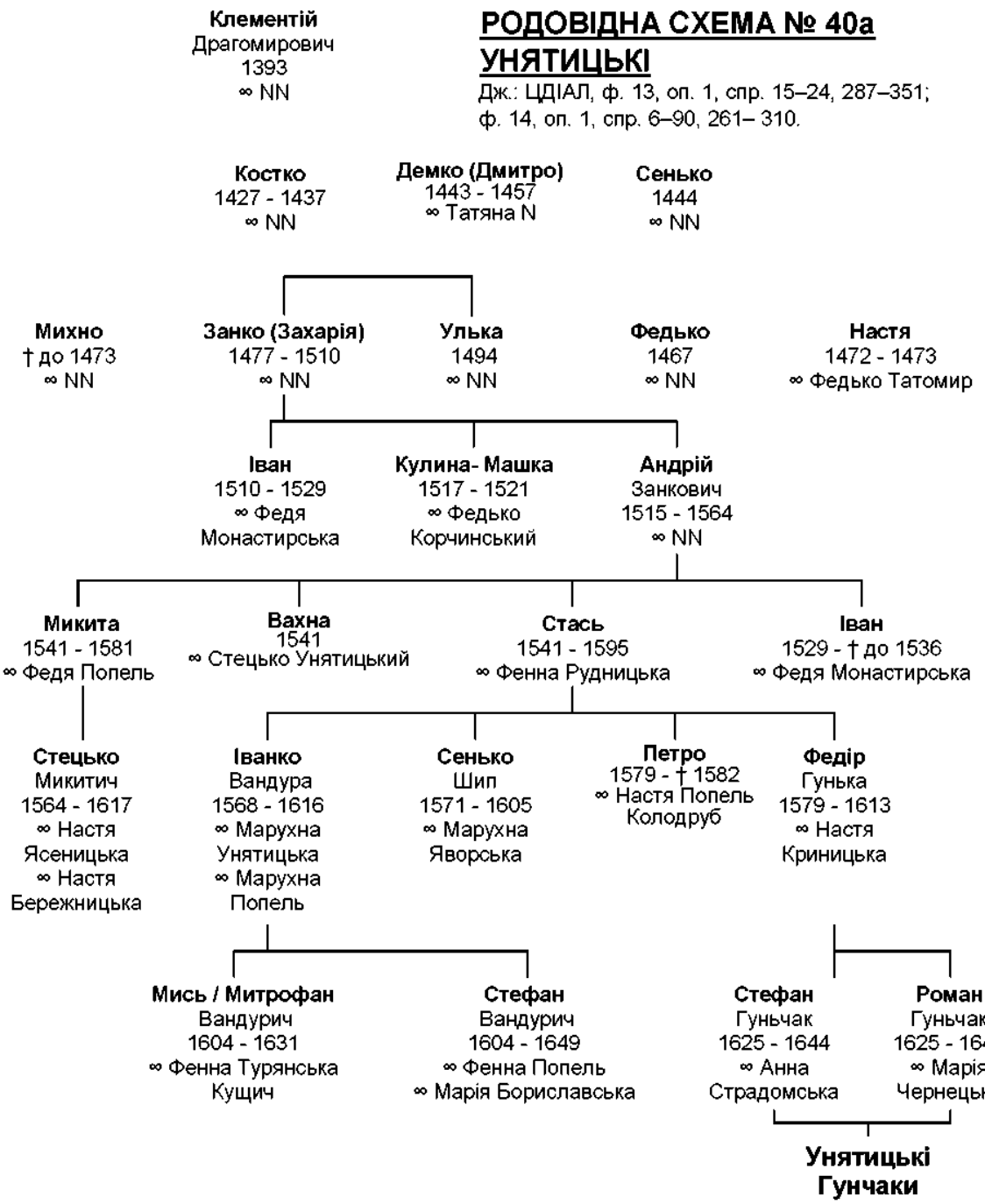

РОДОВІДНА СХЕМА № 40б
УНЯТИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

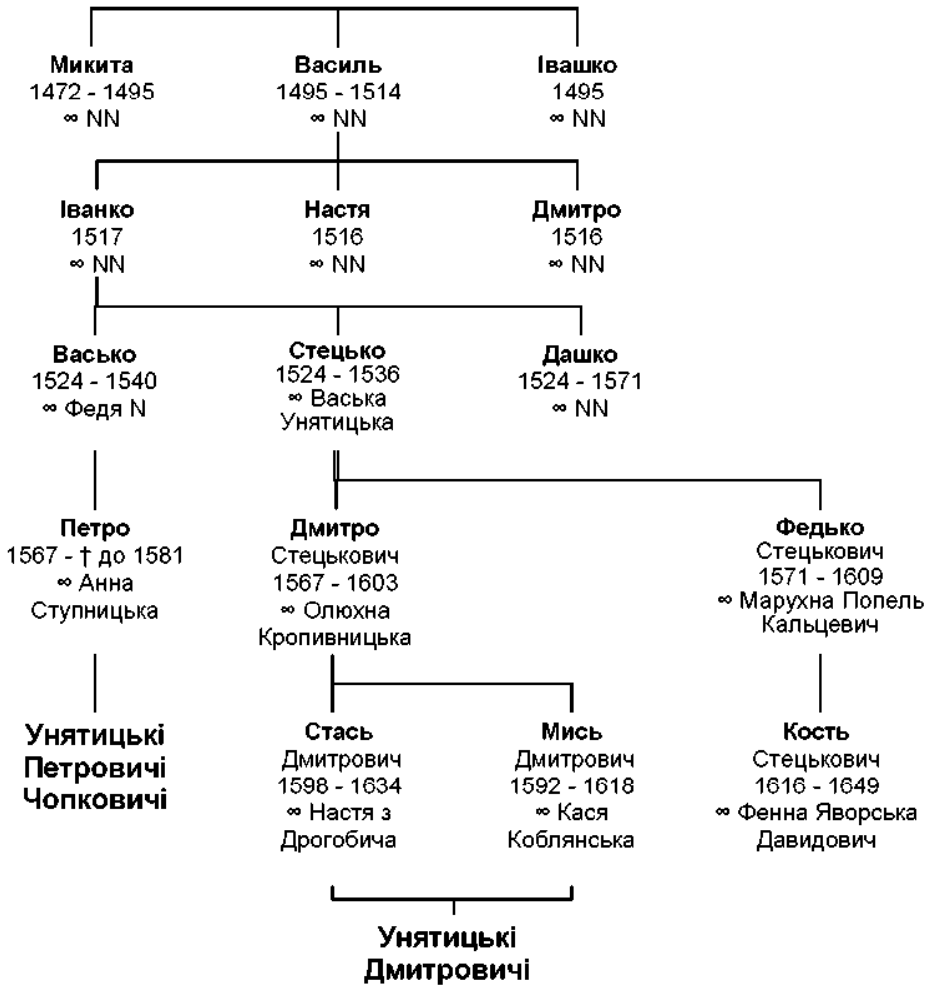

РОДОВІДНА СХЕМА № 41
УРУСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

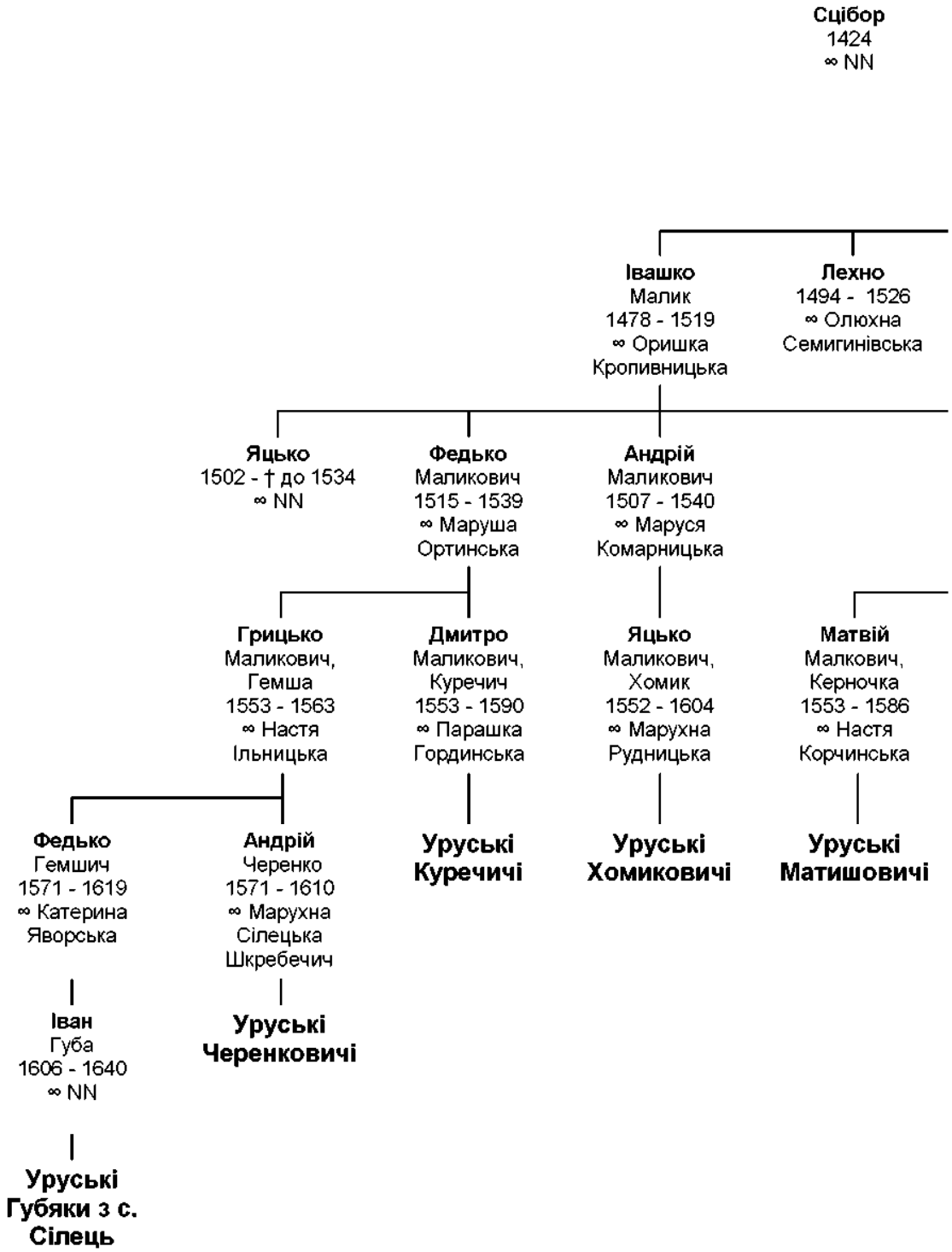

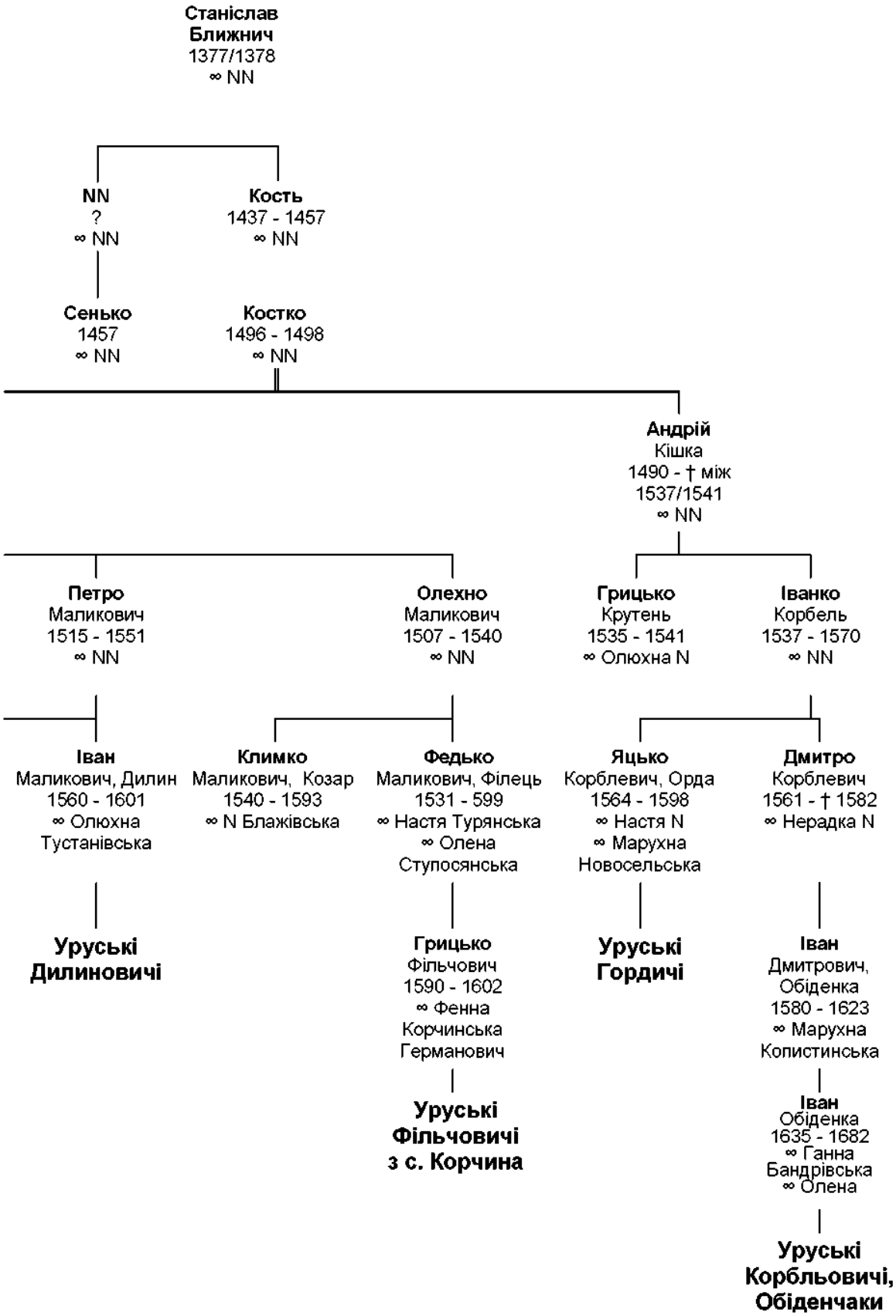
Станіслав
Ближнич
1377/1378
∞ NN
NN
?
∞ NN
Кость
1437 - 1457
∞ NN
Сенько
1457
∞ NN
Костко
1496 - 1498
∞ NN
Андрій
Кішка
1490 - † між
1537/1541
∞ NN
Петро
Маликович
1515 - 1551
∞ NN
Олехно
Маликович
1507 - 1540
∞ NN
Грицько
Крутень
1535 - 1541
∞ Олюхна N
Іванко
Корбель
1537 - 1570
∞ NN
Іван
Маликович, Дилин
1560 - 1601
∞ Олюхна
Тустанівська
Климко
Маликович, Козар
1540 - 1593
∞ N Блажівська
Федько
Маликович, Філець
1531 - 599
∞ Настя Турянська
∞ Олена
Ступосянська
Яцько
Корблевич, Орда
1564 - 1598
∞ Настя N
∞ Марухна
Новосельська
Дмитро
Корблевич
1561 - † 1582
∞ Нерадка N
Уруські
Дилиновичі
Грицько
Фільчович
1590 - 1602
∞ Фенна
Корчинська
Германович
Уруські
Гордичі
Іван
Дмитрович,
Обіденка
1580 - 1623
∞ Марухна
Копистинська
Уруські
Фільчовичі
з с. Корчина
Іван
Обіденка
1635 - 1682
∞ Ганна
Бандрівська
∞ Олена
Уруські
Корбльовичі,
Обіденчаки

РОДОВІДНА СХЕМА № 42
УСТРИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

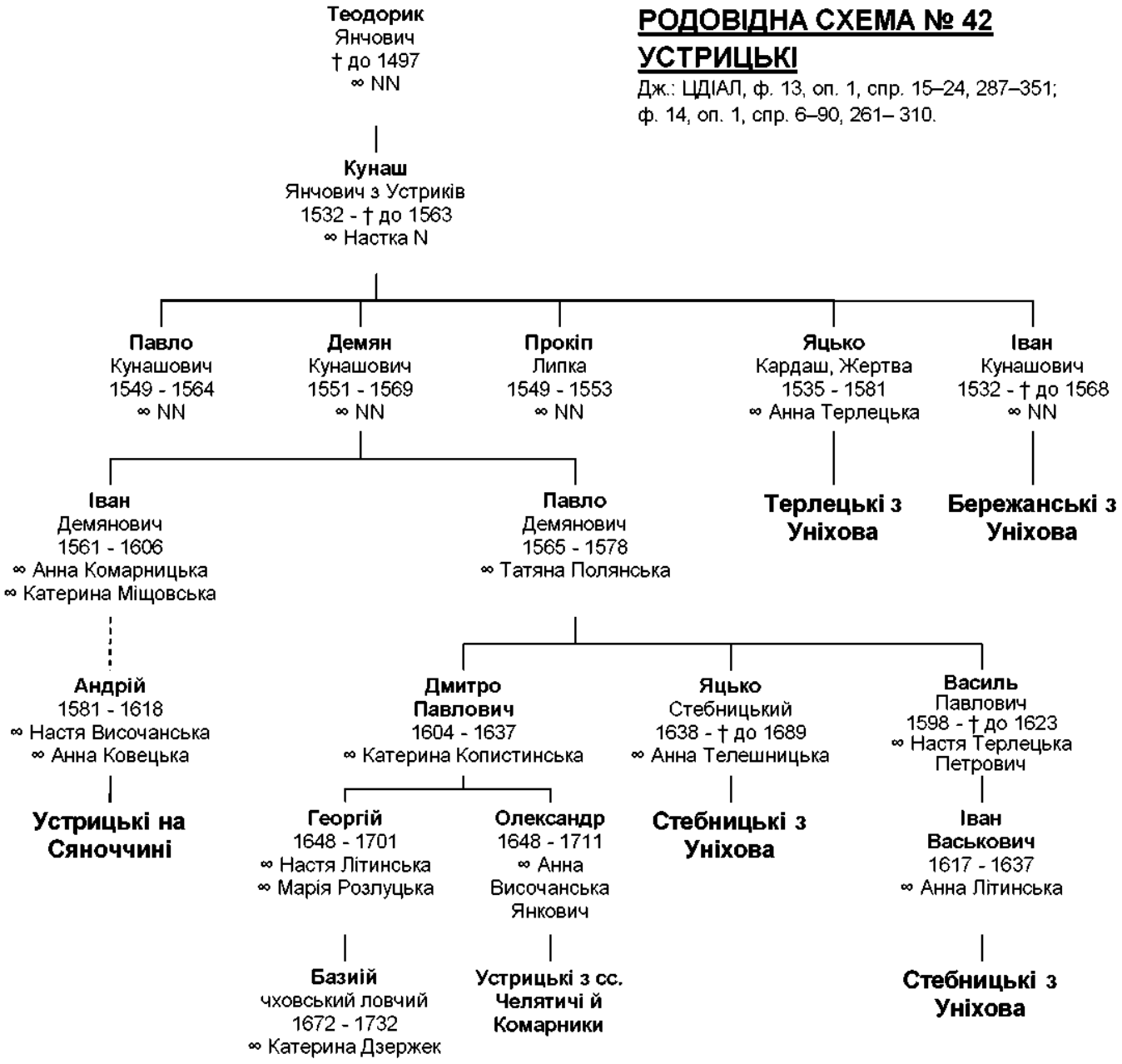

РОДОВІДНА СХЕМА № 43
ХЛОПЕЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

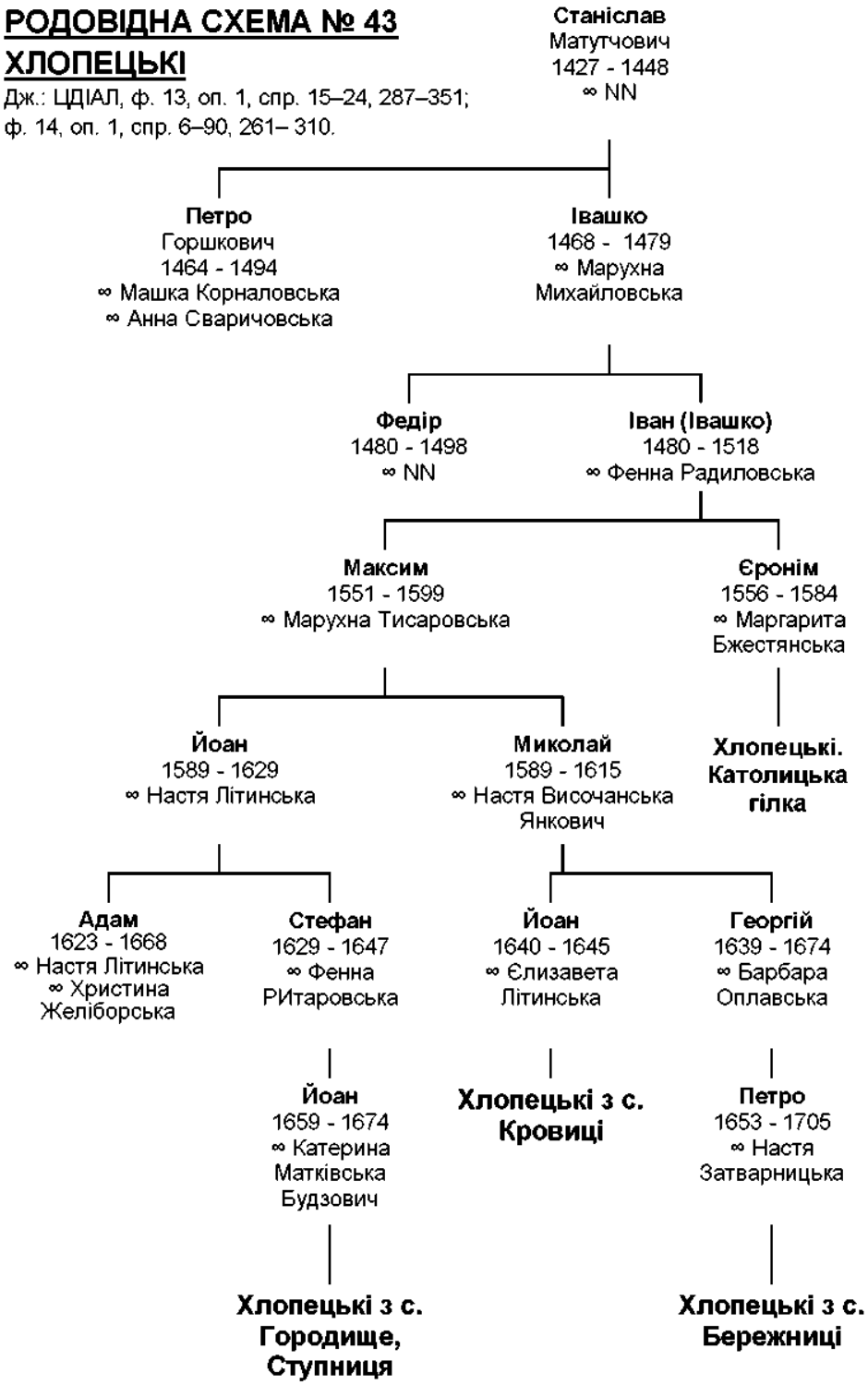

РОДОВІДНА СХЕМА № 44

ЧЕРНЕЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

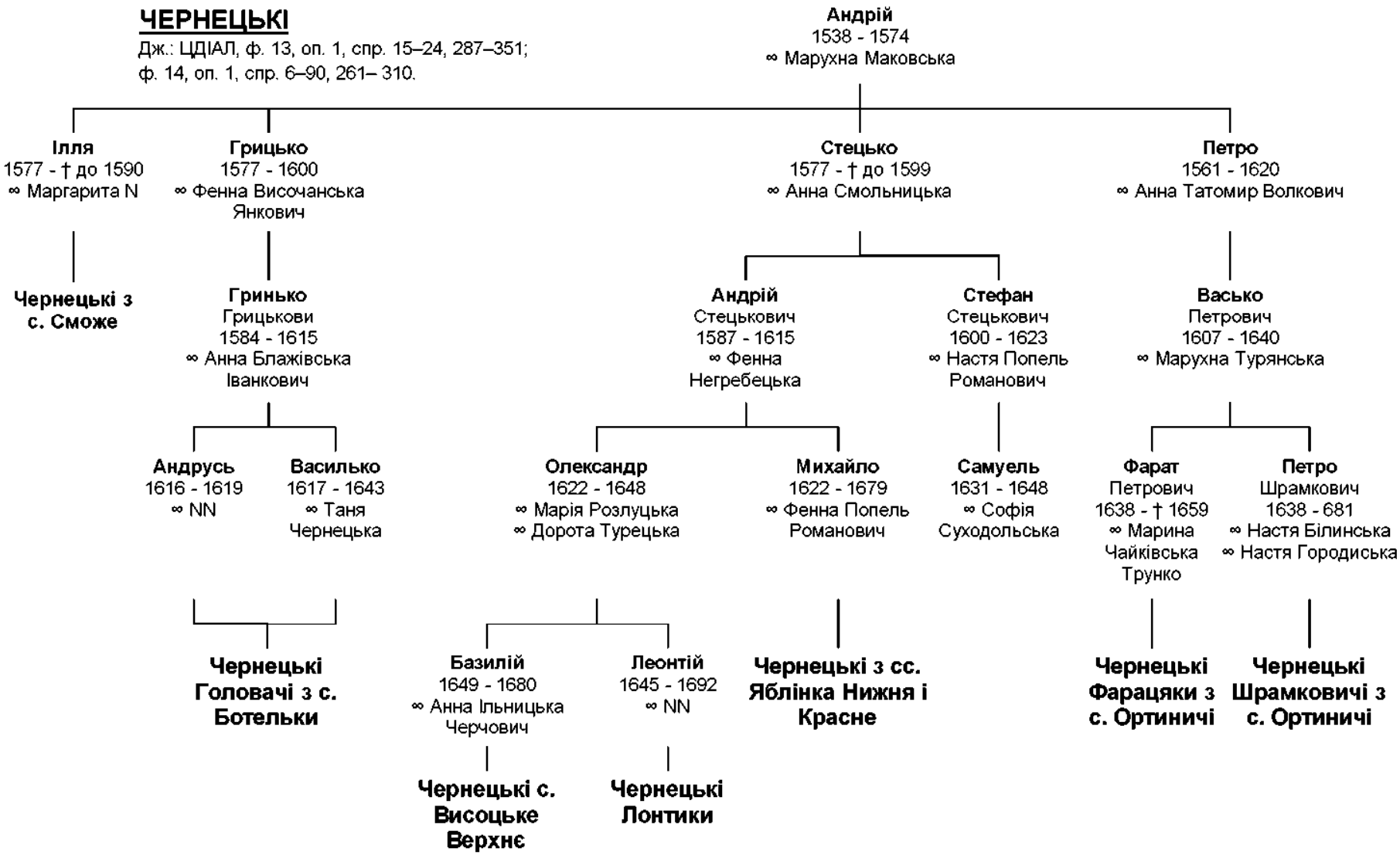

РОДОВІДНА СХЕМА № 45
ШЕПТИЦЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

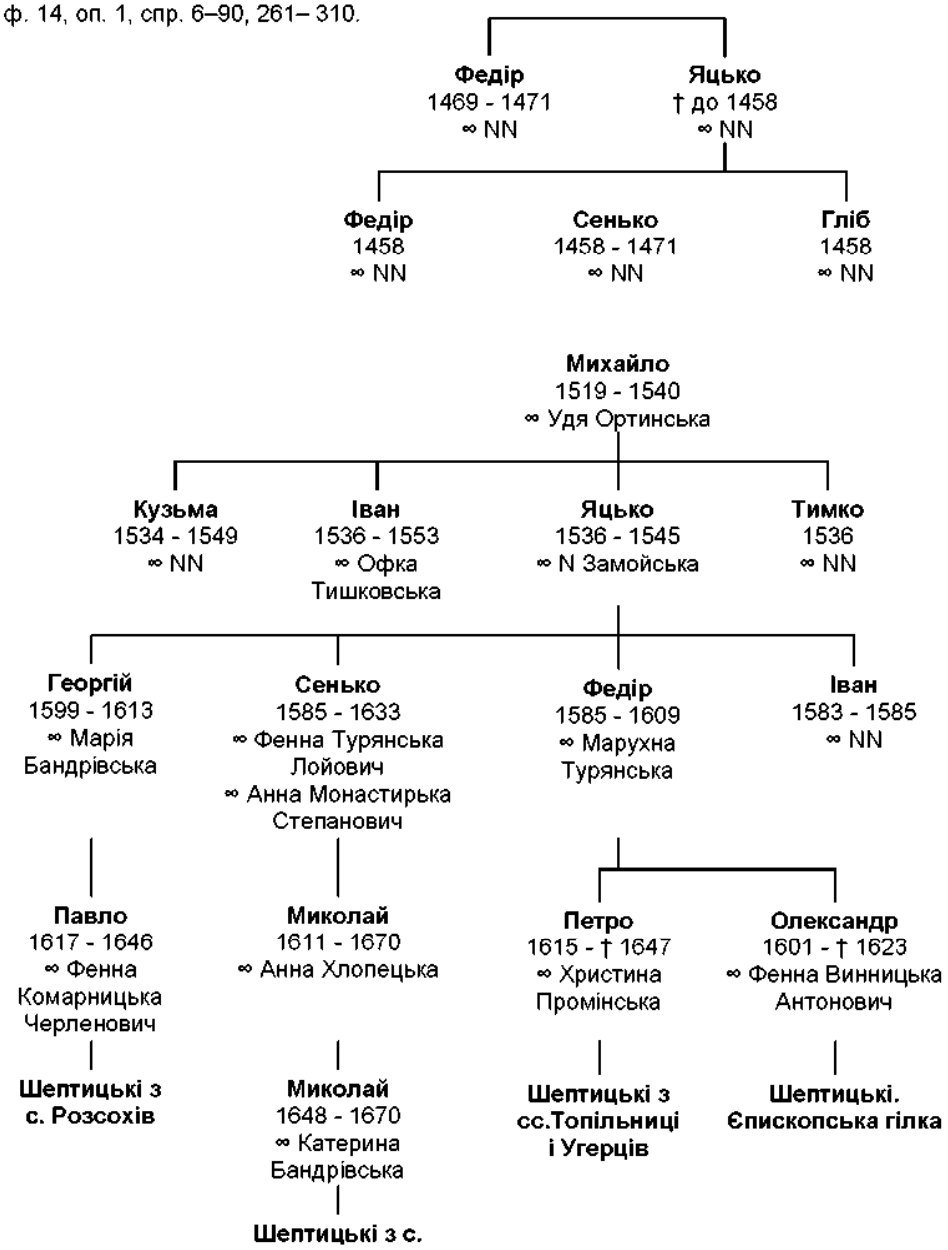

РОДОВІДНА СХЕМА № 46а
ЯВОРСЬКИХ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

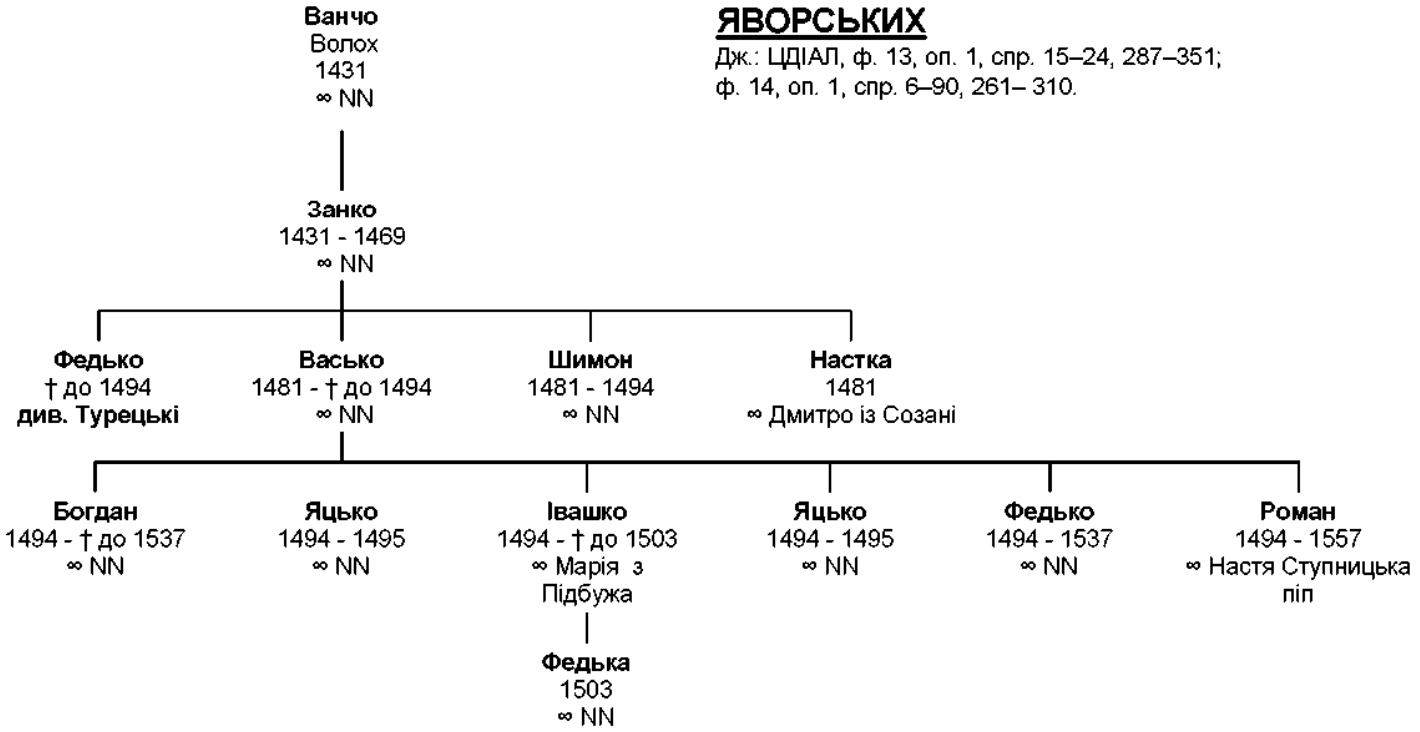

РОДОВІДНА СХЕМА № 46б
ЯВОРСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

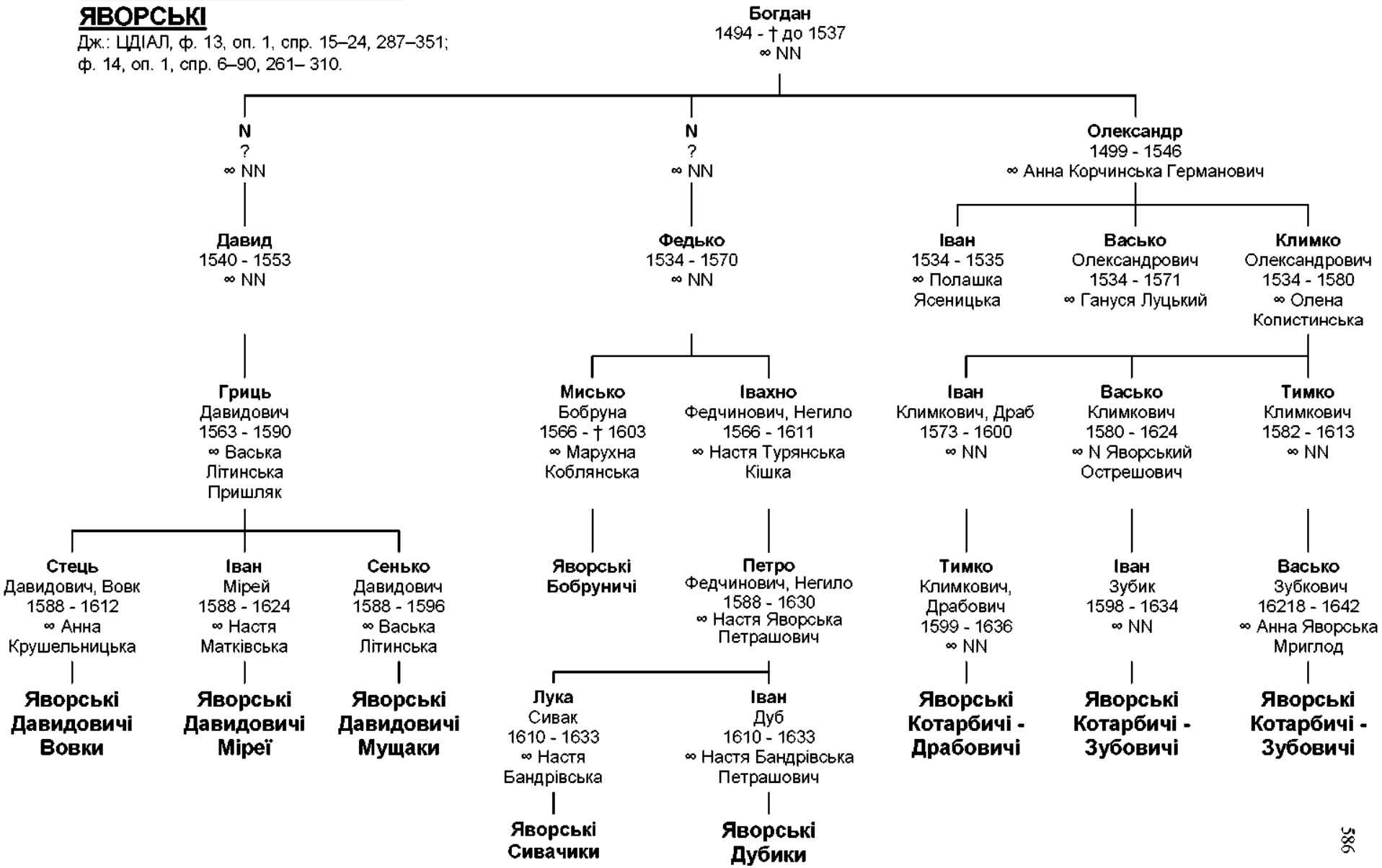

РОДОВІДНА СХЕМА № 46в
ЯВОРСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

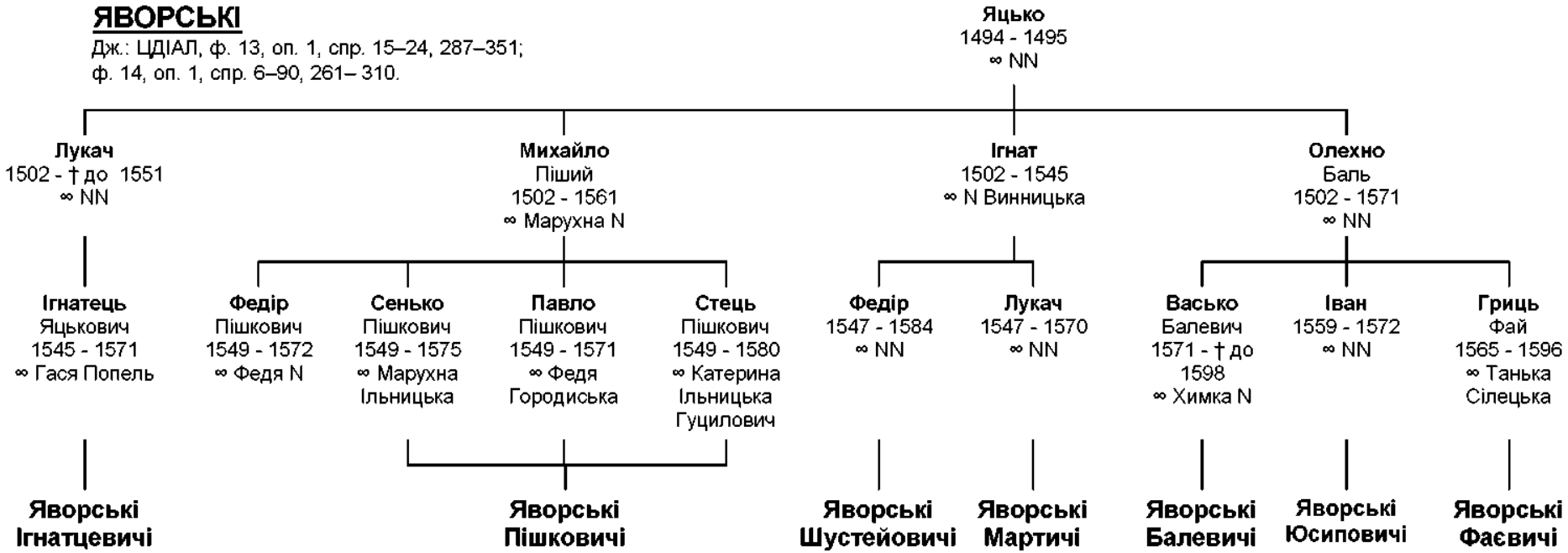

РОДОВІДНА СХЕМА № 46г
ЯВОРСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

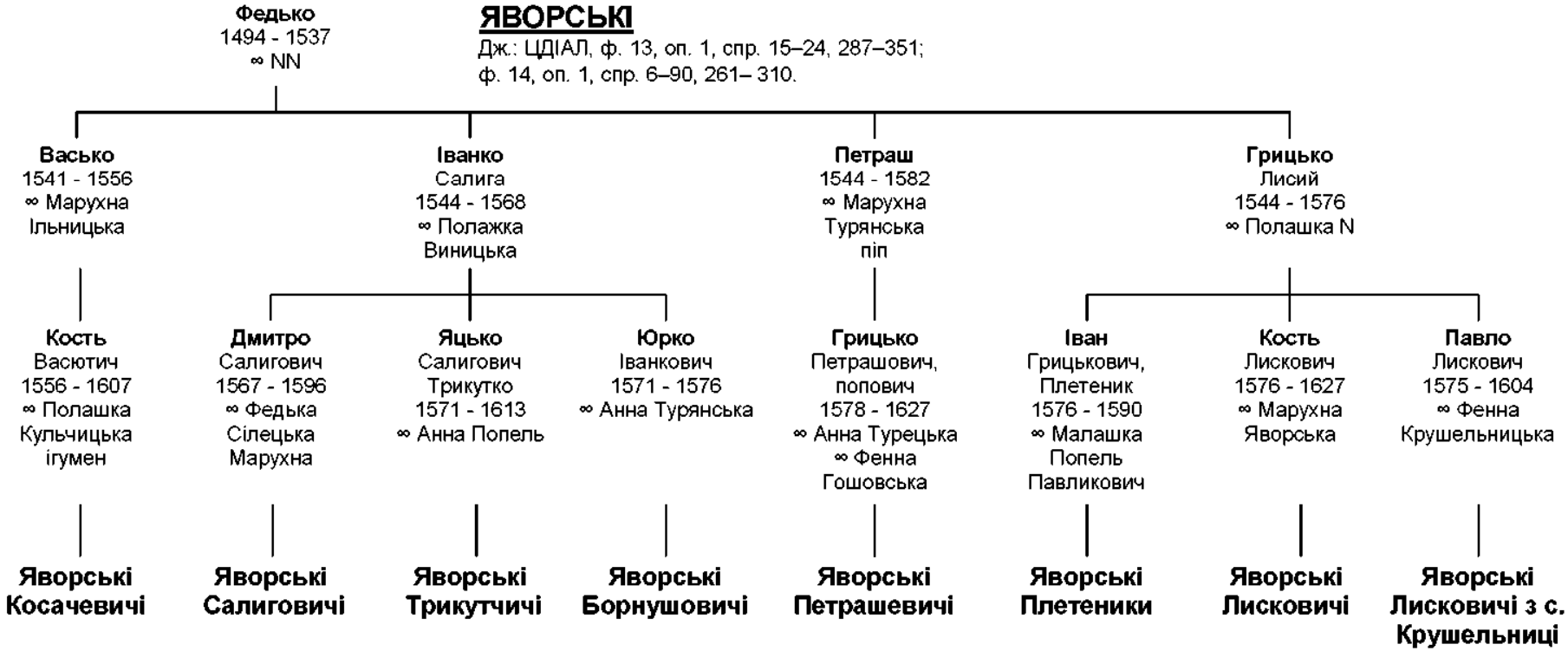

РОДОВІДНА СХЕМА № 46д
ЯВОРСЬКІ

Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.

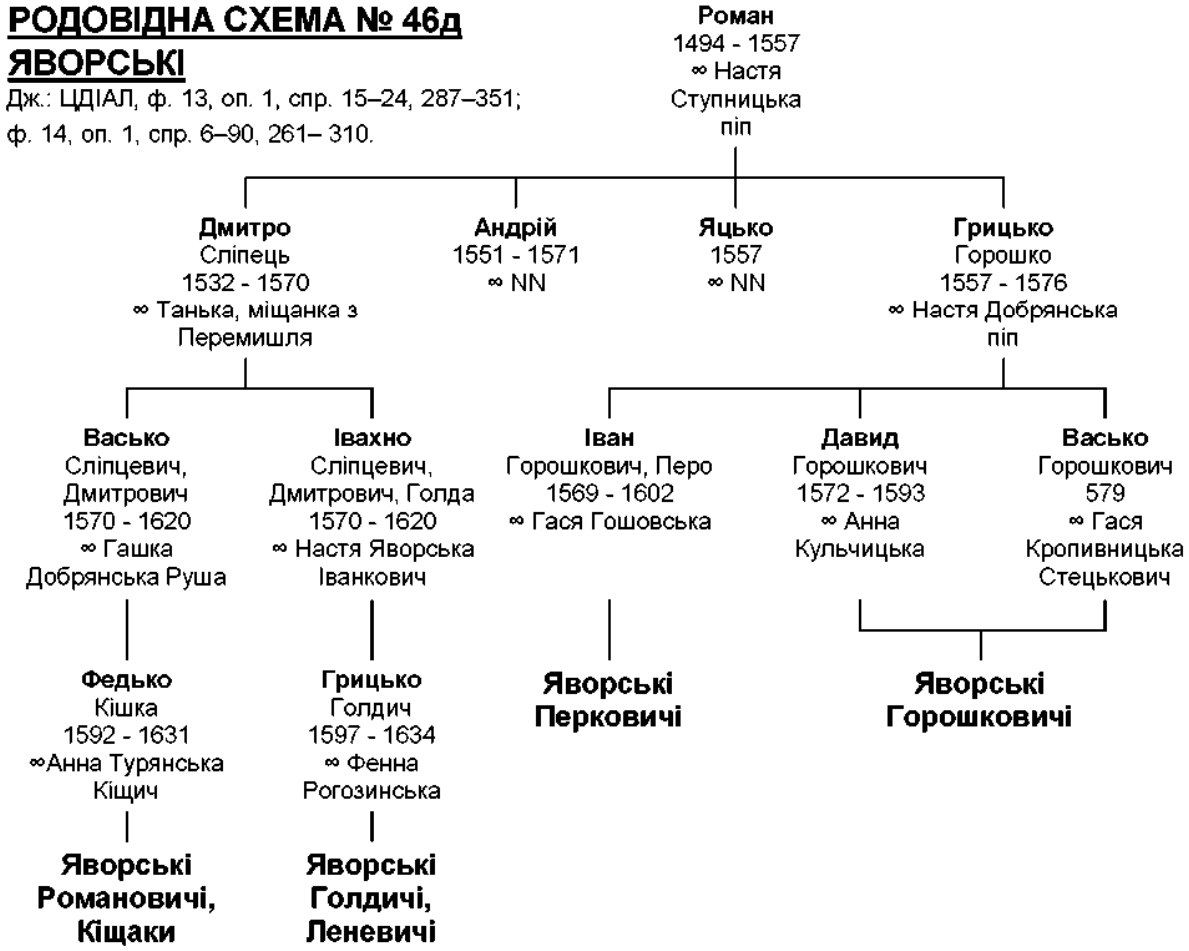

РОДОВІДНА СХЕМА № 47

ЯСЕНИЦЬКІ
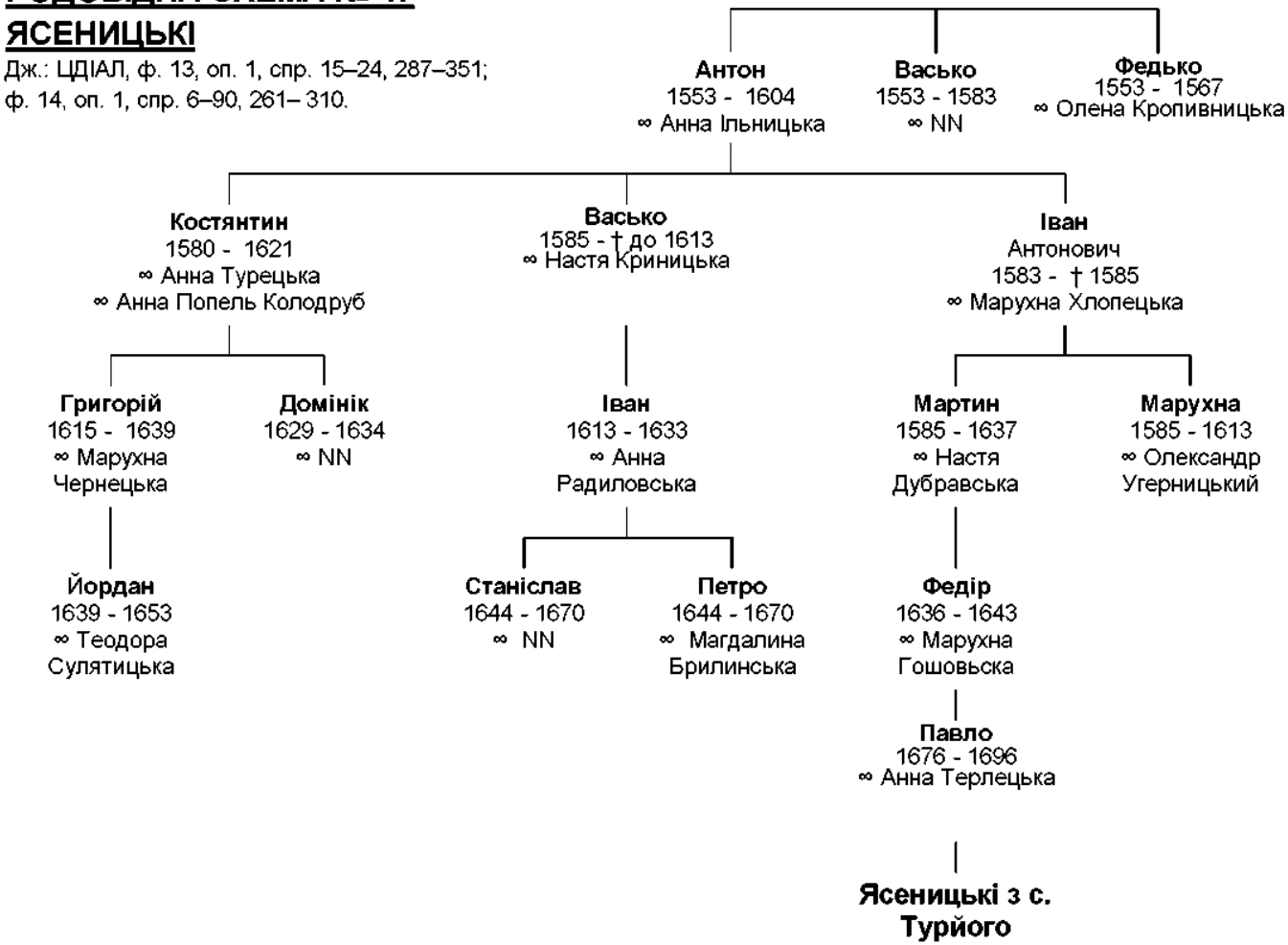
Дж.: ЦДІАЛ, ф. 13, оп. 1, спр. 15–24, 287–351;
ф. 14, оп. 1, спр. 6–90, 261– 310.